

Raport anual
2018

Raport anual
2018

NOTE

Raportul anual 2018 a fost analizat și aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României în ședința din 7 iunie 2019 și a fost înaintat Parlamentului României în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României.

Datele statistice utilizate sunt cele disponibile la data de 5 iunie 2019. Unele au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicațiile ulterioare ale Băncii Naționale a României. Datorită rotunjirilor este posibil ca totalurile să nu corespundă exact sumei componentelor sau să apară mici diferențe față de variațiile procentuale indicate în grafice sau tabele.

Sursa datelor statistice utilizate la realizarea graficelor și a tabelelor a fost indicată numai atunci când acestea au fost furnizate de alte instituții.

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României,
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52
internet: http://www.bnr.ro

ISSN 1453-3936 (versiune tipărită)
ISSN 1584-0913 (versiune *online*)
ISSN 1584-0913 (versiune e-Pub)

Cuprins

Sinteză 8

Capitolul 1. Contextul internațional și evoluții macroeconomice interne 18

1. Contextul internațional 19
2. Evoluții macroeconomice interne 22
2.1. Activitatea economică 22
Caseta 1. Evaluarea impactului fondurilor europene structurale și de coeziune asupra creșterii economice 23
Caseta 2. Impactul investițiilor străine directe în economia românească 29
2.2. Prețuri și costuri 44
2.3. Evoluții fiscale 49

Capitolul 2. Banca Națională a României în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale, organismelor și forurilor constituite la nivelul UE 52

1. Participarea BNR la structurile europene 53
1.1. Participarea la reuniunile Consiliului General al BCE 54
1.2. Participarea BNR la structurile și substructurile SEBC în componență extinsă 54
1.3. Participarea BNR la CERS 54
1.4. Participarea BNR la activități de cooperare tehnică 55
Caseta 3. Cooperarea tehnică 55
1.5. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE și ale CE 57
1.6. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare și notificare a legislației Uniunii Europene 57
1.7. Diseminarea informațiilor dobândite de reprezentanții BNR în urma participării la structurile europene 58
1.8. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene 58
2. Evoluții privind politicile economice și financiar-bancare la nivel european 59
2.1. Semestrul european 59
2.2. Evoluții privind instituirea unui Sistem European de Garantare a Depozitelor 60
Caseta 4. Implicarea BNR în pregătirea și exercitarea Președinției rotative a Consiliului UE 61
3. Asistența financiară pe termen mediu acordată de UE 65

Capitolul 3. Politica monetară a Băncii Naționale a României 66

1. Obiectivul politicii monetare 67
2. Deciziile de politică monetară 67
   Caseta 5. Conduita politicilor monetare ale băncilor centrale majore și ale celor din regiune în anul 2018 68
   Caseta 6. Evoluția creditului acordat sectorului privat și a lichidității din economie 79
3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare 86
4. Orientările politicii monetare 90
   Caseta 7. Modificări în timp ale mecanismului de transmisie a politicii monetare. Evidențe pe baza modelelor cu vectori autoregresivi 92

Capitolul 4. Stabilitatea financiară 98

1. Rolul BNR în implementarea cadrului macroprudențial 99
2. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară 101
2.1. Îndatorarea companiilor nefinanciare și a populației 102
   Caseta 8. Calibrarea măsurii privind stabilirea nivelului maxim al gradului de îndatorare 106
2.2. Sectorul bancar 108
2.3. Sectorul financiar nebancar 115
2.4. Piețele financiare 115
3. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară 116
3.1. Centrala Riscului de Credit 116
3.2. Centrala Incidentelor de Plăți 120

Capitolul 5. Autorizarea și reglementarea instituțiilor financiare 122

1. Autorizarea și notificarea instituțiilor financiare 123
2. Cadrul de reglementare pentru instituțiile de credit 124
3. Cadrul legislativ pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României 127
4. Orientări ale activității de reglementare în anul 2019 129

Capitolul 6. Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare 132

1. Supravegherea instituțiilor de credit 133
1.1. Dimensiunea și structura sectorului bancar 133
1.2. Performanța sectorului bancar 135
1.3. Evaluarea riscurilor din activitatea bancară 143
2. Supravegherea schemelor de garantare 147
3. Supravegherea instituțiilor financiare nebancare, a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică 147

3.1. Instituțiile financiare nebancare 148
3.2. Instituțiile de plată 152
3.3. Instituțiile emitente de monedă electronică 152
4. Monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului 152

Capitolul 7. Consolidarea funcției de rezoluție bancară a Băncii Naționale a României 158

1. Planificarea și pregătirea rezoluției 159
1.1. Activitatea curentă de planificare a rezoluției 159
1.2. Sistemul de raportare a informațiilor pentru planificarea rezoluției 161
2. Cadrul de rezoluție 162
2.1. Contribuții la evoluțiile din domeniul reglementării în materie de rezoluție bancară la nivel european 162
2.2. Contribuția la negocierile pe marginea inițiativelor legislative la nivel european 162
2.3. Metodologia de identificare a funcțiilor critice furnizate de instituțiile de credit 162
2.4. Dezvoltarea cadrului procedural/politicilor 163
3. Cooperarea cu autorități naționale, instituții europene și alte autorități 164
4. Fondul de rezoluție bancară 165
4.1. Stabilirea nivelului contribuțiilor anuale ale instituțiilor de credit la Fondul de rezoluție bancară 165
4.2. Resursele Fondului de rezoluție bancară 166
5. Orientări ale activității de rezoluție în anul 2019 166

Capitolul 8. Emisiunea de numerar 168

1. Evoluția numerarului aflat în afara sistemului bancar 169
2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria statului 171
3. Activitatea de procesare a numerarului și de retragere din circulație a numerarului necorespunzător 173
4. Emisiunile numismatice 173
5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale 174

Capitolul 9. Sisteme de plăți și de decontare 176

1. Sistemul ReGIS 177
2. Sistemul SaFIR 179
3. Sistemul TARGET2-România 180

4. Autorizarea și monitorizarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare 183

Caseta 9. Gestionarea riscurilor de natură cibernetică la adresa sistemelor de plăți 184

Capitolul 10. Administrarea rezervelor internaționale 188

1. Evoluția rezervelor internaționale ale României în anul 2018 189

2. Administrarea rezervelor internaționale într-un climat economico-financiar global tensionat, caracterizat de un grad ridicat de incertitudine 190

2.1. Evoluțiile economice și financiare externe 190

2.2. Modul de realizare a obiectivelor strategice 192

Capitolul 11. Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României 196

1. Contul curent și contul de capital 197

2. Contul financiar 199

3. Poziția investițională internațională a României – principalele componente 200

Capitolul 12. Relațiile financiare internaționale 204

1. Fondul Monetar Internațional 205

2. Grupul Băncii Mondiale 206

3. Banca Reglementelor Internaționale 207

4. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare 207

5. Banca Asiatică pentru Investiții în Infrastructură 208

6. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică 208

7. Participarea Băncii Naționale a României la instituții și organizații externe 208

Capitolul 13. Convergența economiei românești și cadrul de guvernanță economică în Uniunea Europeană 210

1. Stadiul procesului de convergență a economiei românești 211

Caseta 10. Activitatea Comisiei Naționale de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro 216

2. Evoluții în domeniul guvernanței economice în Uniunea Europeană 218

Capitolul 14. Comunicarea externă a Băncii Naționale a României 226

1. Relații publice 227

2. Educație financiară 234

Capitolul 15. Statistică și cercetare economică 242

1. Activitatea statistică 243

2. Cercetarea economică 244

2.1. Modelare macroeconomică 244
2.2. Stabilitate financiară 248
2.3. Studii și analize economice 249
2.4. Orientări și obiective ale activității de cercetare în anul 2019 251

Capitolul 16. Activitatea juridică a Băncii Naționale a României 254

Capitolul 17. Cadrul instituțional și organizarea Băncii Naționale a României 260

1. Structura decizională și guvernanța corporativă 261
Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României 262
2. Relația BNR cu Parlamentul României și cu alte instituții ale statului 268
3. Evoluții organizatorice 273
3.1. Managementul resurselor umane 273
3.2. Tehnologia informației 274
Organigrama Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2018 278

Capitolul 18. Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2018 280

1. Considerații generale 281
2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară 282
3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută 283
4. Efectele contabile ale evoluției cursurilor de schimb, respectiv ale evoluției prețurilor de piață pentru activele din rezervele internaționale 284
5. Concluzii 285

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2018 (auditate de Ernst & Young Assurance Services) 287
Raportul auditorului independent 289
Bilanțul contabil la 31 decembrie 2018 292
Contul de profit și pierdere pentru anul încheiat la 31 decembrie 2018 294
Note la situațiile financiare la 31 decembrie 2018 295

Secțiune statistică 325

Abrevieri 334
Lista tabelelor din text 335
Lista graficelor din text 336

Sinteză

În anul 2018, marcat la nivel global de temperarea ușoară a expansiunii economice, dar și de o accentuare a climatului de incertitudine, România a înregistrat o creștere economică de 4,1 la sută. Decelerarea cu 2,9 puncte procentuale față de cel mai alert ritm din perioada postcriză, consemnat în 2017, nu a fost acompaniată însă de o detensionare a echilibrelor macroeconomice.

Avansul absorbției interne dincolo de potențialul economiei a impulsionat importurile, în condițiile în care cererea de consum, chiar dacă și-a atenuat dinamica, a rămas robustă pe fondul măsurilor în domeniul politicii veniturilor și al creșterii deficitului structural de forță de muncă. Majorarea importurilor într-un ritm superior celui al exporturilor a condus la adâncirea deficitului de cont curent până la 4,5 la sută din PIB. Evoluția este preocupantă în contextul în care majoritatea țărilor din UE au înregistrat surplusuri de cont curent sau deficite reduse, iar fluxurile nete de investiții străine directe, deși relativ stabile, și-au diminuat în anul 2018 ponderea în structura finanțării dezechilibrului extern al economiei românești. În ceea ce privește deficitul bugetului general consolidat, acesta s-a plasat la limita plafonului de 3 la sută din PIB prevăzut de Pactul de stabilitate și creștere, conduita politicii fiscale nesituându-se nici în 2018 pe coordonate anticiclice.

Similar anului precedent, 2018 s-a încheiat cu o rată anuală a inflației de 3,3 la sută, situată în interiorul intervalului de variație asociat țintei staționare de 2,5 la sută ±1 punct procentual. În primele trei trimestre însă, rata inflației a evoluat peste limita superioară a acestuia, pe fondul intensificării semnificative a acțiunii tranzitorii a unor factori de natura ofertei, aflați în afara sferei de influență a politicii monetare, precum majorarea amplă a cotațiilor petrolului sau creșterea substanțială a prețurilor energiei electrice și gazelor naturale pe piețele concurențiale specifice. În contextul persistenței excedentului semnificativ de cerere agregată și al dinamicii ascendente a costurilor salariale unitare în 2018, rata inflației de bază (care elimină prețurile administrate, volatile, ale produselor din tutun și ale băuturilor alcoolice din calculul inflației) s-a plasat în luna decembrie la 2,4 la sută, nivel înregistrat și la finele anului anterior.

În acest mediu de implementare complicat, adecvarea conduitei politicii monetare din perspectiva asigurării stabilității prețurilor pe termen mediu a impus utilizarea a două maniere distincte de reacție a băncii centrale. Astfel, în prima parte a anului, BNR a majorat rata dobânzii de politică monetară în lunile ianuarie, februarie și mai cu câte 0,25 puncte procentuale, până la 2,5 la sută, și a întărit controlul asupra lichidității din sistemul bancar. Aceste acțiuni întreprinse de BNR au reprezentat continuarea ajustării conduitei politicii monetare, care a debutat în ultimul trimestru al anului 2017 prin îngustarea în doi pași consecutivi de câte ±0,25 puncte procentuale a coridorului ratelor dobânzilor la facilitățile permanente și prin

trecerea la gestionarea fermă a lichidității. Ulterior lunii mai 2018, banca centrală a menținut neschimbată rata dobânzii-cheie, precum și parametrii principalelor instrumente ale politicii monetare.

Fluctuațiile ample ale lichidității de pe piața monetară, implicând inclusiv schimbări de semn ale poziției sale nete, și prevalența la nivel european a caracterului acomodativ al politicii monetare au determinat BNR să acorde în 2018 un rol important gestionării lichidității, abordare care a fost păstrată și în prima parte a anului 2019. Fluctuațiile lichidității au fost accentuate de creșterea impactului principalilor factori autonomi, în particular al operațiunilor Trezoreriei statului prilejuite de execuția bugetară și finanțarea datoriei publice și al tranzacțiilor nerezidenților pe piața financiară locală, cu potențiale implicații asupra cursului de schimb al leului, mai ales în contextul deteriorării poziției externe a economiei. În aceste condiții, banca centrală a utilizat intens și într-o manieră flexibilă atât instrumentele menite să absoarbă lichiditatea excedentară de pe piață, cât și pe cele destinate furnizării de rezerve băncilor, recurgând în ambele cazuri deopotrivă la operațiuni de piață monetară și la facilitățile permanente oferite instituțiilor de credit.

Presiunile în sensul deprecierii monedei naționale au reprezentat, date fiind implicațiile lor inflaționiste, un argument suplimentar pentru întărirea politicii monetare în primul semestru al anului 2018, aceasta permițând, de altfel, relativa stabilizare a cursului de schimb leu/euro. Măsurile adoptate au constituit o reacție proporțională cu provocările asociate unui context macroeconomic marcat de saltul înregistrat de rata inflației în prima parte a anului 2018 și de accentuarea dezechilibrelor din economie.

Abordarea de ansamblu promovată de BNR a vizat evitarea majorării mai ample a ratei anuale a inflației deasupra intervalului țintei în cursul primului semestru, precum și readucerea ulterioară și menținerea acesteia pe termen mediu în linie cu ținta staționară, în condițiile continuării sprijinirii creșterii economice și ale protejării stabilității financiare. Totodată, conduita politicii monetare a fost determinantă pentru ancorarea anticipațiilor inflaționiste pe termen mai lung.

În 2018 și în prima parte a anului 2019, BNR a continuat să utilizeze intens instrumentele și mijloacele specifice de comunicare și explicare detaliată a rațiunilor deciziilor de politică monetară. Prin intermediul acestora au fost reliefate necesitatea unui mix echilibrat de politici macroeconomice, care să evite o supraîmpovărare a politicii monetare cu efecte indezirabile în economie, precum și importanța progresului reformelor structurale pentru întărirea capacității economiei românești de a face față unor eventuale evoluții adverse. Pentru ca echilibrele macroeconomice și stabilitatea financiară să nu se deterioreze este esențială asigurarea coerenței acestui mix de politici, în cadrul căruia cea mai bună contribuție pe care banca centrală o poate avea la realizarea unei creșteri economice durabile constă în asigurarea atât a stabilității prețurilor, cât și a celei financiare.

Pe parcursul anului 2018, stabilitatea financiară s-a menținut solidă, nefiind identificate riscuri sistemice severe. Principalele riscuri sistemice de nivel ridicat au fost de natură externă, în asociere cu deteriorarea încrederii investitorilor în

economiile emergente și cu incertitudinile privind evoluțiile economice în spațiul comunitar (*Brexit* și situația datoriilor suverane din zona euro). Totodată, au fost observate o serie de riscuri sistemice importante induse de evoluții interne: riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul privat (nivel ridicat), riscul de tensionare a echilibrelor macroeconomice interne (nivel moderat) și riscul legat de evoluția pieței imobiliare (nivel redus). Finalul anului 2018 a fost caracterizat de o accentuare a riscului asociat cadrului legislativ financiar-bancar, în contextul creșterii impredictibilității acestuia ca urmare a adoptării OUG nr. 114/2018 (ale cărei potențiale efecte adverse în planul stabilității financiare au fost semnificativ diminuate de modificările prevăzute în OUG nr. 19/2019), la care s-a adăugat un alt set de propuneri legislative adresate debitorilor, dintre care unele au fost declarate ulterior neconstituționale. În plus, la nivelul sistemului financiar au fost identificate o serie de vulnerabilități ce decurg din probleme structurale existente la nivelul economiei românești – problema demografică, disciplina scăzută la plată în economie și vulnerabilități în bilanțul firmelor, precum și gradul redus de intermediere financiară.

Sectorul bancar românesc s-a menținut pe coordonate adecvate din perspectivă macroprudențială, indicatorii de solvabilitate și lichiditate încadrându-se în continuare în cerințele minime reglementate. Capitalizarea înaltă a instituțiilor de credit la nivel agregat este de natură a asigura o bună capacitate de absorbție a pierderilor neașteptate și oferă resurse pentru creșterea creditării. Totodată, nivelul ridicat al activelor lichide deținute de sectorul bancar (în special titluri de stat) atestă capacitatea acestuia de a face față unor eventuale evoluții adverse ale surselor de finanțare, ultimele exerciții de testare la stres (decembrie 2018) identificând doar riscuri limitate în cazul unor bănci de dimensiuni reduse.

Calitatea activelor bancare a continuat să se îmbunătățească în anul 2018. Rata creditelor neperformante și cea a restructurărilor creditelor și-au păstrat tendința descrescătoare (până la 5,0 la sută, respectiv 3,3 la sută în decembrie 2018), ambii indicatori încadrându-se în intervalele de valori pentru risc mediu stabilite de ABE. Totodată, gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante s-a majorat la 58,5 la sută la sfârșitul anului 2018, nivel semnificativ superior mediei europene. Pentru susținerea procesului de îmbunătățire a calității activelor, începând cu 30 iunie 2018 se aplică un instrument macroprudențial specific, respectiv amortizorul de capital pentru riscul sistemic, calibrat în funcție de valorile medii anuale înregistrate de doi indicatori – rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante – și supus reevaluării semestriale.

Rentabilitatea activelor (1,6 la sută) și cea financiară (14,6 la sută) s-au situat și în anul 2018 la niveluri adecvate, dar nu excesive, valorile medii consemnate de acești doi indicatori în ultimii zece ani plasând sectorul bancar românesc pe a douăsprezecea, respectiv pe a opta poziție între statele membre UE-28. Evoluția favorabilă în planul profitabilității s-a produs în contextul reducerii în continuare a cheltuielilor nete cu ajustările pentru depreciere, precum și al menținerii ritmului înalt de creștere a creditării în monedă națională.

În 2018, traiectoria ascendentă a creditului acordat sectorului privat (variație medie anuală în termeni nominali de 6,6 la sută) a fost susținută de dinamizarea împrumuturilor

noi, atât pe segmentul populației, cât și pe cel al societăților nefinanciare. Această evoluție a avut loc în contextul efectelor stimulative exercitate asupra cererii și ofertei de credite de prelungirea majorării în ritm alert a câștigurilor salariale, de menținerea încrederii sectorului privat pe ansamblul anului la un nivel înalt pentru perioada postcriză, precum și de continuarea atenuării constrângerilor exercitate de creditele neperformante asupra bilanțurilor băncilor. Printre factorii care au acționat în sens opus s-au numărat persistența unor impedimente de ordin structural în sectorul companiilor și relativa înăsprire pe ansamblul anului a standardelor de creditare, în particular a celor aplicate împrumuturilor pentru consum. La nivelul structurii creditului acordat populației s-a consemnat o consolidare a ponderii majoritare deținute de componenta pentru locuințe (care a ajuns la 55,2 la sută în decembrie), în condițiile în care, deși anul 2018 a marcat o scădere a volumului de împrumuturi acordate în cadrul programului „Prima casă" (pe fondul reducerii plafonului de garanții), aceasta a fost contrabalansată de majorarea fluxului creditelor negarantate de stat.

O evoluție favorabilă din perspectiva atât a reducerii riscului valutar, cât și a îmbunătățirii mecanismului de transmisie a politicii monetare, a reprezentat-o continuarea majorării ponderii componentei în lei în creditul acordat sectorului privat, aceasta ajungând la 66 la sută în decembrie 2018, pe fondul avansului consistent al creditelor noi în monedă națională.

Pentru a preveni o creștere excesivă a îndatorării și deteriorarea calității portofoliului de credite, BNR a introdus un plafon de 40 la sută pentru gradul total de îndatorare a persoanelor fizice, din care maximum jumătate poate proveni din creditarea în valută. Intrată în vigoare la 1 ianuarie 2019, această măsură prudențială se aplică atât în sectorul bancar, cât și instituțiilor financiare nebancare, ceea ce permite un tratament uniform la nivelul pieței creditului și limitează eventualele oportunități de arbitraj al reglementării de către instituțiile financiare.

O contribuţie substanţială la asigurarea credibilităţii externe a României revine situării la un nivel confortabil a rezervelor sale internaționale, care la 31 decembrie 2018 însumau 36,8 miliarde euro. În cadrul acestora, stocul de aur s-a menținut la nivelul de circa 104 tone, din care peste 61 de tone aflate în custodie la Banca Angliei; o acțiune de verificare la sediul acestei instituții a lingourilor a fost efectuată de către BNR în 2018, pentru al treilea an consecutiv. Plasarea indicatorilor de adecvare a rezervelor internaționale în limitele recomandabile întărește capacitatea economiei românești de a absorbi eventuale șocuri adverse pe pieţele financiare și acționează în sensul reducerii costurilor de finanțare ale statului și ale companiilor autohtone.

Din perspectiva îmbunătățirii supravegherii macroprudențiale a sistemului financiar, precum și a coerenței și eficacității cadrului de gestionare a convergenței economice, în 2018 și în prima parte a anului 2019 au avut loc evoluții notabile.

Pe parcursul anului 2018, Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM), structură de cooperare interinstituțională înființată prin lege în 2017, din care fac parte reprezentanți ai Băncii Naționale a României, ai Autorității de Supraveghere Financiară și ai Guvernului, s-a întrunit de patru ori. În cadrul acestor reuniuni au

fost discutate și adoptate o serie de recomandări privind: (i) amortizoarele de capital aplicabile sectorului bancar românesc (amortizorul anticiclic de capital, amortizorul de capital privind alte instituții de importanță sistemică, amortizorul pentru riscul sistemic – acesta din urmă aplicându-se începând cu 30 iunie 2018 și fiind reevaluat semestrial), (ii) recalibrarea programului „Prima casă", (iii) aplicarea unor măsuri vizând sănătatea financiară a companiilor, precum și (iv) implementarea instrumentelor macroprudențiale pentru îndeplinirea obiectivelor intermediare cuprinse în Cadrul de ansamblu privind strategia politicii macroprudențiale a CNSM.

În prima parte a anului 2019 au avut loc două reuniuni ale acestui organism, consacrate dezbaterii studiului realizat de Banca Națională a României privind impactul taxei pe active financiare asupra instituțiilor de credit, activității de creditare și creșterii economice (introdusă prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare), precum și discutării concluziilor grupului interinstituțional format din reprezentanți ai Ministerului Finanțelor Publice și ai Băncii Naționale a României referitoare la acest act normativ. Ca urmare a dialogului purtat în acest cadru, CNSM a identificat posibile scenarii de adaptare a OUG nr. 114/2018, iar în luna martie 2019 deficiențele semnalate au fost semnificativ estompate prin adoptarea OUG nr. 19/2019. Astfel, taxarea activelor presupune: (i) o cotă de impozitare anuală de 0,2 la sută sau 0,4 la sută, în funcție de cota de piață a activelor (sub 1 la sută sau peste 1 la sută); (ii) o bază de impozitare reprezentată de active financiare ajustate cu elemente precum numerar, expuneri interbancare, solduri la banca centrală, expuneri suverane sau cu garanții ale administrației publice centrale, credite neperformante; (iii) un mecanism de diminuare a taxei în funcție de creșterea creditării și reducerea marjelor de dobândă; (iv) scutirea de la plata taxei a băncilor care înregistrează pierderi sau restricții asupra creditării.

În ceea ce privește evoluția cadrului de promovare a măsurilor necesare derulării adecvate a procesului de intrare în zona euro, luna martie 2018 a consemnat înființarea, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 24/2018, a Comisiei Naționale de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro. Comisia, condusă de primul-ministru și de președintele Academiei Române, în calitate de copreședinți, respectiv de guvernatorul Băncii Naționale a României și de un viceprim-ministru desemnat de premier, în calitate de vicepreședinți, a finalizat în decembrie 2018 redactarea Raportului de fundamentare și a Planului național de adoptare a monedei euro. La elaborarea acestor documente esențiale pentru conturarea parcursului pe care economia românească trebuie să se înscrie pentru aderarea cu succes la zona euro o contribuție substanțială a revenit băncii centrale, în cadrul căreia funcționează încă din anul 2010 Comitetul de pregătire a trecerii la euro, reprezentând un forum de dezbatere a problematicilor circumscrise acestui proces.

Dincolo de activitatea unor astfel de foruri, cooperarea instituțională dintre Guvern și Banca Națională a României se desfășoară permanent, pe multiple dimensiuni, care includ participarea unor experți ai BNR la ședințele Comisiei de planificare a fluxurilor financiare ale Trezoreriei statului sau sprijinul acordat Ministerului Finanțelor Publice de către BNR în procesul de emisiune de obligațiuni pe piețele internaționale de capital.

Banca Națională a României întreține un dialog constant cu Parlamentul României, acesta desfășurându-se sub multiple forme: (i) elaborare de puncte de vedere asupra unor proiecte de acte normative fie la solicitarea comisiilor parlamentare, fie la cererea unor inițiatori (MFP, ANPC sau alte autorități publice) sau a Ministerului pentru relația cu Parlamentul, în vederea definitivării poziției Guvernului cu privire la respectivele proiecte legislative; (ii) formulare de puncte de vedere, realizare de materiale sau participare la discuții/reuniuni ale comisiilor de specialitate din cele două Camere ale Parlamentului pe tematici din sfera de activitate a BNR (politică monetară, stabilitate financiară, rezoluție bancară, afaceri europene, sisteme de plăți); (iii) interpelări punctuale adresate BNR de către senatori sau deputați.

În data de 29 martie 2018, membrii Consiliului de administrație al BNR au participat, la invitația Comisiei economice, industrii și servicii a Senatului României, la întrunirea care a avut ca temă evoluția inflației și implicațiile pentru economia României, în cadrul căreia guvernatorul BNR a prezentat o analiză a evoluției inflației, precum și perspectivele acesteia, și s-a răspuns întrebărilor adresate. Totodată, în luna martie 2018, BNR a răspuns pe larg scrisorii primite din partea președintelui Camerei Deputaților, prin care se solicitau explicații cu privire la evoluția recentă a inflației, a ratelor dobânzilor și a cursului de schimb. Evoluția inflației și perspectivele acesteia au fost, de asemenea, discutate în cadrul întâlnirilor la care conducerea BNR a fost invitată de Președintele României și, respectiv, de președintele Camerei Deputaților, în cursul lunilor aprilie și mai 2018.

În luna februarie 2019, membrii Consiliului de administrație al BNR au participat, la invitația comună a Comisiei economice, industrii și servicii și a Comisiei de buget, finanțe, activitate bancară și piață de capital din Senatul României și cu participarea președintelui Senatului, la întrunirea care a avut ca temă indicele ROBOR și aspecte privind eficiența operațională a sectorului bancar și nivelul intermedierii abordate în ediția din decembrie 2018 a *Raportului asupra stabilității financiare*. De asemenea, în luna martie 2019, în cadrul întâlnirii la care a fost invitată de președintele Camerei Deputaților, conducerea BNR a prezentat evaluarea realizată de către banca centrală privind impactul măsurilor instituite de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 asupra sistemului financiar și asupra economiei în general.

În conformitate cu mandatul său și respectând principiul transparenței și al responsabilității instituționale, BNR și-a îndeplinit și în 2018 rolul de furnizor de informație economică de calitate, reprezentată atât de datele statistice pe care instituția le produce conform cadrului legal, cât și de analizele și lucrările de cercetare publicate. Un rol major în asigurarea comunicării atât cu publicul larg, cât și cu Parlamentul, revine rapoartelor elaborate de banca centrală. BNR transmite către președinții celor două Camere ale Parlamentului și către comisiile economice nu doar *Raportul anual* (obligație statutară), ci și *Raportul asupra inflației* și *Raportul asupra stabilității financiare* – două dintre principalele instrumente de comunicare ale băncii centrale, în care sunt explicate acțiunile acesteia în vederea asigurării stabilității prețurilor și a celei financiare. Mai mult, publicațiile menționate sunt transmise Președinției, ministerelor și instituțiilor publice cu atribuții în domeniul economic și financiar, precum și universităților și institutelor de cercetare. În vederea unei cât mai

bune informări a publicului cu privire la raţiunile măsurilor adoptate, şedinţele de politică monetară ale Consiliului de administraţie al BNR sunt urmate de *briefing*-uri de presă, iar în interval de o săptămână, de publicarea minutelor. Totodată, *Raportul asupra inflaţiei* (trimestrial) şi *Raportul asupra stabilităţii financiare* (semestrial) sunt lansate prin conferinţe de presă susţinute de guvernatorul BNR şi, respectiv, de viceguvernatorul coordonator. În anul 2018, în premieră, *Raportul anual* a fost prezentat publicului larg de către guvernatorul BNR în cadrul unei conferinţe de presă. De asemenea, diverse subiecte relevante pentru activitatea băncii centrale sunt abordate în prezentări publice ale membrilor Consiliului de administraţie, precum şi în seminarii şi simpozioane ştiinţifice.

În ceea ce priveşte comunicarea *online*, BNR şi-a dezvoltat pe parcursul anului 2018 portofoliul de tehnici şi modalităţi de abordare a publicului larg, în conformitate cu cele mai recente tendinţe din mediul digital. Accentul a fost pus pe nevoia de a sintetiza materialele tehnice de tipul rapoartelor şi comunicatelor de presă, folosindu-se un limbaj accesibil şi simplificat, cu scopul eficientizării comunicării externe, al transmiterii informaţiilor către segmente noi de public şi al creşterii vizibilităţii instituţiei. Pentru a spori accesibilitatea şi atractivitatea mesajelor au fost create noi elemente vizuale (infografice, *bannere*, animaţii multimedia).

Principalul canal de comunicare al băncii centrale a rămas *website*-ul oficial, prin intermediul căruia se realizează diseminarea în timp real de date statistice, precum şi furnizarea altor tipuri de informaţii (comunicate de presă, publicaţii, discursuri), dar o creştere semnificativă a înregistrat în 2018 prezenţa BNR pe reţelele sociale, informaţiile publicate fiind adaptate în funcţie de specificul fiecărui canal de comunicare şi de relevanţa lor pentru publicul acestuia. Un rol important a revenit în continuare platformei-forum în cadrul căreia specialiştii băncii centrale abordează subiecte de actualitate.

În planul demersurilor de promovare a educaţiei financiare, BNR a fost activă şi în 2018, continuând să colaboreze cu diverse instituţii şi organizaţii implicate în susţinerea eforturilor în acest sens la nivel naţional şi internaţional. În luna iulie 2018 a fost încheiat Protocolul de colaborare pentru realizarea de activităţi comune în domeniul educaţiei financiare, precum şi pentru elaborarea Strategiei Naţionale de Educaţie Financiară, demers în care s-au implicat Banca Naţională a României, Ministerul Educaţiei Naţionale, Ministerul Finanţelor Publice, Autoritatea de Supraveghere Financiară şi Asociaţia Română a Băncilor. Dimensiunea internaţională a educaţiei financiare a permis Băncii Naţionale a României să se racordeze la evoluţiile recente şi să exploreze bunele practici în vederea elaborării acestei strategii. Din această perspectivă a fost demarat un parteneriat pe cinci ani cu OCDE şi cu Ministerul de finanţe al Olandei pentru acordarea de asistenţă tehnică, orientată cu precădere spre evaluarea nivelului de educaţie financiară la nivel naţional, iar ulterior spre oferirea de suport pentru elaborarea strategiei. În ceea ce priveşte derularea proiectelor educaţionale ale BNR devenite deja tradiţionale, s-a urmărit extinderea activităţilor şi a ariei de cuprindere tematică, inclusiv în contextul istoric şi cultural al Anului Centenar. În aceste condiţii, pe parcursul anului 2018 au participat la astfel de activităţi circa 42 500 de persoane (printre care numeroşi elevi, studenţi şi cadre didactice).

La 17 aprilie 2019, cu ocazia împlinirii a 139 de ani de la înființare, Banca Națională a României a organizat „Ziua porților deschise", oferind publicului posibilitatea de a descoperi sediul istoric al BNR (Palatul Vechi). Evenimentul a provocat un interes considerabil – aproximativ 2 500 de persoane au vizitat cele mai reprezentative spații ale acestei clădiri monumentale și au vizionat colecția numismatică, precum și expozițiile *Istoria leului*, *Banca Națională a României și Marea Unire*, *Istoria bancnotei românești* și *TezAur*. În aceeași zi, peste 2 900 de persoane au trecut pragul sucursalelor regionale și agențiilor BNR din țară.

Poziția financiară a Băncii Naționale a României și-a menținut soliditatea, capitalul propriu al instituției înregistrând la 31 decembrie 2018 un nivel pozitiv semnificativ, respectiv 18 795,5 milioane lei, cu 9,5 la sută superior celui din 2017. Acest nivel consistent al capitalului propriu întărește capacitatea BNR de a-și îndeplini atribuțiile legale naționale, precum și obligațiile care decurg din calitatea de membru al Sistemului European al Băncilor Centrale, garantându-i independența financiară și conferind credibilitate operațiunilor pe care le desfășoară.

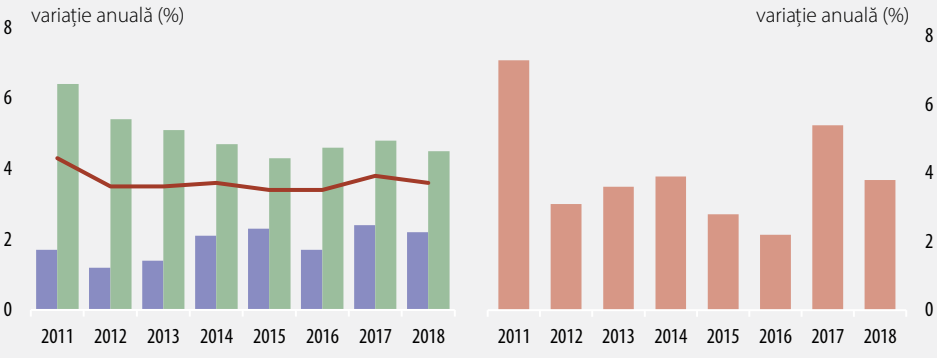
În 2018, similar anilor anteriori, Banca Națională a României a acționat pentru asigurarea stabilității prețurilor și a stabilității financiare, precum și pentru îndeplinirea tuturor celorlalte atribuții prevăzute de lege, fără a se face apel la bugetul public. Mai mult, în condițiile preocupării manifestate pentru utilizarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, BNR a înregistrat la 31 decembrie 2018 un rezultat financiar pozitiv – ca urmare, în principal, a creșterii profitului generat de activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută –, virând la bugetul statului 946,7 milioane lei.

Capitolul 1

Contextul internațional și evoluții macroeconomice interne

1. Contextul internațional

În anul 2018, economia mondială și-a moderat creșterea cu 0,2 puncte procentuale, până la 3,6 la sută[1], într-un context caracterizat de accentuarea incertitudinii pe plan global. Principalii determinanți ai gradului mai ridicat de incertitudine au fost reprezentați de cadența măsurilor de întărire a politicii monetare în SUA, coordonatele de desfășurare a comerțului internațional, dinamica economiei chineze, dar și de derularea *Brexit*. În același timp, evenimente de natură tranzitorie au influențat negativ parcursul unor economii importante (Grafic 1.1).

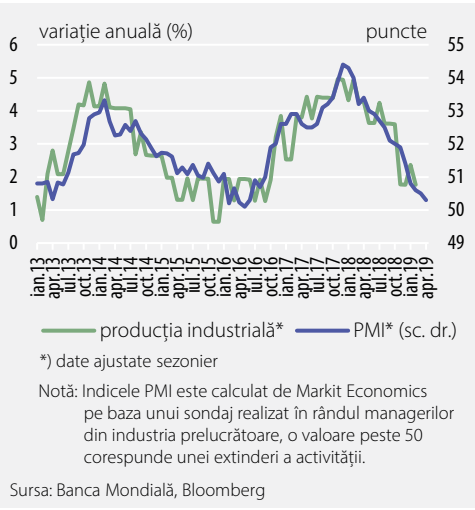
Sursa: FMI

Grafic 1.1
Activitatea economică la nivel mondial

Dacă pe ansamblul economiilor avansate, ritmul a încetinit în anul 2018 până la 2,2 la sută, SUA a făcut notă discordantă, cu o creștere economică peste așteptări (2,9 la sută), în condițiile unei situații favorabile a pieței muncii, care a facilitat majorări salariale, precum și ale implementării unor stimuli fiscali, de natură a sprijini sectorul corporativ. În schimb, economia Japoniei și cea a Regatului Unit au consemnat pierderi de ritm, fiind grevate de unele dezastre naturale în primul caz, respectiv de incertitudinea asociată procesului de ieșire din blocul comunitar (*Brexit*) în cel de-al doilea caz. De asemenea, în zona euro, dinamica PIB a decelerat până la 1,9 la sută în 2018, ca urmare a unor factori interni precum implementarea unor noi standarde de testare a emisiilor auto la nivel european, incertitudini cu privire la sustenabilitatea finanțelor publice în Italia (țară ale cărei costuri de finanțare au cunoscut episoade de volatilitate) sau mișcări de stradă de amploare în Franța, dar și ca efect al persistenței incertitudinii cu privire la viitorul cadru comercial internațional și al semnalelor de slăbiciune din partea Chinei.

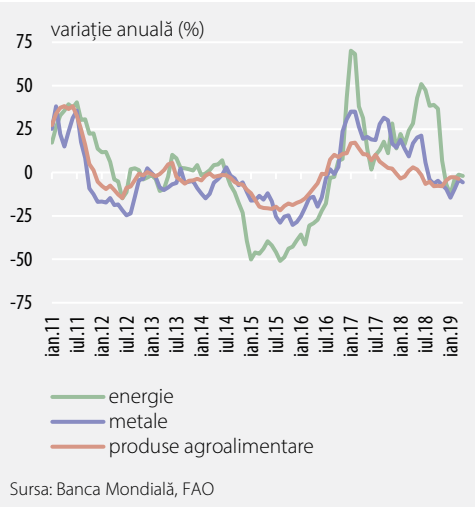
[1] Conform datelor FMI.

Încetinirea economiei chineze (până la 6,6 la sută), indusă de întărirea reglementării în domeniul intermedierii financiare, de declinul comerțului intern cu autoturisme (odată cu renunțarea la schemele de încurajare a acestui tip de achiziții), precum și de avansul mai lent al exporturilor, s-a transpus în scăderea ritmului de creștere a economiilor emergente în ansamblu până la 4,5 la sută. India a înregistrat, de asemenea, o decelerare marginală, în corelație cu diminuarea avansului cererii externe. În schimb, economia Rusiei s-a accelerat față de anul precedent, antrenată de intensificarea activității sectorului extractiv – sub impulsul majorărilor de preț ale bunurilor energetice din primele trei trimestre –, precum și de o creștere în sectorul construcțiilor.

Grafic 1.2
Perspective privind evoluția activității economice la nivel mondial

Estimările FMI indică persistența tendinței de temperare la nivelul activității globale în prima jumătate a anului 2019. Indicatorii PMI pentru industria prelucrătoare continuă să evidențieze evoluții neconvingătoare – în luna martie, indicele global s-a menținut la nivelul de 50,6 (o fragilitate particulară caracterizând activitatea de comerț internațional), cea mai scăzută valoare a ultimelor 32 de luni (Grafic 1.2); în zona euro, indicatorul a coborât sub valoarea de 50 de puncte pentru prima dată din iunie 2013, valorile consemnate pentru China sugerând însă o revenire, susținută de măsurile stimulative monetare și fiscale adoptate de autorități. Semnalele cu privire la o conduită mai relaxată a Fed, precum și cele mai recente comunicări ale Băncii Centrale Europene, eventual însoțite de o înțelegere comercială între SUA și China, ar putea contribui la o ameliorare a perspectivei pe termen scurt.

Grafic 1.3
Cotațiile principalelor materii prime pe piețele internaționale

Evoluția cotațiilor materiilor prime pe plan internațional a fost divergentă în 2018: prețurile bunurilor energetice și ale metalelor de bază s-au majorat, în timp ce prețurile bunurilor agroalimentare s-au contractat ușor (Grafic 1.3). Astfel, indicele de preț al bunurilor energetice calculat de Banca Mondială a avansat în medie cu 27,8 la sută pe ansamblul anului 2018, în contextul unei ascensiuni puternice a cotației țițeiului în primele trei trimestre, determinată de limitări ale producției asociate înțelegerilor OPEC+, de întreruperi temporare ale exploatării în cazul unor furnizori (Libia, Venezuela, Canada), dar și de așteptări mai optimiste vizând cererea. În ultima parte a anului, tendința de creștere s-a inversat

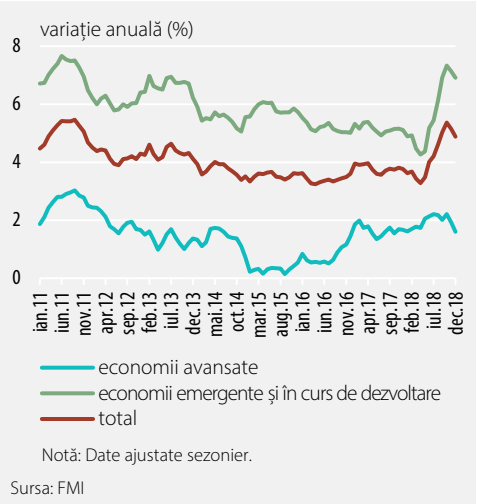
odată cu indiciile de slăbire a cererii globale și cu extinderea ofertei principalilor producători mondiali (SUA, Arabia Saudită, Rusia) – cotația Brent a consemnat o corecție până la aproximativ 50 dolari SUA/baril în luna decembrie, după ce în prima decadă a lunii octombrie atinsese un nivel de 87 dolari SUA/baril.

După poziționarea la un nivel înalt în prima jumătate a anului 2018, cotațiile metalelor au intrat în declin, pe seama semnalelor de încetinire a activității industriale la nivel mondial, astfel încât pe ansamblul anului 2018 dinamica anuală s-a temperat până la 6,6 la sută. Un parcurs diferit a avut însă prețul nichelului, care, datorită tracțiunii oferite de dezvoltarea industriei de producere a bateriilor electrice, a crescut cu circa 26 la sută în medie în 2018.

Începutul anului 2019 a marcat o revenire a cotațiilor țițeiului și ale metalelor de bază – totuși, numai până la valori inferioare sau similare celor consemnate în aceeași perioadă a anului anterior –, imprimată de orientări mai laxe ale politicilor monetare practicate de Fed și de BCE, precum și de unele semnale pozitive asociate negocierilor dintre SUA și China vizând cadrul comercial; o influență suplimentară în cazul țițeiului a revenit intrării în vigoare în ianuarie 2019 a unui nou acord OPEC+ de limitare a producției.

Conform datelor FAO, prețurile agroalimentare au avut fluctuații relativ reduse pe parcursul lui 2018, înregistrând la nivelul întregului an o contracție de 3,5 la sută. Dinamica anuală s-a poziționat în teritoriul negativ începând cu luna iunie și a continuat într-o manieră similară în primele luni ale anului 2019 (-3 la sută în trimestrul I 2019). Mișcări semnificative în sens ascendent ale prețurilor au consemnat doar cerealele, în condițiile unei cereri robuste și ale unei oferte ușor mai reduse comparativ cu anul precedent – avans anual de 9 la sută în medie în 2018, respectiv de 3,9 la sută în primele trei luni ale anului 2019.

Presiunile inflaționiste au rămas temperate în anul 2018, ușoara amplificare a dinamicii prețurilor de consum (+0,3 puncte procentuale, până la 2 la sută în economiile avansate, respectiv +0,5 puncte procentuale, până la 4,8 la sută în cele emergente) având la bază evoluția segmentului energetic, precum și deprecierea unor monede naționale ale unor state în curs de dezvoltare, în contextul înăspririi politicii monetare a SUA. În zona euro, creșterea inflației medii anuale (+0,3 puncte procentuale, până la 1,8 la sută) a fost imprimată în principal tot de prețurile bunurilor energetice, în timp ce inflația de bază s-a plasat în continuare la 1 la sută (Grafic 1.4).

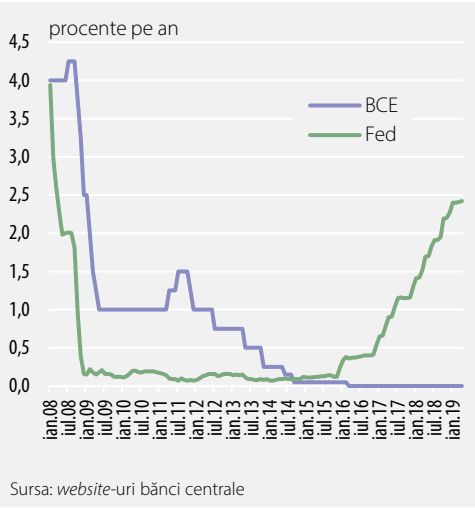

Notă: Date ajustate sezonier.

Sursa: FMI

Grafic 1.4
Prețurile de consum
la nivel internațional

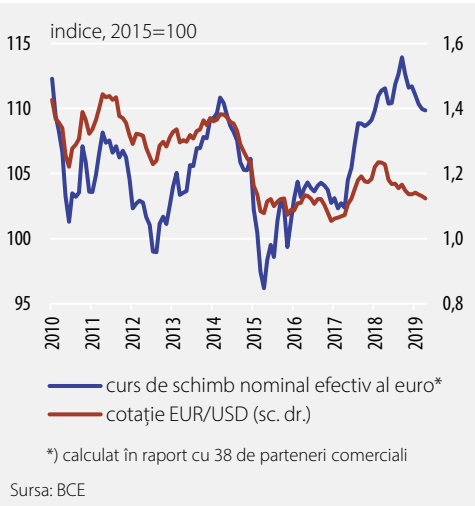
Pe parcursul anului 2018, BCE a menținut rata dobânzii de politică monetară la zero la sută, finalizând în decembrie programul de achiziții de active (din ianuarie 2019 achizițiile urmează a fi realizate exclusiv prin reinvestirea principalului aferent titlurilor ajunse la scadență), în timp ce rata dobânzii de politică monetară a Fed a rămas pe o traiectorie ascendentă, urcând la 2,25-2,5 la sută (Grafic 1.5). Semnalele adverse privind activitatea economică, vizibile mai ales către finalul anului 2018, au determinat o modificare de abordare la nivelul celor două bănci centrale, în sensul promovării unei atitudini mai laxe. Astfel, ciclul de creștere a ratelor de dobândă ale Fed ar urma să se modereze, iar ședința din martie a BCE a adus schimbări în semnalele privind orientarea viitoare a ratelor dobânzilor reprezentative (menținerea nivelului ratei de dobândă cel puțin până la sfârșitul anului 2019), dublate de anunțarea unor noi operațiuni de finanțare pe termen lung (în intervalul septembrie 2019 – martie 2021).

Sursa: *website*-uri bănci centrale

Grafic 1.5
Ratele dobânzilor de politică monetară

În pofida majorării ecartului negativ dintre rata dobânzii în zona euro și cea din SUA pe ansamblul anului 2018, moneda europeană s-a apreciat în medie cu 4,6 la sută față de dolarul SUA. Acest fenomen a caracterizat însă doar prima parte a anului, când moneda europeană s-a întărit cu 11,9 la sută. Ulterior, trendul s-a inversat, în contextul evoluțiilor sub așteptări ale activității economice din zona euro, moneda unică europeană depreciindu-se în termeni anuali cu 2,1 la sută, traiectorie care a continuat și la începutul anului 2019 (Grafic 1.6).

Sursa: BCE

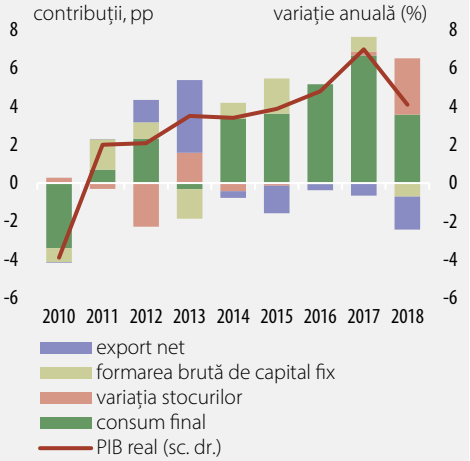
Grafic 1.6
Cursul de schimb al euro

2. Evoluții macroeconomice interne

2.1. Activitatea economică

Creșterea economică

În anul 2018, economia României a evoluat în parametri relativ similari ultimilor ani, extinderea cu 4,1 la sută fiind în continuare însoțită de un excedent de cerere alimentat de consum. Chiar dacă dinamica PIB real s-a temperat față de 2017 (-2,9 puncte procentuale), acest model de creștere, bazat într-o măsură modestă

Grafic 1.7
Cererea

Sursa: INS, calcule BNR

pe acumulări de capital, rămâne preocupant din perspectiva sustenabilității, cu atât mai mult cu cât presiunea exercitată asupra balanței comerciale accentuează un dezechilibru extern substanțial într-un context internațional marcat de provocări intense (Grafic 1.7).
O modalitate de adresare a problemei sustenabilității modelului de dezvoltare vizează îmbunătățirea absorbției de fonduri europene orientate către creșterea potențialului economic (Caseta 1).

Caseta 1. Evaluarea impactului fondurilor europene structurale și de coeziune asupra creșterii economice

Fondurile europene, surse de finanțare nerambursabilă din bugetul Uniunii Europene, au ca obiective majore reducerea disparităților regionale și promovarea unei agriculturi sustenabile. Politica de coeziune este principala politică de investiții a UE, vizând cu precădere sprijinirea creării de locuri de muncă, a creșterii economice, dar și a dezvoltării durabile și a îmbunătățirii calității vieții.

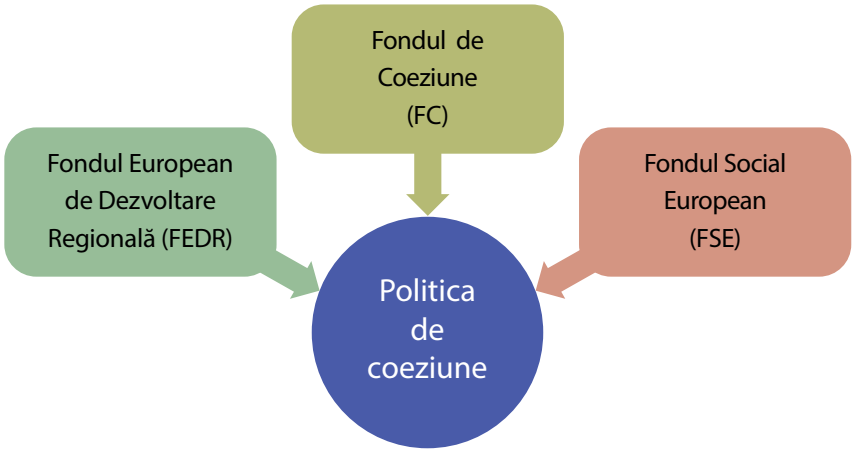

Figura A
Instrumentele politicii de coeziune

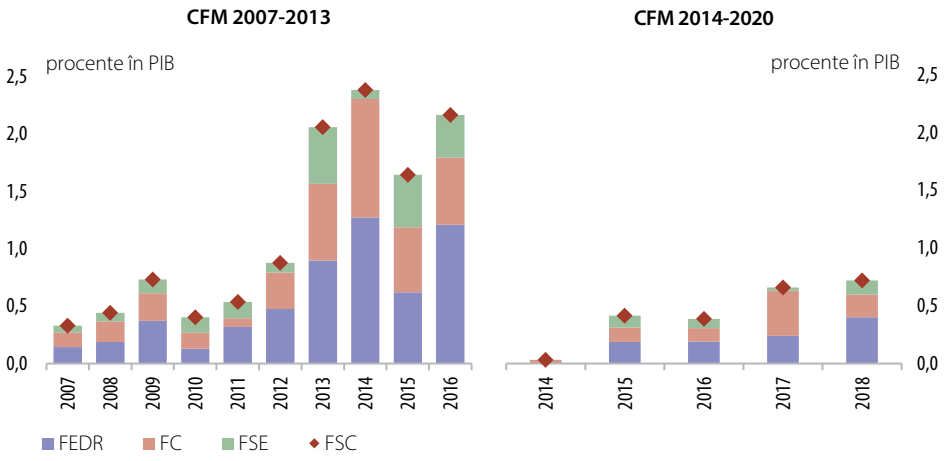
Sursa: Comisia Europeană

Obiectivele politicii de coeziune sunt realizate prin intermediul a trei fonduri principale (Figura A): Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul de Coeziune (FC) și Fondul Social European (FSE). FEDR finanțează investiții în sectoare cu scopul de a impulsiona creșterea economică (prin crearea de locuri de muncă și stimularea competitivității). Totodată, sunt vizate și proiecte de cooperare transfrontalieră. Se urmărește astfel consolidarea coeziunii economice și sociale în cadrul UE prin corectarea disparităților existente între regiunile acesteia. FC finanțează investiții în creștere sustenabilă din punct de vedere ecologic și al dezvoltării durabile. Nu în ultimul rând, FSE pune accentul pe îmbunătățirea

oportunităților în materie de ocupare a forței de muncă și educație, în același timp sprijinind persoanele defavorizate care se confruntă cu riscul de sărăcie sau de excluziune socială.

Conform Balanței financiare nete, în perioada 2007-2018 România a beneficiat de fonduri europene structurale și de coeziune (FSC) în valoare de aproximativ 21,4 miliarde euro (incluzând și sumele oferite sub forma avansurilor), dintre care 17,3 miliarde euro sunt aferente cadrului financiar multianual (CFM) 2007-2013, iar 4,1 miliarde euro aferente CFM 2014-2020. Ca pondere în PIB, intrările anuale de FSC se înscriu pe o traiectorie ascendentă, pe măsură ce cadrul financiar multianual se apropie de final[2] (Grafic A). Absorbția relativ limitată a FSC în cadrul actualului CFM a survenit inclusiv în contextul întârzierii atât a îndeplinirii condiționalităților *ex ante*, cât și a acreditării autorităților de management[3].

Grafic A
Intrări de fonduri europene structurale și de coeziune în perioada 2007-2018

Sursa: MFP, Balanța financiară netă

Cea mai mare parte a studiilor existente cu privire la impactul transferurilor de natura fondurilor europene identifică un efect pozitiv și semnificativ asupra creșterii economice. Comisia Europeană (2016) concluzionează, analizând perioada 1994-2011, că FSC au avut un impact pozitiv asupra creșterii economice la nivelul regiunilor de dezvoltare. Fondul Monetar Internațional (FMI, 2017) confirmă acest rezultat pe un eșantion de țări din Europa Centrală, de Est și Sud-Est (engl. *Central, Eastern and Southeastern Europe* – CESEE). Becker, Egger și Ehrlich (2012) identifică un efect pozitiv al FSC asupra creșterii la nivelul regiunilor UE care au beneficiat pe parcursul CFM 1994-1999 și 2000-2006 de FSC de un nivel anual mediu în cadrul unui CFM de până la 1,3 la sută din PIB regional, însă menționează că în cazul regiunilor ale căror transferuri depășesc această limită, efectele FSC asupra creșterii economice devin nesemnificative. Farrell (2004) estimează, de asemenea, un impact favorabil al fondurilor structurale asupra creșterii economice regionale în Irlanda și Spania. Rezultate asemănătoare sunt obținute de către Lolos (2009)

2 În cazul CFM 2007-2013, termenul de depunere a dosarelor aferente a fost extins până la finele anului 2015, ceea ce a condus la rambursări de fonduri inclusiv în anul 2017 (deși nesemnificative).

3 Procesul de acreditare pentru autoritățile care gestionează Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM), Programul Operațional Competitivitate (POC), Programul Operațional Regional 2014-2020 (POR) și Programul Operațional Capital Uman (POCU) a fost finalizat în august 2017, abia la mijlocul noului CFM.

în cazul Greciei. Estimările făcute de Albulescu și Goyeau (2013) indică, pe de altă parte, un impact nesemnificativ al ratei de absorbție a fondurilor europene asupra creșterii economice a statelor UE.

În vederea cuantificării impactului fondurilor europene structurale și de coeziune asupra creșterii economice, în cadrul prezentei analize s-a utilizat un set de date *panel*, cu frecvență anuală, conținând 11 țări din CESEE, similar studiului FMI (2017). Țările incluse în analiză sunt: Bulgaria, Cehia, Croația, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia, Slovenia și Ungaria, iar perioada avută în vedere este cea cuprinsă între 2008 și 2017[4]. Alegerea unei baze de date *panel*, care să conțină atât variabilitate intertemporală, cât și intratemporală (i.e. între unitățile studiate, în cazul de față cele 11 state CESEE), este motivată de necesitatea extinderii perspectivei analizei pentru a conferi robustețe estimărilor. Pe lângă creșterea economică și dinamica FSC, modelul ia în considerare și impactul investițiilor publice și private, întrucât FSC și celelalte investiții din economie au potențialul de a exercita efecte similare asupra creșterii economice, acestea necesitând a fi dezagregate pentru a identifica doar efectul FSC. De asemenea, se ține cont de posibilitatea ca aceste variabile să își manifeste efectele asupra creșterii economice cu o oarecare întârziere[5]. Ecuația estimată este de forma:

$$y_{i,t} = \alpha + \beta y_{i,t-1} + \sum_{j=0}^{2} \gamma_j FSC_{i,t-j} + \sum_{j=0}^{2} \delta_j z_{i,t-j} + \lambda_t + e_{i,t}$$

unde *i* reprezintă țara ($i = 1, \dots, 11$), iar *t* anii incluși în analiză, *y* reprezintă dinamica anuală a PIB real, *FSC* reprezintă dinamica (Δ) fondurilor europene structurale și de coeziune (fluxuri) exprimate ca pondere în PIB nominal, iar *z* surprinde variabilele de control (incluzând, în funcție de specificație, dinamica FBCF la nivel de economie, cea din sectorul administrației publice și, respectiv, de la nivelul sectorului privat, exprimate ca procent în PIB)[6].

Tabelul A prezintă rezultatele diferitelor specificații ale modelului descris. Astfel, impactul contemporan asupra creșterii economice al majorării cu 1 punct procentual a fluxurilor fondurilor europene structurale și de coeziune, exprimate ca procent în PIB, este cuprins în intervalul (0,4; 0,7) puncte procentuale[7]. În ceea ce privește impactul pe termen mediu (trei ani), acesta este evaluat a se plasa în intervalul (1,6; 3,0) puncte procentuale.

În general, coeficienții aferenți fondurilor europene structurale și de coeziune sunt semnificativi din punct de vedere statistic, iar faptul că FSC influențează creșterea economică atât contemporan, cât și pe termen mediu este în linie cu evidențele

4 Nu au fost utilizate date pentru anul 2018 deoarece variabilele aferente sectorului public utilizate în model nu au fost disponibile la data redactării textului.

5 A fost utilizată o estimare de tip *Arellano-Bond dynamic panel generalized method of moments* pentru a surprinde caracterul dinamic al modelului.

6 Deși ecuația include și efecte fixe specifice fiecărei țări, acestea sunt eliminate odată ce sunt exprimate variabilele explicative ca dinamică/diferențe (engl. *first-differences*). Această ajustare este necesară pentru a corecta problema corelației dintre variabilele explicative și efectele fixe. Pentru a lua în considerare caracteristicile particulare fiecărui an, au fost incluse efecte fixe de timp (engl. *time fixed effects*, λ_t).

7 Media fluxurilor fondurilor europene structurale și de coeziune (exprimate ca procent în PIB) pentru toate țările incluse în analiză, pentru perioada 2008-2017, este redusă, de doar 0,17 puncte procentuale.

empirice ale FMI (2017), reflectând astfel caracterul multianual al multor proiecte finanțate prin aceste resurse (i.e. în infrastructură, mediu etc.).

Variabilele explicative\ Variabila dependentă: Δ PIB real	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Δ PIB real (t-1)	0,32*** [0,04]	0,20** [0,08]	0,27*** [0,08]	0,29*** [0,04]	0,22*** [0,08]
Δ FSC	0,68*** [0,13]	0,41** [0,20]	0,60*** [0,08]	0,47*** [0,17]	0,41*** [0,10]
Δ FSC (t-1)	0,55*** [0,19]	0,25 [0,22]	0,43*** [0,16]	0,48** [0,24]	0,45*** [0,16]
Δ FSC (t-2)	0,85*** [0,27]	0,61*** [0,18]	0,68*** [0,14]	0,87*** [0,28]	0,72*** [0,17]
Δ FBCF – sector privat		0,42*** [0,13]	0,39*** [0,11]		
Δ FBCF – sector privat (t-1)		0,25** [0,12]	0,22* [0,13]		
Δ FBCF – sector privat (t-2)		-0,15 [0,09]	-0,17* [0,09]		
Δ FBCF – sector public		0,3 [0,22]		0,39* [0,24]	
Δ FBCF – sector public (t-1)		0,50* [0,26]		0,46 [0,31]	
Δ FBCF – sector public (t-2)		0,4 [0,27]		0,04 [0,33]	
Δ FBCF total					0,38** [0,15]
Δ FBCF total (t-1)					0,27** [0,11]
Δ FBCF total (t-2)					-0,08 [0,09]
Constantă	3,60*** [0,49]	1,86** [0,80]	4,03*** [0,56]	4,44*** [0,75]	2,03** [0,79]
Observații	77	77	77	77	77
Număr de țări	11	11	11	11	11

Erorile standard robuste sunt prezentate în paranteză.
*) p<0,10, **) p<0,05, ***) p<0,01
Notă: Δ reprezintă dinamica unei anumite variabile.
Sursa: Estimări BNR pe baza datelor Eurostat, Comisia Europeană (2019)

Tabel A
Rezultatele estimărilor privind impactul fondurilor europene structurale asupra creșterii economice

Pornind de la ecuația estimată anterior, Graficul B arată intervalul de variație[8] a răspunsului creșterii economice la o majorare cu 1 punct procentual a fluxurilor FSC exprimate ca pondere în PIB, atât pentru fiecare an, cât și cumulat (pe termen mediu). Impactul maxim se manifestă după doi ani de la momentul creșterii atragerilor de FSC[9].

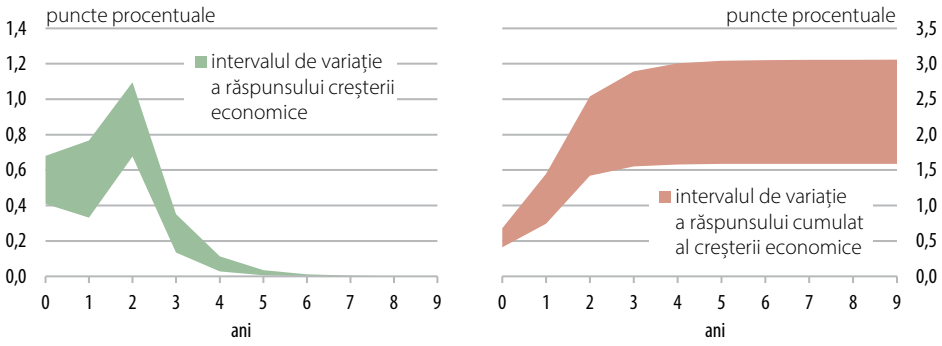
Îmbunătățirea continuă a absorbției fondurilor europene rămâne o direcție de acțiune extrem de importantă având în vedere politica comună a statelor membre – transformarea UE într-o economie bazată pe creștere inteligentă, durabilă și propice incluziunii. Impactul favorabil al fondurilor UE asupra creșterii economice vizează un interval mai lung de timp[10], în linie cu faptul că multe dintre proiectele

8 Aferent celor cinci specificații din Tabelul A.

9 Cuantificarea impactului multianual este condiționată de specificațiile tehnice ale modelului (numărul de *lag*-uri incluse, dată fiind dimensiunea temporală a setului de date).

10 Rezultatele sunt robuste în toate cele cinci specificații estimate.

finanțate sunt implementate într-un cadru multianual. În plus, programele dedicate acumulărilor de capital fizic și dezvoltării celui uman reprezintă piloni ai creșterii potențialului economiei. În cazul majorării fluxurilor fondurilor structurale și de coeziune cu 1 punct procentual din PIB, evidențele empirice indică un efect: (i) contemporan asupra creșterii economice de până la 0,7 puncte procentuale și (ii) unul pe termen mediu de până la 3 puncte procentuale. În aceste circumstanțe, este necesară implementarea unui mix adecvat de măsuri care să îmbunătățească procesul de selecție a proiectelor, evaluarea acestora, precum și coordonarea cu autoritățile locale și cu cele ale UE.

Grafic B
Intervalul de variație a răspunsului creșterii economice

Notă: Fluxurile de fonduri europene structurale și de coeziune sunt exprimate ca pondere în PIB, iar șocul are o magnitudine de 1 punct procentual. Axa orizontală arată numărul anilor ulteriori șocului, care are loc la momentul t=0. Axa verticală indică intervalul de variație (conform celor 5 modele din Tabelul A) a răspunsului creșterii economice. Intervalul este evaluat atât pentru fiecare an (stânga), cât și cumulat (dreapta).

Sursa: Estimări BNR pe baza datelor Eurostat, Comisia Europeană (2019)

Referințe

Albulescu, C., Goyeau, D. – „EU Funds Absorption Rate and the Economic Growth", *Timisoara Journal of Economics and Business*, 6(20), 2013, pp. 153-170

Becker, S. O., Egger, P. H., Von Ehrlich, M. – „Too Much of a Good Thing? On the Growth Effects of the EU's Regional Policy", *European Economic Review*, 56(4), 2012, pp. 648-668

Comisia Europeană – „Introducere în Politica de Coeziune a UE 2014-2020" (prezentare), disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_ro.pdf, 2014

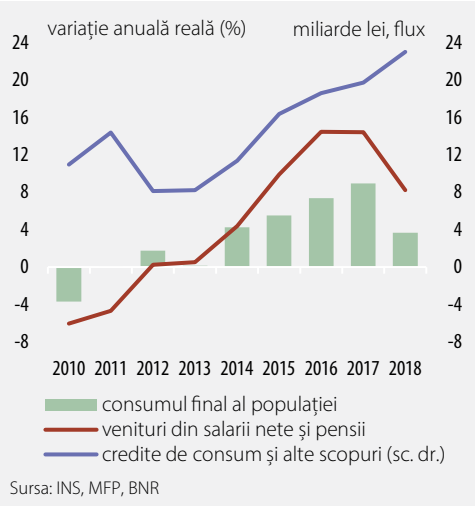
Comisia Europeană – „Measuring the Impact of Structural and Cohesion Funds Using Regression Discontinuity Design in EU27 in the Period 1994-2011", *Final Technical Report, ex post Evaluation of Cohesion Policy Programmes 2007-2013, Focusing on the European Regional Development Fund (ERDF) and the Cohesion Fund (CF),* 2016

Farrell, M. – „Regional Integration and Cohesion – Lessons from Spain and Ireland in the EU", *Journal of Asian Economics*, 14(6), 2004, pp. 927-946

Fondul Monetar Internațional – „Central, Eastern, and Southeastern Europe: A Broadening Recovery", *Regional Economic Issues*, May 2017

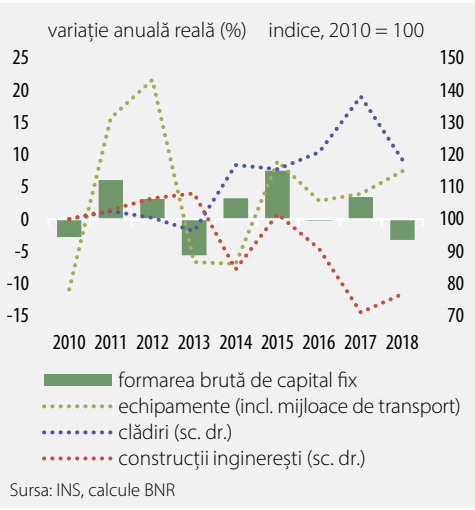
Lolos, S. E. – „The Effect of EU Structural Funds on Regional Growth: Assessing the Evidence from Greece, 1990-2005", *Economic Change and Restructuring*, 42(3), 2009, pp. 211-228

Avansul economic a fost imprimat și în anul 2018 de cererea de consum, care a pierdut totuși din avânt (variație cu 4,5 la sută, față de 8,6 la sută în anul anterior), pe fondul atenuării creșterii puterii de cumpărare a populației. Erodarea s-a datorat atât dinamizării prețurilor de consum, cât și încetinirii ușoare a majorării veniturilor.

Sursa: INS, MFP, BNR

Grafic 1.8
Consumul populației

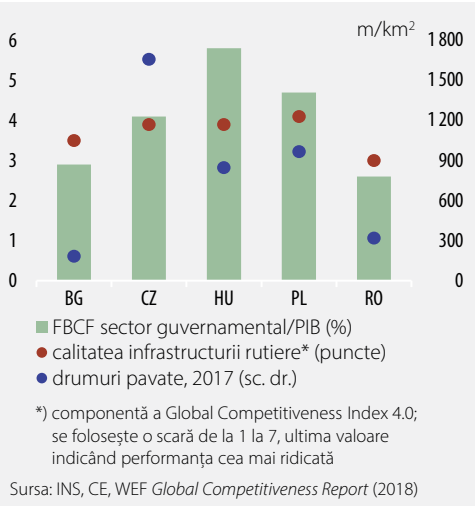

Sursa: INS, calcule BNR

Grafic 1.9
Investiții

Cu toate acestea, cererea de consum a rămas robustă, în condițiile în care factorii ciclici și structurali care au tensionat în ultimii ani piața muncii au continuat să se manifeste, anul 2018 fiind marcat de noi măsuri de relaxare a politicii veniturilor (creșterea pragului minim de salarizare pe economie, ajustarea ascendentă a salariilor personalului din sectorul bugetar – cu efect de demonstrație asupra mediului privat), dar și de o accentuare a deficitului structural de forță de muncă. De asemenea, resursele împrumutate au reprezentat și în 2018 un canal suplimentar de finanțare a apetitului pentru consum (Grafic 1.8).

Formarea brută de capital fix s-a contractat cu 3,2 la sută în anul 2018 (după un avans de 3,5 la sută în anul anterior), în contextul în care construcțiile de clădiri, mai precis cele de tip rezidențial, nu au mai putut egala performanța din anul 2017, odată cu înăsprirea condițiilor de finanțare bancară, cu diminuarea fondurilor aferente programului guvernamental „Prima casă" și cu slăbirea tracțiunii din partea veniturilor populației (Grafic 1.9). Totuși, construcțiile de locuințe s-au poziționat pe un palier superior anului 2016, spre final de an observându-se chiar o intensificare a activității.

*) componentă a Global Competitiveness Index 4.0; se folosește o scară de la 1 la 7, ultima valoare indicând performanța cea mai ridicată

Sursa: INS, CE, WEF *Global Competitiveness Report* (2018)

Grafic 1.10
Infrastructura rutieră (2018)

Totodată, lucrările inginerești nu au reușit o relansare, cheltuielile de capital din surse publice rămânând relativ reduse ca pondere în PIB, deși la nivel regional România ocupă un loc modest în privința dimensiunii și calității rețelelor de transport (Grafic 1.10). Pe termen mediu se întrevede totuși o anumită redresare, creșterea cu 8 la sută a construcțiilor inginerești în anul 2018 (insuficientă pentru a recupera scăderea cumulată, de circa 30 la sută, din perioada 2016-2017) putând să se prelungească, în măsura

în care apropierea încheierii actualului exercițiu de finanțare europeană (2014-2020) va antrena o intensificare a absorbției de fonduri structurale și de investiții.

În schimb, achizițiile de natură tehnologică s-au extins, dublându-și avansul față de 2017, până la circa 7 la sută. Proiectele de investiții au vizat extinderea capacităților existente, creșterea gradului de automatizare și eficientizare a producției, fabricarea unor produse de calitate superioară (mai ales în industria auto, industria echipamentelor electrice, sectorul metalurgic, industria alimentară), precum și deschiderea unor noi capacități de producție (industria produselor electronice și cea a materialelor de construcții). Intensificarea investițiilor a beneficiat în continuare de susținere din partea fluxurilor străine directe, care pot induce un efect de antrenare la nivelul întregii economii (Caseta 2). Cu toate acestea, acumulările de capital ale sectorului corporativ continuă să se situeze cu mult sub potențial, printre factorii inhibitori de ordin structural cel mai frecvent invocați în mediul de afaceri numărându-se inadecvarea infrastructurii de transport și deficitul de personal calificat, la care se adaugă impredictibilitatea din sfera fiscală și legislativă.

Caseta 2. Impactul investițiilor străine directe în economia românească

Atragerea investițiilor străine directe[11] (ISD) reprezintă un deziderat pentru majoritatea țărilor, mai ales pentru cele aflate în curs de dezvoltare, datorită potențialelor beneficii pe care le pot genera în economia-gazdă: crearea de locuri de muncă, conectarea la rețelele internaționale de producție, diversificarea și modernizarea capacităților de producție, creșterea gradului de sofisticare a mediului de afaceri, în contextul în care aduc tehnologii și cunoștințe superioare (*know-how*) etc. Câștiguri suplimentare pot decurge și din eventuale efecte de antrenare și învățare asupra companiilor autohtone, care pot avea ca rezultat eficientizarea activității acestora. Experiența statelor din Europa Centrală și de Est arată că investițiile străine directe au jucat un rol important în recuperarea decalajelor de dezvoltare față de țările vestice (Bijsterbosch și Kolasa, 2009), cu mențiunea că este posibil ca nu toate tipurile de ISD să aibă efectul scontat în economie, astfel că maximizarea beneficiilor asociate infuziei de capital străin presupune politici bine fundamentate.

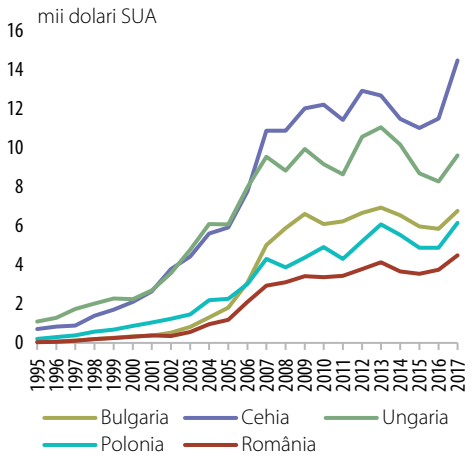
În acest cadru, caseta de față urmărește să evalueze impactul net exercitat de prezența companiilor străine în România. Într-o primă etapă va fi identificată contribuția directă a acestei categorii de firme în economia românească analizând, prin comparație cu alte țări din regiune, principalii indicatori macroeconomici (valoarea adăugată, ocuparea forței de muncă, investiții etc.), iar cea de-a doua secțiune este dedicată cuantificării măsurii în care se manifestă efecte de antrenare asupra productivității firmelor autohtone.

[11] Potrivit metodologiilor internaționale (FMI, OCDE), investițiile străine directe sunt definite ca fiind relația investițională de durată dintre o entitate rezidentă și una nerezidentă care implică exercitarea de către investitorul străin a unei influențe manageriale semnificative în întreprinderea în care a investit – deține peste 10 la sută din voturi, fluxurile financiare luând forma capitalului social vărsat și a rezervelor, creditelor acordate, precum și a profitului reinvestit de către acesta.

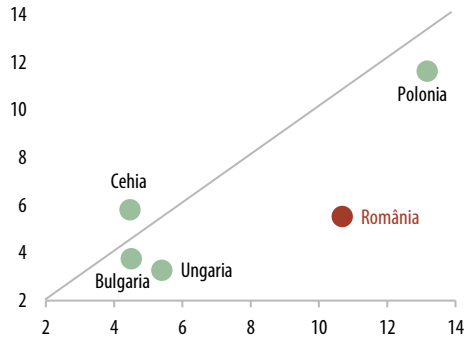
Efecte directe – comparații regionale

După anul 1990, statele din Europa Centrală și de Est (ECE)[12] au reprezentat o destinație importantă pentru fluxurile de ISD, în contextul demarării procesului de privatizare și al existenței unui capital autohton limitat, insuficient pentru a susține tranziția economică; perspectivele de aderare la Uniunea Europeană au avut, la rândul lor, un rol important în atragerea acestor investiții.

Grafic A
Stoc de ISD *per capita*

Sursa: UNCTAD

OX: Proiecte ISD *greenfield* anunțate (miliarde dolari SUA, medie 2003-2017)
OY: Fluxuri totale ISD (miliarde dolari SUA, medie 2003-2017)

Sursa: UNCTAD, calcule BNR

Grafic B
Proiecte ISD *greenfield* anunțate vs. efectiv realizate

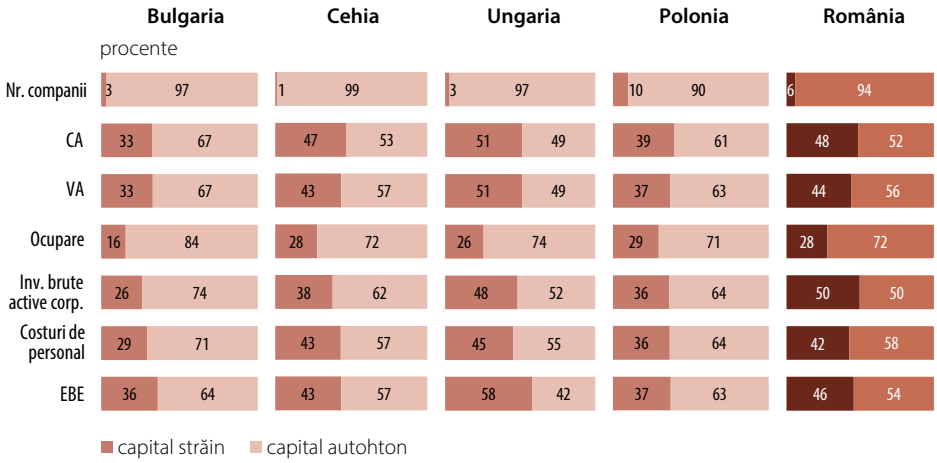
În anii din perioada postcomunistă, România a înregistrat în mod sistematic cel mai redus stoc de ISD pe cap de locuitor, în condițiile în care procesul de privatizare a fost mai fost lent comparativ cu situația din celelalte țări emergente din regiune, fluxurile consistente atrase începând cu anii 2000 fiind insuficiente pentru a recupera decalajele față de statele comparabile (Grafic A). Ilustrativă în acest sens este discrepanța semnificativă dintre valoarea proiectelor anunțate a se efectua și cea realizată efectiv, vizibilă doar în cazul României, cel mai probabil ca urmare a faptului că economia românească este percepută de investitori ca fiind mai puțin atractivă (Grafic B). Potrivit datelor Forumului Economic Mondial (FEM) aferente perioadei 2007-2018, în pofida unor progrese, România a înregistrat printre cele mai scăzute punctaje privind competitivitatea în rândul țărilor ECE incluse în analiză, cu deficiențe în majoritatea domeniilor, cele mai pronunțate vizând calitatea infrastructurii, eficiența pieței muncii și a pieței bunurilor, precum și gradul de adecvare tehnologică a economiei. Acest bilanț trasat de indicatorii FEM este întărit și completat de rezultatele unui sondaj realizat de Banca Mondială în rândul a 754 de directori executivi ai unor companii multinaționale[13], care arată că predictibilitatea politicii guvernamentale și cadrul legislativ și de reglementare joacă un rol esențial în fundamentarea deciziei de (dez)investire, atât pentru investitorii străini existenți, cât și pentru cei care intenționează să dezvolte afaceri noi, peste 85 la sută dintre managerii intervievați susținând că acordă o atenție deosebită acestor parametri. Companiile străine înclinate spre investiții de tipul *efficiency-seeking* (cele orientate spre activități de export și integrate în lanțurile internaționale de valoare adăugată) par să fie sensibile la o paletă și mai largă de factori atunci când își elaborează planurile de afaceri, alături de calitatea infrastructurii, oferta de forță de muncă specializată disponibilă și cheltuielile de operare reduse fiind coordonate suplimentare extrem de importante în acest proces. Evaluările amintite pot justifica pierderea unor oportunități în favoarea altor țări din regiune sau tendința de relocare a unor activități în zone de pe glob unde piața muncii este mai puțin tensionată sau costurile sunt mai scăzute (Asia)

[12] În cadrul acestei analize, referirile la statele din Europa Centrală și de Est vizează Polonia, Cehia, Ungaria, România și Bulgaria.

[13] Pentru mai multe detalii privind sondajul, a se vedea *Global Investment Competitiveness Report 2017/2018*.

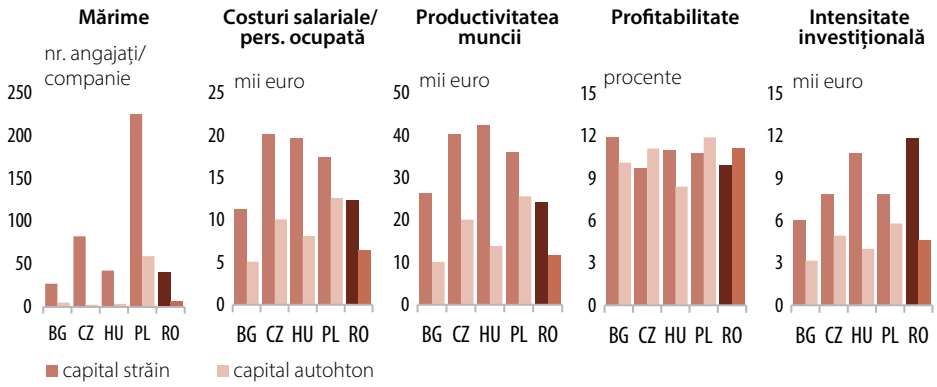
– mai cu seamă în sectoarele care folosesc mai intensiv factorul muncă, cum ar fi industria ușoară, și care sunt senzitive la creșterea salariului minim pe economie.

La nivelul statelor din ECE, principalele destinații ale ISD au fost industria prelucrătoare și serviciile, capitalul străin ajungând să dețină o poziție dominantă[14], în general, în sectoare cu intensitate tehnologică mai ridicată, precum industria auto și ramurile conexe (fabricarea cauciucului, echipamente electrice, mașini și echipamente), fabricarea altor mijloace de transport, chimie, precum și în sectorul IT&C. O pondere considerabilă din stocul total de ISD aferent fiecărei țări provine din Olanda, Germania, Luxemburg, Austria, Franța, Italia și Marea Britanie, în multe situații ajungând să cumuleze până la două treimi.

Sursa: Eurostat

Grafic C
Activitatea economică a companiilor din țările ECE, anul 2016

Notă: Productivitatea muncii este calculată ca raport între valoarea adăugată la costul factorilor și persoană ocupată, profitabilitatea ca raport între excedentul brut din exploatare și cifra de afaceri, iar intensitatea investițională ca raport între investiții în active corporale și persoană ocupată.

Sursa: Eurostat, calcule BNR

Grafic D
Profilul companiilor din țările ECE, anul 2016

În planul activității desfășurate, datele Eurostat arată că firmele străine[15], deși în număr redus, au o contribuție importantă în economiile analizate. Comparativ cu cele autohtone, companiile străine sunt în general mai mari, mai productive,

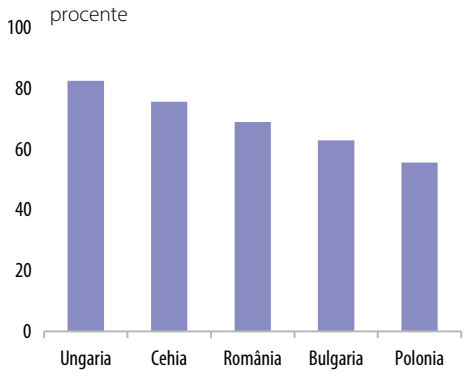
[14] Cele mai recente date disponibile sunt aferente anului 2016 și exclud sectorul financiar.

[15] Analiza este efectuată pe baza datelor Eurostat privind filialele străine (deținute majoritar de o unitate instituțională nerezidentă).

folosesc mai intensiv factorul capital și au o pondere mai mare a angajaților cu un nivel înalt de pregătire, în contextul unor costuri cu personalul mai ridicate[16]. Chiar dacă reprezintă sub 10 la sută din numărul total de firme, cele străine generează aproape jumătate din valoarea adăugată produsă în economie, procente ceva mai reduse observându-se în cazul Poloniei și al Bulgariei (37 la sută, respectiv 33 la sută). Companiile străine au fost mai puțin afectate de criza financiară și au continuat să creeze locuri de muncă într-un ritm alert în perioada de revenire economică, ajungând să concentreze la nivelul anului 2016 aproximativ un sfert din forța de muncă (excepție făcând Bulgaria cu 16 la sută). Cele mai dinamice evoluții au fost vizibile în cazul Poloniei și al României (majorare a angajărilor cu 45 la sută, respectiv cu 35 la sută în anul 2016 față de 2007), în timp ce firmele autohtone nu au reușit să recupereze locurile de muncă pierdute în recesiune, la nivelul anului 2016 schemele de personal continuând să se situeze sub nivelul precriză în majoritatea țărilor analizate. De asemenea, filialele străine efectuează o parte importantă din investițiile[17] firmelor (între 26 la sută în Bulgaria și 50 la sută în România) și au un aport semnificativ la realizarea rezultatului brut din exploatare în economie (între 36 la sută în Bulgaria și 58 la sută în Ungaria). Totuși, marjele brute din exploatare (*proxy* pentru profitabilitate) sunt inferioare celor consemnate de companiile autohtone în Cehia, Polonia și România (Graficele C-D), indisponibilitatea unor date la nivel micro- împiedicând identificarea pozițiilor de cheltuieli care generează aceste diferențe în regiunea ECE[18].

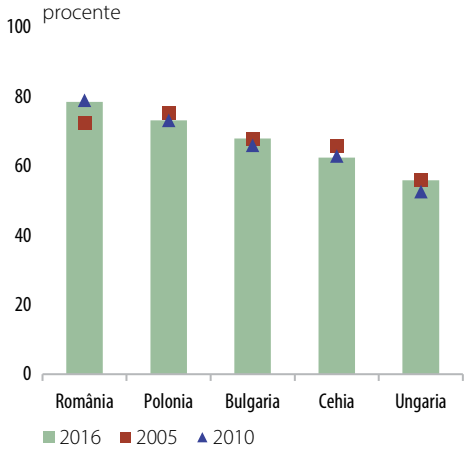
Orientarea spre activități de comerț exterior constituie o altă caracteristică a companiilor străine, acestea fiind responsabile pentru mai mult de jumătate din exporturile totale ale fiecărei țări, cele mai ridicate procente (peste două treimi) regăsindu-se în cazul Ungariei, Cehiei și al României (Grafic E). În plus, deși aceste firme sunt de regulă cele integrate în lanțurile internaționale de producție, se remarcă un nivel înalt al valorii adăugate capturate la nivel național ca pondere în cererea externă, de la circa 50 la sută pentru Ungaria până la 75 la sută pentru România, sugerând că s-ar putea manifesta unele efecte de antrenare asupra companiilor locale (Grafic F).

Grafic E
Exporturile companiilor străine din țările ECE*

*) cele mai recente date: 2011 pentru Bulgaria, 2013 pentru Ungaria și 2016 pentru Cehia, Polonia și România

Sursa: OCDE

Sursa: OCDE

Grafic F
Valoarea adăugată națională încorporată în exporturi

16 S-a luat în considerare ipoteza că forța de muncă înzestrată cu abilități superioare necesită o remunerare mai mare. În țările analizate, salariile acordate de firmele străine sunt, în general, mai mult decât duble față de cele oferite de cele autohtone (excepție făcând Polonia: doar cu 30 la sută mai mari).

17 Investițiile în active corporale.

18 În cazul României, potrivit datelor la nivel de firmă aferente anului 2016 de la MFP și ONRC, companiile străine consemnează costuri mai mari comparativ cu cele autohtone la capitolul „alte cheltuieli de exploatare" (poziție care cuprinde cheltuieli pentru reclamă și publicitate, marketing, studii de piață și cercetare, pentru pregătirea personalului, pentru plata primelor de asigurare etc.). Însă, în absența unei structuri detaliate, este dificil de evaluat care este destinația clară a acestor cheltuieli.

Efecte indirecte – cazul României

Dincolo de contribuția lor directă în economie, există posibilitatea ca firmele străine să exercite efecte indirecte asupra firmelor autohtone prin creșterea competiției, imitarea modelului de business, îmbunătățirea calității capitalului uman prin pregătirea forței de muncă, integrarea companiilor autohtone în lanțurile de aprovizionare a companiilor străine (transfer de tehnologie, cunoștințe, economii de scară) etc. În funcție de direcția difuziei tehnologiei/externalităților, efectele pot fi pe orizontală, atunci când firmele aparțin aceluiași sector, și/sau pe verticală, de-a lungul lanțului de producție, pentru furnizorii locali din sectoarele aflate în amonte sau pentru clienții autohtoni din sectoarele aflate în aval (Figura A).

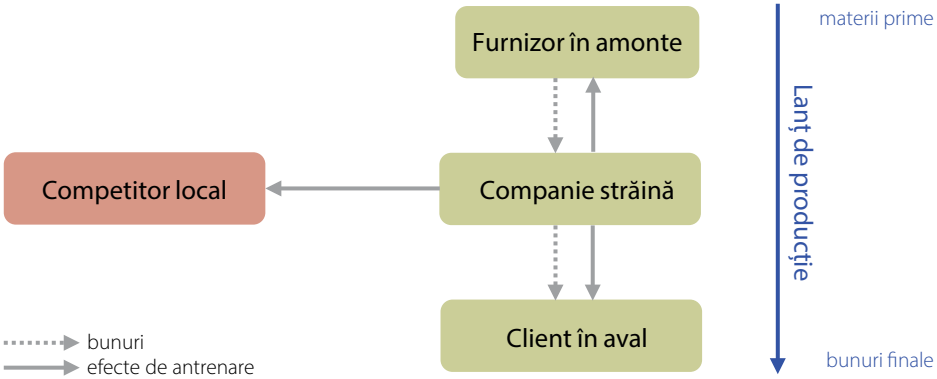

Figura A
Efectele de antrenare de-a lungul lanțului de producție

În literatura de specialitate, concluziile privind impactul indirect cumulat al prezenței capitalul străin asupra firmelor locale sunt destul de variate. De exemplu, Havránek și Irsova (2014) analizează numeroase studii care relevă existența unui transfer tehnologic asupra furnizorilor din amonte semnificativ, atât din punct de vedere statistic, cât și ca magnitudine, în timp ce efectele în aval apar ca fiind de mică amploare spre nesemnificative, în contextul în care s-au găsit evidențe că firmele cu capital străin sunt, în general, orientate spre export sau produc mai degrabă bunuri destinate consumului final (Damijan *et al.*, 2013). Ținând cont de aceste aspecte, analiza de față se va concentra pe identificarea efectelor pe orizontală și în amonte. În plus, rezultatele mixte întâlnite în studiile de specialitate au adus în atenție eterogenitatea firmelor autohtone și posibilitatea ca efectele de antrenare (pozitive) să se manifeste doar pentru o parte dintre acestea, în funcție de capacitatea de absorbție a tehnologiilor (Jude, 2012; Damijan *et al.*, 2013).

Astfel, demersul empiric a vizat, într-o primă etapă, estimarea productivității multifactoriale (TFP) pentru fiecare firmă pe baza unui eșantion panel de dimensiune exhaustivă, constituit pe baza datelor din înregistrările bilanțiere[19].

[19] Sursa datelor este Ministerul Finanțelor Publice. Eșantionul acoperă intervalul 2003-2016, cuprinde peste 3 milioane de observații și include firmele care au raportat cifră de afaceri, număr de salariați și active imobilizate strict pozitive, având de asemenea consum intermediar pozitiv. Estimarea s-a realizat conform metodologiei Wooldridge (2009), ținând cont de problemele de endogenitate generate de corelarea inovației de productivitate cu alegerea factorilor de producție, iar pentru detalii suplimentare se pot consulta CompNet (2014) și Van Beveren (2012).

Ulterior, urmând metodologia dezvoltată de Javorcik (2004), productivitatea firmelor autohtone astfel obținută a fost pusă în ecuație cu măsuri ale prezenței capitalului străin în același sector (relație de concurență), respectiv ale prezenței capitalului străin în sectoarele din aval (relație furnizor local – firmă străină). Specificația a fost extinsă și cu alți factori determinanți ai TFP (variabile de tip control), atât la nivel de sector (precum intensitatea importurilor și a exporturilor), cât și specifici firmei (vârstă, mărime, proveniența capitalului), pentru a captura cu cât mai multă acuratețe efectele asociate ISD. Perioada utilizată în estimare este 2005-2014 și a fost determinată de disponibilitatea datelor, eșantionul cuprinzând sectorul corporativ[20].

$$\ln(TFP)_{ijrt} = \beta_1(efecte\ pe\ orizontală_{jt}) + \beta_2(efecte\ în\ amonte_{jt}) + \gamma Z_{jt} + \delta_1 X_{ijrt} + \alpha_r + \alpha_j + \alpha_t + \varepsilon_{ijrt}$$

Variabila $efecte\ pe\ orizontală_{jt}$ reprezintă procentul asociat producției realizate de capitalul străin în cadrul aceluiași sector j, iar variabila $efecte\ în\ amonte_{jt}$, în mod teoretic, ar trebui să constituie ponderea din producția firmei autohtone i vândută filialelor străine care își desfășoară activitatea în România. În acest ultim caz însă, dată fiind indisponibilitatea datelor la nivel microeconomic privind tranzacțiile bilaterale dintre firme, indicatorul a fost calculat la nivel de sector apelând la baza de date *WIOD* și reprezintă ponderea din producția sectorului j (unde este localizată compania locală) destinată consumului intermediar furnizat companiilor străine aflate în sectoarele din aval[21].

Vectorul Z_{jt} include variabile la nivel sectorial (diviziune CAEN) și se referă la intensitatea importurilor definită ca raport între importuri și oferta totală de bunuri intermediare ale sectorului j, respectiv la intensitatea exporturilor ca raport între exporturile și producția industriei j.

Vectorul X_{ijrt} cuprinde caracteristici ale operatorilor economici, precum vârstă, mărime (patru clase în funcție de numărul de angajați, luând în considerare pragurile de 10, 50, respectiv 250 de salariați), dacă este deținută majoritar de stat, și ponderea capitalului străin.

În final, α_r, α_j și α_t reprezintă efecte fixe specifice fiecărei regiuni, sector și an, rolul acestora fiind de a prelua șocurile specifice județului în care este localizată firma, domeniului de activitate, respectiv fiecărui an din eșantionul de estimare, iar ε_{ijrt} este termenul neobservabil (de eroare), a cărui varianță poate să difere între firme.

Rezultatele obținute arată o influență negativă exercitată de firmele străine asupra competitorilor locali, iar cei mai afectați par să fie cei cu un grad tehnologic similar celui al filialelor străine, concurența creată în cadrul sectorului fiind de natură să conducă la pierderea poziției în piață a firmelor autohtone sau chiar la ieșirea

[20] Diviziunile CAEN 1-82, mai puțin sectorul financiar, al asigurărilor și serviciilor conexe acestora.

[21] Formula de calcul este $\sum_{c\,if\,c\neq j} \gamma_{jct} * \frac{\sum_{i\in c} \rho_{it} * Y_{it}}{\sum_{i\in c} Y_{it}}$, unde γ_{jct} reprezintă procentul din producția sectorului j destinată consumului intermediar furnizat fiecărui sector c din aval (excluzând consumul final, importurile și vânzările din același sector); cel de-al doilea termen reprezintă ponderea producției realizate de capitalul străin în sectoarele din aval – ρ_{it} reprezintă ponderea capitalului străin în firma i și aparține intervalului 10-100 la sută potrivit definiției OCDE, iar Y_{it} reprezintă cifra de afaceri a firmei i.

din activitate a unităților mai puțin productive. Un alt canal prin care prezența capitalului străin în același sector exercită un impact negativ asupra firmelor locale este acela al absorbției forței de muncă înalt calificate disponibile pe piață prin salariile mai mari pe care le oferă (așa-numitul efect *brain drain*). Totuși, pe termen mai lung, acest fenomen poate conduce la o îmbunătățire a productivității la nivel agregat, pe fondul unei realocări mai eficiente a resurselor[22].

ln(TFP)

Variabilă dependentă	Eșantion format din toate firmele		Eșantion format din firme autohtone					
			Decalaj tehnologic față de firmele străine				Înzestrarea cu personal înalt calificat față de firmele străine	
				<90%	90%-110%	>110%	<100%	>100%
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Efecte pe orizontală	-0,011* (0,007)	-0,0109* (0,007)	-0,0117* (0,007)	-0,00442 (0,007)	-0,0124* (0,007)	-0,00354 (0,008)	-0,0098 (0,007)	-0,0124* (0,007)
Efecte în amonte	0,011* (0,007)	0,011* (0,007)	0,0115* (0,007)	0,0117* (0,007)	0,0160** (0,007)	0,0173** (0,008)	0,0096 (0,007)	0,0147* (0,008)
Intensitatea importurilor	0,02*** (0,005)	0,02*** (0,005)	0,022*** (0,006)	0,02*** (0,005)	0,018*** (0,005)	0,019*** (0,006)	0,021*** (0,005)	0,022*** (0,006)
Intensitatea exporturilor	0,013*** (0,005)	0,013*** (0,005)	0,013** (0,005)	0,01* (0,0053)	0,02*** (0,0053)	0,03*** (0,0062)	0,012** (0,0053)	0,013** (0,0057)
Mărime	0,547*** (0,0234)	0,546*** (0,0235)	0,557*** (0,0224)	0,19*** (0,0100)	0,16*** (0,0116)	0,0319*** (0,0112)	0,457*** (0,0206)	0,426*** (0,0230)
Vârstă	-0,0014* (0,0008)	-0,0013* (0,0008)	-0,000006 (0,0007)	0,0327*** (0,0042)	-0,0099*** (0,0029)	-0,0499*** (0,0056)	-0,029*** (0,0060)	-0,0297*** (0,0079)
Capital de stat	-0,437*** (0,06)	-0,436*** (0,0632)	-0,454*** (0,0629)	-0,194*** (0,060)	-0,0637** (0,029)	0,051 (0,042)	-0,12 (0,107)	-0,614*** (0,059)
ISD *dummy*	0,370*** (0,012)							
ISD		0,0043*** (0,0001)						
Nr. observații	1 643 627	1 643 627	1 523 676	552 551	868 346	99 687	935 612	584 972

Erori standard robuste în paranteze, grupate la nivel de an și industrie.

Fiecare ecuație conține efecte fixe la nivel de an, industrie și județ.

***) p<0,01, **) p<0,05, *) p<0,1

Notă: (i) În cazul specificațiilor (4)-(6) decalajul tehnologic a fost măsurat ca raport între TFP aferent firmelor autohtone și media TFP a firmelor străine din cadrul sectorului; (ii) în cazul specificațiilor (7)-(8), dată fiind indisponibilitatea datelor privind structura angajaților în funcție de nivelul de pregătire, a fost calculată o măsură alternativă. Presupunând că există o corelație pozitivă între abilități și salarii, s-a considerat că firmele care acordă salarii superioare mediei sectorului și județului din care fac parte au o pondere mai ridicată a personalului înalt calificat.

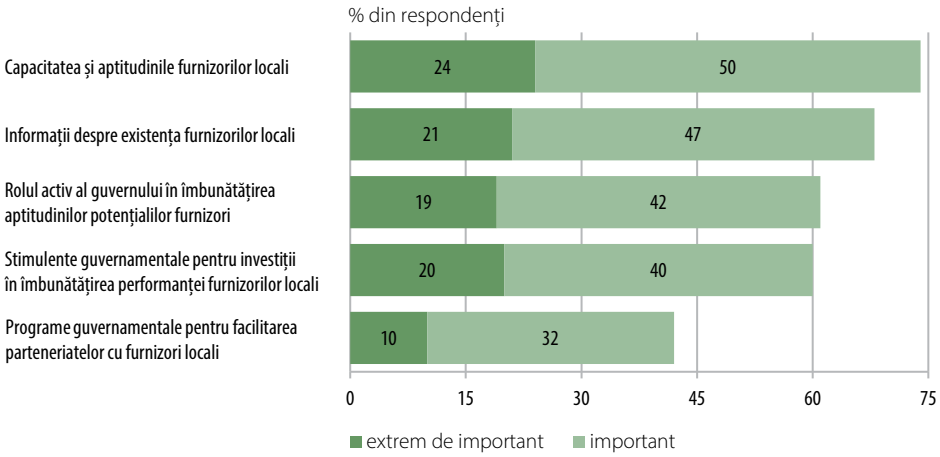
Sursa: MFP, ONRC, WIOD

Tabel A
Rezultatele estimărilor

În schimb, estimările relevă existența unor efecte pozitive în amonte, amplitudinea, în modul, fiind relativ similară celei obținute pe orizontală. Așadar, o creștere cu 1 punct procentual a prezenței capitalului străin în sectoarele din aval ar conduce la o îmbunătățire cu circa 1,2 la sută a productivității furnizorilor locali, care poate fi asociată unui transfer de tehnologie sau *know-how*. De pildă, compania străină cere *input*-uri mai sofisticate sau de o calitate superioară, determinând astfel furnizorul local să își modernizeze procesul de producție, demers în care partenerul cu capital

[22] A se vedea Caseta „Productivitatea multifactorială din perspectivă macro și microeconomică", inclusă în *Raportul asupra inflației*, ediția din mai 2016.

străin poate acorda asistență în instalarea și utilizarea unor echipamente cu un grad tehnologic mai ridicat, inclusiv prin pregătirea forței de muncă. Câștiguri de productivitate pot fi obținute și în urma economiilor de scară, dată fiind cererea în creștere din partea clienților multinaționale, sau a impunerii unor proceduri clare de lucru, cu scopul respectării ferme a termenelor de livrare a comenzilor. Un aspect relevant reliefat de estimări este majorarea efectului pozitiv odată cu sporirea capacității de absorbție a firmelor locale (înzestrarea cu *know-how* sau capital uman), oferind evidențe pentru ipoteza potrivit căreia, într-o primă fază, vor beneficia cele mai performante firme autohtone (aflate la frontiera națională) de pe urma prezenței capitalului străin (considerate a fi mai apropiate de frontiera globală – Banca Mondială, 2018), urmând ca ulterior să existe transfer de cunoștințe spre celelalte firme din economia-gazdă.

Grafic G
Factori importanți în decizia de a investi a companiilor străine referitori la furnizorii locali

Sursa: *Global Competitiveness Report* 2017/2018

Estimările privind efectele indirecte ale prezenței capitalului străin asupra firmelor autohtone sunt în consonanță cu cele întâlnite în alte studii din literatura de specialitate pentru cazul României (Javorcik și Spatareanu, 2008; Lenaerts și Merleverde, 2018). Dincolo de contribuția directă pozitivă pe care firmele străine o au în economie, a fost obținut un impact indirect cumulat aproape nul, însă și în acest caz se pot întreprinde măsuri pentru a maximiza beneficiile care pot decurge din colaborarea furnizori locali – multinaționale – de pildă, pot fi dezvoltate programe la nivel național astfel încât să fie facilitată aprovizionarea companiilor străine de pe plan intern. De altfel, sondajul realizat de Banca Mondială menționat anterior, arată că 61 la sută dintre investitorii chestionați consideră posibilitatea colaborării cu firme locale ca fiind esențială; 74 la sută dintre cei care au răspuns că acest aspect prezintă importanță apreciază că aptitudinile și capacitatea furnizorilor locali sunt fundamentale, sugerând că inițiativele guvernamentale de promovare a unui astfel de parteneriat își pot dovedi eficacitatea doar dacă firmele autohtone dețin caracteristicile cerute de multinaționale (Grafic G). Alte politici care ar putea fi implementate pentru a facilita aprovizionarea companiilor străine cu *input*-uri de pe plan local ar fi îmbunătățirea climatului de afaceri sau lansarea unor programe de asistență pentru producătorii autohtoni prin intermediul cărora aceștia să dobândească abilitățile necesare pentru satisfacerea cerințelor clienților străini.

Rezultatele estimărilor mai arată că firmele localizate în sectoare caracterizate de o creștere a intensității exporturilor au experimentat un avans al productivității, confirmându-se astfel două ipoteze: fie accesul pe piața externă aduce firmei cunoștințe noi și expertiză, care o ajută să își îmbunătățească eficiența în cadrul procesului de producție, fie doar firmele productive pot fi angrenate în activități de export și pot face față competiției de pe pieţele internaționale extrem de competitive. Puterea explicativă a variabilei asociate intensității importurilor este însă în multe specificații superioară; acest fapt se poate explica prin importanța pe care o au pentru activitatea firmelor echipamentele de proveniență externă, cu un conținut tehnologic mai ridicat și randamente sporite, și, eventual, unele *input*-uri disponibile tot din surse externe. Rezultatele mai arată că firma productivă din România este o companie mare, tânără, care aparține sectorului privat, având capital majoritar străin (considerată a fi cu circa 37 la sută mai eficientă comparativ cu firmele autohtone).

Concluzii

Analiza de față evidențiază faptul că firmele cu capital străin din România (dar și din alte țări din regiune) au o contribuție directă în economie, pozitivă și semnificativă, atragerea de ISD aducând beneficii prin volumul mai mare al investițiilor, al producției și al ocupării și remunerării forței de muncă, care în final au ca rezultat creșterea economică (inclusiv structurală).

Totodată, pentru economia românească a fost identificat un impact indirect cumulat aproape nul: efecte de antrenare pozitive în relația furnizor autohton – client multinațională și efecte negative pe orizontală, între competitori. Pentru a îmbunătăți rezultatele în planul influențelor indirecte, ar fi oportune politici de natură să maximizeze efectele care pot decurge din colaborarea furnizori locali – multinaționale. În acest sens, pot fi dezvoltate programe naționale care să promoveze parteneriatul dintre companiile străine și cele locale sau care să ofere asistență pentru producătorii autohtoni, prin intermediul cărora aceștia să dobândească abilitățile necesare pentru a putea satisface cerințele clienților străini.

Referințe

Banca Mondială – *Global Investment Competitiveness Report 2017/2018* – „Foreign Investor Perspectives and Policy Implications"

Banca Mondială – „Critical Connections: Promoting Economic Growth and Resilience in Europe and Central Asia", *Europe and Central Asia Studies*, 2018

Bijsterbosch, M., Kolasa, M. – „FDI and Productivity Convergence in Central and Eastern Europe. An Industry-Level Investigation", Banca Centrală Europeană, Working Paper No. 992, 2009

CompNet – „Micro-based Evidence of EU Competitiveness", The CompNet Database, Banca Centrală Europeană, Working Paper No. 1634, 2014

Damijan, J. P., Rojec, M., Majcen, B., Knell, M. – „Impact of Firm Heterogeneity on Direct and Spillover Effects of FDI: Micro-evidence from Ten Transition Countries", *Journal of Comparative Economics*, 41, 2013, pp. 895-922

Havránek, T., Irsova, Z. – „Estimating Vertical Spillovers from FDI: Why Results Vary and What the True Effect Is", *Journal of International Economics*, 85, 2011, pp. 234-244

Javorcik, B. S. – „Does Foreign Direct Investment Increase the Productivity of Domestic Firms? In Search of Spillovers Through Backward Linkages", *American Economic Review*, 94(3), 2004, pp. 605-627

Javorcik, B. S., Spatareanu, M. – „To Share or Not to Share: Does Local Participation Matter for Spillovers from Foreign Direct Investment?", *Journal of Development Economics* 85, 2008, pp. 194-217

Jude, C. – „Horizontal and Vertical Technology Spillovers from FDI in Eastern Europe", *Working Papers halshs*-00828022, HAL, 2012

Lenaerts, K., Merlevede, B. – „Indirect Productivity Effects from Foreign Direct Investment and Multinational Firm Heterogeneity", *Review of World Economics* (*Weltwirtschaftliches Archiv*), Springer; Institut für Weltwirtschaft (Kiel Institute for the World Economy), vol. 154(2), 2018, pp. 377-400

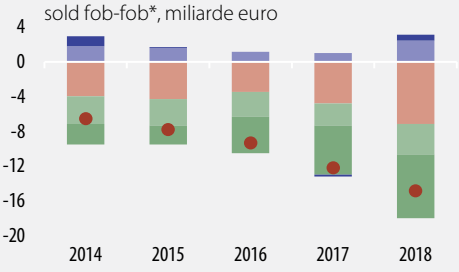
Van Beveren, I. – „Total Factor Productivity Estimation: A Practical Review", *Journal of Economic Surveys* 26(1), 2012, pp. 98-128

Wooldridge, J. – „On Estimating Firm-level Production Functions Using Proxy Variables to Control for Unobservables", *Economic Letters* 104(3), 2009, pp. 112-114

Evoluțiile sub așteptări ale economiilor europene, climatul de incertitudine asociat accentuării tendințelor protecționiste pe plan internațional, concomitent cu acțiunea unor factori conjuncturali au erodat performanța exporturilor de bunuri, acestea reducându-și aproape la jumătate viteza de creștere comparativ cu anul 2017, până la 4,3 la sută (variație reală). Principalul aport la pierderea de ritm a revenit componentelor auto, segment industrial integrat în lanțurile internaționale de producție. În cursul anului 2018, acesta a resimțit puternic impactul modificării procedurii de măsurare a emisiilor pentru autovehiculele noi începând cu 1 septembrie în Europa, fapt care a generat volatilitate la nivelul producției auto din întregul spațiu comunitar. Suplimentar, sectorul a resimțit acutizarea războiului economic dintre SUA și Iran, care a condus la ajustarea schimburilor comerciale externe ale Iranului cu Uniunea Europeană, sectorul auto fiind unul dintre cele mai afectate. În aceste condiții, exporturile de componente auto ale României s-au redus sever în trimestrele III-IV, astfel că pe ansamblul anului volumul vânzărilor a scăzut cu 4,5 la sută. Pe o pantă negativă s-au plasat și exporturile de mașini și echipamente, dar și cele de bunuri de consum, în special produse ale industriei ușoare, produse din lemn și mobilă – ramuri care continuă să se confrunte cu pierderi de competitivitate prin preț, asociate unor costuri unitare mai ridicate cu forța de muncă, dar și cu materia primă, în cazul industriei lemnului.

Dincolo de aceste influențe, cota de piață a exporturilor românești s-a extins, consolidându-se totodată și tendința de reorientare către produse cu nivel tehnologic mediu și înalt. Remarcabile au fost livrările de autoturisme, lansarea la începutul anului a noilor modele (Dacia Duster, Ford EcoSport) antrenând o majorare cu peste 30 la sută a volumului exporturilor în 2018. Întărirea prezenței internaționale a caracterizat, de altfel, parcursul din ultimii ani al întregii industrii locale de autovehicule și componente, sporurile de productivitate obținute în urma investițiilor consistente permițând reducerea costurilor de producție. Exporturi superioare anului 2017 au înregistrat și echipamentele electrice, produsele din cauciuc și mase plastice, dar și materiile prime din grupa „cereale și plante oleaginoase". Pe acest din urmă segment, România a continuat să-și majoreze surplusul comercial, evoluție datorată nu doar condițiilor

climaterice favorabile din 2017-2018, ci și avantajului conferit de poziția dominantă a fermelor de mari dimensiuni în producția acestui subsector agricol, investițiile derulate de acestea concretizându-se în randamente și dotări tehnologice superioare, în ameliorarea infrastructurii post-recoltare a produselor vegetale (depozitare-sortare-ambalare), dar și în îmbunătățirea accesului pe piețele de desfacere.

*) potrivit BPM6, sunt excluse bunurile produse în sistem lohn

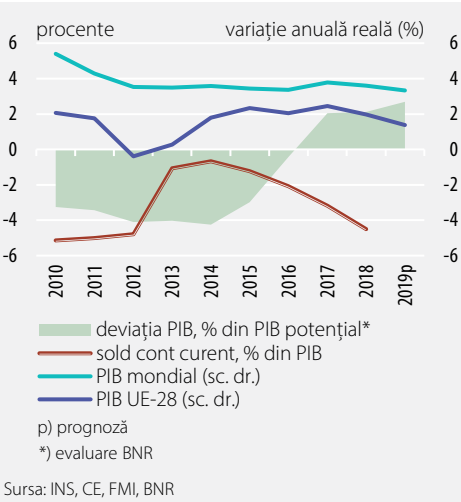
Sursa: Eurostat, BNR, calcule BNR

Grafic 1.11
Balanța bunurilor

Încetinirea de ritm a exporturilor s-a transmis și asupra cererii de *input*-uri utilizate pentru fabricarea produselor cu destinație externă, ceea ce, alături de temperarea absorbției interne, a antrenat o anumită atenuare a dinamicii importurilor de bunuri. Aceasta a rămas totuși alertă (8,2 la sută, variație reală), contribuind astfel la accentuarea efectului de erodare exercitat de cererea externă netă de bunuri și servicii asupra creșterii PIB, până la un nivel record pentru ultimii cinci ani (-1,7 puncte procentuale). Ritmul cel mai înalt a fost înregistrat de achizițiile de bunuri de capital (circa 11 la sută), sub impulsul intensificării investițiilor de natură tehnologică ale sectorului corporativ. O creștere de volum au consemnat și importurile de bunuri destinate consumului (6,4 la sută), în condițiile în care producătorii locali continuă să întâmpine probleme de competitivitate în acoperirea cererii interne (Grafic 1.11).

Poziția externă

Principalii indicatori privind poziția externă a României conturează un peisaj mixt pentru anul 2018. Astfel, gradul de îndatorare și rezervele internaționale s-au menținut în general la valori adecvate, în timp ce deficitul contului curent a continuat să se extindă, până la 4,5 la sută din PIB, simultan cu o deteriorare a structurii finanțării acestuia.

p) prognoză

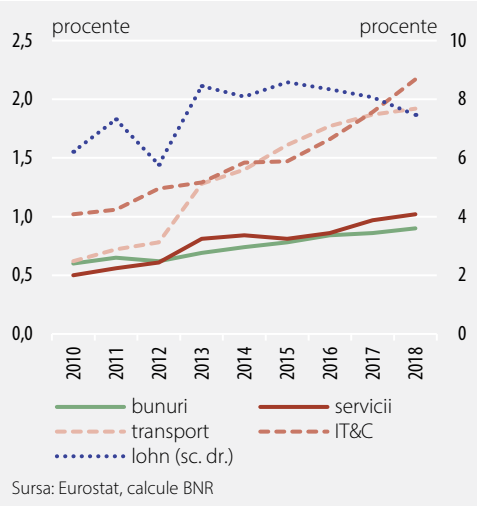
*) evaluare BNR

Sursa: INS, CE, FMI, BNR

Grafic 1.12
Soldul contului curent

Aportul dominant la înrăutățirea balanței operațiunilor curente cu străinătatea a revenit adâncirii cu peste 20 la sută a dezechilibrului comercial, prelungirea tendinței de creștere peste potențial a absorbției interne și încetinirea cererii externe antrenând un avans mai rapid al valorii importurilor de bunuri (10,5 la sută) comparativ cu exporturile (8,1 la sută). Chiar dacă deficitul contului curent a rămas sub nivelul de alertă prevăzut în Tabloul de bord aferent Procedurii privind dezechilibrele macroeconomice

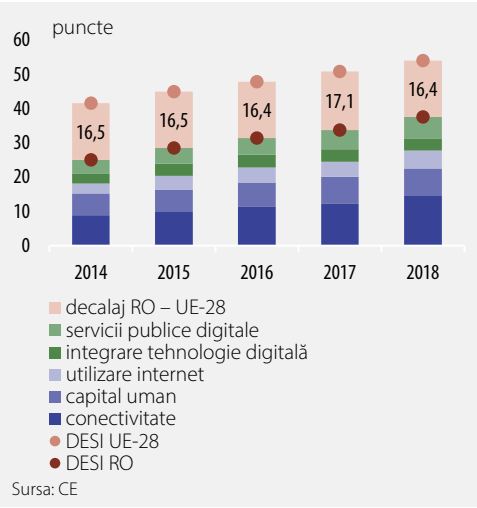
a Comisiei Europene (respectiv de 4 la sută din PIB în medie pentru ultimii trei ani), menținerea pentru încă un an a coordonatelor economice aferente anului 2018 (perspectivă care se întrevede, de altfel, atât pe plan global, cât și local) diminuează probabilitatea încadrării în continuare în acest plafon (Grafic 1.12).

Sursa: Eurostat, calcule BNR

Grafic 1.13
Cota exporturilor pe piața UE-28

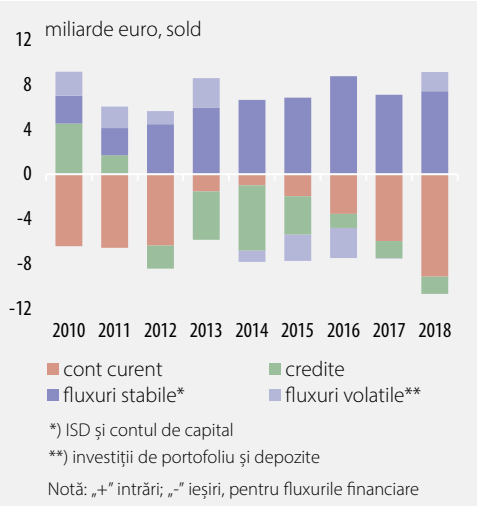
Similar anilor precedenți, evoluția negativă a balanței bunurilor a fost parțial compensată de încasările nete din servicii internaționale. Valoarea acestora a atins 8,3 miliarde euro în anul 2018, cel mai important aport venind din partea firmelor de transport rutier de mărfuri și a celor de servicii IT&C. Aceste segmente și-au consolidat parcursul favorabil înregistrat în ultimii ani, susținut de investiții consistente, care s-au regăsit într-o creștere constantă a cotelor pe piețele externe (Grafic 1.13). Cu toate acestea, potențialul celor două sectoare economice rămâne insuficient valorificat. Astfel, în activitatea de transport de mărfuri pot fi făcute progrese în sensul reducerii fragmentării, întrucât aceasta limitează capacitatea companiilor de a realiza proiecte ample de investiții pentru extinderea gradului de automatizare. Totodată, restrictive pentru operatorii de profil sunt și persistența deficitului de personal cu calificare adecvată (determinat inclusiv de migrația ridicată a forței de muncă) și starea nesatisfăcătoare a infrastructurii rutiere naționale, care prin cheltuielile operaționale antrenate erodează competitivitatea firmelor de transport. Pentru segmentul IT&C, dinamismul remarcabil susținut de costurile relativ reduse cu forța de muncă, în comparație cu alte state din UE, dar și de acordarea unor avantaje fiscale a adus însă în prim-plan o deficiență de ordin structural la nivelul pieței muncii, sistemul de învățământ autohton neavând capacitatea de a genera un flux de absolvenți corespunzător cerințelor. Un alt neajuns vizează participarea modestă a acestui sector la creșterea potențialului economiei naționale, în condițiile în care companiile prestează servicii cu preponderență către beneficiari externi, în timp ce progresele societății românești la capitolul digitalizare sunt lente. De exemplu, indicele economiei și societății digitale (DESI), calculat de Comisia Europeană, semnalează plasarea în continuare a României pe ultima poziție la nivelul UE-28, în pofida unei anumite îmbunătățiri a performanței la majoritatea componentelor indicatorului menționat (Grafic 1.14).

Sursa: CE

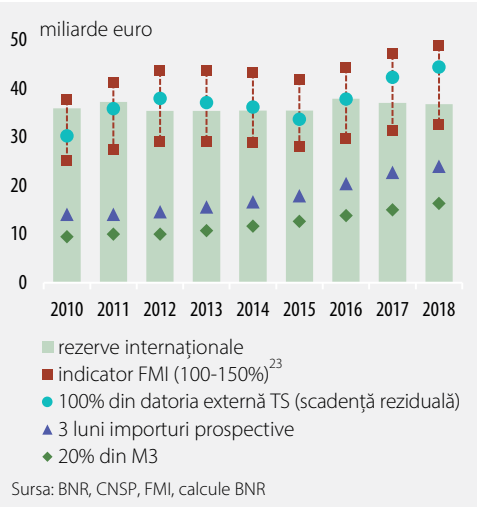
Grafic 1.14
Indicele economiei și societății digitale (DESI) – România

Adâncirea deficitului contului curent a fost însoțită de o deteriorare a modului de acoperire a acestuia, capacitatea de finanțare aferentă fluxurilor considerate stabile diminuându-se, deși cuantumul acestora a fost asemănător celui din anul 2017. Astfel, intrările sub forma investițiilor directe (în valoare de 5 miliarde euro) au acoperit numai 54 la sută din soldul contului curent, reprezentând cea mai scăzută pondere din ultimii șase ani. În plus, completarea din partea contului de capital a fost modestă, influxurile nete plasându-se pentru al doilea an consecutiv la aproximativ 2 miliarde euro (jumătate din valoarea medie anuală aferentă perioadei 2014-2016), ca urmare a absorbției relativ reduse de fonduri europene structurale și de investiții în cadrul actualului exercițiu financiar multianual (2014-2020) – Grafic 1.15. Finanțarea componentei guvernamentale a contului curent a necesitat lansarea de noi emisiuni de euroobligațiuni, care au contribuit la acumularea unor intrări nete de circa 3 miliarde euro în contul investițiilor de portofoliu.

Grafic 1.15
Principalele surse de finanțare a deficitului contului curent

În aceste condiții, datoria externă a României a crescut ușor, atingând 99,4 miliarde euro în anul 2018. Totuși, efortul pentru onorarea acesteia a continuat să se diminueze, tendință evidențiată atât la nivelul stocului datoriei (a cărui pondere în PIB a ajuns la 49 la sută), cât și la nivel de flux, rata serviciului datoriei externe pe termen lung, măsurată prin raportare la valoarea exporturilor de bunuri și servicii, coborând la 21,2 la sută. Reducerea gradului de îndatorare externă s-a regăsit și în îmbunătățirea structurii poziției investiționale internaționale, soldul participațiilor la capital de natura investițiilor directe (inclusiv profitul reinvestit în economia românească) atingând ponderea maximă din ultimii 12 ani (63,3 la sută).

Grafic 1.16
Indicatori de adecvare a rezervelor internaționale

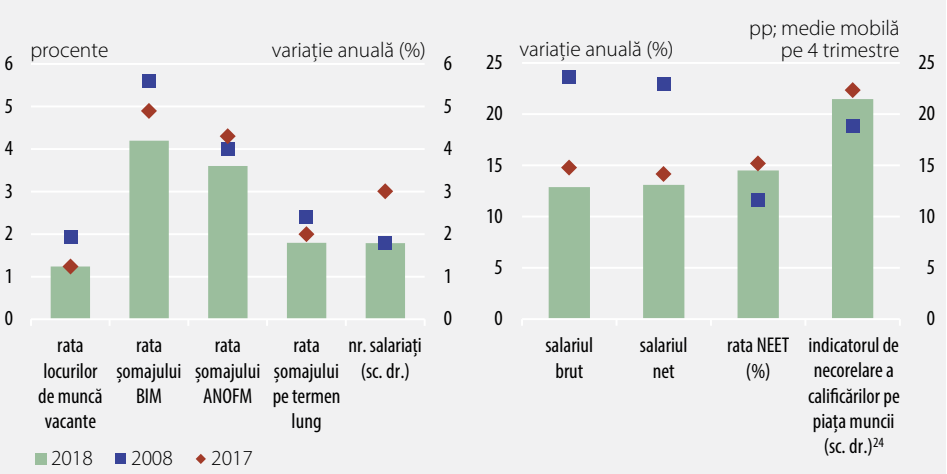
Rezervele internaționale brute au totalizat 36,8 miliarde euro la 31 decembrie 2018, nivel care le-a permis exercitarea în continuare, într-o manieră adecvată, a rolului de instrument de protejare a economiei în fața unor potențiale șocuri, precum retragerile masive de capital, dificultatea rambursării datoriei externe pe termen scurt sau contracția cererii externe. În acest

[23] În cazul unui regim flexibil al cursului de schimb, numitorul este calculat astfel: 30 la sută din Datoria externă TS (scadență reziduală) + 15 la sută din Alte datorii + 5 la sută din Exporturi de bunuri și servicii + 5 la sută din M3.

context, se remarcă, printre altele, faptul că rezervele internaționale acoperă 4,6 luni de importuri prospective de bunuri și servicii (valoare superioară pragului recomandat, de 3 luni) și se mențin în intervalul de adecvare recomandat de FMI pentru acomodarea unei măsuri compuse a riscurilor la adresa balanței de plăți, deși gradul de acoperire a stocului de datorie externă pe termen scurt la scadență reziduală a scăzut la circa 83 la sută (Grafic 1.16).

Piața muncii

Ritmul robust al creșterii economice din anul 2018 a contribuit la menținerea tendințelor indicatorilor pieței muncii față de anul precedent, valorile acestora creând o imagine de ansamblu relativ similară celei înregistrate în perioada precriză (Grafic 1.17).

Sursa: INS, ANOFM, Eurostat, calcule BNR

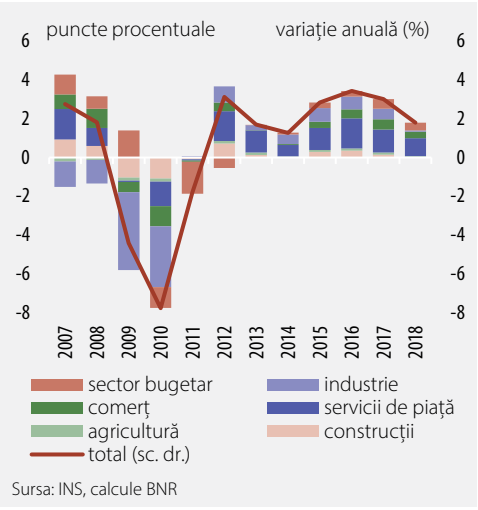
Grafic 1.17
Principalii indicatori ai pieței muncii

Cererea de forță de muncă a companiilor a rămas ridicată și în anul 2018, angajatorii având din ce în ce mai multă nevoie de candidați cu un grad înalt de pregătire – locurile de muncă vacante pentru personalul specializat și-au consolidat importanța în ultimii ani. În același timp, oferta excedentară de forță de muncă a continuat să se comprime, ratele șomajului coborând până la cele mai reduse valori de după anul 2000 (diminuare cu câte 0,7 puncte procentuale, până la 3,6 la sută în cazul ratei șomajului înregistrat și 4,2 la sută în cel al ratei BIM, în medie în anul 2018). Scăderi au consemnat, de asemenea, șomajul pe termen lung și ponderea tinerilor care nu sunt nici angajați, nici încadrați într-o activitate educațională (NEET), fără însă ca acestea să fie rezultatul îmbunătățirii coordonatelor structurale, în condițiile în care România s-a confruntat în continuare cu o rată ridicată de emigrare (21 la sută din populația în vârstă de muncă locuiește în Uniunea Europeană), cu o pondere însemnată a persoanelor inactive în total, dar și cu un sistem educațional slab performant.

În acest context, condițiile de pe piața muncii s-au menținut tensionate pentru al treilea an consecutiv, companiile reclamând dificultăți în procesul de recrutare – indicatorul de necorelare a pregătirii candidaților cu cerințele angajatorilor, deși în

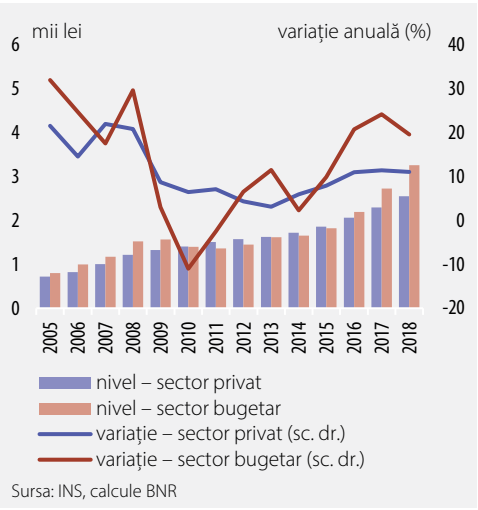
[24] Calculat ca sumă a modulelor diferențelor înregistrate pe fiecare nivel de instruire dintre oferta de forță de muncă (aproximată prin ponderea șomerilor cu un anumit nivel de instruire în total) și cererea de forță de muncă (aproximată prin ponderea persoanelor ocupate cu același nivel de instruire în total).

ușoară decelerare, s-a plasat la un nivel înalt și în anul 2018. Concluzia este confirmată și de *Sondajul BNR privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România*, care evidențiază o creștere a importanței constrângerilor pe care le resimt acestea în găsirea de personal adecvat pentru continuarea activității, 42 la sută dintre firme considerând că lipsa forței de muncă bine pregătite este o problemă presantă. Acest climat tensionat a avut repercusiuni asupra numărului de salariați din economie, care – deși a depășit maximul atins în anul 2008[25], urcând la 4,9 milioane persoane – și-a încetinit simțitor viteza de creștere, situată sub 2 la sută pentru prima dată în ultimii trei ani (Grafic 1.18). Dincolo de problemele de inadecvare a ofertei la cerere, analiza în structură evidențiază restrângerea schemelor de personal în industria auto, cel mai probabil în asociere cu derularea procesului de automatizare (în condițiile în care activitatea acestei ramuri a rămas robustă), dar și încetinirea angajărilor în unele servicii de piață, precum comerț, hoteluri și restaurante, mai senzitive la consumul populației. În schimb, pe segmentul de servicii IT&C, expansiunea efectivului de salariați a continuat, antrenată de creșterea progresivă a cotei de piață atât în spațiul european, cât și în cel global.

Sursa: INS, calcule BNR

Grafic 1.18
Contribuția sectoarelor de activitate la dinamica anuală a numărului de salariați

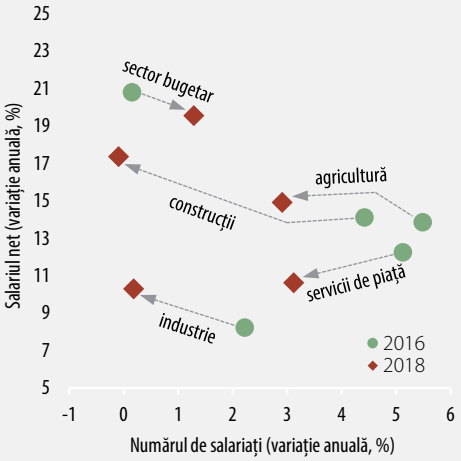

Sursa: INS, calcule BNR

Grafic 1.19
Câștigul salarial net

În plan salarial, anul 2018 a fost marcat de o modificare fiscală substanțială, contribuțiile sociale datorate de angajatori fiind transferate în sarcina angajaților, iar cota de impozit pe venit diminuându-se de la 16 la sută la 10 la sută. Această schimbare a imprimat o accelerare semnificativă a vitezei de creștere a salariului mediu brut din economie, cu 20 puncte procentuale, până la 35 la sută. Excluzând taxele însă câștigul mediu și-a păstrat un avans consistent, de 13,1 la sută în termeni anuali, cu doar 1 punct procentual mai puțin decât în anul anterior. Ritmul alert a fost alimentat de măsuri guvernamentale, respectiv de un nou salt al salariului minim brut pe economie de la 1 450 de lei la 1 900 de lei și de majorările acordate în sectorul bugetar (Grafic 1.19). Acestea din urmă au vizat cu precădere sistemul de învățământ și pe cel de sănătate, dar valoarea netă a salariului (circa 2 700 de lei și, respectiv, 3 400 de lei) a rămas sub cea acordată în medie în administrația publică, de aproximativ 4 200 de lei. Totodată, după cum s-a menționat

25 Cea mai ridicată valoare post-2000.

Sursa: INS, calcule BNR

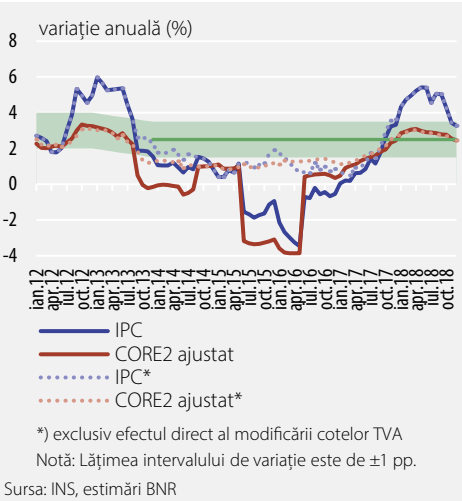
Grafic 1.20
Variația personalului și a salariilor

anterior, pe piața muncii s-au resimțit constrângeri de ofertă, reclamate tot mai frecvent de angajatori. Pentru a răspunde acestor deficiențe, autoritățile au decis extinderea succesivă a numărului de lucrători străini nou-admiși pe piața românească (plafonul a fost aproape dublat în anul 2018, la 15 000 de persoane), în condițiile în care măsurile de stimulare a mobilității interne, deși consistente (de exemplu o primă de instalare de 12 500 de lei pentru persoanele care își schimbă domiciliul ca urmare a angajării într-o altă localitate, respectiv de 15 500 de lei atunci când sunt însoțiți de membrii familiei), nu s-au dovedit a schimba semnificativ coordonatele în procesul de recrutare – rezultatele acestor programe au fost modeste, cu mai puțin de 300 de beneficiari ai acestei prime în anul 2018, reprezentând sub 40 la sută din valoarea țintită. În aceste condiții, 2018 a reprezentat al treilea an consecutiv cu un avans robust al salariului mediu net din sectorul privat (11 la sută), toate segmentele înregistrând în această perioadă o încetinire a extinderii schemelor de personal, alături de o majorare a ratei de creștere a salariilor (Grafic 1.20).

2.2. Prețuri și costuri

Prețuri de consum

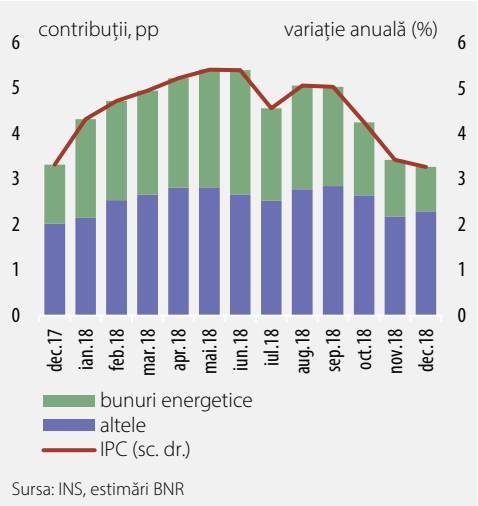
Parcursul ascendent pe care s-a înscris rata anuală a inflației începând cu trimestrul III 2017 a continuat și în prima parte din 2018, indicatorul părăsind încă din prima lună a anului intervalul de variație de ±1 punct procentual asociat țintei staționare de 2,5 la sută (Grafic 1.21). Accelerarea a avut loc în principal pe fondul manifestării unui efect de bază nefavorabil aferent modificărilor fiscale operate în intervalul ianuarie-februarie 2017 (scăderea cotei standard a TVA de la 20 la sută la 19 la sută, eliminarea supraaccizei la carburanți, respectiv a taxei radio-tv și a celei pentru eliberarea pașapoartelor, cu un impact total de +1 punct procentual), la care s-a adăugat o suită de șocuri inflaționiste la nivelul componentelor exogene. După atingerea unui maxim de 5,42 la sută în luna mai, dinamica anuală a IPC s-a temperat și a revenit în intervalul de variație asociat țintei în luna noiembrie, încheind anul la un nivel apropiat de limita superioară a acestuia (3,3 la sută în decembrie 2018, similar valorii consemnate la finele anului 2017).

*) exclusiv efectul direct al modificării cotelor TVA
Notă: Lățimea intervalului de variație este de ±1 pp.
Sursa: INS, estimări BNR

Grafic 1.21
Rata anuală a inflației

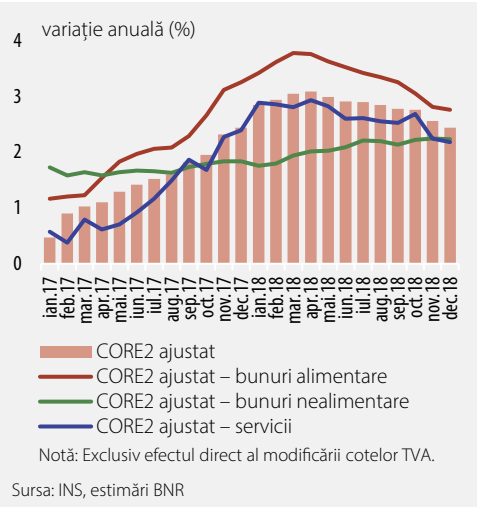
Bunurile energetice au fost în prim-plan și în anul 2018, prețurile acestora fiind responsabile în bună măsură pentru nivelul înalt atins de rata inflației în trimestrul II, cel mai ridicat din ultimii cinci ani (Grafic 1.22). Astfel, anul a debutat cu o serie de scumpiri ample pentru toate bunurile energetice cu prețuri reglementate – energie electrică, gaze naturale, respectiv energie termică. Ajustările au fost determinate de evoluțiile înregistrate pe piețele concurențiale specifice, în cazul energiei electrice importanța mișcărilor din piața liberă crescând odată cu parcurgerea ultimei etape de liberalizare a prețului plătit de consumatorii casnici[26]. Totodată, ascensiunea puternică a cotației petrolului (cu 20 la sută în mai 2018 față de finele anului 2017), antrenată atât de limitarea producției, cât și de așteptări mai optimiste privind cererea, s-a transpus în scumpiri consistente ale combustibililor, variația anuală a prețurilor acestora depășind 17 la sută pentru prima dată după 2005. Ulterior, bunurile energetice au traversat o perioadă de temperare a dinamicii anuale, indusă, pe de o parte, de declinul abrupt al cotației țițeiului Brent până la un nivel inferior celui din decembrie 2017, iar pe de altă parte, de efecte statistice – creșterile de preț ale bunurilor cu prețuri reglementate nu au mai fost de același calibru precum în a doua jumătate a anului 2017.

Grafic 1.22
Influența prețurilor bunurilor energetice

Sursa: INS, estimări BNR

Similar indicelui agregat, și inflația de bază CORE2 ajustat a fost identică în decembrie 2018 cu cea înregistrată la finele anului precedent, respectiv 2,4 la sută, după o ascensiune până la 3,1 la sută în trimestrul II, păstrarea unui ritm alert de creștere reflectând persistența unui climat inflaționist determinat de factorii fundamentali (Grafic 1.23). Excedentul de cerere agregată s-a menținut pe ansamblul anului 2018 la un nivel înalt, în corelație cu rata de creștere de două cifre a salariului mediu net, care alimentează atât un consum robust, cât și costuri substanțiale cu forța de muncă pentru companii. Influența acestor elemente structurale s-a reflectat și în așteptările inflaționiste ale agenților economici, în cazul tuturor celor cinci categorii sondate de DG ECFIN – operatori din industrie, construcții, comerț și servicii, respectiv consumatori – soldurile conjuncturale situându-se peste mediile pe termen lung (2010-2017).

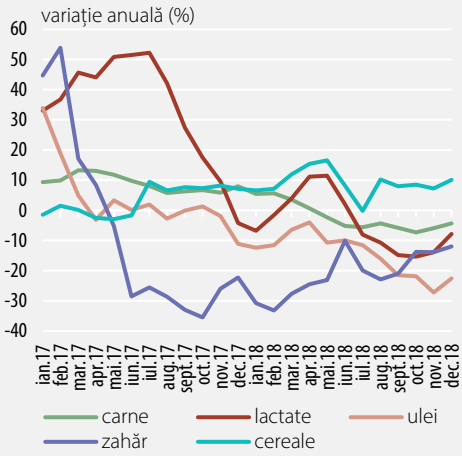
Grafic 1.23
Inflația de bază

Notă: Exclusiv efectul direct al modificării cotelor TVA.

Sursa: INS, estimări BNR

[26] Chiar dacă piața energiei electrice și cea a gazelor naturale sunt complet liberalizate, tarifele continuă să aibă un caracter administrat, ANRE păstrând prerogativele de avizare a modificărilor prețului final suportat de consumatori.

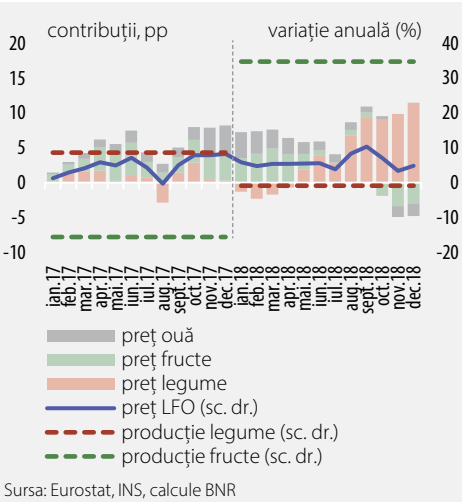
În aceste condiții, inflația bunurilor nealimentare din cadrul CORE2 ajustat și-a continuat traseul ascendent, urcând până la maximul ultimilor cinci ani, respectiv la 2,2 la sută, variație anuală, în decembrie 2018. Toate subcomponentele au avut un aport la acest avans, fără a se remarca un anumit segment de bunuri care să influențeze în mod hotărâtor traiectoria indicelui agregat, fapt ce semnalează prevalența caracterului inflaționist al condițiilor fundamentale din economie. În cazul serviciilor incluse în calculul inflației de bază, ușoara accelerare a ratei anuale s-a produs exclusiv ca urmare a disipării efectului reducerii cotei standard a TVA din 2017, măsura calculată la taxe constante decelerând progresiv pe parcursul anului, odată cu moderarea ritmului anual de depreciere a monedei naționale în raport cu euro în trimestrele III și IV.

Sursa: FAO

Grafic 1.24
Prețurile materiilor prime agroalimentare

Totodată, pe filiera bunurilor alimentare procesate nu s-au mai resimțit șocuri semnificative de natura ofertei din partea materiilor prime agroalimentare pe ansamblul anului 2018, cele mai multe încheind anul cu prețuri similare sau chiar mai scăzute comparativ cu cele de la finalul lui 2017 (Grafic 1.24). În acest registru s-au înscris carnea (îndeosebi cea de porc, pe fondul supraofertei generate de sacrificările preventive după izbucnirea focarelor de pestă africană), laptele și produsele derivate și zahărul, constituind practic mai mult de jumătate din componenta alimentară. La polul opus, prețul produselor de morărit și panificație a urcat constant pe parcursul anului 2018 (cu câte 0,36 la sută în medie în fiecare lună), în asociere cu ascensiunea cotației grâului pe piețele internaționale, pe plan local nefiind înregistrate probleme de ofertă. Prețul de consum pe acest segment a reflectat suplimentar și majorarea costurilor cu forța de muncă, în contextul creșterilor repetate ale salariului minim – aproximativ două treimi dintre angajații companiilor care operează în domeniul fabricării pâinii sunt încadrați la nivelul salariului minim brut pe economie[27].

Sursa: Eurostat, INS, calcule BNR

Grafic 1.25
Prețurile LFO

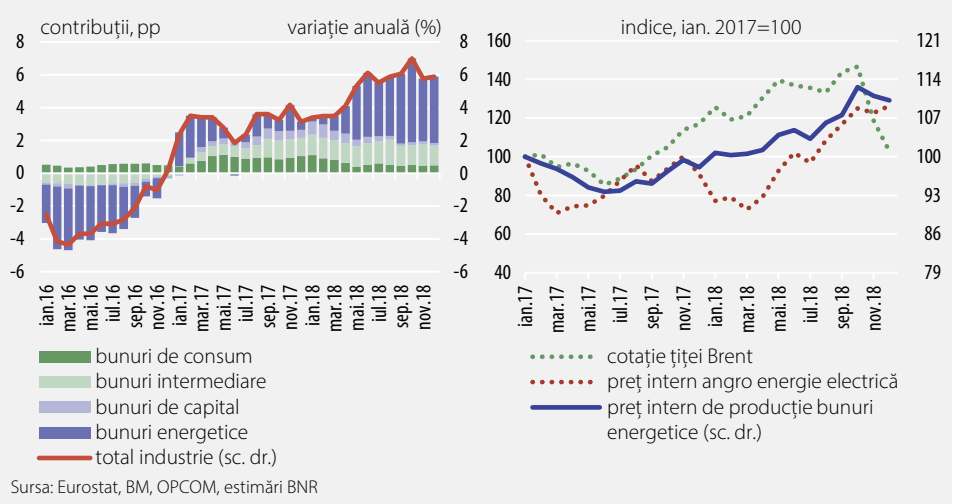
Revenirea inflației anuale la finalul anului 2018 în intervalul de variație asociat țintei staționare a fost facilitată și de grupa alimentelor neprocesate, odată cu disiparea șocului inflaționist

[27] Calculele au la bază rezultatele sondajului pe piața muncii realizat de BNR în colaborare cu BCE, prezentate în Caietul de studii nr. 44/2016.

imprimat de criza fipronilului care a marcat segmentul ouălor la sfârșitul anului precedent (Grafic 1.25). Rezultate favorabile s-au obținut și la producția de fructe, atât pe plan intern, cât și pe plan extern, dinamica anuală a prețurilor de consum coborând în acest caz la -8 la sută în decembrie 2018. În schimb, condițiile meteorologice din Europa din a doua jumătate a anului 2018 nu au fost prielnice recoltei de legume și s-au transpus în scumpiri pe piața din România în repetate rânduri semnificativ peste cele sugerate de sezonalitatea specifică, prețurile poziționându-se la finele anului 2018 cu 20 la sută peste cele practicate cu un an în urmă. Pe ansamblu, grupa LFO a încheiat anul cu o rată a inflației de 4,8 la sută, comparativ cu 8,2 la sută în decembrie 2017.

Prețuri de producție

După evoluția oscilantă observată pe parcursul anului 2017 (în jurul valorii de 3,1 la sută), dinamica anuală a prețurilor producției industriale pentru piața internă s-a poziționat pe un trend ascendent până în luna octombrie 2018, când a atins 7 la sută, maximul ultimilor șase ani, ulterior corectându-se ușor până aproape de 6 la sută. Parcursul a fost imprimat de segmentul bunurilor energetice, la impactul exercitat de majorarea cotației țițeiului Brent adăugându-se mișcările ample ale cotațiilor energiei electrice de pe piața angro internă[28] (Grafic 1.26).

Sursa: Eurostat, BM, OPCOM, estimări BNR

Grafic 1.26
Evoluția prețurilor producției industriale pentru piața internă și factorii determinanți

O traiectorie crescătoare a urmat și rata anuală a prețurilor bunurilor intermediare, însă din a doua jumătate a anului 2018 a început să piardă din avânt, în timp ce variația prețurilor bunurilor de capital s-a restrâns pe tot parcursul anului. Aceste evoluții au fost corelate în bună măsură cu atenuarea avansului cotațiilor internaționale ale metalelor, ca urmare a deteriorării încrederii investitorilor, alimentată de semnalele venite din partea SUA privind reconfigurarea politicilor economice[29].

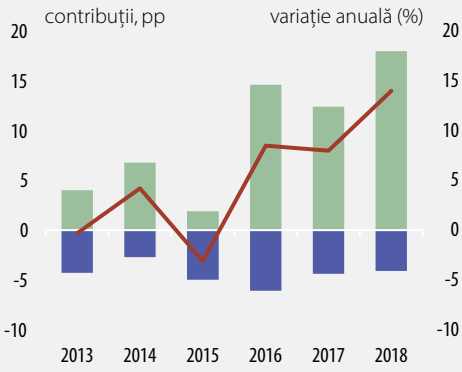
28 Printre factorii care au acționat în acest sens au fost diminuarea ponderii energiei electrice produse din surse regenerabile concomitent cu un consum în extindere și, posibil, scumpirea certificatelor de emisii de dioxid de carbon.

29 La acel moment, politica monetară mai restrictivă a SUA a generat majorarea costurilor de finanțare, dar și reducerea lichidităților în țările emergente, cu efecte indirecte asupra cererii de metale; influențe suplimentare în acest sens au venit din partea incertitudinilor induse în piețe de măsurile protecționiste adoptate de SUA, în special în relația cu China.

Totodată, prețurile de producție ale bunurilor de consum și-au temperat progresiv viteza de creștere în perioada ianuarie-martie 2018 (de la 4,2 la sută la 3,2 la sută), în celelalte luni ale anului fluctuând în jurul a 2 la sută (în termeni anuali). În industria alimentară nu s-au manifestat presiuni notabile din partea costurilor cu materiile prime agroalimentare, creșteri ale cotațiilor la nivel internațional fiind vizibile doar pe piața cerealelor, ca urmare a unor condiții meteorologice nefavorabile, în special în UE (de altfel aceste mișcări au fost preluate rapid de prețurile interne, în pofida unei recolte agricole locale ridicate, dată fiind tendința acestora de a se alinia la evoluțiile externe). Pe segmentul nealimentar, însă, s-au conturat tensiuni inflaționiste, generate de presiunile acumulate pe filiera costurilor salariale unitare, dar și de condițiile favorabile de cerere din economie.

Costurile unitare cu forța de muncă

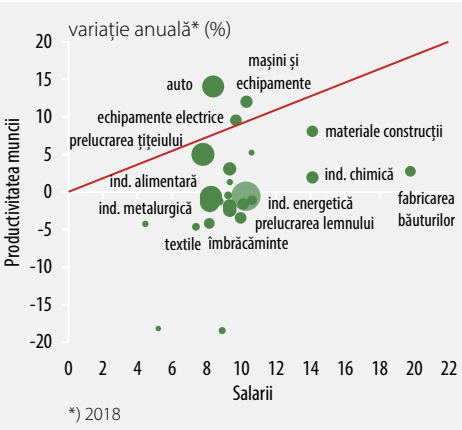
În anul 2018, rata anuală de creștere a costurilor unitare cu forța de muncă pe ansamblul economiei s-a majorat până la 14 la sută (+6 puncte procentuale față de 2017), în principal ca urmare a accelerării avansului remunerării salariale (Grafic 1.27). Astfel, consolidarea dinamicii ULC pe un palier înalt pentru al treilea an consecutiv periclitează competitivitatea economiei românești, repercutându-se totodată și la nivelul prețurilor de producție ale companiilor și, ulterior, al celor de consum.

Grafic 1.27
Costurile unitare cu forța de muncă

Sursa: INS, calcule BNR

În același timp, în industrie a avut loc o ușoară ajustare ascendentă a variației anuale a costurilor salariale unitare, până la 6,0 la sută (+0,5 puncte procentuale). Totuși, pe segmentul dominant, cel prelucrător, presiunea factorului muncă s-a atenuat (5,9 la sută), ca efect al temperării vitezei de creștere a câștigurilor salariale. Această tendință a fost observată în industria alimentară și în cea de fabricare a materialelor de construcții (odată cu investițiile realizate pentru mărirea capacității de producție), dar și în industria echipamentelor electrice. Echilibrul între costurile salariale și productivitate s-a păstrat în industria auto și cea de mașini și echipamente, activitatea acestor ramuri fiind susținută de o cerere externă robustă. În schimb, creșterea repetată a salariului minim a alimentat pierderi de competitivitate persistente în industria ușoară (unde a

Grafic 1.28
Productivitatea și salariile în industrie

*) 2018

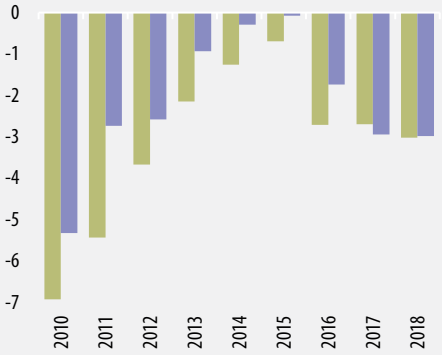
Notă: Dimensiunea cercurilor este asociată importanței în producția totală.

Sursa: INS, calcule BNR

avut loc o relocare a activității către continentul asiatic), precum și în cea de prelucrare a lemnului și fabricare a mobilei, având în vedere că peste 40 la sută din personal este încadrat la pragul minim de salarizare[30]; suplimentar ultimele două industrii au resimțit și presiunea majorării prețului materiei prime de bază (Grafic 1.28).

2.3. Evoluții fiscale

În 2018, deficitul bugetului general consolidat conform metodologiei SEC 2010 s-a majorat ușor, atingând nivelul de 3 la sută din PIB (de la 2,7 la sută din PIB în anul precedent), la limita pragului de referință al brațului corectiv al Pactului de stabilitate și creștere și în linie cu nivelul preconizat în Programul de convergență 2018-2021 (Grafic 1.29). Extinderea deficitului conform SEC 2010 este și consecința revizuirii statistice descendente operate la nivelul deficitului înregistrat în 2017[31], deficitul bugetar conform metodologiei naționale (neafectat de revizuirile statistice mai sus menționate) consemnând doar o lărgire marginală (de la 2,8 la sută la 2,9 la sută din PIB).

Sursa: AMECO

Grafic 1.29
Deficitul bugetului general consolidat

Ultimele evaluări ale Comisiei Europene indică faptul că deficitul bugetar structural a crescut de asemenea marginal (de la 2,9 la sută la 3 la sută din PIB potențial), în condițiile în care excesul de cerere identificat a consemnat un avans nesemnificativ, iar cheltuielile aferente execuției conform SEC 2010 conțin o componentă temporară (eliminată din calculul soldului structural) de 3,2 miliarde lei, aferentă înregistrării sumelor datorate în contextul restituirii taxei de poluare auto. Impulsul fiscal, măsurat prin variația deficitului structural primar, a fost aproximativ neutru, consemnând un nivel de 0,1 puncte procentuale de PIB. Din perspectiva obligațiilor ce revin României conform prevederilor brațului preventiv al Pactului de stabilitate și creștere și ale Tratatului privind stabilitatea, coordonarea și guvernanța în cadrul Uniunii Economice și Monetare (așa-numitul Compact fiscal), evoluțiile descrise au condus la majorarea deviației deja existente a deficitului structural de la obiectivul pe termen mediu (până la 2 puncte procentuale). De altfel, la recomandarea Comisiei Europene, România a devenit subiectul unei proceduri de deviație semnificativă deschise de Consiliul Uniunii Europene începând cu luna iunie 2017.

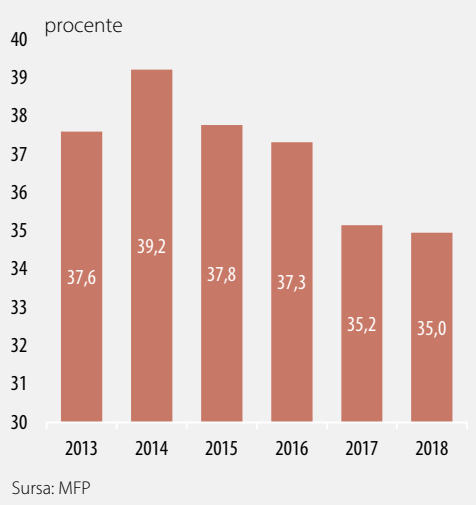
30 Conform rezultatelor sondajului pe piața muncii realizat de BNR în colaborare cu BCE, prezentate în Caietul de studii nr. 44/2016.

31 Exprimat ca procent în PIB, deficitul SEC 2010 din 2017 a fost revizuit în jos la 2,7 la sută din PIB (de la 2,9 la sută în notificarea EDP din octombrie 2018), în condițiile în care decizia reclasificării drept proiecte cu finanțare europeană nerambursabilă a unor proiecte de investiții cu finanțare națională în curs de desfășurare în valoare de 3,9 miliarde lei, înregistrate ca atare în veniturile bugetare conform metodologiei naționale în anul 2018, a implicat alocarea veniturilor suplimentare de la UE în anii în care plățile aferente proiectelor au fost realizate, și anume câte 1,6 miliarde lei în 2016 și 2017, respectiv 0,7 miliarde lei în 2018.

Veniturile și cheltuielile bugetului general consolidat exprimate ca procent în PIB s-au majorat în 2018 cu 1,1 puncte procentuale, respectiv 1,4 puncte procentuale, o contribuție minoră în această direcție revenind și volumului fondurilor europene care tranzitează bugetul consolidat (acestea au avansat de la 0,8 puncte procentuale la 1 punct procentual de PIB).

În cazul veniturilor, majorarea consemnată are drept sursă principală veniturile din contribuții sociale, al căror cuantum, exprimat ca pondere în PIB, a crescut de la 8,5 la sută la 10,6 la sută. Evoluția reflectă dinamica salarială alertă, având drept sursă atât o piață a muncii tensionată, cât și transferul contribuțiilor de asigurări sociale din sarcina angajatorului în cea a angajatului[32], acestor factori adăugându-li-se și reducerea proporțională a transferurilor către Pilonul II al sistemului public de pensii (de la 5,1 la sută la 3,75 la sută). Modificarea de la nivelul contribuțiilor sociale a fost parțial compensată de diminuarea veniturilor din impozitele pe venit și avere datorate de gospodăriile populației exprimate ca pondere în PIB cu 1,3 puncte procentuale, dată fiind reducerea cotei de impozitare a venitului de la 16 la sută la 10 la sută. Variații ascendente marginale au înregistrat și impozitele pe produse și import și impozitele pe venit și avere datorate de corporații (raportat la PIB, ambele avansând cu 0,1 puncte procentuale).

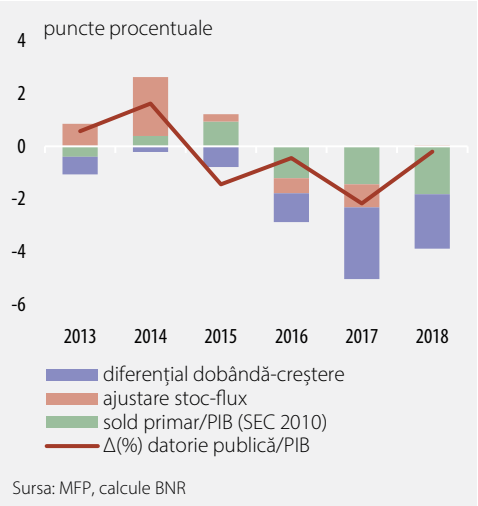
În ceea ce privește cheltuielile, creșterea de cea mai mare amploare a fost localizată la nivelul anvelopei salariale care, exprimată ca procent în PIB, s-a ajustat ascendent cu 1 punct procentual (până la 11 la sută), în condițiile majorărilor salariale produse în baza noii legi a salarizării unitare (în vigoare din iulie 2017). Un avans de mai mică amploare a avut loc și la nivelul cheltuielilor de capital (exprimate ca pondere în PIB, acestea au urcat cu 0,4 puncte procentuale). Ponderea în PIB a formării brute de capital fix a consemnat o creștere marginală (de la 2,56 puncte procentuale la 2,64 puncte procentuale), o modificare semnificativă producându-se la nivelul transferurilor de capital – ca pondere în PIB, acestea s-au majorat cu 0,4 puncte procentuale, inclusiv ca urmare a restituirilor taxei de poluare auto mai sus menționate.

Grafic 1.30
Ponderea datoriei publice în PIB

Creșterea datoriei publice (+28,9 miliarde lei) s-a produs în linie cu dimensiunea deficitului bugetului general consolidat conform SEC 2010 (28,5 miliarde lei). Caracterul extrem de favorabil al diferențialului dobânzi – creștere economică explică reducerea marginală a stocului datoriei publice la nivelul de 35 la sută din PIB (de la 35,2 la sută din PIB în 2017 – Grafic 1.30), în pofida înregistrării unui deficit primar de 1,8 la sută din PIB (Grafic 1.31).

[32] O creștere a salariului brut de circa 20 la sută era necesară pentru ca salariul net să rămână nemodificat, date fiind reașezarea contribuțiilor sociale din sarcina angajatorului în cea a angajatului și reducerea impozitului pe venit de la 16 la sută la 10 la sută.

Sursa: MFP, calcule BNR

Grafic 1.31
Descompunerea variației ponderii datoriei publice în PIB

Finanțarea deficitului bugetar s-a realizat predominant din surse interne, în condițiile în care ponderea datoriei denominate în lei a crescut semnificativ (de la 48,3 la sută la 49,6 la sută). Emisiunile de obligațiuni denominate în euro pe piața externă au totalizat 3,75 miliarde euro, acestora adăugându-li-se și o emisiune în cuantum de 1,2 miliarde dolari SUA. Toate emisiunile au vizat scadențe lungi: astfel, emisiunile în euro au avut scadențe de 30 de ani (1,15 miliarde euro), 20 de ani (1,85 miliarde euro) și 12 ani (0,75 miliarde euro), iar pentru emisiunea în dolari SUA a fost preferată scadența de 30 de ani. Și emisiunile de titluri în lei au țintit scadențe mai îndepărtate, stocul de datorie pe termen scurt diminuându-se cu circa 4,3 miliarde lei. În acest context, tendința de creștere a maturității reziduale medii a stocului de datorie a continuat, nivelul atins la finele anului 2018 fiind de 6,6 ani (comparativ cu 6,2 ani la sfârșitul lui 2017).

Capitolul 2

Banca Națională a României în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale, organismelor și forurilor constituite la nivelul UE

Calitatea României de stat membru al Uniunii Europene implică, printre altele, participarea instituțiilor și autorităților naționale, printre care și Banca Națională a României, în cadrul organismelor și forurilor constituite la nivelul Uniunii, în funcție de specificul activității acestora. Astfel, Banca Națională a României este membră a Sistemului European al Băncilor Centrale, alături de Banca Centrală Europeană și de băncile centrale naționale din celelalte state membre ale UE. Organizarea, obiectivele și misiunile SEBC sunt prevăzute atât în cuprinsul Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, cât și în Protocolul privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene, anexat la acest tratat.

Obiectivul principal al SEBC este menținerea stabilității prețurilor, în conformitate cu art. 127 alin. (1) și art. 282 alin. (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Fără a aduce atingere obiectivului privind stabilitatea prețurilor, SEBC sprijină politicile economice generale din Uniune, cu scopul de a contribui la realizarea obiectivelor acesteia.

Activitatea Băncii Naționale a României se desfășoară într-un cadru bine definit de legislația Uniunii Europene, care pune accentul pe respectarea independenței băncilor centrale naționale, acest concept incluzând patru tipuri de independență, respectiv funcțională, instituțională, personală și financiară. Principiul independenței băncilor centrale este prevăzut la art. 130 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene după cum urmează: „În exercitarea competențelor și în îndeplinirea misiunilor și îndatoririlor care le-au fost conferite prin tratate și prin Statutul SEBC și al BCE, Banca Centrală Europeană, băncile centrale naționale sau membrii organelor lor de decizie nu pot solicita și nici accepta instrucțiuni din partea instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii, a guvernelor statelor membre sau a oricărui alt organism. Instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii, precum și guvernele statelor membre se angajează să respecte acest principiu și să nu încerce să influențeze membrii organelor de decizie ale Băncii Centrale Europene sau ale băncilor centrale naționale în îndeplinirea misiunii lor".

Fiecare stat membru trebuie să asigure, conform art. 131 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, compatibilitatea legislației sale interne, inclusiv a Statutului băncii sale centrale, cu tratatele și cu Statutul SEBC și al Băncii Centrale Europene.

1. Participarea BNR la structurile europene

BNR participă prin reprezentanții săi la o serie de structuri și substructuri de lucru ale organismelor europene prezentate în continuare.

1.1. Participarea la reuniunile Consiliului General al BCE

Guvernatorul BNR participă la reuniunile trimestriale ale Consiliului General al BCE. Acest for de analiză și decizie a avut pe agendă în 2018 teme privind: (i) monitorizările periodice referitoare la situația macroeconomică, principalele evoluții monetare, financiare și fiscale din zona euro și non-euro; (ii) caracteristicile politicilor monetare adoptate de statele membre ale UE din afara zonei euro; (iii) respectarea de către băncile centrale membre ale SEBC a interdicțiilor de finanțare monetară și de acces privilegiat prevăzute la art. 123 și 124 din Tratatul privind funcționarea UE; (iv) pregătirea *Raportului de convergență* al BCE din anul 2018; (v) fenomenul de îmbătrânire a populației și impactul fiscal al acestuia.

1.2. Participarea BNR la structurile și substructurile SEBC în componență extinsă

În ceea ce privește mecanismul de formulare a deciziilor la nivel operațional, reprezentanții BNR participă la reuniunile în componență extinsă ale celor 12+1 comitete SEBC, contribuind la elaborarea și implementarea deciziilor Consiliului General și ale Consiliului Guvernatorilor BCE. Aceste structuri, împreună cu substructurile aferente din cadrul SEBC, asigură un cadru de discuție pentru mecanismul de elaborare a deciziilor și de analiză a evoluțiilor din domeniile lor de competență. Conducerea executivă și Consiliul de administrație ale BNR acordă o importanță deosebită reprezentării instituției în structurile și substructurile SEBC, monitorizând atent toate aspectele care decurg din această activitate.

1.3. Participarea BNR la CERS

În cursul anului 2018 activitatea Comitetului European pentru Risc Sistemic a continuat în următoarele direcții:

- identificarea, monitorizarea și evaluarea riscurilor la adresa stabilității financiare;
- elaborarea unor recomandări noi și monitorizarea celor emise în anii precedenți. În anul 2018, CERS a emis Recomandările CERS/2018/1, CERS/2018/5 și respectiv CERS/2018/8 de modificare a Recomandării CERS/2015/2 privind evaluarea efectelor transfrontaliere ale măsurilor de politică macroprudențială și aplicarea prin reciprocitate voluntară a acestor măsuri;
- îmbunătățirea cadrului de politici macroprudențiale la nivelul sectorului financiar al UE;
- analiza sectorului financiar din umbră;
- analiza abordărilor macroprudențiale în privința creditelor neperformante;
- îmbunătățirea cadrului macroprudențial pentru sectorul asigurărilor;
- analiza vulnerabilităților sectorului imobiliar comercial al UE.

BNR s-a implicat atât la nivelul structurilor decizionale prin participarea guvernatorului, a viceguvernatorului responsabil cu stabilitatea financiară și a unui membru al Consiliului de administrație la reuniunile trimestriale ale Consiliului General al CERS, cât și la nivel tehnic, având reprezentanți la structurile de lucru, inclusiv la Comitetul Consultativ Tehnic.

1.4. Participarea BNR la activități de cooperare tehnică

Băncile centrale naționale membre ale Sistemului European al Băncilor Centrale sunt angajate ferm în activități de cooperare tehnică, pe care le consideră un pilon important al activității lor internaționale. Cooperarea tehnică este coordonată în cadrul SEBC la nivelul *Task Force on Central Bank Cooperation*, structură creată sub egida *International Relations Committee*. Scopul cooperării tehnice îl constituie promovarea celor mai bune practici în activitatea băncilor centrale din afara Uniunii Europene, contribuind astfel la stabilitatea monetară și financiară la nivel internațional. Cooperarea tehnică îmbracă diverse forme – transfer de expertiză, împărtășirea celor mai bune practici, sprijin pentru creșterea capacității băncilor centrale beneficiare în îndeplinirea funcțiilor și mandatului acestora – și include seminarii, misiuni de experți, vizite de studiu, detașări de experți sau programe de pregătire. În dialogul cu partenerii beneficiari se urmăresc adaptarea cunoștințelor transferate la circumstanțele locale și căutarea în comun a celor mai bune soluții la problemele acestora.

În procesul de transformare într-o bancă centrală modernă și independentă, capabilă să-și îndeplinească rolul și funcțiile într-o economie de piață, BNR a beneficiat, începând cu anii '90 și până la aderarea României la UE, de asistență tehnică furnizată de Comisia Europeană, prin programul Phare, de FMI, Banca Mondială și bănci centrale din UE. Asistența tehnică primită a contribuit la procesul de dezvoltare instituțională a BNR și de aliniere a sa la cele mai bune practici și standarde europene și internaționale.

Odată cu integrarea României în UE, BNR a devenit parte a procesului decizional la nivelul Sistemului European al Băncilor Centrale, fiind în măsură să-și folosească experiența câștigată în etapa de preaderare și noul său statut pentru acordarea de asistență tehnică băncilor centrale din statele candidate și potențial candidate la UE, precum și din alte state aflate în vecinătatea UE sau din constituența FMI/BM din care România face parte (Caseta 3).

Caseta 3. Cooperarea tehnică

BNR acordă asistență tehnică atât prin parteneriate încheiate cu alte bănci centrale membre ale SEBC, cât și la nivel bilateral, pe baza unor solicitări ale băncilor centrale beneficiare. Cooperarea cu alte bănci centrale din SEBC, BCE si Comisia Europeană se concentrează pe implementarea unor proiecte de asistență tehnică finanțate de UE, între care un loc important îl ocupă proiectele de înfrățire instituțională – *twinning*[33].

De asemenea, BNR acordă asistență tehnică pe baze bilaterale, la cerere, un exemplu în acest sens fiind sprijinul activ furnizat Băncii Naționale a Moldovei într-o serie de domenii specifice: politică monetară și statistică monetară, managementul resurselor umane, comunicare, managementul rezervelor valutare.

[33] *Twinning*-ul este un instrument de cooperare între administrațiile publice din statele membre ale UE și cele din țările beneficiare (țări candidate și potențial candidate la UE, dar și țări vizate de Politica Europeană de Vecinătate).

În cadrul cooperării bilaterale se înscrie, de asemenea și *Seminarul anual pe tema stabilității financiare*, ajuns la cea de a 12-a ediție, organizat de Banca Națională a României în cooperare cu Fondul Monetar Internațional, la care participă și bănci centrale din regiune și în cadrul căruia au loc discuții privind tendințele recente în materie de stabilitate a sectorului financiar și se oferă oportunitatea împărtășirii experiențelor naționale în acest domeniu.

În cursul anului 2018, BNR a fost implicată în acordarea de asistență tehnică în cadrul unor proiecte de *twinning* finanțate de Uniunea Europeană, astfel:

- ca partener junior, alături de Deutsche Bundesbank (lider de proiect) și Banca Națională a Croației (partener junior), în proiectul de *twinning* dedicat Băncii Naționale a Serbiei „Strengthening of the Institutional Capacities of the National Bank of Serbia (NBS) in the Process of EU Accession". În cadrul acestui proiect, experții BNR acordă asistență în domeniile: modelare și prognoze macroeconomice, managementul rezervelor valutare, comunicare în procesul de integrare în UE, stabilitate financiară. Asistența se derulează prin misiuni de experți pe termen scurt la Belgrad și vizite de studiu ale experților Băncii Naționale a Serbiei la București;
- cu misiuni de experți pe termen scurt în domeniul stabilității financiare în cadrul proiectului de *twinning* „Strengthening the National Bank of Belarus", derulat de consorțiul format din Deutsche Bundesbank, Banca Națională a Poloniei și Banca Lituaniei.

De asemenea, în 2018, Banca Națională a României, în consorțiu cu De Nederlandsche Bank și cu participarea Autorității de Supraveghere Financiară și a unor experți ai Băncii Lituaniei a câștigat procesul de selecție pentru proiectul de *twinning* dedicat sectorului financiar din Republica Moldova „Strengthening Supervision, Corporate Governance and Risk Management in the Financial Sector". Proiectul a fost anulat ulterior de către Comisia Europeană în contextul renunțării la proiectele pentru Republica Moldova.

În cursul anului 2019, BNR va continua participarea la proiectele de asistență tehnică în derulare, la care se adaugă:

- participarea, pe termen scurt, cu experți în domeniul stabilității financiare la proiectul de *twinning* pentru Banca Națională a Georgiei „Strengthening the National Bank of Georgia Capacity in the Field of Banking and Payment Services in Line with the EU Standards";
- participarea cu experți pe termen scurt la proiectul de *twinning* pentru Banca Națională a Macedoniei de Nord „Strengthening the Institutional Capacity of the National Bank of the Republic of Macedonia (NBRM) in the Process of its Accession to the ESCB";
- participarea, alături de alte 17 bănci centrale din cadrul SEBC, la implementarea Programului de cooperare tehnică regională destinat băncilor centrale din Balcanii de Vest, intitulat „Programme for Strengthening the Central Bank Capacities in the Western Balkans with a View to the Integration to the European

System of Central Banks", derulat sub coordonarea Deutsche Bundesbank. Experții BNR vor acorda asistență într-o serie de domenii precum contabilitate, stabilitate financiară, integrare europeană, rezoluție bancară;

- acordarea de asistență tehnică Băncii Naționale a Moldovei, cu două misiuni de experți, finanțată prin intermediul TAIEX[34].

1.5. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE și ale CE

Dintre cele mai importante structuri și substructuri ale Consiliului UE și ale CE la care BNR participă, la diferite niveluri ierarhice, menționăm:

- participarea bianuală, la nivelul conducerii executive, la întrunirile Consiliului ECOFIN informal. În contextul Președinției, reuniunea a avut loc în perioada 5-6 aprilie 2019. La sesiunea de lucru din data de 5 aprilie 2019 dedicată și reprezentaților băncilor centrale din statele membre ale UE, BNR a fost reprezentată de guvernator, viceguvernatorul coordonator al problematicii afacerilor europene și relațiilor internaționale, un membru neexecutiv al Consiliului de administrație și directorul Direcției relații internaționale[35];
- participarea la ședințele Comitetului Economic și Financiar (CEF), reprezentarea fiind la nivel de viceguvernator;
- participarea la reuniunile diverselor structuri/substructuri de lucru de la nivelul Consiliului UE și al CE care abordează tematici aflate în strânsă legătură cu domeniile de competență ale băncii centrale (Comitetul pentru Servicii Financiare, Grupul de lucru privind serviciile financiare, Comitetul privind statisticile monetare, financiare și ale balanței de plăți, Grupul de experți privind prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, Grupul de lucru ad-hoc privind consolidarea Uniunii Bancare, Grupul de experți în domeniul falsificărilor monedei euro etc.), împreună cu reprezentanți ai MFP și/sau ai altor instituții ale statului.

1.6. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare și notificare a legislației Uniunii Europene

a) Preluarea și aplicarea regulamentelor UE

Regulamentele UE sunt acte juridice obligatorii care se aplică direct în fiecare stat membru, fără a fi necesară transpunerea în legislația națională. BNR, în calitate de instituție cu atribuții de reglementare și supraveghere, urmărește cu regularitate baza de date a Comisiei Europene (Eur-lex), în vederea identificării regulamentelor UE aplicabile domeniului său de activitate. Lista acestora se transmite către Ministerul Afacerilor Externe și se postează pe *website*-ul BNR, pentru informarea corespunzătoare a instituțiilor aflate în aria de reglementare/supraveghere a băncii centrale.

---

34 Instrumentul pentru Asistență Tehnică și Schimb de Informații (*Technical Assistance and Information Exchange Instrument* – TAIEX) gestionat de Comisia Europeană, menit să sprijine alinierea legislației statelor beneficiare cu *acquis*-ul UE.

35 Acest format de participare pentru reprezentanții băncii centrale a constituit o excepție, având în vedere calitatea României de gazdă a acestei reuniuni. Formatul obișnuit de participare la asemenea reuniuni este 1+1 (șeful de delegație, însoțit de un membru al delegației).

b) Informarea CE în legătură cu transpunerea legislației UE

În perioada de referință, BNR a transmis Ministerului Afacerilor Externe, pentru notificarea CE, legislația de transpunere și tabelul de concordanță corespunzător tuturor articolelor dintr-o serie de directive care intră în aria de responsabilitate a BNR.

În prezent, BNR participă, alături de alte instituții cu responsabilități în domeniu, la procesul de transpunere a directivelor privind: prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, serviciile de plată în cadrul pieței interne, rangul instrumentelor de datorie negarantate în ierarhia creanțelor în caz de insolvență.

1.7. Diseminarea informațiilor dobândite de reprezentanții BNR în urma participării la structurile europene

Pentru facilitarea procesului de obținere a unor puncte de vedere/poziții unitare cu privire la teme aflate pe agenda instituțiilor europene și a organismelor internaționale, care prezintă interes pentru activitatea BNR, începând cu luna februarie 2016 sunt organizate pe o bază regulată *Seminarii economice interne de lucru*. Reprezentanții BNR în structurile și substructurile de lucru ale diverselor instituții și organisme menționate susțin în cadrul acestor reuniuni prezentări cu privire la aspectele semnificative și problematicile ce derivă din activitatea de reprezentare externă a băncii centrale. În acest context, pe parcursul anului 2018 au avut loc un număr de 13 seminarii.

1.8. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene

În conformitate cu atribuțiile sale statutare legate de rolul consultativ *ex ante* în relația instituțională cu autoritățile statului român, BNR este reprezentată la reuniunile Comitetului de coordonare a sistemului național de gestionare a afacerilor europene[36], structură responsabilă cu procesul de pregătire a deciziilor și de adoptare a pozițiilor României în ceea ce privește problematica afacerilor europene.

De asemenea, în cadrul etapei naționale a Semestrului european, BNR a participat activ la reuniunile Grupurilor de lucru interministeriale pentru elaborarea Programului național de reformă, unde au fost discutate acțiunile/măsurile propuse în acest document, precum și rapoartele privind progresul în implementarea acestora.

În contextul demarării la nivel guvernamental a procesului de pregătire a Președinției României la Consiliul Uniunii Europene din semestrul I 2019, BNR a participat la reuniunile Comitetului de coordonare pe a căror agendă s-au aflat subiecte legate de pregătirea și exercitarea Președinției.

[36] Comitetul își desfășoară activitatea sub conducerea ministrului delegat pentru afaceri europene.

2. Evoluții privind politicile economice și financiar-bancare la nivel european

Pe parcursul anului 2018 și în prima parte a anului 2019, BNR a continuat să fie implicată activ și să contribuie la discuțiile de la nivel european în contextul mai larg al aprofundării Uniunii Economice și Monetare, al finalizării Uniunii Piețelor de Capital și al preluării începând cu data de 1 ianuarie 2019, pentru șase luni, a Președinției rotative a Consiliului UE (Caseta 4). De asemenea, BNR a formulat și transmis puncte de vedere legate de inițiative legislative noi lansate la nivel european, cum ar fi cele privind gestionarea creditelor neperformante, obligațiunile garantate și plățile transfrontaliere, care se circumscriu domeniului său de activitate, și a participat, potrivit competențelor sale, la derularea etapelor Semestrului european 2018 și ale Semestrului european 2019.

2.1. Semestrul european

Semestrul european 2018, parte componentă a conceptului de guvernanță economică de la nivelul Uniunii Europene, a debutat la data de 22 noiembrie 2017 prin prezentarea de către CE a Comunicării privind „Analiza anuală a creșterii[37] pentru 2018" (AAC).

Ținând seama de acțiunile prioritare prezentate de CE în AAC 2018 și de recomandările specifice de țară 2017, autoritățile române au elaborat și transmis Comisiei Europene Programul național de reformă aferent anului 2018, precum și Programul de convergență 2018-2021, pe baza cărora, în data de 13 iulie 2018, Consiliul UE a adoptat recomandări specifice de țară. România a primit trei recomandări specifice care acoperă domenii precum: finanțele publice, piața forței de muncă, sistemul sanitar, accesul la educație și administrația publică.

De asemenea, în contextul Semestrului european 2018, o echipă a CE a derulat o misiune tehnică (*fact finding mission*) la București în perioada 23-26 octombrie 2018, precum și două misiuni în cadrul Procedurii privind deviația semnificativă de la traiectoria de ajustare în vederea atingerii obiectivului bugetar pe termen mediu, în perioada 27-28 septembrie 2018 și, respectiv, 14-15 martie 2019, când au avut loc discuții cu autoritățile române, printre care și BNR, pe tema evoluțiilor economice și financiare din țara noastră, în perspectiva elaborării *Raportului de țară pentru 2019*.

La data de 21 noiembrie 2018 a început cel de-al nouălea Semestru european, odată cu lansarea de către CE a AAC aferente anului 2019. Tot la această dată, CE a publicat avizele privind proiectele de planuri bugetare pentru anul 2019, evaluarea generală a situației bugetare și orientarea politicii fiscale pentru zona euro.

În ceea ce privește procedura privind dezechilibrele macroeconomice, CE a publicat, tot pe 21 noiembrie 2018, *Raportul privind mecanismul de alertă pentru 2019*. Documentul identifică statele membre în cazul cărora este necesară o examinare

[37] *Annual Growth Survey*.

suplimentară (sub forma unei analize aprofundate), pentru a se evalua dacă acestea sunt afectate de dezechilibre care impun adoptarea unor măsuri de politică. CE a derulat analize aprofundate pentru 13 state membre[38], printre care și România, și a concluzionat că țara noastră se confruntă cu dezechilibre economice[39].

La data de 27 februarie 2019, CE a publicat *Raportul de țară din 2019* pentru România[40]. În cuprinsul acestuia, pe de o parte, sunt evaluate politicile economice ale țării, precum și modul în care autoritățile române au implementat recomandările specifice de țară din anul 2018, iar pe de altă parte, sunt identificate principalele provocări care trebuie abordate în perioada următoare.

2.2. Evoluții privind instituirea unui Sistem European de Garantare a Depozitelor (SEGD)

Discuțiile au continuat la nivel tehnic și pe parcursul anului 2018 în cadrul Grupului de lucru ad-hoc al Consiliului privind consolidarea Uniunii Bancare[41]. Deși SEGD se adresează statelor membre ale Uniunii Bancare, discuțiile în cadrul grupului de lucru se poartă în format UE-28, fiind avută în vedere posibilitatea ca și alte state membre ale UE să adere în viitor la Uniunea Bancară.

La reuniunile grupului de lucru ad-hoc participă și reprezentanți ai BNR, alături de cei ai Ministerului Finanțelor Publice și ai Reprezentanței Permanente a României pe lângă Uniunea Europeană.

În încercarea de a debloca discuțiile la nivel politic, în cadrul reuniunii Eurogrup din data de 21 ianuarie 2019, miniștrii de finanțe ai statelor membre din zona euro au decis înființarea unui grup de lucru la nivel înalt privind SEGD, format din reprezentanți la nivel de secretar de stat din ministerele de finanțe (HLWG), cu un mandat mai larg și care să discute aspecte de substanță pe trei mari paliere: (i) arhitectura Uniunii Bancare în ansamblul său și conexiunea cu SEGD, (ii) SEGD în sine și (iii) măsuri de reducere a riscurilor (condiționalitate pentru a continua discuțiile privind partajarea riscurilor). Raportul HLWG ar urma să fie înaintat șefilor de stat sau de guvern la reuniunea din luna iunie 2019.

HLWG este sprijinit de un subgrup de lucru la nivel tehnic în care, la solicitarea Ministerului Finanțelor Publice, reprezentantul României provine din cadrul BNR. Subgrupul și-a început activitatea în luna februarie 2019, prima reuniune fiind organizată în data de 12 februarie.

38 Bulgaria, Cipru, Croația, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Olanda, Portugalia, România, Spania și Suedia. Pentru trei dintre acestea, Cipru, Grecia și Italia, CE a concluzionat că se confruntă cu dezechilibre economice excesive, iar restul cu dezechilibre economice.

39 Vulnerabilitățile identificate de CE sunt legate de pierderi de competitivitate a costurilor și de un deficit de cont curent în creștere, în contextul unei politici fiscale expansioniste și al unui mediu de afaceri imprevizibil.

40 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-romania_ro.pdf.

41 Ad Hoc Working Party on the Strengthening of the Banking Union.

Caseta 4. Implicarea BNR în pregătirea și exercitarea Președinției rotative a Consiliului UE

În etapa de pregătire a Președinției României la Consiliul UE au fost identificate 17 dosare legislative în domeniul serviciilor financiar-bancare, care se puteau afla pe agenda negocierilor și pe durata deținerii de către România a acestui mandat. În acest context, în anul 2018 au fost dezbătute atât la nivelul Consiliului UE, dar și în reuniuni de trialog cu Parlamentul European și Comisia Europeană, o serie de propuneri legislative care se circumscriu sferei de activitate a băncii centrale. Prioritățile Președinției vizează consolidarea în continuare a Uniunii Economice și Monetare și a Uniunii Bancare prin atingerea unui consens acceptabil atât pentru statele membre ale zonei euro, cât și pentru țările care nu fac parte din uniunea monetară. De asemenea, Președinția își propune să continue lucrările în vederea dezvoltării Uniunii Piețelor de Capital.

După consultări cu Ministerul Finanțelor Publice și Autoritatea de Supraveghere Financiară, Consiliul de administrație al BNR a aprobat în luna august 2018 implicarea BNR, în calitate de instituție coordonatoare la nivel național, din punct de vedere tehnic într-o serie de dosare legislative care, prin prisma substanței, țin de domeniul bancar. Ca urmare, BNR a contribuit cu peste 50 de experți la negocierea proiectelor de reglementări europene pentru 12 dosare, după cum urmează:

- pachetul privind măsurile de reducere a riscurilor[42] (RRM);
- revizuirea cadrului de reglementare aferent Sistemului European de Supraveghere Financiară[43] (ESFS *review*);
- creditele neperformante[44] (NPL);
- obligațiunile garantate[45] (*covered bonds*);

[42] Propunerile modifică următoarele acte legislative: Regulamentul privind cerințele de capital – Regulamentul (UE) 575/2013, Directiva privind cerințele de capital – Directiva 2013/36/UE, Directiva privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții – Directiva 2014/59/UE și Regulamentul privind Mecanismul unic de rezoluție – Regulamentul (UE) 806/2014.

[43] Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 1093/2010 de instituire a Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană), a Regulamentului (UE) 1094/2010 de instituire a Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană de Asigurări și Pensii Ocupaționale), a Regulamentului (UE) 1095/2010 de instituire a Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe), a Regulamentului (UE) 345/2013 privind fondurile europene cu capital de risc, a Regulamentului (UE) 346/2013 privind fondurile europene de antreprenoriat social, a Regulamentului (UE) 600/2014 privind piețele instrumentelor financiare, a Regulamentului (UE) 2015/760 privind fondurile europene de investiții pe termen lung, a Regulamentului (UE) 2016/1011 privind indicii utilizați ca indici de referință în cadrul instrumentelor financiare și al contractelor financiare sau pentru a măsura performanțele fondurilor de investiții și a Regulamentului (UE) 2017/1129 privind prospectul care trebuie publicat în cazul unei oferte publice de valori mobiliare sau pentru admiterea valorilor mobiliare la tranzacționare pe o piață reglementată și Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 1092/2010 privind supravegherea macroprudențială la nivelul Uniunii Europene a sistemului financiar și de înființare a unui Comitet european pentru risc sistemic.

[44] Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind administratorii de credite, cesionarii și executarea garanțiilor și propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 575/2013 în ceea ce privește acoperirea minimă a pierderilor pentru expunerile neperformante.

[45] Propunere de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind emiterea de obligațiuni garantate și supravegherea publică a obligațiunilor garantate și de modificare a Directivei 2009/65/CE și a Directivei 2014/59/UE și propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 575/2013 în ceea ce privește expunerile sub formă de obligațiuni garantate.

- plățile transfrontaliere[46];
- schema europeană de garantare a depozitelor (EDIS).

De asemenea, în ceea ce privește unele dosare legislative coordonate din punct de vedere tehnic de către alte instituții (Autoritatea de Supraveghere Financiară, Ministerul Finanțelor Publice sau o altă entitate la nivel guvernamental), Consiliul de administrație al BNR a aprobat implicarea cu experți care acordă sprijin tehnic pentru acele aspecte din cuprinsul propunerilor legislative aflate în competența băncii centrale. Aceste dosare legislative privesc următoarele:

- redresarea și rezoluția contrapărților centrale (CCP *Recovery and Resolution*);
- revizuirea Regulamentului (UE) 648/2012 privind instrumentele financiare derivate extrabursiere, contrapărțile centrale și registrele centrale de tranzacții (*EMIR Refit*);
- revizuirea cadrului de reglementare aferent firmelor de investiții[47] (IFS);
- supravegherea contrapărților centrale[48] (EMIR CCP *Supervision*);
- finanțarea participativă[49] (*crowdfunding*);
- finanțarea durabilă[50].

Pentru lucrările grupurilor de lucru dedicate discutării acestor propuneri, pe parcursul anului 2018, în perioada de pregătire a Președinției, BNR a formulat și transmis puncte de vedere, alături de Autoritatea de Supraveghere Financiară, Ministerul Finanțelor Publice și alte autorități la nivel guvernamental. În perioada noiembrie-decembrie 2018, pentru pregătirea și familiarizarea cu procedurile europene, reprezentanții BNR au fost invitați să participe în timpul Președinției Austriei la Consiliul UE, în calitate de observatori, la reuniunile pregătitoare din

46 Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) 924/2009 privind anumite tarife pentru plățile transfrontaliere în Uniune și taxele de conversie monetară.

47 Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind supravegherea prudențială a firmelor de investiții și de modificare a Directivelor 2013/36/UE și 2014/65/UE și propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele prudențiale ale firmelor de investiții și de modificare a Regulamentelor (UE) 575/2013, (UE) 600/2014 și (UE) 1093/2010.

48 Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 1095/2010 de instituire a Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe) și a Regulamentului (UE) 648/2012 în ceea ce privește procedurile și autoritățile implicate în autorizarea contrapărților centrale și cerințele pentru recunoașterea contrapărților centrale din țări terțe.

49 Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2014/65/UE privind piețele instrumentelor financiare și propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind furnizorii europeni de servicii de finanțare participativă (ECSP) pentru întreprinderi.

50 Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului privind instituirea unui cadru de facilitare a investițiilor durabile, propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 2016/1011 privind indicii de referință pentru activitățile cu impact scăzut în ceea ce privește emisiile de carbon și indicii de referință pentru activitățile cu impact pozitiv în ceea ce privește emisiile de carbon și propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind informările referitoare la investițiile durabile și riscurile legate de durabilitate și de modificare a Directivei (UE) 2016/2341.

marja grupurilor de lucru și a sesiunilor de trialog[51] (inclusiv trialog tehnic) care au avut loc pe diversele dosare legislative (*shadow presidency*).

Începând cu data de 1 ianuarie 2019, odată cu exercitarea mandatului Președinției, la solicitarea Reprezentanței Permanente a României pe lângă UE, BNR a participat activ, la nivel tehnic, în cadrul negocierilor care au avut loc atât la nivelul Consiliului UE, cât și în faza de trialog, pe dosarele legislative din domeniul serviciilor financiare care reglementează aspecte aflate în sfera sa de competență. Din această perspectivă, BNR a asigurat întregul suport tehnic în cadrul echipei care gestionează respectivele dosare legislative și care este condusă de atașați financiari din cadrul Reprezentanței Permanente, având în vedere specificul *Brussels-based* al Președinției noastre.

În trimestrul I 2019, cu implicarea activă a reprezentanților BNR, Președinția a reușit să închidă atât din punct de vedere politic, cât și tehnic (finalizarea negocierilor în trialog între Consiliul UE, Parlamentul European și Comisia Europeană) o serie de dosare legislative importante pentru consolidarea sistemului financiar la nivelul UE, priorități asumate de către Președinție în domeniul serviciilor financiare la începutul mandatului său, printre care: (i) pachetul privind măsurile de reducere a riscurilor, (ii) revizuirea cadrului de reglementare aferent Sistemului European de Supraveghere Financiară, (iii) obligațiunile garantate, (iv) plățile transfrontaliere[52], (v) revizuirea cadrului de reglementare aferent firmelor de investiții, (vi) supravegherea contrapărților centrale și (vii) finanțarea durabilă (componenta referitoare la indici de referință și transparență). Pentru dosarele legislative menționate la punctele (ii) și (v) Președinția a fost responsabilă și de negocierea poziției la nivelul Consiliului UE, alături de negocierea și finalizarea discuțiilor în cadrul reuniunilor de trialog. Pentru celelalte dosare, Președinția a negociat și finalizat discuțiile în cadrul reuniunilor de trialog.

De asemenea, Președinția, cu sprijinul echipei tehnice din cadrul BNR, a reușit obținerea acordului general la nivelul Consiliului UE pe componenta de piață secundară din Directiva privind administratorii de credite, cesionarii și executarea garanțiilor, parte a pachetului privind creditele neperformante.

În perioada 2018 – aprilie 2019 au avut loc peste 100 de participări ale experților BNR, în care au fost implicați peste 50 de specialiști din banca centrală, la diverse reuniuni pentru negocierea dosarelor legislative amintite mai sus. Din cele peste 100 de participări, 59 au avut loc doar pe perioada Președinției, respectiv în perioada ianuarie-aprilie 2019.

---

51 Cooperarea între instituții în contextul procedurii de codecizie dintre legiuitorii europeni ia adesea forma unor reuniuni tripartite (Consiliul UE, Parlamentul European și Comisia Europeană), în urma cărora se agreează forma finală a reglementărilor la nivelul UE. Există reuniuni de trialog politic, în cadrul cărora se agreează în linii mari prevederile reglementărilor, și reuniuni de trialog tehnic, în care se discută în detaliu pe marginea textelor pentru a fi calibrate în mod corespunzător în vederea reflectării celor discutate la nivel politic.

52 Propunerea de Regulament devenit Regulamentul (UE) 2019/518 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 martie 2019 de modificare a Regulamentului (CE) 924/2009 în ceea ce privește anumite comisioane pentru plățile transfrontaliere efectuate în interiorul Uniunii și comisioanele de conversie monetară, publicat în *Jurnalul Oficial* al UE L 91 din 29 martie 2019.

Totodată, potrivit informațiilor furnizate de Secretariatul General al Consiliului UE, în perioada 1 ianuarie – 30 aprilie 2019, în domeniul economic și financiar[53] Președinția înregistra cel mai consistent progres în materie de dosare legislative finalizate între colegiuitorii europeni (21 de dosare dintr-un total de 79 de dosare finalizate), față de celelalte domenii de politici[54].

Având în vedere reputația Băncii Naționale a României, precum și faptul că întâlnirile informale pe perioada președințiilor Consiliului UE sunt organizate de obicei în clădiri cu profunde semnificații istorice sau culturale, la solicitarea Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Finanțelor Publice și a altor instituții la nivel național, BNR a găzduit la sediul său o serie de evenimente organizate în contextul Președinției, sprijinind aceste demersuri în limitele competențelor sale. În acest context, a avut loc un prânz de lucru oferit guvernatorilor, precum și delegaților din partea băncilor centrale din statele membre ale UE și a Băncii Centrale Europene, în cadrul reuniunii ECOFIN Informal din perioada 5-6 aprilie 2019.

Pe lângă aceasta, BNR a găzduit integral sau parțial o serie de evenimente:

Nr. crt.	Data	Denumirea evenimentului
1	7 decembrie 2018	Reuniunea informală a secretarilor de stat și secretarilor generali din Ministerele Afacerilor Externe ale statelor membre ale UE
2	10 ianuarie 2019	Dineu de lucru pentru jurnaliștii străini în marja Președinției României la Consiliul UE
3	21 ianuarie 2019	Reuniunea informală a directorilor generali pentru afaceri europene din statele membre ale UE
4	31 ianuarie – 1 februarie 2019	Reuniunea informală a miniștrilor afacerilor externe din statele membre ale UE (GYMNICH)
5	12 martie 2019	Reuniunea informală a miniștrilor responsabili de domeniul afacerilor europene din statele membre ale UE
6	15 martie 2019	Reuniunea informală a Consiliului RELEX
7	19 martie 2019	Reuniunea Ambasadorilor IMM – SME Envoy
8	1 aprilie 2019	Reuniunea informală a atașaților financiari din reprezentanțele permanente ale statelor membre pe lângă UE
9	4 aprilie 2019	Reuniunea Grupului de monitorizare a procesului Bologna și AG a Registrului european pentru asigurarea calității în învățământul superior
10	9 aprilie 2019	Reuniunea informală a directorilor pentru neproliferare – OSCE
11	15 mai 2019	Reuniunea miniștrilor educației din ASEM
12	16 mai 2019	Reuniune informală a directorilor generali ai Departamentelor Consulare din cadrul Ministerelor Afacerilor Externe ale statelor membre ale UE
13	17 mai 2019	Reuniunea agenților care reprezintă statele membre ale UE înaintea Curții de Justiție a UE
14	4 iunie 2019	Eveniment de promovare a programului SESAR
15	6 iunie 2019	Reuniunea directorilor generali pentru învățământul superior

53 Inclusiv servicii financiar-bancare.

54 https://www.consilium.europa.eu/ro/infographics/progress-made-on-eu-legislation-under-the-romanian-presidency-12-weeks/.

3. Asistența financiară pe termen mediu acordată de UE

Începând cu luna octombrie 2015, CE a demarat monitorizarea post-program de asistență financiară care are drept scop evaluarea capacității de rambursare a țării noastre. Aceasta trebuia menținută cel puțin până la momentul în care un procent de 70 la sută din împrumutul primit prin programul din 2009-2011 era rambursat, respectiv cel puțin până în luna mai 2018.

În acest context, în data de 23 mai 2018 CE a informat autoritățile române că, odată cu plata tranșei din împrumut aferente lunii aprilie 2018, România a rambursat mai mult de 70 la sută din împrumutul contractat și, prin urmare, încetează monitorizarea post-program de asistență financiară.

Capitolul 3

Politica monetară a Băncii Naționale a României

1. Obiectivul politicii monetare

Potrivit Statutului său[55], Banca Națională a României are ca obiectiv fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, reprezentând cea mai bună contribuție pe care politica monetară – principala atribuție a autorității monetare – o poate avea la creșterea durabilă a economiei. BNR formulează și implementează politica monetară în contextul strategiei de țintire directă a inflației[56], având o țintă staționară de inflație de 2,5 la sută ±1 punct procentual[57], compatibilă cu definiția stabilității prețurilor pe termen mediu în economia românească.

În contextul specific al anului 2018, politica monetară a urmărit prevenirea creșterii mai ample a ratei anuale a inflației deasupra intervalului țintei în cursul primului semestru, precum și readucerea ulterioară și menținerea acesteia pe termen mediu în linie cu ținta staționară, inclusiv prin ancorarea solidă a anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu spre lung și într-o manieră care să continue să sprijine creșterea economică. Implicit, s-a urmărit crearea premiselor pentru coborârea ratei anuale a inflației pe orizontul mai îndepărtat de timp la un nivel compatibil cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE.

2. Deciziile de politică monetară

Din perspectiva conducerii politicii monetare, contextul macroeconomic și financiar intern a fost dominat în 2018 de evoluții cu un puternic caracter inflaționist, care s-a atenuat doar ușor spre finele anului. Definitorii au fost intensificarea semnificativă în prima parte a anului a acțiunii inflaționiste tranzitorii a factorilor pe partea ofertei și persistența excedentului semnificativ de cerere agregată, alături de accelerarea majorării costurilor salariale unitare – în contextul prelungirii caracterului expansionist al politicii fiscale și al celei de venituri și al sporirii gradului de încordare a pieței muncii –, de natură să genereze presiuni inflaționiste în creștere, inclusiv în perspectivă.

Pe acest fond, rata anuală a inflației a consemnat un salt amplu la începutul anului și s-a menținut apoi, timp de trei trimestre, semnificativ deasupra intervalului de variație al țintei[58], iar noile evaluări realizate în această perioadă au indicat și reconfirmat perspectiva cantonării ei în jumătatea superioară a intervalului sau în apropierea limitei lui superioare, începând cu primul trimestru al anului 2019. Totodată, cererea

55 Legea nr. 312/2004.

56 Strategia de țintire directă a inflației a fost adoptată de BNR în luna august 2005.

57 Ținta staționară multianuală de inflație, situată la nivelul de 2,5 la sută ±1 punct procentual, a fost adoptată de BNR începând cu luna decembrie 2013.

58 Rata anuală a inflației a atins în luna mai nivelul de 5,41 la sută, reprezentând un vârf al ultimilor aproximativ cinci ani.

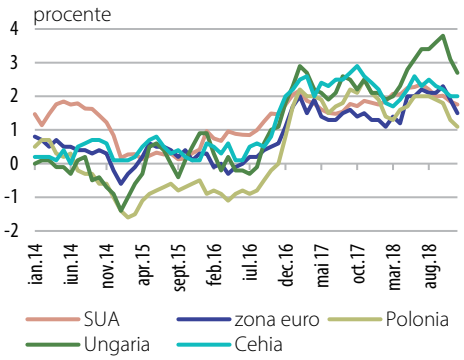
internă și-a consolidat rolul de unic determinant al creșterii economice – care s-a menținut robustă, deși a decelerat față de ritmul de excepție atins în 2017 –, în timp ce exportul net și-a amplificat considerabil aportul negativ, în condițiile înrăutățirii accentuate a balanței comerciale; pe acest fond, deficitul de cont curent și-a accelerat creșterea, ajungând la 4,5 la sută din PIB.

Influențele venite din mediul extern au fost predominant inflaționiste în primele trimestre ale anului, pentru ca ulterior să devină mai pregnante efectele și riscurile de sens opus. Pe lângă schimbările abrupte ale traiectoriei cotației petrolului și corecția descendentă a prețurilor internaționale ale unor produse agroalimentare, acestea au reflectat tendința de accelerare a inflației în principalele economii ale lumii, dar și inversarea acesteia în ultimele luni din 2018 în zona euro, însoțită și de slăbirea mai evidentă a ritmului creșterii economice și de sporirea riscurilor induse de politicile protecționiste și de procesul *Brexit*. Ca reacție, BCE a menținut neschimbate ratele dobânzilor-cheie, aflate la minime istorice, și a redus treptat volumul achizițiilor nete de active financiare, pe care le-a stopat apoi la finele anului, abordarea de ansamblu implicând menținerea unui grad amplu de acomodare a politicii monetare. În schimb, în contextul unei performanțe robuste a economiei și al menținerii ratei anuale a inflației[59] în apropierea țintei, inclusiv în perspectivă, Fed a continuat normalizarea graduală a politicii monetare, efectuând în 2018 patru noi majorări ale ratei dobânzii de politică monetară și continuând restrângerea treptată a bilanțului propriu, prin diminuarea portofoliului de active financiare[60] (Caseta 5).

Caseta 5. Conduita politicilor monetare ale băncilor centrale majore și ale celor din regiune în anul 2018

După ce au urcat și s-au menținut în 2017 pe un palier ridicat în raport cu nivelurile foarte joase prevalente în precedenții doi ani, ratele anuale ale inflației din SUA, zona euro și statele din regiune și-au accentuat oscilațiile în anul 2018, tinzând însă să rămână, cu unele excepții, în apropierea țintelor băncilor centrale (Grafic A). Fluctuațiile au fost cvasisincronizate, având drept factori comuni corecția descendentă din primele luni ale anului a prețurilor internaționale ale unor produse agroalimentare, precum și ascensiunea ulterioară relativ alertă a cotației petrolului, succedată de un declin abrupt spre finele perioadei. În schimb, diferențe semnificative au caracterizat profilurile inflației de bază, reflectând presiunile specifice ale factorilor fundamentali din aceste economii. Astfel, dacă în zona euro și în Polonia rata anuală a inflației *core* a rămas mult sub obiectivul băncilor centrale, în SUA ea a urcat și a tins să se mențină în apropierea acestuia, pentru ca în Cehia și Ungaria să avanseze consistent în a doua parte a anului și să ajungă la limita de sus a intervalului de variație al țintei, respectiv în apropierea punctului său central (Tabel A).

Grafic A
Rata anuală a inflației în zona euro, SUA și statele din regiune

Notă: Rata anuală a inflației este calculată pe baza IPC național, cu excepția SUA, unde aceasta este determinată pe baza indicelui *personal consumption expenditure*.

Sursa: Bloomberg

[59] Rata anuală a inflației de bază relevantă din perspectiva politicii monetare, determinată pe baza indicelui *personal consumption expenditures excluding food and energy* (*core* PCE).

[60] Inițiată în luna octombrie 2017.

Tabel A. Evoluții macroeconomice și conduita politicii monetare în țări dezvoltate și din regiune

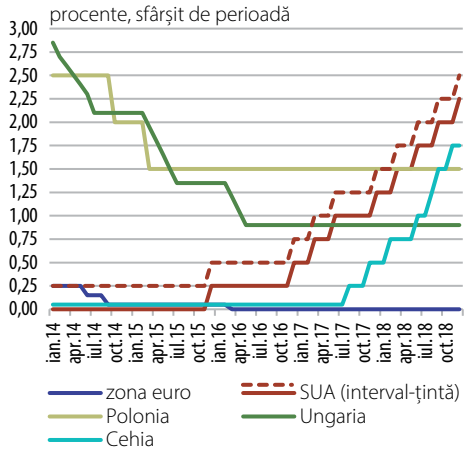
	Ținta/ obiectivul de inflație[b,c]	Rata anuală a inflației				Rata dobânzii de politică monetară[b,c]		*Gap*-ul PIB[b,c]	Soldul bugetului consolidat, % din PIB**			Soldul contului curent, % din PIB		
				Proiecție*[b,c]						Proiecție*			Proiecție*	
		2018 (medie)	2018 (sf. per.)	2019 (medie)	2020 (medie)	dec. 2017	dec. 2018		2018	2019	2020	2018	2019	2020
Zona euro	sub, dar aproape de 2 la sută	1,8[a]	1,5[c]	1,6 (1,1-2,1)	1,7 (0,9-2,5)	0	0	pozitiv și în creștere	-0,5[a]	-0,8[d]	-0,7[d]	2,9[c]	2,7[c]	2,6[c]
SUA	2 la sută	2,0[f]	1,8[f]	1,9***	2,1***	1,25-1,50	2,25-2,50	pozitiv și în creștere	-3,8[g]	-4,6[g]	-4,6[g]	-2,4[d]	-2,6[d]	-2,8[d]
Polonia	2,5 la sută ±1 pp	1,7[e]	1,1[e]	3,2	2,9	1,5	1,5	pozitiv și în creștere	-0,4[a]	-0,9[d]	-1,0[d]	-0,7[a]	-0,9[d]	-1,3[d]
Ungaria	3 la sută ±1 pp	2,9[e]	2,7[e]	2,9	3,0	0,9	0,9	ușor pozitiv	-2,2[a]	(-1,6)-(-1,7)[b]	(-1,4)-(-1,6)[b]	0,4[a]	0,7[b]	1,3[b]
Cehia	2 la sută ±1 pp	2,1[e]	2,0[e]	2,6	2,0	0,50	1,75	pozitiv și în restrângere	0,9[a]	1,3[b]	1,5[b]	0,3[a]	0,6[b]	0,6[b]
România	2,5 la sută ±1 pp	4,64[e]	3,27[e]	2,9 (sf. per.)	3,1 (sf. per., T3)	1,75	2,50	pozitiv și în creștere	-3,0[a]	-3,4[d]	-4,7[d]	-4,5[a]	-4,2[d]	-4,5[d]

*) valorile prognozate corespund ultimelor proiecții realizate de băncile centrale în anul 2018, respectiv proiecției din toamna 2018 a Comisiei Europene

**) cu excepția SUA, deficitul bugetar este calculat conform metodologiei SEC 2010

***) rată medie trimestrul IV din anul T față de rată medie trimestrul IV din anul T-1

Sursa: a) Eurostat, b) băncile centrale naționale, c) BCE, d) Comisia Europeană (AMECO), e) institute/oficii naționale de statistică, f) Bureau of Labor Statistics, g) US Congressional Budget Office

Sursa: Bloomberg

Grafic B
Rata dobânzii de politică monetară în zona euro, SUA și statele din regiune

Evoluțiile au survenit pe fondul accelerării ritmului expansiunii economice în SUA, inclusiv sub impactul stimulului fiscal, dar al moderării acestuia în zona euro după dinamica de excepție din anul precedent, pe fondul relativei slăbiri a cererii externe, precum și al unor influențe adverse manifeste în unele sectoare (în principal, cel auto) sau chiar la nivelul unor economii. În regiune, avansul economic a rămas robust și chiar s-a accelerat în Polonia și Ungaria, dar s-a temperat în Cehia. Date fiind condițiile economice specifice, s-au conturat tot mai clar divergențe între conduitele politicilor monetare, atât la nivelul băncilor centrale majore, cât și în plan regional (Grafic B).

Astfel, pentru a asigura convergența susținută a ratei anuale a inflației către obiectivul său de inflație[61], Banca Centrală Europeană a păstrat în anul 2018 conduita foarte acomodativă a politicii monetare, prin menținerea ratelor dobânzilor-cheie la niveluri minime istorice[62], continuarea derulării achizițiilor de active financiare în cadrul *Asset Purchase Programme* (APP) –

61 Potrivit definiției BCE, obiectivul privind stabilitatea prețurilor – presupusă a fi menținută pe termen mediu – constă în menținerea ratei anuale a inflației sub, dar aproape de 2 la sută.

62 Rata dobânzii aferente principalelor operațiuni de refinanțare a fost păstrată la nivelul de zero la sută, iar ratele dobânzilor la facilitatea de depozit, respectiv cea de creditare, au fost menținute la -0,4 la sută, respectiv la 0,25 la sută.

în condițiile reducerii, totuși, în ianuarie a ritmului lor lunar, de la 60 miliarde euro la 30 miliarde euro[63] –, precum și prin ajustarea comunicării privind intențiile viitoare ale politicii monetare (*forward guidance*).

La mijlocul anului[64], Consiliul Guvernatorilor a anunțat totuși scăderea, începând cu luna septembrie 2018, a ritmului lunar al cumpărărilor nete de active financiare (la 15 miliarde euro) și stoparea acestora în decembrie, în contextul în care economia zonei euro și-a continuat expansiunea generalizată – deși în condițiile unei temperări față de dinamica de excepție din 2017 –, iar balanța riscurilor la adresa perspectivei acesteia a rămas echilibrată, în pofida accentuării riscurilor provenind din volatilitatea pieței financiare și din protecționismul global. Totodată, nivelul ridicat de utilizare a capacităților de producție, tensionarea pieței muncii și dinamizarea câștigurilor salariale erau de natură să sprijine acumularea pe mai departe a presiunilor inflaționiste, proiecțiile macroeconomice ale Eurosistemului indicând în acest context o convergență treptată a ratei anuale a inflației către obiectivul pe termen mediu. În același timp, în condițiile în care presiunile inflaționiste ale factorilor fundamentali rămâneau condiționate de un grad foarte ridicat de acomodare a politicii monetare, BCE a întărit semnalele privind traiectoria viitoare a ratelor dobânzilor-cheie, anunțând și reiterând intenția de a menține aceste rate la nivelurile în vigoare cel puțin până în vara anului 2019 și, în orice caz, atâta timp cât va fi necesar pentru a asigura continuarea convergenței susținute a ratei inflației către obiectivul pe termen mediu[65].

Noile informații apărute ulterior au evidențiat însă evoluții sub așteptări ale activității economice, pe fondul slăbirii mai pregnante a cererii externe, dar și sub influența unor factori specifici unor țări/sectoare, având doar parțial un caracter temporar. Dinamica încă robustă a cererii interne continua să sprijine avansul economiei și intensificarea graduală a presiunilor inflaționiste, dar balanța riscurilor la adresa perspectivei creșterii economice tindea să fie înrăutățită de factorii geopolitici, de protecționismul comercial, de vulnerabilitățile de pe piețele emergente și de volatilitatea piețelor financiare. În aceste condiții, Consiliul Guvernatorilor a decis încetarea în luna decembrie 2018 a achizițiilor nete de active financiare în cadrul APP, conform anunțului din iunie, dar a revizuit comunicarea privind politica viitoare de reinvestire a principalului aferent titlurilor achiziționate și ajunse la scadență; potrivit anunțului făcut, BCE urma să continue să reinvestească integral aceste sume o lungă perioadă după momentul la care va începe să majoreze ratele dobânzilor-cheie[66] și, în orice caz, atâta timp cât va fi necesar pentru a

63 Conform deciziei adoptate de Consiliul Guvernatorilor în octombrie 2017.

64 În luna iunie 2018.

65 Anterior, BCE indica menținerea ratelor dobânzilor reprezentative pentru o perioadă extinsă, care depășea cu mult orizontul achizițiilor nete de active. Completarea *forward guidance*-ului cu o componentă explicită atât de ordin temporal (*date-based*), cât și condiționată de starea economiei (*state-based*) era menită să contribuie la un grad sporit de claritate privind traiectoria viitoare a ratelor dobânzilor.

66 Anterior, banca centrală semnala că reinvestirile vor continua pe o perioadă extinsă după încheierea achizițiilor nete de active și, în orice caz, atâta timp cât va fi necesar pentru menținerea unor condiții favorabile de lichiditate și a unui grad ridicat de acomodare a politicii monetare. Prin legarea orizontului reinvestirilor de inițierea creșterii ratelor dobânzilor, BCE a confirmat că ratele dobânzilor reprezentative și *forward guidance*-ul în privința acestora vor rămâne principalul instrument de ajustare a *stance*-ului politicii monetare în perspectivă.

menține condiții favorabile de lichiditate și un grad ridicat de acomodare a politicii monetare. În aceste condiții, *forward guidance*-ul privind ratele dobânzilor, sprijinit de reinvestirile aferente stocului considerabil de active achiziționate, urma să furnizeze gradul de acomodare monetară necesar asigurării convergenței susținute a ratei inflației către niveluri inferioare, dar apropiate de 2 la sută pe termen mediu.

În schimb, Fed a prelungit ciclul de creștere a ratelor dobânzilor inițiat la finele anului 2015 – urcând de patru ori pe parcursul anului 2018 intervalul-țintă al *federal funds rate*, cu câte 0,25 puncte procentuale, până la nivelul de 2,25-2,50 la sută[67] – și a continuat programul de normalizare a bilanțului demarat în octombrie 2017, prin diminuarea sumelor reinvestite din principalul aferent titlurilor ajunse la scadență[68]. Deciziile au fost motivate de evoluțiile curente și anticipate ale condițiilor economice, caracterizate printr-o creștere solidă a activității economice, inclusiv sub influența politicii fiscale stimulative, și continuarea consolidării pieței muncii, precum și prin urcarea și menținerea ratei anuale a inflației de bază relevantă pentru politica monetară în apropierea obiectivului de 2 la sută și prin stabilitatea anticipațiilor inflaționiste. În contextul moderării avansului economic spre finele anului și al amplificării considerabile a volatilității pe piețele financiare, Fed a mai efectuat o majorare a ratei dobânzii în luna decembrie, dar a revizuit în jos traiectoria prognozată a acesteia, precum și avansul economic așteptat pentru anul 2019.

În regiune, Banca Națională a Cehiei a continuat, într-o manieră chiar mai fermă, ciclul de creștere a ratei dobânzii de politică monetară inițiat în august 2017, aceasta fiind majorată în cinci pași a câte 0,25 puncte procentuale[69], până la nivelul de 1,75 la sută[70]. Deciziile au fost justificate de presiunile inflaționiste ridicate ale factorilor fundamentali, reflectând creșterea rapidă a salariilor, în contextul continuării expansiunii economice și al tensionării pieței muncii. Pe acest fond, rata anuală a inflației de bază a urmat o traiectorie ascendentă, determinând, împreună cu dinamica în creștere a unor componente exogene ale indicelui prețurilor de consum, mărirea ratei anuale a inflației în trimestrul II și plasarea sa ulterioară în jumătatea superioară a intervalului țintei de 2 la sută ±1 punct procentual. Totodată, evaluările și proiecțiile băncii centrale actualizate în a doua parte a anului au relevat perspectiva menținerii ratei anuale a inflației la valori superioare punctului central al țintei în prima parte a orizontului de prognoză, urmată de coborârea în apropierea acestuia pe orizontul mai îndepărtat de timp.

Creșterea economică era anticipată să încetinească în comparație cu ritmul înalt consemnat în anul 2017, dar să rămână pe orizontul de prognoză la peste 3 la sută, în contextul unei dinamici robuste a consumului privat, dar și a investițiilor, inclusiv a celor publice, stimulate de intensificarea absorbției fondurilor UE. Impulsul

---

67 Anterior, Fed a efectuat câte o majorare de 0,25 puncte procentuale a intervalului-țintă în 2015 și 2016, respectiv trei majorări a câte 0,25 puncte procentuale în 2017.

68 Ritmul lunar stabilit la inițierea programului a fost de 10 miliarde dolari SUA și a fost crescut apoi treptat până la 50 miliarde dolari SUA.

69 În ședințele din lunile februarie, iunie, august, septembrie și noiembrie.

70 Concomitent, ratele dobânzilor la facilitățile permanente au fost majorate până la nivelul de 0,75 la sută la facilitatea de depozit, respectiv 2,75 la sută la cea de creditare.

fiscal era previzionat să-și mărească valoarea pozitivă în anul 2018 și să rămână consistent în 2019, date fiind inclusiv creșterile alerte ale salariilor personalului bugetar și majorările peste medie ale unor categorii de pensii, dar în condițiile menținerii excedentului bugetar în apropierea nivelului atins în 2017. Totodată, prognoza din noiembrie 2018 indica o restrângere a excedentului comercial în anul 2019 – pe fondul accelerării creșterii absorbției interne, concomitent cu încetinirea dinamicii cererii externe –, având asociată însă doar o ușoară scădere probabilă a surplusului de cont curent față de anul precedent (la 0,6 la sută din PIB), în principal ca urmare a creșterii așteptate a veniturilor din fonduri UE.

În schimb, Banca Națională a Poloniei a menținut și în 2018 rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 1,5 la sută – în vigoare din martie 2015. Deciziile au fost adoptate în condițiile în care rata anuală a inflației s-a situat în general în jumătatea inferioară a intervalului de variație al țintei de 2,5 la sută ±1 punct procentual, scăzând episodic și sub limita de jos a acestuia, iar dinamica inflației de bază a rămas la valori chiar mai reduse; totodată, traiectoria ascendentă anticipată a fi urmată de rata anuală a inflației *headline* pe orizontul prognozei se situa la finele acestuia doar ușor deasupra punctului central al țintei. Perspectiva inflației reflecta creșterea progresivă a presiunilor inflaționiste pe partea costurilor, în condițiile anticipării unei dinamici a salariilor superioare celei a productivității muncii, precum și pe partea cererii, date fiind previziunile privind continuarea deschiderii *gap*-ului pozitiv al PIB, dar în contextul unei încetiniri a creșterii economice față de dinamica atinsă în 2017. Totodată, structura și ritmul creșterii economice erau evaluate ca fiind de natură să nu genereze dezechilibre economice interne sau externe, în condițiile în care absența unor presiuni inflaționiste consistente era acompaniată de un excedent comercial persistent și de un sold al contului curent apropiat de zero, alături de un deficit bugetar în scădere.

Și Banca Națională a Ungariei (BNU) a menținut pe parcursul anului 2018 rata dobânzii de politică monetară și ratele dobânzilor la facilitățile de creditare[71] la 0,9 la sută, precum și rata dobânzii la facilitatea de depozit – determinantă pentru evoluția randamentelor pe termen scurt, având în vedere caracteristicile gestionării lichidității[72] – la -0,15 la sută, continuând astfel să imprime un caracter relaxat condițiilor monetare. În septembrie 2018, banca centrală a decis însă să ajusteze instrumentele neconvenționale de politică monetară ce vizau influențarea ratelor dobânzilor pe termen lung, prin stoparea până la finele anului a operațiunilor *swap* pe rata dobânzii și a achizițiilor de obligațiuni ipotecare[73,74], ambele inițiate în ianuarie 2018[75].

71 ON și 1W.

72 BNU a menținut în primele trei trimestre plafonul de 75 miliarde forinți (stabilit în trimestrul IV 2017) pentru depozitele atrase pe termen de 3 luni, pentru ca în septembrie 2018 să decidă renunțarea graduală la aceste depozite până la finele trimestrului IV 2018. Totodată, în vederea creșterii gradului de relaxare a condițiilor monetare, BNU a stabilit și a păstrat pe parcursul anului un nivel-țintă de cel puțin 400-600 miliarde forinți pentru lichiditatea absorbită prin intermediul facilității de depozit.

73 Cumpărările efectuate de pe piața secundară erau prevăzute a se încheia până în septembrie 2018.

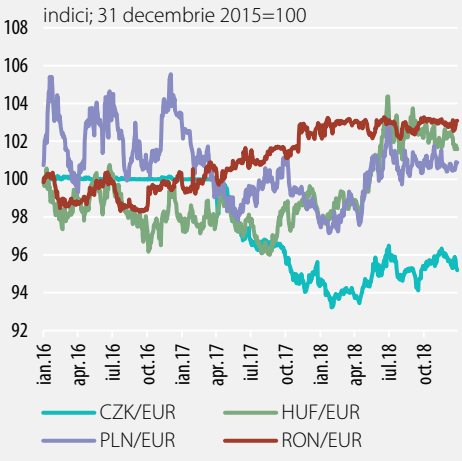
74 În ședința din luna septembrie, BNU a decis însă și lansarea la începutul anului 2019 a programului „Funding for Growth Scheme Fix", având ca obiectiv stimularea creditării întreprinderilor mici și mijlocii pe termene mai lungi și la rate fixe de dobândă.

75 Conform deciziei băncii centrale din noiembrie 2017.

Deciziile au fost adoptate într-un context caracterizat printr-un parcurs predominant ascendent al ratei anuale a inflației – care a reintrat în semestrul I în intervalul de variație al țintei de 3 la sută ±1 punct procentual și a urcat apoi în partea sa superioară – atribuibil însă, în principal, evoluției prețurilor produselor energetice. În același timp, rata anuală a inflației *core* s-a cantonat pe un palier ușor inferior punctului central al țintei, crescând la nivelul acestuia doar spre finele anului, iar alte măsuri ale inflației de bază utilizate de banca centrală au rămas chiar inferioare. Totodată, proiecțiile și evaluările succesive ale băncii centrale indicau atingerea sustenabilă a țintei de inflație doar la jumătatea anului 2019, în condițiile în care creșterea dinamicii salariilor – pe fondul tensionării pieței muncii și al majorării salariului minim – era anticipată a nu genera presiuni inflaționiste semnificative, date fiind efectele opuse asupra costurilor firmelor venind din reducerea contribuțiilor sociale ale angajatorilor în 2018 și a impozitului pe profit în anul precedent.

În același timp, nivelul PIB era apreciat de banca centrală a fi doar ușor superior celui potențial, chiar în condițiile accelerării semnificative a expansiunii economice pe parcursul anului 2018. Creșterea economică, așteptată să încetinească începând cu anul 2019, avea drept principal determinant cererea internă, susținută de dinamica veniturilor salariale și de politica fiscală. Pe acest fond, soldul contului curent, ca pondere în PIB, era anticipat să se diminueze de la maximul istoric atins în 2016, dar să rămână pozitiv, inclusiv pe termen lung.

La rândul ei, piața financiară internațională a cunoscut mai multe episoade de amplificare considerabilă a volatilității – generate în principal de tensiunile comerciale și de îngrijorările legate de economia Chinei și cea globală, dar și de aprecierea dolarului SUA și creșterea randamentelor titlurilor de stat americane, precum și de turbulențele financiare produse în unele economii emergente – care, în condițiile accelerării inflației și ale deteriorării alerte a contului curent, puteau afecta consistent cursul de schimb al leului (Grafic 3.1).

Sursa: BCE

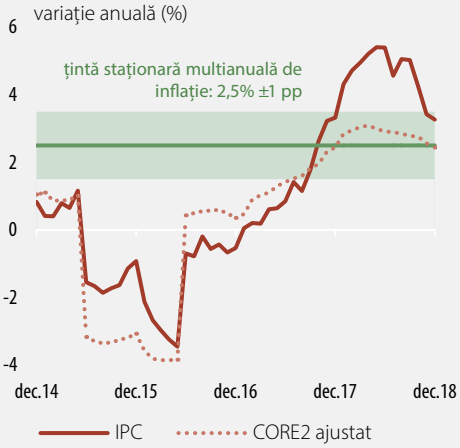
Grafic 3.1
Evoluția cursurilor de schimb pe piețele emergente din regiune

Într-un asemenea context, adecvarea conduitei politicii monetare din perspectiva asigurării stabilității prețurilor pe termen mediu a reclamat și justificat utilizarea a două maniere distincte de reacție a băncii centrale. Astfel, în primul semestru al anului 2018, BNR a continuat ajustarea conduitei politicii monetare[76], prin majorarea ratei dobânzii de politică monetară în lunile ianuarie, februarie și mai cu câte 0,25 puncte procentuale, până la 2,5 la sută, dar și

[76] BNR a inițiat ajustarea conduitei politicii monetare în trimestrul IV 2017 prin îngustarea coridorului ratelor dobânzilor la facilitățile permanente cu câte ±0,25 puncte procentuale în lunile octombrie și noiembrie, până la amplitudinea standard de ±1 punct procentual.

prin întărirea controlului asupra lichidității din sistemul bancar, pentru ca ulterior să mențină neschimbate rata dobânzii-cheie, precum și parametrii principalelor instrumente ale politicii monetare. Acțiunile și abordarea băncii centrale au vizat prevenirea creșterii mai ample a ratei anuale a inflației deasupra intervalului țintei în cursul primului semestru, precum și readucerea ulterioară și menținerea acesteia pe termen mediu în linie cu ținta staționară, inclusiv prin ancorarea solidă a anticipațiilor inflaționiste pe orizontul de timp mai îndepărtat, în condițiile continuării sprijinirii creșterii economice și ale protejării stabilității financiare.

Autoritatea monetară a continuat totodată să utilizeze intens instrumentele și mijloacele specifice de comunicare și explicare detaliată a rațiunilor deciziilor de politică monetară. Prin intermediul lor s-a susținut în mod repetat necesitatea unui mix echilibrat de politici macroeconomice, care să evite o supraîmpovărare a politicii monetare, cu efecte indezirabile în economie, precum și importanța progresului reformelor structurale, ansamblul acestora fiind considerat esențial pentru menținerea stabilității macroeconomice și întărirea capacității economiei românești de a face față unor eventuale evoluții adverse.

Grafic 3.2
Rata inflației

Sursa: INS, BNR

Acțiunile întreprinse de BNR și adecvarea conduitei politicii monetare au susținut revenirea ratei anuale a inflației în interiorul intervalului de variație al țintei spre finele anului 2018 (3,3 la sută în decembrie; Grafic 3.2), inclusiv pe fondul relativei stabilități a cursului de schimb al leului, dar și în condițiile continuării creșterii solide a economiei, chiar dacă în decelerare în raport cu 2017, fiind de asemenea determinante pentru ancorarea anticipațiilor inflaționiste pe termen mai lung.

Privită în detaliu, abordarea Consiliului de administrație al BNR din prima parte a anului a fost reclamată de accelerarea sensibilă a creșterii ratei anuale a inflației în ultimele luni ale anului 2017[77], dar mai ales de perspectiva urcării și menținerii ei mult deasupra intervalului țintei în primele trei trimestre din 2018 și semnificativ peste valorile anticipate anterior, urmată de probabila revenire, dar și cantonare a acesteia în jumătatea superioară a intervalului din debutul anului 2019. Astfel, potrivit prognozelor pe termen mediu actualizate în lunile februarie și mai 2018, rata anuală a inflației era anticipată să se ridice la mijlocul anului și să stagneze apoi timp de câteva luni în jurul valorii de 5 la sută – semnificativ peste nivelurile evidențiate în prognoza publicată în *Raportul asupra inflației* din noiembrie 2017 –, pentru ca în decembrie 2018 să coboare în proximitatea limitei superioare a intervalului, iar

77 Rata anuală a inflației a urcat de la 1,8 la sută în septembrie la 3,3 la sută în decembrie 2017 – foarte aproape de limita de sus a intervalului de variație al țintei – în principal ca urmare a acțiunii factorilor pe partea ofertei.

în decembrie 2019 la 3,0 la sută[78]. Decelerarea prognozată a inflației presupunea o atenuare treptată a caracterului acomodativ al condițiilor monetare în 2018 și imprimarea unui caracter neutru acestora în 2019 prin acțiunea politicii monetare, dar și nematerializarea unor riscuri la adresa perspectivei inflației, provenind din surse interne și externe.

Ampla fluctuație ce caracteriza evoluția inflației pe orizontul scurt de timp era atribuibilă acțiunii tranzitorii a factorilor pe partea ofertei, anticipată a fi chiar mai inflaționistă în perspectivă apropiată decât în prognoza din noiembrie 2017 și generatoare de efecte de bază dezinflaționiste mai consistente începând cu trimestrul IV 2018. Cele mai importante influențe erau așteptate să provină din creșterile repetate consemnate spre finele anului 2017 și la începutul lui 2018 de prețurile energiei electrice, gazelor naturale și energiei termice, precum și de prețul combustibililor ca urmare a majorării cotațiilor petrolului și a reintroducerii supraaccizei la carburanți. Influențe similare derivau din dinamica probabilă a prețurilor LFO în condițiile scumpirii ouălor la nivel european, precum și din majorările aplicate prețului produselor din tutun, toate acestea suprapunându-se în primele luni din 2018 efectelor de bază inflaționiste asociate precedentelor reduceri și eliminări de impozite indirecte și scăderi de prețuri administrate, precum: diminuarea cotei standard a TVA de la 20 la sută la 19 la sută și eliminarea supraacizei la carburanți la 1 ianuarie 2017, precum și eliminarea taxelor nefiscale în februarie 2017.

În schimb, presiuni inflaționiste în continuă ascensiune și, la rândul lor, mai intense decât în prognoza din noiembrie 2017 se anticipau a fi generate de ansamblul factorilor fundamentali. Astfel, rata anuală a inflației CORE2 ajustat era așteptată să crească progresiv, de la nivelul de 2,4 la sută atins în decembrie 2017 la 3,4 la sută la finele anului 2019 și apoi la limita de sus a intervalului țintei în martie 2020[79], fiind astfel unica componentă a IPC responsabilă de probabila cantonare a ratei anuale a inflației *headline* în jumătatea superioară a intervalului țintei în cursul anului 2019. Asemenea presiuni se anticipau a decurge în 2018 din poziția ciclică a economiei și din trendul pronunțat ascendent al anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt, iar în 2019 din dinamica prețurilor importurilor; influențe de același sens, dar relativ atenuate, erau așteptate pe întregul orizont de prognoză din partea costurilor salariale, în condițiile tensionării pieței muncii.

Perspectiva creșterii relativ mai pronunțate a excedentului de cerere agregată pe orizontul apropiat de timp avea ca resort accelerarea mult peste așteptări a expansiunii economice în trimestrul III 2017[80] și la nivelul întregului an – prioritar pe seama dinamizării puternice a consumului populației sub impactul stimulilor fiscali

78 Nivel corespunzător prognozei din luna mai 2018, revizuit ușor de la 3,1 la sută în proiecția precedentă.

79 Prognoza pe termen mediu publicată în *Raportul asupra inflației* din mai 2018.

80 Dinamica anuală a PIB s-a mărit la 8,8 la sută în trimestrul III, maximul perioadei postcriză, de la 6,1 la sută în trimestrul II 2017; expansiunea economică a consemnat cea de-a patra accelerare trimestrială consecutivă peste așteptări, implicând o deschidere sensibil mai amplă a excedentului de cerere agregată decât cea anticipată. Ca regulă generală, datele statistice referitoare la creșterea economică sunt cele disponibile la momentul efectuării analizei de politică monetară.

și salariali –, asociată cu probabila menținere peste potențial a dinamicii PIB în 2018[81], în principal ca efect al prelungirii caracterului expansionist al politicii fiscale și al celei de venituri[82].

Pe fondul presiunilor în urcare ale factorilor fundamentali, puseul inflaționist provocat în primele luni din an de șocurile pe partea ofertei risca să genereze efecte secundare importante prin dezancorarea anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu, de natură să prelungească și să accentueze dinamica prețurilor de consum, implicit să amplifice eforturile și costurile economice ale readucerii sub control a inflației. În contextul dat, riscul era sporit de potențiala creștere peste așteptări a unor prețuri administrate, dar mai ales a prețului combustibililor, pe fondul evoluției cotației petrolului și a ratei de schimb a leului.

La acestea se alătura tendința tot mai pregnantă de deteriorare a balanței comerciale și a celei de cont curent, în condițiile continuării creșterii susținute a importurilor de bunuri și servicii, în paralel cu temperarea mai evidentă a dinamicii exporturilor, cu potențiale implicații adverse asupra comportamentului cursului de schimb al leului.

Ca reacție la acest context, Consiliul de administrație al BNR a inițiat și apoi a continuat ciclul de creștere a ratei dobânzii de politică monetară, hotărând majorarea acesteia în ședințele din lunile ianuarie, februarie și mai cu câte 0,25 puncte procentuale, până la 2,50 la sută. În mod corespunzător, rata dobânzii pentru facilitatea de depozit a fost majorată până la 1,50 la sută, iar cea pentru facilitatea de creditare până la 3,50 la sută. Concomitent, ratele RMO aplicate pasivelor în lei, respectiv celor în valută ale instituțiilor de credit au fost menținute la nivelul de 8 la sută. În același timp, pentru a consolida influența și relevanța ratei dobânzii de politică monetară și rolul său de semnal, implicit transmisia impulsurilor modificării acesteia, BNR a întărit controlul asupra lichidității din sistemul bancar, inițiind la mijlocul lunii aprilie și continuând apoi să efectueze operațiuni de atragere de depozite la termen pe scadența de o săptămână, în cadrul cărora banca centrală a absorbit integral sumele oferite de instituțiile de credit[83]. Pe acest fond, cotațiile relevante ale pieței monetare interbancare au consemnat o creștere notabilă în trimestrul II, urcând și consolidându-se spre finalul acestuia semnificativ deasupra ratei dobânzii de politică monetară – și contribuind astfel la atenuarea mai pregnantă a caracterului acomodativ al condițiilor monetare –, iar cursul de schimb leu/euro s-a menținut relativ stabil.

---

81 Creșterea economică era așteptată să decelereze totuși în 2018, după ritmul de excepție din 2017, de 6,9 la sută.

82 În contextul implementării în 2018 a unui nou pachet de măsuri fiscale, salariale și de natura altor venituri, incluzând: scăderea cotei de impozit pe venit de la 16 la sută la 10 la sută; reducerea cotei totale a contribuțiilor sociale obligatorii de la 39,25 la sută la 37,25 la sută și trecerea acestora în sarcina angajatului; creșterea salariului minim brut pe țară de la 1 ianuarie 2018; creșterea punctului de pensie de la 1 000 de lei la 1 100 de lei de la 1 iulie 2018. Totodată, Legea privind salarizarea unitară prevedea majorarea cu 25 la sută a salariilor brute ale angajaților din sectorul bugetar în ianuarie 2018, urmată de creșterea, în martie, cu 20 la sută a salariilor brute ale personalului din învățământ, precum și de majorări etapizate ale salariilor până în anul 2022 pentru fiecare categorie de salariați, cu excepția medicilor și a asistenților medicali, în cazul cărora creșterea urma să se realizeze integral în martie 2018.

83 Aceste operațiuni au fost derulate până în luna iulie, pentru ca în august banca centrală să reia operațiunile *repo* 1W, în condițiile reinstalării unui deficit net de lichiditate în sistemul bancar.

După cum s-a anticipat, rata anuală a inflației și-a stopat creșterea în iunie[84] și s-a repoziționat apoi pe un trend general descendent[85], așteptat a se accentua spre finalul anului[86], în principal pe seama efectelor de bază asociate evoluției prețurilor administrate și a celei a prețurilor combustibililor. Totodată, creșterea economică a cunoscut pe ansamblul primului semestru o decelerare mai pronunțată decât cea prognozată[87] – în contextul frânării bruște a cererii de consum, al stagnării investițiilor și al deteriorării exportului net –, implicând o atenuare a poziției ciclice a economiei inclusiv în raport cu previziunile[88].

O plafonare, cel puțin temporară, a presiunilor inflaționiste pe partea cererii, mai cu seamă a celei de consum, era sugerată și de dinamica ratei anuale a inflației CORE2 ajustat, care, receptând probabil și efecte de bază asociate evoluției prețurilor internaționale ale unor produse agroalimentare, s-a redus de la vârful de 3,1 la sută atins în aprilie la 2,8 la sută în septembrie. Costurile unitare cu forța de muncă și-au accelerat însă creșterea pe ansamblul primelor trei trimestre ale anului, în contextul menținerii dinamicii anuale a câștigului salarial mediu brut nominal pe palierul de două cifre, inclusiv pe fondul majorării gradului de încordare a pieței muncii până la maximul perioadei postcriză.

Principalele cotații ale pieței monetare interbancare și-au restrâns ușor ecartul pozitiv față de rata dobânzii de politică monetară începând cu luna august, în principal pe fondul modificării condițiilor lichidității. Diferențialul lor față de ratele dobânzilor prevalente în plan european și regional a rămas totuși substanțial, imprimând o relativă stabilitate cursului de schimb leu/euro, chiar și în condițiile reaccelerării adâncirii deficitului de cont curent în trimestrul III 2018 față de aceeași perioadă a anului 2017[89], asociată cu diminuarea gradului de acoperire a acestuia prin investiții străine directe și transferuri de capital.

În același timp, actualizările din august și noiembrie ale prognozei macroeconomice pe termen mediu au evidențiat și apoi au reconfirmat o perspectivă ușor ameliorată a inflației, rata anuală a acesteia fiind anticipată să coboare în decembrie 2018 la 3,5 la sută, iar la finele anului 2019 la 2,9 la sută[90], față de 3,6 la sută, respectiv 3,0 la sută, în runda din luna mai. Scăderea se anticipa a fi antrenată mai cu seamă de acțiunea factorilor ofertei, în principal de efectele de bază asociate creșterilor consemnate anterior de toate componentele exogene ale IPC. Rate anuale ușor inferioare celor prognozate anterior se prefigurau și în cazul inflației de bază, care era așteptată să își accentueze ceva mai evident tendința de calmare spre finele

84 Menținându-se la nivelul maximul atins în mai, de 5,4 la sută – doar ușor superior celui prognozat.

85 Rata anuală a inflației a coborât în septembrie la 5,03 la sută.

86 În principal pe seama acțiunii factorilor pe partea ofertei, reprezentați, mai ales, de efectele de bază dezinflaționiste asociate evoluției prețurilor volatile și prețurilor administrate.

87 În trimestrul I 2018, creșterea economică a decelerat la 4 la sută, de la 6,7 la sută în trimestrul IV 2017, pentru ca în trimestrul II să se reaccelereze marginal, la 4,1 la sută.

88 Excedentul de cerere agregată s-a restrâns în trimestrul I 2018, contrar așteptărilor, dar s-a reamplificat mai mult decât s-a anticipat în trimestrul II, rămânând pe ansamblul semestrului I ușor inferior valorilor înregistrate în a doua parte a anului 2017 și celor prognozate.

89 În principal, pe seama înrăutățirii balanței comerciale.

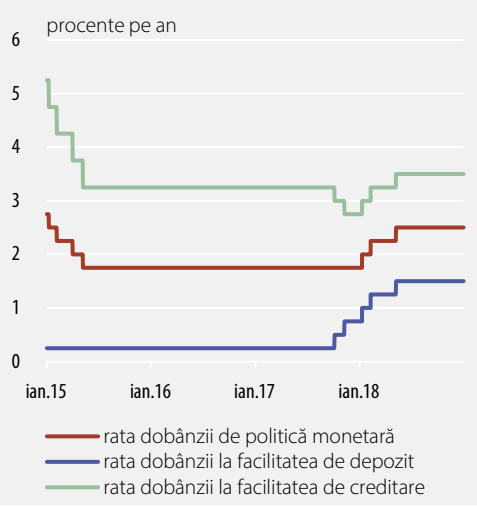
90 Prognoza actualizată în luna august a indicat chiar un nivel de 2,7 la sută pentru finele anului 2019, care a fost însă revizuit la 2,9 la sută în exercițiul de prognoză din noiembrie.

anului 2018[91], dar să se și reaccelereze de la mijlocului semestrului I 2019, pe fondul presiunilor inflaționiste conjugate, în creștere progresivă, anticipate să decurgă din cererea agregată și costurile salariale, precum și din anticipațiile inflaționiste pe termen scurt și din prețurile importurilor.

Excedentul de cerere agregată era anticipat să crească în 2019, în condițiile în care, după o probabilă moderare mai pronunțată în 2018 decât cea anticipată anterior, ritmul expansiunii economice era așteptat să se reaccelereze și să-l depășească sensibil pe cel potențial în 2019. Perspectiva era compatibilă cu o atenuare a caracterului expansionist al politicii fiscale în 2018 și cu menținerea neschimbată a acestuia în 2019, precum și cu o diminuare a gradului de acomodare a condițiilor monetare. Ea presupunea totuși și o îmbunătățire a absorbției fondurilor europene și o creștere economică încă robustă în zona euro/UE și pe plan global, doar ușor încetinită în raport cu precedentele prognoze.

Previziunile privind economia europeană erau marcate însă de mari incertitudini, date fiind riscurile sporite induse de politicile comerciale protecționiste, de procesul *Brexit*, de tensiunile politice din unele țări europene, precum și de volatilitatea pieței financiare internaționale. Pe plan intern, importante surse de incertitudini și riscuri erau reprezentate de sentimentul de încredere al consumatorilor și ritmul absorbției fondurilor europene, dar și de condițiile de pe piața muncii și conduita politicii fiscale și a celei de venituri. Continua însă să fie deosebit de relevantă conduita politicii monetare a BCE, inclusiv din perspectiva deciziilor băncilor centrale din regiune.

În acest context, adecvarea condițiilor monetare din perspectiva ancorării anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu și a menținerii ratei anuale a inflației în linie cu prognoza pe termen mediu a BNR, în condiții de protejare a stabilității financiare, a justificat statu-quo-ul ratei dobânzii de politică monetară. În consecință, în ședințele din lunile iulie, august, octombrie și noiembrie, Consiliul de administrație al BNR a decis menținerea ratei dobânzii de politică monetară la nivelul de 2,5 la sută și a ratelor dobânzilor aferente facilității de depozit și celei de creditare la 1,50 la sută, respectiv la 3,50 la sută (Grafic 3.3). De asemenea, Consiliul de administrație al BNR a hotărât păstrarea nivelurilor în vigoare ale ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit (de 8 la sută).

Grafic 3.3
Ratele dobânzilor BNR

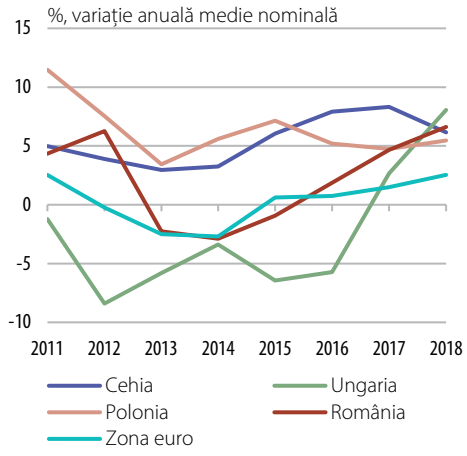
[91] Pe fondul disipării impactului exercitat asupra prețurilor alimentelor procesate de creșterea înspre finalul anului anterior a cotațiilor internaționale ale unor materii prime agroalimentare.

Datele statistice apărute ulterior au evidențiat o corecție descendentă chiar peste așteptări a ratei anuale a inflației în primele două luni ale trimestrului IV, aceasta reintrând chiar din luna noiembrie în interiorul intervalului de variație al țintei (la 3,43 la sută), în principal pe seama acțiunii factorilor pe partea ofertei[92]. Totodată, prelungirea trendului ușor ascendent[93] al dinamicii creșterii economice în trimestrul III s-a datorat exclusiv sporirii mult peste așteptări a producției agricole, această evoluție făcând probabilă o cvasistopare a creșterii excedentului semnificativ de cerere agregată, implicit poziționarea lui marginal sub valoarea anticipată pentru acest interval.

Gradul de încordare a pieței muncii a rămas însă pe panta accentuat crescătoare, atingând un nou maxim al perioadei postcriză[94], iar dinamica anuală a câștigului salarial mediu brut nominal s-a menținut pe palierul de două cifre în trimestrul III și în luna octombrie. În același timp, creditul acordat sectorului privat a continuat să crească susținut în primele două luni din trimestrul IV 2018, într-un ritm anual marginal superior valorii medii consemnate în trimestrul anterior, în condițiile revigorării dinamicii creditului acordat societăților nefinanciare – pe seama componentei în valută –, dar și ale prelungirii avansului robust al celui destinat populației. Ponderea în total a componentei în lei și-a extins avansul (Caseta 6).

Caseta 6. Evoluția creditului acordat sectorului privat și a lichidității din economie[95]

Grafic A
Creditul acordat sectorului privat

Sursa: BCN

În anul 2018, evoluțiile la nivelul structurii și dinamicii creditului acordat sectorului privat – relevante din perspectiva transmisiei monetare, dar și a convergenței structurale cu evoluțiile monetare din zona euro și cu cele din plan regional – au avut următoarele caracteristici:

1. Ritmul de creștere a creditului acordat sectorului privat s-a consolidat pe palierul valorilor record ale ultimilor ani atinse în a doua parte a anului 2017.

Dinamica medie a creditului acordat sectorului privat a continuat astfel să se majoreze, de la 4,7 la sută în 2017 la 6,6 la sută – un vârf al ultimilor nouă ani și al doilea cel mai înalt nivel din regiune (Grafic A)[96]. Avansul robust a fost susținut de împrumuturile noi, a căror evoluție s-a dinamizat în acest an,

92 Aceasta a fost reprezentată mai ales de efectele de bază dezinflaționiste asociate evoluției prețurilor volatile și a prețurilor administrate și, într-o măsură mai mică, variației prețurilor produselor din tutun; influențe suplimentare au provenit din scăderile consemnate în luna noiembrie pe segmentul combustibililor și pe cel al legumelor și fructelor.

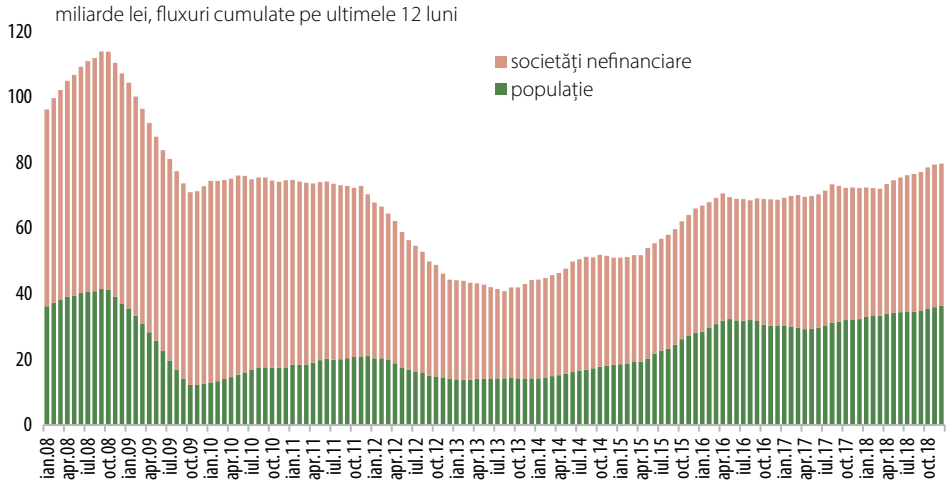
93 Până la 4,3 la sută.

94 În condițiile accentuării ușoare a declinului ratei șomajului BIM, până la un nou minim istoric de 3,9 la sută.

95 Pentru o evidențiere mai clară, schimbările de dinamică au fost analizate, de regulă, sub forma indicatorilor calculați ca medie a ratelor de creștere anuală exprimate în termeni nominali.

96 În termeni reali, creșterea anuală a creditului acordat sectorului privat a încetinit însă față de anul 2017 (la 1,9 la sută, de la 3,3 la sută, medii anuale), în condițiile majorării ratei anuale a inflației.

atât pe segmentul populației, cât și pe cel al societăților nefinanciare (Grafic B)[97], în contextul efectelor stimulative exercitate asupra cererii și ofertei de credite de: (i) prelungirea majorării în ritm alert, de două cifre, a câștigurilor salariale[98]; (ii) relativa redresare a încrederii sectorului privat în semestrul II și menținerea ei pe ansamblul anului la un nivel înalt din perspectiva perioadei post-2008, deși inferior valorilor din precedenții trei ani[99]; (iii) continuarea atenuării constrângerilor exercitate asupra bilanțurilor instituțiilor de credit de creditele neperformante[100]; (iv) prelungirea tendinței de diminuare a raportului credite/depozite la nivelul sistemului bancar, acesta atingând în decembrie 2018 nivelul de 76,2 la sută – minimul ultimilor peste 13 ani. Influențe notabile de sens opus au continuat însă să vină din persistența unor impedimente de ordin structural în sectorul companiilor[101], precum și din riscurile asociate unor noi inițiative legislative vizând sectorul bancar promovate în această perioadă[102], cu potențial impact advers inclusiv asupra mecanismelor de soluționare a creditelor neperformante; totodată, creșterea creditului a fost probabil frânată de ajustarea ascendentă a ratelor dobânzilor la creditele noi în lei acordate populației și societăților nefinanciare (Grafic C), sub influența măsurilor de politică monetară ale BNR, dar și de relativa înăsprire pe ansamblul anului a standardelor de creditare, în particular a celor aplicate împrumuturilor pentru consum. Ponderea în PIB a creditului acordat sectorului privat a tins să-și stopeze scăderea în acest an, consemnând totuși, în final, o diminuare marginală (la 26,6 la sută, de la 27,2 la sută în 2017).

Grafic B
Creditele noi acordate populației și societăților nefinanciare

97 Accelerarea dinamicii medii anuale a creditului acordat sectorului privat a reflectat și scăderea volumului operațiunilor nete de externalizare a creditelor din bilanțul băncilor comparativ cu anul anterior, dar și efectul statistic decurgând din încorporarea unei noi instituții de credit în bilanțul agregat al instituțiilor de credit, care s-a contrapus celui asociat încetării activității a două instituții de credit la finele anului precedent.

98 Ritmul mediu de creștere anuală a salariului mediu net pe economie s-a menținut în anul 2018 la un nivel apropiat vârfului postcriză consemnat în anul anterior.

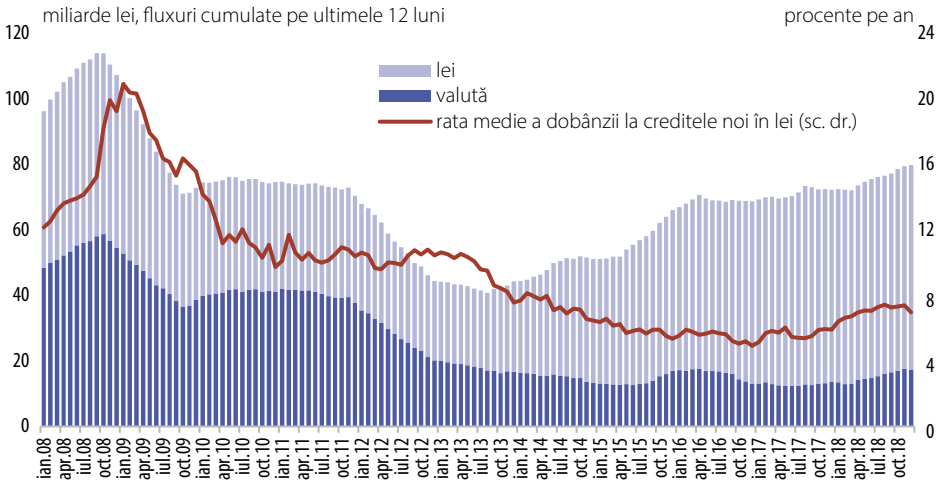
99 Conform Sondajelor DG ECFIN.

100 Rata creditelor neperformante s-a redus de la 6,41 la sută în decembrie 2017 la 4,96 la sută în decembrie 2018.

101 Ponderea mare a firmelor având capitalul propriu sub limita reglementată sau chiar negativ, disciplina financiară laxă, fenomenul insolvenței.

102 Referitoare la: (i) plafonarea dobânzilor la creditele populației, (ii) eliminarea caracterului de titlu executoriu al contractelor de credit și (iii) posibilitatea răscumpărării creanțelor cesionate cu cel mult dublul prețului cesiunii. Acestea au fost adoptate în Parlament la finele anului 2018, fiind ulterior declarate neconstituționale.

2. Ponderea componentei în lei în creditul acordat sectorului privat a continuat să se majoreze, ajungând la 66,0 la sută în decembrie 2018 – un nou maxim al perioadei post-1996.

Grafic C
Creditele noi acordate sectorului privat și rata medie a dobânzii la împrumuturile în monedă națională

Ascensiunea ponderii și-a temperat însă ritmul în raport cu anii anteriori, în condițiile în care dinamica anuală a componentei în monedă națională s-a redus ușor[103] – menținându-se totuși la un nivel de două cifre, pe fondul avansului consistent al creditelor noi –, iar creditul în valută și-a atenuat considerabil declinul (la -1,4 la sută la finele anului 2018, de la -10,4 la sută în decembrie 2017, pe baza soldurilor exprimate în euro), inclusiv în contextul relativei amplificări a împrumuturilor noi acordate societăților nefinanciare, dar și al unui efect statistic[104]. Fluxul împrumuturilor în valută a rămas însă modest, componenta în lei păstrându-și ponderea puternic majoritară în totalul creditelor noi acordate sectorului privat (78,3 la sută pe ansamblul anului, față de 81,3 la sută în 2017) – Grafic C. La nivel sectorial, ponderea creditului în lei și-a prelungit ascensiunea pe segmentul populației, atingând recordul ultimilor 15 ani (71,9 la sută în decembrie 2018), dar și-a stopat-o pe ansamblul perioadei pe cel al societăților nefinanciare, în condițiile în care avansul până la maximul ultimilor 22 de ani atins în iunie 2018 a fost succedat de o ușoară scădere.

3. Ponderea în total a creditului acordat populației și-a temperat și mai mult creșterea în 2018, dar a atins un nou vârf istoric; ea s-a distanțat astfel mai consistent de nivelul din zona euro, dar a rămas sub cel din Cehia și mai ales Polonia.

Creșterea și menținerea ulterioară a acestei ponderi la aproximativ 53 la sută în decembrie 2018 (52,4 la sută în decembrie 2017) au reflectat accelerarea relativ mai pronunțată a ascensiunii creditului acordat populației în prima parte a anului[105], în principal pe seama creditelor noi de consum. Dinamica anuală a creditelor acordate societăților nefinanciare a consemnat un avans mediu mai modest în

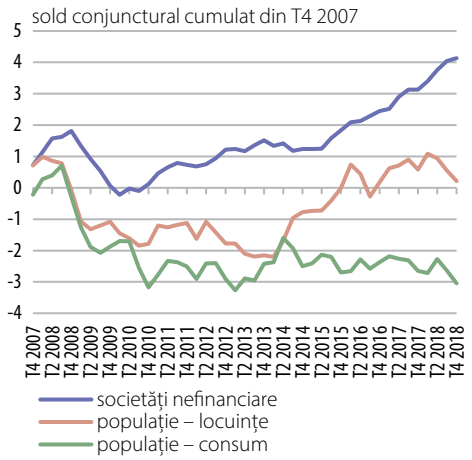
[103] La 13,5 la sută în decembrie 2018, de la 15,9 la sută la finele anului precedent.

[104] Asociat eliminării din bilanțul monetar agregat a două instituții de credit care și-au încetat activitatea în decembrie 2017.

[105] Pe ansamblul anului dinamica sa anuală a crescut la 9,4 la sută, de la 6,4 la sută în anul precedent.

2018[106] – după ce în anul precedent aceasta a reintrat în teritoriul pozitiv –, dar s-a poziționat în semestrul II pe o traiectorie general crescătoare. Plusul de ritm a venit din accelerarea creșterii creditelor noi în valută, precum și, în mod particular în acest an, a creditului de tip reînnoibil automat și pe descoperit de cont, a cărui pondere în totalul împrumuturilor segmentului a urcat la 40,9 la sută, față de 39,6 la sută în 2017, în principal pe seama componentei în lei. Intensificarea recursului la cea din urmă categorie de împrumuturi a reflectat probabil creșterea necesarului de finanțare curentă a firmelor, pe fondul continuării expansiunii activității economice, precum și al amplificării plăților efectuate în contul salariilor.

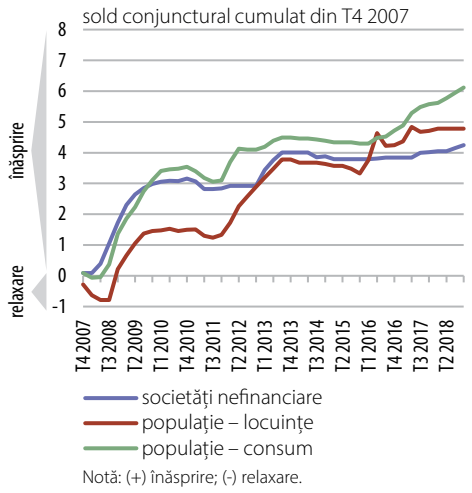
Grafic D
Cererea de credite

Notă: (+) creștere; (-) scădere.

Creșterile de dinamică a stocului de credite au fost mai pronunțate pe segmentul împrumuturilor pe termen scurt, respectiv al celor pe termen mediu – atribuibile în primul caz componentei în lei, iar, în cel de-al doilea, împrumuturilor în valută – însă variația anuală a creditelor pe termen lung a rămas relativ mai înaltă. În ceea ce privește structura pe destinații, fluxul de credite și-a prelungit creșterea în sectorul serviciilor și în cel al construcțiilor, dar s-a diminuat în industrie, unde stoparea evoluției descendente observate în anul anterior s-a dovedit a fi temporară, dar și în agricultură, în premieră pentru ultimii trei ani.

Grafic E
Standardele de creditare

Notă: (+) înăsprire; (-) relaxare.

În ansamblul lor, aceste evoluții s-au corelat doar parțial cu rezultatele ediției succesive ale *Sondajului BNR privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației,* care au relevat o creștere a cererii de împrumuturi pe segmentul societăților nefinanciare pe întreg parcursul anului 2018, acompaniată de o scădere aproape continuă a celei aferente creditelor pentru locuințe, respectiv pentru consum (Grafic D). Contracția pe cel din urmă segment este în consonanță cu relativa înăsprire, începând din al doilea trimestru al anului 2018, a standardelor de creditare aplicate de bănci pentru aceste împrumuturi (Grafic E). În schimb, după o ușoară întărire în trimestrul I, standardele de creditare aplicate creditelor pentru locuințe au fost menținute constante. Cele aplicate societăților nefinanciare au rămas neschimbate în linii mari în primele două trimestre ale anului, iar apoi au suferit o ușoară înăsprire, în contextul introducerii de către BNR a amortizorului de risc sistemic, evoluția nefiind însă generalizată la nivelul sectorului bancar.

4. Creditul pentru locuințe și-a mărit doar marginal ponderea majoritară în totalul creditului acordat populației (55,2 la sută în decembrie 2018).

Creditul pentru locuințe și-a reaccelerat ușor creșterea anuală (12,8 la sută, de la 12,2 la sută în anul precedent), iar dinamica componentei în lei și-a temperat

[106] Aceasta a crescut la 3,3 la sută, de la 2,2 la sută în 2017.

descreșterea, rămânând astfel deosebit de înaltă (la 30,9 la sută, față de 40,1 la sută în 2017), în condițiile în care scăderea volumului de împrumuturi acordate în cadrul programului „Prima casă", pe fondul reducerii plafonului de garanții[107], a fost contrabalansată de majorarea fluxului creditelor fără garanția statului. Din perspectiva structurii pe destinații/monede, creditele pentru locuințe în lei au dobândit astfel în anul 2018, în premieră, cea mai ridicată pondere în totalul împrumuturilor acordate populației.

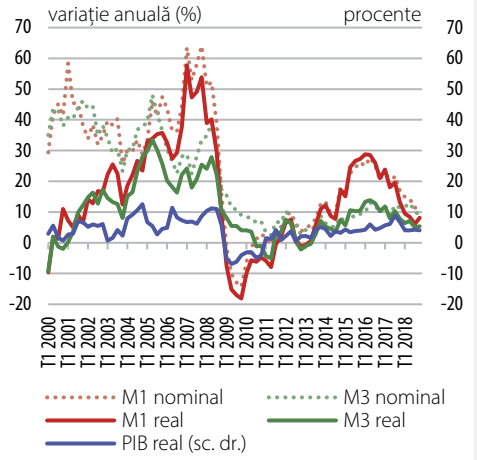
Aflată pe un palier mult mai scăzut, variația anuală a creditului pentru consum și alte scopuri a cunoscut însă o creștere sensibil mai accentuată (la 5,5 la sută, după ce în 2017 a revenit în teritoriul pozitiv), cu aportul preponderent al componentei în lei. Aceasta a reflectat influențele dinamizării fluxului de credite – pe fondul prelungirii ritmului alert de creștere a veniturilor de natură salarială, precum și al unei amplitudini mai reduse a creșterii ratelor dobânzilor aferente, atribuibilă inclusiv concurenței intense pe acest segment al pieței bancare –, dar și efectul statistic asociat introducerii unei noi instituții de credit în bilanțul monetar agregat.

Privită în comparație cu nivelurile din țările din regiune și zona euro, ponderea deținută în România de creditele pentru locuințe continuă să o depășească ușor pe cea din Ungaria, dar rămâne considerabil mai mică decât cea din Cehia și zona euro.

În cazul lichidității din economie, cele mai importante evoluții au constat în:

1. Relativa constanță evidențiată pentru al doilea an consecutiv de gradul de monetizare a economiei (40,4 la sută la finele anului 2018, față de 40,9 la sută la sfârșitul anului 2017).

Grafic F
Masa monetară și PIB

Sursa: INS, BNR

Evoluția – implicând menținerea gradului de monetizare a economiei românești la un nivel sensibil inferior celor prevalente pe plan european – a avut loc în condițiile cvasistagnării la un nivel relativ înalt a dinamicii anuale a masei monetare (M3)[108] (11,2 la sută, față de 11,1 la sută în 2017 – Grafic F), reflectând influențele relativei relaxări a execuției bugetare, dar și pe cele decurgând din comprimarea sumelor din fonduri europene, amplificarea plăților externe, precum și din majorarea stocului de instrumente financiare alternative deținute de publicul nebancar (titluri de stat în lei[109], depozite în valută cu scadența mai mare de 2 ani).

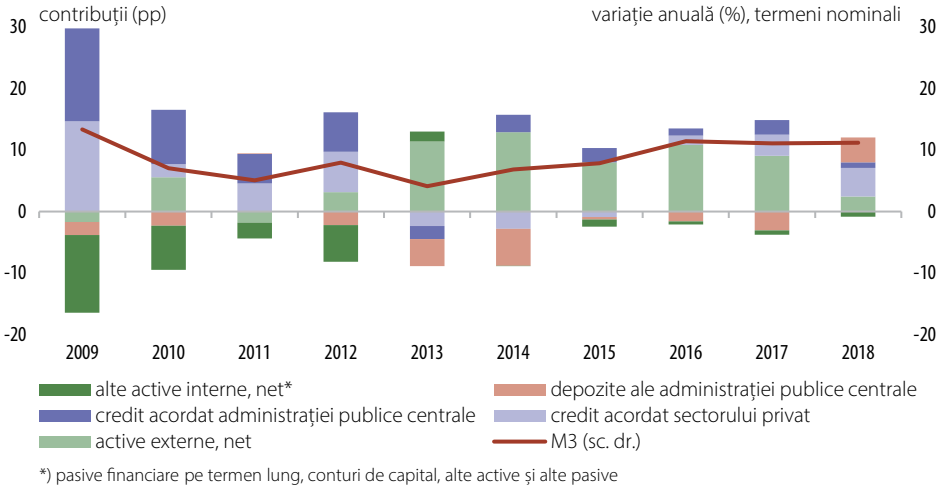
Din perspectiva contrapartidelor M3 (Grafic G), principalul determinant al expansiunii monetare a devenit în acest an creditul acordat sectorului privat, urmat ca aport de depozitele administrației publice centrale, care au consemnat

[107] În anul 2018, plafonul garanțiilor de stat pentru programul „Prima casă" a fost diminuat la 2 miliarde lei (HG nr. 10/2018), de la nivelul de 2,5 miliarde lei aferent anului 2017 (suplimentat ulterior cu 175 milioane lei).

[108] În termeni reali, dinamica anuală a M3 a încetinit față de anul 2017 (6,3 la sută, față de 9,6 la sută, medii anuale), în condițiile creșterii ratei anuale a inflației.

[109] În anul 2018, MFP a efectuat trei emisiuni de titluri de stat pentru populație, în valoare totală de 2,1 miliarde lei.

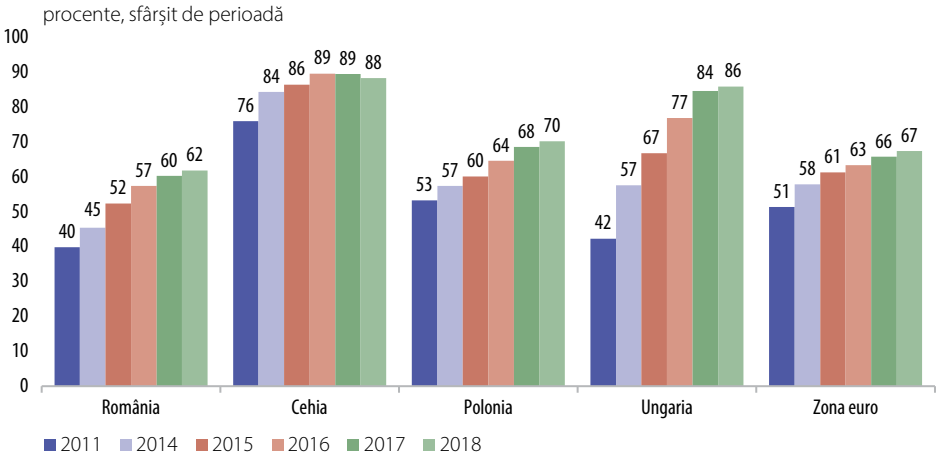
o contracție, în premieră pentru ultimii șapte ani. Activele externe nete ale sistemului bancar, care au reprezentat în perioada 2014-2017 sursa majoră a creației monetare, și-au atenuat considerabil efectele expansioniste, ca de altfel și deținerile de titluri de stat ale instituțiilor de credit.

*) pasive financiare pe termen lung, conturi de capital, alte active și alte pasive

Grafic G
M3 și contrapartidele sale

2. Consolidarea ponderii majoritare deținute de masa monetară în sens restrâns (M1) în masa monetară (61,7 la sută în decembrie 2018 – recordul ultimilor 24 de ani –, față de 60,2 la sută în decembrie 2017) – Grafic H.

Sursa: BCN

Grafic H
Ponderea M1 în M3, comparații internaționale

Ponderea M1 în M3 a crescut și în 2018 – evoluție observată și în zona euro și în statele din regiune, exceptând Cehia –, structura M3 continuând astfel să-și reducă ușor decalajul față de unele țări de comparație. Creșterea s-a produs în condițiile în care dinamicile anuale ale depozitelor ON și ale numerarului în circulație au rămas superioare ritmului de majorare a depozitelor la termen, dar și-au restrâns ecartul față de acesta, plasându-se pe o traiectorie preponderent descendentă. Evoluția a reflectat influențele decurgând, pe de o parte, din: (i) sporirea cererii de bani pentru tranzacții curente, în corelație cu continuarea creșterii robuste a economiei și a

consumului privat, deși aflate în încetinire de ritm, dar și cu accelerarea dinamicii prețurilor, iar, pe de altă parte, din (ii) majorarea ușoară a costului de oportunitate al deținerii de active monetare lichide. La rândul său, după ce la jumătatea anului 2018 a atins un vârf al ultimilor aproximativ 6 ani, dinamica anuală a depozitelor la termen sub 2 ani s-a reînscris pe o traiectorie descrescătoare, în condițiile declinului plasamentelor societăților nefinanciare, asociat inclusiv plăților de dividende efectuate de entitățile cu capital de stat.

În contextul acestor evoluții, ponderea în M3 a depozitelor ON a urcat la maximul perioadei post-august 1994 (43,9 la sută în decembrie 2018), iar cea a numerarului în circulație a înregistrat doar o corecție descrescătoare marginală, plasându-se în proximitatea celui de-al doilea vârf consecutiv al perioadei post-1995 (18,4 la sută în septembrie 2018).

3. Ușoara scădere a ponderii componentei în lei în totalul depozitelor sectorului nebancar, aceasta menținându-se însă puternic majoritară (67,0 la sută, față de 68,0 la sută în 2017, medii anuale).

Scăderea – reprezentând o premieră pentru ultimii cinci ani – a survenit ca urmare a accelerării ritmului depozitelor în valută, concomitent cu decelerarea creșterii plasamentelor în lei. Divergența a fost imprimată în special de segmentul populației, care și-a majorat ponderea depozitelor în valută în totalul plasamentelor bancare până la maximul ultimilor 14 ani (39,9 la sută în septembrie 2018). În cazul societăților nefinanciare, ponderea depozitelor în valută în totalul depunerilor bancare s-a redus însă ușor (la 23,5 la sută, față de 24,7 la sută, medii anuale), în condițiile în care viteza de creștere s-a menținut net inferioară celei a depozitelor în lei, în pofida accelerării acesteia față de anul precedent.

În perspectivă apropiată, rata anuală a inflației era așteptată să-și continue scăderea, în principal pe seama acțiunii factorilor ofertei, și apoi să se mențină ușor sub limita superioară a intervalului țintei, în linie cu prognoza pe termen mediu publicată în *Raportul asupra inflației* din noiembrie 2018. Creșterea economică era anticipată să cunoască totuși o ușoară accelerare, în termeni anuali, pe ansamblul trimestrelor IV 2018 și I 2019, implicând, în condițiile dinamicii trimestriale probabile, o majorare a *gap*-ului pozitiv al PIB în acest interval la valori doar marginal inferioare celor din prognoza pe termen mediu. Incertitudinile și riscurile la adresa prognozei pe termen mediu erau însă substanțial amplificate de nefinalizarea proiectului de buget pe anul 2019, implicit de conduita viitoare a politicii fiscale și a celei de venituri, dar mai cu seamă de conținutul măsurilor fiscale și bugetare intrate în vigoare de la 1 ianuarie 2019[110], de natură să afecteze inflația viitoare – atât direct, prin intermediul tarifelor unor servicii și utilități, cât și indirect, prin influențarea activității economice și a potențialului de creștere a economiei –, dar și cu posibile implicații

[110] Acestea au fost adoptate intempestiv în data de 28 decembrie 2018, principalele constând în: instituirea unei taxe pe activele financiare ale instituțiilor de credit; modificări aduse reglementării fondurilor de pensii administrate privat; introducerea unei contribuții de 2 la sută din cifra de afaceri pentru operatorii economici care desfășoară activități în domeniul energiei electrice și termice; introducerea unei taxe pentru organizatorii de jocuri de noroc; majorarea tarifului de monitorizare plătit la ANCOM de către societățile telecom; fixarea prețului de vânzare a gazelor naturale extrase de pe teritoriul României la 68 lei/MWh în perioada 1 aprilie 2019 – 28 februarie 2022; scutirea în intervalul 1 ianuarie 2019 – 31 decembrie 2028 de la plata impozitului pe venit pentru salariații din construcții; majorarea punctului de pensie de la 1 septembrie 2019 cu 15 la sută; înființarea/extinderea sferei de activitate a unor fonduri de finanțare.

asupra politicii monetare și a procesului de creditare, precum și asupra stabilității financiare și macrostabilității în general. Incertitudini în creștere proveneau și din mediul extern, în contextul încetinirii creșterii economiei zonei euro și a celei globale și al sporirii riscurilor induse la adresa perspectivei acestora de conflictul comercial și de procesul de ieșire a Marii Britanii din UE, precum și de tendința de înăsprire a condițiilor financiare și de volatilitatea pieței financiare internaționale. De asemenea, au continuat să fie relevante conduita politicii monetare a BCE și a altor bănci centrale mari, precum și atitudinea probabilă a băncilor centrale din regiune.

În aceste condiții, în ședința din luna ianuarie 2019 Consiliul de administrație al BNR a decis menținerea nemodificată a ratei dobânzii de politică monetară – la nivelul de 2,50 la sută –, precum și a ratelor dobânzilor aferente facilității de depozit și celei de creditare (la 1,50 la sută, respectiv 3,50 la sută). De asemenea, Consiliul de administrație al BNR a hotărât păstrarea nivelurilor actuale ale ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit.

3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare

În anul 2018, BNR a utilizat foarte activ și într-o manieră flexibilă componentele cadrului operațional al politicii monetare în scopul adecvării condițiilor monetare din perspectiva readucerii ratei anuale a inflației și menținerii acesteia pe termen mediu în linie cu ținta staționară de 2,5 la sută ±1 punct procentual. O asemenea abordare a fost justificată/susținută de:

(i) amplificarea fără precedent a fluctuațiilor lichidității de pe piața monetară, pe fondul acțiunii conjugate a factorilor autonomi, de natură să conducă la variații substanțiale, dar și la schimbări de semn, ale poziției nete a lichidității instituțiilor de credit;

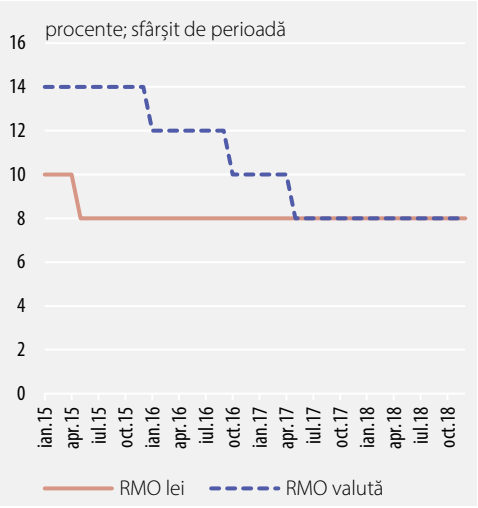
(ii) prelungirea avansului robust al creditului în lei și continuarea creșterii ponderii lui în totalul creditului acordat sectorului privat;

(iii) reamplificarea volatilității pe piața financiară internațională după starea de relativ calm din precedenții doi ani, creșterea fluctuațiilor apetitului global pentru risc – survenită pe fundalul unei divergențe conturate tot mai clar între conduitele politicilor monetare ale băncilor centrale majore – reflectând în principal temerile legate de acutizarea disputelor comerciale, de procesul *Brexit*, precum și de vulnerabilitățile unor economii și piețe financiare emergente;

(iv) deteriorarea poziției externe a economiei, inclusiv în contextul relativei restrângeri a intrărilor de fonduri UE, cu implicații asupra evoluției indicatorilor privind adecvarea rezervei internaționale, chiar în condițiile creșterii valorii emisiunilor de euroobligațiuni pe piețele externe.

În aceste condiții, BNR a acompaniat cele trei majorări ale ratei dobânzii de politică monetară din intervalul ianuarie-mai și statu-quo-ul ulterior al acesteia – deținând rolul central în adecvarea condițiilor monetare din perspectiva obiectivului

politicii monetare – cu prezervarea amplitudinii standard de ±1 punct procentual a coridorului ratelor dobânzilor la facilitățile permanente. Complementar acestei abordări, BNR a menținut neschimbată rata RMO pentru pasivele în lei ale instituțiilor de credit, la nivelul de 8 la sută, în corelație cu evoluția curentă și de perspectivă a excedentului structural de lichiditate din sistemul bancar și cu particularitățile gestionării lichidității de pe piața monetară. Și rata RMO aplicată pasivelor în valută ale instituțiilor de credit a fost păstrată la nivelul de 8 la sută[111] (Grafic 3.4), în condițiile contracției prelungite – deși în atenuare – în termeni anuali a creditului în valută, dar și ale evoluției specifice, inclusiv în perspectivă, a indicatorilor de adecvare a rezervei internaționale.

Grafic 3.4
Ratele RMO

Un rol și mai important a fost atribuit în 2018 gestionării lichidității de pe piața monetară, date fiind amplitudinea fără precedent atinsă de fluctuațiile acesteia – implicând și schimbări de semn ale poziției ei nete –, dar și prevalența și persistența la nivel european a caracterului acomodativ al politicii monetare; fluctuația lichidității a fost exacerbată în acest an de creșterea impactului principalilor factori autonomi, în particular al operațiunilor Trezoreriei statului prilejuite de execuția bugetară și finanțarea/refinanțarea datoriei publice, precum și al tranzacțiilor nerezidenților pe piața financiară locală, cu potențiale implicații asupra cursului de schimb al leului, mai ales în contextul deteriorării mai alerte a poziției externe a economiei. Într-un asemenea context, banca centrală a utilizat intens și într-o manieră flexibilă atât instrumentele menite să absoarbă moneda excedentară de pe piață, cât și pe cele destinate furnizării de rezerve băncilor, recurgând în ambele posturi deopotrivă la operațiuni de piață monetară și la facilitățile permanente oferite instituțiilor de credit.

Astfel, în primul trimestru al anului 2018, BNR a continuat să dreneze excedentul de lichiditate de pe piața monetară – puternic amplificat de operațiunile Trezoreriei –, exclusiv prin intermediul facilității de depozit, în contextul stopării ascensiunii cursului de schimb leu/euro[112] ulterior majorării ratei dobânzii de politică monetară din luna februarie, pentru ca la mijlocul lunii aprilie banca centrală să inițieze și apoi să continue să deruleze operațiuni de atragere de depozite la termen[113], la rată fixă a dobânzii, cu alocare integrală[114]; întărirea controlului asupra lichidității din sistemul bancar era menită să consolideze influența și relevanța ratei dobânzii de politică monetară și rolul său de semnal, implicit transmisia impulsurilor modificării acesteia.

[111] După ce în perioada 2014-2017 aceasta a fost redusă cu un total de 12 puncte procentuale.

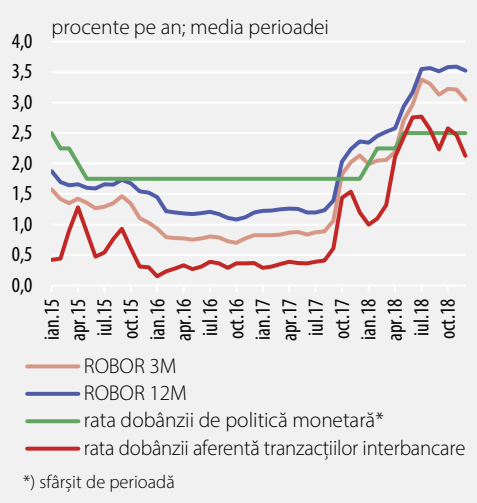
[112] Evoluția cursului de schimb a fost favorizată și de reinstaurarea unui relativ calm pe piața financiară internațională.

[113] Pe scadența de o săptămână.

[114] Soldul mediu al depozitelor la termen atrase de BNR a ajuns la aproximativ 18 miliarde lei în a doua jumătate a lunii aprilie și s-a redus apoi la 6,4 miliarde lei în mai și la circa 2-2,5 miliarde lei în intervalul iunie-iulie.

Condițiile lichidității de pe piața monetară s-au reînăsprit însă la începutul semestrului II, iar poziția netă a lichidității băncilor a redevenit apoi negativă – sub acțiunea contracționistă a principalilor factori autonomi, mai cu seamă a operațiunilor Trezoreriei statului și a tranzacțiilor nerezidenților pe piața financiară locală[115] –, context în care, după ce inițial s-a recurs la facilitatea de creditare pentru acomodarea cererii de rezerve a băncilor[116], în debutul lunii august banca centrală a reluat furnizarea de lichiditate prin intermediul operațiunilor *repo* 1W, efectuate prin licitație la rată fixă a dobânzii și alocare integrală. Acestea au continuat să fie derulate, cu mici intermitențe, până în luna noiembrie[117], pentru ca în decembrie operațiunile de politică monetară să cunoască o nouă inversare de sens, în condițiile în care amplificarea substanțială a injecțiilor de lichiditate ale Trezoreriei statului[118] a condus la reinstalarea unui excedent net de rezerve pe piața monetară – drenat temporar de BNR prin intermediul facilității de depozit, iar, începând cu luna ianuarie 2019, pe calea atragerii de depozite la termen.

Pe acest fond, după ce în primul trimestru s-au menținut în apropierea ratei dobânzii la facilitatea de depozit, majorându-se odată cu aceasta, randamentele ON ale pieței monetare interbancare și-au accentuat puternic traiectoria ascendentă începând cu mijlocul lunii aprilie, urcând mai întâi în apropierea ratei dobânzii de politică monetară, iar apoi la limita de sus a coridorului ratelor dobânzilor. Odată cu reluarea de către BNR a operațiunilor *repo* 1W în debutul lunii august, randamentele pe termen foarte scurt au revenit și au tins să se mențină în apropierea ratei dobânzii de politică monetară, în contextul unei mișcări mai fluctuante, consemnând totuși o ajustare descendentă mai pronunțată în ultima lună a anului.

Grafic 3.5
Rata dobânzii de politică monetară și ratele ROBOR

Cotațiile pe termen mai lung ROBOR 3M-12M, relevante pentru stabilirea ratelor dobânzilor la creditele clienților nebancari, și-au stopat în ianuarie tendința descendentă amorsată spre finele anului 2017 și s-au menținut relativ stabile pe parcursul trimestrului I – revenind, în cazul maturității de 3 luni, la valori inferioare ratei dobânzii de politică monetară (Grafic 3.5). Ulterior, cotațiile au urcat și s-au consolidat, în cazul tuturor scadențelor, deasupra ratei dobânzii-cheie, ecartul lor pozitiv față de aceasta cunoscând anumite fluctuații, determinate în principal de evoluția curentă/anticipată a condițiilor lichidității și de așteptările instituțiilor

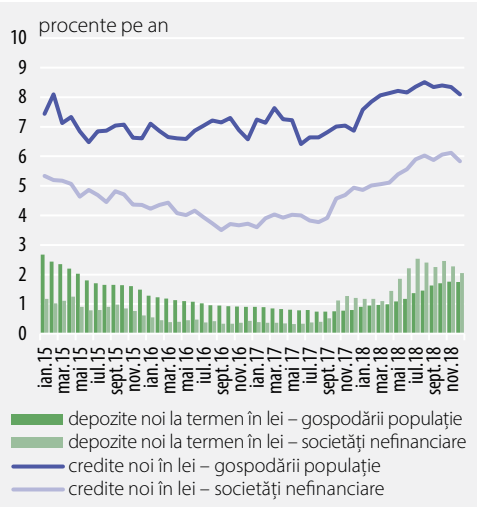
[115] Într-un context extern caracterizat prin reducerea semnificativă a apetitului global pentru risc pe parcursul trimestrului II, survenită pe fondul creșterii randamentelor titlurilor de stat în SUA și al aprecierii dolarului SUA în raport cu principalele monede și materializată într-un comportament de tip *sell-off* pe unele piețe emergente.

[116] Apelată de bănci pentru prima dată în ultimii aproximativ patru ani.

[117] BNR a organizat 11 astfel de licitații în intervalul august-noiembrie, soldul mediu al acestor operațiuni fiind de 3,3 miliarde lei în trimestrul III și de 4,2 miliarde lei în trimestrul IV.

[118] Inclusiv în condițiile rambursării de către MFP, în data de 28 noiembrie, a unei serii de obligațiuni de stat în valoare de 8 miliarde lei.

de credit privind perspectiva unor parametri ai politicii monetare. Valorile medii din luna decembrie ale cotațiilor ROBOR s-au majorat astfel cu până la aproximativ 1,2 puncte procentuale față de cele din perioada similară a anului anterior, ajungând la 3,05 la sută în cazul maturității de 3 luni și la 3,34 la sută, respectiv la 3,53 la sută în cel al termenelor de 6 luni, respectiv 12 luni.

Grafic 3.6
Ratele dobânzilor în sistemul bancar

Reflectând mișcarea cotațiilor relevante ale pieței monetare interbancare, ratele dobânzilor la creditele noi acordate clienților nebancari și-au prelungit evoluția general ascendentă până în a doua parte a anului, atingând valori maxime ale ultimilor 4-5 ani, pentru ca apoi să consemneze ușoare ajustări descendente (Grafic 3.6). Astfel, pe ansamblul perioadei, rata medie a dobânzii la creditele noi ale societăților nefinanciare s-a majorat cu 0,91 puncte procentuale, situându-se în decembrie la 5,84 la sută. Avansul a fost mai pregnant în cazul creditelor în valoare de sub echivalentul a 1 milion de euro (+1,15 puncte procentuale, până la 6,15 la sută), în timp ce rata medie a dobânzii aferente împrumuturilor peste acest prag a urmat o ajustare descendentă mai semnificativă după vârful atins în august, urcând pe ansamblul anului cu doar 0,54 puncte procentuale, până la 5,33 la sută. Pe segmentul populației, rata medie a dobânzii la creditele noi s-a majorat cu 1,23 puncte procentuale (la 8,09 la sută). Creșterea a fost mai modestă în cazul ratei dobânzii la creditele de consum (+0,55 puncte procentuale), care a coborât chiar ușor în a doua parte a anului (situându-se în decembrie la 9,80 la sută), probabil pe fondul concurenței mai intense pe acest segment al pieței bancare. Rata medie a dobânzii la creditele pentru locuințe a urcat în schimb cvasiconstant, ajungând la 5,81 la sută în decembrie (+1,39 puncte procentuale față de ultima lună a anului 2017). La rândul său, rata medie a dobânzii la depozitele noi la termen ale populației și-a prelungit ascensiunea – încă lentă în prima parte a anului, dar mai viguroasă ulterior –, ajungând în decembrie la 1,76 la sută, un vârf al ultimilor trei ani și jumătate (+0,96 puncte procentuale față de valoarea de la finele anului anterior). Cea aferentă depozitelor noi la termen ale societăților nefinanciare, mai strâns corelată cu evoluția ratelor dobânzilor pe termen scurt ale pieței monetare interbancare, s-a majorat pe ansamblul anului cu 0,84 puncte procentuale, până la 2,05 la sută.

Randamentele titlurilor de stat în lei au urmat la rândul lor o tendință general ascendentă în prima jumătate a anului, mai accentuată în trimestrul II, receptând impactul deciziilor și acțiunilor BNR și al așteptărilor instituțiilor de credit privind continuarea ajustării conduitei politicii monetare, precum și influențele provenind din mediul extern, relevante în cazul maturităților mai lungi[119]. Ele și-au corectat

[119] Randamentele titlurilor de stat pe termen lung din economiile avansate s-au majorat în prima jumătate a trimestrului II; în particular, cel aferent maturității de 10 ani din SUA a depășit în premieră pentru ultimii aproximativ patru ani și jumătate nivelul de 3 la sută, în condițiile creșterii așteptărilor inflaționiste, inclusiv pe fondul continuării majorării prețului internațional al petrolului.

parțial avansul în a doua parte a anului, plasându-se pe o traiectorie preponderent descrescătoare[120], odată cu reinițierea operațiunilor *repo* de către BNR, precum și pe fondul statu-quo-ului ratei dobânzii de politică monetară, dar și în contextul revigorării apetitului investitorilor pentru plasamente în lei[121], cărora li s-au alăturat, în ultimele două luni din 2018, influențele scăderii randamentelor pe termen lung pe piețele externe[122]. În a doua parte a lunii decembrie, însă, cotațiile titlurilor de stat au înregistrat o ajustare ascendentă abruptă de-a lungul întregului spectru de maturități, în contextul anunțării noului set de măsuri fiscale și bugetare, stabilizându-se apoi în apropierea nivelurilor mai înalte astfel atinse. Ca urmare a acestor evoluții, nivelurile medii din luna decembrie 2018 ale cotațiilor de referință[123] de pe piața secundară a titlurilor de stat au crescut față de cele din luna similară a anului precedent, mai accentuat în cazul scadențelor de 6 luni și 12 luni (până la +0,91 puncte procentuale, la 3,04 la sută, respectiv 3,26 la sută) și relativ mai moderat pe termenele de 3, 5 și 10 ani (până la +0,49 puncte procentuale, la 3,68 la sută, 4,25 la sută, respectiv 4,82 la sută).

4. Orientările politicii monetare

Politica monetară a BNR va continua să urmărească în mod consecvent asigurarea și menținerea stabilității prețurilor pe termen mediu, corespunzător țintei staționare de inflație de 2,5 la sută ±1 punct procentual, reprezentând cea mai bună contribuție pe care aceasta o poate aduce la creșterea economică sustenabilă; pe orizontul de timp mediu spre lung, politica monetară va fi orientată spre coborârea și consolidarea ratei anuale a inflației la un nivel compatibil cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE.

În contextul specific al semestrului I 2019, pentru a adecva din această perspectivă condițiile monetare, Consiliul de administrație al BNR a decis menținerea ratei dobânzii de politică monetară la 2,5 la sută în ședințele desfășurate în intervalul februarie-mai, concomitent cu imprimarea și păstrarea unui control strict asupra lichidității de pe piața monetară. În același timp, ratele dobânzilor aferente facilității de depozit și celei de creditare au fost menținute la 1,50 la sută, respectiv la 3,50 la sută, iar ratele RMO aplicate pasivelor în lei și în valută ale instituțiilor de credit au fost păstrate la nivelul de 8,0 la sută. Pe acest fond, principalele cotații ale pieței monetare interbancare au revenit la valori mai înalte, mărindu-și implicit ecartul pozitiv față de rata dobânzii de politică monetară, iar cursul de schimb leu/euro și-a calmat fluctuațiile, după creșterea relativ abruptă consemnată în a doua jumătate a lunii ianuarie, în contextul îngrijorărilor legate de taxa asupra activelor financiare ale instituțiilor de credit instituită în debutul anului 2019, dar și al tendinței de înrăutățire a poziției externe a economiei.

---

[120] Întreruptă doar temporar în luna octombrie de o majorare mai accentuată în cazul randamentelor pe termene lungi.

[121] Evidențiată în principal la nivelul investitorilor nerezidenți.

[122] Randamentele titlurilor de stat pe termen lung din SUA și zona euro s-au plasat începând din a doua decadă a lunii noiembrie pe o traiectorie descendentă, date fiind în principal așteptările privind slăbirea ritmului activității economice, cu implicații asupra conduitei viitoare a politicii monetare (context în care Fed a semnalat temperarea normalizării politicii monetare). O mișcare relativ similară au urmat randamentele pe termen lung din plan regional.

[123] Exprimate ca medii ale cotațiilor *bid-ask*.

Deciziile Consiliului de administrație al BNR au fost adoptate în condițiile în care, după ce a coborât în decembrie 2018 ușor sub nivelul prognozat[124], rata anuală a inflației și-a reluat creșterea în ianuarie 2019, contrar previziunilor, și a urcat în lunile următoare deasupra intervalului țintei[125]; totodată, potrivit noilor evaluări, aceasta era anticipată să rămână peste intervalul țintei până la finele anului 2019, implicit mult peste nivelurile din prognoza precedentă, pentru ca apoi să coboare, dar să se și mențină în jumătatea de sus a intervalului, la valori ușor superioare celor previzionate anterior[126]. Reaccelerarea inflației și noua ei perspectivă pe termen scurt erau atribuibile în principal factorilor pe partea ofertei, a căror acțiune a redevenit și se anticipa să rămână inflaționistă în 2019[127], dar să recapete un caracter dezinflaționist pregnant în primele luni din anul viitor, pe fondul efectelor de bază asociate șocurilor adverse produse în acest an. Presiunile inflaționiste ale factorilor fundamentali erau așteptate însă să crească progresiv de-a lungul orizontului prognozei și chiar ușor mai evident pe segmentul mai îndepărtat de timp decât în proiecția anterioară, având ca surse probabile accentuarea poziției ciclice a economiei, ajustarea ascendentă a anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt și creșterea susținută a costurilor salariale, precum și ascensiunea dinamicii prețurilor importurilor, inclusiv ca efect al evoluției cursului de schimb al leului; pe acest fond, dar și ca urmare a probabilei creșteri *one-off* a prețurilor unor servicii de piață[128], rata anuală a inflației CORE2 ajustat era anticipată să urce în următoarele patru trimestre semnificativ peste valorile prognozate anterior și chiar peste intervalul țintei – la 3,8 la sută în decembrie 2019, față de 3,3 la sută, anterior –, iar apoi să revină și să se mențină marginal sub sau la limita de sus a intervalului, pe un palier ușor superior celui anticipat anterior.

Deviația pozitivă a PIB era anticipată să se mărească în continuare și să rămână apoi în apropierea vârfului actualului ciclu economic – pe un palier doar ușor inferior celui din prognoza anterioară –, în condițiile în care, chiar dacă în decelerare, ritmul anual al expansiunii economice era așteptat să se mențină semnificativ și apoi marginal deasupra celui potențial. Totodată, pe termen scurt, creșterea economică se anticipa să fie determinată cvasiintegral de consumul privat, în timp ce exportul net era așteptat să-și majoreze aportul negativ la dinamica PIB și să amplifice deficitul de cont curent.

Incertitudini și riscuri la adresa noii prognoze decurgeau totuși din conduita viitoare a politicii fiscale și a celei de venituri – prezumată a-și accentua prociclicitatea pe orizontul prognozei –, dar și din condițiile tensionate ale pieței muncii. Surse majore de incertitudini le constituiau, de asemenea, măsurile fiscale și bugetare implementate în

---

[124] Rata anuală a inflației a coborât de la 5,03 la sută în septembrie la 3,43 la sută în noiembrie – în interiorul intervalului țintei – și apoi la 3,27 la sută în decembrie 2018, față de un nivel prognozat de 3,5 la sută.

[125] Rata anuală a inflației s-a majorat la 3,32 la sută în ianuarie 2019 și apoi la 3,83 la sută în februarie, pentru ca în martie să urce la 4,03 la sută și în aprilie la 4,11 la sută, în principal pe seama dinamicilor prețurilor LFO și prețului produselor din tutun, precum și a evoluției componentei de bază a inflației și a prețului combustibililor – reflectând creșterea cotației petrolului, dar și a cursului de schimb leu/dolar.

[126] În contextul prognozei pe termen mediu publicată în *Raportul asupra inflației* din luna mai, traiectoria prognozată a ratei anuale a inflației a fost semnificativ revizuită în sens ascendent pe orizontul apropiat de timp și mai moderat pe cel de-al doilea segment al orizontului proiecției, aceasta ajungând la 4,2 la sută în decembrie 2019 și la 3,4 la sută la finele orizontului proiecției, față de nivelurile corespunzătoare previzionate anterior, de 3,0 la sută, respectiv 3,1 la sută.

[127] Preponderent pe seama evoluției prețurilor pe segmentele LFO, tutun și combustibili, dar și ca urmare a noii taxe impuse în sectorul telecomunicații.

[128] Tarifele la telefonie și abonamentele radio-TV erau așteptate să consemneze creșteri pe orizontul foarte scurt de timp, ca urmare a taxei impuse în 2019 companiilor din telecomunicații.

2019, mai cu seamă taxa pe activele bancare, precum și noul indice de referință pentru creditele acordate populației, IRCC, intrat în vigoare începând cu 2 mai 2019, la un nivel de 2,36 la sută, de natură să afecteze transmisia și conduita politicii monetare și, în final, întregul cadru al acestei politici (Caseta 7). Incertitudini în creștere proveneau și din mediul extern, în contextul încetinirii creșterii economiei zonei euro și a celei globale și al măririi riscurilor induse de conflictul comercial și de procesul de ieșire a Marii Britanii din UE, precum și de volatilitatea piețelor financiare internaționale. Deosebit de relevante erau, de asemenea, schimbările de perspectivă ale conduitei politicilor monetare ale Fed și BCE, precum și atitudinea probabilă a băncilor centrale din regiune.

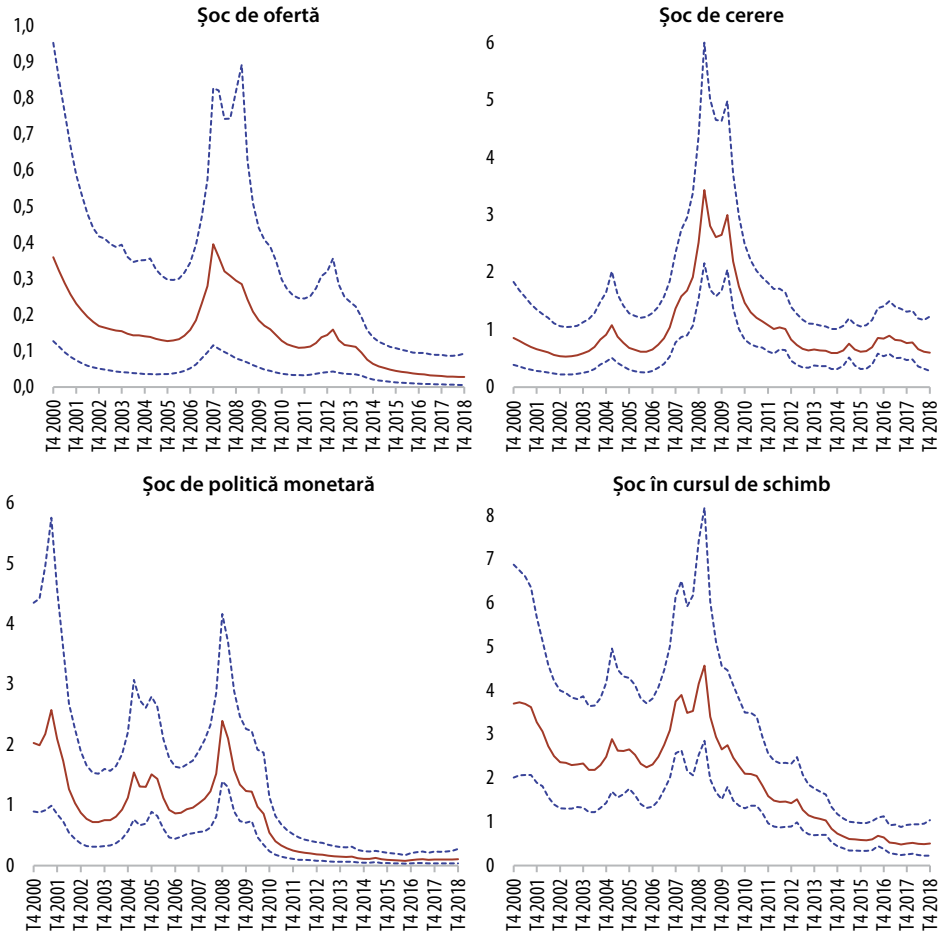
Caseta 7. Modificări în timp ale mecanismului de transmisie a politicii monetare. Evidențe pe baza modelelor cu vectori autoregresivi

Pe parcursul ultimelor două decenii, evoluția economiei românești a fost marcată de câteva perioade distincte, caracterizate de evenimente majore pe plan economic, politic sau instituțional, precum aderarea la UE sau criza financiară internațională. Astfel, mecanismul de transmisie a politicii monetare – definit ca totalitatea canalelor prin care banca centrală influențează variabilele macroeconomice, utilizând un set variat de instrumente de politică monetară – este probabil să fi cunoscut modificări în timp. Analiza modului în care s-a modificat mecanismul de transmisie a politicii monetare este importantă atât pentru a evalua conduita trecută a acesteia, cât și pentru a îmbunătăți procesul continuu de luare a deciziilor de politică monetară în timp real.

Pentru estimarea modificărilor istorice ale mecanismului de transmisie a politicii monetare a fost implementat un model cu vectori autoregresivi (VAR) cu parametri variabili în timp. Modelele VAR reprezintă o metodă analitică frecvent utilizată pentru estimarea efectelor șocurilor de politică monetară asupra variabilelor macroeconomice; a se vedea, de exemplu, Christiano *et al.* (1999) și Kim și Roubini (2000). Chiar dacă sunt foarte flexibile și rezolvă problemele de cauzalitate inversă între variabilele modelate, natura liniară a specificațiilor și caracterul constant al parametrilor și al volatilității șocurilor (determinată de abaterile standard aferente) reprezintă limitări importante ale modelelor VAR utilizate în aceste lucrări. Dezvoltările analitice mai recente, printre care se remarcă Cogley și Sargent (2005) și Primiceri (2005), au contribuit la relaxarea unora dintre aceste restricții prin considerarea modelelor VAR cu parametri variabili în timp și volatilitate stohastică (i.e. abaterile standard ale componentelor reziduale variază în timp, similar celorlalți coeficienți). Prin urmare, aceste specificații presupun existența a două surse de variație la nivelul mecanismelor economice implicite modelelor, respectiv modificările în timp ale legăturilor dintre variabilele endogene și cele ale magnitudinii șocurilor structurale.

Pentru a evalua modificările în timp ale mecanismului de transmisie a politicii monetare în România a fost considerat un set standard de indicatori macroeconomici pentru economiile emergente mici și deschise, similar cu Franta *et al.* (2014) în cazul Cehiei: rata trimestrială a inflației CORE2 ajustat (ajustată sezonier), calculată prin excluderea efectelor directe ale modificărilor cotei TVA;

creșterea trimestrială a PIB real (ajustată sezonier); rata dobânzii de politică monetară; dinamica trimestrială a cursului de schimb EUR/RON. Eșantionul cuprinde intervalul trimestrul II 2000 – trimestrul IV 2018[129].

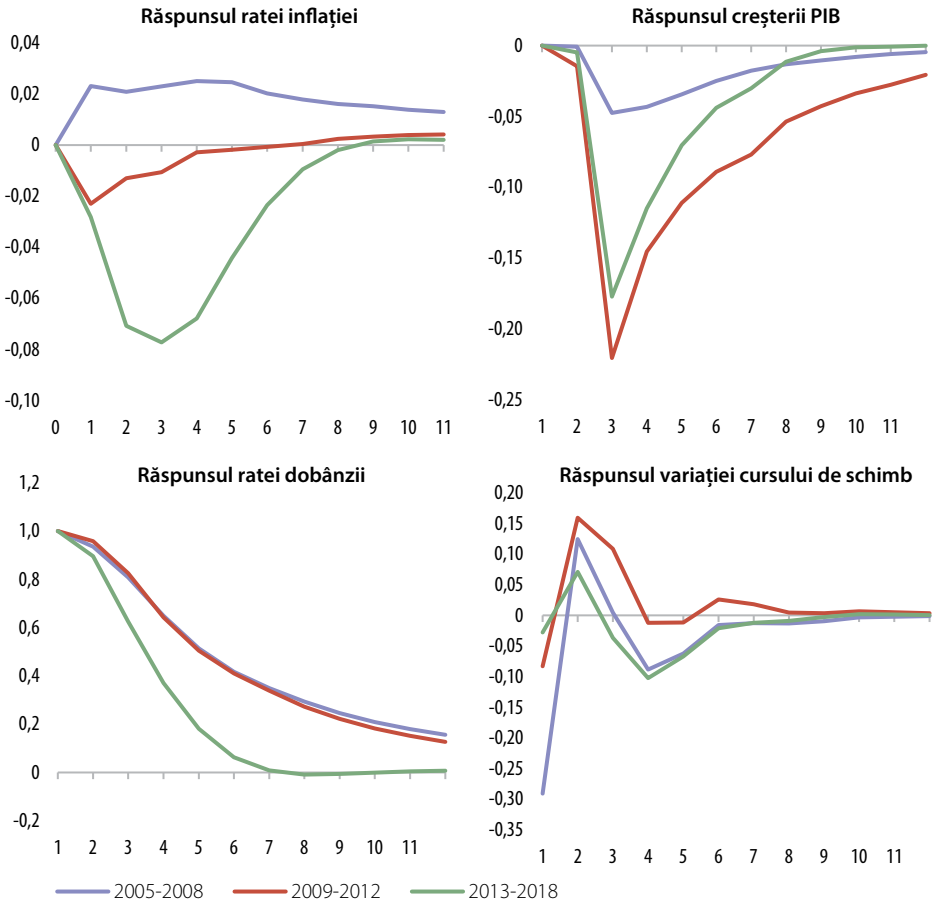

Grafic A
Volatilitatea stohastică a șocurilor structurale (valori mediane și intervale de încredere de 80 la sută)

Graficul A prezintă volatilitatea stohastică estimată a celor patru șocuri structurale (valorile mediane și intervalele de încredere de 80 la sută). Se remarcă câteva tendințe comune la nivelul tuturor inovațiilor. Perioada de volatilitate macroeconomică maximă a fost înregistrată în contextul crizei financiare și economice globale, caracterizată de incertitudini crescute și de evoluții adverse la nivelul tuturor variabilelor analizate. În perioada recentă (2015-2018), volatilitatea șocurilor a fost relativ redusă, date fiind evoluțiile cvasistabile ale variabilelor nominale, inclusiv în contextul păstrării la nivelul de 1,75 la sută a ratei dobânzii de politică monetară în perioada mai 2015 – decembrie 2017 și al fluctuațiilor reduse ale dinamicii cursului de schimb (variații lunare cuprinse între -1,2 la sută în februarie 2015 și +1,3 la sută în decembrie 2016). Tendințele în general descendente pentru volatilitatea șocurilor aferente variabilelor nominale pe

[129] Similar cu Primiceri (2005) și Franta *et al.* (2014), au fost considerate un număr de două *lag*-uri, o schemă de identificare recursivă (descompunerea Choleski) și evoluții în timp conform unor procese nestaționare pentru coeficienți și abaterile standard ale șocurilor. Estimarea a fost efectuată utilizând algoritmi numerici specifici metodelor *bayesiene*. Pentru detalii tehnice a se vedea Cogley și Sargent (2005) și Primiceri (2005).

parcursul eșantionului analizat sunt parțial explicate și de ajustarea descrescătoare a țintei de inflație a BNR până în anul 2012, care a susținut procesul de consolidare a dezinflației.

Grafic B
Funcțiile de răspuns ale variabilelor endogene la un șoc de politică monetară aferent majorării ratei dobânzii cu 1 punct procentual (medii pe perioade)

Notă: OX: puncte procentuale / OY: trimestre parcurse de la momentul producerii șocului.

Abordarea convențională din literatură privind mecanismul de transmisie a politicii monetare presupune câteva etape, determinând un anumit decalaj de timp între momentul adoptării deciziei de către banca centrală și efectul resimțit în economie. Modificările ratei dobânzii de politică monetară se transmit la nivelul pieței monetare, iar apoi și către ratele dobânzilor la creditele și depozitele clienților băncilor. Nivelul acestora din urmă este determinant pentru deciziile agenților economici privind volumul consumului, investițiile și economisirile (inclusiv în ceea ce privește distribuția instrumentelor denominate în monedă națională sau străină). Astfel, impulsul transmis de banca centrală afectează indirect componentele cererii agregate și, implicit, deviația PIB real de la nivelul său potențial, care la rândul său este factor determinant pentru inflația prețurilor de consum[130].

Pentru a evalua modificările în timp ale mecanismului de transmisie a politicii monetare, Graficul B prezintă efectele asupra celor patru variabile modelate ale

[130] Pentru mai multe detalii privind canalele de transmisie a politicii monetare și cadrul de prognoză al BNR a se consulta *website*-ul BNR, secțiunea „Politică monetară".

unui șoc de politică monetară, calculate ca medii pentru trei perioade distincte: precriză (2005-2008), criza economică și etapa de revenire aferentă (2009-2012), postcriză (2013-2018)[131]. În vederea asigurării comparabilității răspunsurilor, magnitudinea șocului este normalizată astfel încât să implice o întărire a politicii monetare aferentă majorării cu 1 punct procentual a ratei dobânzii[132].

Analiza pe intervale de timp relevă un impact similar al șocurilor de politică monetară în perioadele 2005-2008 și 2009-2012 asupra traiectoriei ratei dobânzii. Etapa postcriză presupune însă o disipare mai rapidă a răspunsului instrumentului de politică monetară. Răspunsul creșterii economice este mult mai accentuat în perioada recentă relativ la cea precriză: în intervalul 2005-2008 dinamica trimestrială a PIB se reduce cu cel mult 0,05 puncte procentuale în al doilea trimestru după producerea șocului, iar în intervalul 2013-2018 aceasta se diminuează cu 0,18 puncte procentuale. Efectul produs de șocurile de politică monetară asupra ratei trimestriale a inflației CORE2 ajustat a cunoscut modificări notabile. Dacă în perioada precriză aceasta creștea în urma majorării ratei dobânzii de politică monetară[133], intervalul 2009-2012 certifică un răspuns conform cu teoria economică, însă de o magnitudine redusă (scădere de maximum 0,02 puncte procentuale în trimestrul succesiv șocului, echivalentul a sub 0,1 puncte procentuale în termeni anualizați). Pentru perioadele recente se consemnează o reducere mai însemnată a ratei trimestriale a inflației la întărirea politicii monetare, cu răspunsul maxim atins la trei trimestre după producerea șocului (scădere cu 0,08 puncte procentuale, echivalentul a peste 0,3 puncte procentuale în termeni anualizați). Traiectoria persistentă și cu impact maxim întârziat este consistentă cu propagarea graduală a impulsurilor transmise de politica monetară și cu orizontul de proiecție de opt trimestre specific rundelor trimestriale de prognoză ale BNR. Răspunsul cursului de schimb are un tipar similar în cadrul celor trei intervale analizate, cu o apreciere contemporană majorării ratei dobânzii, însă este mai atenuat în cazul perioadelor recente, date fiind fluctuațiile minore înregistrate de cotațiile RON/EUR.

Rezultatele prezentate atestă îmbunătățirea graduală a mecanismului de transmisie a politicii monetare. Printre evoluțiile structurale compatibile cu această concluzie se numără: creșterea ponderii creditului acordat sectorului privat denominat în monedă națională (până la 66 la sută din total în decembrie 2018, față de un minim de 35,6 la sută atins în mai 2012), reducerea ponderii în cadrul coșului de consum a componentelor exogene[134] (de la 42,1 la sută în 2005 la 39 la sută în 2018;

---

131 În principiu, modelul VAR cu parametri variabili în timp rezultă în funcții de răspuns la impuls individuale pentru fiecare trimestru. În vederea sintetizării rezultatelor, în Graficul B acestea sunt agregate la nivelul a trei perioade distincte și exprimate ca medii. Dată fiind adoptarea formală a strategiei de țintire a inflației în luna august 2005, Graficul B nu face referire la perioada 2000-2004.

132 Dat fiind caracterul liniar al funcțiilor de răspuns la impuls construite pentru fiecare moment de timp, efectele produse de un șoc de politică monetară care implică o reducere a ratei dobânzii cu 1 punct procentual au aceeași magnitudine, dar de semn opus relativ la cele prezentate în Graficul B.

133 Christiano *et al.* (1999) susțin că majorarea contraintuitivă a prețurilor la creșterea ratei dobânzii (engl. *price puzzle*), rezultată în unele lucrări empirice, se poate datora confundării șocurilor de politică monetară cu șocuri de natura ofertei care semnalează creșteri viitoare ale prețurilor. Pentru soluționare, autorii propun includerea în modele a unei măsuri sensibile la evoluțiile economice curente și așteptate, precum cotațiile petrolului sau ale altor mărfuri. O altă interpretarea a răspunsului contraintuitiv al prețurilor se referă la canalul costurilor, relevant pentru companiile puternic îndatorate, astfel încât o majorare a ratei dobânzii rezultă în costuri de producție mai mari și, ulterior, în scumpiri ale bunurilor finale.

134 Acestea se referă la prețurile asupra cărora influența politicii monetare (prin gestionarea cererii agregate) este puțin semnificativă sau nulă: cele administrate, volatile (legume, fructe, ouă, combustibili), ale produselor din tutun și ale băuturilor alcoolice.

suplimentar, în cadrul indicelui CORE2 ajustat ponderea alimentelor procesate s-a redus de la 56,3 la sută în 2005 la 42,3 la sută în 2018), trecerea în 2013 la ținta staționară multianuală de inflație de 2,5 la sută ±1 punct procentual, precum și creșterea gradului de transparență și predictibilitate a politicii monetare – inclusiv prin dezvoltarea/diversificarea în timp a formelor de comunicare cu publicul – care contribuie la consolidarea credibilității băncii centrale și ancorarea mai eficientă a așteptărilor privind inflația.

În ceea ce privește perspectiva mecanismului de transmisie a politicii monetare, planează incertitudini asociate efectelor produse de aplicarea prevederilor OUG nr. 19/2019. În particular, înlocuirea în cadrul contractelor de credite acordate populației a indicelui ROBOR cu un indice de referință calculat pe baza tranzacțiilor interbancare este de natură să modifice legătura dintre rata dobânzii de politică monetară și ratele dobânzilor aplicate de instituțiile financiare în relațiile cu clienții.

Referințe

Christiano, L. J., Eichenbaum, M., Evans, C. L. – „Monetary Policy Shocks: What Have We Learned and to What End?", *Handbook of Macroeconomics*, edited by J. B. Taylor and M. Woodford, vol. 1, part A, chapter 2, Elsevier, 1999, pp. 65-148

Cogley, T., Sargent T. J. – „Drifts and Volatilities: Monetary Policies and Outcomes in the Post WWII US", *Review of Economic Dynamics*, vol. 8, 2005, pp. 262-302

Franta, M., Horvath, R., Rusnak, M. – „Evaluating Changes in the Monetary Transmission Mechanism in the Czech Republic", *Empirical Economics*, vol. 46(3), 2014, pp. 827-842

Kim, S., Roubini, N. l. – „Exchange Rate Anomalies in the Industrial Countries: A Solution with a Structural VAR Approach", *Journal of Monetary Economics*, vol. 45(3), 2000, pp. 561-586

Primiceri, G. – „Time Varying Structural Vector Autoregressions and Monetary Policy", *Review of Economic Studies*, vol. 72, 2005, pp. 821-852

În perspectivă, politica monetară va urmări readucerea și menținerea ratei anuale a inflației în linie cu ținta staționară de inflație, inclusiv prin ancorarea solidă a anticipațiilor inflaționiste pe orizontul mai îndepărtat de timp, într-o manieră care să contribuie la creșterea economică sustenabilă și în condiții de protejare a stabilității financiare.

Dozajul și cadența eventualelor ajustări viitoare ale parametrilor politicii monetare, inclusiv ale ratei dobânzii-cheie a BNR, în contextul adecvării condițiilor monetare reale, vor fi corelate, în principal, cu intensitatea presiunilor inflaționiste anticipate a fi exercitate de excedentul de cerere agregată și de costurile salariale, precum și cu comportamentul anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu și cu riscurile la adresa acestuia.

Un rol esențial în fundamentarea deciziilor vor deține și în perspectivă incertitudinile și configurația balanței riscurilor asociate prognozei pe termen mediu a inflației, inclusiv probabilitatea de materializare a acestora. Deosebit de relevante vor rămâne, de asemenea, ritmul creșterii economice și dinamica inflației în zona euro și UE, precum și conduita politicii monetare a BCE și atitudinea băncilor centrale din regiune. În același timp, repere foarte importante vor continua să fie caracteristicile mecanismului de transmisie a politicii monetare – mai ales ale procesului de creditare

a sectorului privat și ale comportamentului de economisire –, care vor fi probabil influențate de taxa pe activele bancare și de noul indice de referință pentru creditele acordate populației (IRCC).

În corelație cu evoluțiile macroeconomice prevalente și/sau anticipate, precum și cu particularitățile funcționării diferitelor segmente ale pieței financiare, incluzând dimensiunea, fluctuațiile și sursele excedentului structural de lichiditate de pe piața monetară, BNR va continua să utilizeze într-o manieră flexibilă componentele cadrului operațional al politicii monetare în scopul adecvării caracterului condițiilor monetare. Este de așteptat ca păstrarea controlului strict asupra lichidității din sistemul bancar – inițiat de banca centrală în primul trimestru al anului 2019 – să contribuie la o transmisie mai bună a ratei dobânzii de politică monetară asupra ratelor dobânzilor la depozitele la termen ale populației și ale firmelor. Implicații favorabile asupra transmisiei monetare se anticipează și din trendul de îmbunătățire a structurii pe monede a creditului acordat sectorului privat, precum și din efectele favorabile exercitate asupra ofertei de împrumuturi de ameliorarea calității activelor băncilor. În sens opus ar putea acționa însă eventuale noi inițiative legislative care să vizeze sectorul bancar, inclusiv prin intermediul unui impact advers asupra percepției investitorilor și a primei de risc suveran.

Deosebit de importante din perspectiva conduitei și implementării politicii monetare rămân și caracteristicile politicii fiscale, ale reformelor structurale și ale atragerii de fonduri europene, în condițiile în care un mix echilibrat de politici macroeconomice și sporirea potențialului de creștere a economiei sunt esențiale pentru îndeplinirea obiectivului privind stabilitatea prețurilor pe termen mediu, ca premisă a unei creșteri economice sustenabile, dar și pentru întărirea capacității economiei românești de a face față unor eventuale evoluții adverse.

Capitolul 4

Stabilitatea financiară

1. Rolul BNR în implementarea cadrului macroprudențial

În anul 2017 a fost înființat Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială. Conform legislației în vigoare[135], CNSM este o entitate de cooperare interinstituțională, fără personalitate juridică, din care fac parte reprezentanți ai Băncii Naționale a României, ai Autorității de Supraveghere Financiară și ai Guvernului.

Banca Națională a României, ca autoritate responsabilă cu reglementarea și supravegherea unor componente cu pondere dominantă în cadrul structurii activului sistemului financiar românesc, deține un rol substanțial în domeniul politicii macroprudențiale. Mandatul CNSM vizează coordonarea supravegherii macroprudențiale la nivel național prin definirea politicii macroprudențiale și a instrumentelor adecvate pentru implementarea acesteia. În acest sens, CNSM poate emite avertizări și recomandări în vederea prevenirii sau diminuării riscurilor la adresa stabilității financiare la nivel național sau pentru asigurarea implementării recomandărilor Comitetului European pentru Risc Sistemic, adresate BNR și ASF în calitate de autorități naționale de supraveghere financiară sectorială. De asemenea, CNSM poate emite recomandări adresate Guvernului în scopul menținerii stabilității financiare. Instituțiile vizate de recomandările sau avertizările CNSM pot fie să adopte măsurile recomandate (în cazul unei recomandări) sau să implementeze unele noi (în cazul unei avertizări), fie să informeze CNSM asupra motivelor care au stat la baza deciziei de a nu întreprinde acțiuni în sensul celor solicitate. BNR, în calitate de membru al CNSM, poate înainta spre discuție analize și studii privind riscurile identificate la adresa stabilității financiare, precum și propuneri de măsuri macroprudențiale conform ariei sale de responsabilitate.

Recomandările CNSM adresate BNR pe parcursul anului 2018 au fost următoarele:

a) Menținerea amortizorului anticiclic de capital la nivelul de zero la sută (Recomandarea CNSM nr. 3/2018, Recomandarea CNSM nr. 5/2018 și Recomandarea CNSM nr. 8/2018). Amortizorul anticiclic de capital are în vedere creșterea rezistenței sectorului bancar în condițiile manifestării riscurilor ciclice dinspre activitatea de creditare. Analizele de evaluare a necesității introducerii acestui amortizor de capital, realizate în conformitate cu Recomandarea CERS nr. 1/2014 cu privire la orientări privind stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital, au arătat că îndatorarea totală a continuat să se mențină sub pragul de alertă (care semnalează o creștere excesivă a creditării). Totuși, s-a constatat un avans al îndatorării totale raportate la PIB, care s-a apropiat din ce în ce mai mult de nivelul critic pentru implementarea amortizorului. Din punct de vedere sectorial, s-au înregistrat presiuni semnificative pe segmentul de creditare aferent populației, în special în ceea ce privește împrumuturile ipotecare. Aceste

[135] Legea nr. 12/2017 privind supravegherea macroprudențială a sistemului financiar național.

evoluții, coroborate cu dinamica ascendentă a prețului proprietăților imobiliare, au indicat o intensificare a vulnerabilităților generate de activitatea de creditare a populației.

b) Modificarea amortizorului de capital pentru alte instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII), începând cu 1 ianuarie 2019 (Recomandarea CNSM nr. 6/2018), astfel încât acesta să aibă valori de 1 la sută, 1,5 la sută sau 2 la sută, față de nivelul unic de 1 la sută impus anterior. Metodologia de stabilire a instituțiilor având caracter sistemic este armonizată cu prevederile Ghidului Autorității Bancare Europene privind criteriile de stabilire a condițiilor de aplicare a art. 131 alin. (3) din Directiva 2013/36/UE în ceea ce privește evaluarea altor instituții de importanță sistemică. Măsura a fost implementată de BNR, în calitate de autoritate de supraveghere sectorială, prin Ordinul BNR nr. 9/2018 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII), publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1110 din 28 decembrie 2018. Astfel, în anul 2019 amortizorul O-SII este aplicat după cum urmează: (i) 2 la sută pentru Banca Comercială Română S.A (nivel consolidat), Raiffeisen Bank S.A. (nivel consolidat), Banca Transilvania S.A. (nivel consolidat) și CEC Bank S.A. (nivel individual), (ii) 1,5 la sută pentru OTP Bank România S.A. (nivel consolidat) și (iii) 1 la sută pentru UniCredit Bank S.A. (nivel consolidat), BRD – Groupe Société Générale S.A. (nivel consolidat), Alpha Bank România S.A. (nivel individual) și Garanti Bank S.A. (nivel individual). Rolul amortizorului de capital aferent altor instituții de importanță sistemică este acela de a îmbunătăți capacitatea entităților cu caracter sistemic de a face față unor evoluții negative și, astfel, de a reduce transmiterea și amplificarea șocurilor în cadrul sectorului bancar.

c) Reevaluarea semestrială a amortizorului de capital pentru riscul sistemic aplicabil tuturor expunerilor începând cu data de 30 iunie 2018, respectiv stabilirea intervalului de referință și a nivelului la care instituțiile de credit aplică acest amortizor (Recomandarea CNSM nr. 7/2018). Amortizorul este calibrat în funcție de valorile medii anuale aferente indicatorilor rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane. Emiterea Recomandării CNSM nr. R/7/2018 a avut în vedere necesitatea actualizării perioadei de referință pentru calculul indicatorilor de calitate a activelor stabiliți conform metodologiei prevăzute de Recomandarea CNSM nr. 9/2017 privind amortizorul de capital pentru riscul sistemic în România în vederea calibrării amortizorului pentru riscul sistemic, astfel încât să fie realizată o monitorizare în timp real a progresului privind rezoluția creditelor neperformante. Recomandarea CNSM nr. R/7/2018 privind amortizorul de capital pentru riscul sistemic în România a fost implementată de Banca Națională a României prin emiterea Ordinului BNR nr. 8/2018 privind amortizorul de capital pentru risc sistemic (publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1031 din 5 decembrie 2018), care conține metodologia pentru determinarea nivelului amortizorului de capital pentru risc sistemic ce trebuie menținut de fiecare instituție de credit, persoană juridică română, începând cu 1 ianuarie 2019.

În plus, față de amortizoarele de capital enunțate mai sus, sectorului bancar românesc îi este aplicabil și amortizorul de conservare a capitalului. Acest instrument macroprudențial urmărește majorarea capacității sectorului financiar de a absorbi

pierderile provenite din activitatea bancară, dar și asigurarea continuității furnizării de servicii financiare către sectorul real. Modul de stabilire a amortizorului de conservare și nivelul acestuia au fost implementate de BNR în conformitate cu Recomandarea Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară nr. 1/2015 privind implementarea amortizoarelor de capital în România. Pentru anul 2018, nivelul amortizorului a fost stabilit la 1,875 la sută din valoarea totală a expunerilor ponderate la risc, iar începând cu 1 ianuarie 2019 acesta a crescut la 2,5 la sută.

Referitor la măsurile macroprudențiale adoptate de către Finlanda și Belgia, CNSM a decis nerecunoașterea acestor măsuri. Deciziile respective au fost luate pe baza analizelor din care a rezultat un nivel nesemnificativ al expunerilor eligibile ale sectorului bancar românesc față de cele două țări. Totodată, Banca Națională a României va monitoriza sistematic acest tip de expuneri, urmând să propună măsuri în cazul în care acestea devin semnificative.

În contextul exercițiului anual de identificare a țărilor terțe semnificative potrivit Recomandării CERS/2015/1 privind recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice pentru expunerile față de țări terțe și Recomandării CNSM nr. 2/2017 referitoare la țările terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital, rezultatele analizelor BNR prezentate Consiliului general al CNSM, elaborate pe baza datelor disponibile la finalul anului 2017, nu au indicat existența vreunei țări terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital.

De asemenea, în cadrul ședințelor CNSM au fost discutate concluziile ce au implicații de natură macroprudențială ale Programului de evaluare a sectorului financiar (FSAP), realizat de către Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială. În urma evaluării riscurilor și vulnerabilităților sistemului financiar românesc în contextul regimului de reglementare și supraveghere existent, misiunea FSAP a propus o serie de recomandări privind riscurile sistemice și politicile macroprudențiale, care vizează întărirea cadrului instituțional în acest domeniu, precum și măsuri pentru gestionarea riscurilor și vulnerabilităților identificate.

Pe viitor, pe lângă analizele periodice privind calibrarea amortizoarelor de capital, BNR are în vedere o evaluare a modului în care măsurile macroprudențiale au fost implementate de către instituțiile de credit, precum și a felului în care aceste măsuri au contribuit la creșterea rezilienței sectorului financiar românesc.

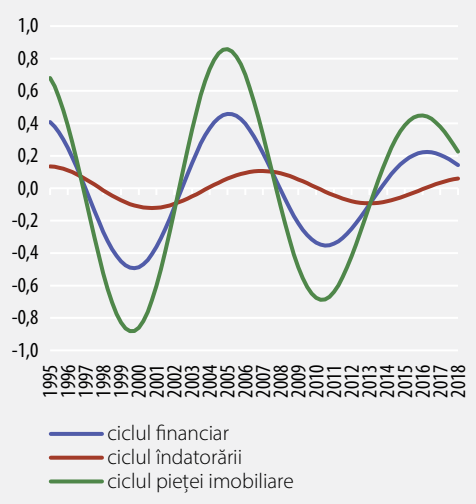
2. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară

Stabilitatea financiară s-a menținut robustă pe parcursul anului 2018. Nu au fost identificate riscuri sistemice severe, iar principalele riscuri sistemice de nivel ridicat au fost de natură externă: (i) deteriorarea încrederii investitorilor în economiile emergente și (ii) incertitudini privind evoluțiile economice din UE, respectiv *Brexit* și situația datoriilor suverane din zona euro. Alte riscuri sistemice importante au fost

determinate de evoluții interne: (i) riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul privat (nivel ridicat), (ii) riscul de tensionare a echilibrelor macroeconomice interne (nivel moderat) și (iii) riscuri dinspre piața imobiliară (nivel redus). Finalul anului 2018 a fost caracterizat de o resurgență a riscului privind cadrul legislativ impredictibil în domeniul financiar-bancar, în contextul adoptării OUG nr. 114/2018 (ale cărei potențiale efecte adverse în planul stabilității financiare au fost semnificativ diminuate de modificările prevăzute în OUG nr. 19/2019), la care s-a adăugat un alt set de propuneri legislative ce vizează debitorii instituțiilor de credit. În plus, asupra sistemului financiar au fost identificate o serie de vulnerabilități ce decurg din probleme structurale existente la nivelul economiei românești: (i) problema demografică, (ii) disciplina scăzută la plată în economie și vulnerabilități în bilanțul firmelor și (iii) nivelul redus al intermedierii financiare.

2.1. Îndatorarea companiilor nefinanciare și a populației

Evoluțiile înregistrate de sistemul financiar românesc în anul 2018 par a indica situarea ciclului financiar în ultima parte a fazei de expansiune (Grafic 4.1), ceea ce impune o monitorizare sporită a riscurilor sistemice.

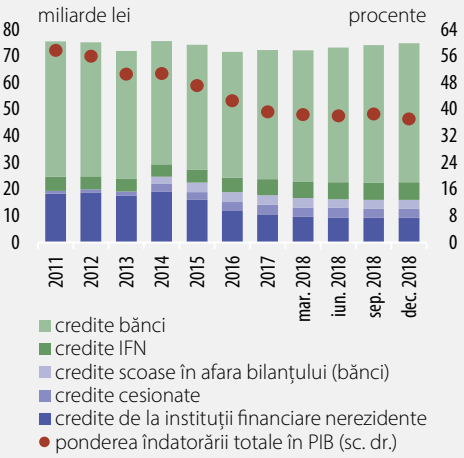
Grafic 4.1
Ciclul financiar

Îndatorarea[136] de la instituții financiare a firmelor și a populației a continuat tendința ascendentă observată în ultimii ani, dar într-un ritm mai redus. Astfel, volumul îndatorării a crescut în anul 2018 cu 3,5 la sută, la 74,9 miliarde euro, fiind devansat de ritmul creșterii economice. În termeni relativi, nivelul îndatorării sectorului privat s-a diminuat la 37,1 la sută din PIB la sfârșitul anului 2018, România continuând să se situeze pe ultima poziție la nivel european din punct de vedere al gradului de intermediere financiară.

La nivel sectorial, cele mai importante modificări au fost observate în cazul companiilor nefinanciare. La sfârșitul anului 2018, acest sector a înregistrat o scădere cu 1,8 puncte procentuale a gradului de îndatorare până la 21 la sută din PIB, în timp ce pe segmentul populației s-a consemnat o reducere de 0,3 puncte procentuale a nivelului acestui indicator (la 16,2 la sută din PIB). Analiza după tipul instituției creditoare arată o diminuare a expunerii instituțiilor financiare nerezidente față de România (Grafic 4.2). Datoria financiară externă a companiilor nefinanciare a scăzut în anul 2018 cu 13 la sută față de valoarea înregistrată la finalul anului 2017. În aceste condiții, creșterea contribuției sectorului bancar autohton în finanțarea firmelor, prin captarea potențialului sustenabil de îndatorare, reprezintă o provocare importantă.

[136] Îndatorarea reprezintă împrumuturile contractate de la bănci și IFN, rezidente sau din străinătate, inclusiv creditele scoase în afara bilanțului de către bănci.

Orientarea într-o mai mare măsură a instituțiilor de credit către companiile nefinanciare ar putea fi de natură să genereze efecte pozitive asupra capacității de dezvoltare a sectorului real.

Sursa: BNR, INS

Grafic 4.2
Îndatorarea companiilor și a populației

Împrumuturile contractate de sectorul privat de la instituțiile de credit autohtone au fost superioare anului anterior (+7,9 la sută în 2018), atingând valoarea de 251,1 miliarde lei. La nivel sectorial, s-au consemnat evoluții pozitive pe ambele categorii principale de portofolii, însă mai pronunțate la nivelul populației (detalii în subsecțiunea 2.2).

Spre deosebire de piața creditului, piața imobiliară rezidențială a înregistrat o temperare a activității în anul 2018. Ritmul de creștere a prețului proprietăților imobiliare a decelerat până la 0,9 la sută (rată reală medie anuală), în timp ce numărul tranzacțiilor s-a redus cu 18 la sută (conform Agenției Naționale de Cadastru și Publicitate Imobiliară). Traiectoria prețurilor din piața imobiliară a fost determinată atât de factori de natura cererii (intenția de cumpărare a unei case a scăzut în medie cu 4,2 puncte în anul 2018 față de 2017), cât și de factori de natura ofertei. În acest ultim caz, semnalele au fost mixte. Pe de o parte, numărul de locuințe noi a crescut cu 12 la sută, iar suprafața utilă a construcțiilor autorizate s-a majorat cu 9,8 la sută în anul 2018 față de anul anterior. Pe de altă parte, volumul lucrărilor de construcții rezidențiale a scăzut cu circa 24 la sută.

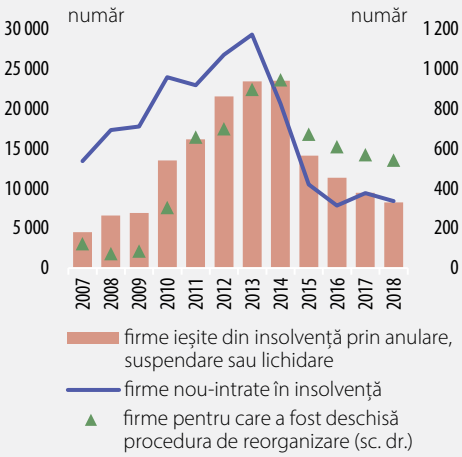
Evoluțiile mai puțin favorabile ale cadrului economic din anul 2018 s-au reflectat în modul în care companiile nefinanciare au evaluat principalele probleme cu care se confruntă. Astfel, printre cele mai importante provocări la adresa activității economice identificate în perioada aprilie-septembrie 2018 au fost, pe de o parte, nivelul ridicat al fiscalității și impredictibilitatea mediului fiscal (aproximativ 60 la sută dintre companii) și, pe de altă parte, creșterea costurilor de producție (în special a celor cu forța de muncă), precum și disponibilitatea forței de muncă bine pregătite (peste 40 la sută dintre companii)[137].

O altă problemă structurală importantă, menționată și în edițiile anterioare ale *Raportului*, este disciplina scăzută la plată în economie. Numărul companiilor cu capitaluri proprii sub nivelul minim reglementat este semnificativ (262,1 mii de companii la sfârșitul anului 2017), dar în scădere comparativ cu anii anteriori. Mai mult, o parte însemnată a acestor firme primesc finanțare de la acționari și entități afiliate (222 de mii), iar aceste finanțări sunt substanțiale (92 miliarde lei). În aceste condiții, recapitalizarea acestor companii nu ar trebui să reprezinte o problemă majoră. În plus, consolidarea bilanțieră a sectorului companiilor financiare ar putea

[137] BNR, *Sondajul privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România*, decembrie 2018.

ajuta la întărirea disciplinei la plată în economie prin creșterea transparenței privind situația financiară a firmelor. Companiile astfel recapitalizate ar putea avea un acces lărgit la resurse financiare prin creșterea gradului de eligibilitate pentru accesarea de împrumuturi de la bănci și IFN. Procesul de convergență reală a economiei a înregistrat progrese importante în ultimii ani, dar sustenabilitatea acestuia depinde și de rezolvarea dezechilibrelor structurale existente la nivelul companiilor nefinanciare.

De altfel, îmbunătățirea sănătății financiare a sectorului companiilor nefinanciare este un obiectiv principal în cadrul Planului național de adoptare a euro. Acesta prevede completarea Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale pentru ca ANAF să fie persoana interesată care să acționeze din partea statului în vederea scăderii semnificative a numărului companiilor din economie având capital sub pragul minim reglementat, preluarea completă a prevederilor Directivei (UE) 2017/1132 privind condiționarea realizării distribuirilor de dividende către acționari de îndeplinirea cerințelor privind activul net, conversia mai facilă a datoriilor de la acționari/asociați în acțiuni, cerințe privind majorarea capitalului social subscris prin conversia datoriilor de la acționari dacă activul net este sub valoarea minimă prevăzută de lege, interzicerea finanțării prin intermediul datoriilor de la acționari/asociați a firmelor care au capitaluri sub limita reglementată etc. Planul menționat mai prevede elaborarea unei politici de reindustrializare a României, bazată pe integrarea în lanțurile de producție, pe principii transparente, în scopul recâștigării pieței interne și al creșterii competitivității pe piețele externe.

Grafic 4.3
Fenomenul insolvenței

Sursa: ONRC, BNR, MFP

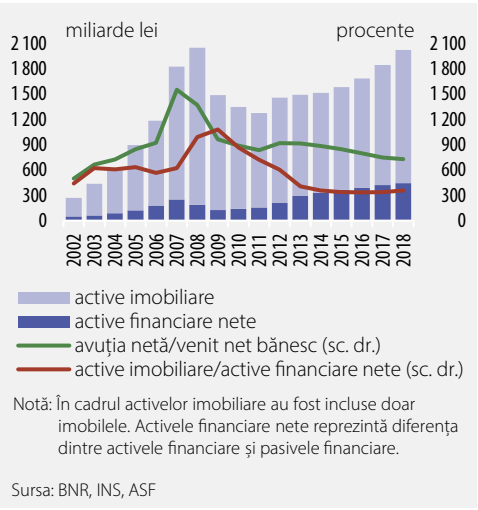
Similar anilor anteriori, numărul de firme nou-intrate în procedura insolvenței a continuat să se reducă. Numărul firmelor aflate în insolvență a rămas aproape neschimbat în anul 2018 comparativ cu 2017 (39,4 mii de firme), numărul companiilor nou-intrate fiind ușor superior celor ieșite din procedura insolvenței (Grafic 4.3). De asemenea, numărul de firme pentru care a fost deschisă în anul 2018 procedura de reorganizare a rămas relativ constant (542 de firme în anul 2018, comparativ cu 569 de firme în 2017). De altfel, insolvența a fost identificată ca o problemă presantă de un număr tot mai mic de firme (10 la sută în septembrie 2018, comparativ cu 11,4 la sută în septembrie 2017 sau 15 la sută în septembrie 2016), fapt care relevă reducerea importanței acestui fenomen în relațiile dintre companii[138]. În ceea ce privește sectorul bancar, companiile aflate în procedura insolvenței sunt responsabile pentru o parte importantă a portofoliului de credite neperformante aflate în bilanțurile instituțiilor de credit (43 la sută, în ușoară scădere față de anul 2017, când reprezentau 48 la sută). Continuarea eforturilor de îmbunătățire a cadrului legislativ privind procedura insolvenței ar putea ajuta firmele

[138] *Sondajul BNR privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România*, decembrie 2018.

în gestionarea unor condiții economice mai puțin favorabile și ar înlesni procesul de ieșire de pe piață a firmelor neviabile, reducându-se astfel efectele negative asupra partenerilor comerciali și a altor actori din economie.

Calitatea portofoliului de credite acordate companiilor nefinanciare a continuat să se amelioreze și în anul 2018, rata creditelor neperformante ajustându-se cu 3,6 puncte procentuale, până la 8,5 la sută în decembrie 2018. Reducerea volumului de credite neperformante și, implicit, a ratei creditelor neperformante a fost generalizată la nivelul sectorului companiilor nefinanciare, fiind observată pentru toate categoriile de firme atât în funcție de mărime, cât și de sectorul de activitate. Modificările au fost însă mai pronunțate în cazul claselor de firme cu risc ridicat. Astfel, rata creditelor neperformante pentru IMM s-a redus cu 4,9 puncte procentuale, la 10 la sută, în timp ce, în cazul corporațiilor, aceasta a scăzut cu 1,1 puncte procentuale, la 5,8 la sută (decembrie 2018). După sectorul de activitate, cea mai importantă reducere a acestui indicator a fost în cazul firmelor din sectorul imobiliar (cu 6,2 puncte procentuale, la 5,9 la sută).

În anul 2018, sectorul populației și-a întărit atât poziția bilanțieră, cât și poziția de creditor net față de instituțiile bancare. Astfel, avuția netă a populației s-a majorat cu 9,7 la sută în anul 2018 (Grafic 4.4), pe fondul creșterii valorii activelor imobiliare deținute (+10,9 la sută) și, într-o mai mică măsură, a valorii activelor financiare (+5,6 la sută). În ceea ce privește poziția de creditor net față de sectorul bancar, la finalul anului 2018 aceasta a înregistrat valoarea de 56 miliarde lei, în creștere cu 20 la sută față de sfârșitul anului 2017. În structură, poziția netă în valută s-a majorat semnificativ, în timp ce poziția în monedă națională a continuat să se deterioreze (-26 la sută față de valoarea de la finalul anului 2017).

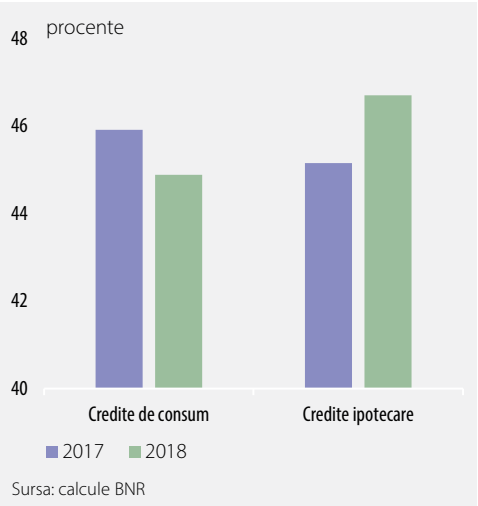

Notă: În cadrul activelor imobiliare au fost incluse doar imobilele. Activele financiare nete reprezintă diferența dintre activele financiare și pasivele financiare.

Sursa: BNR, INS, ASF

Grafic 4.4
Avuția netă a populației

Creditarea populației a continuat și în anul 2018 într-un ritm alert, dar cu câteva modificări importante în structură comparativ cu 2017, creșterea creditului de consum negarantat fiind superioară celui ipotecar (12,2 la sută, comparativ cu 10,8 la sută) – tendință inversă față de cea observată în ultimii ani. Această evoluție este așteptată să continue și în perioada următoare, în condițiile în care volumul cumulat al creditelor noi din ultimele 12 luni s-a majorat cu 13 la sută

Sursa: calcule BNR

Grafic 4.5
Gradul median de îndatorare pentru creditul ipotecar și de consum nou-acordat

în termeni anuali, pe segmentul de consum negarantat, în timp ce în cazul împrumuturilor ipotecare ritmul de creștere a fost de 3 la sută. Această dinamică necesită o monitorizare atentă, având în vedere riscul de credit mai ridicat asociat împrumuturilor de consum.

În plus, creșterea creditării ipotecare s-a realizat concomitent cu majorarea gradului individual de îndatorare. Astfel, valoarea mediană a indicatorului DSTI (*debt service-to-income*) pentru creditele nou-acordate în anul 2018 a fost cu 2 puncte procentuale mai mare față de cea aferentă din anul 2017 (Grafic 4.5). Această majorare a fost determinată atât de creșterea valorii mediane a creditelor contractate (+9 la sută), cât și de avansul ratei dobânzii la creditele nou-acordate (+1,6 puncte procentuale). Acest lucru indică un apetit la risc mai mare al debitorilor. Pentru a preveni o creștere excesivă a îndatorării și deteriorarea calității portofoliului de credite, Banca Națională a României a implementat noi măsuri prudențiale privind reducerea riscurilor la nivelul persoanelor fizice dinspre creditarea de la bănci și IFN (Caseta 8).

Caseta 8. Calibrarea măsurii privind stabilirea nivelului maxim al gradului de îndatorare

Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul privat este evaluat la un nivel ridicat pe termen mediu, în special pe segmentul populației. O preocupare importantă rămâne asimetria gradului de îndatorare în funcție de venit, întrucât nivelul îndatorării pentru debitorii care câștigă între salariul minim reglementat și salariul mediu pe economie este semnificativ mai mare decât cel aferent persoanelor cu venituri mai mari. În aceste condiții, o eventuală modificare nefavorabilă a condițiilor economice și financiare ar putea conduce la o creștere a îndatorării peste nivelul sustenabil în cazul acestor debitori.

În acest context, Consiliul de administrație al BNR a adoptat în luna octombrie 2018 Regulamentul nr. 6/2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare, cu modificările și completările ulterioare, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2019. Noua măsură prevede introducerea unui plafon pentru gradul total de îndatorare a debitorilor de 40 la sută, din care maximum jumătate poate proveni din creditarea în valută. Gradul total de îndatorare se determină ca pondere a obligațiilor totale lunare de plată în venitul net lunar[139]. Regulamentul se aplică atât instituțiilor bancare, cât și instituțiilor financiare nebancare, ceea ce permite un tratament uniform la nivelul pieței creditului și limitează eventualele oportunități de arbitraj al reglementării de către instituțiile financiare.

O analiză a impactului măsurii asupra neperformanței creditelor ipotecare arată că, dacă măsura ar fi fost aplicată anterior, probabilitatea de nerambursare ar fi fost mai mică cu 27 la sută față de nivelul actual. Mai mult, impactul ar fi fost mai pronunțat pentru persoanele cu venituri sub salariul mediu pe economie, care ar fi înregistrat o diminuare a probabilității de nerambursare cu 41 la sută.

[139] Dacă este cazul, pentru calcularea indicatorului de îndatorare, veniturile vor fi corectate cu coeficienții de ajustare în funcție de gradul de certitudine și de caracterul de permanență a acestora.

Prin introducerea acestei măsuri s-au urmărit, pe de o parte, asigurarea unei capacități sporite a debitorilor de a face față unor condiții adverse și, pe de altă parte, limitarea impactului negativ asupra accesului la finanțare al persoanelor fizice. Astfel, noua măsură prevede o serie de facilități care permit instituțiilor de credit o flexibilitate mai mare în aplicarea acesteia. În primul rând, pentru debitorii care doresc contractarea unui credit ipotecar pentru achiziționarea primei locuințe, nivelul maxim al gradului de îndatorare poate fi majorat cu 5 puncte procentuale. În al doilea rând, instituțiile de credit au posibilitatea de a nu aplica cerința privind gradul maxim de îndatorare pentru debitorii cu risc de nerambursare scăzut[140]. Această excepție nu poate depăși, însă, 15 la sută din volumul trimestrial de credite noi, iar valoarea maximă a unui credit astfel acordat nu poate fi mai mare de 250 000 de euro.

Împrumuturile acordate exclusiv în scopul rambursării creditelor deja contractate sunt exceptate de la aplicarea plafonului maxim de îndatorare. Această excepție are în vedere neîngrădirea accesului populației la refinanțarea împrumuturilor. De asemenea, pentru a îmbunătăți transparența aplicării acestei măsuri în relația creditorilor cu solicitanții de credit, dar și pentru asigurarea unei implementări uniforme la nivelul sectorului bancar, din prevederile Regulamentului a fost eliminată obligația de deducere din veniturile eligibile a cheltuielilor de subzistență.

Calitatea portofoliului de credite acordate populației s-a îmbunătățit în anul 2018, rata creditelor neperformante reducându-se la 4,6 la sută în decembrie 2018. În structură însă, se observă reluarea tendinței de creștere a creditelor neperformante în cazul creditelor în lei, în special al celor de consum. Astfel, volumul creditelor neperformante acordate în lei s-a majorat cu 6 la sută, până la 2,4 miliarde lei, în timp ce volumul celor acordate în lei pentru nevoi de consum negarantate cu ipoteci a crescut cu 15 la sută, rata creditelor neperformante ajungând în acest caz la 4 la sută.

Atât pe segmentul companiilor nefinanciare, cât și pe cel al populației, calitatea portofoliilor de credite este așteptată să se deterioreze în perioada următoare, în special ca urmare a modificării condițiilor economice și financiare, în contextul temperării ritmului de creștere a activității economice și al tensionării echilibrelor macroeconomice. Astfel, rata de nerambursare a creditelor acordate companiilor nefinanciare este estimată să crească în perioada următoare de la 2,9 la sută în decembrie 2018 la 4,1 la sută în decembrie 2019, în timp ce rata de nerambursare este așteptată să se dubleze în cazul creditelor ipotecare (de la 0,3 la sută la 0,6 la sută în perioada decembrie 2018 – decembrie 2019), respectiv să se majoreze cu o treime în cazul creditelor de consum (de la 2,6 la sută la 3,5 la sută, același interval)[141].

[140] Veniturile debitorilor respectivi asigură premisele pentru administrarea adecvată a riscului de nerambursare, respectiv nu sunt mai mici decât salariul mediu net pe economie.

[141] Conform modelelor de estimare a probabilității de nerambursare a companiilor nefinanciare și populației descrise în lucrările Costeiu, A., Neagu, F. – „Bridging the Banking Sector with the Real Economy: A Financial Stability Perspective", ECB Working Paper No. 1592, 2013 și Mihai, I., Popa, R., Banu, E. – „The Probability of Default for Private Individuals Using Microeconomic Data. What is the Role Played by Macroprudential Measures?", *Seminarul de lucru al Grupului ESCB Research Cluster 3*, a doua ediție, 2018.

2.2. Sectorul bancar

Stabilitatea sectorului bancar s-a menţinut adecvată, în condiţiile în care indicatorii prudenţiali şi financiari corespunzători riscurilor asigură în continuare premisele unei creditări sănătoase a sectorului real. Profitabilitatea a fost ridicată în cursul anului 2018, dar vulnerabilităţile structurale ale sectorului, completate de gradul redus şi în scădere al intermedierii financiare, precum şi de incertitudinile care afectează cadrul legislativ în care băncile îşi desfăşoară activitatea, conferă premise reduse de continuare a acestei tendinţe a profitabilităţii în anii următori, stimulând suplimentar procesul de consolidare.

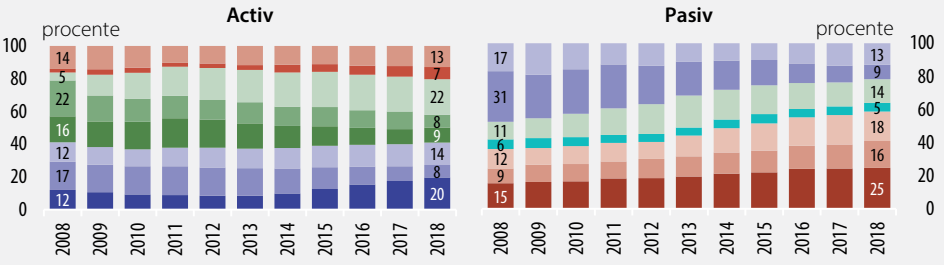
Indicatorii privind gradul de intermediere financiară au continuat să își reducă valoarea (de la 53,7 la sută în 2017 la 51,7 la sută în 2018 în cazul ponderii activelor bancare în PIB, respectiv de la 27,2 la sută la 26,6 la sută în ceea ce privește ponderea în PIB a soldului creditelor acordate sectorului privat), pe fondul avansului mai rapid al creșterii economice. Această tendință este posibil să se mențină și în perioada următoare.

Consolidarea pieței bancare a continuat în anul 2018, iar acţionariatul instituţiilor de credit a cunoscut modificări din perspectiva originii capitalului, pe fondul deciziilor strategice ale unor grupuri bancare prezente în România privind limitarea expunerii pe anumite piețe. În acest context, expunerea băncilor cu capital majoritar grecesc s-a redus semnificativ (până la 5 la sută). Totodată, a continuat tendința de diminuare a personalului bancar și a numărului de unități teritoriale. Deși scopul acestor reduceri este optimizarea cheltuielilor operaționale, în contextul unui grad scăzut de incluziune financiară, dar și de intermediere financiară, această tendință nu este de natură a contribui la ameliorarea accesului populației și al companiilor la servicii financiare sau la creșterea gradului de bancarizare, în special în mediul rural. Perspectivele sunt de accentuare a procesului de consolidare bancară, consecință a necesității de îmbunătățire a eficienței operaționale prin creșterea cotei de piață.

Pe ansamblul sectorului bancar, structura bilanțieră reflectă standarde prudente din perspectiva raportului între datoriile totale și capitalurile proprii. Raportul subunitar dintre credite și depozite (76,2 la sută în 2018; 76,9 la sută în 2017) este consistent cu o lichiditate ridicată a instituțiilor de credit, iar volumul expunerilor față de administrația publică se menține pe un palier înalt, înregistrând una dintre cele mai ridicate valori la nivelul Uniunii Europene.

Bilanțul agregat a continuat să crească (5,7 la sută la finele anului 2018, variație anuală), susținut de creditarea economiei reale, pe partea de activ, și de atragerile suplimentare de depozite de la rezidenți, pe partea de pasiv.

Modelul de afaceri al băncilor locale continuă să fie unul tradițional, axat în mare parte pe relația cu sectorul populației (Grafic 4.6). Orientarea spre acest segment de clienți s-a dovedit a fi favorabilă pentru sectorul bancar prin prisma diversificării riscurilor și a obținerii unor valori superioare pentru randamentele ajustate la risc din creditare, dar și a unui comportament precaut al populației, care asigură o bază consistentă a depozitelor.

Grafic 4.6
Structura bilanțieră a instituțiilor de credit care operează în România

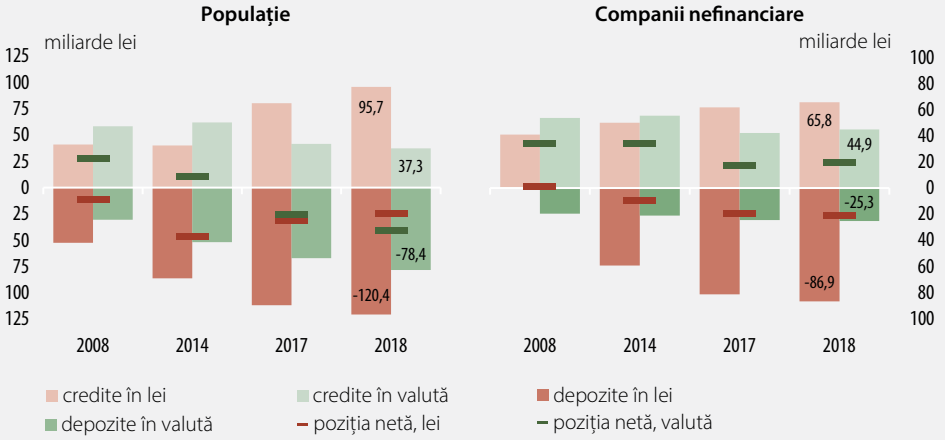
Sursa: BNR – Bilanțul monetar agregat al instituțiilor de credit

Dinamica anuală a soldului creditelor acordate sectorului privat a fost una pozitivă (7,9 la sută în decembrie 2018; 5,7 la sută în decembrie 2017), fiind susținută atât de creditarea în lei, cât și de cea în valută. Ritmul anual de creștere a creditului în lei s-a menținut la o valoare de două cifre (13,4 la sută, decembrie 2018), iar scăderea anuală a creditului în valută s-a temperat substanțial (până la -1,3 la sută în decembrie 2018, de la -8 la sută în decembrie 2017), pe fondul intensificării acordării de credite noi companiilor nefinanciare. Componenta în lei cumula două treimi din stoc la finele anului 2018, cea mai mare proporție înregistrată ulterior anului 1996.

În pofida persistenței factorilor conjuncturali aferenți domeniului legislativ și a majorărilor consemnate de ratele dobânzilor, creditarea populației s-a menținut consistentă (creștere anuală cu 9,2 la sută în decembrie 2018), vizând îndeosebi creditele ipotecare și de consum în lei. Ponderea creditelor acordate populației s-a stabilizat în jurul valorii de 53 la sută din totalul creditelor acordate sectorului privat în anul 2018. Pe partea companiilor nefinanciare s-a observat un reviriment semnificativ spre finele anului (6,3 la sută în decembrie 2018, față de 2,5 la sută în decembrie 2017, variații anuale), în corelație cu creșterea creditelor noi acordate în euro (cu aproape 1 miliard de euro în anul 2018). În acest context, variația anuală a creditului în valută acordat companiilor nefinanciare a atins un punct de inflexiune în luna noiembrie, după aproape șapte ani de situare în teritoriul negativ (+6,2 la sută în decembrie 2018; -6,4 la sută în decembrie 2017) și a fost favorizată de componenta pe termen mediu și lung. Consolidarea tendinței de majorare a creditării companiilor este condiționată, însă, de soluționarea unor deficiențe structurale, precum subcapitalizarea persistentă a unui număr mare de companii sau indisciplina la plată, dar și de o mai bună pregătire a personalului bancar în privința analizei riscului de credit.

Proporția expunerilor față de administrația publică în activele băncilor s-a majorat marginal în cursul anului 2018 (21,7 la sută în decembrie 2018, față de 21,3 la sută în decembrie 2017). Din totalul creanțelor asupra sectorului public (cifrate la 105,5 miliarde lei în decembrie 2018), 90 la sută sunt titluri de valoare emise de administrația centrală. Aceste titluri sunt denominate preponderent în lei (70 la sută în lei, 28 la sută în euro și 2 la sută în alte valute). La nivel individual, nicio bancă nu prezintă o tendință de diminuare a expunerilor din deținere de datorie suverană.

Baza de finanțare a continuat să fie solidă, fiind dominată de depozitele atrase din sectorul privat (aproape 68 la sută în decembrie 2018). La creșterea robustă a depozitelor (9 la sută în decembrie 2018, variație anuală) au contribuit atât companiile nefinanciare, cât și populația. Plasamentele populației s-au menținut importante (60 la sută din stocul depozitelor, respectiv 41 la sută din totalul pasivelor în decembrie 2018). Depozitele în valută atrase de la populație au continuat să aibă o contribuție importantă la creșterea activelor bancare, poziția netă creditoare a acestui sector instituțional față de sectorul bancar întărindu-se pe această componentă de 1,6 ori (Grafic 4.7). Poziția netă față de sectorul bancar a rămas debitoare numai în cazul companiilor nefinanciare și doar pe componenta în valută.

Sursa: BNR – Bilanțul monetar agregat al instituțiilor de credit

Grafic 4.7
Poziția netă a principalelor sectoare instituționale față de sectorul bancar

Depozitele cu scadența de până într-un an rămân predominante (93 la sută din totalul depozitelor locale, respectiv 63 la sută din pasivul agregat în decembrie 2018). În direcția extinderii maturității pasivelor și atenuării vulnerabilității specifice necorelării cu durata și/sau maturitatea activelor, în viitor se preconizează o creștere a importanței emiterii de obligațiuni (pentru îndeplinirea unor cerințe referitoare la pasivele eligibile a fi convertite în capital). Totodată, emiterea de obligațiuni garantate ar putea contribui la diversificarea elementelor lichide cu o calitate ridicată a creditului.

Creditarea transfrontalieră s-a menținut redusă, diminuând în consecință și riscul de contagiune dinspre piața externă. Activele externe cumulau 7,5 la sută din bilanțul agregat la finele anului 2018, iar pasivele externe au ajuns la 8,6 la sută, ca urmare a caracterului ordonat al reducerii finanțării asigurate de băncile-mamă. Contrapartida plasamentelor externe continuă să fie reprezentată de instituții de credit din zona euro, iar aceste plasamente au în general scadențe de până într-un an. Expunerile suverane străine au o pondere modică în bilanțul băncilor.

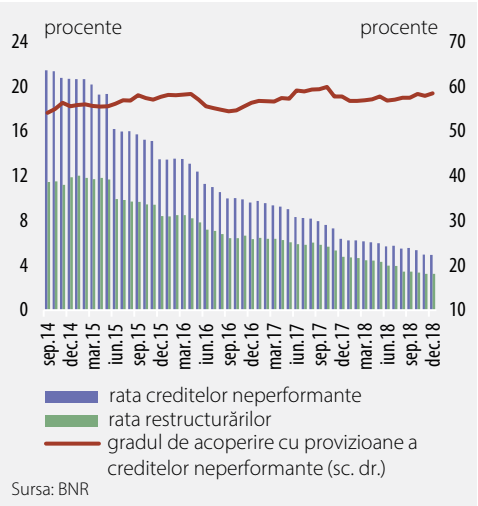
Estimările principalelor șapte bănci din sector relevă că implementarea strategiilor de afaceri ar avea ca rezultat menținerea unei ponderi ridicate și în creștere a creditării populației în totalul activului net până în anul 2021, superioară celei specifice creditării companiilor nefinanciare. Creditul acordat companiilor nefinanciare și populației ar urma să crească anual în medie cu 5,8 la sută în

perioada 2019-2021, creditarea companiilor nefinanciare prezentând un ritm de creștere net superior comparativ cu segmentul populației. În acest context, este necesar ca stabilirea unor ținte de creștere a creditării pentru determinarea cuantumului taxei pe activele bancare să țină cont atât de faza în care se află ciclul financiar, cât și de capacitatea organică a instituțiilor de credit de a majora intermedierea financiară.

Lichiditatea sectorului bancar s-a menținut adecvată pe parcursul anului 2018, valorile consemnate de principalii indicatori relevanți situându-se peste valorile minime reglementate. Indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR – *liquidity coverage ratio*) a cunoscut o creștere moderată la începutul anului 2018, revenind ulterior la o valoare similară finalului anului anterior, respectiv la aproximativ 237,8 la sută (decembrie 2018), nivel superior mediei europene de 152 la sută. Cu toate că nu se așteaptă să intre în vigoare mai devreme de anul 2021, indicatorul de finanțare stabilă netă (NSFR – *Net Stable Funding Ratio*), monitorizat de BNR conform recomandării FMI din cadrul ultimei misiuni FSAP derulate în România, relevă o lichiditate structurală actuală corespunzătoare. Toate instituțiile de credit înregistrează valori supraunitare ale indicatorului NSFR aferent componentei totale și componentei în monedă națională. Pentru componenta în euro, doar un număr redus de bănci ar înregistra vulnerabilități. Valorile confortabile ale ambilor indicatori asigură o bună lichiditate în cazul unor scenarii de stres aplicate pe un orizont de o lună, respectiv de un an.

Nivelul ridicat al activelor lichide deținute de către instituțiile de credit (în special, titluri de stat) atestă o bună capacitate a acestora de a face față unor evoluții adverse ale surselor de finanțare, aspect evidențiat de ultimele exerciții de testare la stres (decembrie 2018). În ipoteza manifestării unor șocuri de finanțare, s-au identificat riscuri limitate în cazul unor bănci de dimensiuni reduse, fără implicații care să pericliteze sectorul bancar în ansamblu.

Calitatea activelor bancare a continuat să se îmbunătățească în anul 2018. Tendința descrescătoare a ratei creditelor neperformante și a ratei restructurărilor s-a consolidat (până la 5,0 la sută, respectiv 3,3 la sută în decembrie 2018), indicatorii plasându-se în intervalele de risc mediu conform ABE (Grafic 4.8). Restructurările internalizează o componentă consistentă a creditelor neperformante și evidențiază eforturile băncilor de soluționare a problemelor debitorilor. Concomitent, gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante s-a majorat la 58,5 la sută la sfârșitul anului 2018, înregistrând valori semnificativ superioare mediei europene. Pentru susținerea procesului de îmbunătățire a calității activelor, CNSM a decis menținerea unui instrument macroprudențial specific,

Sursa: BNR

Grafic 4.8
Indicatori privind calitatea activelor

respectiv amortizorul pentru riscul sistemic, al cărui nivel variază în funcție de valorile a doi indicatori specifici (rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante).

Indicatorii de solvabilitate s-au menținut la un nivel adecvat riscurilor, peste valorile minim reglementate, acoperind cerințele microprudențiale și macroprudențiale și conferind sectorului bancar resurse pentru creșterea creditării. La sfârșitul anului 2018, rata fondurilor proprii totale atingea 20,7 la sută, iar rata fondurilor proprii de nivel 1 era de 18,6 la sută, valorile indicatorilor fiind ușor superioare mediei europene. Menținerea măsurilor macroprudențiale referitoare la amortizoarele de capital nu a afectat capacitatea sectorului bancar de a susține creditarea. În ultimii zece ani atât capitalul, cât și activele ponderate la risc au acționat în direcția creșterii ratei fondurilor proprii ale băncilor. În primul rând, rata generală de risc a scăzut considerabil în ultimul deceniu (cu circa 12 puncte procentuale în perioada 2008-2018, până la 37 la sută), datorită orientării activității bancare către clase de expuneri care solicitau mai puțin capital (respectiv finanțarea administrației centrale și creditarea ipotecară, din care o bună parte prin programul „Prima casă"), în dauna finanțării firmelor. În al doilea rând, fondurile proprii ale băncilor s-au majorat în ultimii zece ani în special prin profitul reținut, prin aportul de capital nou al acționarilor băncilor (12,8 miliarde lei în intervalul 2008-2018), respectiv ca efect al trecerii la IFRS.

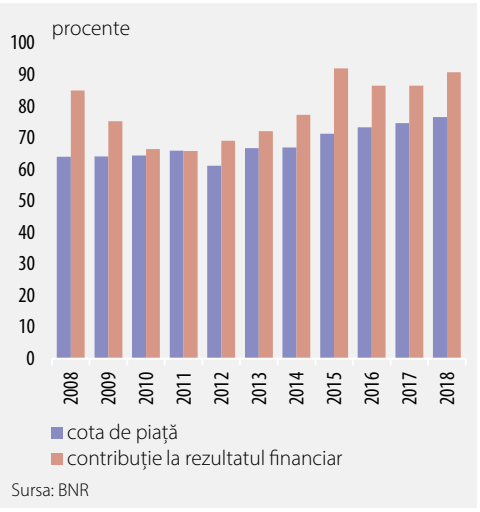
BNR desfășoară periodic exerciții de testare la stres a adecvării capitalului instituțiilor de credit. Cel mai recent exercițiu acoperă un orizont de trei ani (T1 2018 – T4 2020) și are la bază metodologia (adaptată la o abordare de tip *top-down*) și scenariile macroeconomice (un scenariu de bază și unul advers) elaborate la nivel european, în contextul exercițiului de testare la stres derulat de ABE în anul 2018. Exercițiul a fost aplicat tuturor instituțiilor de credit persoane juridice române, conform situațiilor financiare disponibile la decembrie 2017.

Conform scenariului de bază, care presupune evoluția probabilă a variabilelor macroeconomice, ratele de adecvare a capitalului la nivel agregat se mențin peste pragul minim reglementat, rata fondurilor proprii totale fiind proiectată a crește până la 23 la sută.

Rezultatele estimate conform scenariului advers (care are în vedere o creștere economică cumulată de -1 la sută până la finele orizontului de analiză) relevă existența unor vulnerabilități la nivelul sectorului bancar, în ipoteza manifestării unor evoluții nefavorabile de intensitate moderată ale cadrului macroeconomic, însă, chiar și în aceste condiții, nivelul deficitului potențial de capital ar fi gestionabil. Rata fondurilor proprii totale la nivel agregat ar cunoaște o deteriorare accentuată până la finele anului 2020 (scăzând cu aproximativ 4,9 puncte procentuale), cu un grad ridicat de eterogenitate la nivel individual, în funcție de structura bilanțieră a instituțiilor de credit. Vulnerabilitățile identificate punctează faptul că situațiile financiare pozitive consemnate în prezent sunt realizate conjunctural, o eventuală modificare a cadrului macroeconomic conducând la ajustarea semnificativă a profitabilității.

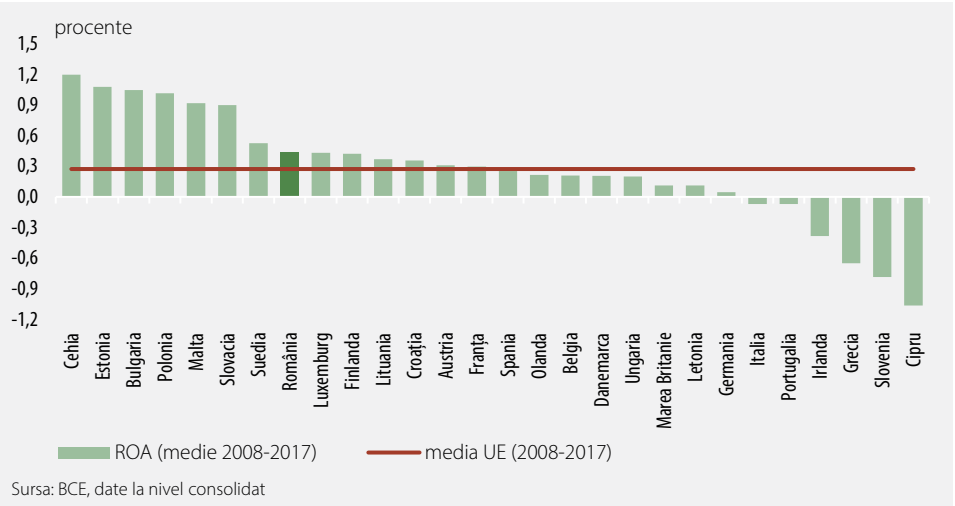
Efectul de levier rămâne superior valorii minime reglementate de 3 la sută atât la nivel agregat (9,3 la sută în decembrie 2018), cât și în cazul individual al instituțiilor de credit din România, reflectând implicit nivelul redus de intermediere financiară.

Sectorul bancar românesc a înregistrat la finele anului 2018 un profit net de 6,8 miliarde lei, concentrat la băncile mari (Grafic 4.9), în contextul continuării reducerii semnificative a cheltuielilor nete cu ajustările pentru depreciere, precum și al menținerii ritmului înalt de creștere a componentei în lei a creditului acordat sectorului privat. Nivelurile principalilor indicatori de profitabilitate, respectiv rentabilitatea activelor – ROA (1,6 la sută) și rentabilitatea financiară – ROE (14,6 la sută), sunt adecvate, dar nu excesive. Mediile ROE și ROA aferente ultimilor zece ani (3,9 la sută, respectiv 0,4 la sută, perioada 2008-2017) plasează sectorul bancar național pe a douăsprezecea, respectiv pe a opta poziție între statele din UE (Grafic 4.10). Cota de piață agregată a băncilor cu pierderi (4,1 la sută) s-a menținut în zona minimului istoric al ultimilor 10 ani.

Sursa: BNR

Grafic 4.9
Evoluția cotei de piață a activelor băncilor mari (peste 5 la sută cotă de piață) și contribuția acestora la profitul agregat

Sursa: BCE, date la nivel consolidat

Grafic 4.10
ROA, comparații europene

Veniturile nete din dobânzi, componenta principală a veniturilor operaționale (65,4 la sută), și-au încetinit ușor ritmul anual de creștere, în contextul dinamicilor pozitive mai reduse ale veniturilor, comparativ cu cele ale cheltuielilor cu dobânzile. Traiectoria ascendentă a veniturilor din dobânzi a fost determinată de evoluțiile asociate activelor financiare evaluate la cost amortizat. Astfel, efectul de volum, imprimat de extinderea creditării în lei, a fost amplificat de continuarea creșterii ratelor dobânzilor în moneda națională (efectul de preț). Costul finanțării s-a poziționat de la începutul anului în teritoriul pozitiv, după ani de ajustări semnificative, sub impactul reluării creșterii ratelor dobânzilor bonificate în lei, care s-a suprapus cu o continuare a majorării volumelor depozitelor atrase.

O evoluție pozitivă, dar de magnitudine mai redusă, a fost consemnată de veniturile nete din comisioane, ponderea acestora în totalul veniturilor din exploatare (19,6 la sută)

diminuându-se ușor față de anul anterior. Diferențele nete de curs de schimb și-au păstrat a treia poziție în veniturile operaționale (7,8 la sută), deși dinamica lor pozitivă a fost întreruptă de scăderi episodice.

Cheltuielile operaționale și-au păstrat tendința ascendentă, pe fondul majorării cheltuielilor cu personalul (ca urmare a creșterii ușoare a salariului mediu net agregat), concomitent cu o nouă scădere a numărului de angajați și de sucursale.

Eficiența operațională s-a menținut în zona de risc mediu, iar procesul de consolidare a băncilor de talie medie și mică se așteaptă a continua, inclusiv datorită permanentizării unor randamente financiare sub costul capitalului în cazul instituțiilor de credit supuse vânzării.

Nivelul excepțional de scăzut al ratelor de nerambursare a determinat reducerea la jumătate a indicatorului cheltuieli nete cu ajustările pentru depreciere raportate la active medii (0,2 la sută) comparativ cu anul anterior, raportul situându-se cu mult sub maximul înregistrat în anul 2014. Acest aspect a permis raportarea unei profitabilități ridicate în anul 2018, care însă ar putea fi nesustenabilă pe termen mai lung, în condițiile unei reajustări a ratelor de nerambursare la valori mai apropiate de mediile consemnate istoric.

Perspectivele asupra profitabilității sunt afectate și de introducerea taxei pe active bancare începând cu anul 2019. Conform OUG nr. 114/2018, taxa urma să se aplice tuturor activelor financiare, iar cota de impozitare se determina prin raportare la o referință calculată în funcție de indicatorii ROBOR. Elemente precum magnitudinea cotei de taxare (considerabil superioară nivelului indicatorului ROA istoric, dar și nivelului cotei practicate de alte țări ale UE), gradul de acoperire a acestei taxe, dar și mecanismul de determinare a nivelului cotei de taxare în funcție de ROBOR au fost semnalate de BNR ca elemente ce afectează stabilitatea financiară. Aceste elemente au făcut obiectul discuțiilor instituționale în cadrul CNSM, iar în luna martie 2019 deficiențele semnalate au fost semnificativ diminuate prin adoptarea OUG nr. 19/2019 care a modificat OUG nr. 114/2018. Astfel, taxarea activelor presupune: (i) o cotă de impozitare anuală de 0,2 la sută sau 0,4 la sută, în funcție de cota de piață a activelor (sub 1 la sută sau peste 1 la sută); (ii) o bază de impozitare reprezentată de active financiare ajustate cu elemente precum numerar, expuneri interbancare, solduri la banca centrală, expuneri suverane sau cu garanții ale administrației publice centrale, credite neperformante; (iii) un mecanism de diminuare a taxei în funcție de creșterea creditării și reducerea marjelor de dobândă; (iv) scutirea de la plata taxei a băncilor ce înregistrează pierderi sau restricții asupra creditării. Introducerea taxei pe activele bancare a accentuat riscul privind incertitudinea cadrului legislativ în domeniul financiar-bancar și se adaugă unui set de propuneri legislative ce vizează debitorii (impunerea unor plafoane maxime pentru ratele dobânzilor la creditele acordate populației, eliminarea caracterului de titlu executoriu al contractelor de credit, posibilitatea răscumpărării creanțelor cesionate la cel mult dublul prețului plătit de cesionari), care însă au fost declarate neconstituționale în luna martie 2019. În acest context, strategiile de afaceri ale băncilor în anul 2019 sunt considerabil influențate de persistența unui cadru legislativ incert și împovărător fiscal.

Posibila intrare în Uniunea Bancară prin mecanismul de cooperare strânsă constituie un element important în ceea ce privește sectorul bancar autohton. Deși nu s-a stabilit o dată concretă pentru implementarea acestei măsuri incluse în Planul național de adoptare a monedei euro, aderarea la Uniunea Bancară va avea loc cel mai probabil înainte sau simultan cu intrarea în ERM II. Planul național menționat conține și pașii concreți care urmează a fi efectuați în acest sens: adoptarea unei decizii la nivel politic privind aderarea României la Uniunea Bancară prin mecanismul de cooperare strânsă, stabilirea unei date preconizate pentru intrarea în mecanismul de cooperare strânsă, elaborarea propunerii de proiect de modificare a cadrului legislativ național relevant, derularea exercițiului de evaluare cuprinzătoare a instituțiilor de credit din România în condițiile și la termenele convenite de comun acord cu BCE.

2.3. Sectorul financiar nebancar

Finanțarea economiei reale prin intermediul instituțiilor financiare nebancare a continuat evoluția ascendentă și în anul 2018, consemnându-se o creștere anuală a expunerilor de 8,7 la sută față de anul precedent. Analiza în structură arată o evoluție mixtă. Astfel, creditele către societățile nefinanciare au înregistrat o majorare de 12,3 la sută, în timp ce împrumuturile destinate populației s-au contractat cu 1,2 la sută. Rata creditelor neperformante la nivelul IFN a continuat să se diminueze până la o valoare de 3,8 la sută la sfârșitul anului 2018.

În urma întăririi cadrului de reglementare și supraveghere a sectorului IFN de la sfârșitul anului 2017, s-a observat o creștere a numărului de entități care au fost înregistrate în Registrul special, acestora fiindu-le aplicate cerințe suplimentare de natură prudențială. Măsurile adoptate au vizat asigurarea premiselor pentru îmbunătățirea gestionării riscurilor de către IFN, diminuarea arbitrajului de reglementare, dar și atenuarea potențialelor efecte sistemice care pot apărea dinspre acest sector.

Segmentul asigurărilor din România a continuat să reprezinte cel mai îngust segment al sectorului financiar nebancar ca pondere a activelor în PIB (2,7 la sută în anul 2018). Primele brute subscrise au totalizat 10,14 miliarde lei la sfârșitul anului 2018, iar numărul de contracte în vigoare la aceeași dată de referință a fost de aproximativ 15 milioane, în creștere cu 5 la sută față de sfârșitul anului 2017.

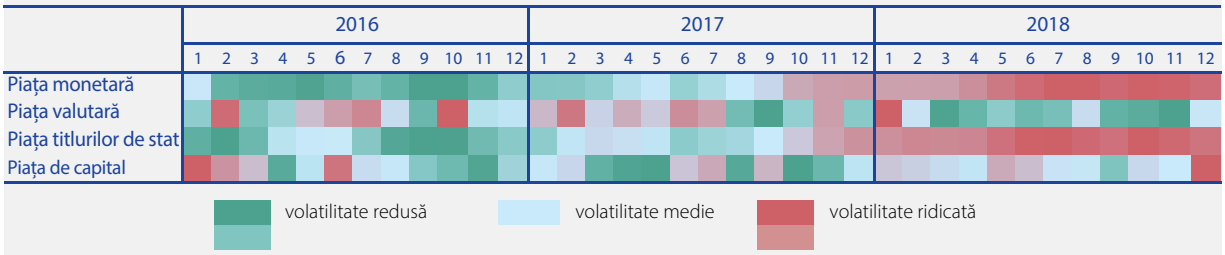
2.4. Piețele financiare

Anul 2018 a fost marcat de perioade de volatilitate ridicată pe principalele piețe financiare internaționale, pe fondul escaladării tensiunilor comerciale și al normalizării politicii monetare în SUA, precum și ca urmare a semnalelor privind încetinirea creșterii economice în China, coroborate cu o serie de turbulențe financiare în unele economii emergente importante. Piețele de capital au cunoscut o corecție accentuată în luna februarie a anului 2018, urmată de o perioadă stabilă până în luna octombrie, când a fost consemnată o ajustare negativă semnificativă, repetată și în ultimele săptămâni ale anului. Indicii bursieri americani și europeni au consemnat pierderi importante în luna decembrie, încheind evoluția anuală în teritoriul negativ. Deși riscul de ajustare bruscă a primei de risc pe piețele financiare internaționale a rămas

la un nivel înalt pe parcursul anului 2018, s-a remarcat pozitiv faptul că episoadele de volatilitate ridicată au avut un caracter limitat, fără implicații semnificative asupra sistemului financiar.

Pieţele financiare interne au fost caracterizate de evoluţii mixte (Tabel 4.1). Astfel, piaţa monetară şi cea a titlurilor de stat au fost afectate pe tot parcursul anului 2018 de un nivel ridicat de volatilitate marcat, pe de o parte, de ajustarea aşteptărilor instituţiilor de credit privind conduita politicii monetare în condiţiile menţinerii ratei inflaţiei deasupra intervalului de variaţie asociat ţintei şi, pe de altă parte, de un grad sporit de incertitudine a politicii fiscale şi a celei a veniturilor. Piaţa de capital şi cea valutară au fost afectate de episoade limitate de volatilitate, factorii de influenţă de natură externă fiind potenţaţi de cei interni. Modificările de politică fiscală de la sfârşitul anului 2018 au determinat corecţia accentuată a indicilor bursieri autohtoni, efectele fiind reflectate şi de evoluţia cursului de schimb al leului în primele luni ale anului 2019.

Tabel 4.1. Tabloul volatilităţii din pieţele financiare româneşti în perioada ianuarie 2016 – decembrie 2018

Notă: Piaţa monetară (ROBOR 3M), piaţa valutară (curs de schimb leu/euro), piaţa titlurilor de stat (randamente titluri de stat cu maturitate de 5 ani), piaţa de capital (indice BET); pentru fiecare indice reprezentativ s-a estimat volatilitatea condiţionată (de tip GARCH); pragurile sunt stabilite pe baza distribuţiei empirice a volatilităţii estimate.

Sursa: Bloomberg, calcule BNR

Creşterea aversiunii la risc a investitorilor faţă de pieţele emergente pe fondul crizelor economice din Turcia şi Argentina, dar şi intensificarea tensiunilor comerciale între China şi SUA au condus la presiuni de depreciere a monedei naţionale pe parcursul anului 2018, în acest sens acţionând şi factori interni, cum ar fi deteriorarea soldului contului curent sau tensiunile politice. Aceste presiuni au fost atenuate de menţinerea unui ecart pozitiv faţă de ratele de dobândă din regiune, conducând la recuperarea pierderilor suferite în primul trimestru şi, ulterior, la menţinerea cursului de schimb relativ stabil până la finele anului 2018.

3. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudenţială şi stabilitatea financiară

3.1. Centrala Riscului de Credit

Centrala Riscului de Credit funcţionează în conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 2/2012 privind organizarea şi funcţionarea la Banca Naţională a României a Centralei Riscului de Credit, cu modificările ulterioare.

La data de 1 februarie 2018 a intrat în vigoare Regulamentul BNR nr. 3/2017 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 2/2012 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Riscului de Credit.

Modificarea regulamentului a fost determinată de intrarea în vigoare a *International Financial Reporting Standard* – IFRS 9 (care înlocuiește *International Accounting Standards* – IAS 39) și a Legii nr. 151/2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice, precum și de abrogarea Regulamentului BNR nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare.

Principalele modificări ale regulamentului se referă la următoarele aspecte:

1. Eliminarea obligației de raportare privind categoria de încadrare a debitorului, ca urmare a abrogării Regulamentului BNR nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare.
2. Introducerea indicatorului stadiul de depreciere pentru instituțiile de credit, ca urmare a intrării în vigoare a IFRS 9. Potrivit acestui standard, deprecierea are la bază pierderile anticipate și presupune o recunoaștere din timp a pierderilor așteptate în viitor.
3. Introducerea indicatorului categoria de clasificare, conform Regulamentului BNR nr. 5/2012 privind clasificarea creditelor și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit aplicabil entităților supravegheate de Banca Națională a României, altele decât instituțiile de credit, pentru instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special.
4. Completarea nomenclatorului privind serviciul datoriei cu o nouă categorie de întârziere, respectiv „întârziere între 1 și 5 ani".
5. Adăugarea unei poziții noi în nomenclatorul privind situația specială a debitorilor, pentru raportarea insolvenței persoanelor fizice, ca urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 151/2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice.

În conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 2/2012, cu modificările ulterioare, persoane declarante la CRC sunt instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special de la BNR, instituțiile emitente de monedă electronică și instituțiile de plată care înregistrează un nivel semnificativ al activității de creditare. La finele anului 2018, un număr de 100 de persoane declarante au raportat la CRC: 34 de instituții de credit, 65 de IFN (comparativ cu 34 de instituții de credit și 39 de IFN la sfârșitul anului 2017) și o instituție de plată.

Creșterea numărului de IFN a fost determinată de modificarea criteriilor de înscriere în Registrul special, în conformitate cu prevederile art. 26 și ale art. 29 din Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 20/2009 privind instituțiile financiare bancare, cu modificările și completările ulterioare, care au intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2017. Aceste modificări se referă la includerea a două noi criterii pentru înscrierea IFN în Registrul special, respectiv depășirea unui volum total al creditelor de consum acordate în ultimele trei trimestre, de 75 000 000 lei, și depășirea anumitor limite ale

mediei lunare a dobânzilor anuale efective pentru creditele de consum, în funcție de durata inițială a acestor credite.

Instituțiile financiare nebancare și instituția de plată dețin o pondere relativ scăzută în totalul informațiilor raportate la CRC: număr de debitori – 11,10 la sută; număr de credite și angajamente – 11,67 la sută; total sumă datorată – 7,94 la sută; sumă restantă – 6,15 la sută. Toate aceste ponderi au înregistrat creșteri comparativ cu luna decembrie 2017, determinate și de sporirea numărului de IFN care raportează la CRC.

În cursul anului 2018, numărul de interogări ale bazei de date a CRC a crescut, ajungând la 1,8 milioane de interogări (comparativ cu 1,5 milioane în 2017), din care 64,9 la sută au fost realizate cu acordul debitorilor potențiali. Prin aceste interogări au fost solicitate și s-au oferit informații despre riscul global, creditele și restanțele debitorilor.

Evoluția principalilor indicatori utilizați de CRC este prezentată în Tabelele 4.2-4.3, separat pentru instituții de credit și IFN înscrise în Registrul special.

Tabel 4.2
Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții de credit

	31 decembrie 2017	31 decembrie 2018	variație procentuală dec. 2018/dec. 2017
Număr debitori (mii)	1 176	1 292	9,9
Persoane fizice	1 076	1 191	10,7
Persoane juridice	100	101	1,0
Număr debitori cu restanțe (mii)	170	178	4,7
Număr credite și angajamente (mii)	2 082	2 309	10,9
Număr credite restante (mii)	230	242	5,2
Total sumă datorată (mil. lei)	303 266	323 513	6,7
Persoane fizice	113 450	123 633	9,0
Persoane juridice	189 816	199 933	5,3
Suma restantă (mil. lei)	21 670	19 321	-10,8

Sursa: CRC

Comparativ cu anul 2017, în cazul instituțiilor de credit suma restantă s-a diminuat semnificativ (cu 10,8 la sută; Tabel 4.2), în timp ce suma datorată a crescut cu 6,7 la sută, fapt care a determinat reducerea ponderii sumei restante în total sumă datorată (până la 6,0 la sută). În același timp, s-au constatat creșteri ale numărului creditelor restante (cu 5,2 la sută) și ale numărului debitorilor cu restanțe (cu 4,7 la sută).

Persoanele fizice reprezentau 92,18 la sută din numărul total al debitorilor înregistrați în baza de date a CRC la 31 decembrie 2018; la aceeași dată, ponderea creditelor acordate persoanelor fizice în totalul sumei datorate a fost de 38,22 la sută, în creștere ușoară față de nivelul de la finele anului anterior. Structura creditelor acordate persoanelor fizice, în funcție de valută, se prezintă astfel: 68,4 la sută erau denominate în lei, 28,3 la sută în euro, 3,1 la sută în franci elvețieni și 0,1 la sută în dolari SUA. Ponderea creditelor în lei a crescut față de anul anterior, în detrimentul celei aferente creditelor denominate în euro și franci elvețieni.

În cazul IFN și al instituțiilor de plată s-au înregistrat creșteri față de anul 2017 pentru majoritatea indicatorilor (Tabel 4.3), astfel: numărul debitorilor înregistrați în baza de date a CRC cu 27,0 la sută, numărul creditelor și angajamentelor cu 20,1 la sută, numărul creditelor restante cu 8,3 la sută. În aceeași perioadă, s-a constatat diminuarea sumei restante cu 3,5 la sută. Ponderea sumei restante în total sumă datorată a fost de 4,5 la sută, în scădere față de anul anterior.

Tabel 4.3
Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții financiare nebancare și instituții de plată

	31 decembrie 2017	31 decembrie 2018	variație procentuală dec. 2018/dec. 2017
Număr debitori (mii)	122	155	27,0
Persoane fizice	56	75	33,9
Persoane juridice	66	80	21,2
Număr debitori cu restanțe (mii)	18	21	16,7
Număr credite și angajamente (mii)	254	305	20,1
Număr credite restante (mii)	36	39	8,3
Total sumă datorată (mil. lei)	23 829	27 907	17,1
Persoane fizice	2 360	3 312	40,3
Persoane juridice	21 469	24 595	14,6
Suma restantă (mil. lei)	1 311	1 265	-3,5

Sursa: CRC

Structura debitorilor pentru IFN și instituția de plată este diferită de cea aferentă instituțiilor de credit, în sensul în care persoanele juridice dețin ponderea cea mai mare (51,61 la sută la finele anului 2018).

În cursul anului 2018, persoanele declarante au raportat mai multe grupuri de clienți față de anul anterior, astfel încât la 31 decembrie 2018 existau în baza de date a CRC 1 067 648 de grupuri. Spre deosebire de anul anterior, când persoanele declarante nu au raportat informații despre fraude cu carduri, în anul 2018 au fost raportate informații despre 11 debitori care au produs fraude cu carduri, cu o valoare totală a sumei fraudate de circa 25 de mii lei.

În cursul anului 2018, un număr de 663 de petenți au solicitat informații referitoare la datele raportate la CRC pe numele lor, față de 380 de petenți în 2017. Conform celor menționate de petenți în cereri, creșterea a fost determinată de participarea la programul „Start-Up Nation" inițiat de Ministerul pentru Mediul de Afaceri, Comerț și Antreprenoriat, pentru care se solicită la dosar un document din care să reiasă îndatorarea totală a acestora față de sistemul financiar-bancar.

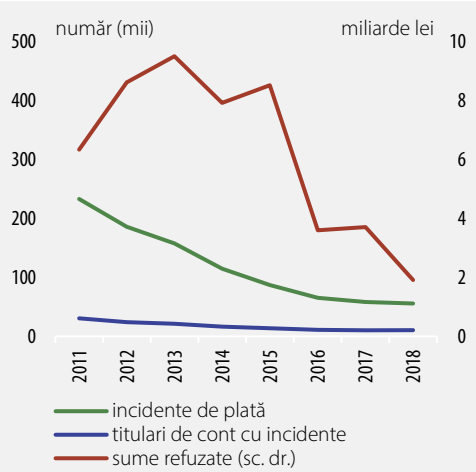
În ceea ce privește schimbul transfrontalier de informații privind creditele aferente persoanelor juridice în baza Memorandumului de înțelegere privind schimbul de informații între registrele de credit naționale în vederea transmiterii acestora către persoanele declarante, acesta a încetat începând cu luna septembrie 2018. Renunțarea la acest schimb de informații a avut loc ca urmare a realizării, în luna noiembrie 2018, a primei raportări, în baza Regulamentului (UE) 2016/867 al Băncii Centrale Europene privind colectarea datelor cu caracter granular cu privire la credite și la riscul de credit (Regulamentul AnaCredit), a informațiilor granulare referitoare la creditele persoanelor juridice cu expunere mai mare de 25 000 de euro.

3.2. Centrala Incidentelor de Plăți

Centrala Incidentelor de Plăți funcționează în conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 1/2012 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Incidentelor de Plăți.

La nivelul anului 2018, baza de date a CIP relevă reduceri pentru suma refuzată la plată și pentru numărul incidentelor de plată și o creștere pentru numărul titularilor de cont care le-au generat. Se constată o scădere a valorii medii a sumei refuzate, până la 34 de mii lei, față de 63 de mii lei în anul 2017.

Comparativ cu anul anterior, numărul titularilor de cont înregistrați cu incidente de plată a crescut cu 1,4 la sută, ajungând la 10 493 în anul 2018, iar numărul incidentelor de plată s-a redus cu 4,8 la sută, până la 55 886. Totodată, s-a diminuat numărul mediu de incidente produse de un titular de cont, iar numărul de titulari de cont declarați în interdicție bancară a scăzut cu 16,9 la sută (de la 508 în anul 2017 la 422 în 2018). În anul 2018 au fost înregistrate 111 persoane fizice care au produs incidente de plată, preponderent cu bilete la ordin, comparativ cu un număr de 108 în 2017.

Sursa: CIP

Grafic 4.11
Principalii indicatori privind incidentele de plată, 2011-2018

Valoarea sumelor refuzate la plată a scăzut cu 48,3 la sută, până la 1 916 milioane lei în anul 2018, față de 3 710 milioane lei în 2017 (Grafic 4.11).

Referitor la concentrarea privind incidentele de plată raportate de către persoanele declarante, în anul 2018 un număr de 15 instituții de credit au raportat 96 la sută din numărul total al incidentelor de plată, reprezentând 95,3 la sută din valoarea totală a sumei refuzate, iar cel mai frecvent motiv de refuz la plată l-a reprezentat lipsa totală sau parțială de disponibil în cont (59,0 la sută din totalul motivelor de refuz, în creștere față de anul 2017, când ponderea a fost de 58,07 la sută).

Pe parcursul anului 2018 au fost înregistrate 7,2 milioane de interogări ale bazei de date a CIP (+17,0 la sută), efectuate de instituțiile de credit în nume propriu sau în numele clienților, ceea ce arată interesul instituțiilor de credit în utilizarea acestor informații. Răspunsurile la aceste interogări oferă informații despre titularii de cont, pentru a se verifica dacă pe numele acestora s-au înregistrat incidente de plată.

În anul 2018, un număr de 42 de petenți au solicitat informații referitoare la datele raportate la Centrala Incidentelor de Plăți pe numele lor, comparativ cu 36 de petenți în 2017.

Capitolul 5

Autorizarea și reglementarea instituțiilor financiare

1. Autorizarea și notificarea instituțiilor financiare

Autorizarea instituțiilor de credit

Prerogativele Băncii Naționale a României în domeniul autorizării instituțiilor de credit sunt stabilite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare. În anul 2018, Banca Națională a României nu a autorizat nicio instituție de credit.

În cursul anului 2018 a fost înscrisă în Registrul instituțiilor de credit sucursala în România a unei instituții de credit dintr-un alt stat membru, respectiv BNP Paribas Personal Finance S.A. Paris – Sucursala București.

Totodată, din Registrul instituțiilor de credit au fost radiate Banca Cooperatistă Miko Miercurea Ciuc, ca urmare a fuziunii prin absorbție de către Banca Cooperatistă Eurocoop Sfântu Gheorghe, precum și sucursala în România a unei instituții de credit dintr-un alt stat membru, respectiv Intesa Sanpaolo SpA Torino – Sucursala București.

Autorizarea instituțiilor de plată

În baza competențelor pe linia reglementării, autorizării și supravegherii prudențiale a instituțiilor de plată, potrivit dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată, aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010, cu modificările și completările ulterioare, și respectiv ale Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 21/2009 privind instituțiile de plată, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României a înscris în Registrul instituțiilor de plată 6 agenți ai instituției de plată Meridiana Transfer de Bani S.R.L., 2 agenți ai instituției de plată Smith & Smith S.R.L., precum și un agent al instituției de plată Speed Transfer Financiar S.R.L. și a radiat din același registru instituția de plată Cetelem IFN S.A., ca urmare a fuziunii transfrontaliere prin absorbție de către BNP Paribas Personal Finance S.A., cât și 45 de agenți ai instituției de plată Meridiana Transfer de Bani S.R.L., un agent al instituției de plată Smith & Smith S.R.L. și un agent al instituției de plată Speed Transfer Financiar S.R.L.

De asemenea, în cursul anului 2018 au fost înregistrate 3 cereri de autorizare în calitate de instituție de plată, două dintre cereri fiind retrase[142] pe parcursul procesului de autorizare, în contextul solicitărilor de remediere a deficiențelor constatate privitor

[142] Una dintre cererile de autorizare a fost retrasă în luna martie 2019.

la documentația depusă, iar cea de-a treia cerere a fost soluționată favorabil în martie 2019, prin autorizarea de către banca centrală a instituției de plată Transfer Rapid Electronic S.R.L.

Autorizarea instituțiilor emitente de monedă electronică

În baza competențelor pe linia reglementării, autorizării și supravegherii prudențiale a instituțiilor emitente de monedă electronică, potrivit dispozițiilor Legii nr. 127/2011 privind activitatea de emitere de monedă electronică, cu modificările și completările ulterioare, și respectiv ale Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 8/2011 privind instituțiile emitente de monedă electronică, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României a înscris în Registrul instituțiilor emitente de monedă electronică un agent al instituției emitente de monedă electronică Capital Financial Services S.A. și a radiat din același registru instituția emitentă de monedă electronică Vodafone România M-Payments S.R.L.

Notificarea instituțiilor financiare nebancare

În anul 2018 a continuat procesul de notificare și înscriere în registre a instituțiilor financiare nebancare nou-înființate. În conformitate cu prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, cu modificările și completările ulterioare, au fost supuse procedurii de notificare și înscriere în Registrul general 9 instituții financiare nebancare, în Registrul special 36 de instituții financiare nebancare și în Registrul de evidență 86 de instituții financiare nebancare.

Totodată, au fost radiate din Registrul general 14 instituții financiare nebancare, din Registrul special 12 instituții financiare nebancare, iar din Registrul de evidență 74 de instituții financiare nebancare.

2. Cadrul de reglementare pentru instituțiile de credit

Principalele progrese înregistrate în cursul anului 2018 în ceea ce privește cadrul de reglementare aplicabil instituțiilor de credit au rezultat din:

- emiterea Regulamentului BNR nr. 1/2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituțiile de credit și pentru abrogarea Regulamentului BNR nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare, și a Ordinului BNR nr. 15/2012 privind raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului BNR nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare. Modificările aduse Regulamentului BNR nr. 5/2013 au constat în a impune instituțiilor de credit să ia măsurile necesare pentru a evita păstrarea condițiilor mai favorabile acordate, în cadrul pachetelor de remunerare, salariaților care nu mai sunt angajați ai grupului instituției de credit. Abrogarea Regulamentului BNR nr. 16/2012 s-a datorat expirării perioadei tranzitorii de deducere a filtrelor prudențiale din fondurile proprii ale instituțiilor de credit, prevăzută la art. 656 și art. 657 din Regulamentul BNR nr. 5/2013;

- emiterea Regulamentului BNR nr. 2/2018 privind modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 25/2011 privind lichiditatea instituțiilor de credit, care prevede modificarea tratamentului angajamentelor de creditare furnizate clienților care nu sunt clienți financiari, pentru care nu sunt prevăzute grafice estimative de trageri. De asemenea, regulamentul elimină obligația de respectare a limitei indicatorului de lichiditate pe prima bandă de scadență, respectiv până la o lună, în scopul evitării existenței unui dublu standard în materie, având în vedere că la nivelul UE, începând cu data de 1 ianuarie 2018, au fost introduse standarde minime obligatorii privind indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate pe termen scurt (de până la 30 de zile);
- emiterea Regulamentului BNR nr. 5/2018 privind modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituții de credit, cu modificările și completările ulterioare, prin care au fost introduse prevederi privind obligația instituțiilor de credit de a întocmi și a transmite lista agenților bancari către Banca Națională a României. În baza informațiilor transmise de acestea, Banca Națională a României ține un registru, pe care îl actualizează permanent. Totodată, Regulamentul nr. 5/2018 stabilește și nivelul pragurilor de semnificație utilizate de către instituțiile de credit în contextul definiției stării de nerambursare;
- emiterea Ordinului BNR nr. 4/2018 privind amortizorul de capital pentru risc sistemic, elaborat pentru implementarea Recomandării Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială nr. R/9/2017 privind amortizorul de capital pentru riscul sistemic în România. Potrivit acestuia, începând cu data de 30 iunie 2018, instituțiile de credit, persoane juridice române, mențin un amortizor de capital pentru risc sistemic aplicabil tuturor expunerilor, iar nivelul acestuia se determină pe baza metodologiei prezentate în anexa respectivului ordin;
- emiterea Ordinului BNR nr. 8/2018 privind amortizorul de capital pentru risc sistemic, elaborat pentru implementarea Recomandării Comitetului National pentru Supravegherea Macroprudențială nr. R/7/2018 privind amortizorul de capital pentru riscul sistemic în România, în vederea actualizării metodologiei utilizate la determinarea valorilor indicatorilor în funcție de care se determină amortizorul de capital pentru risc sistemic;
- emiterea Ordinului BNR nr. 9/2018 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII), elaborat pentru implementarea Recomandării Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială nr. R/6/2018 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România. Potrivit acestuia, începând cu data de 1 ianuarie 2019, instituțiile O-SII din România mențin un amortizor O-SII, al cărui nivel este prevăzut în ordin și este determinat pe baza valorii totale a expunerii la risc, calculată în conformitate cu art. 92 alin. (3) din Regulamentul (UE) 575/2013 al Parlamentului și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și firmele de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) 648/2012.

  În vederea asigurării convergenței instrumentelor și practicilor de supraveghere prudențială utilizate la nivel național către cele mai bune practici la nivel european, s-a continuat preluarea în cadrul de reglementare național a ghidurilor emise de

Autoritatea Bancară Europeană în domeniul prudenței bancare. În acest sens, au fost emise instrucțiuni adresate instituțiilor de credit, pentru a indica acestora că precizările și detaliile cuprinse în aceste ghiduri trebuie să fie avute în vedere în aplicarea cadrului de reglementare. Totodată, pentru acele prevederi ale ghidurilor care includ cerințe de conformare pentru autoritățile competente, Banca Națională a României, în calitate de autoritate competentă sau, după caz, de autoritate de rezoluție, și-a transparentizat decizia de aplicare a acestor prevederi prin comunicate postate pe *website*-ul oficial, informând, în acest mod, cu privire la luarea în considerare a prevederilor acestor ghiduri în cadrul activităților desfășurate în calitate de autoritate competentă, respectiv autoritate de rezoluție.

În anul 2018, Banca Națională a României a analizat și preluat în cadrul de reglementare următoarele ghiduri:

- Ghidul Autorității Bancare Europene privind publicarea uniformă, în temeiul art. 473a din Regulamentul (UE) 575/2013, a măsurilor tranzitorii pentru diminuarea impactului introducerii IFRS 9 asupra fondurilor proprii – EBA/GL/2018/01, preluat prin Instrucțiunile din 30 martie 2018 privind cerințele de publicare referitoare la aplicarea măsurilor tranzitorii pentru diminuarea impactului introducerii IFRS 9 asupra fondurilor proprii;
- Ghidul privind evaluarea riscurilor asociate tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) în cadrul procesului de supraveghere și evaluare – SREP – EBA/GL/2017/05, preluat prin Comunicatul din 26 martie 2018 cu privire la Ghidul Autorității Bancare Europene privind evaluarea riscurilor asociate tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) în cadrul procesului de supraveghere și evaluare – SREP (EBA/GL/2017/05);
- Ghidul privind clienții aflați în legătură, conform art. 4 alin. (1) pct. (39) din Regulamentul (UE) 575/2013 – EBA/GL/2017/15, preluat prin Instrucțiunile din 4 mai 2018 privind clienții aflați în legătură, conform art. 4 alin. (1) pct. (39) din Regulamentul (UE) 575/2013;
- Recomandările privind externalizarea către furnizori de servicii de tip *cloud* – EBA/REC/2017/03, preluate prin Instrucțiunile din 19 iunie 2018 privind externalizarea către furnizori de servicii de tip *cloud*;
- Ghidul privind supravegherea sucursalelor semnificative (EBA/GL/2017/14), preluat prin Comunicatul din 18 mai 2018 cu privire la Ghidul Autorității Bancare Europene privind supravegherea sucursalelor semnificative (EBA/GL/2017/14);
- Recomandările de modificare a Recomandărilor EBA/REC/2015/01 privind echivalența regimurilor de confidențialitate – EBA/REC/2018/01, preluate prin Comunicatul din 14 august 2018 referitor la Recomandările de modificare a Recomandărilor EBA/REC/2015/01 privind echivalența regimurilor de confidențialitate – EBA/REC/2018/01 din 7 august 2018;
- Ghidul Autorității Bancare Europene privind aplicarea definiției stării de nerambursare, în temeiul art. 178 din Regulamentul (UE) 575/2013 – EBA/GL/2016/07, preluat prin Instrucțiunile din 5 octombrie 2018 privind aplicarea definiției stării de nerambursare.

3. Cadrul legislativ pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României[143]

Banca Națională a României a participat în cursul anului 2018, potrivit competențelor legale ale acesteia, la emiterea de puncte de vedere asupra proiectelor legislative de transpunere în legislația națională a următoarelor directive:

- Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei (a fost reluată procedura legislativă în vederea reexaminării proiectului de lege ca urmare a Deciziei Curții Constituționale a României nr. 790 din data de 5 decembrie 2018);
- Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) 1093/2010 și de abrogare a Directivei 2007/64/CE (proiectele legislative de transpunere în legislația națională parcurg procedura avizării interministeriale).

În planul reglementării activităților financiare, în anul 2018 a fost emis Regulamentul BNR nr. 6/2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare, în scopul consolidării creșterii sustenabile a activității de creditare. Creditele acordate cu scopul refinanțării în condiții mai avantajoase a creditelor în sold nu intră sub incidența modificărilor regulamentului. Obligația de conformare a împrumutătorilor la dispozițiile Regulamentului BNR nr. 6/2018 a intervenit începând cu data de 1 ianuarie 2019.

Principalele modificări aduse Regulamentului BNR nr. 17/2012 vizează următoarele aspecte:

- simplificarea modului de calcul al gradului de îndatorare, prin renunțarea la obligația împrumutătorilor de a stabili gradul de îndatorare a solicitantului de credit cu luarea în considerare a impactului riscului valutar, riscului de rată a dobânzii și riscului de diminuare a veniturilor eligibile disponibile pe perioada de derulare a creditului, precum și la obligația de deducere din veniturile eligibile a cheltuielilor de subzistență și a tuturor celorlalte obligații periodice de plată ale debitorului, altele decât cele de natura creditelor;
- stabilirea unui plafon agregat pentru gradul de îndatorare, ajustat deja cu luarea în considerare a riscului valutar, a riscului de rată a dobânzii și a riscului de diminuare a veniturilor eligibile disponibile pe perioada de derulare a creditului (gradul total de îndatorare a fost limitat la 40 la sută, din care îndatorarea aferentă creditelor

[143] Instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare, instituțiile de plată și instituțiile emitente de monedă electronică ce acordă credite legate de serviciile de plată și a căror activitate este limitată la prestarea de servicii de plată, respectiv emiterea de monedă electronică și prestarea de servicii de plată, precum și Fondul de garantare a depozitelor bancare (entități menționate la art. 4 alin. (3), lit. a) din Legea contabilității nr. 82/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare).

pentru care persoanele nu dispun de venituri eligibile pentru rambursarea acestora, denominate sau indexate la moneda în care creditul este acordat, este limitată la 20 la sută; nivelurile sunt majorate cu 5 puncte procentuale în cazul creditelor aferente achiziționării primei locuințe ce urmează a fi ocupată de debitor);

- instituirea exceptării de la limita maximă a gradului total de îndatorare, în anumite condiții, în relație cu debitorii care au o capacitate sporită de îndatorare – în limita a maximum 15 la sută din volumul creditelor acordate de împrumutător în trimestrul anterior;
- uniformizarea cerințelor aplicabile instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul general, instituțiilor de plată și instituțiilor emitente de monedă electronică, prin impunerea în sarcina acestora și a obligațiilor cu caracter general referitoare la finanțarea în valută a entităților nefinanciare.

În planul reglementării contabile, în cursul anului 2018 și prima parte a anului 2019 au fost adoptate noi reglementări având următoarele obiective:

- actualizarea reglementărilor referitoare la raportări pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor Publice (Ordinele BNR nr. 1/2013 și nr. 10/2012), prin emiterea Ordinelor BNR nr. 3/2018 și nr. 6/2018, în vederea asigurării unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale;
- actualizarea reglementării contabile de bază aplicabile instituțiilor de credit (Ordinul BNR nr. 27/2010), prin emiterea Ordinului BNR nr. 10/2018, având drept scop principal cuprinderea în cadrul reglementării a modificărilor necesare aplicării de către instituțiile de credit a prevederilor noului standard în domeniul contractelor de leasing – IFRS 16, a modificărilor generate de necesitatea facilitării îndeplinirii de către instituțiile de credit a cerințelor de raportare prevăzute de cadrul de raportare FINREP (la nivel individual și consolidat), precum și a prevederilor referitoare la situațiile financiare interimare care trebuie să fie întocmite de instituțiile de credit care au optat, potrivit legii, pentru repartizarea trimestrială de dividende;
- actualizarea cadrului de raportare FINREP la nivel individual (Ordinul BNR nr. 9/2017), prin emiterea Ordinului BNR nr. 1/2019, pentru preluarea modificărilor aduse reglementărilor contabile aplicabile instituțiilor de credit începând cu data de 1 ianuarie 2019, a modificărilor aduse de ABE cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat (aprobat prin Regulamentul (UE) 680/2014[144]) în anul 2018, precum și ca urmare a propunerilor primite de la bănci privind regulile de validare;
- actualizarea cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre ale UE, cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă (Ordinul BNR nr. 10/2017), prin emiterea Ordinului BNR nr. 1/2019, în vederea asigurării comparabilității informațiilor solicitate prin această reglementare cu informațiile similare raportate de instituțiile de credit, potrivit cadrului de raportare FINREP la nivel individual;
- actualizarea reglementării contabile aplicabile entităților care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României, altele decât instituțiile de credit (Ordinul

[144] Regulamentul (UE) 680/2014 de stabilire a unor standarde tehnice de punere în aplicare cu privire la raportarea în scopuri de supraveghere a instituțiilor în conformitate cu Regulamentul (UE) 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului, cu modificările și completările ulterioare.

BNR nr. 6/2015), prin emiterea Ordinului BNR nr. 3/2019, în vederea asigurării preluării modificărilor aduse cadrului de reglementare contabilă la nivel național.

Prin reprezentanții săi în cadrul instituțiilor și organismelor europene, Banca Națională a României participă activ și contribuie cu poziții atât la formularea strategiilor europene în domeniul reglementării prudențiale, contabile și în domeniul raportării financiare, cât și la elaborarea textelor noilor directive, regulamente, standarde tehnice de reglementare, standarde tehnice de implementare sau ghiduri aflate în aria sa de competență și la traducerile acestora.

4. Orientări ale activității de reglementare în anul 2019

- participarea la negocierile aferente dosarelor legislative aflate în dezbatere în contextul Președinției României la Consiliul Uniunii Europene, atunci când acestea vizează aspecte ce intră în sfera activității de reglementare și autorizare;
- participarea în cadrul grupurilor de lucru ale Consiliului Uniunii Europene, Comisiei Europene și ale Autorității Bancare Europene atunci când în cadrul acestora sunt supuse discuției aspecte ce intră în sfera activității de reglementare și autorizare;
- analizarea și preluarea în cadrul de reglementare a ghidurilor/recomandărilor Autorității Bancare Europene aplicabile autorității competente/autorității de rezoluție și/sau instituțiilor care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României prin emiterea unor comunicate, instrucțiuni ori regulamente, după caz, în domeniul prudențial, al redresării și rezoluției, al serviciilor de plată, al prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, garantării depozitelor și rezoluției bancare, precum și actualizarea reglementărilor contabile și în domeniul raportării financiare, prin emiterea de ordine etc.;
- analiza reglementărilor europene (regulamente delegate și regulamente de punere în aplicare) și elaborarea cadrului de reglementare pentru asigurarea aplicării corespunzătoare a prevederilor acestora în legislația națională;
- implementarea recomandărilor formulate în cadrul „Programului de evaluare a sectorului financiar din România", realizat în perioada 2017-2018 de către Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială, aflate în aria sa de competență.

În domeniul reglementării prudențiale

- completarea/revizuirea cadrului de reglementare aplicabil instituțiilor de credit în domenii precum autorizarea, modificările în situație, fuziunea/divizarea, constituirea instituției de credit-punte, guvernanța corporativă, externalizarea, administrarea riscurilor.

În domeniul reglementării activităților financiare

- revizuirea cadrului de reglementare aplicabil instituțiilor aflate sub competența de supraveghere a Băncii Naționale a României, pentru corelarea acestuia cu noua legislație ce va fi emisă în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, instituțiilor de plată și instituțiilor emitente de monedă electronică;

- continuarea participării, potrivit competențelor legale ale băncii centrale, la transpunerea în legislația națională a Directivei de modificare a Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivelor 2009/138/CE și 2013/36/CE;
- formularea de propuneri referitoare la revizuirea cadrului legislativ privind sectorul instituțiilor financiare nebancare.

În domeniul reglementării contabile

- actualizarea reglementărilor referitoare la raportări pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor Publice, în vederea asigurării unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale;
- republicarea reglementării contabile de bază, aplicabilă instituțiilor de credit, în vederea facilitării urmăririi și aplicării prevederilor acesteia, prin cuprinderea textului într-o formă consolidată;
- actualizarea reglementării contabile aplicabile entităților care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României, altele decât instituțiile de credit, în vederea asigurării preluării modificărilor aduse cadrului de reglementare contabilă la nivel național și comunitar;
- actualizarea reglementării privind situațiile financiare periodice aplicabile instituțiilor financiare nebancare, în vederea corelării cu modificările aduse reglementărilor contabile aplicabile entităților care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României, altele decât instituțiile de credit;
- actualizarea reglementării contabile de bază, aplicabilă instituțiilor de credit, în vederea cuprinderii în cadrul acesteia a modificărilor intervenite la nivelul prevederilor IFRS adoptate la nivelul UE, dar și a eventualelor propuneri rezultate din aplicarea efectivă a IFRS primite de la instituțiile de credit și firmele de audit;
- actualizarea reglementării privind cadrul de raportare FINREP la nivel individual, în vederea preluării modificărilor care vor fi aduse de EBA, în cursul anului 2019, cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat, aprobat prin Regulamentul (UE) 680/2014, precum și a corelării cadrului de raportare cu modificările ce vor fi aduse în cursul anului 2019 reglementărilor contabile aplicabile instituțiilor de credit;
- actualizarea cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre ale UE, cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă, în vederea asigurării comparabilității informațiilor solicitate prin această reglementare cu informațiile similare raportate de instituțiile de credit, potrivit cadrului de raportare FINREP la nivel individual.

Capitolul 6

Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare

1. Supravegherea instituțiilor de credit

Potrivit mandatului conferit de OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României asigură supravegherea prudențială a instituțiilor de credit, persoane juridice române, inclusiv a sucursalelor acestora înființate în alte state membre ori în state terțe, atât la nivel individual, cât și la nivel consolidat sau subconsolidat, după caz.

În anul 2018, activitatea de supraveghere microprudențială a vizat un număr de 27 de instituții de credit, persoane juridice române, ale căror active contabile nete totalizau 399 937,5 milioane lei la 31 decembrie 2018[145]. Dintre acestea, 4 deținеau capital majoritar privat autohton, 2 instituții de credit aveau capital integral sau majoritar de stat, iar restul de 21 reprezentau instituții de credit cu capital majoritar străin. De asemenea, un număr de 7 sucursale ale instituțiilor de credit din state membre, cumulând active totale de 51 232,2 milioane lei, desfășurau activitate bancară pe teritoriul României, supravegherea acestora revenind autorității competente din țara de origine a instituției de credit-mamă și/sau Băncii Centrale Europene, după caz.

1.1. Dimensiunea și structura sectorului bancar

La 31 decembrie 2018, activele nete bilanțiere din sistemul bancar românesc totalizau 451 169,7 milioane lei, în creștere cu 5,5 la sută față de 31 decembrie 2017. În contextul achizițiilor de pe piața bancară, numărul instituțiilor de credit s-a redus de la 35 la 34, ca urmare a finalizării la 31 decembrie 2018 a fuziunii prin absorbție dintre Banca Transilvania S.A., în calitate de bancă absorbantă, și Bancpost S.A., în calitate de bancă absorbită. Astfel, numărul instituțiilor de credit cu capital majoritar privat străin a scăzut de la 22 la 21 (Tabel 6.1).

Tabel 6.1
Componența sistemului bancar pe forme de proprietate

	număr de bănci, sfârșitul perioadei	
	2017	2018
Instituții de credit, persoane juridice române, *din care:*	28	27
Instituții de credit cu capital integral sau majoritar de stat	2	2
Instituții de credit cu capital majoritar privat, *din care:*	26	25
– cu capital majoritar autohton	4	4
– cu capital majoritar străin	22	21
Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	7	7
Total instituții de credit	35	34

[145] Potrivit informațiilor financiare raportate la nivel individual în conformitate cu prevederile Ordinului BNR nr. 9/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială.

Cota de piață deținută de instituțiile de credit cu capital majoritar privat autohton a crescut, astfel, de la 14,3 la sută la 31 decembrie 2017 la 16,9 la sută la 31 decembrie 2018 (Tabel 6.2). Concomitent, cota de piață a instituțiilor de credit cu capital majoritar străin (exclusiv sucursalele instituțiilor de credit din străinătate) s-a redus aproximativ în aceeași măsură, de la 66,0 la sută la 63,6 la sută.

Tabel 6.2
Cota de piață a instituțiilor de credit

sfârșitul perioadei

	Activ net bilanțier			
	2017		2018	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Instituții de credit cu capital românesc, *din care:*	98 477,5	23,0	112 892,7	25,0
– cu capital majoritar de stat	37 244,3	8,7	36 548,7	8,1
– cu capital majoritar privat	61 233,2	14,3	76 344,0	16,9
Instituții de credit cu capital majoritar străin	282 459,4	66,0	287 044,8	63,6
I. Instituții de credit, persoane juridice române	380 936,9	89,0	399 937,5	88,6
II. Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	46 855,7	11,0	51 232,2	11,4
Total instituții de credit cu capital majoritar privat, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	390 548,3	91,3	414 621,0	91,9
Total instituții de credit cu capital majoritar străin, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	329 315,1	77,0	338 277,0	75,0
Total instituții de credit (I+II)	427 792,6	100,0	451 169,7	100,0

De asemenea, schimbări semnificative au intervenit în acționariatul Marfin Bank S.A., prin achiziționarea, în luna iulie 2018, de către firma cipriotă Barniveld Enterprises Limited a unei participații directe de 99,54 la sută, precum și în cadrul Piraeus Bank Romania S.A., prin cumpărarea de către grupul J.C. Flowers, în luna iunie 2018, a unei participații de 99,99 la sută din capitalul social al acesteia. Începând cu data de 23 octombrie 2018, Piraeus Bank Romania S.A. funcționează sub denumirea de First Bank S.A. Totodată, începând cu finele lunii mai 2019, Marfin Bank S.A. funcționează sub denumirea de Vista Bank S.A.

Tabel 6.3
Ponderea instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului

sfârșitul perioadei

	Capital social/de dotare			
	2017		2018	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Instituții de credit cu capital românesc, *din care:*	7 816,0	29,4	8 439,7	31,3
– cu capital majoritar de stat	3 081,0	11,6	3 261,2	12,1
– cu capital majoritar privat	4 735,0	17,8	5 178,5	19,2
Instituții de credit cu capital majoritar străin	18 406,4	69,3	18 012,9	66,9
I. Instituții de credit, persoane juridice române	26 222,4	98,7	26 452,6	98,2
II. Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	336,5	1,3	472,7	1,8
Total instituții de credit cu capital majoritar privat, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	23 477,9	88,4	23 664,1	87,9
Total instituții de credit cu capital majoritar străin, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	18 742,9	70,6	18 485,6	68,7
Total instituții de credit (I+II)	26 558,9	100,0	26 925,3	100,0

Pe fondul modificărilor din structura acționariatului instituțiilor de credit, cota de piață în funcție de mărimea capitalului s-a ajustat în mod corespunzător (Tabel 6.3). Ponderea instituțiilor de credit cu capital majoritar străin în totalul capitalului sistemului bancar (exclusiv sucursalele instituțiilor de credit străine) a scăzut de la 69,3 la sută la 31 decembrie 2017 la 66,9 la sută la 31 decembrie 2018.

În ceea ce privește concentrarea activității bancare, s-a înregistrat o diminuare a ponderii instituțiilor de credit cu o cotă de piață între 1 la sută și 5 la sută cu 2,4 puncte procentuale, de la 19,7 la sută la 31 decembrie 2017 la 17,3 la sută la 31 decembrie 2018, în timp ce segmentul celor cu o cotă de piață de peste 5 la sută, respectiv al celor cu o cotă de piață mai mică de 1 la sută au cunoscut o majorare cu 1,9 puncte procentuale, de la 74,7 la sută la 31 decembrie 2017 la 76,6 la sută la 31 decembrie 2018, respectiv cu 0,5 puncte procentuale, de la 5,6 la sută la 6,1 la sută.

Rețeaua teritorială a instituțiilor de credit a continuat să se restrângă și în 2018, un număr de 215 sucursale și agenții bancare fiind închise, în timp ce numărul salariaților din sistem s-a redus cu 1 307 persoane.

Până la data de 28 mai 2019, Banca Națională a României a primit notificări de la autorități de supraveghere competente din alte state membre ale UE pentru un număr de 299 de instituții care intenționează să furnizeze servicii bancare în mod direct pe teritoriul României[146].

1.2. Performanța sectorului bancar

Indicatorii prudențiali au avut o evoluție generală pozitivă în anul 2018, nivelurile înregistrate de aceștia putând fi considerate adecvate din perspectiva cerințelor reglementate. Indicatorii de solvabilitate indică menținerea unei capitalizări apropiate celei de la finele anului 2017, oferind totodată o bună capacitate de absorbție a pierderilor neașteptate. Lichiditatea sistemului bancar, determinată potrivit ratei de acoperire a necesarului de lichiditate, s-a păstrat peste dublul cerinței reglementate, iar creditele neperformante au continuat să scadă constant.

De asemenea, în ceea ce privește profitabilitatea, rezultatul financiar a fost superior celui din anul anterior, în condițiile în care aproximativ 74 la sută dintre instituțiile de credit au încheiat anul 2018 cu rezultate financiare pozitive.

Monitorizarea cerințelor de fonduri proprii. Adecvarea capitalului

Potrivit cadrului prudențial în vigoare la nivelul UE, direct aplicabil la nivel național, instituțiile de credit trebuie să îndeplinească în orice moment următoarele cerințe minime de fonduri proprii[147]: 8 la sută pentru indicatorul rata fondurilor proprii totale, 6 la sută pentru rata fondurilor proprii de nivel 1 și 4,5 la sută pentru rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază.

---

[146] Potrivit art. 49 din OUG nr. 99/2006, furnizarea de servicii în mod direct de către o instituție de credit autorizată și supravegheată într-un alt stat membru poate fi realizată pe baza notificării transmise Băncii Naționale a României de către autoritatea competentă din statul membru de origine, cuprinzând activitățile pe care instituția de credit intenționează să le desfășoare în România.

[147] Conform art. 92 din Regulamentul (UE) 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) 648/2012.

Aceste cerințe prudențiale generale sunt completate de măsuri individuale pe care Banca Națională a României, în calitate de autoritate competentă, poate să le stabilească în cadrul procesului de supraveghere a instituțiilor de credit (SREP), precum și de cerințe privind amortizoarele de capital. Astfel, pentru anul 2018, amortizorul de conservare a capitalului s-a majorat de la 1,25 la sută la 1,875 la sută din valoarea totală a expunerilor la risc ale instituțiilor de credit persoane juridice române, iar de la data de 1 ianuarie 2019 s-a majorat la 2,5 la sută. Amortizorul anticiclic de capital a rămas la același nivel de zero la sută[148], iar amortizorul O-SII a fost de 1 la sută din valoarea totală a expunerii la risc pentru instituțiile de credit identificate ca având o importanță sistemică[149].

În timp ce primele două amortizoare vizează toate instituțiile de credit autorizate de Banca Națională a României, cerința privind amortizorul O-SII se aplică doar acelor instituții identificate de Banca Națională a României ca fiind „alte instituții de importanţă sistemică" (O-SII), în temeiul art. 267 alin. (1) din Regulamentul BNR nr. 5/2013 privind cerințele prudențiale ale instituțiilor de credit, cu modificările și completările ulterioare.

Pentru anul 2018, potrivit evaluării efectuate pe baza datelor aferente trimestrului I 2017, au fost identificate 9 instituții de credit ca fiind O-SII (Banca Comercială Română S.A., BRD – Groupe Société Générale S.A., UniCredit Bank S.A., Raiffeisen Bank S.A., Banca Transilvania S.A., Alpha Bank România S.A., Garanti Bank S.A., CEC Bank S.A. și Bancpost S.A.).

Pentru anul 2019, instituțiile de credit O-SII identificate în conformitate cu rezultatele evaluării efectuate pe baza datelor aferente semestrului I 2018[150] sunt următoarele: Banca Comercială Română S.A., BRD – Groupe Société Générale S.A., UniCredit Bank S.A., Raiffeisen Bank S.A., Banca Transilvania S.A., Alpha Bank România S.A., Garanti Bank S.A., CEC Bank S.A. și OTP Bank S.A.

Pe parcursul anului 2018, instituțiile de credit au înregistrat un nivel adecvat al indicatorilor de solvabilitate, situat peste cerințele de capital.

Fondurile proprii totale ale instituțiilor de credit, persoane juridice române, au înregistrat o valoare de 44 505,6 milioane lei la sfârșitul anului 2018, în creștere cu 10,9 la sută față de aceeași perioadă a anului anterior. Fondurile proprii de nivel 1 și de nivel 1 de bază au avansat cu 11 la sută, de la 36 075,1 milioane lei la 40 058,5 milioane lei.

Din punct de vedere structural, fondurile proprii de nivel 1 și, implicit, fondurile proprii de nivel 1 de bază își mențin poziția dominantă în fondurile proprii totale, cu o pondere de 90 la sută la 31 decembrie 2018.

[148] Ordinul BNR nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital.

[149] Ordinul BNR nr. 12/2017 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate de Banca Națională a României ca fiind alte instituții de importanță sistemică (O-SII).

[150] Ordinul BNR nr. 9/2018 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate de Banca Națională a României ca fiind alte instituții de importanță sistemică (O-SII).

Rata fondurilor proprii totale s-a situat ușor peste nivelul consemnat la finele anului precedent, fiind de 20,7 la sută în decembrie 2018, comparativ cu 20,0 la sută în decembrie 2017, pe fondul creșterii fondurilor proprii totale într-un ritm superior celui înregistrat de valoarea totală a expunerii la risc (10,9 la sută, față de 6,9 la sută; Tabel 6.4).

Tabel 6.4
Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar

procente

Denumirea indicatorului	2017	2018
Adecvarea capitalului		
Rata fondurilor proprii totale (fostul indicator de solvabilitate)	20,0	20,7
Rata fondurilor proprii de nivel 1	18,0	18,6
Rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază	18,0	18,6
Efectul de levier	8,9	9,3
Calitatea activelor		
Credite acordate clientelei (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	55,5	56,4
Plasamente și credite interbancare (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	17,6	15,4
Creanțe depreciate ale clientelei nebancare (valoare netă) / Total portofoliu credite aferent clientelei (valoare netă)	3,0	2,0
Creanțe depreciate ale clientelei nebancare (valoare netă) / Total activ (valoare netă)	1,6	1,1
Creanțe depreciate ale clientelei nebancare (valoare netă) / Total datorii	1,8	1,2
Rata creditelor neperformante după definiția ABE[1]	6,4	5,0
Profitabilitate		
ROA (Profit net / Total active la valoare medie)	1,3	1,6
ROE (Profit net / Capitaluri proprii la valoare medie)	12,5	14,6
Lichiditate		
Lichiditate imediată	40,0	38,9
Indicatorul de lichiditate[2] (lichiditate efectivă / lichiditate necesară):		
– D ≤ 1 lună	1,5	1,8
– 1 lună < D ≤ 3 luni	5,0	6,4
– 3 luni < D ≤ 6 luni	6,0	11,4
– 6 luni < D ≤ 12 luni	8,9	11,1
– 12 luni < D	8,1	9,8

(1) Potrivit definiției ABE, implementată în cadrul național prin Ordinul BNR nr. 6/2014, expunerile neperformante sunt cele care îndeplinesc oricare dintre următoarele criterii: (i) sunt expuneri semnificative cu scadență depășită cu peste 90 de zile; (ii) se consideră că, în lipsa executării garanției reale, este improbabil ca debitorul să își achite integral obligațiile din credite, indiferent de existența oricărei sume restante sau de numărul de zile de întârziere la plată. În luna iunie 2015 a intervenit o modificare a normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, constând în includerea în formularul de raportare a expunerilor neperformante a soldurilor în numerar la banca centrală și a altor depozite la vedere la instituțiile de credit.

(2) Indicatorul de lichiditate este exprimat în unități.

Rata fondurilor proprii de nivel 1 și rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază au cunoscut, de asemenea, valori peste pragul reglementat, de 6 la sută, respectiv 4,5 la sută. Ambele rate au consemnat aceeași valoare, de 18,6 la sută la 31 decembrie 2018, în condițiile în care fondurile proprii de nivel 1 și fondurile proprii de nivel 1 de bază au avut același volum.

Deși cerințele de fonduri proprii bazate pe valoarea expunerii la risc sunt necesare pentru dimensionarea corectă a fondurilor proprii în raport cu pierderile neașteptate, acestea nu sunt suficiente pentru asigurarea unei conduite prudente din partea instituțiilor de credit, care pot fi tentate să își asume riscuri excesive și nesustenabile

printr-un grad de îndatorare excesiv. Astfel, setul indicatorilor de evaluare a adecvării capitalului, calculați pe baza valorii totale a expunerii la risc, a fost completat de indicatorul efectul de levier.

La sfârșitul anului 2018, efectul de levier pentru instituțiile de credit din România era de 9,3 la sută, atât conform definiției tranzitorii a fondurilor proprii de nivel 1, cât și celei integrale, situându-se la un nivel foarte apropiat de cel înregistrat în decembrie 2017 (8,9 la sută, respectiv 9,1 la sută).

Monitorizarea calității activelor

Calitatea activelor s-a îmbunătățit pe parcursul anului 2018, principalii indicatori situându-se în afara intervalelor de evaluare specifice unui risc ridicat, stabilite de Autoritatea Bancară Europeană.

Pe fondul eforturilor instituțiilor de credit de curățare a bilanțurilor, rata creditelor neperformante s-a menținut, pentru al cincilea an consecutiv, pe un trend descendent. Indicatorul a coborât la 5 la sută la finalul anului 2018, scăderea consemnată fiind de 1,4 puncte procentuale față de finele anului 2017 (6,4 la sută). Astfel, sistemul bancar românesc s-a plasat în banda intermediară de risc[151] stabilită de ABE. În istoric, cel mai ridicat nivel al neperformanței în portofoliul de credite a fost atins în 2014, acesta scăzând treptat în ultimii ani, pe măsură ce instituțiile de credit au început să vândă creditele cu probleme.

Diminuarea ratei creditelor neperformante s-a datorat în mare măsură efectului de numărător, prin reducerea expunerii neperformante din credite și avansuri cu 20,4 la sută, de la 18 202,3 milioane lei în decembrie 2017 la 14 481,6 milioane lei în decembrie 2018, dar și celui de numitor, prin creșterea volumului expunerilor din credite și avansuri cu 2,9 la sută, de la 283 882,9 milioane lei în decembrie 2017 la 292 171,2 milioane lei în decembrie 2018. Tipurile de expuneri care se regăsesc în calculul acestui indicator sunt: bănci centrale, administrații publice, instituții de credit, alte societăți financiare, societăți nefinanciare și gospodării ale populației.

Tendințe similare de îmbunătățire se pot remarca și în cazul indicatorilor privind creanțele depreciate aferente clientelei nebancare (valoare netă), care pe parcursul anului 2018 și-au restrâns ponderea în totalul portofoliului de credite, de la 3 la sută la 31 decembrie 2017 la 2 la sută la 31 decembrie 2018, al activelor nete, de la 1,6 la sută la 1,1 la sută, respectiv al datoriilor, de la 1,8 la sută la 1,2 la sută.

Gradul de acoperire cu provizioane[152] a creditelor neperformante s-a menținut la un nivel adecvat, majorându-se de la 57,7 la sută la 58,5 la sută la 31 decembrie 2018, conform definiției ABE, și se plasează în banda de semnal ABE cu risc scăzut[153].

[151] Potrivit intervalului de prudență stabilit de ABE pentru evaluarea ratei creditelor neperformante, limita inferioară este de 3 la sută, iar cea superioară de 8 la sută.

[152] Potrivit IFRS 9, pentru provizioane se folosește sintagma „ajustări pentru pierderi așteptate".

[153] Potrivit intervalului de prudență stabilit de ABE pentru gradul de acoperire a creditelor neperformante, limita inferioară este de 40 la sută și cea superioară de 55 la sută.

Păstrarea unui nivel înalt al acestui indicator reduce riscurile asociate ratei încă ridicate a creditelor neperformante. Totodată, acesta este superior mediei înregistrate de sistemul bancar european la finele anului 2018, de 45 la sută.

Odată cu implementarea, începând cu 1 ianuarie 2018, a noului standard contabil IFRS 9, s-a observat o creștere a proactivității băncilor în recunoașterea pierderilor așteptate[154] pentru categoria creditelor performante. Astfel, ponderea provizioanelor constituite pentru creditele performante, care corespund stadiilor 1 și 2 de depreciere, în totalul provizioanelor aferente expunerilor din credite și avansuri s-a majorat de la 26 la sută la 1 ianuarie 2018 la 29 la sută la 31 decembrie 2018. În același timp, ponderea provizioanelor pentru creditele neperformante (stadiul 3 de depreciere) s-a diminuat de la 74 la sută la 71 la sută, în special pe fondul scoaterii creditelor în afara bilanțului (*write-off*) sau al vânzării acestora.

Deși pe ansamblul sectorului bancar național rata creditelor neperformante, determinată ca medie a sistemului bancar, s-a diminuat semnificativ, există în continuare vulnerabilități în ceea ce privește neperformanța existentă la nivelul unor sectoare de activitate sau la nivel de monedă de denominare. Având în vedere vulnerabilitatea identificată, precum și cu scopul de a preveni o eventuală reluare a tendinței ascendente a creditelor neperformante, Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială a emis o recomandare privind amortizorul de capital pentru riscul sistemic. Potrivit acesteia, Banca Națională a României a implementat un amortizor de capital pentru riscul sistemic, calibrat la nivelul de 0,1 sau 2 la sută, în funcție de indicatorii privind rata creditelor neperformante și de gradul de acoperire cu provizioane, aplicabil tuturor expunerilor, începând cu data de 30 iunie 2018.

De asemenea, pentru a reduce riscurile legate de gradul ridicat de îndatorare a persoanelor fizice cu venituri mici, începând cu 1 ianuarie 2019 Banca Națională a României a stabilit, prin Regulamentul nr. 6/2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare, un nivel maxim al gradului total de îndatorare de 40 la sută pentru creditele de consum și creditele ipotecare. În cazul creditelor în valută sau indexate la cursul unei valute, acordate unei persoane expuse la riscul valutar, nivelul maxim al gradului total de îndatorare nu poate depăși 20 la sută.

Monitorizarea cerințelor de lichiditate

Potrivit cadrului de reglementare european, monitorizarea lichidității se realizează, în principal, cu ajutorul indicatorului de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR – *Liquidity Coverage Ratio*) și al indicatorului de finanțare stabilă netă (NSFR – *Net Stable Funding Ratio*). Nivelul celor doi indicatori oferă indiciile necesare cu privire la capacitatea instituțiilor de credit de a face față unor scenarii adverse în planul

[154] Pierderile de credit așteptate sunt clasificate pe trei stadii diferite de depreciere: stadiul 1 – pierderi așteptate pentru următoarele 12 luni, atunci când instrumentul financiar este recunoscut pentru prima dată sau calitatea acestuia nu s-a deteriorat semnificativ sau atunci când riscul său de credit este mic; stadiul 2 – pierderi așteptate pentru întreaga durată de viață a instrumentului financiar al cărui risc de credit a crescut semnificativ, dar nu există o dovadă obiectivă de depreciere; stadiul 3 – pierderi așteptate pentru întreaga durată de viață a instrumentului financiar pentru care există o dovadă obiectivă de depreciere.

lichidității, precum și o imagine cuprinzătoare asupra profilului lor de risc. Deținerea unui volum consistent de active cu lichiditate ridicată, precum și calitatea și nivelul adecvat al capitalului permit instituțiilor de credit să folosească activele lichide pentru a acoperi eventuale ieșiri nete de lichidități în situația în care traversează perioade de criză severă.

Începând din ianuarie 2018, cerința minimă reglementată pentru indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate a crescut de la 80 la sută la 100 la sută[155], potrivit prevederilor Regulamentului delegat (UE) 61/2015 al Comisiei Europene din 10 octombrie 2014 de completare a Regulamentului (UE) 575/2013 în ceea ce privește cerința de acoperire a necesarului de lichiditate.

Conform raportărilor aferente datei de 31 decembrie 2018, indicatorul menționat, determinat ca raport între rezerva de lichidități a unei instituții de credit și ieșirile nete de lichidități în decursul unei perioade de criză de 30 de zile calendaristice, a înregistrat la nivelul fiecărei bănci valori situate confortabil peste cerința minim reglementată.

La nivelul sistemului bancar, media indicatorului a fost de 237,8 la sută la 31 decembrie 2018, cu mult peste cea a sistemului bancar european, de 152 la sută, la aceeași dată, ceea ce indică un stoc semnificativ de active lichide de calitate ridicată pentru un scenariu de stres pe o perioadă de 30 de zile.

În ceea ce privește indicatorul de finanțare stabilă netă, definit ca valoarea finanțării stabile disponibile raportată la necesarul de finanțare stabilă, acesta este utilizat pentru a asigura o structură viabilă de finanțare pe termen lung și pentru a evita costurile suplimentare asociate riscului de refinanțare.

Ca urmare a recomandărilor formulate de FMI în baza programului de evaluare a sectorului financiar (*Financial Sector Assessment Program* – FSAP), derulat în perioada 2017-2018, au fost introduse o serie de cerințe privind monitorizarea indicatorului de finanțare stabilă netă pe componentele specifice monedelor semnificative (lei și euro), precum și a indicatorului de lichiditate diferențiat în funcție de moneda de denominare.

O serie de alți indicatori determinați în baza unor prevederi sau acte normative naționale completează analiza asupra lichidității sistemului bancar. Astfel, valoarea înregistrată de indicatorul lichiditate imediată, la finele anului 2018, s-a situat la aproximativ 39 la sută, în timp ce pentru indicatorul de lichiditate reglementat în conformitate cu Regulamentul BNR nr. 2/2018 privind modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituțiilor de credit nivelul consemnat a fost superior cerinței minime pentru fiecare bandă de scadență (1).

Finanțarea sectorului bancar românesc continuă să fie asigurată cu precădere de sursele atrase de pe piața internă. Astfel, depozitele atrase de la clientela nebancară au crescut cu 8,4 la sută față de sfârșitul anului 2017 (de la 328 280,1 milioane lei în

[155] La 1 octombrie 2015, momentul intrării în vigoare a Regulamentului delegat (UE) 61/2015, cerința de acoperire a necesarului de lichiditate a fost de 60 la sută, de 70 la sută în 2016 și de 80 la sută în 2017.

decembrie 2017 la 355 906,6 milioane lei în decembrie 2018), iar sursele atrase de la băncile-mamă s-au diminuat cu aproximativ 18 la sută (de la 28 009,1 milioane lei la 22 939,0 milioane lei).

Profitabilitatea[156]

Profitabilitatea este un indicator important al poziției competitive a unei bănci și al calității managementului acesteia. Băncile își desfășoară activitatea pe baza criteriului de profitabilitate, urmărind obținerea de profit net în funcție de riscurile specifice pe care și le asumă, de restricțiile impuse de cadrul legislativ, de evoluția economică generală etc.

În anul 2018, sistemul bancar a înregistrat un profit net de 6 827,5 milioane lei, 25 de instituții de credit din cele 34 având la finele anului rezultate financiare pozitive. Instituțiile de credit cu profit au obținut un rezultat pozitiv în sumă totală de 6 949,4 milioane lei, iar cele cu pierdere au consemnat un rezultat negativ în sumă totală de 121,9 milioane lei.

Performanța financiară la nivel de sistem a fost superioară celei din anul anterior (+1 492 milioane lei), ca urmare a creșterii profitului operațional cu 1 270,8 milioane lei și a reducerii cheltuielilor cu ajustările pentru depreciere cu 808 milioane lei, aceste influențe pozitive fiind însă diminuate de creșterea cu 499,4 milioane lei a cheltuielilor cu impozitul pe profit.

Din analiza în structură a veniturilor operaționale se remarcă menținerea predominanței veniturilor nete din dobânzi, acestea ajungând la o pondere de 65,4 la sută la sfârșitul anului 2018, în creștere față de perioada similară a anului anterior, când au înregistrat o pondere de 58,8 la sută. Și veniturile nete din taxe și comisioane au ocupat în continuare o poziție importantă în veniturile operaționale, respectiv 19,6 la sută, în scădere ușoară față de ponderea din anul anterior (20,4 la sută).

Rata rentabilității economice (ROA) a atins un nivel de 1,6 la sută la finele anului 2018, în creștere cu 0,3 puncte procentuale față de anul anterior, în condițiile în care trendul crescător al profitului net (+28,0 la sută) a fost mult mai accentuat decât cel aferent activelor la valoare medie (acestea din urmă s-au majorat cu 7,4 la sută, de la 409 338,9 milioane lei la 439 481,1 milioane lei).

Rata rentabilității financiare (ROE) a înregistrat un nivel de 14,6 la sută la finele anului 2018, mai mare cu 2,1 puncte procentuale față de sfârșitul anului 2017. Din perspectiva factorilor determinanți, îmbunătățirea remunerării capitalului bancar s-a datorat unei creșteri mai alerte a profitului comparativ cu cea a capitalurilor proprii la valoare medie (+9,8 la sută).

[156] Analiza din această secțiune acoperă instituțiile de credit persoane juridice române și sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine.

	Activ net bilanțier		Fonduri proprii*	
	mil. lei	%	mil. lei	%
1. Instituții de credit cu capital majoritar românesc, *din care:*	**112 892,7**	**25,02**	**12 263,6**	**27,55**
1.1. Instituții de credit din sectorul de stat, *din care:*	**36 548,7**	**8,10**	**3 735,3**	**8,39**
1. CEC Bank	29 347,8	6,50	2 635,4	5,92
2. Banca de Export-Import a României – Eximbank	7 200,9	1,60	1 099,9	2,47
1.2. Instituții de credit cu capital majoritar privat, *din care:*	**76 344,0**	**16,92**	**8 528,3**	**19,16**
1. Banca Transilvania	74 354,3	16,48	8 129,0	18,26
2. Banca Centrală Cooperatistă Creditcoop	1 315,2	0,29	312,6	0,70
3. Banca Comercială Feroviara	554,2	0,12	43,6	0,10
4. Banca Română de Credite și Investiții	120,3	0,03	43,1	0,10
2. Instituții de credit cu capital majoritar străin, *din care:*	**287 044,8**	**63,62**	**32 242,0**	**72,45**
1. Banca Comercială Română	67 909,3	15,05	7 891,6	17,73
2. BRD – Groupe Société Générale	54 089,3	11,99	5 674,3	12,75
3. UniCredit Bank	41 546,5	9,21	4 771,8	10,72
4. Raiffeisen Bank	40 042,3	8,88	3 983,2	8,95
5. Alpha Bank	16 956,9	3,76	1 975,3	4,44
6. OTP Bank	11 061,9	2,45	1 281,7	2,88
7. Garanti Bank	10 255,0	2,27	1 148,0	2,58
8. Banca Românească membră a Grupului National Bank of Greece	6 766,1	1,50	965,8	2,17
9. First Bank (Piraeus)	6 749,7	1,50	755,6	1,70
10. Banca Comercială Intesa SanPaolo	5 673,3	1,26	798,2	1,79
11. Libra Internet Bank	5 455,4	1,21	605,5	1,36
12. Credit Europe Bank	4 334,7	0,96	728,4	1,64
13. Patria Bank	3 454,0	0,77	289,1	0,65
14. BCR Banca pentru Locuințe	2 800,7	0,62	131,4	0,30
15. Idea Bank	2 131,0	0,47	188,2	0,42
16. Vista Bank (Marfin)	1 999,3	0,44	281,1	0,63
17. Crédit Agricole Bank	1 900,0	0,42	178,9	0,40
18. ProCredit Bank	1 482,7	0,33	181,1	0,41
19. Bank Leumi	1 185,4	0,26	172,2	0,39
20. Porsche Bank	737,7	0,16	174,5	0,39
21. Raiffeisen Banca pentru Locuințe	513,6	0,11	66,1	0,15
I. Total instituții de credit, persoane juridice române (1+2)	**399 937,5**	**88,64**	**44 505,6**	**100,00**
II. Sucursale ale instituțiilor de credit, persoane juridice străine, *din care:*	**51 232,2**	**11,36**	**...**	**...**
1. ING Bank N.V., Amsterdam	38 371,5	8,51	...	...
2. Citibank Europe plc, Dublin	8 025,5	1,78	...	...
3. BNP Paribas Personal Finance S.A. Paris	2 039,1	0,45	...	...
4. BNP Paribas S.A. Paris	1 395,6	0,31	...	...
5. Blom Bank France S.A. Paris	765,0	0,17	...	...
6. TBI Bank EAD Sofia	587,0	0,13	...	...
7. Alior Bank S.A. Varșovia	48,5	0,01	...	...
Total instituții de credit (I+II)	**451 169,7**	**100,00**	**...**	**...**

*) sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine nu raportează fondurile proprii

Tabel 6.5
Valoarea activului net bilanțier și a fondurilor proprii la 31 decembrie 2018

1.3. Evaluarea riscurilor din activitatea bancară

În exercitarea atribuțiilor conferite de cadrul de reglementare pe linia supravegherii instituțiilor de credit, Banca Națională a României asigură, în cadrul procesului de supraveghere și evaluare SREP (*Supervisory Review and Evaluation Process*), evaluarea continuă a profilului de risc și viabilitatea instituțiilor de credit, prin evaluarea riscurilor la care instituțiile de credit sunt sau pot fi expuse, monitorizarea indicatorilor-cheie, analiza modelului de afaceri, evaluarea guvernanței interne și a sistemului de control, evaluarea riscurilor de capital și a celor de lichiditate și finanțare.

Potrivit metodologiei SREP, autoritatea de supraveghere atribuie fiecărei instituții de credit un scor general ce reflectă viabilitatea generală a instituției, care poate lua valori de la 1 la 4, unde 1 înseamnă nivel de risc imperceptibil, 2 – nivel de risc scăzut, 3 – nivel de risc mediu și 4 – nivel ridicat de risc. Atunci când instituția este considerată a fi „în curs de a intra în dificultate" sau este „susceptibilă de a intra în dificultate", acesteia i se atribuie scorul 5 și se urmează procesul de colaborare cu autoritatea de rezoluție.

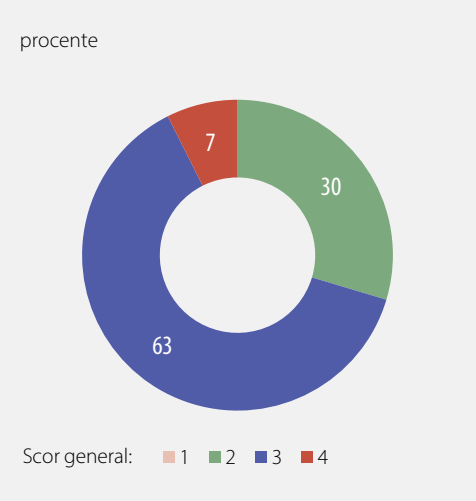
În urma evaluării SREP, autoritatea de supraveghere stabilește dacă fondurile proprii deținute de instituția de credit asigură acoperirea solidă a riscurilor evaluate ca fiind semnificative și dacă există o acoperire adecvată a riscurilor de lichiditate și de finanțare, precum și cerințele suplimentare de fonduri proprii (pentru a acoperi riscurile de pierderi neașteptate și orice pierderi așteptate care nu sunt acoperite de provizioane, riscul de subestimare a riscului asociat deficiențelor de model și riscul asociat deficiențelor din guvernanța internă).

Astfel, pentru fiecare instituție de credit se determină Cerința totală de capital SREP (*Total Superisory Capital Requirements* – TSCR) exprimată ca rată a fondurilor proprii totale, rata TSCR calculată raportat la fondurile proprii de nivel 1 de bază (CET1 TSCR), precum și rata TSCR calculată raportat la fondurile proprii de nivel 1 (T1 TSCR).

Totodată, se calculează și Cerința globală de capital (*Overall Capital Requirements* – OCR), prin luarea în considerare, pe lângă Cerințele totale de capital SREP (TSCR), a cerințelor privind amortizoarele prevăzute în Directiva privind cerințele de capital (CRD IV) și a cerințelor suplimentare de fonduri proprii pentru acoperirea riscurilor macroprudențiale, ca procent din Valoarea totală a expunerii la risc (*Total Risk Exposure Amounts* – TREA).

Rata cerinței globale de capital este supusă revizuirii, anual, în funcție de nivelurile aplicate amortizoarelor de capital. Banca Națională a României impune menținerea de către instituțiile de credit a nivelului determinat de autoritatea de supraveghere la nivel individual, consolidat/subconsolidat până la următoarea evaluare SREP sau până la emiterea unor dispoziții contrare.

La finele anului 2018, ca urmare a desfășurării procesului de evaluare SREP, situația ratingurilor atribuite se prezenta astfel: 30 la sută dintre cele 27 de instituții de credit erau încadrate în scor general 2 (nivel scăzut de risc), 63 la sută în scor general 3 (nivel mediu de risc), 7 la sută în scor general 4 (nivel ridicat de risc) și niciuna în scor general 5 (Grafic 6.1).

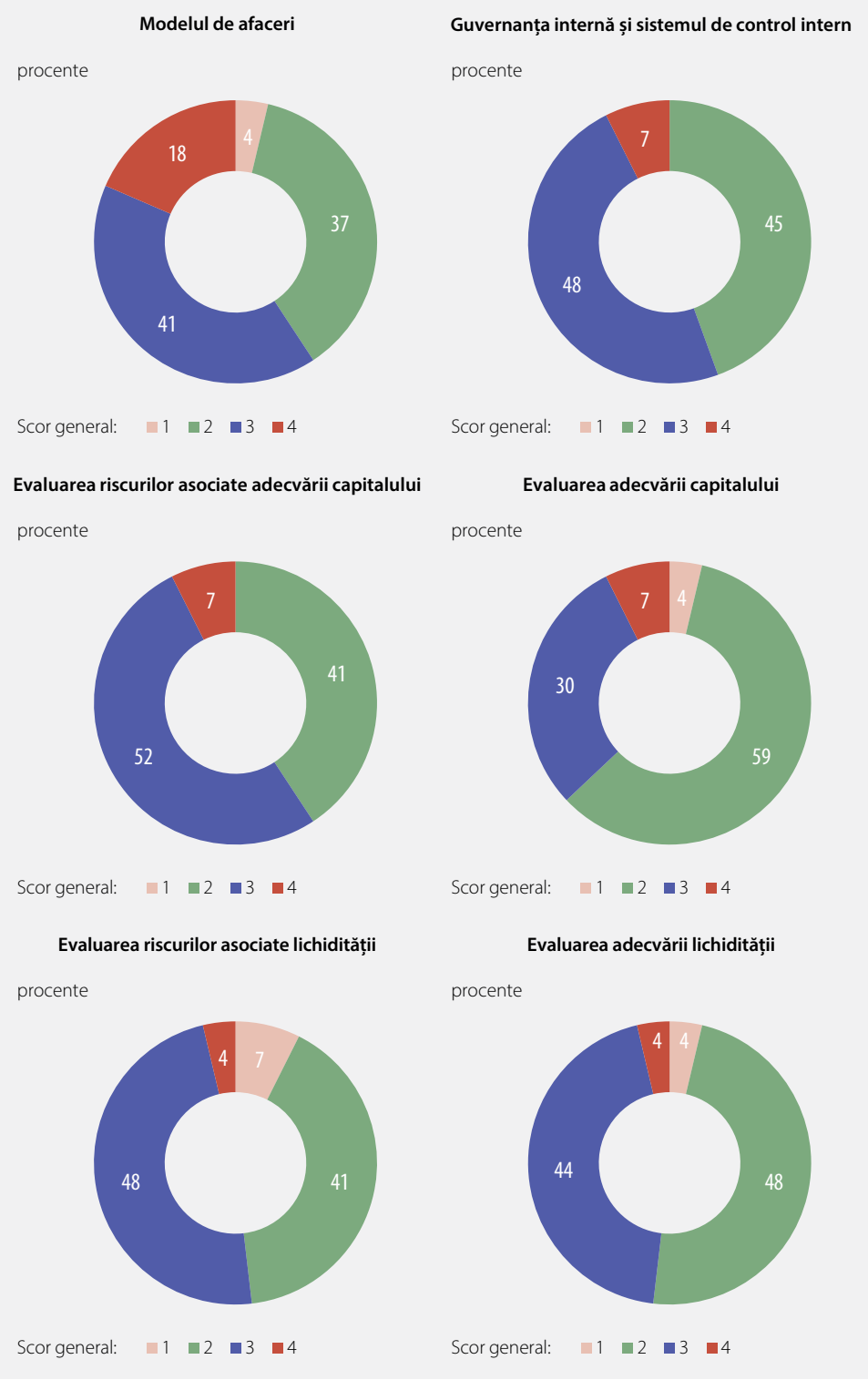
Grafic 6.1
Distribuția instituțiilor de credit supuse evaluării SREP în funcție de scorul general

De asemenea, la nivel de sistem, cerințele totale de capital (TSCR) stabilite ca urmare a procesului de evaluare SREP au avut un nivel mediu și median de aproximativ 11,7 la sută.

Încadrarea elementelor componente SREP pe categorii de risc relevă faptul că adecvarea capitalului și adecvarea lichidității au fost evaluate în cele mai multe dintre cazuri cu scor 2 (59 la sută, respectiv 48 la sută dintre instituțiile evaluate), iar modelul de afaceri, guvernanța internă, evaluarea riscurilor pentru capital, precum și riscurile asociate lichidității au fost evaluate în cea mai mare parte cu scor 3 (41 la sută, 48 la sută, 52 la sută și respectiv 48 la sută; Grafic 6.2).

În conformitate cu programul anual de inspecție, pe parcursul anului 2018 au fost desfășurate 30 de acțiuni de supraveghere, dintre care 27 la sediul instituțiilor de credit, persoane juridice române, și 3 la sucursalele din România ale 3 instituții de credit din alte state membre.

Acțiunile de supraveghere derulate în baza programului anual de evaluare și verificare au avut ca obiective tematice, în principal: viabilitatea și sustenabilitatea modelului de afaceri, guvernanța internă și sistemul de control intern, evaluarea riscurilor pentru capital, evaluarea adecvării capitalului, evaluarea riscurilor asociate lichidității, evaluarea adecvării lichidității, precum și verificarea implementării măsurilor dispuse de BNR și a planului de măsuri întocmit de instituția de credit.

Grafic 6.2
Elementele SREP repartizate în funcție de scorul atribuit

Suplimentar acțiunilor programate, s-au mai efectuat 11 acțiuni de supraveghere punctuale la instituțiile de credit, cu obiective de verificare specifice (Tabel 6.6).

În vederea îmbunătățirii cadrului de administrare, a strategiilor, proceselor și mecanismelor implementate și pentru asigurarea unei organizări adecvate a activității desfășurate de instituțiile de credit, în baza rapoartelor întocmite ca urmare a activităților

de supraveghere, Banca Națională a României a dispus măsuri de supraveghere (Tabel 6.7) și a aplicat sancțiuni, respectiv avertismente scrise (Tabel 6.8).

Tabel 6.6
Tematica acțiunilor de supraveghere punctuale

Nr.	Tematica	Număr de acțiuni
1	Evaluarea situației financiare și a principalilor indicatori de prudență bancară	2
2	Verificarea modului de întocmire a situațiilor financiare FINREP, atât la nivel individual, cât și la nivel consolidat	2
3	Raportarea fondurilor proprii și a cerințelor de fonduri proprii, precum și situația expunerilor mari ale băncii	1
4	Evaluarea cadrului de administrare a riscului operațional	1
5	Verificarea respectării reglementărilor privind regimul rezervelor minime obligatorii	1
6	Amortizorul de capital pentru riscul sistemic și planul de conservare a capitalului	1
7	Verificarea modului de raportare a indicatorilor suplimentari de monitorizare a lichidității	1
8	Monitorizarea și administrarea riscurilor semnificative, precum și procedurile de organizare și desfășurare a activității de control	1
9	Modul de îndeplinire a măsurilor dispuse de BNR	1

Tabel 6.7
Măsurile de supraveghere dispuse conform OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare

Nr.	Măsura	Număr de cazuri
1	Consolidarea dispozițiilor privind guvernanța și administrarea capitalului intern	37
2	Menținerea de fonduri proprii în plus față de cerințele de capital minim	19
3	Diminuarea riscului inerent activităților, produselor și sistemelor	4
4	Impunerea de cerințe de lichiditate specifice	2
5	Aplicarea unei politici specifice de constituire de provizioane sau a unui tratament specific activelor	1
6	Prezentarea unui plan pentru restabilirea conformității cu cerințele de supraveghere	1
7	Limitarea componentei variabile a remunerației	1
8	Impunerea de cerințe de raportare suplimentare	1
	Total	66

Tabel 6.8
Sancțiuni aplicate în anul 2018

Tipul sancțiunii	Număr de cazuri	Bănci	Administratori	Conducători
Avertisment scris	5	5	0	0
Amendă	0	0	0	0
Total	5	5	0	0

Informații detaliate privind sancțiunile care au fost aplicate instituțiilor de credit se regăsesc pe *website*-ul BNR, în cadrul Secțiunii „Supraveghere". Acestea sunt publicate în conformitate cu cerințele legale de transparență aferente autorității de supraveghere prevăzute la art. 234 alin. (4) din OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare. Conform prevederilor articolului menționat, Banca Națională a României trebuie să publice sancțiunile aplicate potrivit prevederilor art. 229 alin. (1) care nu au fost contestate în condițiile art. 275 și pe cele în privința cărora contestațiile au fost respinse în mod definitiv, precum și informații privind tipul și natura încălcării săvârșite și identitatea persoanei fizice sau juridice sancționate, după ce aceasta a fost informată cu privire la aplicarea sancțiunii.

În procesul de aprobare prealabilă derulat de Banca Națională a României, potrivit cadrului legal în materie (art. 108 din OUG nr. 99/2006), în decursul anului 2018 au fost instrumentate 137 de solicitări de aprobare prealabilă a membrilor consiliilor

de administrație, conducătorilor instituțiilor de credit și persoanelor desemnate să asigure conducerea structurilor de importanță deosebită (activități de administrare și control al riscurilor, audit intern, conformitate, trezorerie, creditare, precum și orice alte activități care pot expune instituția de credit unor riscuri semnificative), inclusiv a persoanelor cărora le-au fost alocate noi responsabilități (Tabel 6.9).

Tabel 6.9
Numărul persoanelor din categoria celor prevăzute la art. 108 din OUG nr. 99/2006, supuse aprobării BNR în anul 2018

Numărul de persoane supuse aprobării BNR	TOTAL, *din care:*	Aprobați	Respinși pentru neîndeplinirea condițiilor prevăzute de legea specială*	Respinși în urma evaluării BNR efectuate în temeiul art. 109 din OUG nr. 99/2006	Solicitare de aprobare retrasă de instituția de credit
Conducători	47	42	-	1	4
Administratori	38	33	-	1	4
Persoane cu funcție de conducere de nivel mediu	52	43	-	4	5
Total	137	118	-	6	13

*) Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, republicată

2. Supravegherea schemelor de garantare

În vederea garantării depozitelor, în România funcționează Fondul de garantare a depozitelor bancare, ca schemă statutară de garantare a depozitelor, înființată prin Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, republicată, cu modificările și completările ulterioare, oficial recunoscută pe teritoriul României. În prezent, activitatea Fondului este reglementată prin Legea nr. 311/2015 privind schemele de garantare a depozitelor și Fondul de garantare a depozitelor bancare, cu modificările și completările ulterioare.

La 31 decembrie 2018 volumul depozitelor instituțiilor de credit acoperite la Fondul de garantare a depozitelor bancare se situa la un nivel de 189 472,5 milioane lei, în creștere cu 9,73 la sută față de perioada similară din 2017.

3. Supravegherea instituțiilor financiare nebancare, a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică

Potrivit mandatului atribuit prin prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României asigură supravegherea prudențială a instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special, atât pe baza informațiilor furnizate prin intermediul raportărilor transmise, cât și prin inspecții la sediul și la unitățile teritoriale ale

acestora, precum și monitorizarea instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul general, în principal pe baza informațiilor furnizate de aceste entități prin raportările transmise.

Totodată, potrivit prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată, cu modificările și completările ulterioare, și ale Legii nr. 127/2011 privind activitatea de emitere de monedă electronică, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României asigură supravegherea prudențială a instituțiilor de plată autorizate, persoane juridice române, inclusiv pentru activitatea de plăți desfășurată prin sucursalele și agenții acestora, precum și supravegherea prudențială a instituțiilor emitente de monedă electronică autorizate, persoane juridice române, inclusiv pentru activitatea de emitere de monedă electronică și de prestare de servicii de plată desfășurată prin sucursalele și agenții acestora.

În cursul anului 2018, sectorul instituțiilor financiare nebancare s-a caracterizat prin modificări cu privire la componența registrelor instituțiilor financiare nebancare ținute de Banca Națională a României, generate de aplicarea prevederilor Regulamentului BNR nr. 1/2017 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebancare, prin adaptarea activității instituțiilor nou-înscrise în Registrul special la cerințele prudențiale, precum și prin aplicarea cerințelor suplimentare de fonduri proprii, introduse de regulamentul sus-menționat, pentru expunerile din creditele de consum acordate de instituțiile financiare nebancare a căror dobândă anuală efectivă depășește anumite plafoane stabilite.

Totodată, sectorul instituțiilor de plată (IP) și cel al instituțiilor emitente de monedă electronică (IEME) au fost caracterizate de stabilitate atât din punct de vedere numeric, cât și din cel al principalilor indicatori financiari.

3.1. Instituțiile financiare nebancare

Față de sfârșitul anului 2017, la data de 31 decembrie 2018 numărul instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul general a scăzut de la 183 la 178. Din punct de vedere al activităților de creditare desfășurate, corespunzător secțiunilor Registrului general, 149 de instituții (83,7 la sută) erau înscrise la secțiunea „Activități multiple de creditare", pondere similară celei de la sfârșitul anului precedent (81,4 la sută).

Comparativ cu sfârșitul anului precedent, la 31 decembrie 2018 numărul instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special a crescut de la 42 la 71, ca urmare a revizuirii, prin Regulamentul BNR nr. 1/2017 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebancare, a sistemului de criterii care stau la baza înscrierii în Registrul special (Tabel 6.10).

Capitalul social al instituțiilor financiare nebancare a crescut cu 7,1 la sută față de sfârșitul anului precedent, totalizând 3 126,2 milioane lei la finele anului 2018, în timp ce activul bilanțier agregat net al instituțiilor financiare nebancare a avut un trend ascendent mai accentuat, situându-se la un nivel de 35 236,6 milioane lei, în creștere cu 8,5 la sută comparativ cu anul anterior.

Tabel 6.10
Distribuția instituțiilor financiare nebancare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2018

Tipul activității	Registrul special (1)		Registrul general* (2)		Registrul general (1+2)	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Activități multiple de creditare	63	88,7	86	80,4	149	83,7
Leasing financiar	5	7,0	12	11,2	17	9,6
Emitere garanții și asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului	1	1,4	4	3,7	5	2,8
Credite de consum	2	2,8	3	2,8	5	2,8
Microcreditare	0	0,0	2	1,9	2	1,1
Factoring	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Finanțarea tranzacțiilor comerciale	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Credite ipotecare și/sau imobiliare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Scontare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Forfetare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Alte forme de finanțare de natura creditului	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Total	71	100,0	107	100,0	178	100,0

*) exclusiv instituțiile financiare nebancare din Registrul special

Referitor la structura activelor și capitalurilor pe cele două registre, se remarcă o creștere de 10,7 la sută a activelor totale nete ale instituțiilor înscrise în Registrul special și o diminuare cu 20,1 la sută a aceluiași indicator aferent instituțiilor înscrise doar în Registrul general, evoluție care indică migrarea, cu precădere, a unor instituții de mici dimensiuni în Registrul special și, implicit, intrarea acestora în sfera activității de supraveghere prudențială.

În totalul creditelor acordate, la valoare netă, pe o traiectorie ascendentă s-au plasat atât finanțările sub forma leasingului financiar (avans de 12,9 la sută), cât și soldul altor tipuri de credite care și-au continuat tendința de creștere (7 la sută) într-un ritm semnificativ mai temperat comparativ cu sfârșitul anului 2017.

În ceea ce privește nivelul creanțelor restante și îndoielnice, la valoare netă, se constată o diminuare în sumă absolută, de la 805,1 milioane lei la sfârșitului anului 2017 la 792,5 milioane lei (-1,6 la sută) la finele anului 2018, ponderea în totalul activului net diminuându-se de la 2,5 la sută la 2,2 la sută. În același sens, nivelul total al creditelor restante și îndoielnice, la valoare netă, s-a diminuat cu 3,4 la sută, de la 581,06 milioane lei la 561,5 milioane lei.

Cu toate acestea, nivelul total al provizioanelor aferente creditelor restante și îndoielnice a crescut de la 2 271,3 milioane lei la 2 354,6 milioane lei, indicând o deteriorare a serviciului datoriei aferent creditelor restante, concluzie susținută și de creșterea creditelor și angajamentelor neperformante de la 2 872,6 milioane lei la 2 971,7 milioane lei. Pe ansamblul sectorului instituțiilor financiare nebancare, gradul de acoperire cu provizioane a creditelor și angajamentelor neperformante s-a menținut la un nivel similar celui înregistrat la sfârșitul anului 2017.

Totodată, pe parcursul anului 2018, ratele de rentabilitate economică și financiară ale instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special s-au diminuat. În cazul instituțiilor financiare nebancare înscrise doar în Registrul general, ratele de

rentabilitate rămân, ca și în anii precedenți, la un nivel superior comparativ cu cele aferente instituțiilor înscrise și în Registrul special.

Profitul agregat al instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special a fost de 479,7 milioane lei, iar cel al instituțiilor înscrise doar în Registrul general de 108,1 milioane lei, rezultând un profit total al sectorului de 587,8 milioane lei (Tabel 6.11). Dintre cele 71 de instituții înscrise în Registrul special, 57 au înregistrat la finalul anului 2018 rezultate financiare pozitive, iar dintre instituțiile înscrise doar în Registrul general, 63 au încheiat anul 2018 cu profit.

Tabel 6.11
Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2018*

milioane lei**

Denumirea indicatorului	Registrul special (1)	Registrul general*** (2)	Registrul general (1+2)
Capital social/de dotare	2 560,9	565,3	3 126,2
Active totale (net)	33 409,1	1 827,5	35 236,6
Total credite acordate (net), *din care:*	27 103,3	905,5	28 008,8
– leasing financiar	13 904,8	215,8	14 120,6
– alte tipuri de credite	13 198,5	689,7	13 888,2
Creanțe restante și îndoielnice (net), *din care:*	693,9	98,6	792,5
– credite restante și îndoielnice	503,8	57,7	561,5
Provizioane aferente creanțelor restante și îndoielnice, *din care:*	2 929,2	265,8	3 195,0
– provizioane aferente creditelor restante și îndoielnice	2 182,1	172,5	2 354,6
Credite și angajamente neperformante (brut)****	2 687,3	284,4	2 971,7
Rezultatul reportat	1 377,2	-123,1	1 254,1
Rezultat aferent anului 2018	479,7	108,1	587,8
Rata rentabilității economice (ROA), profit net/total activ (%)	1,44	5,91	1,67
Rata rentabilității financiare (ROE), profit net/capitaluri proprii (%)	7,34	15,57	8,13
Număr de contracte	1 755 397	296 924	2 052 321
Număr de clienți, *din care:*	1 320 266	289 238	1 609 504
– persoane fizice	1 200 194	281 388	1 481 582
– persoane juridice	120 072	7 850	127 922

*) inclusiv datele raportate de instituțiile financiare nebancare care dețin și calitatea de instituție de plată

**) cu excepția indicatorilor „ROA", „ROE", „Număr de contracte" și „Număr de clienți"

***) exclusiv instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special

****) care înregistrează întârzieri mai mari de 90 de zile și/sau pentru care au fost inițiate proceduri de recuperare a creanțelor (cu contaminare la nivel de debitor)

Distribuția capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine pentru instituțiile înscrise în Registrul special la 31 decembrie 2018 este sintetizată în Tabelul 6.12.

Comparativ cu sfârșitul anului 2017 ponderea capitalului românesc a scăzut ușor, de la 69,8 la sută la 64,6 la sută, pe fondul înscrierii în Registrul special, în cursul anului 2018, a unor instituții având capital social preponderent străin. În cifre absolute, valoarea totală a capitalului străin s-a ridicat la 905,6 milioane lei, în creștere cu 237,2 milioane lei față de anul 2017.

În ceea ce privește celelalte state care dețin participații la capitalul social/de dotare al instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special, Marea Britanie ocupa la 31 decembrie 2018 prima poziție investițională (19,6 la sută în total capital străin),

următoarele poziții fiind ocupate de Germania (15,8 la sută), Cipru (11,3 la sută), Suedia (11 la sută) și Franța (10,8 la sută). Aceste 5 poziții cumulează 68,5 la sută din totalul capitalului străin. Comparativ cu anul precedent, se observă o diversitate mai ridicată în ceea ce privește țara de origine a capitalului majoritar al instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special.

Tabel 6.12
Ponderile capitalului social/ de dotare în funcție de țara de origine la 31 decembrie 2018

procente

Țara de origine	Ponderea capitalului social/de dotare	
	în total capital	în total capital străin
România	64,6	
Marea Britanie	6,9	19,6
Germania	5,6	15,8
Cipru	4,0	11,3
Suedia	3,9	11,0
Franța	3,8	10,8
Olanda	3,3	9,2
Italia	2,0	5,7
Polonia	1,3	3,6
Grecia	0,8	2,2
Austria	0,7	1,9
Bulgaria	0,7	1,9
Finlanda	0,6	1,7
Luxemburg	0,6	1,6
SUA	0,5	1,4
Alte state	0,8	2,3

Structura capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine relevă, astfel, influența importantă a industriei financiare europene asupra sectorului românesc al instituțiilor financiare nebancare, dar și o posibilă senzitivitate a acestui sector la evoluțiile economice din celelalte state europene.

Supravegherea prudențială și monitorizarea instituțiilor financiare nebancare

Supravegherea prudențială și monitorizarea instituțiilor financiare nebancare a constat atât în urmărirea modului de întocmire și transmitere a raportărilor periodice și a modificărilor în situația acestora, cât și în efectuarea de inspecții la fața locului de către personalul specializat din cadrul Băncii Naționale a României. Aceste acțiuni s-au finalizat prin încheierea de rapoarte de supraveghere și impunerea, după caz, a unor sancțiuni prevăzute de dispozițiile legale în vigoare.

Inspecțiile *on-site*, desfășurate conform programului anual de inspecție, au avut drept scop verificarea activității curente pentru 20 de instituții financiare nebancare înscrise în Registrul special și o instituție financiară nebancară înscrisă doar în Registrul general.

Pe baza rapoartelor întocmite de echipele de inspecție care au derulat acțiunile de supraveghere *on-site*, 10 instituții au fost sancționate cu avertisment scris, 2 instituții au fost sancționate cu amendă, o instituție a fost sancționată cu suspendarea activității de creditare, iar o instituție a fost sancționată cu radierea din registrele instituțiilor financiare nebancare ținute de Banca Națională a României și, implicit, cu interzicerea activității de creditare.

De asemenea, ca urmare a activităților de verificare *off-site* a modului de întocmire și transmitere a raportărilor periodice, 4 instituții financiare nebancare au fost sancționate cu avertisment scris, o instituție a fost sancționată cu amendă, iar 5 instituții au fost sancționate cu suspendarea activității de creditare.

3.2. Instituțiile de plată

La 31 decembrie 2018, în Registrul instituțiilor de plată erau înscrise 8 instituții de plată și 47 de agenți prin intermediul cărora acestea prestează servicii de plată pe teritoriul României și în străinătate.

Totodată, dintre instituțiile de plată autorizate, 4 dețin și calitatea de instituție financiară nebancară, 3 dintre acestea fiind înscrise în Registrul special, iar una fiind înscrisă doar în Registrul general.

Pe parcursul anului 2018, supravegherea prudențială a instituțiilor de plată a fost realizată prin analiza raportărilor transmise și a modificărilor în situația acestora, conform prevederilor Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 21/2009 privind instituțiile de plată, cu modificările și completările ulterioare.

3.3. Instituțiile emitente de monedă electronică

La 31 decembrie 2018, în Registrul instituțiilor emitente de monedă electronică erau înscrise două astfel de entități.

Pe parcursul anului 2018, supravegherea prudențială a instituțiilor emitente de monedă electronică a fost realizată prin analiza raportărilor transmise și a modificărilor în situația acestora, conform prevederilor Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 8/2011 privind instituțiile emitente de monedă electronică, cu modificările și completările ulterioare.

4. Monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului

Banca Națională a României asigură supravegherea punerii în aplicare a sancțiunilor internaționale, precum și verificarea și controlul modului de aplicare a cadrului legislativ incident domeniului prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului la nivelul instituțiilor de credit, instituțiilor financiare nebancare, instituțiilor de plată, instituțiilor emitente de monedă electronică și al sucursalelor din România ale instituțiilor de credit străine.

În anul 2018, Banca Națională a României a continuat demersurile pentru consolidarea capacității sale operaționale pe linia supravegherii, din perspectiva riscului de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la care sunt expuse entitățile supravegheate, anterior menționate, atât prin alocarea de resurse umane suplimentare, cât și prin îmbunătățirea continuă a metodologiilor și instrumentelor utilizate.

În acest sens, din punct de vedere al procedurilor și metodologiilor utilizate, procesul de supraveghere și de evaluare pe bază de risc a fost ajustat în funcție de expunerea instituțiilor la riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, ceea ce a condus la o îmbunătățire semnificativă a calității și eficienței acestuia. Totodată, s-a urmărit asigurarea unui raport adecvat între activitățile de supraveghere *off-site* și acțiunile de supraveghere *on-site*, fundamentat în funcție de profilul de risc al instituțiilor și de importanța sistemică a acestora. Astfel, cantitatea de informații solicitate, frecvența și intensitatea verificărilor, analizelor și evaluărilor au fost stabilite în funcție de modelul de afaceri, guvernanța internă și nivelul riscului de spălare a banilor și de finanțare a terorismului.

În vederea îmbunătățirii fluxului de informații între autoritatea de supraveghere și entitățile supravegheate și cu scopul de a monitoriza cu operativitate evoluțiile înregistrate la nivelul profilului de risc al instituțiilor de credit, din perspectiva operațiunilor de transferuri externe cu risc ridicat, autoritatea de supraveghere a solicitat, cu frecvență trimestrială sau lunară, pentru analiză, informații care vizează, în principal, clienții nerezidenți, clienții persoane juridice care au asociați, acționari sau beneficiari reali nerezidenți, comportamentul tranzacțional al clienților, respectiv informații cu privire la fluxuri financiare structurate pe valute și tipologii de clientelă. Suplimentar acestor raportări, au fost utilizate și alte tipuri de instrumente, precum chestionarele transmise instituțiilor supravegheate, prin intermediul cărora sunt colectate informații cantitative și calitative, de natură a evidenția eventualele vulnerabilități la nivelul unor procese sau segmente de activitate.

O altă componentă importantă a activității, cu caracter permanent, a fost cea de informare cu celeritate a instituțiilor supravegheate cu privire la: (i) adoptarea, modificarea sau completarea unor sancțiuni internaționale aferente domeniului financiar-bancar; (ii) actualizarea ghidurilor, bunelor practici în domeniu și adoptarea de către serviciile relevante ale Comisiei Europene și de către Serviciul European de Acțiune Externă a notei de informare cu privire la activitățile economice desfășurate de persoane fizice și juridice din UE în Crimeea/Sevastopol; (iii) riscul de spălare a banilor și/de finanțare a terorismului în raport cu vulnerabilitățile identificate de Grupul de Acțiune Financiară Internațională (FATF), în vederea adoptării măsurilor adecvate; (iv) statele terțe care au grad de risc ridicat de spălare a banilor și deficiențe strategice în acest sens, conform dispozițiilor Regulamentului delegat (UE) 2016/1675 al Comisiei de completare a Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului prin identificarea țărilor terțe cu un grad ridicat de risc care au deficiențe strategice, modificat prin Regulamentul delegat (UE) 2018/105 al Comisiei; (v) adoptarea de către Unitatea de Informații Financiare (FIU) a SUA, FINCEN, a Ghidului consultativ cu privire la activitățile regimului iranian de exploatare ilicită a sistemului financiar, pentru a ajuta instituțiile financiare în depistarea, cu mai mult succes, a posibilelor tranzacții ilicite, inclusiv din perspectiva combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului.

De asemenea, s-a asigurat o comunicare continuă cu instituțiile supravegheate în ceea ce privește modul de aplicare a legislației privind sancțiunile internaționale, prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, inclusiv prin transmiterea cu celeritate de informări și puncte de vedere în scopul clarificării și aplicării unitare a legislației incidente.

În conformitate cu bunele practici în materie de supraveghere, Banca Națională a României a derulat schimburi de informații cu privire la riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului cu autorități de supraveghere din alte state și cu organisme internaționale cu competență în materie.

Menționăm că în cursul anului 2018, în conformitate cu programul și tematica de evaluare și verificare a entităților supravegheate de banca centrală, aprobate de Comitetul de supraveghere al Băncii Naționale a României, au fost desfășurate 41 de acțiuni de inspecție *on-site*, dintre care 24 la sediul instituțiilor de credit și sucursalelor din România ale instituțiilor de credit străine, respectiv 17 acțiuni la sediul instituțiilor financiare nebancare, instituțiilor de plată, instituțiilor emitente de monedă electronică și sucursalelor din România ale instituțiilor de plată străine. De asemenea, au mai fost efectuate 6 acțiuni de supraveghere *off-site*, 4 la instituțiile de credit și 2 la celelalte entități supravegheate de banca centrală. Este important de subliniat faptul că, față de anii anteriori, au crescut numărul de acțiuni punctuale și respectiv numărul de acțiuni de supraveghere *off-site*, evoluție care atestă o intensificare a proceselor de monitorizare *off-site* și, implicit, o capacitate de reacție mai bună în raport cu evoluțiile înregistrate la nivelul instituțiilor supravegheate.

În contextul identificării unor situații de neconformitate cu prevederile legislației speciale incidente în materia prevenirii și sancționării spălării banilor și finanțării terorismului și în cea a implementării sancțiunilor internaționale, entitățile supravegheate au dispus, prin propriile planuri, măsuri de remediere a deficiențelor, iar după caz, ca urmare a analizei efectuate, au fost dispuse 11 ordine de măsuri pentru remedierea deficiențelor, dintre care 8 au vizat instituții de credit, iar 3, celelalte tipuri de entități supravegheate. De asemenea, au fost emise scrisori de recomandări pentru 5 instituții de credit și au fost transmise 24 de informări către Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor.

Totodată, au fost constatate și aplicate entităților supravegheate 90 de sancțiuni contravenționale, dintre care 44 au fost avertismente și 46 amenzi contravenționale, în valoare totală de 885 000 lei. Sancțiunile contravenționale au fost aplicate unui număr de 20 de instituții de credit și 7 instituții financiare nebancare supravegheate de Banca Națională a României.

Din perspectiva supravegherii modului în care entitățile aplică sancțiunile internaționale, menționăm participarea activă a reprezentanților Băncii Naționale a României la reuniunile Consiliului interinstituțional, constituit în scopul asigurării cadrului general de cooperare în domeniul punerii în aplicare a sancțiunilor internaționale. Astfel, s-au asigurat documentația și expertiza în domeniul financiar-bancar, necesare pentru: (i) elaborarea mandatelor și documentelor de poziție ale României, prezentate în cadrul organismelor internaționale cu responsabilități în materia sancțiunilor internaționale, în special în cadrul reuniunilor grupului de lucru RELEX – formațiunea „Sancțiuni" al Consiliului Uniunii Europene; (ii) elaborarea și pregătirea agendei și a documentației necesare bunei desfășurări

a reuniunii grupului de lucru RELEX – formațiunea „Sancțiuni" al Consiliului Uniunii Europene, pentru secțiunea dedicată sectorului financiar-bancar, din perspectiva preluării Președinției Consiliului UE de către România și a organizării reuniunii informale, la București, în anul 2019; (iii) elaborarea și emiterea avizelor consultative în scopul fundamentării unor decizii legate de aplicarea sancțiunilor internaționale, specifice domeniului de activitate; (iv) informarea Ministerului Afacerilor Externe cu privire la măsurile adoptate de către entitățile supravegheate de Banca Națională a României pentru aplicarea sancțiunilor internaționale instituite prin Rezoluția 2397 (2017) a Consiliului de Securitate al ONU, în scopul elaborării raportului care se transmite Consiliului de Securitate al ONU; (v) transmiterea către Ministerul Afacerilor Externe a contribuției băncii centrale la elaborarea raportărilor anuale privind fondurile blocate, din perspectiva aspectelor circumscrise dispozițiilor Regulamentului (UE) 208/2014 privind măsuri restrictive împotriva anumitor persoane, entități și organisme având în vedere situația din Ucraina, cu modificările ulterioare, ale Regulamentului (UE) 270/2011 privind măsuri restrictive împotriva anumitor persoane, entități și organisme având în vedere situația din Egipt, cu modificările ulterioare, și ale Regulamentului (UE) 101/2011 privind măsuri restrictive împotriva anumitor persoane, entități și organisme având în vedere situația din Tunisia, cu modificările ulterioare, în vederea notificării Comisiei Europene; (vi) elaborarea Raportului anual referitor la măsurile adoptate de România în vederea punerii în aplicare a regimurilor de sancțiuni instituite pe plan internațional în domeniul financiar-bancar, în scopul prezentării acestuia, de către primul-ministru, Parlamentului și Consiliului Suprem de Apărare a Țării; (vii) elaborarea unor analize referitoare la punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, în vederea clarificării și aplicării unitare a acestora, în special pe relația cu Republica Islamică Iran, din perspectiva implicațiilor determinate de denunțarea unilaterală, de către SUA, a Planului comun de acțiune cuprinzător (JCPOA); (viii) formularea de propuneri pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 202/2008, aprobată prin Legea nr. 217/2009, cu modificările și completările ulterioare, care au în vedere, în principal, compatibilizarea sistemului de sancționare cu cel care va fi aplicabil în materie de prevenire a spălării banilor și finanțării terorismului; (ix) formularea de propuneri cu privire la elaborarea de către Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor a proiectului normelor metodologice privind cererile de autorizare pentru efectuarea unor transferuri de fonduri în conformitate cu Regulamentul (UE) 2017/1509 al Consiliului din 30 august 2017 privind măsuri restrictive împotriva Republicii Populare Democrate Coreene și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 329/2007 din 13 februarie 2018.

În baza mandatului acordat de conducerea Băncii Naționale a României, s-a asigurat cooperarea cu: (i) alte autorități de supraveghere, în special cu Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor și cu Autoritatea de Supraveghere Financiară în ceea ce privește modul de aplicare a reglementărilor privind prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, pentru furnizarea de informații, pe bază de reciprocitate, cu respectarea cerințelor referitoare la păstrarea secretului profesional prevăzute de lege; (ii) celelalte autorități naționale și internaționale care au atribuții în ceea ce privește sancțiunile internaționale, în conformitate cu prevederile cadrului

legal de cooperare, instituit prin dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, aprobată prin Legea nr. 217/2009, cu modificările și completările ulterioare.

Un alt aspect important, care contribuie semnificativ la diminuarea riscului de aplicare necorespunzătoare a sancțiunilor internaționale, a fost reprezentat de preocuparea autorității de supraveghere pentru conștientizarea, la nivelul instituțiilor supravegheate, a necesității asigurării unor programe performante de *screening* al sancțiunilor internaționale, fără de care activitatea financiară nici nu poate fi concepută, programe adaptate la particularitățile jurisdicției locului, precum și la cultura, istoria statelor sancționate, la particularitățile clientelei, la volumul tranzacțiilor și canalele de distribuție, precum și la gradul de risc al produselor și serviciilor oferite de instituțiile financiar-bancare.

Suplimentar aplicării legislației incidente în materie de sancțiuni internaționale, o preocupare constantă a fost reprezentată de conștientizarea de către entitățile supravegheate a importanței aplicării corespunzătoare a sancțiunilor internaționale, inclusiv din perspectiva impactului financiar generat de riscurile de conformitate, reputațional și operațional. De menționat, în acest context, participarea și susținerea Programul național de *awareness* „PROTECTOR – Afaceri în siguranță", care are ca obiective, în principal, avertizarea mediului de afaceri asupra riscurilor ce decurg din nerespectarea sancțiunilor internaționale impuse anumitor state, conștientizarea complexității riscurilor la care operatorii economici sunt expuși în raport cu aceste sancțiuni.

O altă direcție de acțiune a constat în participarea Băncii Naționale a României, în calitate de membru, la reuniunile Subcomitetului pentru prevenirea spălării banilor, din cadrul Comitetului comun al Autorităților Europene de Supraveghere. Specificul acestor reuniuni vizează, în principal, schimbul de informații relevante privind riscurile emergente și activitatea statelor membre ale UE în domeniul prevenirii spălării banilor și combaterii finanțării terorismului între reprezentanții băncilor centrale și cei ai altor autorități de supraveghere competente, precum și cu reprezentanți ai Comisiei Europene, Autorității Bancare Europene, Autorității Europene pentru Valori Mobiliare și Piețe și Autorității Europene de Asigurări și Pensii Ocupaționale, pe linia prevenirii spălării banilor și combaterii finanțării terorismului, în concordanță cu Joint Committee Guidelines on Cooperation and Information Exchange for AML/CFT Supervision Purposes.

Banca Națională a României a participat, de asemenea, în calitate de membru, la reuniunile Grupului de experți în prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului (EGMLTF), care funcționează la nivelul Comisiei Europene. În cadrul acestuia au fost abordate diverse aspecte referitoare la modul de implementare de către statele membre a cerințelor instituite prin dispozițiile Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei și prin cele ale Directivei (UE) 2018/843 a

Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivelor 2009/138/CE și 2013/36/UE.

În anul 2018 a fost pregătită și transmisă contribuția Băncii Naționale a României la completarea chestionarului pentru primul raport aferent procedurii accelerate de conformitate – CEP (Compliance Enhancing Procedure) în contextul Raportului de evaluare a României în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, adoptat în cadrul celei de a patra runde de evaluare a Consiliului Europei – Comitetul Moneyval, sprijinind demersurile în domeniu în limitele competențelor băncii centrale. Totodată, a fost asigurată reprezentarea la susținerea acestui raport, la dezbaterea din cadrul celei de a 57-a Reuniuni Plenare a Comitetului Moneyval, în luna decembrie 2018.

Capitolul 7

Consolidarea funcției de rezoluție bancară a Băncii Naționale a României

Implementarea unui cadru solid de planificare și pregătire pentru o acțiune de rezoluție, în vederea asigurării menținerii stabilității financiare reprezintă o nouă activitate pe care Banca Națională a României o desfășoară ca urmare a preluării atribuțiilor de autoritate de rezoluție în baza Legii nr. 312/2015 privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul financiar, ce transpune la nivel național prevederile BRRD[157]. Pe lângă activitatea curentă de planificare a rezoluției, demersurile din sfera rezoluției bancare din cursul anului 2018 au cuprins și inițiative de cooperare cu autorități naționale, instituții europene și internaționale, proiecte de consolidare a cadrului de rezoluție și testarea acestuia printr-un exercițiu de simulare a unei potențiale acțiuni de rezoluție, cu implicarea autorităților relevante din România.

1. Planificarea și pregătirea rezoluției

1.1. Activitatea curentă de planificare a rezoluției

Abordarea BNR în planificarea rezoluției are în vedere trei piloni: cadrul legal european și național, starea de fapt a sectorului bancar și caracteristicile acestuia, precum și interesul public în sensul larg al menținerii stabilității financiare și a unui cadru adecvat de management al crizelor. Activitatea BNR în domeniul planificării și pregătirii rezoluției s-a desfășurat în anul 2018 pe linia elaborării și actualizării planurilor de rezoluție pentru toate instituțiile de credit aflate în aria de responsabilitate a Băncii Naționale a României[158]. Pentru grupurile bancare transfrontaliere, BNR participă la actualizarea planurilor de rezoluție la nivel de grup în cadrul colegiilor de rezoluție, constituite de către Comitetul unic de rezoluție (SRB) sau de către autoritățile de rezoluție din statele membre în care se află și supraveghetorul consolidant al grupului respectiv, în vederea adoptării deciziilor comune.

În acest context, în cadrul ciclului de planificare a rezoluției 2017-2018, BNR a participat la 12 colegii de rezoluție organizate de Comitetul unic de rezoluție și la două colegii de rezoluție organizate de alte autorități de rezoluție la nivel de grup. Banca Națională

[157] Directiva 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului și a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și a Regulamentelor (UE) 1093/2010 și 648/2012 ale Parlamentului European și ale Consiliului.

[158] Au fost incluse în aria de responsabilitate directă a BNR în calitate de autoritate de rezoluție alte trei instituții de credit care anterior au făcut parte din grupuri transfrontaliere sau pentru care autoritatea de rezoluție la nivel de grup nu a inițiat planificarea rezoluției.

a României, în calitate de autoritate de rezoluție, a semnat toate deciziile comune ale autorităților de rezoluție, cu două excepții, pentru care a solicitat, în conformitate cu cadrul legal aplicabil, medierea Autorității Bancare Europene.

În plus, în cadrul aceluiași ciclu de planificare a rezoluției, BNR a elaborat planuri de rezoluție pentru nouă instituții de credit aflate în aria sa directă de responsabilitate (care nu fac parte din grupuri transfrontaliere).

Medierea Autorității Bancare Europene

Banca Națională a României, în calitate de autoritate de rezoluție, a adresat Autorității Bancare Europene în cursul anului 2018 o cerere de mediere în legătură cu procesul de planificare a rezoluției pentru două grupuri bancare din Uniune care au prezență și în România. Discuția care a făcut obiectul medierii se referă la modul de interpretare a cadrului legal european și la aplicabilitatea unora dintre prevederile legale în alegerea strategiei de rezoluție a entităților din cadrul grupurilor respective.

Planificarea rezoluției se realizează în baza cadrului legal armonizat la nivelul UE pentru fiecare bancă sau grup bancar din Uniune. Acest exercițiu se realizează de către autoritățile de rezoluție cu o frecvență cel puțin anuală, având ca rezultat un plan de rezoluție actualizat anual, în cadrul căruia se stabilește strategia de rezoluție cea mai adecvată pentru respectiva bancă sau grup bancar, ținând cont de modelul de afaceri al acesteia/acestuia și de instrumentele aflate la dispoziția autorităților.

În cazul în care banca face parte dintr-un grup transfrontalier supravegheat de Banca Centrală Europeană, autoritatea de rezoluție la nivel de grup este Comitetul unic de rezoluție. Acesta colaborează cu autoritățile de rezoluție din fiecare stat membru în care își desfășoară activitatea o filială a grupului pentru a ajunge la o decizie comună privind planul de rezoluție al grupului. ABE are rol de observator, însă, la solicitarea oricărei autorități implicate în procesul respectiv de planificare, poate să intervină în calitate de mediator în vederea soluționării problemelor ridicate de autoritățile de rezoluție cu privire la planificarea rezoluției pentru grupurile transfrontaliere.

În cazul de față, pe parcursul ciclului de planificare aferent anului 2017, BNR și Comitetul unic de rezoluție nu au ajuns la un punct comun în ceea ce privește planul de rezoluție aplicabil subsidiarelor din România ale grupurilor în discuție. În urma medierii, în data de 18 iunie 2018 Autoritatea Bancară Europeană a publicat pentru prima dată o decizie[159] cu efect obligatoriu privind soluționarea unui dezacord între două autorități de rezoluție din Uniunea Europeană: BNR și Comitetul unic de rezoluție.

Decizia ABE impune ca planul de rezoluție adoptat pentru cele două grupuri și/sau cele două filiale să includă o descriere detaliată a evaluării posibilității de soluționare în baza strategiei de rezoluție preferate, care să includă o analiză amănunțită a oricăror obstacole semnificative în calea posibilității de soluționare, identificate conform cerințelor specificate în cadrul legal aplicabil, precum și o evaluare a oricărei strategii de rezoluție alternative, considerată necesară pentru cazul în care strategia preferată de rezoluție nu poate fi aplicată.

În consecință, această primă decizie cu efect obligatoriu emisă de ABE atrage atenția asupra unor aspecte ale procesului de rezoluție care nu sunt tratate cu suficientă claritate în planurile de rezoluție, cum ar fi identificarea obstacolelor semnificative în calea posibilității de soluționare și, respectiv, descrierea unor strategii alternative de soluționare.

[159] „Decizie a Autorității Bancare Europene privind soluționarea unui dezacord. Adresată: Comitetului unic de rezoluție și Băncii Naționale a României", https://www.eba.europa.eu/documents/10180/16082/EBA+decision+on+the+settlement+ of+a+disagreement+between+the+SRB+and+the+NBR+-++RO.pdf.

Aceste elemente sunt relevante și în contextul european general. Astfel, potrivit Programului multianual al Comitetului unic de rezoluție, identificarea obstacolelor majore în calea posibilității de soluționare reprezintă unul dintre cele mai importante subiecte aflate pe lista de priorități pentru perioada următoare.

În plus, absența unei abordări unitare de către autoritățile de rezoluție la nivel european în ceea ce privește identificarea obstacolelor semnificative în calea posibilității de soluționare și a măsurilor de înlăturare a acestor obstacole reprezintă și o preocupare a Autorității Bancare Europene, după cum rezultă din *Raportul ABE privind funcționarea colegiilor de rezoluție în anul 2017*.

Decizia care a rezultat în urma medierii de către ABE arată că dezvoltarea cadrului legislativ referitor la planificarea procesului de rezoluție este încă în curs de desfășurare. Solicitarea de către BNR a medierii ABE dovedește, încă o dată, că BNR în calitate de autoritate de rezoluție se implică dinamic și proactiv în dezvoltarea cadrului legislativ european în domeniul rezoluției bancare.

În ceea ce privește ciclul de planificare 2018-2019, un element suplimentar în procesul de actualizare a planurilor de rezoluție constă în stabilirea cerințelor minime de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL), având la bază strategia de soluționare a instituțiilor de credit. În acest sens, deciziile BNR în calitate de autoritate de rezoluție, respectiv de autoritate de rezoluție la nivel individual[160], iau în considerare: politica BNR privind MREL și alinierea cu autoritatea de rezoluție a grupului în ceea ce privește calibrarea MREL și stabilirea perioadei de tranziție pentru îndeplinirea cerinței.

1.2. Sistemul de raportare a informațiilor pentru planificarea rezoluției

Banca Națională a României în calitate de autoritate de rezoluție colectează informațiile necesare în procesul de planificare a rezoluției de la instituțiile de credit din aria sa de responsabilitate, utilizând machetele din Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2016/1066[161] și urmărind, pe cât posibil, evitarea încărcării nejustificate a acestora cu sarcini de raportare către banca centrală.

Pentru perioada următoare, având în vedere publicarea în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* a Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2018/1624[162], cadrul de raportare revizuit va fi aplicabil tuturor instituțiilor de credit din România, primul termen de raportare potrivit regulamentului menționat fiind data de 31 mai 2019 pentru informațiile aferente exercițiului financiar încheiat la 31 decembrie 2018 (prin derogare de la termenul de raportare de 30 aprilie a fiecărui an).

[160] Pentru instituțiile de credit persoane juridice române care fac parte din grupuri supuse supravegherii consolidate.

[161] Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2016/1066 al Comisiei din 17 iunie 2016 de stabilire a unor standarde tehnice de punere în aplicare cu privire la procedurile, formularele standard și machetele care trebuie utilizate pentru furnizarea informațiilor necesare în scopul planurilor de rezoluție pentru instituțiile de credit și firmele de investiții în temeiul Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului.

[162] Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2018/1624 al Comisiei din 23 octombrie 2018 de stabilire a unor standarde tehnice de punere în aplicare cu privire la procedurile și formularele și machetele standard care trebuie utilizate pentru furnizarea informațiilor necesare în scopul planurilor de rezoluție pentru instituțiile de credit și firmele de investiții în temeiul Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2016/1066 al Comisiei.

2. Cadrul de rezoluție

2.1. Contribuții la evoluțiile din domeniul reglementării în materie de rezoluție bancară la nivel european

Din perspectiva evoluțiilor înregistrate cu privire la cadrul european de reglementare în domeniul rezoluției în 2018 și prima parte din 2019, acesta a fost completat printr-o serie de regulamente emise de Comisia Europeană, care au vizat:

- revizuirea cadrului de raportare de către instituțiile de credit a informațiilor necesare pentru elaborarea planurilor de rezoluție;
- stabilirea formatelor de raportare către Autoritatea Bancară Europeană a informațiilor pe care autoritățile de rezoluție trebuie să le transmită cu privire la cerința minimă de fonduri proprii și datorii eligibile;
- criteriile de evaluare a impactului intrării în dificultate a unei instituții asupra pieței financiare, altor instituții și asupra condițiilor de finanțare, în contextul stabilirii de obligații simplificate în ceea ce privește planurile de redresare și de rezoluție.

2.2. Contribuția la negocierile pe marginea inițiativelor legislative la nivel european

Pe parcursul anului 2018, prin structura care asigură îndeplinirea funcției sale de rezoluție, BNR a contribuit la elaborarea elementelor de poziție la nivel tehnic în cadrul negocierilor pe marginea inițiativelor legislative dezvoltate pe plan european, relevante din perspectiva activităților legate de rezoluția bancară. În prima parte a anului 2019, în contextul exercitării de către România a Președinției Consiliului Uniunii Europene, Banca Națională a României, prin structura care asigură îndeplinirea funcției sale de rezoluție, și-a asumat rolul de coordonator tehnic al unor componente din dosarele respective: pachetul legislativ publicat de Comisia Europeană în contextul măsurilor pentru reducerea riscurilor în sectorul bancar – *Risk Reduction Measures Package* (RRM)[163]; pachetul legislativ privind adaptarea și actualizarea cadrului de reglementare al autorităților europene de supraveghere – ESAs pentru a le permite acestora să își asume o responsabilitate sporită în supravegherea piețelor financiare, inclusiv cu o componentă legată de combaterea spălării banilor și finanțării actelor de terorism.

2.3. Metodologia de identificare a funcțiilor critice furnizate de instituțiile de credit

În linie cu obiectivul principal al activității de rezoluție bancară, respectiv asigurarea pregătirii corespunzătoare pentru aplicarea unor acțiuni de soluționare la nivelul instituțiilor de credit fără a afecta stabilitatea sistemului financiar, BNR acordă o atenție sporită dezvoltării cadrului procedural și metodologic aferent planificării și

[163] Unele elemente ale pachetului legislativ au fost supuse procedurii accelerate și au fost finalizate în anul 2017, fiind adoptată Directiva (UE) 2017/2399 privind ierarhia creditorilor în insolvență, prin care s-a introdus o nouă categorie de creanțe eligibile MREL, junioare față de creanțele chirografare, dar senioare față de categoria creanțelor subordonate. Prevederile acestei directive urmează a fi transpuse în cadrul legislativ național.

implementării rezoluției bancare. În acest sens, metodologia privind identificarea funcțiilor critice furnizate de fiecare instituție de credit a fost aprobată de către Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României, ulterior fiind primită și o opinie consultativă[164] favorabilă din partea Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială.

Funcțiile critice reprezintă un element central al activității de rezoluție bancară, asigurarea continuității lor constituind un obiectiv al oricărei acțiuni de rezoluție după cum prevede Legea nr. 312/2015. Funcțiile critice sunt acele activități desfășurate/servicii prestate de către instituțiile de credit către terțe persoane și a căror încetare bruscă ar produce efecte negative semnificative asupra economiei reale, ar afecta încrederea actorilor din piețe sau ar produce contagiune. Relevanța unei instituții în furnizarea de funcții critice este un element central în stabilirea caracterului de interes public (una dintre condițiile de declanșare a unei acțiuni de rezoluție).

Întrucât autoritățile de rezoluție au o vedere de ansamblu asupra funcțiilor instituțiilor de credit, care sunt esențiale pentru economia reală, lor le aparține decizia finală cu privire la caracterul critic al acestora. De aceea, autoritățile de rezoluție analizează și identifică funcțiile critice cu ocazia elaborării și revizuirii planurilor de rezoluție ale băncilor. Instituțiile de credit care sunt relevante în furnizarea de funcții critice trebuie soluționate prin aplicarea de instrumente și competențe de rezoluție, acestea neputând fi lichidate, potrivit legii[165]. La nivelul BNR a fost elaborată, în baza prevederilor Legii nr. 312/2015, ale Regulamentului delegat (UE) 2016/778, precum și ale Ghidului FSB, metodologia privind: (1) clasificarea funcțiilor furnizate de instituțiile de credit în funcție de criticalitatea acestora pentru economie și (2) determinarea instituțiilor de credit relevante în furnizarea respectivelor funcții. Setul minim de criterii în baza cărora a fost elaborată metodologia pornește de la cerințele legale ale Regulamentului delegat (UE) 2016/778.

Procedura de determinare a funcțiilor critice este utilizată pentru analize în cursul activității ciclice de planificare a rezoluției, în realizarea planurilor de rezoluție și în cadrul participării la colegiile de rezoluție.

2.4. Dezvoltarea cadrului procedural/politicilor

În cursul anului 2018 a fost finalizat și testat pachetul de proceduri operaționale privind aplicarea instrumentelor de rezoluție prevăzute de legislație în cadrul unor exerciții interne de simulare a interrelaționării dintre structurile implicate din BNR, precum și în cadrul unui exercițiu de simulare a unei acțiuni de rezoluție, cu implicarea tuturor instituțiilor naționale relevante, exercițiu derulat în colaborare și sub îndrumarea Băncii Mondiale și a Comisiei Europene.

---

[164] http://www.cnsmro.ro/politica-macroprudentiala/opinia-consultativa-cnsm-nr-oc12018/.

[165] Art. 24 alin. (2) din Regulamentul delegat (UE) 2016/1075 de completare a Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului cu privire la standardele tehnice de reglementare care precizează conținutul planurilor de redresare, al planurilor de rezoluție și al planurilor de rezoluție a grupului, criteriile minime pe care autoritatea competentă trebuie să le examineze în ceea ce privește planurile de redresare și planurile de redresare a grupului, condițiile de acordare a sprijinului financiar intragrup, cerințele privind evaluatorii independenți, recunoașterea contractuală a competențelor de reducere a valorii contabile și de conversie, procedurile și conținutul cerințelor de notificare și ale avizului de suspendare și funcționarea operațională a colegiilor de rezoluție.

Exercițiul de simulare coordonat de Banca Mondială în cooperare cu Comisia Europeană – Serviciul de sprijin pentru reformă structurală

În contextul recomandărilor reliefate de *Raportul FSAP*, în luna octombrie 2018 a fost organizat un exercițiu de simulare a unei potențiale acțiuni de rezoluție, cu implicarea autorităților relevante din România – Banca Națională a României, Fondul de garantare a depozitelor bancare, Ministerul Finanțelor Publice, Autoritatea de Supraveghere Financiară. Exercițiul s-a derulat pe parcursul unei zile și a creat situații în care să fie necesară intervenția promptă a reprezentanților autorităților participante, oferindu-le acestora ocazia să testeze gradul de operaționalizare în plan local a procesului de rezoluție definit de cadrul legislativ național și european.

Orice acțiune de rezoluție reprezintă un proces deosebit de complex, a cărui implementare urmărește atingerea obiectivelor definite prin legislație și presupune păstrarea în permanență a unui echilibru între imaginea de ansamblu la nivel de economie și sistem financiar și detaliile operaționale specifice instituției de credit supuse rezoluției. O asemenea acțiune presupune parcurgerea mai multor etape, dintre care unele sunt generale, aplicabile pentru orice situație de rezoluție, iar altele sunt specifice instrumentelor de rezoluție alese sau amplorii crizei în care este implicată instituția de credit în cauză.

Exercițiul derulat a urmărit în principal capacitatea de analiză și reacție a autorităților implicate într-un scenariu sever aplicat unei instituții de credit fictive (având caracteristicile unei instituții de importanță sistemică la nivel național), ținând cont de asimetria informației într-o situație de acest tip, precum și eficiența comunicării între acestea, inclusiv din perspectiva cadrului procedural existent.

3. Cooperarea cu autorități naționale, instituții europene și alte autorități

Raportul FSAP

În perioada 2017-2018 a avut loc o evaluare a sistemului financiar din România (FSAP) realizată de FMI, una dintre principalele componente fiind reprezentată de cadrul de rezoluție bancară și de pregătire pentru gestiunea crizelor. Astfel, misiunea FSAP a relevat faptul că România și-a îmbunătățit semnificativ capacitatea de gestiune a crizelor, în contextul evoluțiilor cadrului legislativ european și național în domeniul redresării și rezoluției bancare înregistrate de la evaluarea precedentă. De asemenea, au fost apreciate modificările importante privind competențele atribuite BNR și structurilor implicate în realizarea acestora, decurgând din transpunerea în cadrul legislativ național a legislației europene, care demonstrează întărirea capacității băncii centrale de a gestiona crizele bancare, evidențiindu-se eforturile depuse în legătură cu pregătirea pentru redresare și rezoluție.

Raportul FSAP a reliefat și o serie de aspecte care necesită atenție suplimentară. Acestea vizează, printre altele: (i) asigurarea accesului FGDB la facilitățile *repo* și de cont curent de la BNR, (ii) adaptarea cerințelor cadrului legal privind achizițiile publice la contextul activităților specifice rezoluției (de exemplu, implicarea evaluatorilor independenți, vânzarea de active și datorii etc.), în vederea evitării întârzierilor nedorite în eventualitatea unei acțiuni de rezoluție sau (iii) asigurarea protecției legale a personalului tuturor autorităților implicate în rezoluție. De asemenea, pentru asigurarea viabilității aplicării instrumentului de recapitalizare internă în contextul modelului de

finanțare predominant bazat pe depozite și al pieței de capital incipiente din România, este evidențiată necesitatea dezvoltării unei strategii de îmbunătățire a capacității pieței locale de capital de a absorbi instrumentele de datorie eligibile pentru acoperirea pierderii și recapitalizarea internă în rezoluție.

Totodată, având în vedere prezența substanțială în România a subsidiarelor unor grupuri transfrontaliere, raportul a reliefat importanța asigurării faptului că interesele României sunt reprezentate corespunzător în planurile de redresare și de rezoluție la nivelul întreprinderilor-mamă, cu mențiunea că, în cazul strategiilor de rezoluție cu mai multe puncte de intrare (*multiple point of entry*), planul de rezoluție trebuie să asigure separabilitatea și autonomia financiară și operațională a subsidiarelor din România față de întreprinderea-mamă în activitatea curentă.

Totodată, a fost evidențiată necesitatea continuării eforturilor ce vizează consolidarea cadrului de cooperare interinstituțională în materia rezoluției bancare și a prevenirii crizelor, inclusiv prin derularea unor exerciții de simulare cu implicarea autorităților relevante.

Din perspectiva comunicării, BNR a organizat în luna aprilie 2018 a doua întâlnire anuală cu instituțiile de credit din România, în vederea informării periodice a acestora cu privire la ultimele evoluții în materia rezoluției bancare, precum politicile curente MREL și perspectivele la nivel european în cadrul negocierilor privind Pachetul RRM[166], evaluarea în contextul rezoluției, dar și aspectele care vizează colaborarea dintre autoritatea de rezoluție și instituțiile de credit, îndeosebi în ceea ce privește furnizarea informațiilor necesare și cooperarea la elaborarea planurilor de rezoluție. Accentul a fost pus pe necesitatea intensificării eforturilor băncilor pentru îmbunătățirea infrastructurii IT și asigurarea disponibilității datelor. De asemenea, băncile au fost încurajate să elaboreze strategii de emitere a instrumentelor de datorii eligibile MREL.

4. Fondul de rezoluție bancară

4.1. Stabilirea nivelului contribuțiilor anuale ale instituțiilor de credit la Fondul de rezoluție bancară

BNR, în calitate de autoritate de rezoluție, stabilește anual nivelul contribuțiilor instituțiilor de credit la Fondul de rezoluție bancară, în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2015 și ale Regulamentului delegat (UE) 2015/63 al Comisiei din 21 octombrie 2014 de completare a Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește contribuțiile *ex ante* la mecanismele de finanțare a rezoluției, astfel cum a fost acesta corectat prin Regulamentul delegat (UE) 2016/1434 al Comisiei.

[166] *RRM Package* vizează modificări ale Directivei 2013/36/UE (CRD), ale Regulamentului (UE) 575/2013 (CRR), ale Directivei 2014/59/UE (BRRD) și ale Regulamentului (UE) 806/2014 (Regulamentul MUR).

În cursul anului 2018, în contextul identificării unei situații în care o instituție de credit a încălcat dispozițiile art. 533 alin. (3) din Legea nr. 312/2015, BNR, în calitate de autoritate de rezoluție, a aplicat o sancțiune acelei instituții de credit sub forma unui avertisment scris[167].

4.2. Resursele Fondului de rezoluție bancară

Potrivit prevederilor legale, nivelul-țintă pentru resursele financiare disponibile ale Fondului de rezoluție bancară este de 1 la sută din suma depozitelor acoperite ale tuturor instituțiilor de credit autorizate pe teritoriul României, nivel care trebuie atins pentru prima dată cel târziu la 31 decembrie 2024. La 31 decembrie 2018, nivelul resurselor Fondului de rezoluție comunicat de Fondul de garantare a depozitelor bancare era în sumă de 1 164 443 991 lei, reprezentând aproape două treimi din nivelul-țintă calculat pe baza nivelului depozitelor acoperite la 31 decembrie 2018.

5. Orientări ale activității de rezoluție în anul 2019

În ceea ce privește activitatea curentă de planificare a rezoluției, în conformitate cu prevederile legale aplicabile, având în vedere aprobarea recentă a politicii MREL, precum și interesul sporit manifestat de către SRB și de către celelalte autorități de rezoluție europene pentru acest element important aparținând activității de planificare a rezoluției, BNR va stabili cerințele MREL (finale și/sau intermediare, după caz) pentru instituțiile de credit din sfera sa de responsabilitate.

Politica MREL

În prima parte a anului 2019, Consiliul de administrație al BNR a aprobat „Politica privind stabilirea cerinței minime de fonduri proprii și datorii eligibile pentru instituțiile de credit din aria de responsabilitate a BNR în calitate de autoritate de rezoluție" (Politica MREL).

Conceptul de MREL a apărut ca o consecință a trecerii de la *bail out* la *bail in* pentru a crea premisele ca, la momentul rezoluției, instituțiile de credit să dispună de suficiente pasive care să poată fi folosite la absorbția pierderilor și la recapitalizare. Prin urmare, instituțiile de credit trebuie să constituie un stoc minim de fonduri proprii și datorii eligibile pentru absorbția pierderilor și acoperirea necesarului de recapitalizare, care să fie poziționate corespunzător în ierarhia creditorilor, să aibă scadențe suficient de lungi, să confere certitudine juridică și să nu inducă efecte de contagiune în sistemul financiar și în economie în ansamblul său.

Politica MREL a fost elaborată pe baza cadrului legal și a reglementărilor în vigoare (Legea nr. 312/2015, Regulamentul delegat (UE) 2016/1450 al Comisiei de completare a Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește standardele tehnice de reglementare care precizează criteriile metodologiei de stabilire a cerinței minime privind fondurile proprii și pasivele eligibile), având totodată în vedere și asigurarea, pe cât posibil, a consistenței cu prevederile noului cadru european revizuit privind redresarea și rezoluția bancară (BRRD2, componentă a Pachetului RRM) care se află la finalul procesului de adoptare (forma aprobată la nivelul Consiliului UE în data de 14 februarie 2019 a fost votată în sesiunea

[167] http://www.bnr.ro/Rezolu%c8%9bie-bancara-18272.aspx?pid=18272.

plenară din aprilie 2019 a Parlamentului European), urmând ca prevederile acestuia să fie transpuse în legislația statelor membre până la sfârșitul anului 2020.

Politica MREL definește abordarea generală care va sta la baza stabilirii cerinței de MREL pentru fiecare instituție de credit, în consultare cu autoritatea competentă, care va fi integrată în procesul decizional anual aferent aprobării planurilor de rezoluție.

În plus față de activitatea curentă de planificare a rezoluției pentru instituțiile de credit aflate în responsabilitatea sa și de dialogul continuu pe care îl poartă cu alte autorități europene în legătură cu subiecte legate de rezoluția bancară, BNR are o serie de priorități strategice în sfera rezoluției bancare, printre care testul interesului public și asigurarea lichidității în rezoluție.

De asemenea, BNR își propune să continue demersurile legate de asigurarea funcționării mecanismelor/proceselor aferente operaționalizării rezoluției, precum și dezvoltarea analizelor privind obstacolele semnificative în calea posibilității de soluționare a instituțiilor de credit aflate în responsabilitatea sa, acordând o atenție sporită instituțiilor de credit din grupuri bancare care sunt identificate ca entități de rezoluție, reprezentând astfel puncte de intrare într-o potențială acțiune de rezoluție.

Capitolul 8

Emisiunea de numerar

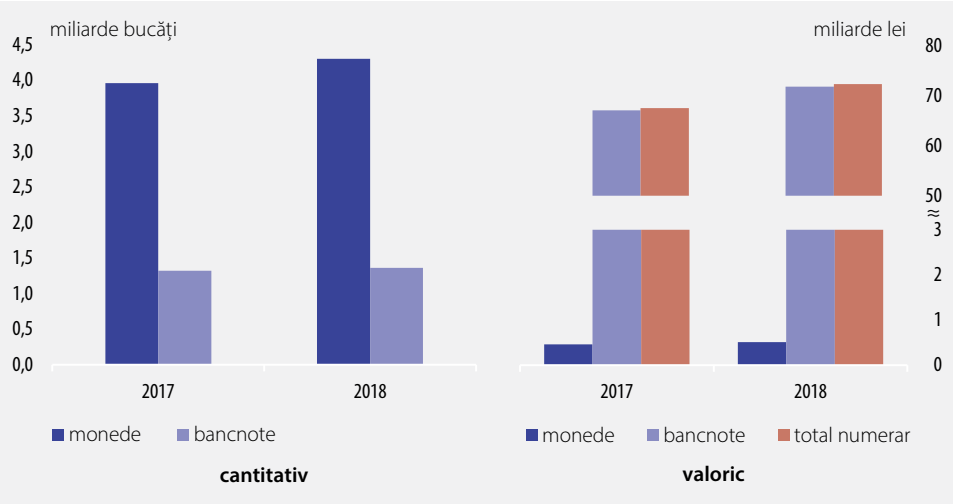
În anul 2018, BNR a asigurat din punct de vedere cantitativ, valoric și în structura pe cupiuri numerarul necesar bunei desfășurări a circulației monetare și a întreprins măsurile corespunzătoare pentru creșterea nivelului de calitate a însemnelor monetare aflate în circulație.

1. Evoluția numerarului aflat în afara sistemului bancar

În anul 2018, valoarea numerarului aflat în afara sistemului bancar s-a majorat cu 7,1 la sută (până la 72 255,6[168] milioane lei la finele anului), ritmul de creștere fiind inferior cu 8,8 puncte procentuale celui înregistrat în 2017.

Similar anilor anteriori, numerarul aflat în afara sistemului bancar și-a păstrat o serie de tipare conjuncturale. Astfel, factorii sezonieri cu frecvență anuală au avut un rol important în evoluția acestui indicator, cele mai ridicate rate lunare de creștere fiind consemnate în următoarele perioade: (i) aprilie (1,4 la sută), datorită sărbătorilor pascale; (ii) lunile de vară, sub influența efectuării concediilor, în special august (cu 2 la sută); (iii) noiembrie-decembrie (cu 1,6 la sută și, respectiv, 1,8 la sută), pe fondul solicitărilor ridicate de numerar specifice perioadei sărbătorilor de iarnă. În restul anului, valoarea numerarului în afara sistemului bancar a scăzut (cu 2,7 la sută în ianuarie 2018 și cu 1,3 la sută în octombrie 2018) sau a consemnat creșteri de amplitudine mai mică.

Valoarea maximă a numerarului aflat în afara sistemului bancar în cursul anului 2018, respectiv 73 992,3 milioane lei (+7,3 la sută față de vârful anului 2017), a fost atinsă în data de 21 decembrie 2018, ca urmare a solicitărilor ridicate de numerar specifice perioadei sărbătorilor de iarnă.

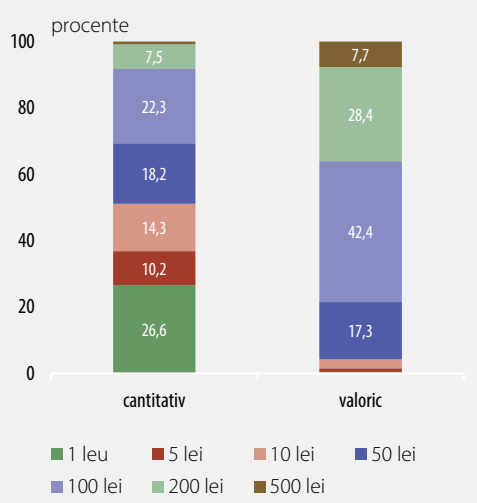

Grafic 8.1
Structura numerarului aflat în afara sistemului bancar în 2017 și 2018

[168] 69 187,8 milioane lei, exclusiv numerarul aflat în ATM și ASV.

La finele anului 2018, în afara sistemului bancar se aflau 1 361,5 milioane bancnote, în creștere cu 3,1 la sută față de sfârșitul anului 2017, și 4 300,7 milioane monede, în creștere cu 8,6 la sută comparativ cu finalul anului anterior (Grafic 8.1).

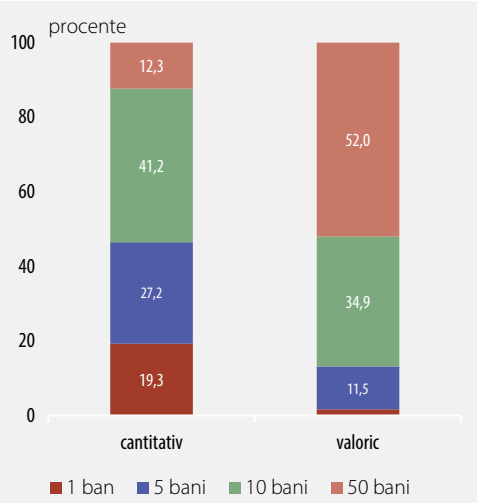
Creșteri ale numărului de bancnote aflate în afara sistemului bancar s-au înregistrat la cupiurile de 1 leu (+5,5 la sută), 100 lei (+7,7 la sută), 200 lei (+12,7 la sută) și 500 lei (+5,9 la sută). Numărul de bancnote aflate în afara sistemului bancar a înregistrat o scădere la cupiurile de 5 lei (-4,8 la sută) și 10 lei (-2,4 la sută), în timp ce în cazul cupiurii de 50 lei numărul de bancnote a rămas nemodificat față de sfârșitul anului 2017.

Grafic 8.2
Structura pe cupiuri a bancnotelor aflate în circulație în anul 2018

Cupiura de 1 leu a continuat să fie cel mai intens folosită, ponderea acesteia în numărul total de bancnote în afara sistemului bancar fiind de 26,6 la sută, urmată de cupiurile de 100 lei (22,3 la sută) și de 50 lei (18,2 la sută). Cea mai mică pondere în numărul total de bancnote aflate în afara sistemului bancar a revenit și în 2018 cupiurii de 500 lei (0,8 la sută).

Bancnotele utilizate preponderent la alimentarea ATM au continuat să fie dominante în valoarea totală a bancnotelor aflate în afara sistemului bancar: cupiura de 100 lei a avut o pondere de 42,4 la sută, fiind urmată de cupiurile de 200 lei (28,4 la sută) și 50 lei (17,3 la sută; Grafic 8.2).

Grafic 8.3
Structura pe cupiuri a monedelor aflate în circulație în anul 2018

La finele anului 2018, în afara sistemului bancar se aflau 4 300,7 milioane monede (+8,6 la sută față de sfârșitul anului 2017), valoarea acestora fiind cu 10,3 la sută mai mare comparativ cu anul anterior.

Ca urmare a solicitărilor mari, numărul de monede a crescut față de 2017 la toate cupiurile, procentele fiind cuprinse între 6,5 la sută în cazul monedei de 1 ban și 11,9 la sută în cel al monedei de 50 bani. Cele mai mari ponderi în numărul total de monede aflate în afara sistemului bancar au revenit monedelor de 10 bani (41,2 la sută) și 5 bani (27,2 la sută).

Din punct de vedere valoric, cupiurile de 50 bani și 10 bani acopereau 86,9 la sută din valoarea monedelor în afara sistemului bancar, ponderea dominantă revenind monedei de 50 bani (52 la sută; Grafic 8.3).

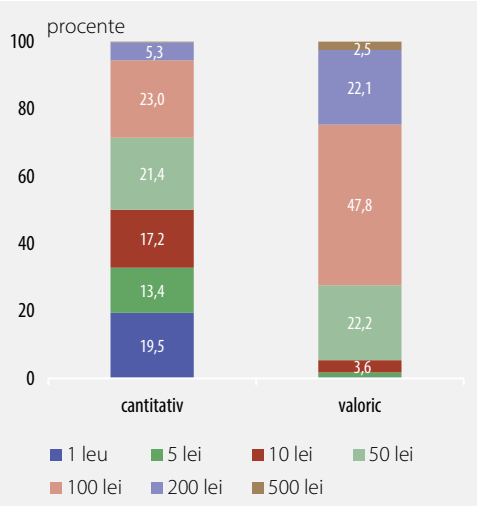
La finele anului 2018, fiecărui locuitor îi reveneau 70 de bancnote și 220 de monede din cele aflate în afara sistemului bancar, cu 3 bancnote, respectiv cu 18 monede mai mult decât la sfârșitul anului 2017.

2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria statului

Plăți

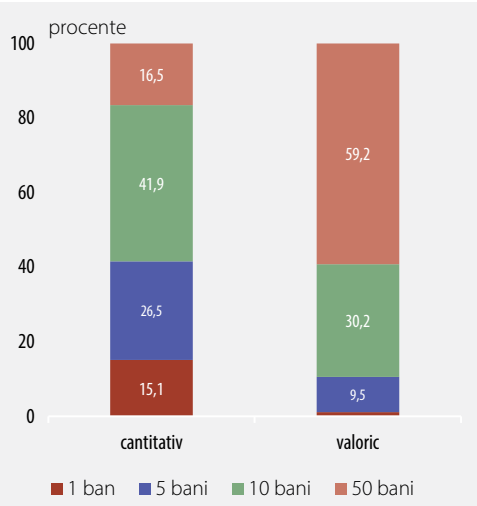
Valoarea numerarului utilizat în plățile efectuate de banca centrală în cursul anului 2018 către instituțiile de credit/Trezoreria statului a fost de 17 241,8 milioane lei, cu 17,8 la sută mai mică față de cea aferentă anului 2017.

Numărul de bancnote puse în circulație prin intermediul plăților a fost de 357,6 milioane bucăți, cu 27,9 la sută mai mic decât în 2017, iar valoarea acestora a fost de 17 193,3 milioane lei (-17,8 la sută). Cantități în scădere au fost consemnate la toate cupiurile, cu procente cuprinse între 8,4 la sută în cazul bancnotei de 100 lei și 39,1 la sută în cel al bancnotei de 1 leu. O asemenea evoluție a condus la diminuarea ponderilor bancnotelor de 1 leu, 5 lei și 10 lei (cu până la 4 puncte procentuale față de 2017) și la ponderi în creștere ale bancnotelor de 50, 100 și 200 lei (cu până la 5 puncte procentuale față de 2017).

Grafic 8.4
Structura pe cupiuri a bancnotelor plătite în anul 2018

În schimb, din punct de vedere valoric, doar cupiura de 100 lei și-a consolidat ponderea în totalul bancnotelor puse în circulație prin intermediul plăților (+4,9 puncte procentuale față de sfârșitul anului 2017). În cazul bancnotelor de 50 lei și 200 lei s-au înregistrat diminuări ale ponderilor acestora cu până la 1,6 puncte procentuale (Grafic 8.4).

Grafic 8.5
Structura pe cupiuri a monedelor plătite în anul 2018

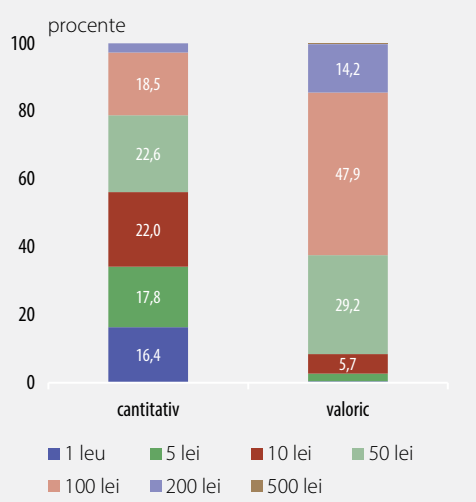
Cantitatea totală de monede retrase de către instituțiile de credit/Trezoreria statului de la banca centrală a fost în anul 2018 de 348,3 milioane bucăți, cu 3,5 la sută mai mică decât cea din 2017.

În timp ce numărul monedelor de 1 ban și de 5 bani retrase de la banca centrală a scăzut cu 28,7 la sută, respectiv cu 11,2 la sută, numărul monedelor de 10 bani și de 50 bani a crescut cu 12,9 la sută, respectiv cu 6,3 la sută. Moneda de 10 bani și-a păstrat statutul de cea mai utilizată monedă în plăți (cu o pondere de 41,9 la sută), fiind urmată de moneda de 5 bani (cu o pondere de 26,5 la sută).

Din punct de vedere valoric, structura cupiurilor utilizate în plățile către instituțiile de credit/Trezoreria statului s-a modificat față de anul 2017, mai evident în cazul monedei de 10 bani, a cărei pondere s-a majorat cu 2 puncte procentuale (până la 30,2 la sută), și al monedei de 5 bani, a cărei pondere s-a diminuat cu 1,8 puncte procentuale (până la 9,5 la sută). Ponderea monedei de 50 bani a rămas la un nivel apropiat celui înregistrat în anul anterior (59,2 la sută; Grafic 8.5).

Încasări

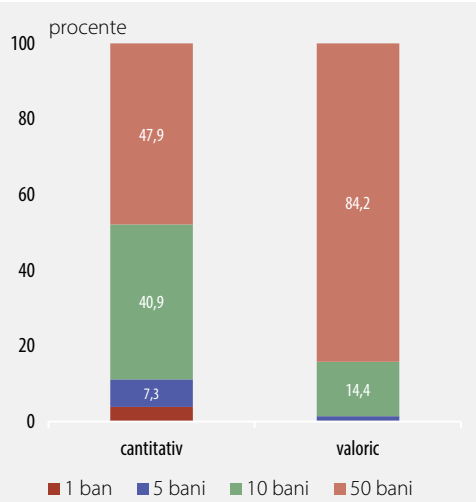
Valoarea totală a încasărilor de numerar în anul 2018 a fost de 10 976,3 milioane lei, cu 4,4 la sută mai mare decât cea din 2017. Prin intermediul depunerilor efectuate de către instituțiile de credit/Trezoreria statului s-au reîntors la banca centrală 284 milioane bancnote, cu 24,1 la sută mai puține decât în anul anterior. În timp ce în cazul cupiurilor mici și mijlocii numărul de bancnote încasate a scăzut față de 2017 (cu 51 la sută la cupiura de 1 leu, 23,7 la sută la cupiura de 5 lei, 19,4 la sută la cupiura de 10 lei și 2,9 la sută la cupiura de 50 lei), în cazul valorilor nominale mari, numărul de bancnote încasate a crescut (cu 11,4 la sută la cupiura de 100 lei, 23,8 la sută la cupiura de 200 lei și 13,3 la sută la cupiura de 500 lei).

Grafic 8.6
Structura pe cupiuri a bancnotelor încasate în anul 2018

Cea mai ridicată pondere în numărul total de bancnote încasate de la instituțiile de credit/Trezoreria statului a deținut bancnota cu valoarea nominală de 50 lei (22,6 la sută), urmată de cupiura de 10 lei, cu o pondere de 22,0 la sută.

Din punct de vedere valoric, cupiura de 100 lei a deținut 47,9 la sută din totalul bancnotelor încasate, urmată de cupiura de 50 lei, cu o pondere de 29,2 la sută (Grafic 8.6).

Grafic 8.7
Structura pe cupiuri a monedelor încasate în anul 2018

Cantitatea de monedă metalică depusă la banca centrală în anul 2018 a fost de 4,8 milioane bucăţi, cu 78,3 la sută mai mică decât în 2017, în condiţiile în care toate cupiurile au înregistrat scăderi semnificative, de până la 80,3 la sută în cazul monedei de 10 bani. Ponderea cea mai importantă în numărul total de monede încasate s-a înregistrat la valoarea nominală de 50 bani (47,9 la sută), urmată de cea aferentă cupiurii de 10 bani (40,9 la sută).

Valoarea monedelor depuse de către instituțiile de credit/Trezoreria statului la sucursalele regionale ale Băncii Naţionale a României în anul 2018 a fost de 1,4 milioane lei, cu 78,3 la sută mai mică decât în 2017, monedele de 10 bani şi 50 bani deținând împreună o pondere de 98,6 la sută (Grafic 8.7).

3. Activitatea de procesare a numerarului şi de retragere din circulaţie a numerarului necorespunzător

Pe parcursul anului 2018, în cadrul celor patru centre de procesare ale Băncii Naţionale a României s-a procesat o cantitate totală de 388,1 milioane bancnote (cu 35,8 milioane bancnote mai puține decât în anul 2017), dintre care 37,7 milioane bancnote au fost sortate ca improprii circulaţiei monetare, înregistrându-se astfel un grad mediu de uzură de circa 10 la sută, cu 2 puncte procentuale mai mic față de cel din anul 2017.

În afara cupiurilor de 10 lei şi 200 lei, celelalte cupiuri au consemnat modificări ale gradului de uzură, comparativ cu anul anterior, dar de sens şi amploare diferite: (i) majorare cu 1 punct procentual la bancnotele de 1 leu şi cu 6 puncte procentuale la cele de 500 lei; (ii) diminuare cu 1 punct procentual la cele de 50 lei, cu 2 puncte procentuale la cele de 100 lei şi cu 4 puncte procentuale la cele de 5 lei.

Totodată, în anul 2018 s-a procesat o cantitate de 8,7 milioane monede metalice (cu 16,8 milioane monede mai puțin decât în anul 2017), dintre care 332,1 mii monede au fost sortate ca improprii circulaţiei monetare.

4. Emisiunile numismatice

În anul 2018, Banca Naţională a României a lansat 14 emisiuni numismatice monetare, concretizate în 25 de monede, dintre care 9 din aur, 9 din argint, 3 din tombac cuprat şi 4 din alamă. Tirajele au fost diferenţiate în funcţie de metalul din care au fost confecţionate, respectiv au fost emise 2 300 de piese din aur, 1 800 de piese din argint, 600 de piese din tombac cuprat şi 20 000 de piese din alamă.

Totodată, Banca Naţională a României a lansat în circuitul numismatic, pentru prima dată, o bancnotă aniversară pentru colecţionare, dedicată împlinirii a 100 de ani de la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918. Tirajul pentru această emisiune a fost de 10 000 de bancnote.

În Tabelul 8.1. sunt prezentate emisiunile numismatice realizate în anul 2018.

Tabel 8.1
Emisiunile numismatice lansate în anul 2018

Denumirea emisiunii numismatice	Metalul și valoarea nominală a monedei
150 de ani de la nașterea lui Ștefan Luchian	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
100 de ani de la unirea Basarabiei cu România	set de trei monede din aur, argint și tombac cuprat cu valori nominale de 100 lei, 10 lei și 1 leu; monedă din alamă, pentru colecționare, cu valoare nominală de 50 bani
330 de ani de la tipărirea Bibliei de la București	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
Mihai Viteazul, precursor al Marii Uniri	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
100 de ani de la încheierea Primului Război Mondial	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
200 de ani de la nașterea lui Ion Ionescu de la Brad	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
150 de ani de la înființarea Filarmonicii Române din București	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
150 de ani de la nașterea lui Emil Racoviță	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
140 de ani de la unirea Dobrogei cu România	set de trei monede din aur, argint și tombac cuprat cu valori nominale de 100 lei, 10 lei și 1 leu; monedă din alamă, pentru colecționare, cu valoare nominală de 50 bani
175 de ani de la nașterea reginei Elisabeta a României	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
100 de ani de la unirea Bucovinei cu România	set de trei monede din aur, argint și tombac cuprat cu valori nominale de 100 lei, 10 lei și 1 leu; monedă din alamă, pentru colecționare, cu valoare nominală de 50 bani
100 de ani de la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei, monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei, monedă din alamă, pentru colecționare, cu valoare nominală de 50 bani; bancnotă pentru colecționare, cu valoare nominală de 100 lei
100 de ani de la nașterea lui Radu Beligan	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Istoria aurului – moneda din aur de 10 ducați Mihai Viteazul	monedă din aur cu valoare nominală de 10 lei

5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale

În anul 2018, falsurile de bancnote românești expertizate la BNR au totalizat 5 902 bucăți, în creștere cu 1 137 bucăți (+24 la sută față de anul 2017), distribuția pe luni a acestora fiind prezentată în Tabelul 8.2.

Tabel 8.2
Distribuția lunară a falsurilor

2018											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sep.	oct.	nov.	dec.
390	332	226	248	764	1 183	924	113	671	178	644	229

Pe cupiuri, situaţia se prezintă astfel:

Tabel 8.3
Structura pe cupiuri a falsurilor

Cupiura	Numărul de bancnote falsificate
1 leu	0
5 lei	0
10 lei	28
50 lei	298
100 lei	5 566
200 lei	8
500 lei	2

Din numărul total de bancnote false, 253 au fost capturate de poliţie în cursul unor acţiuni specifice, înainte de a fi puse în circulaţie, iar 5 649 de falsuri au fost depistate în circulaţie (cu 905 bucăţi mai multe decât în anul 2017).

Bancnota cu cel mai mare număr de falsuri înregistrate a fost cea de 100 lei (5 566 bucăţi, din care 196 bucăţi capturate de poliţie), urmată de bancnota de 50 lei, cu un număr de 298 de falsuri şi bancnota de 10 lei, cu un număr de 28 de falsuri (Tabel 8.3).

Numărul de falsuri la 1 milion de bancnote autentice în circulaţie a fost de 3,8 bucăţi, faţă de 3,2 bucăţi în anul 2017.

Capitolul 9

Sisteme de plăți și de decontare

Banca Națională a României are atribuția statutară de a promova buna funcționare a sistemelor de plăți, în scopul asigurării stabilității financiare și menținerii încrederii publicului în moneda națională. Principalul instrument prin care se realizează acest obiectiv, pe lângă funcția de reglementare, autorizare și monitorizare a sistemelor de plăți, constă în furnizarea de facilități pentru asigurarea unor sisteme eficiente de plăți și de decontare a instrumentelor financiare.

În acest scop, Banca Națională a României operează sistemul cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți în lei ReGIS și sistemul de depozitare și decontare pentru instrumente financiare SaFIR și administrează, în numele Eurosistemului, componenta națională a sistemului cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți în euro TARGET2, denumită TARGET2-România.

În primul trimestru al anului 2018, Banca Națională a României a finalizat implementarea unei noi infrastructuri tehnice pentru sistemele ReGIS și SaFIR și pentru serviciile SWIFT utilizate de banca centrală, adaptată noilor cerințe, tehnologii și realități ale pieței, infrastructură pe care sistemele au fost operaționalizate cu succes în data de 19 martie, dată de la care sistemele sunt operate atât funcțional, cât și tehnic de către banca centrală.

1. Sistemul ReGIS

Aspecte generale

Sistemul ReGIS asigură decontarea pe bază brută și în timp real a plăților în lei inițiate de participanți, de regulă plăți de mare valoare, dar și urgente (indiferent de valoarea acestora), realizate atât în nume și pe cont propriu, cât și pe contul clienților, precum și a pozițiilor nete provenite de la sistemele auxiliare.

În anul 2018, sistemul ReGIS a continuat să contribuie la buna funcționare a pieței monetară și valutară și la menținerea stabilității financiare, deținând un rol important în implementarea politicii monetare a Băncii Naționale a României, având în vedere că operațiunile de politică monetară ale băncii centrale sunt procesate exclusiv prin acest sistem.

Participarea la sistem

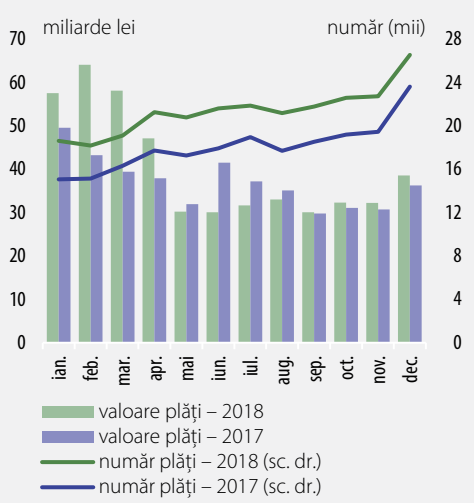
La sfârșitul anului 2018, în sistemul ReGIS erau înregistrați un număr de 40 de participanți (33 de instituții de credit, Banca Națională a României, Trezoreria statului și 5 sisteme auxiliare – SENT, SaFIR, RoClear, VISA Europe și MasterCard International).

Operațiunile sistemului ReGIS

Volumul plăților decontate în sistemul ReGIS și valoarea acestora au crescut în anul 2018 comparativ cu anul precedent cu 18,4 la sută, respectiv cu 9,2 la sută (Tabel 9.1).

Tabel 9.1
Traficul de plăți în sistemul ReGIS

	Volum (nr. tranzacții; mii)		Valoare (mld. lei)		Valoare medie pe tranzacție (mil. lei)
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
2017	4 487	18,02	9 178	36,86	2,05
2018	5 312	21,33	10 018	40,24	1,89
Variație (%)	18,39	18,37	9,15	9,17	-7,80

Grafic 9.1
Plățile de mare valoare sau urgente în anul 2018 comparativ cu anul 2017 (medii zilnice)

Volumul maxim al plăților decontate zilnic în sistemul ReGIS a fost atins în luna decembrie 2018, respectiv 46 477 tranzacții/zi, iar valoarea maximă a plăților decontate zilnic s-a înregistrat în luna februarie 2018, respectiv 93,8 miliarde lei/zi (Grafic 9.1).

În ceea ce privește structura plăților efectuate prin sistemul ReGIS în anul 2018 (Tabel 9.2), aceasta reflectă faptul că tranzacțiile de plată efectuate de participanți pe contul clienților (mesaje SWIFT MT103) au fost preponderente (93,0 la sută din volumul tranzacțiilor decontate), însă valoarea totală a acestora a rămas relativ scăzută (doar 16,2 la sută din valoarea tranzacțiilor decontate). În schimb, volumul tranzacțiilor de plată efectuate de participanți pe cont propriu (mesaje SWIFT MT202) a fost relativ scăzut (5,8 la sută din volumul tranzacțiilor decontate), dar aceste plăți au avut o valoare semnificativă (respectiv 46,4 la sută din valoarea tranzacțiilor decontate în sistem).

De asemenea, un volum scăzut (respectiv 1,2 la sută din volumul tranzacțiilor decontate în sistem) și o valoare relativ ridicată (37,4 la sută) au înregistrat tranzacțiile de plată care implică debitarea/creditarea directă pe conturile de decontare ale participanților la sistem (transfer direct).

Tabel 9.2
Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2018

procente

Plăți	MT103	MT202	Transfer direct
Volum total	93,0	5,8	1,2
Valoare totală	16,2	46,4	37,4

Gradul de concentrare a pieței s-a menținut comparabil cu cel din anul precedent, atât din punct de vedere al volumului plăților decontate în sistemul ReGIS (primele 5 instituții de credit deținând 62 la sută din piață), cât și din cel al valorii acestora (primele 5 instituții de credit deținând 73 la sută din piață).

În anul 2018, disponibilitatea medie a sistemului ReGIS, respectiv măsura în care participanții au putut utiliza sistemul fără incidente pe durata programului de funcționare, a fost de 99,94 la sută.

În cursul anului 2018 s-a constatat un management adecvat și eficient al lichidității la nivelul participanților, valoarea lichidității furnizate de Banca Națională a României pe parcursul zilei (*repo intraday*) reprezentând 1,29 la sută din valoarea totală a tranzacțiilor decontate în sistem.

2. Sistemul SaFIR

Aspecte generale

Sistemele de depozitare și decontare pentru instrumente financiare, categorie din care face parte și sistemul SaFIR, sunt componente de importanță majoră ale infrastructurii pieței financiare. Pentru banca centrală, importanța sistemului SaFIR rezidă în interacțiunea pe care acesta o are cu celelalte sisteme de plăți, precum și în rolul pe care îl au aceste instrumente pentru realizarea operațiunilor de politică monetară ale băncii centrale.

Participarea la sistem

La sfârșitul anului 2018, în sistemul SaFIR erau înregistrați 34 de participanți (30 de instituții de credit, Banca Națională a României, Ministerul Finanțelor Publice și 2 sisteme de depozitare și decontare – Depozitarul Central S.A. și Clearstream Banking S.A.).

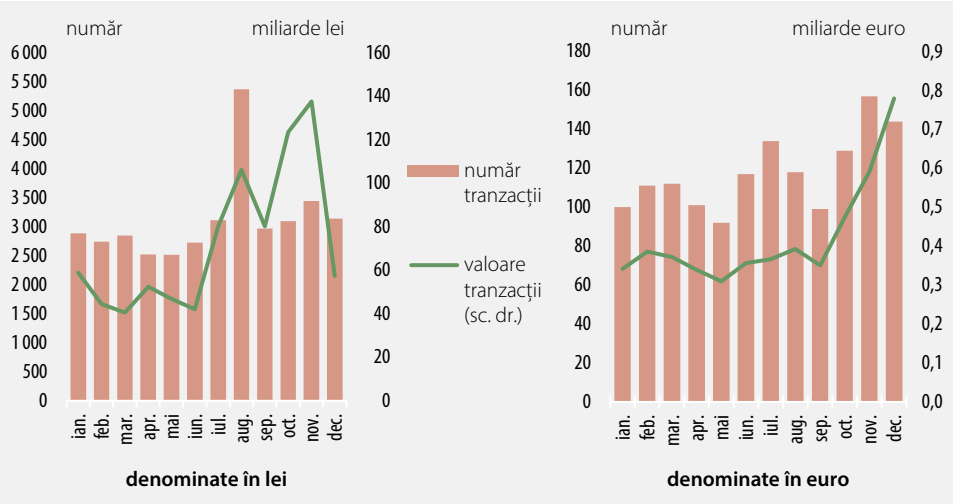
Valoarea nominală a emisiunilor de titluri de stat depozitate în sistemul SaFIR

La sfârșitul anului 2018, valoarea nominală totală în circulație a emisiunilor de titluri de stat denominate în lei a fost de 147 824,9 milioane lei, în creștere cu 14,3 la sută față de finalul anului 2017, în timp ce valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denominate în euro a fost de 2 655,7 milioane euro, în creștere cu 30,0 la sută față de finele anului precedent.

Operațiuni decontate în SaFIR

Sistemul SaFIR procesează operațiuni derulate de participanți în relația cu emitentul (decontarea rezultatelor pieței primare, plăți de dobândă și/sau cupon, răscumpărări parțiale/opționale/totale) și operațiuni derulate de participanți pe piața secundară (tranzacții de vânzare/cumpărare, contracte de garanție financiară, operațiuni *repo*, transferuri de portofoliu).

În Graficul 9.2 sunt ilustrate numărul și valoarea tranzacțiilor de vânzare/cumpărare, în care sunt incluse și operațiunile reversibile.

Grafic 9.2
Operațiuni cu titluri de stat decontate prin sistemul SaFIR în anul 2018

În anul 2018, disponibilitatea medie a sistemului SaFIR, respectiv măsura în care participanții au putut utiliza sistemul fără incidente pe durata programului de funcționare, a fost de 100 la sută.

3. Sistemul TARGET2-România

Aspecte generale

Sistemul TARGET2 este sistemul de plăți pus la dispoziție de Eurosistem, prin care se furnizează servicii de decontare în timp real a operațiunilor de politică monetară, a transferurilor interbancare, a plăților pe contul clienților, precum și a plăților aferente operațiunilor sistemelor cu decontare pe bază netă și altor infrastructuri ale pieței financiare, exprimate în euro (denumite generic serviciile TARGET2).

Participarea la sistem a băncilor centrale din afara zonei euro (bănci centrale conectate) se realizează pe bază voluntară, prin semnarea unor acorduri specifice cu băncile centrale din Eurosistem. Similar celorlalte bănci centrale conectate (respectiv Banca Națională a Bulgariei, Banca Națională a Danemarcei, Banca Națională a Poloniei și Banca Națională a Croației), Banca Națională a României are statut de bancă centrală conectată la sistemul TARGET2, operând din anul 2011 componenta națională denumită TARGET2-România.

Serviciile TARGET2 reprezintă o componentă a serviciilor TARGET, alături de serviciile T2S[169] (servicii de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare) și serviciile TIPS[170] (servicii de decontare a plăților instant). Serviciile TARGET sunt dezvoltate și

[169] T2S (TARGET2-Securities) este platforma europeană de decontare a operațiunilor naționale și transfrontaliere cu instrumente financiare, operată de Eurosistem.

[170] TIPS (TARGET Instant Payment Services) reprezintă serviciul paneuropean de decontare a plăților instant în euro prin intermediul sistemului TARGET2, care permite prestatorilor de servicii de plată să ofere clienților, persoane fizice și juridice, posibilitatea de a transfera fonduri în euro în timp real oricând, timp de 365 de zile pe an, 7 zile pe săptămână și 24 de ore pe zi.

furnizate de către Eurosistem, cu scopul de a permite libera circulație a fondurilor, a instrumentelor financiare și a colateralului în Uniunea Europeană.

Având în vedere că operează componenta națională TARGET2-România, în mod similar celorlalte bănci centrale participante/conectate la sistemul TARGET2, Banca Națională a României deschide și gestionează conturi de decontare în euro pe platforma TARGET2, precum și conturi de fonduri dedicate (*Dedicated Cash Accounts* – DCA) în euro, respectiv:

- conturi de fonduri dedicate T2S (T2S DCA) pe platforma TARGET2-Securities[171] pentru instituțiile de credit din România care doresc să fie bănci decontatoare pentru depozitarii centrali conectați la această platformă;
- conturi de fonduri dedicate TIPS (TIPS DCA) pentru instituțiile din România care doresc să fie participanți la acest serviciu[172].

Participarea la sistemul TARGET2-România

Participarea la sistemul TARGET2-România este guvernată de regulile de sistem stabilite prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 4/2015 privind funcționarea sistemului TARGET2-România, cu modificările și completările ulterioare.

La sfârșitul anului 2018, sistemul TARGET2-România înregistra ca participanți 22 de titulari de conturi în modulul de plăți (respectiv 21 de instituții de credit și Banca Națională a României), șase titulari de conturi de fonduri dedicate T2S (T2S DCA) pentru TARGET2-Securities (respectiv patru instituții de credit, Banca Națională a României și Depozitarul Central S.A.) și două sisteme auxiliare: sistemul SENT, administrat de TRANSFOND S.A., și sistemul SaFIR, administrat de BNR.

Operațiunile TARGET2-România

Volumul total al plăților decontate în sistemul TARGET2-România a scăzut în anul 2018 cu 27,1 la sută față de 2017, în timp ce valoarea plăților a crescut cu 10,8 la sută (Tabel 9.3).

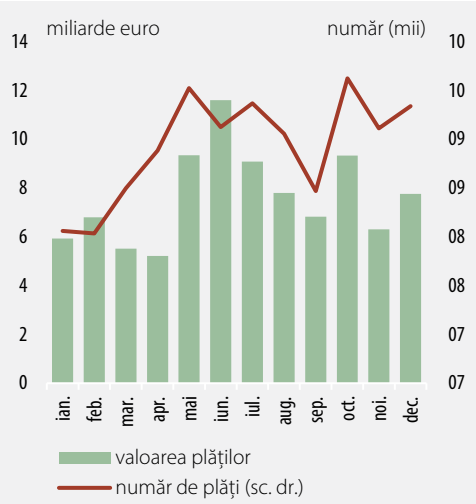
Tabel 9.3
Traficul de plăți în sistemul TARGET2-România

	Volum (nr. tranzacții)		Valoare tranzacții (mil. euro)	
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică
2017	146 900	576	82 573	324
2018	107 100	420	91 531	359
Variație (%)	-27,1	-27,1	10,8	10,8

În ceea ce privește evoluția lunară a volumului plăților decontate în anul 2018, aceasta a fost fluctuantă, media lunară fiind de 8 925 de plăți. Minimul volumului plăților din anul 2018 s-a înregistrat în luna februarie, când au fost decontate 8 035 de plăți, iar maximul în luna octombrie, cu 9 624 de plăți (Grafic 9.3).

[171] Astfel de conturi se deschid începând cu data de 22 iunie 2015, când a avut loc migrarea primului val de participanți la T2S, între care și Depozitarul Central S.A. și Banca Națională a României (în calitate de administrator al componentei naționale TARGET2-România).

[172] Astfel de conturi se deschid începând cu data de 30 noiembrie 2018, când Eurosistemul a lansat serviciul TIPS.

Grafic 9.3
Plățile în sistemul TARGET2-România în anul 2018

Pe de altă parte, valoarea lunară a plăților a oscilat pe întreg parcursul anului 2018, înregistrând în luna aprilie cea mai mică valoare a plăților decontate din întregul interval (5 219 milioane euro), iar în luna iunie, cea mai mare valoare (11 600 milioane euro) (Grafic 9.3).

Analiza structurii pe categorii a plăților decontate prin sistemul TARGET2-România în anul 2018 reflectă preponderența plăților transfrontaliere față de cele naționale, respectiv 77,5 la sută din volumul total al plăților procesate prin componenta TARGET2-România și 84,5 la sută din valoarea acestora. Cele mai multe tranzacții prin sistemul TARGET2-România au fost efectuate în relația cu Germania, Olanda și Italia (Tabel 9.4).

De asemenea, s-a constatat că majoritatea plăților efectuate de participanții la TARGET2-România au fost decontate în prima parte a zilei, între orele 7:00 și 9:00 CET[173], aceștia utilizând frecvent facilitatea „plăți inițiate în avans" (*warehoused payments*).

Tabel 9.4
Distribuția geografică a plăților/încasărilor aferente sistemului TARGET2-România în anul 2018

Plăți		Încasări	
Volum	Valoare	Volum	Valoare
Germania	Germania	Germania	Germania
Italia	Austria	Olanda	Austria
Olanda	Olanda	Italia	Olanda
Franța	Grecia	Franța	Italia
Austria	Franța	Belgia	Franța

Pe parcursul anului 2018 s-a constatat un management adecvat și eficient al lichidității la nivelul participanților, neînregistrându-se blocaje în sistem din cauza lipsei de fonduri în conturile de decontare ale participanților.

Inițiative ale Eurosistemului cu impact asupra TARGET2-România

În luna decembrie 2017, Consiliul Guvernatorilor al Băncii Centrale Europene a aprobat implementarea proiectului de consolidare TARGET2 – TARGET2-Securities (T2-T2S), având termen de finalizare luna noiembrie 2021.

Proiectul urmărește migrarea serviciilor oferite în prezent pe plaformele TARGET2, TARGET2-Securities și TIPS pe o platformă unică și îmbunătățită, care să răspundă

[173] *Central European Time*.

tuturor cerințelor și recomandărilor recente aplicabile infrastructurilor pieței financiare, să ofere posibilitatea optimizării lichidității utilizate de serviciile TARGET și să asigure reziliența cibernetică pentru toate aceste servicii.

Proiectul impactează toți participanții la sistemul TARGET2, fiind gestionat la nivel național de Banca Națională a României.

4. Autorizarea și monitorizarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare

Autorizarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

Banca Națională a României își exercită atribuțiile legale privind reglementarea, autorizarea, supravegherea și monitorizarea sistemelor de plăți și ale sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare din România, precum și ale administratorilor acestora, în vederea promovării funcționării sigure și eficiente a sistemelor și evitării manifestării riscului sistemic.

În perioada analizată au fost efectuate schimbări ale regulilor de funcționare în cazul sistemelor SENT, ReGIS și SaFIR, pentru a permite decontarea plăților instant de mică valoare, în monedă națională, prin componenta SENT-Plăți instant și pentru alinierea la cerințele Regulamentului (UE) 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date.

Depozitarul Central S.A., administratorul sistemului RoClear, urmează un proces de reautorizare în conformitate cu cerințele Regulamentului (UE) 909/2014 privind îmbunătățirea decontării titlurilor de valoare în Uniunea Europeană și privind depozitarii centrali de titluri de valoare. Banca Națională a României, împreună cu Banca Centrală Europeană sunt implicate în acest proces, în calitate de autorități responsabile pentru supravegherea sistemelor de decontare și de bănci centrale de emisiune a monedelor în care are loc decontarea.

Măsurile adoptate de banca centrală în scopul limitării riscurilor asociate funcționării sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare, inclusiv instrumentelor de plată, precum și al creșterii eficienței în funcționarea acestora

Pe parcursul anului 2018, sistemele de plăți și de decontare au continuat să funcționeze în condiții de normalitate și siguranță. Incidentele operaționale înregistrate au fost minore, nu au afectat operațiunile participanților și nu au condus la o diminuare semnificativă a nivelului planificat de disponibilitate a sistemelor.

Conform atribuțiilor statutare, Banca Națională a României a monitorizat continuu funcționarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (Caseta 9). Această activitate, specifică băncilor centrale,

a urmărit atingerea principalelor obiective: menținerea stabilității financiare, asigurarea unui canal adecvat de transmisie a politicii monetare, asigurarea eficienței și eficacității sistemelor, respectarea de către operatorii de sisteme a cadrului legal, precum și menținerea încrederii publicului în sistemele de plăți, în instrumentele de plată și în moneda națională.

Caseta 9. Gestionarea riscurilor de natură cibernetică la adresa sistemelor de plăți

Riscurile cibernetice reprezintă provocări majore la adresa funcționării adecvate a economiilor contemporane, putând indisponibiliza infrastructurile critice din această perspectivă, din rândurile cărora fac parte și sistemele de plăți. În acest context, gestionarea adecvată a acestor riscuri a devenit o preocupare importantă a băncilor centrale.

În cadrul riscurilor operaționale, amenințările cibernetice au un profil tot mai proeminent, ca urmare a atacurilor recente de această natură asupra unor bănci centrale și instituții de credit, cu consecințe foarte grave în plan financiar, reputațional și al disponibilității serviciilor. Aceste atacuri s-au remarcat prin persistență și printr-un nivel foarte avansat de expertiză a inițiatorilor (actori statali și crimă organizată).

În aceste condiții, SWIFT a elaborat un set de recomandări detaliate adresate tuturor instituțiilor financiare conectate (SWIFT *Customer Security Controls Framework*). La rândul său, Banca Centrală Europeană a emis Ghidul *Cyber Resilience Oversight Expectations* (CROE), adresat funcției de monitorizare din cadrul băncilor centrale, și a elaborat o metodologie de testare efectivă a rezilienței cibernetice împotriva noilor amenințări sofisticate și persistente. Denumită *Threat Intelligence Based Ethical Red Teaming* (TIBER-EU), metodologia este adresată tuturor infrastructurilor pieței financiare din UE și participanților la acestea.

Aceste demersuri se înscriu pe linia promovării unui cadru de guvernanță adecvat promovării securității digitale și rezilienței cibernetice, esențial pentru a preveni amenințările de această natură sau pentru a face față cu succes unor astfel de incidente care se produc într-un mediu economic tot mai marcat de digitalizare și interconectare.

La nivelul Sistemului European al Băncilor Centrale se manifestă o preocupare constantă pentru consolidarea în continuare a capacității de reacție și de redresare în cazul unui atac cibernetic, prin perfecționarea planurilor de asigurare a continuității activității și prin testarea modalităților existente de gestionare a incidentelor și a crizelor. De asemenea, se acționează în mod consecvent pentru sporirea gradului de conștientizare cu privire la riscurile cibernetice.

Banca Națională a României acordă o importanță deosebită gestionării riscurilor cibernetice, atât din perspectiva de autoritate națională de monitorizare a sistemelor de plăți, cât și din cea de administrator și operator tehnic al sistemului

de plăți ReGIS. În acest context, BNR s-a aliniat la recomandările SWIFT, a efectuat teste comprehensive ale rezilienței cibernetice pentru noua platformă tehnică de operare a ReGIS, a participat direct la procesul de elaborare a CROE și TIBER-EU și implementează cerințele standardului ISO 27001 privind managementul securității informației. Totodată, BNR a adoptat în activitatea de monitorizare Ghidul CROE și a recunoscut oficial cadrul TIBER-EU drept metodologie validă de testare a rezilienței cibernetice.

În luna februarie 2018, în contextul evoluției schemelor de monede virtuale, inclusiv a riscurilor asociate acestora, Banca Națională a României a întărit poziția exprimată anterior, prin comunicatul emis în martie 2015, când atrăgea atenția asupra riscului ridicat de pierdere a sumelor investite în astfel de monede. De asemenea, banca centrală a subliniat că descurajează orice implicare a instituțiilor de credit în legătură cu monedele virtuale, inclusiv din perspectiva furnizării de servicii pentru entitățile care oferă servicii de investiții sau de tranzacționare a acestor monede, în scopul evitării manifestării riscului reputațional la nivelul sectorului bancar.

În cursul anului 2018 Banca Națională a României a emis Regulamentul nr. 3 privind monitorizarea infrastructurilor pieței financiare și a instrumentelor de plată, care transpune în legislația națională Principiile pentru infrastructurile pieței financiare și Orientarea privind reziliența cibernetică a infrastructurilor pieței financiare, considerate a fi cele mai bune standarde la nivel internațional utilizate în domeniul monitorizării infrastructurilor pieței financiare. Acest regulament a actualizat și o serie de cerințe referitoare la funcționarea sistemelor de plăți și de decontare și la activitatea de emitere și utilizare a instrumentelor de plată pe teritoriul României.

Totodată, noul regulament impune cerințe minime referitoare la reziliența cibernetică a infrastructurilor pieței financiare și impune obligații de reluare a activității pentru participanții critici la aceste infrastructuri în maximum 4 ore de la producerea oricărui incident, iar pentru ceilalți participanți, cel mai târziu a doua zi lucrătoare după producerea unui eveniment perturbator. Administratorii infrastructurilor pieței financiare și prestatorii de servicii de plată trebuie să efectueze cel puțin anual testări ale rezilienței cibernetice a infrastructurii informatice utilizate pentru procesarea plăților, decontărilor și a instrumentelor de plată și să transmită aceste rezultate băncii centrale.

În cursul anului 2018 Banca Națională a României a internalizat cu succes operarea tehnică a sistemelor ReGIS și SaFIR și a finalizat procesul de evaluare completă a sistemului ReGIS și a sistemului SENT, din perspectiva Principiilor pentru infrastructurile pieței financiare. Evaluările celor două sisteme de plăți sunt pozitive, nefiind identificate riscuri majore în funcționarea acestora.

În context european, Banca Națională a României a participat la procesul de autorizare a sistemului TARGET2 Instant Payments și de evaluare completă a sistemului TARGET2 Securities, din perspectiva Principiilor pentru infrastructurile pieței financiare, împreună cu celelalte bănci centrale membre în aceste sisteme.

Evoluții înregistrate pe piața instrumentelor de plată electronică

Principalele evoluții care s-au evidențiat pe piața instrumentelor de plată electronică pe parcursul anului 2018 au fost următoarele:

- creșterea numărului cardurilor în circulație, cu 6,1 la sută, respectiv cu 996 548 de unități față de finalul anului 2017;
- creșterea numărului de terminale POS furnizate de prestatorii de servicii de plată rezidenți cu 10 438 de unități față de finalul anului 2017;
- diminuarea într-un ritm mai alert a numărului de terminale ATM furnizate de prestatorii de servicii de plată rezidenți cu 3,8 la sută față de anul 2017;
- creșterea ponderii cardurilor *contactless* în totalul cardurilor aflate în circulație, de la 57 la sută în decembrie 2017 la 72 la sută la finele anului 2018, datorită înlocuirii treptate a cardurilor cu carduri *contactless*;
- majorarea numărului de plăți cu carduri emise în România efectuate la locațiile fizice ale comercianților cu 32 la sută în 2018 față de anul precedent și, respectiv, a valorii acestora cu 26 la sută în același interval;
- creșterea numărului de plăți efectuate prin intermediul dispozitivelor care permit accesul la distanță (carduri, telefoane mobile, ceasuri) cu 65 la sută și a valorii lor cu 55 la sută în 2018 față de anul 2017.

Capitolul 10

Administrarea rezervelor internaționale

Rezervele internaționale ale României au rolul de mecanism fundamental de protejare a economiei împotriva șocurilor externe adverse și conferă credibilitate statului în plan internațional. În același timp, acestea constituie un instrument important în implementarea politicii monetare și de curs de schimb a BNR, precum și în gestionarea datoriei externe a României, publică și privată. Totodată, rezervele internaționale contribuie la asigurarea stabilității financiare interne.

Țările emergente cu acces la piețele de capital la costuri rezonabile, cum este și cazul României, folosesc de regulă rezervele valutare în scop preventiv, pentru combaterea riscurilor ce derivă din deficitul contului curent. În economiile cu regim de curs de schimb de tip flotare controlată, un factor care joacă un rol important în stabilirea nivelului optim al rezervelor îl constituie volatilitatea monedei locale, în special în momentele de turbulențe pe piețele financiare.

Criza financiară globală a determinat schimbarea percepțiilor privind gradul optim de adecvare a rezervelor (chiar și în cazul economiilor dezvoltate), ca urmare a accesului redus la lichiditate al statelor – în condiții acceptabile – în perioadele cu tensiuni ridicate pe piețele financiare. Rezervele internaționale pot facilita accesul la finanțare în astfel de momente.

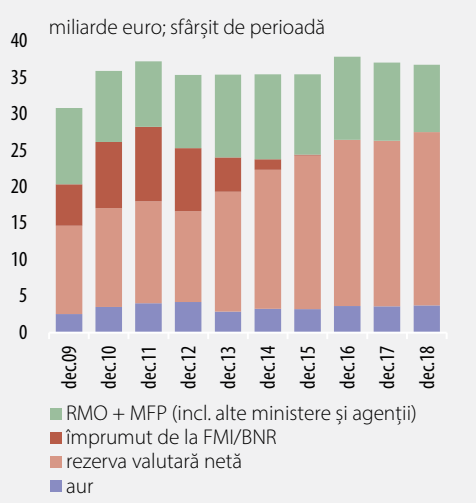
În cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale, BNR urmărește asigurarea unui nivel adecvat al rezervelor, astfel încât acestea să îndeplinească cumulativ o serie de obiective. Sunt urmărite în primul rând lichiditatea și siguranța și în subsidiar obținerea de profit, administrarea rezervelor internaționale de către BNR fiind efectuată în condiții de apetit redus de risc. Astfel, maximizarea valorii rezervelor internaționale are loc în condițiile respectării unor limite de risc prudente, care asigură disponibilitatea permanentă a rezervelor pentru utilizare în caz de necesitate.

1. Evoluția rezervelor internaționale ale României în anul 2018

La 31 decembrie 2018, rezervele internaționale ale României însumau 36 800 milioane euro (Grafic 10.1), din care 89,8 la sută reprezentau rezerve valutare și 10,2 la sută aur monetar, înregistrând o scădere totală de 306 milioane euro față de sfârșitul anului 2017. Rezerva de aur s-a menținut la circa 104 tone, dintre care peste 61 de tone în custodie la Banca Angliei; o acțiune de verificare la sediul acestei instituții a lingourilor a fost efectuată de către BNR în 2018, pentru al treilea an consecutiv. Din punct de vedere valoric, rezerva de aur a României a înregistrat o creștere de 123 milioane euro față de sfârșitul anului 2017 (până la 3 735 milioane euro), ca urmare a creșterii prețului aurului[174] pe piața internațională.

[174] Exprimat în euro.

Rezerva valutară s-a micșorat în perioada de referință cu 429 milioane euro, totalizând 33 065 milioane euro la sfârșitul anului 2018. Principalele ieșiri din rezervă au vizat restituiri aferente rezervelor minime obligatorii, plăți de dobânzi și rambursări de capital aferente datoriei publice denominate în valută, în timp ce intrările principale au fost reprezentate de alimentări ale conturilor Comisiei Europene, în general fonduri nerambursabile, și de încasări aferente emisiunilor de obligațiuni interne și externe ale Ministerului Finanțelor Publice.

Grafic 10.1
Rezerva internațională

În anul 2018, în contextul evoluțiilor de pe piețele financiare internaționale[175] a avut loc creșterea randamentului mediu la care au fost investite activele în valută. În aceste condiții, diferențialul între rentabilitatea obținută prin plasarea activelor în valută și ratele dobânzilor asociate pasivelor externe ale instituției a devenit favorabil. Politica investițională practicată de către BNR, în conformitate cu strategia de administrare a rezervelor internaționale pentru perioada 2018-2019, a continuat să fie prudentă.

2. Administrarea rezervelor internaționale într-un climat economico-financiar global tensionat, caracterizat de un grad ridicat de incertitudine

2.1. Evoluțiile economice și financiare externe

Pe parcursul anului 2018 piețele financiare au fost influențate în mod semnificativ de evoluțiile geopolitice – în principal tensiunile comerciale manifestate preponderent între SUA și China, de negocierile privind ieșirea Regatului Unit din Uniunea Europeană și de disensiunile pe teme politice și fiscale între Italia și Uniunea Europeană, dar și de deciziile de politică monetară adoptate de către principalele bănci centrale în vederea atingerii obiectivelor asumate[176]. Acești factori au condus, în general, la o tendință de aplatizare a curbelor de randamente ale obligațiunilor

[175] Principalele bănci centrale au adoptat măsuri restrictive de politică monetară care au dus la majorarea randamentelor titlurilor guvernamentale.

[176] Banca Centrală Europeană a redus treptat ritmul lunar al achizițiilor nete de active până la zero, Rezerva Federală a adoptat patru decizii de majorare a ratei dobânzii de referință, cu câte 25 de puncte de bază, Banca Canadei a majorat rata dobânzii de politică monetară de trei ori, cu câte 25 de puncte de bază, iar Banca Angliei și Banca Norvegiei au adoptat fiecare o singură decizie de majorare a ratelor dobânzii de politică monetară cu 25 de puncte de bază.

guvernamentale globale în perioada analizată, preocuparea privind efectele negative asupra creșterii economice generate de politicile protecționiste contribuind la menținerea la niveluri reduse a randamentelor pe termen lung.

Economia globală a continuat tendința ascendentă, însă ritmul creșterii economice a încetinit, astfel că, dacă în aprilie 2018 FMI prognoza o creștere de 3,9 la sută pentru economia globală în anii 2018 și 2019, în luna aprilie 2019 aceste niveluri au fost revizuite la 3,6 la sută, respectiv 3,3 la sută. Indicatorii ce descriu perspectivele economice pentru statele ale căror valute sunt urmărite în activitatea de administrare a rezervelor internaționale au continuat să ofere semnale de expansiune, chiar dacă tendințele dominante observate în special în zona euro, Regatul Unit și Australia au fost descendente. Ratele șomajului pentru aceste economii au înregistrat, în general, o tendință descendentă. În ceea ce privește presiunile inflaționiste, acestea au consemnat, în general, o evoluție ascendentă la începutul anului și s-au redus substanțial către finalul acestuia, fiind influențate semnificativ și de scăderea prețurilor la energie[177].

Dacă prețul petrolului s-a situat pe o traiectorie ascendentă în primele nouă luni ale anului 2018, ceea ce a determinat intensificarea presiunilor inflaționiste, principalii factori de influență fiind deciziile referitoare la producție adoptate de Organizația Statelor Exportatoare de Petrol (OPEC) și de SUA[178] coroborați cu evoluțiile geopolitice[179], începând cu luna octombrie prețul petrolului s-a redus puternic, fiind afectat și de creșterea producției Arabiei Saudite, alături de deteriorarea perspectivelor economice.

Deși la începutul anului 2018 implementarea reformei fiscale în SUA, constând în reducerea taxelor plătite de corporații, a avut un impact pozitiv asupra rezultatelor financiare ale companiilor americane și, implicit, asupra prețurilor acțiunilor, politica externă a SUA a dus la o creștere a incertitudinii privind economia globală și la un apetit mai mare al investitorilor pentru active cu risc scăzut, materializat în scăderea principalilor indici bursieri.

Prețul aurului, exprimat în dolari SUA, a înregistrat până în luna octombrie o evoluție în general descendentă, susținută de aprecierea dolarului SUA și de anticipările privind un proces accentuat de înăsprire a politicii monetare în SUA, cu efecte asupra temperării presiunilor inflaționiste. Ulterior, prețul aurului a crescut având în vedere necesitatea investitorilor de diversificare a riscului[180], ca urmare a amplificării tensiunilor comerciale și, implicit, a presiunilor inflaționiste pe care le-ar putea exercita acestea, a scăderilor înregistrate de piețele bursiere la nivel global și creșterii volatilității pe piețele financiare, precum și a posibilității declanșării unei noi crize a plafonului de îndatorare al SUA.

---

[177] O evoluție atipică a fost observată în cazul Regatului Unit, Japoniei și Norvegiei, unde factorii specifici au afectat și puterea de cumpărare a monedelor naționale, influențând semnificativ inflația.

[178] SUA a devenit al doilea producător mondial de petrol după Rusia.

[179] Noi acorduri între principalii parteneri comerciali la nivel global, precum și situații conflictuale între SUA și unele state producătoare de petrol.

[180] Față de începutul anului, prețul aurului exprimat în dolari SUA a scăzut cu aproximativ 2,7 la sută, în timp ce cotația exprimată în euro a crescut cu 3 la sută.

Până în luna aprilie moneda europeană s-a apreciat în raport cu dolarul SUA, dar, ulterior, perechea valutară EURUSD a consemnat o tendință descendentă, determinată de indicatorii macroeconomici[181] publicați, de perspectivele politicilor monetare divergente din zona euro și SUA, de fluctuațiile observate pe piața petrolului, precum și de creșterea gradului de aversiune față de risc al investitorilor. Comparativ cu începutul anului, euro s-a depreciat față de dolarul SUA și față de yen, dar s-a apreciat față de lira sterlină, coroana norvegiană, dolarul canadian și cel australian.

2.2. Modul de realizare a obiectivelor strategice

În perioada analizată, au fost urmăriți principalii parametri strategici pentru activitatea de administrare a rezervelor internaționale, stabiliți de către Consiliul de administrație al BNR la începutul anului 2018 pentru perioada 2018-2019. Aceștia au vizat setarea unui cadru care să permită obținerea unei performanțe investiționale cât mai ridicate pe ansamblul perioadei de aplicare a strategiei, prin practicarea unui management prudent și eficace al rezervelor, centrat pe diversificarea riscurilor bilanțiere ale instituției, pe siguranța și lichiditatea plasamentelor:

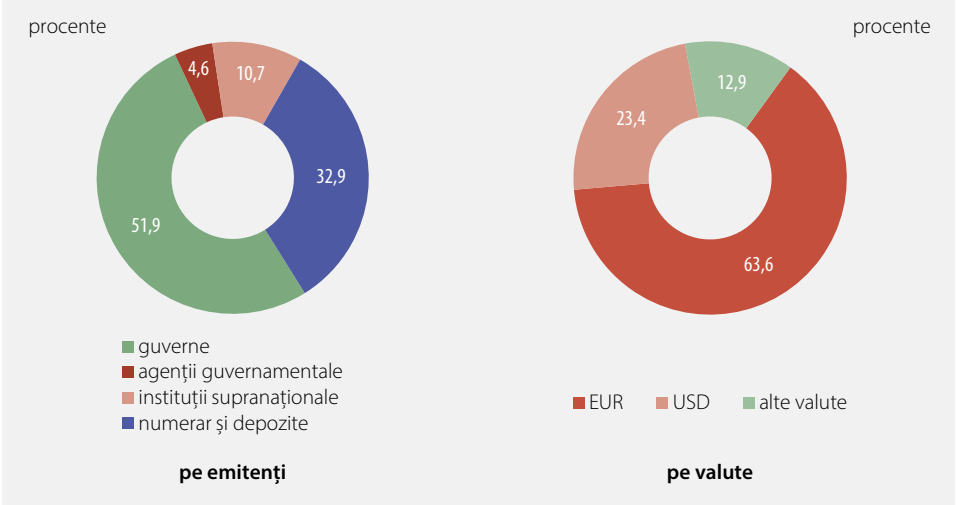
- compoziția valutară: euro – între 55 și 85 la sută din totalul rezervei valutare; dolarul SUA – între 10 și 35 la sută din totalul rezervei valutare; alte valute – maximum 20 la sută din totalul rezervei valutare;
- o durată medie de până la 1 an și 3 luni pentru întreaga rezervă valutară;
- o tranșă de investiții care vizează îmbunătățirea rezultatelor din activitatea de administrare a rezervelor internaționale;
- categorii de emitenți eligibili: (i) Guvernul SUA; (ii) agenții guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenții guvernamentale sau sponsorizate de guvernele țărilor membre ale UE; (v) Guvernul Japoniei; (vi) alte guverne care beneficiază de rating minim A-; (vii) instituții supranaționale; (viii) entități private emitente de obligațiuni garantate cu active;
- limita de expunere față de entități private emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale;
- limita de expunere față de entitățile private, altele decât cele emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale.

Comitetul de administrare a rezervelor internaționale și Consiliul de administrație au considerat oportune modificarea unor portofolii de referință în cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale ale României, în vederea creșterii rentabilității așteptate a portofoliilor BNR, precum și utilizarea acelorași portofolii de referință pentru administrarea portofoliilor de investiții denominate în EUR și USD, ca și pentru portofoliile de lichiditate denominate în aceleași monede.

A fost practicat în continuare un management dinamic și flexibil al rezervelor valutare, orientat către identificarea și valorificarea oportunităților apărute pe piețele

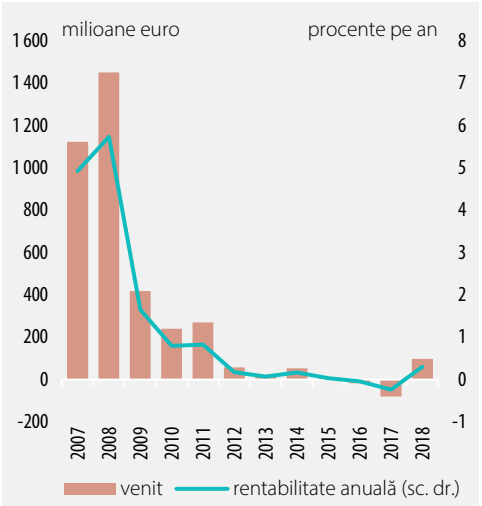
[181] În general mai optimiști pentru SUA decât pentru zona euro.

financiare internaționale, care să nu pericliteze însă obiectivele BNR privind siguranța și lichiditatea investițiilor. În vederea obținerii unor venituri suplimentare, au avut loc ajustări ale compoziției valutare a rezervelor, precum și ale alocărilor pe clase de emitenți de titluri cu venit fix. Totodată, a fost menținută preferința pentru un management relativ dinamic în ceea ce privește duratele portofoliilor și expunerile pe curbele de randamente. Asumarea de riscuri suplimentare a fost realizată într-o manieră prudentă și eficace, avându-se în vedere încadrarea în obiectivele și parametrii de risc definiți prin strategia multianuală de administrare a rezervelor internaționale, precum și alte dispoziții și considerente relevante. În acest sens, s-a menținut restricția privind efectuarea de plasamente la contrapartide private.

Grafic 10.2
Structura rezervei valutare a României la 31 decembrie 2018

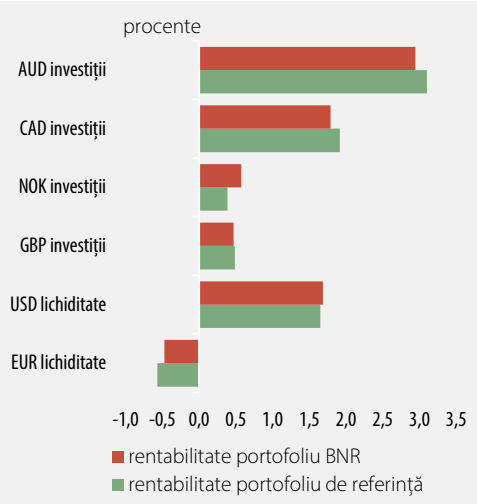
În linie cu structura valutară a pasivelor externe ale BNR, a serviciului datoriei publice și celei public garantate a României și a schimburilor comerciale internaționale ale statului, euro și-a menținut și la sfârșitul anului 2018 ponderea dominantă în totalul rezervelor valutare (63,6 la sută), poziția următoare revenind dolarului SUA (23,4 la sută, Grafic 10.2).

Grafic 10.3
Rezultatele din administrarea portofoliilor

Creșterea nivelurilor randamentelor la care au fost remunerate investițiile realizate în cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale a contribuit la majorarea veniturilor din plasamente, astfel că rentabilitatea anuală obținută din administrarea portofoliilor a crescut în perioada de referință de la -0,24 la sută în anul 2017 la 0,3 la sută (Grafic 10.3). În același interval, veniturile economice aferente activității de administrare a portofoliilor[182] s-au majorat de la

[182] Acestea sunt doar o componentă a veniturilor din activitatea de administrare a rezervelor internaționale, alte venituri din administrarea rezervelor internaționale provenind din deținerile de aur și din pozițiile valutare.

Grafic 10.4
Rentabilitate comparativă – portofolii BNR față de portofoliile de referință

-80 milioane echivalent euro la 98 milioane echivalent euro.

Rentabilitățile anuale ale portofoliilor de lichiditate ale BNR[183], denominate în euro și dolari SUA, s-au situat la nivelurile de -0,47 la sută și respectiv 1,68 la sută. Portofoliile de investiții[184] – denominate în lire sterline, coroane norvegiene, dolari canadieni și dolari australieni – au înregistrat rentabilități anuale pozitive, cuprinse în intervalul 0,47-2,94 la sută (Grafic 10.4).

[183] Dețin cea mai mare pondere în rezervele valutare și au rolul de a asigura acoperirea, la costuri acceptabile, a unor ieșiri neprevăzute de valută din rezerve.

[184] Vizează ameliorarea rezultatelor din administrarea rezervelor internaționale, având un profil de rentabilitate și risc diferit de portofoliile de lichiditate.

Capitolul 11

Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României

1. Contul curent și contul de capital

Contul curent

În anul 2018, deficitul contului curent al balanței de plăți a fost de 9 163 milioane euro, reprezentând 4,5 la sută din PIB, comparativ cu 3,2 la sută din PIB în anul anterior (Tabel 11.1).

Tabel 11.1
Contul curent

milioane euro

	2017	2018
Bunuri, net	-12 183	-14 842
Export (FOB)	57 187	61 842
Import (FOB)	69 370	76 684
Servicii, net	8 210	8 326
Venituri primare, net	-4 638	-5 021
Venituri secundare, net	2 641	2 374
Sold cont curent	-5 970	-9 163

Evoluția deficitului contului curent a fost influențată de adâncirea deficitelor în cazul balanței bunurilor și al celei a veniturilor primare (cu 21,8 la sută, respectiv cu 8,3 la sută), precum și de restrângerea excedentului balanței veniturilor secundare (cu 10,1 la sută), singura evoluție favorabilă provenind din partea balanței serviciilor, al cărei excedent s-a majorat cu 1,4 la sută.

Deficitul balanței bunurilor a crescut cu 21,8 la sută comparativ cu anul 2017, până la 14 842 milioane euro, adâncirea acestuia generând aproximativ 83 la sută din majorarea deficitului contului curent. Exporturile s-au majorat cu 8,1 la sută (comparativ cu 9,6 la sută în 2017), iar importurile cu 10,5 la sută (12,8 la sută în 2017), ponderea deficitului balanței bunurilor în PIB urcând de la 6,5 la sută în 2017 la 7,3 la sută în 2018. Structura soldului balanței bunurilor pe grupe de mărfuri evidențiază cele mai mari deficite la: produse chimice și plastice (6 791 milioane euro), produse minerale (3 288 milioane euro), metale comune (2 420 milioane euro), textile, confecții, încălțăminte (1 528 milioane euro). Deficitul balanței bunurilor a fost generat în proporție de 70,3 la sută de comerțul intracomunitar (-10 436 milioane euro).

Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi s-a redus cu 1,8 puncte procentuale, până la 80,6 la sută, iar gradul de deschidere a economiei[185] a crescut cu 0,8 puncte procentuale, până la 68,3 la sută.

[185] Gradul de deschidere a economiei a fost calculat conform formulei: [(export + import de bunuri)/PIB]*100.

Exportul de bunuri a însumat 61 842 milioane euro, în creștere cu 8,1 la sută față de anul precedent, respectiv cu 4 655 milioane euro, pe fondul consolidării cererii externe din partea Uniunii Europene. Ponderea exportului de bunuri a reprezentat, ca și în anul precedent, 30,5 la sută din PIB. Comparativ cu anul 2017, structura bunurilor exportate pe grupe de mărfuri reflectă creșterea ponderii exportului de mașini, aparate, echipamente și mijloace de transport (cu 0,7 puncte procentuale, până la 47,9 la sută), produse minerale (cu 0,4 puncte procentuale, până la 4,7 la sută) și metale comune (cu 0,2 puncte procentuale, până la 9,3 la sută).

Importul de bunuri a totalizat 76 684 milioane euro, în creștere cu 10,5 la sută față de anul 2017, respectiv cu 7 314 milioane euro. Ponderea importului de bunuri în PIB s-a majorat cu 0,8 puncte procentuale față de anul anterior, până la 37,8 la sută. Structura importului pe grupe de mărfuri reflectă creșterea ponderii importului de produse minerale (cu 0,9 puncte procentuale, până la 8,1 la sută), mașini, aparate, echipamente și mijloace de transport (cu 0,5 puncte procentuale, până la 38,1 la sută), metale comune (cu 0,1 puncte procentuale, până la 10,7 la sută) și alte mărfuri (cu 0,4 puncte procentuale, până la 8,4 la sută).

Deficitul balanței veniturilor primare a însumat 5 021 milioane euro, comparativ cu 4 638 milioane euro în anul 2017, accentuarea provenind, în principal, din creșterea veniturilor nerezidenților din participații la capital de natura investițiilor directe (dividende și profituri reinvestite) și, în mai mică măsură, din majorarea veniturilor din participații la capital și acțiuni ale fondurilor de investiții. Ponderea deficitului balanței veniturilor primare în PIB s-a menținut la nivelul anului anterior, respectiv la 2,5 la sută.

Excedentul balanței veniturilor secundare a totalizat 2 374 milioane euro, în scădere cu 10,1 la sută față de anul precedent, în contextul unui volum mai mare al contribuțiilor plătite la bugetul Uniunii Europene, dar și al unor intrări din fonduri europene inferioare celor din anul precedent (în special din Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală – FEADR). Ponderea excedentului balanței veniturilor secundare în PIB a înregistrat un ușor declin, cu 0,2 puncte procentuale, până la 1,2 la sută.

Excedentul balanței serviciilor a însumat 8 326 milioane euro, comparativ cu 8 210 milioane euro în anul 2017, creșterea fiind fundamentată pe avansul încasărilor din servicii de telecomunicații, informatice și informaționale, cărora li s-au adăugat încasările din servicii de consultanță profesională și managerială și din transportul rutier de mărfuri, care împreună reprezintă mai mult de jumătate din încasările din servicii înregistrate în anul 2018.

Finanțarea deficitului de cont curent s-a realizat în proporție de aproximativ 80 la sută din surse autonome, respectiv prin investiții directe, transferuri de capital și alte influxuri nete de natura contului de capital, diferența fiind acoperită prin emisiuni de titluri de stat.

Contul de capital

În anul 2018, soldul pozitiv al contului de capital a însumat 2 442 milioane euro, cu 10,2 la sută peste nivelul înregistrat în anul anterior, în condițiile în care majorarea volumului vânzărilor de certificate de emisie de dioxid de carbon a compensat trendul descrescător al intrărilor din fonduri europene de natura transferurilor de capital. Deși în creștere, excedentul contului de capital a compensat numai 26,7 la sută din deficitul contului curent, comparativ cu 37,1 la sută în anul anterior.

2. Contul financiar

În anul 2018, soldul negativ al contului financiar a fost de 5 798 milioane euro (Tabel 11.2), reflectând intrări nete de fluxuri financiare pentru a doua oară consecutiv în ultimii cinci ani și în creștere față de anul anterior (3 188 milioane euro). Acest trend a fost imprimat de temperarea ieșirilor nete de fluxuri financiare sub formă de depozite, precum și de diminuarea activelor de rezervă. Celelalte două componente importante ale contului financiar, investițiile directe și cele de portofoliu, au înregistrat influxuri nete de dimensiuni comparabile cu cele consemnate în anul 2017.

Tabel 11.2
Contul financiar

	milioane euro	
	2017	2018
Contul financiar	-3 188	-5 798
Achiziția netă de active	4 335	2 318
Acumularea netă de pasive	7 523	8 116
Investiții directe	-4 883	-4 977
Achiziția netă de active	350	824
Acumularea netă de pasive	5 233	5 801
Investiții de portofoliu	-2 987	-3 046
Achiziția netă de active	510	426
Acumularea netă de pasive	3 497	3 472
Derivate financiare	-71	67
Alte investiții	4 329	2 929
Achiziția netă de active	3 122	1 772
Acumularea netă de pasive	-1 207	-1 157
Active de rezervă	424	-771
Achiziția netă de active	424	-771

Investițiile directe au înregistrat influxuri nete în valoare de 4 977 milioane euro, nivel comparabil cu cel din anul precedent (4 883 milioane euro). Investițiile nerezidenților în România au atins 4 988 milioane euro, cu un nivel al participațiilor la capital[186] în valoare de 3 984 milioane euro, majorat de valoarea netă pozitivă

[186] Inclusiv profitul reinvestit net estimat.

a creditelor intragrup[187] (1 004 milioane euro). Primele cinci țări investitoare[188] au fost: Olanda (27 la sută), Elveția (17,6 la sută), Italia (16,1 la sută), Austria (14,4 la sută) și Belgia (10,7 la sută).

Investițiile de portofoliu au înregistrat în anul 2018 influxuri nete de 3 046 milioane euro, nivel comparabil cu cel consemnat în anul 2017 (2 987 milioane euro). În structura activelor, creșterea înregistrată de instrumentele de natura datoriei a fost compensată de scăderea achiziției de acțiuni ale fondurilor de investiții. În structura pasivelor, s-a înregistrat o diminuare a acumulării nete de participații la capital, concomitent cu o majorare a instrumentelor de natura datoriei. În 2018 au fost emise titluri de stat noi în valoare totală de 4,8 miliarde echivalent euro (în lunile februarie, iunie și octombrie) și au fost răscumpărate de pe piața externă titluri de stat în valoare de 1,7 miliarde echivalent euro în luna iunie.

Componenta „alte investiții" a consemnat ieșiri nete însumând 2 929 milioane euro, comparativ cu 4 329 milioane euro în anul 2017, reducerea acestora fiind influențată preponderent de accelerarea retragerii de depozite deținute în străinătate de banca centrală și de societățile nefinanciare.

3. Poziția investițională internațională a României – principalele componente

Poziția investițională internațională, net debitoare, s-a deteriorat comparativ cu 2017, ajungând la 90,2 miliarde euro la sfârșitul anului 2018 (față de 87,9 miliarde euro).

Structura activelor și pasivelor externe

Soldul activelor externe a totalizat 69,6 miliarde euro, în creștere cu 6,5 la sută față de finele anului precedent. Structura activelor externe pe principalele componente ale poziției investiționale s-a menținut în configurația anului anterior, activele de rezervă continuând să dețină ponderea majoritară, dar în diminuare (52,9 la sută, respectiv 36,8 miliarde euro), urmate de componenta „alte investiții", în creștere (30 la sută, respectiv 20,9 miliarde euro), de investițiile directe (în creștere cu 0,9 puncte procentuale până la 11,2 la sută, respectiv 7,8 miliarde euro) și de investițiile de portofoliu (5,8 la sută, respectiv 4 miliarde euro).

Soldul pasivelor externe, la 31 decembrie 2018, a fost de 159,8 miliarde euro, în creștere cu 4,3 la sută față de finele anului anterior. Structura pasivelor externe relevă faptul că schimbarea în ierarhie, începută în anii anteriori prin inversarea ponderilor celor două mari componente care contribuie la finanțare, s-a consolidat pe parcursul anului 2018. Astfel, ponderea investițiilor directe (în creștere cu 2,4 puncte

[187] Credite dintre investitorul străin și firma rezidentă.

[188] Evaluarea a fost făcută din punct de vedere al ponderii în influxurile nete de investiții directe ale nerezidenților în România în anul 2018 (date preliminare); cele cinci țări însumează 85,9 la sută din total.

procentuale, până la 55,9 la sută, respectiv 89,3 miliarde euro) a devansat contribuția „altor investiții" (în scădere cu 3,4 puncte procentuale, până la 26,3 la sută, respectiv 42 miliarde euro).

Datoria externă brută

La 31 decembrie 2018, soldul datoriei externe brute a totalizat 99,4 miliarde euro.

Datoria externă pe termen lung[189] a scăzut față de sfârșitul anului 2017 cu 0,8 la sută, ajungând la 68 miliarde euro, ca urmare a variației prețurilor titlurilor de valoare și a altor modificări (-1,4 miliarde euro) în contrapondere cu tranzacțiile nete (+0,7 miliarde euro) și cu variația cursurilor de schimb (+0,1 miliarde euro).

Serviciul datoriei externe pe termen lung a însumat 17,9 miliarde euro în anul 2018, ratele de capital reprezentând 16,2 miliarde euro, iar dobânzile și comisioanele 1,7 miliarde euro.

Structura pe sectoare instituționale a datoriei externe pe termen lung arată că la sfârșitul anului 2018 sectorul „Administrații publice" a continuat să dețină ponderea cea mai ridicată (51 la sută), fiind urmat de sectorul nebancar (39,5 la sută).
În structura pe instrumente a datoriei sectorului „Administrații publice" au fost consemnate un aport net de 3,1 miliarde euro din instrumente financiare de portofoliu sub formă de titluri și, respectiv, o scădere netă de 1,8 miliarde euro aferentă împrumuturilor externe. Față de anul 2017, sectorul „Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală" (7,7 la sută din datoria externă pe termen lung) a continuat să înregistreze scăderi ale soldului datoriei externe pe termen lung, determinate de diminuarea depozitelor nerezidenților, iar autoritatea monetară (1,8 la sută din datoria externă pe termen lung) a înregistrat, față de anul 2017, un nivel similar al datoriei externe pe termen lung, provenit din alocările de drepturi speciale de tragere de la FMI.

Analiza datoriei externe pe termen lung pe tipuri de creditori relevă continuarea tendinței de diminuare a ponderii deținute de organismele internaționale (de la 19,7 la sută la sfârșitul anului 2017 la 17,7 la sută la 31 decembrie 2018), ca urmare a rambursărilor efectuate în contul datoriei externe față de creditori multilaterali precum UE, BIRD, BERD, BEI, CFI, FDS, OECF (2 miliarde euro). Tendința de majorare a ponderii surselor private de finanțare (de la 80,3 la sută la sfârșitul anului 2017 la 82,3 la sută la finele anului 2018) a fost susținută, în continuare, de accesul la piețele private externe de capital în lunile februarie, iunie și octombrie.

În ceea ce privește clasificarea pe scadențe, la 31 decembrie 2018 datoria externă cu maturitate peste 5 ani și-a menținut poziția majoritară în datoria externă pe termen lung (86,6 la sută), în ușoară scădere față de perioada anterioară (88 la sută).

Structura pe valute a datoriei externe pe termen lung la sfârșitul perioadei analizate relevă o pondere majoritară a monedei euro (69,4 la sută, în scădere cu 4,9 puncte

[189] Provenită din credite comerciale și împrumuturi externe, obligațiuni, depozite și alocări de DST.

procentuale față de 31 decembrie 2017), urmată de leu (16,6 la sută, în creștere cu 3,8 puncte procentuale), dolar SUA (10,5 la sută, în creștere cu 1,6 puncte procentuale), DST (1,8 la sută), franc elvețian (0,8 la sută, în scădere cu 0,6 puncte procentuale) și de alte valute (0,9 la sută).

Datoria externă pe termen lung a reprezentat 33,5 la sută din PIB la finele anului 2018 (în scădere cu 3 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent). Rata serviciului datoriei externe pe termen lung s-a diminuat cu 3,8 puncte procentuale, de la 25 la sută la finele anului 2017 la 21,2 la sută la 31 decembrie 2018 (Tabel 11.3).

Tabel 11.3
Principalii indicatori de îndatorare externă

procente

	2017	2018
Datoria externă brută/PIB	51,8	49,0
Datoria externă netă/PIB	20,5	17,9
Datoria externă brută pe termen lung/PIB	36,5	33,5
Datoria externă brută pe termen lung/exportul de bunuri și servicii	88,0	80,4
Rata serviciului datoriei externe brute pe termen lung	25,0	21,2

Datoria externă pe termen scurt a însumat 31,5 miliarde euro la finele anului 2018, soldul acesteia fiind cu 9,1 la sută mai mare față de 2017, ca urmare a unor intrări nete de capital (3,8 miliarde euro), parțial contrabalansate de influențele variației cursurilor valutare și ale altor modificări (-1,1 miliarde euro). Serviciul datoriei externe pe termen scurt a totalizat 44,4 miliarde euro, iar rata aferentă acestuia a fost de 52,6 la sută la 31 decembrie 2018, cu 0,6 puncte procentuale mai mică față de finele anului 2017.

Datoria externă netă[190]

Față de 2017, la finele anului 2018 datoria externă netă a scăzut de la 38,4 miliarde euro la 36,3 miliarde euro, pe fondul diminuării datoriei externe nete a principalelor sectoare instituționale, în special a sectorului „Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală" și a altor sectoare. Într-o măsură mult mai mică a contribuit reducerea datoriei externe nete a administrației publice și a băncii centrale (Tabel 11.4).

La sfârșitul anului 2018, sectorul „Administrații publice" a marcat o poziție externă debitoare în scădere, datoria sa externă netă ajungând la 30,8 miliarde euro (față de 31,1 miliarde euro în 2017), în principal ca urmare a finanțării prin emisiuni de titluri și a creditelor comerciale acordate.

Poziția externă netă a instituțiilor de credit a continuat să se mențină debitoare și în anul 2018, dar s-a redus la 1,4 miliarde euro (față de 3,8 miliarde euro în 2017), ca urmare a diminuării depozitelor atrase de la băncile-mamă, de la 9,7 miliarde euro la 8,9 miliarde euro, precum și a majorării activelor externe cu 1,4 miliarde euro.

[190] Datoria externă netă este egală cu diferența dintre datoria externă brută și activele externe care au la bază instrumente de datorie (*External Debt Statistics – Guide for Compilers and Users* – FMI, ediția 2013).

Categoria „Alte sectoare" a consemnat o poziție net debitoare de 13 miliarde euro (față de 14,9 miliarde euro în 2017), în principal ca urmare a diminuării soldului pasivelor externe sub forma împrumuturilor financiare.

Tabel 11.4
Datoria externă a României
la 31 decembrie 2018

milioane euro

	Datoria externă brută	Active externe care au la bază instrumente de datorie	Datoria externă netă
	(1)	(2)	(3) =(1)-(2)
Administrația publică	34 843	4 052	30 791
Numerar și depozite	137	8	129
Titluri de natura datoriei	25 470	290	25 180
Împrumuturi	9 226	110	9 116
Credite comerciale și avansuri	1	3 563	-3 562
Alte pasive/active	9	81	-72
Banca centrală	1 200	34 478	-33 278
Drepturi speciale de tragere (DST)	1 196	1 200	-4
Numerar și depozite	4	10 914	-10 910
Titluri de natura datoriei	0	22 364	-22 364
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	9 034	7 627	1 407
Numerar și depozite	8 905	6 751	2 154
Titluri de natura datoriei	106	275	-169
Împrumuturi	0	580	-580
Alte pasive/active	23	21	2
Alte sectoare	22 512	9 539	12 973
Numerar și depozite	0	1 954	-1 954
Titluri de natura datoriei	7	2 154	-2 147
Împrumuturi	13 986	38	13 948
Credite comerciale și avansuri	8 356	4 884	3 472
Alte pasive/active	163	509	-346
Instrumente de datorie de natura investiției directe	31 828	7 447	24 381
Total	99 417	63 143	36 274

Reducerea poziției net creditoare a băncii centrale, până la 33,3 miliarde euro (de la 34,1 miliarde euro în 2017), a fost generată de diminuarea depozitelor deținute în străinătate cu 1,1 miliarde euro, concomitent cu o ușoară creștere a activelor externe sub formă de titluri deținute în portofoliu, cu 0,2 miliarde euro.

Instrumentele de datorie de natura investiției directe au înregistrat o poziție net debitoare în creștere, de la nivelul de 22,8 miliarde euro în 2017 la 24,4 miliarde euro la 31 decembrie 2018, pe seama majorării împrumuturilor intragrup primite de la nerezidenți.

Capitolul 12

Relațiile financiare internaționale

Conform Statutului său, BNR poate participa, din împuternicirea Parlamentului, la organizații internaționale cu caracter financiar, bancar, monetar sau de plăți și poate să devină membru al acestora.

Astfel, BNR a acordat de-a lungul timpului o atenție deosebită relațiilor financiare internaționale atât în calitate de instituție membră sau de reprezentant al României, cât și în calitate de depozitar pentru participațiile statului român la instituțiile financiare internaționale. Printre beneficiile colaborării cu aceste organizații se numără accesarea unor resurse financiare, obținerea de asistență tehnică și schimbul de experiență privind cele mai bune practici ale băncilor centrale, precum și participarea activă la dezbaterile referitoare la sistemul financiar și monetar global, prin reprezentarea la nivelul conducerii acestor foruri, precum și în cadrul diverselor reuniuni organizate de acestea.

De asemenea, BNR a consolidat relațiile de cooperare cu băncile centrale din alte țări, inclusiv cu cele care nu fac parte din Sistemul European al Băncilor Centrale, atât la nivel bilateral, cât și multilateral, prin întâlniri de lucru între reprezentanții BNR și omologii acestora sau participări la reuniunile organizate la nivel regional.

1. Fondul Monetar Internațional

România este membră a Fondului Monetar Internațional din anul 1972, cota de participare (capital subscris și vărsat) fiind în prezent de 1 811,4 milioane DST, reprezentând 0,38 la sută din cota totală a Fondului.

În anul 2018, în contul dobânzilor nete, s-a încasat de la FMI suma de 0,028 milioane DST.

În perioada 11-23 ianuarie 2018 Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială au finalizat exercițiului comun de evaluare a sectorului financiar românesc („Financial Sector Assessment Program" – FSAP), început în anul 2017. Printre temele abordate în cadrul celei de-a treia părți a exercițiului FSAP s-au numărat: testarea la stres a sistemului bancar, politicile macroprudențiale, sistemele de plăți, indicatorii statistici, instituțiile financiare nebancare, intermedierea financiară, precum și serviciile financiare digitale. BNR a fost de acord cu publicarea de către FMI[191] și Banca Mondială[192] a documentației FSAP privitoare la domeniul financiar-bancar.

[191] https://www.imf.org/en/Countries/ROU.

[192] https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2180.

În perioada 6-16 martie 2018 o echipă a FMI s-a aflat la București pentru dezbateri și consultări cu autoritățile române în cadrul procedurii periodice de monitorizare, denumită generic „Article IV Consultations". Printre temele abordate în cadrul dezbaterilor s-au numărat: situația economică, evoluțiile în sistemul bancar și inițiativele legislative, cadrul procedural privind asigurarea lichidității de către BNR în situații de urgență. Rezultatele discuțiilor au fost prezentate într-un raport al experților FMI, aprobat de Consiliul Executiv al FMI și publicat în data de 6 iunie 2018.

2. Grupul Băncii Mondiale

România este membră a tuturor instituțiilor care fac parte din Grupul Băncii Mondiale, respectiv Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD), Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID) – care, împreună cu BIRD, reprezintă Banca Mondială, Corporația Financiară Internațională (CFI), Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor (AGMI) și Centrul Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții (CIRDI).

Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare

România a devenit membră BIRD în 1972 și deține 6 866 de acțiuni (0,30 la sută din capitalul băncii), având o putere de vot reprezentând 0,31 la sută din total.

Sprijinul financiar acordat României în perioada 1991-2018 s-a concretizat în împrumuturi în valoare totală de aproximativ 14,3 miliarde dolari SUA, prin dezvoltarea a 104 proiecte.

În luna mai 2018, Consiliul Directorilor Executivi al Băncii Mondiale a aprobat un nou Cadru de Parteneriat de țară cu România pe o perioadă de cinci ani, respectiv pentru intervalul 2018-2023, care urmărește trei direcții prioritare de acțiune: (i) investițiile în oameni și egalitatea de șanse; (ii) susținerea unei dezvoltări mai dinamice a sectorului privat; (iii) îmbunătățirea capacității de reacție în fața dezastrelor naturale și a schimbărilor climaterice.

Asociația Internațională pentru Dezvoltare

România a devenit membră AID la data de 12 aprilie 2014 și are în prezent o putere de vot în cadrul instituției de 0,34 la sută.

Instituții financiare afiliate Băncii Mondiale

România a aderat la CFI în anul 1990 și deține în prezent 4 278 de acțiuni în valoare de 4,278 milioane dolari SUA, având o putere de vot în cadrul organizației de 0,19 la sută. Activitatea acestei organizații este complementară celei derulate de BIRD și AID, axându-se exclusiv pe sectorul privat.

România a devenit membră a AGMI în 1992 și în prezent deține 978 de acțiuni în valoare de 9,78 milioane DST, având o putere de vot de 0,55 la sută.

3. Banca Reglementelor Internaționale

BNR este membră a Băncii Reglementelor Internaționale încă din 1930, anul înființării acesteia, și deține 8 564 de acțiuni din capitalul total, pentru care a încasat în 2018 aproximativ 2,84 milioane dolari SUA, reprezentând dividende aferente anului financiar încheiat la 31 martie 2018.

Grupul consultativ regional pentru Europa al Consiliului pentru stabilitate financiară

Consiliul pentru stabilitate financiară (Financial Stability Board, FSB) este un organism internațional care monitorizează sistemul financiar global și face recomandări cu privire la acesta. FSB a fost înființat în aprilie 2009, ca succesor al Forumului pentru stabilitate financiară, cu un mandat extins pentru a promova stabilitatea financiară. Banca Reglementelor Internaționale asigură finanțarea FSB pe baza contribuțiilor voluntare ale membrilor și găzduiește secretariatul acestuia. În anul 2011, în scopul extinderii activității FSB dincolo de țările G20, pentru a reflecta natura globală a sistemului financiar, în cadrul FSB au fost înființate șase grupuri consultative regionale (RCG) pentru: America, Asia, Comunitatea Statelor Independente, Europa, Orientul Mijlociu și Africa de Nord și, respectiv, Africa Sub-Sahariană. Obiectivul general al RCG este de a facilita schimbul de opinii referitoare la vulnerabilitățile sistemului financiar, precum și la inițiativele curente și potențiale de promovare a stabilității financiare între autoritățile cu atribuții privind sectorul financiar din jurisdicțiile membre, dar și non-membre ale FSB.

Ca urmare a demersurilor BNR inițiate în anul 2016, România a fost acceptată ca membru cu drepturi depline al FSB-RCG Europa în cadrul Plenarei FSB din data de 25 iunie 2018.

Ulterior dobândirii calității de membru al FSB-RCG Europa, BNR a găzduit la București reuniunea acestui grup regional în data de 7 mai 2019.

4. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

România este membră fondatoare a BERD și deține în prezent 14 407 acțiuni, în valoare de 144,07 milioane euro, reprezentând 0,49 la sută din capitalul total subscris al băncii.

Conform celei mai recente „Strategii de țară pentru România pentru perioada 2015-2018", BERD se implică în extinderea accesului la finanțare prin stimularea creditării și dezvoltării piețelor de capital, reducerea disparităților regionale și încurajarea incluziunii sociale, precum și prin ameliorarea competitivității în sectorul privat.

Până la sfârșitul anului 2018, BERD a acordat României un sprijin financiar în sumă cumulată de aproximativ 8,3 miliarde euro, în cadrul a 430 de proiecte, dintre care 65 la sută s-au îndreptat către sectorul privat.

5. Banca Asiatică pentru Investiții în Infrastructură

În data de 28 decembrie 2018 România a devenit membră a Băncii Asiatice pentru Investiții în Infrastructură (BAII), având o putere de vot în cadrul instituției de 0,3075 la sută. Conform prevederilor Legii nr. 308/2018 pentru acceptarea Acordului de înființare, publicată în *Monitorul Oficial al României* în data 14 decembrie 2018, BNR a fost desemnată instituție depozitar al sumelor BAII pe teritoriul României.

6. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

Unul dintre obiectivele prioritare de politică externă ale României din ultima decadă îl constituie aderarea la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE).

BNR a sprijinit acest deziderat, în limitele competențelor ce îi revin conform Statutului său, prin implicarea în activitatea structurilor de lucru relevante ale OCDE. Astfel, BNR a participat, în calitate de invitat, la reuniunile din lunile aprilie și octombrie 2018 ale Comitetului pentru piețe financiare și la reuniunile a două grupuri de lucru din cadrul Comitetului pentru statistică și politici statistice, care au avut loc în luna noiembrie 2018.

Concomitent, BNR a luat parte la lucrările Comitetului interministerial pentru coordonarea relațiilor României cu OCDE, aflat în coordonarea Secretariatului General al Guvernului, care are rolul de a elabora strategia de promovare a candidaturii României la OCDE, de stabilire a unui calendar de acțiuni, evenimente și buget, precum și de a coordona demersurile instituțiilor implicate în acest proces.

7. Participarea Băncii Naționale a României la instituții și organizații externe

BNR urmărește promovarea cooperării, la nivel internațional, cu entități care desfășoară activități, în general, în domeniul cercetării economice și financiare și, în special, în domeniul bancar, pentru asigurarea unui schimb reciproc de expertiză și cunoștințe. În calitate de membru sau în parteneriat cu diverse organisme, grupuri de reflecție și instituții internaționale relevante în domeniul cercetării științifice, banca centrală a participat la evenimente și reuniuni internaționale și a facilitat evenimente de diseminare a cunoștințelor economice și financiar-monetare.

În acest context, BNR[193] și OMFIF au organizat, în parteneriat, la București, în data de 22 mai 2018, Reuniunea internațională a economiștilor[194]. OMFIF a fost responsabil de agenda evenimentului și invitarea economiștilor selectați pentru participarea la acesta. Tema evenimentului a fost „The State of the Euro Area and Conditions of Accession: Lessons from the Past, Tasks for the Future", iar dezbaterile s-au axat pe aspecte relevante contextului economic și monetar, printre care: perspectivele macroeconomice pentru Europa Centrală și de Est, implicațiile politicii monetare și valutare pentru statele care nu fac parte din zona euro, precum și provocările la adresa sistemului bancar european.

[193] BNR a devenit membru al Forumului Oficial al Instituțiilor Monetare și Financiare (OMFIF) la finalul anului 2016.

[194] https://www.omfif.org/meetings/policy/20180522-national-bank-of-romania-omfif-economist-meeting/.

Capitolul 13

Convergența economiei românești și cadrul de guvernanță economică în Uniunea Europeană

1. Stadiul procesului de convergență a economiei românești

Adoptarea monedei unice europene face parte din procesul de integrare europeană a României. Intrarea în zona euro implică transferul conducerii politicii monetare către Banca Centrală Europeană, ale cărei acțiuni vizează în mod unitar întreaga zonă euro. Criteriile de convergență nominală pentru trecerea la euro, instituite prin Tratatul de la Maastricht, privesc stabilitatea prețurilor, sustenabilitatea finanțelor publice și a gradului de îndatorare, stabilitatea cursului de schimb și nivelul ratelor dobânzilor pe termen lung (Tabel 13.1). Evaluarea stadiului procesului de convergență presupune însă analiza unui spectru mult mai larg de indicatori, urmărindu-se determinarea capacității economiei de a funcționa eficient în cazul materializării unor șocuri, în absența sprijinului unei politici monetare independente la nivel național.

După ce în perioada iulie 2015 – noiembrie 2017 România a îndeplinit neîntrerupt toate criteriile de convergență nominală (fără a participa însă la ERM II), pe parcursul anului 2018 această situație nu s-a mai înregistrat, nivelurile ratelor inflației și ale dobânzilor pe termen lung abătându-se substanțial, la finele acestuia, de la valorile de referință.

	Criterii Maastricht	România 2018
Rata inflației (IAPC) (%, medie anuală)	≤1,5 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE[1]	4,1 (referință: 2,2)
Deficitul bugetului consolidat* (procente în PIB)	sub 3 la sută	3,0
Datoria publică* (procente în PIB)	sub 60 la sută	35,0
Cursul de schimb față de euro (apreciere/depreciere procentuală maximă pe 2 ani)	±15 la sută	+0,6/-3,3[2]
Ratele dobânzilor pe termen lung (procente pe an, medie anuală)	≤2 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE[1] din perspectiva stabilității prețurilor	4,7 (referință: 3,9)

*) SEC 2010

1) La calcularea nivelului de referință au fost luate în considerare Danemarca, Grecia și Irlanda. 2) Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb al leului față de euro în perioada ianuarie 2017 – decembrie 2018. Calculele sunt efectuate pe baza seriilor cu frecvență zilnică și se raportează la media lunii decembrie 2016.

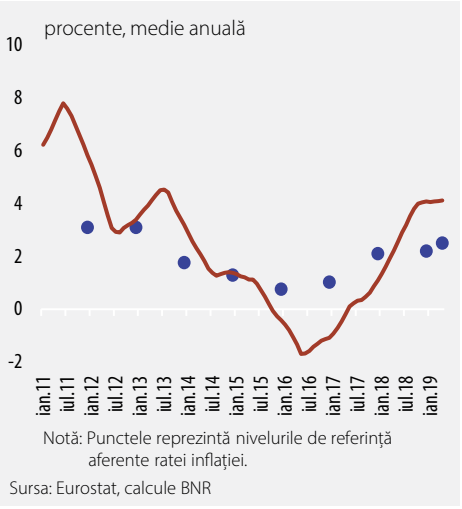
Sursa: Eurostat, calcule BNR

Tabel 13.1
Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergență nominală)

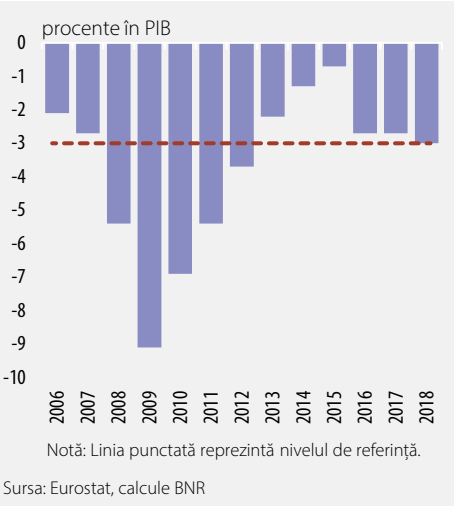
Rata medie anuală a inflației (IAPC), revenită în teritoriul pozitiv în luna mai 2017, a cunoscut ulterior o accelerare, pe fondul presiunilor exercitate de cererea agregată, al dinamicii costurilor unitare cu forța de muncă, dar și al manifestării unor șocuri de natura ofertei ce au vizat preponderent componente exogene ale coșului de consum, precum creșterea substanțială a prețurilor energiei electrice și gazelor naturale și scumpirea combustibililor ca urmare a majorării ample a cotațiilor petrolului. Astfel, indicatorul a ajuns la 4,1 la sută la finele anului 2018, acest nivel situat considerabil peste valoarea de referință menținându-se și pe parcursul primelor luni din 2019 (Grafic 13.1).

Ponderea în PIB a deficitului bugetului general consolidat (conform metodologiei SEC 2010) s-a plasat în proximitatea limitei impuse prin Tratatul de la Maastricht începând cu anul 2016 (Grafic 13.2). În 2018, indicatorul a înregistrat valoarea de 3 la sută din PIB. Ponderea datoriei publice în PIB a manifestat o traiectorie ușor descendentă în ultimii ani, ajungând în 2018 la 35 la sută, cu 0,2 puncte procentuale sub nivelul din 2017. Profilul sustenabilității datoriei publice și-a continuat procesul de îmbunătățire în ceea ce privește structura pe scadențe a acesteia, evoluție de natură a contribui la atenuarea vulnerabilităților aferente creșterii treptate estimate a ponderii datoriei publice în PIB. Panta ascendentă ar putea fi semnificativ mai mică în cazul respectării depline a componentei preventive a Pactului de stabilitate și creștere[195].

Grafic 13.1
Rata inflației (IAPC)

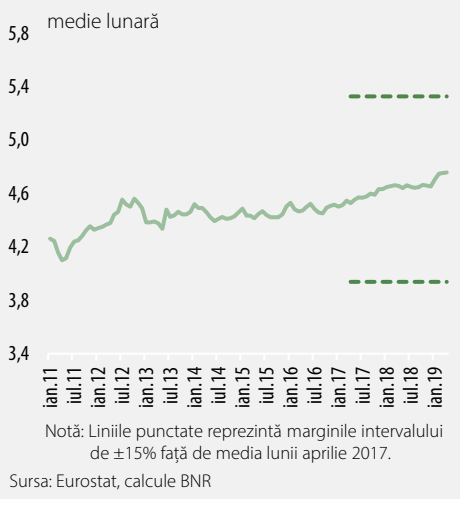

Notă: Punctele reprezintă nivelurile de referință aferente ratei inflației.
Sursa: Eurostat, calcule BNR

Notă: Linia punctată reprezintă nivelul de referință.
Sursa: Eurostat, calcule BNR

Grafic 13.2
Deficitul bugetului consolidat (metodologie SEC 2010)

Notă: Liniile punctate reprezintă marginile intervalului de ±15% față de media lunii aprilie 2017.
Sursa: Eurostat, calcule BNR

Notă: Punctele reprezintă nivelurile de referință aferente ratelor dobânzilor pe termen lung.
Sursa: Eurostat, calcule BNR

Grafic 13.4
Ratele dobânzilor pe termen lung

Grafic 13.3
Cursul de schimb EUR/RON

Ulterior crizei financiare globale, cursul de schimb al leului în raport cu euro a avut o evoluție relativ stabilă (Grafic 13.3). Variația cursului leului – care, în condițiile neparticipării la ERM II, nu se raportează la o paritate centrală, ci la media lunii premergătoare perioadei evaluate – s-a menținut în banda standard de ±15 la sută atât în perioada 2017-2018, cât și în intervalul mai 2017 – aprilie 2019, chiar și pe

[195] Aprecieri formulate pe baza analizei sustenabilității datoriei și riscurilor fiscal-bugetare din cadrul *Raportului de țară privind România* al Comisiei Europene publicat în data de 27 februarie 2019.

fondul incertitudinilor referitoare la menținerea echilibrelor macroeconomice, dar și la modul de aplicare a unor prevederi ale OUG nr. 114/2018, și al unor episoade de accentuare a aversiunii globale față de risc generate de factori precum divergența deciziilor de politică monetară ale principalelor bănci centrale (Fed și BCE), tensiunile comerciale între China și Statele Unite sau desfășurarea procesului *Brexit*.

În pofida poziționării ratingului suveran al României în ultimii ani la categoria *investment grade*, rata dobânzii pe termen lung a depășit nivelul de referință în luna decembrie 2017 (Grafic 13.4), accentuându-și abaterea de la acesta pe parcursul anului 2018. Această evoluție a survenit în contextul traiectoriei ascendente a inflației, dar și al îngrijorării manifestate de unele agenții de rating. Comunicatele[196] acestora fac referire la evoluția datoriei externe, la măsuri de politică fiscală calificate ca fiind prociclice sau la accentuarea deficitului de cont curent. Atât în decembrie 2018, cât și în primele luni ale anului 2019, indicatorul s-a plasat considerabil peste valoarea de referință. Întrucât persistența rigidităților structurale interne și coordonatele politicii fiscale și ale celei de venituri sunt percepute ca factori de risc de către investitori[197], este necesară implementarea de reforme structurale în paralel cu menținerea unui mix echilibrat al politicilor economice.

Îndeplinirea într-o manieră sustenabilă a criteriilor de convergență nominală este condiționată de realizarea unui grad ridicat de aliniere structurală, proces care poate fi evaluat în principal prin monitorizarea nivelului PIB pe locuitor, a structurii pe sectoare a economiei, a gradului de deschidere a acesteia și a ponderii comerțului cu UE în totalul comerțului exterior.

În România, nivelul PIB pe locuitor, exprimat conform standardului parității puterii de cumpărare, a manifestat o traiectorie ascendentă continuă în perioada postcriză (Grafic 13.5). Astfel, reflectând procesul de convergență, decalajul față de zona euro a cunoscut o diminuare graduală continuă. Mai exact, în 2018, raportul între PIB pe locuitor în România și cel din zona euro s-a situat la 60,4 la sută, cu 1,5 puncte procentuale peste cel aferent anului anterior (și cu aproximativ 13 puncte procentuale superior anului 2010). Însă, comparativ cu anul 2017, a avut loc o decelerare a ritmului de recuperare a decalajului. În ceea ce privește structura pe sectoare a economiei (determinată prin aportul acestora la formarea PIB), în ultimii ani s-a înregistrat o tendință de apropiere de cea aferentă zonei euro, evidențiată în special prin creșterea ponderii serviciilor în formarea PIB și a importanței acestora în comerțul exterior[198], contribuind astfel la atenuarea efectelor unor posibile șocuri asimetrice relativ la zona euro (Grafic 13.6). De menționat este, și în cazul acestui indicator, atenuarea ritmului procesului de convergență.

După deteriorarea manifestată în contextul crizei globale, gradul de deschidere a economiei[199] s-a redresat semnificativ. În ultimii șase ani, indicatorul s-a plasat la

---

[196] Moody's (24 noiembrie 2017 și 24 august 2018), Fitch (16 noiembrie 2018) și S&P (15 martie 2019, în cadrul căruia agenția și-a menținut ratingul și *outlook*-ul, avertizând însă cu privire la efectele OUG nr. 114/2018 asupra economiei în cazul în care măsurile prevăzute nu vor fi modificate).

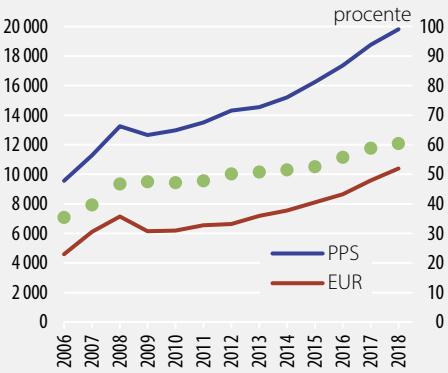
[197] Pe parcursul ultimilor ani, percepția riscurilor asociate economiei românești de către piețele financiare internaționale (măsurată prin intermediul cotațiilor CDS – *credit default swaps*) s-a plasat, în general, peste valorile aferente statelor din regiune.

[198] În intervalul 2012-2018 a avut loc o dublare a valorii schimburilor comerciale cu servicii ale României, ponderea acestora în totalul comerțului exterior al României atingând un maxim de 20,8 la sută în 2017, pentru ca ulterior să coboare marginal la 20,6 la sută în 2018. Aceste valori sunt inferioare însă celei aferente mediei de la nivelul zonei euro (28 la sută).

[199] Ponderea în PIB a sumei dintre exporturile și importurile de bunuri și servicii.

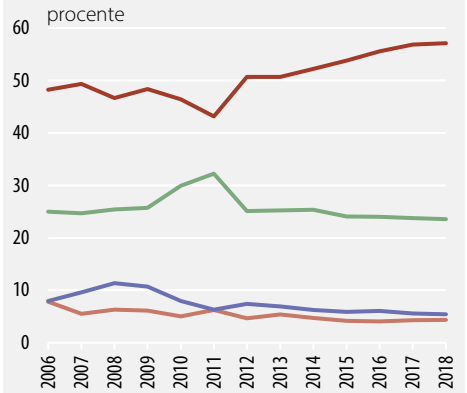
valori de peste 80 la sută, manifestând noi creșteri pe parcursul anilor 2017 și 2018, când a depășit chiar valoarea de 85 la sută. Evoluția a avut loc pe fondul unui avans al exporturilor, dar mai ales al importurilor de bunuri și servicii (Grafic 13.7), care au înregistrat ritmuri superioare de creștere. Aceste evoluții au condus însă la o deteriorare a deficitului de cont curent, care dacă s-ar prelungi și în 2019 ar putea implica depășirea reperului de 4 la sută din PIB, stipulat de Comisia Europeană ca indicator de performanță pentru țările membre ale Uniunii Europene[200]. Gradul de integrare din punct de vedere al schimburilor comerciale cu UE (cuantificat prin ponderea comerțului cu celelalte state membre ale UE în totalul comerțului exterior al României) este evaluat a fi ridicat, situându-se la un nivel de circa 76 la sută în ultimii patru ani (Grafic 13.8).

Grafic 13.5
Evoluția PIB pe locuitor

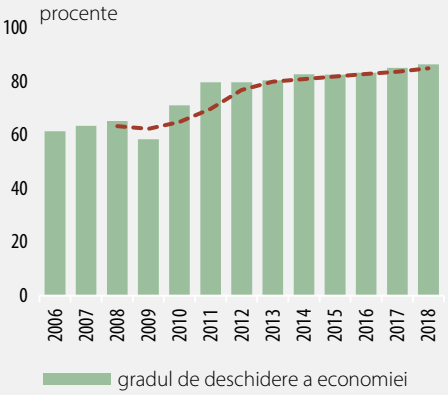
Notă: Punctele reprezintă ponderea PIB pe locuitor din România exprimat conform PPS în media zonei euro (sc. dr.); PPS = standardul puterii de cumpărare.

Sursa: AMECO, INS, calcule BNR

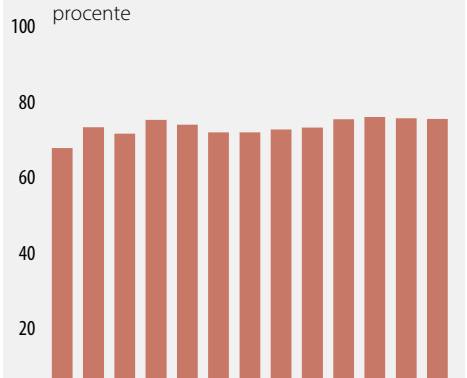
Sursa: INS

Grafic 13.6
Ponderea sectoarelor economice în PIB

*) [(import + export de bunuri și servicii)/PIB]*100

Sursa: INS, BNR

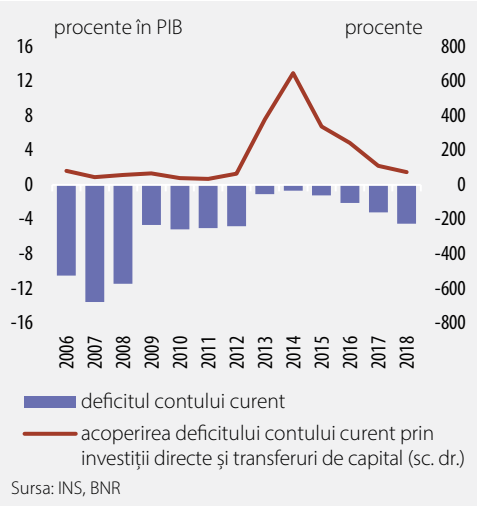
Sursa: INS, Eurostat

Grafic 13.8
Ponderea comerțului cu UE-28 în totalul comerțului exterior

Grafic 13.7
Gradul de deschidere a economiei*

Dată fiind complexitatea procesului de convergență reală, cadrul de analiză poate fi extins prin monitorizarea mai multor dimensiuni, printre care sustenabilitatea poziției externe sau gradul de dezvoltare și integrare a sistemului financiar-bancar în cel european.

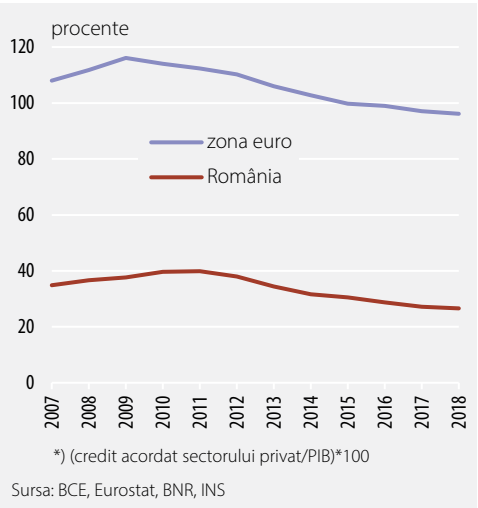
[200] Indicatorul este calculat ca medie a valorilor pentru ultimii trei ani. Detalii pot fi regăsite pe *website*-ul Comisiei Europene, Secțiunea „Macroeconomic Imbalance Procedure Scoreboard".

Sursa: INS, BNR

Grafic 13.9
Deficitul de cont curent și gradul de acoperire prin fluxuri stabile

Ponderea deficitului de cont curent în PIB a înregistrat, după declanșarea crizei financiare internaționale, ajustări substanțiale, atingând în 2014 nivelul de 0,7 la sută din PIB. Ulterior, tendința s-a inversat, preponderent pe fondul majorării deficitului balanței bunurilor și al celei a veniturilor primare, indicatorul ajungând la 4,5 la sută din PIB la finele anului 2018 (Grafic 13.9). Începând cu anul 2015, odată cu debutul tendinței de accentuare a deficitului de cont curent, gradul de finanțare a acestuia prin fluxuri negeneratoare de datorie (i.e. investiții directe[201] și transferuri de capital – preponderent fonduri europene) s-a înscris pe o traiectorie descendentă[202]. În acest context, în anul 2018 investițiile directe și transferurile de capital au acoperit doar 73,5 la sută din deficitul de cont curent – Grafic 13.9.

*) (credit acordat sectorului privat/PIB)*100

Sursa: BCE, Eurostat, BNR, INS

Grafic 13.10
Evoluția intermedierii financiare indirecte*

Gradul de integrare a sectorului financiar-bancar din România cu cel al zonei euro este ridicat, dată fiind preponderența în structura acționariatului instituțiilor de credit de pe piața românească a capitalului originar din țările zonei euro. Deși dezvoltarea acestui sector concomitent cu procesul de aderare la UE a fost notabilă, ecartul față de zona euro continuă să fie substanțial. Astfel, în anul 2018 nivelul intermedierii financiare indirecte (cuantificată prin raportul între creditul acordat sectorului privat și PIB) în economia națională a fost de aproape 27 la sută, în reducere de la circa 40 la sută în 2011. Această valoare reprezintă mai puțin de o treime din cea aferentă zonei euro, în condițiile în care în ambele economii s-a observat o diminuare a gradului de intermediere în perioada postcriză (Grafic 13.10). În ceea ce privește intermedierea financiară directă[203] pe piața de capital românească, aceasta s-a poziționat în perioada postaderare la UE la un nivel mediu de 17 la sută, semnificativ sub cel aferent zonei euro (56 la sută)[204].

[201] Dintre care cele ale nerezidenților în România sunt prevalente. Instrumentele de natura datoriilor sunt excluse.

[202] Această tendință este accentuată de scăderea transferurilor de capital începând cu anul 2017, pe fondul rambursărilor de fonduri europene pe un singur cadru financiar multianual (în perioada 2014-2016, două cadre financiare multianuale se suprapuneau).

[203] Indicatorul este calculat ca raport între capitalizarea bursieră și PIB. Sursa: BVB și BCE pentru capitalizarea bursieră și Eurostat pentru datele aferente PIB.

[204] Valorile au fost calculate pentru perioada 2007-2017 și exclud componenta non-rezidențială (companii înregistrate în afara economiei analizate).

Din perspectiva evoluției coerenței cadrului de gestionare a procesului de aderare la zona euro, documentele programatice elaborate de Comisia Națională de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro, înființată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 24/2018, sunt esențiale pentru conturarea parcursului de urmat în vederea pregătirii economiei românești pentru trecerea cu succes la moneda unică europeană (Caseta 10).

Caseta 10. Activitatea Comisiei Naționale de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro

Aderarea la zona euro reprezintă un proces complex, pentru succesul căruia este esențială o bună colaborare între instituțiile implicate. Un prim pas în sensul asigurării coerenței demersului a avut loc în anul 2010, când în Banca Națională a României a fost constituit Comitetul de pregătire a trecerii la euro, ca structură cu rol consultativ și de analiză a activităților care se circumscriu acestui proces, în vederea fundamentării deciziilor ce trebuie adoptate pentru derularea sa adecvată. Până în prezent, au avut loc peste 50 de reuniuni ale acestui comitet, la care au participat inclusiv reprezentanți ai unor instituții precum Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Afacerilor Externe, alte ministere cu un rol însemnat în procesul de trecere la euro sau Administrația Prezidențială. În acest cadru au fost dezbătute, printre altele, teme relevante precum beneficii și riscuri ale aderării României la zona euro, convergența nominală și reală, aspecte ale procesului de adoptare a monedei unice europene în alte țări.

În martie 2018 s-a consemnat un nou pas important în planul îmbunătățirii cooperării interinstituționale pentru intrarea în zona euro, prin constituirea Comisiei Naționale de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro, pe baza OUG nr. 24/2018[205]. Condusă de primul-ministru și de președintele Academiei Române, în calitate de copreședinți, respectiv de guvernatorul Băncii Naționale a României și de un viceprim-ministru desemnat de primul-ministru, în calitate de vicepreședinți, acest for este alcătuit din experți afiliați principalelor instituții implicate în trecerea la moneda euro: Academia Română, Guvernul României, Administrația Prezidențială, Banca Națională a României, Comisia Națională de Strategie și Prognoză, Institutul Național de Statistică, Autoritatea de Supraveghere Financiară, mediul academic (universități și institute de cercetare), partidele politice parlamentare, confederațiile patronale și sindicale reprezentative, organizațiile neguvernamentale, structurile asociative și societatea civilă.

Scopul central al comisiei este reprezentat de identificarea și formularea acțiunilor care trebuie întreprinse în vederea pregătirii economiei românești pentru aderarea la zona euro, pe care le prezintă în cadrul Planului național de adoptare a monedei euro, care are la bază un raport de fundamentare. Totodată, printre atribuțiile comisiei se numără și evaluarea periodică a stadiului de îndeplinire a criteriilor de convergență, alături de soluționarea aspectelor legislative implicate

[205] OUG nr. 24/2018 a fost aprobată în noiembrie 2018 prin Legea nr. 249/2018.

de introducerea monedei comune sau pregătirea sistemelor naționale (statistice, de plăți etc.) pentru trecerea la euro și a campaniilor de informare a publicului larg privind implicațiile acestui proces.

Raportul de fundamentare și Planul național de adoptare a monedei euro au fost publicate în decembrie 2018, constituind documente programatice, ce identifică obiectivele strategice necesare a fi îndeplinite în vederea aderării la zona euro: trecerea la moneda euro trebuie precedată de corectarea unor dezechilibre macroeconomice și de reducerea decalajului de convergență reală și structurală, alături de îndeplinirea unor condiții de ordin structural, în principal în domeniul consolidării finanțelor publice, al dezvoltării infrastructurii și al sporirii competitivității. Cele două documente subliniază că, anterior trecerii la euro, se impune intrarea în Mecanismul Cursului de Schimb (ERM) II pentru o perioadă obligatorie de minimum doi ani – demers ce permite evaluarea performanței economiei românești în condițiile menținerii cursului de schimb într-un interval fix –, dar și în Mecanismul unic de supraveghere și în Uniunea Bancară. Acestor obiective strategice le corespund o serie de obiective operaționale, formulate ca măsuri și ținte specifice.

În ceea ce privește succesiunea pașilor de urmat de-a lungul acestui proces, Planul național de adoptare a monedei euro propune mai multe etape. Astfel, prima etapă presupune pregătirea pentru intrarea în ERM II, fiind urmată de cea de-a doua etapă, constând în participarea efectivă la ERM II, alături de elaborarea rapoartelor de convergență, determinarea nivelului cursului de schimb la care se va face conversia și decizia de abrogare a derogării din partea Consiliului. În cea de-a treia etapă trebuie să se urmărească asigurarea unei cantități adecvate de monede și bancnote euro, furnizarea acestora către bănci și punerea lor în circulație. Urmează perioada de afișare dual obligatorie a prețurilor, în timp ce ultima etapă o constituie adoptarea euro, urmată de o perioadă de circulație dual a monedelor.

Raportul de fundamentare și Planul național de adoptare a monedei euro identifică mai multe domenii de acțiune și acțiuni pregătitoare în vederea adoptării monedei unice, grupate în jurul unor teme centrale. De exemplu, în planul politicii monetare și al celei macroprudențiale se subliniază necesitatea unei abordări care să favorizeze stabilitatea prețurilor, stabilitatea financiară și controlul dezechilibrelor externe, urmărind totodată aducerea inflației, în mod sustenabil, la valori apropiate de cele din zona euro, dar și ancorarea așteptărilor inflaționiste la niveluri adecvate. Totodată, în ceea ce privește domeniul finanțelor publice, se recomandă consolidarea bugetară prin reducerea deficitului bugetar structural și creșterea spațiului fiscal, dar și prin utilizarea contraciclică a politicii fiscale – alături de politica veniturilor și cea macroprudențială – drept instrument principal de stabilizare. De asemenea, în domeniul pieței muncii, al educației și sănătății, se recomandă analiza experiențelor altor state din zona euro.

Raportul de fundamentare realizează o radiografie amănunțită a economiei românești și oferă soluții pentru reducerea perioadei de pregătire a aderării la zona euro. Documentul examinează trei aspecte-cheie privind trecerea la moneda unică europeană: dezirabilitatea existenței unei mase critice de robustețe (ceea

ce conferă durabilitate convergenței nominale), necesitatea intrării în ERM II ca anticameră a zonei euro, precum și importanța evaluării eficacității funcționării zonei euro și a mecanismelor de ajustare a acesteia. În privința ultimului aspect, este evidențiat faptul că, pe lângă progresele economiei românești, se impune să fie urmărită și evoluția zonei euro, care parcurge, în prezent, un proces de restructurare și consolidare.

Astfel, se concluzionează că, alături de îndeplinirea criteriilor nominale, gradul de dezvoltare și nivelul convergenței reale sunt esențiale pentru succesul aderării, întrucât în lipsa compatibilității structurale și instituționale, a echilibrelor macroeconomice și a unei economii robuste, poziția în zona euro ar fi una precară. Intrarea în ERM II poate fi privită drept un „test de maturitate" pentru economia României, care va fi trecut cu bine doar în condițiile în care aceasta atinge un grad adecvat de robustețe și convergență reală. De asemenea, deși până în prezent s-au făcut pași importanți în vederea construirii unor instrumente de partajare a riscurilor (*risk-sharing*), sunt necesare reforme suplimentare pentru completarea mecanismelor zonei euro, unde politica monetară nu mai poate fi folosită ca instrument de corecție. Raportul de fundamentare pune accent pe importanța creării și păstrării echilibrelor macroeconomice, reflectate de un nivel ridicat al convergenței reale, dar și pe necesitatea implementării de reforme structurale și instituționale care să sporească robustețea și potențialul de creștere a economiei, ca direcții de bază pentru realizarea cu succes a adoptării euro.

În ceea ce privește orizontul de timp avut în vedere pentru intrarea în zona euro, conform prevederilor Programului de convergență 2019-2022, Guvernul României își exprimă angajamentul ca aceasta să se realizeze în anul 2024, deziderat a cărui îndeplinire presupune acțiuni concertate vizând modernizarea și creșterea robusteții economiei românești.

2. Evoluții în domeniul guvernanței economice în Uniunea Europeană

Construirea unei Uniuni Economice și Monetare autentice continuă să reprezinte un deziderat important pentru asigurarea consolidării și convergenței economiilor statelor membre ale Uniunii Europene. Ediția din noiembrie 2018 a *Raportului privind mecanismul de alertă* (RMA) a deschis a opta rundă anuală a Procedurii privind dezechilibrele macroeconomice (PDM), al cărei scop este de a identifica deficiențele prezente la nivelul economiilor statelor membre, în vederea corectării timpurii a acestora. Analiza se bazează pe lectura economică a unui tablou de bord care cuprinde 14 indicatori cu praguri orientative (alături de un set de indicatori auxiliari ce suplimentează imaginea de ansamblu) și vizează domenii precum competitivitatea, stocul datoriei, pozițiile externe, sectorul bancar, piața forței de muncă și piața imobiliară.

Analiza Comisiei Europene este realizată într-un context caracterizat, pe de o parte, de o dinamică ascendentă a PIB la nivelul Uniunii Europene, iar, pe de altă parte, de incertitudine, în special pe fondul desfășurării *Brexit*, al materializării

măsurilor protecționiste de politică comercială, al tensiunilor geopolitice (în special la nivelul statelor producătoare de petrol), dar și al existenței unor divergențe în ceea ce privește normalizarea politicii monetare la nivel global, cu implicații asupra fluxurilor de capital și asupra evoluției cursului de schimb. Sursele potențiale de risc identificate în cea mai recentă ediție a RMA sunt, în principal, aceleași ca și anul anterior, indicatorii care depășesc pragurile stabilite în cele mai multe state membre fiind cei care se referă la datoria publică (15 țări), poziția investițională internațională netă (13 țări) și datoria privată (12 țări). Persistența nerespectării valorilor de referință pentru acești indicatori survine inclusiv pe fondul caracterului de stoc al acestora.

Ponderea datoriei private în PIB s-a redus în mai multe state comparativ cu anul anterior, însă ca urmare a unui avans mai puternic al PIB nominal. Se remarcă o diminuare mai pronunțată a gradului de îndatorare în cazul companiilor private comparativ cu cel al gospodăriilor, antrenând astfel o alocare mai mare a resurselor financiare către consum în defavoarea investițiilor, cu implicații negative pentru potențialul creșterii economice. Această evoluție survine pe fondul dinamizării împrumuturilor, dată fiind îmbunătățirea condițiilor favorabile din sectorul bancar (deși rentabilitatea scăzută și stocurile mari de credite neperformante încă reprezintă o provocare pentru multe state membre ale UE). În mod similar, traiectoria descendentă a ponderii datoriei publice în PIB a fost avantajată de condiții prielnice privind creșterea economică, alături de cheltuieli mai reduse cu dobânzile. Cu toate acestea, conduita politicii fiscale devine una prociclică în tot mai multe state, limitând spațiul fiscal disponibil în cazul manifestării unor șocuri adverse.

Totodată, poziția investițională internațională netă (PIIN) s-a îmbunătățit marginal în toate statele membre, însă o parte dintre acestea (Cipru, Irlanda, Grecia, Portugalia) înregistrează în continuare solduri deficitare de peste 100 la sută din PIB[206]. Totuși, pozițiile în echilibru sau în excedent ale contului curent ce caracterizează majoritatea statelor creează premise pentru ameliorarea PIIN: doar patru țări mai înregistrează deficite de cont curent notabile (printre care și România, cu al treilea cel mai amplu sold negativ după Regatul Unit și Cipru; Tabel 13.2), iar în majoritatea statelor UE cota de piață a exporturilor s-a majorat (deși într-un ritm mai redus).

Se remarcă, însă, o scădere a competitivității, mai pronunțată în cazul celei prin cost decât al celei prin preț, semn că avansul costurilor s-a reflectat în reducerea marjei comerciale, fără ca prețurile să fie afectate. Pe acest canal, salariile au continuat să exercite un impact semnificativ asupra costului unitar cu forța de muncă, majorându-se în contextul unei piețe a muncii tensionate, ceea ce a condus totodată și la diminuarea ratei șomajului în toate statele membre.

[206] În cazul primelor două state, valoarea trebuie privită inclusiv luând în considerare faptul că activitatea companiilor multinaționale are o pondere însemnată la nivelul economiilor acestor state, în timp ce în cazul Greciei valoarea reflectă volumul însemnat al datoriei publice externe.

Tabel 13.2. Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice

		Soldul contului curent	Poziția investițională internațională netă	Cursul de schimb real efectiv pe baza IAPC	Cota de piață a exporturilor de bunuri și servicii	Costul unitar nominal cu forța de muncă	Indicele prețurilor locuințelor	Fluxul creditelor acordate sectorului privat
		% din PIB, medie pe 3 ani	% din PIB	variație % pe 3 ani	variație % pe 5 ani	variație % pe 3 ani	variație % anuală	% din PIB
		-4%/+6% din PIB	-35% din PIB	±5% (EA) ±11% (non-EA)	-6%	+9% (EA) +12% (non-EA)	6%	+14% din PIB
Austria	2017	2,1	3,7	0,1	2,0	3,7	3,5	4,3
	2018	2,3	3,8	4,9	4,0	3,8	2,6	…
Belgia	2017	-0,3	52,4	0,9	3,6	1,1	1,7	-1,3
	2018	-0,4	43,9	6,9	2,8	3,5	1,0	5,8
Bulgaria	2017	1,9	-44,7	-3,3	19,0	13,6	6,2	6,2
	2018	3,4	-36,8	4,1	10,5	13,5	3,9	…
Cehia	2017	1,2	-25,0	5,3	8,7	5,9	9,1	4,1
	2018	1,2	-23,6	11,0	12,1	13,4	5,3	…
Cipru	2017	-5,0	-121,1	-6,6	6,6	-2,5	1,3	8,6
	2018	-6,8	-114,7	1,5	5,6	-0,5	0,6	…
Croația	2017	3,6	-62,4	-0,1	19,6	-4,3	2,8	1,2
	2018	3,0	-54,1	4,1	18,5	…	4,8	…
Danemarca	2017	8,0	55,5	-2,2	0,2	2,4	3,3	-0,4
	2018	7,3	63,2	2,5	-4,1	4,1	3,6	…
Estonia	2017	2,3	-31,4	2,9	2,3	12,4	1,8	3,6
	2018	2,3	-26,7	7,6	1,0	14,3	2,6	…
Finlanda	2017	-0,6	2,2	-2,7	-4,6	-3,1	1,0	7,3
	2018	-1,0	-6,4	2,9	-3,7	-2,3	-0,5	3,8
Franța	2017	-0,6	-20,1	-3,0	2,4	1,5	1,8	7,0
	2018	-0,5	-11,4	4,5	-0,6	2,4	1,4	…
Germania	2017	8,3	54,4	-2,0	5,8	5,1	2,9	4,9
	2018	7,9	60,6	5,3	3,3	6,1	3,3	…
Grecia	2017	-1,4	-140,5	-2,9	-1,6	-1,0	-1,6	-0,8
	2018	-2,1	-137,9	3,9	5,7	1,4	1,2	…
Irlanda	2017	2,9	-149,3	-6,2	68,1	-17,2	9,5	-7,5
	2018	4,5	-142,5	2,3	72,1	-2,5	8,3	…
Italia	2017	2,2	-6,4	-3,2	1,8	1,1	-2,3	2,1
	2018	2,5	-3,9	3,4	0,6	2,4	-1,7	…
Letonia	2017	0,6	-56,3	1,6	7,5	14,7	5,5	0,3
	2018	0,5	-49,1	4,9	5,9	13,0	6,8	…
Lituania	2017	-0,7	-35,9	2,3	9,4	16,0	5,4	3,7
	2018	0,6	-29,5	6,2	6,0	16,4	4,8	…
Luxemburg	2017	5,1	43,1	-1,0	19,8	7,1	3,9	-15,0
	2018	4,9	46,5	3,3	9,6	10,3	5,2	…
Malta	2017	5,7	64,8	-2,4	25,4	1,3	4,1	2,8
	2018	8,5	65,6	4,8	23,9	3,0	5,0	…
Olanda	2017	8,3	59,7	-1,8	0,9	-0,2	6,0	3,0
	2018	9,8	68,9	3,2	0,1	3,2	7,4	…
Polonia	2017	-0,3	-61,0	-3,5	28,1	4,2	1,7	2,8
	2018	-0,4	-55,6	0,1	25,4	7,8	4,9	3,2
Portugalia	2017	0,4	-104,9	-0,8	14,3	3,5	7,9	2,0
	2018	0,1	-100,8	3,2	8,6	5,8	9,0	-0,1
Regatul Unit	2017	-4,5	-8,1	-10,8	-1,3	5,3	2,4	8,2
	2018	-4,1	-6,7	-13,0	-2,9	7,4	1,0	5,3
România	2017	**-2,2**	**-46,9**	**-5,6**	**36,6**	**13,5**	**3,3**	**1,7**
	2018	**-3,3**	**-44,4**	**-0,6**	**23,1**	**33,5**	**1,8**	**2,5**
Slovacia	2017	-2,0	-65,6	-2,1	6,4	6,9	4,4	5,9
	2018	-2,2	-66,9	2,4	3,8	9,1	5,0	…
Slovenia	2017	5,7	-32,3	-2,1	18,3	3,4	6,2	0,8
	2018	6,5	-26,7	2,0	21,1	5,6	…	…
Spania	2017	1,8	-83,5	-2,6	9,5	0,0	4,5	0,4
	2018	1,7	-77,1	4,1	4,6	0,3	5,1	0,7
Suedia	2017	3,6	4,4	-5,5	-4,5	3,8	4,6	13,1
	2018	2,8	6,9	-3,9	-6,3	7,0	-3,3	9,1
Ungaria	2017	3,9	-53,0	0,0	11,1	6,7	3,3	1,0
	2018	3,1	-46,8	2,0	9,2	16,8	6,2	4,3

indicatorii nu se încadrează în nivelurile de referință
„ …" lipsă date

Sursa: Eurostat, BNR

Datoria sectorului privat	Datoria sectorului public	Rata șomajului	Total pasive sector financiar	Rata de activitate – populație cu vârsta 15-64 ani	Rata șomajului pe termen lung – % din populația activă cu vârsta 15-74 ani	Rata șomajului în rândul tinerilor – % din populația activă cu vârsta 15-24 ani		
% din PIB	% din PIB	%, medie pe 3 ani	variație % anuală	p.p., variație pe 3 ani	p.p., variație pe 3 ani	p.p., variație pe 3 ani		
133% din PIB	**60% din PIB**	**10%**	**16,5%**	**-0,2 pp**	**0,5 pp**	**2 pp**		
122,5	78,2	5,7	1,8	1,0	0,3	-0,5	2017	Austria
…	73,8	5,5	…	1,3	-0,3	-1,2	2018	
187,2	103,4	7,8	0,7	0,3	-0,8	-3,9	2017	Belgia
188,7	102,0	7,0	-2,7	1,0	-1,5	-6,3	2018	
100,1	25,6	7,7	1,1	2,3	-3,5	-10,9	2017	Bulgaria
…	22,6	6,3	…	2,2	-2,6	-8,9	2018	
67,4	34,7	4,0	22,9	2,4	-1,7	-8,0	2017	Cehia
…	32,7	3,0	…	2,6	-1,7	-5,9	2018	
315,1	95,8	13,0	-2,3	-0,4	-3,2	-11,3	2017	Cipru
…	102,5	10,8	…	1,1	-4,1	-12,6	2018	
98,2	77,8	13,5	3,9	0,3	-5,5	-17,7	2017	Croația
…	74,6	11,0	…	-0,6	-6,8	-18,5	2018	
200,7	35,5	6,0	3,9	0,7	-0,4	-1,6	2017	Danemarca
…	34,1	5,6	…	0,9	-0,6	-1,5	2018	
106,4	9,2	6,3	9,7	3,6	-1,4	-2,9	2017	Estonia
…	8,4	6,0	…	2,4	-1,1	-1,2	2018	
146,0	61,3	8,9	-3,9	1,3	0,2	-0,4	2017	Finlanda
143,1	58,9	8,3	21,2	2,1	-0,7	-5,4	2018	
148,0	98,4	10,0	4,3	0,5	-0,3	-1,9	2017	Franța
…	98,4	9,5	…	0,6	-0,8	-4,0	2018	
100,1	64,5	4,2	4,0	0,5	-0,6	-0,9	2017	Germania
…	60,9	3,8	…	1,0	-0,6	-1,0	2018	
116,4	176,2	23,3	-12,9	0,9	-3,9	-8,8	2017	Grecia
…	181,1	21,5	…	0,4	-4,6	-9,9	2018	
243,6	68,5	8,4	4,3	0,9	-3,6	-9,0	2017	Irlanda
…	64,8	7,0	…	0,8	-3,2	-6,4	2018	
110,3	131,4	11,6	4,3	1,5	-1,2	-8,0	2017	Italia
…	132,2	11,2	…	1,6	-0,7	-8,1	2018	
83,5	40,0	9,4	6,1	2,4	-1,3	-2,6	2017	Letonia
…	35,9	8,6	…	2,0	-1,4	-4,1	2018	
56,1	39,4	8,0	14,0	2,2	-2,1	-6,0	2017	Lituania
…	34,2	7,1	…	3,2	-1,9	-5,2	2018	
316,4	23,0	6,1	-1,6	-0,6	0,5	-6,8	2017	Luxemburg
…	21,4	5,8	…	0,2	-0,5	-3,1	2018	
118,5	50,2	4,7	4,7	4,4	-1,1	-1,1	2017	Malta
…	46,0	4,1	…	5,4	-1,3	-2,4	2018	
252,1	57,0	5,9	2,0	0,7	-1,0	-3,8	2017	Olanda
…	52,4	4,9	…	0,7	-1,6	-4,1	2018	
76,4	50,6	6,2	6,3	1,7	-2,3	-9,1	2017	Polonia
76,0	48,9	5,0	2,9	2,0	-2,0	-9,1	2018	
163,0	124,8	10,9	1,9	1,5	-3,9	-10,9	2017	Portugalia
156,0	121,5	9,1	0,7	1,7	-4,1	-11,7	2018	
171,5	87,1	4,8	-1,7	0,9	-1,1	-4,9	2017	Regatul Unit
170,9	86,8	4,4	-0,6	1,0	-0,5	-3,3	2018	
51,0	**35,2**	**5,9**	**8,1**	**1,6**	**-0,8**	**-5,7**	2017	**România**
48,1	**35,0**	**5,0**	**2,6**	**1,7**	**-1,2**	**-5,5**	2018	
96,1	50,9	9,8	17,9	1,8	-4,2	-10,8	2017	Slovacia
…	48,9	8,1	…	1,5	-3,6	-11,6	2018	
75,6	74,1	7,9	5,1	3,3	-2,2	-9,0	2017	Slovenia
…	70,1	6,6	…	3,2	-2,5	-7,5	2018	
139,1	98,1	19,6	4,2	-0,3	-5,2	-14,6	2017	Spania
133,4	97,1	17,4	-2,0	-0,6	-5,0	-14,0	2018	
195,6	40,8	7,0	6,8	1,0	-0,2	-5,1	2017	Suedia
196,8	38,8	6,6	-2,6	1,2	-0,3	-3,6	2018	
71,6	73,4	5,4	-8,0	4,2	-2,0	-9,7	2017	Ungaria
70,8	70,8	4,3	-12,8	3,3	-1,7	-7,1	2018	

Pornind de la valorile înregistrate de indicatorii Tabloului de bord la nivelul fiecărei economii naționale, ediția din anul 2018 a RMA recomandă realizarea de analize aprofundate pentru 11 state membre în cazul cărora au fost identificate dezechilibre excesive atât în anul 2018, cât și în anul anterior (Bulgaria, Croația, Cipru, Franța, Germania, Irlanda, Italia, Olanda, Portugalia, Spania și Suedia), alături de alte două noi state (Grecia și România), respectiv 13 state membre în total, comparativ cu 12 în ciclul precedent. Grecia este supusă pentru prima dată supravegherii PDM (fiind anterior exclusă întrucât făcea obiectul unui program de ajustare macroeconomică, în contextul desfășurării asistenței financiare, care s-a încheiat însă în august 2018), în timp ce România a mai fost inclusă în ciclul de analize aprofundate în 2015 și 2016.

La momentul publicării ultimei ediții a RMA (noiembrie 2018), datele disponibile indicau plasarea României în afara valorilor de referință doar în cazul PIIN. Mai mult, deficitul PIIN al României este alcătuit în principal din investiții străine directe, care reprezintă o sursă de finanțare mai stabilă și cărora le sunt asociate o serie de efecte benefice pentru economia-gazdă. Totodată, s-a consemnat o reducere a deficitului PIIN față de anul anterior, pe fondul expansiunii PIB nominal (îmbunătățire pasivă). Cu toate acestea, Comisia Europeană a considerat oportună examinarea evoluțiilor și tendințelor riscante identificate până în prezent. Ulterior publicării *Raportului*, a avut loc o revizuire a seriilor de date, remarcabilă fiind cea referitoare la costul unitar cu forța de muncă, astfel că valoarea sa a urcat peste pragul recomandat, situându-se la 13,5 la sută, comparativ cu valoarea de referință de 12 la sută în cazul României.

Raportul de țară publicat de către Comisia Europeană în februarie 2019 conține analiza aprofundată a economiei românești, care subliniază două evoluții negative principale, cărora le sunt asociate riscuri sporite: deteriorarea balanței externe și accelerarea costurilor unitare cu forța de muncă. În cazul adâncirii deficitului contului curent calculat ca medie pe trei ani (de la -1,3 la sută din PIB în 2016 la -2,2 la sută din PIB în 2017), o problemă suplimentară este reprezentată de compoziția deficitului, care relevă accelerarea în principal a importurilor de bunuri de consum, comparativ cu cele de bunuri de capital sau intermediare, conducând la alocarea resurselor spre consum în detrimentul investițiilor. În ceea ce privește majorarea costului unitar cu forța de muncă, principala cauză semnalată este avansul remunerării salariale, alimentat în special de creșterea salariilor din sectorul bugetar[207] și a salariului minim, având drept urmare reducerea competitivității economiei românești pe plan internațional, dar și exacerbarea unor dezechilibre deja existente în cazul manifestării unor șocuri externe.

De asemenea, în cadrul analizei aprofundate dedicate României se identifică o intensificare a riscurilor cu care se confruntă în special sectorul financiar, pe fondul inițiativelor legislative recente vizând o serie de modificări neașteptate, precum introducerea taxei asupra activelor bancare, plafonarea dobânzilor la creditele ipotecare sau crearea unor noi reguli aplicabile fondurilor de pensii private. Instabilitatea legislativă persistentă, măsurată prin perioada redusă între anunțarea și adoptarea unui act normativ, generează incertitudine și lipsă de predictibilitate, afectând mediul de afaceri și deciziile investiționale ale companiilor.

[207] Evidențe empirice privind manifestarea efectului de demonstrație pot fi consultate în Caseta „Efectul de demonstrație – în ce măsură creșterile salariale din sectorul bugetar influențează dinamica salarială în industrie?" din *Raportul asupra inflației*, ediția din februarie 2016.

Analiza aprofundată accentuează, totodată, persistența vulnerabilităților structurale, materializate de exemplu prin menținerea disparităților regionale, în ciuda convergenței unora dintre acestea către media UE în materie de PIB pe locuitor. De asemenea, existența unei slabe calificări la nivelul ofertei de forță de muncă, care nu ține pasul cu nevoile în continuă schimbare ale economiei, accentuează dificultățile procesului de angajare, alimentând suplimentar tensiunile existente pe piața muncii.

Evoluțiile pozitive identificate în cadrul analizei aprofundate vizează înregistrarea unor rezultate solide în domeniul exporturilor (reflectate prin expansiunea cotei de piață), existența un sistem bancar solid (din punct de vedere al capitalizării și al lichidității), continuarea tendinței descrescătoare a ratei șomajului (ajunsă la cel mai scăzut nivel din ultimii 10 ani) și a ponderii în PIB a datoriei publice și a celei private (în principal pe fondul creșterii PIB), alături de ușoara ajustare a dinamicii anuale a prețurilor imobiliare.

În *Raportul de țară* este evaluată și măsura în care România a pus în practică recomandările specifice formulate de către Comisia Europeană în anul 2018[208]. Astfel, se consideră că au fost realizate:

- progrese limitate în privința îmbunătățirii colectării și conformării fiscale, însă niciun progres privind asigurarea implementării cadrului fiscal-bugetar național;
- progrese limitate în privința îmbunătățirii dialogului social, perfecționării accesului la un învățământ general de calitate și a favorizării tratamentului medical ambulatoriu, însă niciun progres în ceea ce privește finalizarea reformei venitului minim de incluziune și mecanismul de stabilire a salariului minim;
- progrese limitate în privința consolidării stabilirii priorităților și pregătirii proiectelor de investiții publice, precum și punerii în aplicare a strategiei naționale în domeniul achizițiilor publice, însă niciun progres în ceea ce privește îmbunătățirea predictibilității procesului decizional sau a guvernanței corporative la nivelul întreprinderilor publice.

Cu toate că reformele implementate ulterior crizei financiare internaționale au contribuit decisiv la consolidarea sistemului financiar, iar agenda este aproape finalizată, la nivel legislativ și instituțional încă mai persistă o serie de vulnerabilități. În planul consolidării Uniunii Bancare, inițiativele adoptate pe parcursul anului 2018 au vizat, în principal, măsuri pentru reducerea și partajarea riscurilor, contribuind astfel la buna funcționare a Uniunii Economice și Monetare.

Finalizarea Uniunii Bancare continuă însă să fie condiționată de implementarea celui de-al treilea pilon, respectiv Sistemul european de asigurare a depozitelor (SEAD). În noiembrie 2015, Comisia Europeană a publicat proiectul privind versiunea inițială a SEAD (sub forma a 3 faze de implementare, ulterior fiind agreate doar două – etapa de reasigurare și etapa de coasigurare), iar în Comunicarea Comisiei din octombrie 2017 s-a pus accent pe o introducere mai graduală a acestui sistem (mai exact, era prevăzut ca migrarea în etapa de coasigurare să fie posibilă doar dacă a fost înregistrat un progres în reducerea nivelului de credite neperformante). Astfel, pe parcursul anului 2018 s-a putut

[208] Evaluarea se face prin încadrarea în una dintre următoarele cinci categorii: niciun progres, progrese limitate, unele progrese, progrese substanțiale, aplicare integrală.

observa o revigorare a discuțiilor în acest sens: în septembrie 2018, Comisia a lansat un sondaj privind opțiunile naționale și discreționare referitoare la Directiva schemei de garantare a depozitelor, iar Eurogrupul a făcut progrese cu privire la aspectele politice ale SEAD, rezultând într-o propunere de înființare a unui grup de lucru pentru analiza etapelor următoare, ranforsată la Summitul Euro din decembrie 2018.

În direcția reducerii riscurilor în sectorul financiar și asigurarea unei mai mari reziliențe a băncilor din UE, asumată prin pachetul RRM (*Risk Reduction Measures Package*) adoptat și publicat de Comisia Europeană în noiembrie 2016, Consiliul UE și Parlamentul European au purtat negocieri pe parcursul anului 2018, obținându-se un compromis pe aspectele-cheie (considerate „politice") ale pachetului, fără a aduce atingere finalizării din punct de vedere tehnic a textului. Ulterior, negocierile tehnice au fost finalizate sub Președinția României, pachetul fiind închis, prin aprobarea la nivelul Consiliului, în vederea obținerii unui acord cu Parlamentul European, în ședința Comitetului Reprezentanților Permanenți de la nivelul Consiliului UE (COREPER) din 14 februarie 2019. Pachetul RRM conține ca element esențial reforma în privința determinării cerinței minime de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL[209]), vizând implementarea standardului TLAC[210] în UE și revizuirea în consecință a cadrului MREL din versiunea actuală a BRRD.

De asemenea, diminuarea stocului de credite neperformante rămâne un subiect permanent al reformelor, astfel că o serie de măsuri au fost întreprinse de către Comisie în data de 14 martie 2018 prin adoptarea unui pachet dedicat acestei probleme (*NPL package*), care urmărește, printre altele, să încurajeze dezvoltarea unei piețe secundare pentru creditele neperformante. O altă măsură din zona reducerii riscurilor vizează crearea de titluri garantate cu obligațiuni suverane (*Sovereign Bond-Backed Securities* – SBBS). Astfel, în baza Comunicării din octombrie 2017, Comisia a propus în data de 24 mai 2018 un cadru de reglementare pentru dezvoltarea SBBS, care ar avea rolul de diversificare suplimentară a portofoliului sectorului bancar.

Crearea unui Fond Monetar European, la propunerea Comisiei Europene (prin Comunicarea din 6 decembrie 2017), ar genera apariția unui instrument de ultimă instanță aflat la dispoziția Fondului unic de rezoluție (FUR), pentru situațiile în care resursele necesare stabilizării sistemului financiar, prin aplicarea acțiunilor de rezoluție, sunt insuficiente (acestea urmând a fi furnizate printr-o linie de credit). Mai mult, instrumentul ar fi neutru din punct de vedere fiscal, deoarece costul ar urma să fie suportat de sectorul bancar din fiecare stat membru participant în cadrul Uniunii Bancare. Principalele elemente ale liniei de finanțare pentru FUR sunt detaliate în scrisoarea președintelui Eurogrupului din data de 25 iunie 2018.

Adâncirea integrării financiare și sporirea credibilității Uniunii Bancare vor fi facilitate de stabilirea unui mecanism de sprijin bugetar comun, alături de finalizarea SEAD. Astfel, piața financiară va putea beneficia de pe urma unui proces de creditare mai eficient, a partajării riscurilor și a unei palete diversificate de surse de finanțare pentru economia reală.

[209] MREL – cerința minimă de fonduri proprii și datorii eligibile.

[210] TLAC – cadru ce reglementează capacitatea de absorbție a pierderii la nivelul băncilor de importanță sistemică globală (G-SIBs).

În anul 2018, Banca Națională a României și-a menținut cooperarea cu celelalte autorități de supraveghere în activitatea de supraveghere a grupurilor bancare transfrontaliere, prin intermediul Colegiilor de supraveghere – structuri care asigură atât o diseminare optimă a informațiilor, cât și adoptarea unor decizii comune cu privire la adecvarea capitalului și lichidității sau la planurile de redresare ale instituțiilor de credit supravegheate. În plus, pe parcursul anului 2018, Banca Națională a României a continuat să coopereze și să participe la reuniunile Colegiilor de rezoluție – guvernate de către Comitetul unic de rezoluție sau de către autorități de rezoluție la nivel de grup din alte state membre în care se află și supraveghetorul consolidant – constituite în vederea adoptării deciziilor comune asupra planurilor de rezoluție la nivel de grup.

Totodată, având în vedere necesitatea de a proteja sistemul bancar european de riscurile ce decurg din cazurile de spălare a banilor care ar putea avea consecințe nefaste asupra solidității financiare a instituțiilor și stabilității pieței financiare, în data de 12 septembrie 2018 propunerile inițiale ale Comisiei din pachetul ESFS au fost suplimentate cu o componentă vizând prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului. COREPER a aprobat acordarea de către Consiliul UE a unui mandat parțial de negociere cu Parlamentul European pe această componentă în decembrie 2018, urmând ca în ședința ECOFIN din 12 februarie 2019, Consiliul, sub Președinția României, să agreeze asupra unui mandat de negociere cu Parlamentul European pe marginea celorlalte prevederi ale Pachetului ESFS. În urma negocierilor Consiliului UE cu Parlamentul European, pe 21 martie 2019 s-a obținut un acord provizoriu între cei doi colegislatori, care a fost ulterior validat de către ambasadorii UE, la nivelul COREPER, pe data de 1 aprilie 2019.

Astfel, în anul 2018 Banca Națională a României a întreprins demersuri pentru transpunerea în legislația națională a Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei. De remarcat în acest context este și participarea la reuniunile Grupului de Experți în Prevenirea Spălării Banilor și Finanțării Terorismului de la nivelul Comisiei Europene, în cadrul cărora au fost abordate în special aspecte referitoare la modul de implementare de către statele membre a cerințelor instituite prin dispozițiile Directivei (UE) mai sus-amintite.

De asemenea, din perspectiva preluării de către România a Președinției Consiliului UE, un accent deosebit a fost pus pe participarea la sesiuni de instruire, în București și în Bruxelles, precum și la reuniunile grupurilor de lucru de la nivelul Consiliului, în vederea urmăririi stadiului de finalizare a dosarelor legislative prioritare în domeniul financiar-bancar și stabilirii obiectivelor privind negocierea acestora de la momentul preluării mandatului de către România. În acest context, BNR a oferit suport tehnic pentru aspectele ce țin de prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului din cadrul propunerii de regulament lansate de Comisia Europeană în vederea extinderii competențelor Autorității Bancare Europene în materie și revizuirii Sistemului European de Supraveghere Financiară.

Capitolul 14

Comunicarea externă a Băncii Naționale a României

1. Relații publice

Activitatea de comunicare și relații publice desfășurată de Banca Națională a României în anul 2018 a vizat informarea corectă, promptă și adecvată a publicului larg, a specialiștilor, a instituțiilor statului și a mass-media în legătură cu măsurile și politicile adoptate pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR.

Potrivit mandatului său și respectând principiile transparenței și responsabilității instituționale, BNR publică informații rezultate din raportările și datele statistice de care instituția dispune conform cadrului legal în vigoare. Aceste date sunt completate de analize și evaluări proprii care au la o bază o documentare riguroasă, ce rezultă din expertiza și cunoașterea în profunzime a problematicii specifice domeniului său de activitate. De asemenea, BNR comunică în spațiul public, într-o manieră proactivă, toate aceste date, evaluări și argumentări pentru o informare cât mai acurată a publicului larg.

Contextul intern în care s-a desfășurat activitatea BNR, reflectat în mesajele publice transmise de oficialii băncii centrale pe parcursul anului 2018, a fost definit de evoluția și ritmul creșterii economice interne, de inițiativele legislative în domeniul financiar-bancar, de conduita politicii fiscale și a celei de venituri, precum și de aniversarea Centenarului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. Contextul extern a fost marcat de incertitudinile legate de creșterea economică a zonei euro, *Brexit,* problemele sistemului bancar european, evoluțiile la nivelul economiei globale etc.

Reperele strategice ale activității de comunicare și relații publice au fost constituite de asigurarea unui nivel cât mai ridicat al gradului de accesibilitate a informațiilor privind deciziile de politică monetară, măsurile care vizează menținerea stabilității financiare, precum și rolul și funcțiile băncii centrale, într-un context intern și extern dificil, marcat de accentuarea incertitudinilor. De asemenea, au fost oferite explicații argumentate de către oficialii și specialiștii BNR (prin intermediul declarațiilor de presă sau al articolelor de pe blogul OpiniiBNR) cu scopul de a îmbunătăți cunoștințele publicului despre mecanismele și pârghiile de acțiune ale băncii centrale sau de a demonta unele acuzații nefondate, de natură să genereze confuzie cu privire la activitatea, rolul și sfera de acțiune ale BNR.

Conform prevederilor statutare, BNR a oferit permanent informații pertinente și explicații detaliate privind activitatea și deciziile sale. Astfel, pe parcursul anului 2018, au fost organizate opt *briefing*-uri de presă pentru explicarea deciziilor de politică monetară și șase conferințe de presă dedicate prezentării *Rapoartelor asupra inflației* și *Rapoartelor asupra stabilității financiare*. În cadrul acestor evenimente publice, banca centrală a adus clarificări în privința evoluției indicelui prețurilor de consum, a ratelor

dobânzilor și a riscurilor cu care se confruntă economia românească. După fiecare ședință de politică monetară au fost publicate minutele discuțiilor, conform deciziei implementate începând cu anul 2016. Pentru prima dată, banca centrală a decis în anul 2018 prezentarea *Raportului anual* către publicul larg în cadrul unei conferințe de presă. Prezentarea a pus în lumină multiplele modalități pe care BNR le utilizează pentru a pune în permanență la dispoziția instituțiilor statului datele statistice, analizele, studiile, prognozele și evaluările proprii necesare fundamentării deciziilor economico-financiare.

Pe lângă mesajele dedicate activității curente, banca centrală s-a remarcat printr-o prezență activă și constantă în spațiul public, oferind studii, analize, evaluări, prezentări și interviuri cu privire la subiectele importante aflate pe agenda publică. În plus, au fost abordate frecvent aspecte privind educația financiară și drepturile consumatorilor de servicii financiare. Astfel, teme precum soluționarea alternativă a litigiilor bancare, reglementarea și protecția consumatorului și incluziunea financiară au fost abordate în evenimentele și prezentările susținute. De asemenea, a fost acordată o atenție deosebită contextului european – condițiile și consecințele aderării României la zona euro, reforma zonei euro, evoluții economice regionale –, peste 20 de prezentări și articole abordând această temă pe parcursul anului.

O parte considerabilă a comunicării instituționale s-a concentrat pe furnizarea de informații, clarificări și analize care să demonteze atacurile mediatice și politice legate de politica monetară și rolul băncii centrale, administrarea rezervelor internaționale, în particular a rezervei de aur, mecanismele pieței (deprecierea leului și creșterea dobânzilor pe piața interbancară – ROBOR), atribuțiile băncii centrale privind reglementarea, autorizarea și supravegherea prudențială a sectorului bancar, impozitarea sectorului financiar, plafonarea gradului de îndatorare. Comunicarea oficială a fost susținută de blogul OpiniiBNR care a fost utilizat pentru a asigura prezența cât mai rapidă a punctului de vedere al specialiștilor BNR în spațiul public. Editorialele și materialele de opinie exprimate de către reprezentanții BNR au generat peste 1 000 de apariții în mass-media.

Confruntată cu punerea sub semnul întrebării a deciziilor de politică monetară și chiar a veridicității declarațiilor publice privind administrarea rezervei de aur, banca centrală și-a continuat demersurile pentru întărirea comunicării instituționale și utilizarea canalelor de comunicare standard cu Parlamentul și Guvernul României.

Evenimente reper precum *Colocviile juridice* și *Seminarul anual pe tema stabilității financiare* au fost completate de *Simpozionul de istorie și civilizație bancară* și alte manifestări dedicate aniversării Marii Uniri. *Seminarul de Analiză și Cercetare Economică* a continuat și în anul 2018 cu 12 evenimente deschise reprezentanților mass-media și a pus în discuție teme legate de riscul sistemic al sectoarelor bancare în Europa și SUA, independența băncii centrale, implicațiile politicii monetare și ale altor politici publice. Cele aproximativ 40 de manifestări au contribuit la transmiterea mesajelor băncii centrale, având un impact pozitiv asupra nivelului de informare corectă a publicului.

În ceea ce privește abordarea relațiilor cu mass-media, pe parcursul anului 2018 BNR a transmis un număr de aproximativ 260 de comunicate de presă, referitoare la deciziile în domeniul politicii monetare și al supravegherii macroprudențiale, precum și la evoluția unor indicatori statistici relevanți pentru sectorul bancar și economie în general.

De asemenea, BNR a răspuns unui număr de 130 de solicitări de informații și clarificări primite din partea jurnaliștilor, în scădere față de anul anterior (140), dintre care 8 formulate în baza Legii nr. 544/2001.

Reflectarea imaginii BNR în mass-media centrală și locală relevantă (presă scrisă, radio-TV și *online*) s-a concretizat în peste 11 825 de materiale publicate și difuzate, în creștere față de anul precedent (7 700).

Analiza acestor materiale arată că aproximativ 92,5 la sută dintre ele au avut o tonalitate echilibrată, în creștere față de anul precedent când doar 87 la sută dintre materiale au avut o tonalitate echilibrată, în timp ce 7,2 la sută au avut o tonalitate negativă, în scădere semnificativă față de 12,6 la sută în anul 2017.

Cantitativ, în mediul *online* au fost publicate cele mai multe articole (4 707), reprezentând aproximativ 40 la sută din total. Cea mai mare pondere a materialelor neutre a fost înregistrată în presa scrisă (95 la sută din total).

Cele mai mediatizate teme au fost creditarea (evoluția indicelui ROBOR și a dobânzilor la credite, limitarea gradului de îndatorare a populației – aproximativ 20 la sută din materiale), politica monetară (evoluția inflației și proiecțiile de inflație, deciziile Consiliului de administrație, operațiunile de piață și factorii cu impact asupra inflației) și evoluția economiei (indicatorii evoluției economiei, creșterea economică, sustenabilitatea creșterii economice). Deciziile de politică monetară au fost mediatizate constant pe tot parcursul anului în 2 727 de materiale (23,1 la sută din totalul aparițiilor), în creștere semnificativă față de 2017 (915 apariții), 8 la sută având o tonalitate negativă comparativ cu 3 la sută în anul precedent.

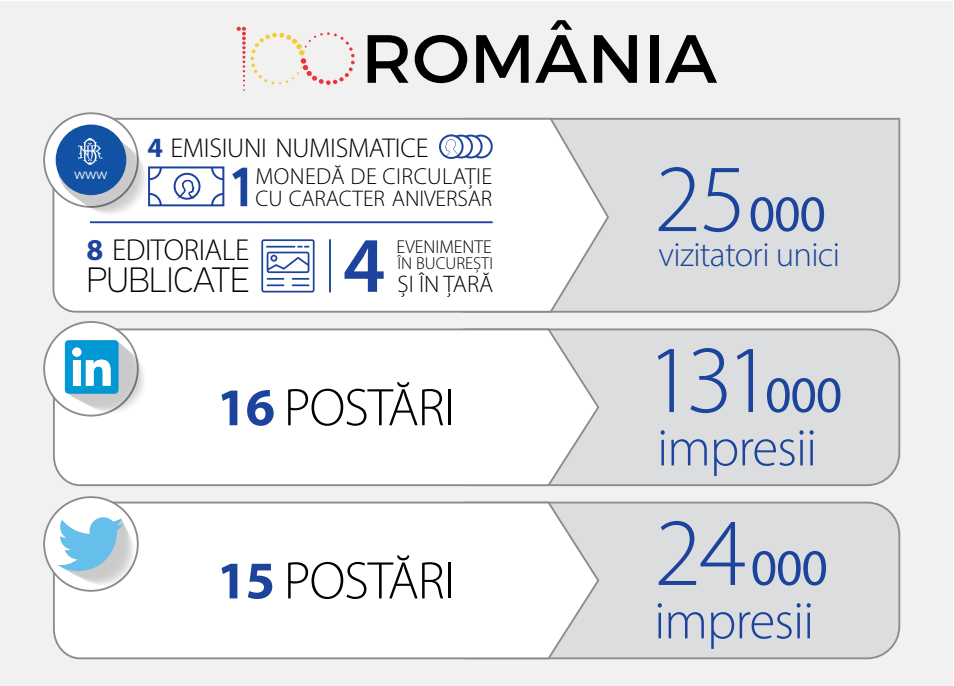
În ceea ce privește comunicarea *online*, BNR și-a dezvoltat pe parcursul anului 2018 portofoliul de tehnici și modalități de abordare a publicului larg, în conformitate cu cele mai recente tendințe din mediul digital. În acest sens, accentul s-a pus pe nevoia de a sintetiza materialele tehnice de tipul Rapoartelor și comunicatelor de presă, folosindu-se un limbaj accesibil și simplificat cu scopul eficientizării comunicării externe, al transmiterii informațiilor către segmente noi de public și al creșterii vizibilității instituției. De asemenea, au fost create noi elemente vizuale (infografice, *bannere*, animații multimedia) pentru a facilita înțelegerea mesajelor și a le spori atractivitatea.

Principalul canal de comunicare al băncii centrale a rămas *website*-ul oficial, prin intermediul căruia sunt diseminate în timp real date statistice (curs de schimb, informații zilnice referitoare la piețele financiare), dar și alte tipuri de informații (comunicate de presă, publicații, discursuri), asigurându-se astfel o transparență instituțională ridicată. Numărul vizitatorilor unici a înregistrat în 2018 o medie zilnică de aproximativ 35 000, iar

numărul de accesări a depășit deseori 2 milioane pe zi. Versiunea actuală a *website*-ului BNR a ajuns la un nivel de maturitate deplină după aproximativ nouă ani de când se află în producție. Pe măsură însă ce conținutul informațional s-a îmbogățit prin adăugarea de noi secțiuni și categorii de informații, navigarea și regăsirea acestora au început să nu mai fie foarte intuitive și să necesite implementarea unui motor de căutare mai puternic, care să ofere rezultate relevante. În plus, tehnologiile și modelele de comunicare digitală s-au modificat substanțial, justificând necesitatea reproiectării prezenței *online* a băncii centrale prin integrarea funcționalităților *website*-ului cu comunicarea prin conturile BNR de pe platformele social-media.

În anul 2018 a continuat procedura de achiziție de servicii de dezvoltare *web* necesare realizării unei versiuni îmbunătățite a *website*-ului BNR, care va pune accent pe accesibilitatea informațiilor și utilizarea unui limbaj clar, simplificat (rescrierea creativă a conținutului astfel încât să ofere mesaje inteligibile pentru cât mai multe categorii de audiență) și pe experiența utilizatorilor (UX). Scopul acestui proiect este acela de a crește transparența instituției și de a îi consolida prestigiul prin publicarea și diseminarea promptă și activă a informațiilor.

Anul 2018 a fost marcat de aniversarea unuia dintre cele mai importante evenimente din istoria națiunii române, respectiv Centenarul Marii Uniri. BNR a dedicat o secțiune pe *website* acestui subiect, unde au fost prezentate informații inedite despre acțiunile prin care banca centrală a sprijinit statul român în timpul Primului Război Mondial, precum și despre personalitățile istorice și eroii care au contribuit la realizarea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. De asemenea, în contextul celebrării Centenarului, au fost organizate mai multe activități de informare și educație financiară adresate studenților și tinerilor la sediile structurilor teritoriale ale BNR și au fost lansate emisiuni numismatice dedicate Marii Uniri, precum și celorlalte evenimente din 1918 care au precedat-o (Unirea cu Basarabia, sfârșitul Primului Război Mondial și Unirea cu Bucovina).

Infografic
Repere ale comunicării *online* a BNR cu ocazia Centenarului Marii Uniri

Prezența BNR pe rețelele sociale a crescut semnificativ în 2018, iar informațiile publicate au fost adaptate în funcție de specificul fiecărui canal de comunicare (Twitter – canal de știri *online*; LinkedIn – rețea socială profesională, YouTube – serviciu *online* pentru publicare de conținut video și blogul OpiniiBNR – platformă *web* destinată publicării unui conținut informațional de specialitate) și de relevanța lor pentru publicul canalului respectiv. Activitatea instituției pe Twitter și LinkedIn a fost intensificată nu doar pentru a informa corect și prompt publicul larg despre deciziile, activitățile și inițiativele băncii centrale, ci și pentru a obține un *feedback* constant din partea acestuia prin interacțiunea directă, nemijlocită între instituție și utilizator. Dintre subiectele promovate pe aceste rețele, s-au bucurat de o mare apreciere cele dedicate rolului BNR în realizarea Marii Uniri de la 1918, precum și animațiile grafice prin intermediul cărora au fost prezentate personalitățile de pe bancnotele aflate în circulație.

Infografic
Statistici ale comunicării *online* a BNR în anul 2018

În ceea ce privește contul BNR de LinkedIn, în 2018 s-a înregistrat o creștere spectaculoasă a numărului de *followers* (aproximativ 13 500 de urmăritori noi, aproape dublu față de anul precedent). Fiind o rețea socială profesională, prin intermediul acesteia sunt promovate în special anunțuri de recrutare, precum și diverse articole informative (prezentări succinte și accesibile, însoțite de elemente vizuale – *bannere*, animații, grafice – ale comunicatelor de presă/sondajelor/studiilor/Rapoartelor publicate de BNR), respectiv de evocare a unor personalități remarcabile din istoria băncii centrale sau de anunțare a unor evenimente organizate de BNR sau la care participă oficiali din cadrul instituției.

În plus, BNR utilizează canalul său de YouTube pentru a încărca înregistrările video asociate *briefing*-urilor/conferințelor de presă, seminariilor și simpozioanelor organizate la sediul băncii și administrează blogul OpiniiBNR pentru publicarea de articole pe teme economice și financiare. De altfel, articolele publicate pe blog sunt diseminate și pe rețelele sociale (Twitter și LinkedIn), unde atrag foarte multe aprecieri și reacții.

Publicațiile BNR

Portofoliul de publicaţii al Băncii Naţionale continuă să pună la dispoziţia specialiştilor din domeniul financiar-bancar şi publicului larg o gamă diversificată de informaţii, disponibilă în mai multe formate de accesare (tipărit, pdf şi, respectiv, epub).

În anul 2018 au apărut patru ediţii din *Sondajul privind riscurile sistemice*, care sintetizează, trimestrial, opiniile celor mai importante 10 bănci din sistem (după valoarea activelor) cu privire la riscurile cu potenţial sistemic, consecinţele posibile asupra sistemului financiar şi capacitatea băncilor de gestionare a acestora în ipoteza concretizării. De asemenea, a continuat realizarea sondajelor dedicate relaţiei dintre sectorul real şi cel bancar – *Sondajul privind accesul la finanţare al companiilor nefinanciare din România* şi *Sondajul privind creditarea companiilor nefinanciare şi a populaţiei*.

Portofoliul de publicaţii al Băncii Naţionale a României este completat de o gamă extinsă de Rapoarte cu periodicităţi diferite: (i) *Raport anual*, în care sunt analizate în detaliu contextul internaţional şi evoluţiile macroeconomice interne, precum şi activităţile desfăşurate de banca centrală pe parcursul unui an; (ii) *Raport asupra stabilităţii financiare*, cu frecvenţă semestrială, reflectă provocările pe plan intern la adresa stabilităţii financiare, dar şi evoluţiile pe plan european privind reglementările prudenţiale; (iii) *Raport asupra inflaţiei*, care prezintă, trimestrial, aspecte detaliate privind cadrul de analiză şi, implicit, fundamentele deciziilor de politică monetară; (iv) publicaţiile anuale destinate sectorului extern, respectiv *Balanţa de plăţi şi poziţia investiţională internaţională a României – Raport anual* şi *Investiţiile străine directe*; (v) *Conturi naţionale financiare*; (vi) *Buletin lunar*, care include o analiză sintetică a principalelor evoluţii economice şi de politică monetară din intervalul de referinţă şi o secţiune statistică detaliată.

Rezultatele activităţii de cercetare desfăşurate de BNR au fost publicate în seria *Occasional Papers*, în cadrul cărora au apărut în 2018 şi primele luni ale anului 2019 un număr de două lucrări.

Activitatea de informare publică

Comunicarea externă pe componenta informării publice directe a persoanelor este centrată pe gestionarea adecvată a procesului de furnizare, la cerere, a informaţiilor de interes public, precum şi a celui de soluţionare a petiţiilor adresate BNR, fiind desfăşurată cu respectarea rigorilor instituite de legislaţia primară incidentă, respectiv de Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public şi Ordonanţa Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 233/2002.

Din această perspectivă, pentru îndeplinirea obiectivului prioritar al activităţii de comunicare şi relaţii publice, acela de informare corectă şi promptă a publicului larg, instrumentele şi resursele disponibile au vizat: (i) soluţionarea corespondenţei scrise adresate BNR, (ii) rezolvarea cererilor formulate telefonic, precum şi (iii) furnizarea informaţiilor solicitate verbal, în mod direct, prin Punctul de informare-documentare.

Cantitativ, statistica petițiilor și a cererilor de informații de natură publică, adresate băncii centrale pe parcursul anului 2018, evidențiază înregistrarea și soluționarea unui număr de aproape 2 650 de solicitări scrise, nivel ușor mai scăzut comparativ cu cel consemnat în 2017, acestea fiind recepționate prin poștă, fax și poștă electronică atât la nivelul centralei BNR (aproximativ 1 900 de solicitări), cât și al celor 19 structuri teritoriale (circa 750 de solicitări). Din total, un număr de 107 cereri (în creștere cu aproximativ 50 la sută față de anul precedent) au fost formulate cu invocarea dreptului de liber acces la informații de interes public, reglementat de Legea nr. 544/2001 și, implicit, soluționarea acestora a fost gestionată cu respectarea dispozițiilor actului normativ pe care s-a întemeiat cererea, în sensul furnizării de informații pentru 59 dintre acestea, al retratării ca petiții a 11 dintre cereri, în contextul în care informațiile vizate de solicitanți nu se încadrau în sfera de reglementare a legii expres invocate, fiind, astfel, oferite clarificări relevante din această perspectivă, iar pentru 34 de solicitări au fost transmise, conform legii, rezoluții de respingere, motivate de faptul că în cazul a 26 de cereri informațiile solicitate se încadrau în categoria celor exceptate de legiuitor de la liberul acces al cetățenilor, în timp ce pentru un număr de 8, informațiile cerute nu erau disponibile în evidențele BNR. Trei solicitări au fost redirecționate către alte instituții.

Aproximativ 2 550 de cereri/sesizări scrise (în scădere cu circa 9 la sută față de anul 2017) au fost încadrate ca petiții și soluționate în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 27/2002, fiind elaborate și transmise circa 2 350 de răspunsuri în formă letrică sau electronică, în contextul clasării unor petiții întrucât lipseau datele de identificare a petiționarilor, ori demersurile constituiau, pe fond, reveniri asupra unor aspecte ce au făcut obiectul unei corespondențe anterior soluționate.

De asemenea, în anul 2018, s-au asigurat preluarea și rezolvarea unui număr estimativ de 1 550 de solicitări verbale, adresate telefonic (circa 1 100 de solicitări) ori direct reprezentanților instituției la Punctul de informare-documentare (aproape 450 de solicitări), în creștere cu aproximativ 11 la sută față de anul anterior.

Principalele teme care au făcut obiectul petițiilor/cererilor de informații de interes public recepționate în anul 2018 la nivelul centralei BNR au rămas, cu mici excepții, aceleași ca și în anii anteriori, fiind, cu preponderență, asociate îndeplinirii mandatului instituțional al băncii centrale. Astfel, evaluarea activității din perspectiva domeniilor de interes a reliefat următoarele tematici:

- activitatea și autorizarea unor instituții de credit, a unor instituții financiare nebancare și relațiile acestora cu clientela proprie;
- interpretări ale cadrului legislativ emis și/sau administrat de BNR;
- evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu diverse valute cotate/necotate;
- emisiunile numismatice ale BNR, dintre care cele dedicate aniversării Centenarului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 s-au bucurat de un interes deosebit;
- cereri de preschimbare a bancnotelor uzate/deteriorate ori a celor a căror putere circulatorie a încetat, dintre care un număr semnificativ primite din partea unor cetățeni străini, precum și informații privind retragerea din circulație a unor însemne monetare străine;

- clarificări privind atribuțiile și activitățile specifice băncii centrale, publicațiile instituției și sistemul bancar în general;
- protocoale încheiate între BNR și alte instituții din România, în condițiile în care, în anul 2018, acest subiect a suscitat un interes public deosebit la nivel național și nu doar în ceea ce privește banca centrală;
- modalitatea de interogare și/sau radiere a informațiilor din baza de date a Centralei Riscului de Credit și a Centralei Incidentelor de Plăți;
- decontarea unor instrumente de plată emise în străinătate.

Evaluarea implementării la nivel instituțional a principiilor de transparență consacrate de cadrul legal incident, prin expunerea în sinteză a activității specifice de informare publică, respectiv a volumului lucrărilor, a complexității procesului de soluționare și a principalelor tematici de interes pentru petenți, este asigurată prin intermediul *Raportului privind accesul la informațiile de interes public și activitatea de soluționare a petițiilor pentru anul 2018*, elaborat cu luarea în considerare a reperelor prevăzute de legislația aplicabilă și diseminat pe *website*-ul BNR în cadrul secțiunii dedicate domeniului (http://www.bnr.ro/Informare-publica-7672.aspx).

2. Educație financiară

La nivel național, dar și internațional, educația financiară a beneficiat în ultima perioadă de tot mai multă atenție, atât din partea autorităților, cât și a unui public din ce în ce mai interesat de înțelegerea fenomenelor financiar-bancare. Această tendință pozitivă a contribuit la coagularea unor eforturi coordonate la nivelul autorităților din România, concluzia fiind că educația financiară este rodul unor sinergii pe plan național.

Astfel, în luna iulie 2018 a fost încheiat Protocolul de colaborare pentru realizarea de activități comune în domeniul educației financiare, precum și pentru elaborarea Strategiei Naționale de Educație Financiară. În acest demers s-au implicat Banca Națională a României, Ministerul Educației Naționale, Ministerul Finanțelor Publice, Autoritatea de Supraveghere Financiară și Asociația Română a Băncilor.

În contextul pregătirilor pentru elaborarea Strategiei naționale, au fost create, pentru prima dată la nivel național, un comitet de coordonare alcătuit din reprezentanții autorităților menționate, precum și un grup de experți, format din specialiști ai acelorași autorități, dar și din mediul universitar. Pe lângă pregătirea strategiei, aceste structuri vor coordona proiectele și activitățile comune, construirea unui *website* dedicat strategiei, cu consultarea publică aferentă, precum și crearea unei baze de date cu actorii implicați în proiecte de educație financiară la nivel național.

Dimensiunea internațională a educației financiare a permis Băncii Naționale a României să se racordeze la evoluțiile recente și să exploreze bunele practici în vederea elaborării Strategiei naționale. Din această perspectivă, Banca Națională a României împreună

cu ceilalți parteneri din cadrul Protocolului de colaborare, este parte a unui proiect de asistență tehnică pe cinci ani derulat cu OCDE și Ministerul de finanțe al Olandei. Acest proiect este orientat cu precădere spre evaluarea gradului de educație financiară (*financial literacy*) la nivel național, iar ulterior spre oferirea de suport pentru elaborarea strategiei.

În ceea ce privește proiectele educaționale devenite tradiționale, s-a urmărit extinderea activităților și a ariei de cuprindere tematică, prilejuite și de contextul istoric și cultural al Anului Centenar. La toate aceste activități au participat aproximativ 42 500 de persoane (elevi, studenți, cadre didactice etc.).

Proiectul „Academica BNR" a continuat să se adreseze cadrelor didactice cu specializare economică, dar și non-economiștilor, care au manifestat un interes sporit pentru problematica financiar-bancară. Au fost organizate seminarii la Sucursalele Regionale Iași și Dolj, precum și la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, la care au participat peste 700 de cadre didactice. Conform tradiției, în luna decembrie, la UPPAS Cumpătu-Sinaia, a avut loc întâlnirea reprezentanților Consiliului Național al Rectorilor cu membri ai Consiliului de administrație al BNR, prilej cu care au fost evaluate proiectele educaționale ale BNR adresate mediului academic.

În seria evenimentelor derulate în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative, a fost organizată cea de-a șasea ediție a Conferinței academice internaționale Strategica, la care au participat aproximativ 100 de invitați din 15 țări. Tema evenimentului a fost *Challenging the status-quo in management and economics*.

Proiectul „Zilele porților deschise pentru studenții economiști" a continuat prin organizarea și derularea activităților în teritoriu, unde reprezentanții sucursalelor și agențiilor au susținut prezentări la care au participat direct peste 1 500 de studenți. În colaborare cu Academia de Studii Economice București, la sediul central al BNR a fost organizat *Bucharest Summer University 2018*, având ca temă „Incluziunea financiară – de la vorbe la fapte".

Proiectul „Să vorbim despre bani și bănci" a angrenat peste 38 000 de elevi, care au intrat în contact nemijlocit cu reprezentanții sucursalelor și agențiilor BNR din teritoriu, care au organizat o parte din aceste întâlniri și sub auspiciile proiectelor „Școala altfel" și *Global Money Week*. Doar în cadrul proiectului „Școala altfel", organizat la nivel central și regional, în colaborare cu Ministerul Educației Naționale, au participat aproximativ 1 240 de elevi, activitățile cuprinzând prezentări și vizite la Muzeul BNR, Muzeul Tezaurului BNR de la Tismana, sediul R.A. Monetăria Statului, Centrul de Procesare al Sucursalei Regionale București.

Anul Centenar a prilejuit o serie de conferințe și seminarii cu teme de educație financiară, dedicate studenților și elevilor, la sediile sucursalelor și agențiilor BNR (Cluj, Timiș, Brașov, Maramureș, Mureș, Sibiu și Bihor), precum și la sediile unor instituții partenere. La aceste evenimente au participat peste 2 500 de persoane, iar experții BNR au prezentat teme referitoare la rolul BNR în înfăptuirea Marii Uniri, precum și la implicarea unităților teritoriale în istoria locală.

Cooperarea internațională pe probleme de educație financiară s-a materializat în mai multe inițiative care completează parteneriatele existente. În luna august 2018, BNR a devenit membră a Rețelei Internaționale pentru Educație Financiară – INFE (parte a OCDE), din care fac parte peste 250 de instituții din peste 100 de țări. INFE promovează cooperarea internațională între factorii de decizie politică și alte entități implicate în problematica educației financiare la nivel mondial. Statutul de membru cu drepturi depline al BNR permite participarea la grupurile de lucru specializate și la reuniunile anuale, precum și obținerea de asistență tehnică din partea OCDE în proiectul inițiat de Ministerul de finanțe al Olandei.

Relația BNR cu organizația internațională *Child and Youth Finance (CYFI)* s-a diminuat treptat, pe fondul cooperării regionale, încurajată chiar de reprezentanții CYFI. S-a considerat că o cooperare regională poate fi mai eficientă în contextul unor similarități culturale și instituționale. În această tendință s-a înscris organizarea în luna octombrie a unui seminar regional la Sinaia la care reprezentanții BNR au prezentat un proiect de Memorandum de cooperare, care a fost aprobat de conducerea BNR și ratificat până în prezent de Croația și Muntenegru. La următoarea reuniune a Grupului Regional pentru Educație Financiară va fi propusă semnarea oficială a memorandumului propus de către BNR.

Muzeul Băncii Naționale a României a fost vizitat în anul 2018 de aproximativ 7 600 de persoane, respectiv personalități din sfera social-culturală și a lumii financiar-bancare, dar și public obișnuit. Totodată, a fost continuată tradiția vizitării de către elevi, studenți, cadre didactice și a participării la programul național „Școala altfel", aceștia având astfel prilejul să cunoască aspecte relevante despre trecutul nostru monetar și din istoria Băncii Naționale României.

Cu ocazia desfășurării celei de-a treia ediții a *Simpozionului de istorie și civilizație bancară transilvană Ion I. Lapedatu,* la 1 noiembrie 2018 a fost inaugurată expoziția temporară *Ion I. Lapedatu – destinul de excepție al unui bancher ardelean*. Realizată în colaborare cu Fundația Lapedatu, în cadrul expoziției au fost expuse atât panouri prezentând informații și fotografii, unele inedite, referitoare la viața și activitatea profesională a guvernatorului Ion I. Lapedatu, cât și obiecte personale ale acestuia, care au fost aduse în premieră în fața publicului. Expoziția a fost găzduită timp de o lună în sediul central al BNR și apoi transferată la Sucursala Regională Cluj a BNR.

Cu ocazia celebrării Centenarului Marii Uniri, în data de 26 noiembrie 2018 a fost vernisată expoziția *Banca Națională a României și Marea Unire*. Expoziția aduce în prim-plan rolul esențial pe care Banca Națională a României l-a jucat pe parcursul desfășurării Primului Război Mondial, pe cele 10 panouri fiind redate informații referitoare la primele decenii de activitate a BNR, activitatea băncii de emisiune în anii neutralității și în timpul ocupației germane, refugiul conducerii țării la Iași în 1916, emisiunea de bancnote în perioada 1914-1918, relațiile dintre BNR și stat, tezaurul de la Moscova, respectiv Banca Națională a României și România Mare (1918-1940), însoțite de imagini relevante și, în mare parte, inedite.

Muzeul BNR a participat la organizarea expoziției temporare *Bancnotele României în An centenar*, dedicată istoriei bancnotelor românești. Pe panourile expoziționale se

regăsesc informații referitoare la imprimarea, emiterea și circulația bancnotelor pe teritoriul național, însoțite de imagini ale acestora. De asemenea, sunt reproduse și proiecte de bancnote realizate în perioada interbelică, unele dintre ele aparținând unor artiști consacrați (Arthur Verona, Camil Ressu, Ion Theodorescu-Sion, Ary Murnu), aflate în colecția Imprimeriei BNR. Totodată, în vitrine sunt expuse pe lângă bancnote și probe, matrițe din lemn și metal.

Începând cu luna noiembrie 2018, expoziția temporară *ZooMonetar – Fauna lumii pe monede și bancnote*, realizată în anul 2014 de Muzeul BNR în colaborare cu Muzeul de Istorie Naturală „Grigore Antipa", a fost transferată la Agenția BNR Suceava, unde urmează să rămână până în iunie 2019, după această dată urmând să fie itinerată în rețeaua teritorială a BNR.

Dat fiind faptul că întreaga activitate a unui muzeu gravitează în jurul colecțiilor deținute, pe baza cărora se realizează atât expoziția de bază, cât și mare parte a expozițiilor temporare, s-a acordat atenție în continuare dezvoltării patrimoniului muzeal, care s-a îmbogățit în cursul anului 2018 prin transferul unor piese (monede și medalii) din cadrul altor structuri organizatorice ale BNR.

Ca urmare a adoptării Legii nr. 216 privind modificarea Legii nr. 298/2013 privind stabilirea unor măsuri pentru protejarea patrimoniului Muzeului Național Filatelic, în anul 2018 a fost realizat transferul Colecției Filatelice a României din custodia și sediile BNR în custodia și sediul Muzeului Național de Istorie a României.

Pe plan extern, reprezentanții Muzeului BNR au participat la întâlnirile bianuale ale membrilor rețelei informale a muzeelor băncilor centrale din Sistemul European al Băncilor Centrale, organizate în anul 2018 de către Banque Nationale de Belgique și, respectiv, Central Bank of Ireland. Rețeaua a fost înființată în anul 2009, având drept scop îmbunătățirea schimbului de experiență privind managementul muzeal, precum și facilitarea schimbului de instrumente de prezentare muzeală. De asemenea, reprezentanții Muzeului BNR au participat și la *2nd Conference of the Museum of the Bank of Albania*, prilej cu care a fost prezentată comunicarea „The National Bank of Romania and Money Issues during the World War I".

În anul 2018, Arhiva BNR a continuat activitățile de preluare și arhivare a documentelor create și primite de structurile din BNR, precum și pe cele de conservare, prelucrare și valorificare a arhivei istorice a instituției.

Valorificarea documentelor din arhiva BNR a avut loc prin: (i) intermediul sălii de studiu a Arhivei BNR; (ii) prezentarea rezultatelor cercetărilor în cadrul manifestărilor științifice pe teme de istorie economică și financiar-bancară, organizate atât în cadrul instituției, cât și pe plan național; (iii) documentarea pentru panourile cu repere din istoria băncii centrale și a sucursalelor, respectiv agențiilor BNR, din spațiile expoziționale de educație financiară amenajate în sediile din țară; (iv) stabilirea reperelor cronologice din panourile informative cu privire la construirea și reabilitarea imobilelor care îndeplinesc funcția de sedii ale sucursalelor și agențiilor BNR.

În acest sens, a fost acordată asistență de specialitate unui număr de 14 cercetători români și străini, care s-au documentat la sala de studiu a Arhivei BNR pentru elaborarea unor studii referitoare la: tendințe istorice în evoluția pieței financiare naționale, istoria pieței de capital din România, date statistico-istorice pentru economia României în epoca comunistă, studii biografice ale familiilor de bancheri și industriași din România interbelică, teoria și practica monetară în contextul reformelor bănești din 1947 și 1952, confiscarea bunurilor evreilor deportați în Transnistria, istoria băncii centrale la sfârșitul secolului al XIX-lea și în secolul al XX-lea, istoria Ministerului Finanțelor Publice în secolele al XIX și al XX-lea, prețuri și schimb valutar în perioada 1947-1989, relații româno-italiene între 1965 și 1989, cutremurul din 1977, rolul cultural al BNR în formarea, evoluția și consolidarea statului și a națiunii române (1880-1987). Cercetătorii au studiat 767 de unități arhivistice (dosare), accesând aplicația „Documentum" sau în original, și li s-au eliberat reproduceri după documente din 622 de dosare.

De asemenea, BNR a organizat cea de-a XXVI-a ediție a *Simpozionului de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu"*, cu tema „Reconfigurări statale și instituții financiar-bancare în Europa anului 1918", dedicată marcării Centenarului Marii Uniri. Lucrările prezentate cu acest prilej, inclusiv comunicarea „Banca Națională a României în anul Marii Uniri", au fost tipărite în revista *Magazin istoric*. De asemenea, Conferința *Rolul Băncii Naționale a României în înfăptuirea Marii Uniri*, desfășurată simultan la sediile BNR din Transilvania, precum și pagina dedicată Centenarului Marii Uniri de pe *website*-ul BNR au fost realizate pe baza informațiilor din Arhiva BNR.

În același timp, documentele din Arhiva BNR au oferit suport informațional pentru elaborarea textelor de prezentare aferente emisiunilor numismatice ale Băncii Naționale a României și pentru elaborarea parțială a seriei de date privind aurul BNR în perioada 1880-1989.

Dotarea și organizarea depozitelor Arhivei BNR au reprezentat și în anul 2018 motivul pentru care studenții arhiviști de la instituțiile de învățământ de profil le-au vizitat, beneficiind de prezentări de specialitate.

În anul 2018, activitatea Bibliotecii BNR a fost direcționată în vederea informării și documentării specialiștilor instituției, precum și a publicului extern. A fost continuată politica de achiziție orientată spre cărți românești și străine, de nivel academic, fondul de carte fiind îmbogățit cu 593 de titluri din literatura de specialitate economică și financiar-bancară, astfel că la sfârșitul anului colecția bibliotecii totaliza 20 148 de unități bibliografice. Gestionarea colecțiilor a presupus, pe lângă inventarierea noilor achiziții, realizarea de descrieri în catalogul *online*, fiind catalogate 1 672 de resurse noi – monografii, analitice, publicații seriale etc. –, astfel încât la sfârșitul anului 2018 în catalog se regăseau 29 853 de înregistrări bibliografice.

Ca urmare a actualizării permanente a catalogului *online*, salariații instituției, precum și utilizatorii externi, au avut acces facil la resursele bibliografice, ceea ce s-a concretizat într-un volum de 6 488 de interogări ale catalogului OPAC, față de 3 750 în anul precedent, și în 2 911 tranzacții de împrumut individual, față de 1 100 în 2017. Au fost create 81 de conturi noi de utilizatori și 189 de utilizatori au frecventat biblioteca,

în cadrul a 897 de vizite, din totalul de 663 de înscriși. Un număr de 45 de utilizatori externi au solicitat acces la sala de lectură a Bibliotecii BNR, în vederea documentării pentru elaborarea unor lucrări referitoare la: perspective pentru economia mondială, reindustrializarea României și convergența cu statele din UE, politici macroeconomice, tendințe economice globale și influența lor asupra economiilor emergente, aspecte privind rolul BNR în perioada 1947-1989: prețuri și schimb valutar etc.

Pentru o gestionare optimă a spațiului de depozitare și pentru o mai bună conservare și prezervare a colecțiilor de carte rară, carte bibliofilă, albume de artă etc., a fost dotat cu mobilier un spațiu destinat colecțiilor speciale.

Pentru o mai bună vizibilitate și în vederea prezentării concise a informațiilor referitoare la accesul la sala de lectură a utilizatorilor externi și consultarea catalogului Bibliotecii BNR, secțiunea aferentă Bibliotecii din *website*-ul BNR a fost reconfigurată. De asemenea, în vederea informării, se postează, lunar, un pliant care prezintă achizițiile recente. În același timp, sistemul integrat de gestiune informatizată a bibliotecii a beneficiat de un *upgrade*, astfel că, pe lângă o interfață îmbunătățită, acesta oferă utilizatorilor facilități noi.

Tabel 14.1
Evenimente pe teme monetare, bancare și financiare organizate de Banca Națională a României în anul 2018

Data organizării	Denumirea evenimentului
9 februarie 2018 9 mai 2018 8 august 2018 8 noiembrie 2018	Conferințe de presă pentru prezentarea *Raportului asupra inflației*
14 iunie 2018 10 decembrie 2018	Conferințe de presă pentru prezentarea *Raportului asupra stabilității financiare*
26 ianuarie 2018 22 februarie 2018 29 martie 2018 27 aprilie 2018 5 iunie 2018 6 iulie 2018 9 august 2018 17 august 2018 27 septembrie 2018 8 noiembrie 2018 29 noiembrie 2018	*Seminarul de Analiză și Cercetare Economică*
29 ianuarie 2018	Conferința *Fondurile europene, absorbția și impulsul necesar. Cum conectăm România în anul centenar*
16 martie 2018	Conferința *Incluziunea financiară – de la vorbe la fapte* în cadrul proiectului „Global Money Week"
27 martie 2018	Conferința *Meeting the Challenges of Volatility*
30 martie 2018	*Colocviile juridice ale BNR,* ediția a XX-a: „Alternative la banking (law)"
12-14 aprilie 2018	Reuniunea anuală a reprezentanților statelor membre BERD UE-11
24 aprilie 2018	*Simpozionul anual de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu",* ediția a XXVI-a – „Reconfigurări statale și instituții financiar-bancare în Europa anului 1918"
21-22 mai 2018	Reuniunea economiștilor OMFIF (Forumul Oficial al Instituțiilor Monetare și Financiare)
8 iunie 2018	Conferința *Migrația și antreprenoriatul – o valoare semnificativă*
13 iunie 2018	Conferința *România și Președinția UE: Miza economică și oportunitățile aferente*
20 iunie 2018	*Colocviile juridice ale BNR,* ediția a XXI-a: „Metamorfoze în dreptul bancar: trecut, prezent, viitor…"
29 iunie 2018	Conferința de presă pentru prezentarea *Raportului anual al BNR, 2017*

– continuare –

Data organizării	Denumirea evenimentului
5 iulie 2018	Dezbatere asupra lucrării *Tratat de monetă: Schimbul și tehnica monetară,* autor Ștefan Dumitrescu
20 septembrie 2018	Cea de-a 40-a reuniune a Clubului Guvernatorilor Băncilor Centrale din zona Mării Negre, Balcani și Asia Centrală
24 septembrie 2018	Conferința *10 ani de la izbucnirea Crizei Financiare,* organizată cu ocazia lansării volumului *Emerging Europe and the Great Recession,* autor Daniel Dăianu
11 octombrie 2018	Conferința internațională *„Strategica – Challenging the status-quo in management and economics"* – sub egida proiectului ACADEMICA BNR 2018
22 octombrie 2018	*Colocviile juridice ale BNR,* ediția a XXII-a: „Cât de adaptabil este specificul activității bancare la dreptul (privat) comun?"
25 octombrie 2018	Conferința *The Danube Triangle*
31 octombrie 2018	Dezbatere asupra lucrării *Din amintirile unui fost guvernator al Băncii Naționale a României,* autor Decebal Urdea
1 noiembrie 2018	Cea de-a 3-a ediție a *Simpozionului de istorie și civilizație bancară transilvană Ion I. Lapedatu*
15-16 noiembrie 2018	*Seminarul anual regional pe tema stabilității financiare:* „10 Years after the Global Financial Crisis: Macroprudential Measures"
19 noiembrie 2018	Dezbatere asupra lucrării *Acțiunea umană. Un tratat de economie,* autor Ludwig von Mises
20-24 noiembrie 2018	Seminar *EU-COFILE*
28 noiembrie 2018	Forumul financiar Profit.ro – „Impactul reglementărilor asupra piețelor financiare. De la bune intenții la consecințe neașteptate"
3 decembrie 2018	Conferința *Inflația în ultimii 10 ani*
3-4 decembrie 2018	Conferința *Investment and Investment Finance in Romania*

Capitolul 15

Statistică și cercetare economică

1. Activitatea statistică

În anul 2018 au continuat și s-au dezvoltat la un nivel granular crescut, în concordanță cu cerințele Băncii Centrale Europene și ale Eurostat, statisticile monetare, financiare și ale sectorului extern, care sunt utilizate de către banca centrală în elaborarea analizelor de politică monetară și de stabilitate financiară, precum și în activitatea de cercetare economică. Peste 4 000 de indicatori statistici sunt publicați pe *website*-ul Băncii Naționale, însoțiți de metadate, pentru a permite specialiștilor interesați extragerea și înțelegerea datelor statistice necesare efectuării de studii complexe.

În decursul anului 2018 au fost actualizate și îmbunătățite „Raportul de autoevaluare a calității statisticii conturilor naționale financiare" și „Raportul de autoevaluare a calității statisticilor balanței de plăți și poziției investiționale internaționale", în contextul procedurii de evaluare a calității indicatorilor de bord din cadrul Procedurii Dezechilibrelor Macroeconomice. Rapoartele sunt disponibile pe *website*-ul Comitetului pentru statistici monetare, financiare și ale balanței de plăți[211].

Strategia Sistemului European al Băncilor Centrale are în vedere, pe termen mediu și lung, realizarea unui cadru integrat de raportare la nivel european (*Integrated Reporting Framework* – IReF), care să cuprindă, într-o structură unică de date, toate raportările realizate de instituțiile de credit către băncile centrale naționale, ca urmare a reglementărilor emise de acestea. Astfel, în decursul anului 2018, a fost lansat un exercițiu de identificare calitativă adresat entităților raportoare, compilatorilor de statistici și utilizatorilor de date statistice, pentru a stabili principalele repere ale acestui proiect.

În domeniul statisticilor monetare și financiare au fost întreprinse demersuri pentru îmbunătățirea funcționalităților aplicațiilor informatice de colectare și compilare a indicatorilor monetari și a indicatorilor privind activele și pasivele societăților de asigurare, care vor contribui la automatizarea prelucrărilor datelor statistice, precum și la îmbunătățirea calității datelor și la creșterea consistenței între statisticile monetare și alte domenii statistice (statistica conturilor naționale financiare, statisticile titlurilor de valoare, statistica finanțelor guvernamentale și a balanței de plăți).

În domeniul statisticilor sectorului extern au fost urmărite în continuare prioritățile stabilite la nivel european, concentrate pe convergența către cerințele în evoluție ale utilizatorilor, pe asigurarea consistenței statisticilor externe cu alte seturi de statistici macroeconomice și pe aplicarea armonizată la nivel european a politicilor de revizuire a datelor. Au fost făcute demersuri pentru identificarea unor noi surse de date sau categorii de raportori și s-a intensificat cooperarea cu Institutul Național de Statistică

[211] https://www.cmfb.org/main-topics/mip-quality.

în vederea asigurării priorităților menționate. În acest context și pentru creșterea calității datelor, a fost introdusă o nouă sursă de date pentru compilarea categoriei „transferuri ale lucrătorilor", componentă a „veniturilor secundare" din balanța de plăți. Informațiile sunt colectate trimestrial de la companiile specializate în transferuri internaționale de bani, care raportează date privind operațiunile desfășurate între persoane fizice rezidente și nerezidente.

Ca parte a procesului de creștere a transparenței privind activitatea Băncii Naționale a României și pentru o înțelegere mai bună a importanței raportărilor statistice de către mediul economic, în Secțiunea statistică a *website*-ului BNR a fost inclusă o subsecțiune dedicată cercetărilor statistice realizate de BNR[212], în care sunt prezentate în detaliu obiectivele, metodologiile și modul de utilizare a rezultatelor acestora.

În anul 2018 a continuat procesul de optimizare a sistemului informatic de raportări directe RAPDIR, în special în vederea realizării unui acces mai facil la sistem pentru utilizatorii de tip entitate raportoare și s-a extins baza de date colectate prin introducerea de noi raportări.

2. Cercetarea economică

Activitatea de cercetare economică din cadrul Băncii Naționale a României se concentrează asupra temelor cu caracter aplicativ, rolul principal al acesteia fiind de fundamentare a procesului decizional. În cursul anului 2018, prioritățile au fost din domeniul modelării macroeconomice, al analizei monetare, al stabilității financiare și al economiei reale.

2.1. Modelare macroeconomică

În contextul importanței activității de cercetare și a necesității stimulării acesteia, Banca Națională a României a continuat pe parcursul anului 2018 organizarea *Seminarului de Analiză și Cercetare Economică*[213] (engl. *Bucharest Economic Analysis and Research Seminar* – BEARS), eveniment inițiat în septembrie 2017. Seminarul, desfășurat cu frecvență lunară, constă în susținerea unei prezentări de către un invitat, urmată de o sesiune de dezbateri. Participarea la seminar este deschisă atât specialiștilor din BNR, cât și celor din mediul academic și din instituțiile financiare. În anul 2018 au fost invitați cercetători afiliați unor bănci centrale (Banca Centrală Europeană, Federal Reserve, Banca Franței și Banca Olandei), mediului academic (Duke University – SUA, University of Oxford – Marea Britanie, Kent Business School – Marea Britanie și Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" – România) și altor instituții (Ministerul Finanțelor Publice, alte instituții private).

[212] Subsecțiunea poate fi accesată pe pagina de internet a BNR, Secțiunea statistică, Cercetări statistice (http://www.bnro.ro/Cercetari-statistice-18353.aspx).

[213] Informații privind acest seminar sunt publicate pe pagina de internet a BNR, Secțiunea evenimente, Seminar Cercetare (http://www.bnr.ro/Seminarul-de-Analiza-si-Cercetare-Economica--16412.aspx).

În cadrul regimului de țintire directă a inflației, analiza și prognoza ratei inflației joacă un rol esențial, în special prin impactul exercitat asupra așteptărilor agenților economici. În scopul îmbunătățirii capacității predictive a instrumentarului de prognoză utilizat, s-a continuat și pe parcursul anului 2018 procesul de evaluare a erorilor de prognoză aferente ratei anuale a inflației IPC[214]. Totodată, identificarea surselor erorilor de prognoză oferă suport pentru activitatea de recalibrare a modelului macroeconomic în vederea îmbunătățirii performanței predictive a acestuia. În contextul în care prognozele pe termen scurt reprezintă un element-cheie pentru performanța proiecției pe termen mediu, pe parcursul anului 2018 s-a continuat dezvoltarea metodologiei de prognoză a ratei inflației pentru componentele individuale ale coșului de consum la un orizont de un an, folosind modele econometrice de tip ARIMA (engl. *Autoregressive Integrated Moving Average*) care țin cont de caracterul sezonier al seriilor analizate. Metodologia se bazează pe cadrul dezvoltat de Banca Națională a Elveției, urmărind în paralel și lucrări ale experților BCE și ai Băncii Centrale a Spaniei. Un avantaj al acestei metode rezidă în faptul că se pot construi prognoze ale indicilor de preț ce intră în componența agregatelor utilizate de BNR (precum CORE2 ajustat, legume fructe ouă – LFO, prețuri administrate).

O componentă importantă în cadrul proiecției pe termen mediu a dinamicii prețurilor este prognoza ratei inflației de bază (CORE2 ajustat), care are o senzitivitate mai mare la conduita politicii monetare și reflectă presiunile inflaționiste pe termen mediu și lung, asociate unor factori ce exercită un impact sistematic. În acest context, a fost dezvoltată o metodologie de modelare și prognoză la orizont de un an a componentelor inflației de bază (bunuri alimentare, nealimentare și servicii). Aceasta exploatează caracteristicile specifice ale componentelor și permite o înțelegere mai bună a evoluțiilor istorice ale inflației de bază, furnizând și informații suplimentare valoroase în cadrul procesului de prognoză a inflației. Metodologia a fost inclusă în portofoliul de instrumente cantitative folosite în mod regulat în cadrul rundelor trimestriale de prognoză.

Similar anilor precedenți, a fost continuată activitatea de cercetare și analiză dedicată mecanismului de transmisie a politicii monetare. Dată fiind evoluția intrinsecă a caracteristicilor sistemului economic pe parcursul ultimelor două decenii, care a afectat inclusiv modul și canalele prin intermediul cărora banca centrală – prin gestionarea unui set variat de instrumente – influențează variabilele macroeconomice, un aspect cercetat a vizat analiza modificărilor în timp ale mecanismului de transmisie a politicii monetare. Estimările econometrice au avut în vedere trei clase de abordări empirice: modele cu vectori autoregresivi cu parametri variabili în timp și volatilitate stohastică, modele neo-keynesiene pentru economii mici și deschise estimate recursiv pe subeșantioane, modele neo-keynesiene structurale cu parametri variabili în timp[215]. Rezultatele obținute indică o îmbunătățire graduală a mecanismului de transmisie, efectele politicii monetare asupra creșterii economice și a ratei inflației de bază fiind mai proeminente în perioada recentă relativ la cele precedente.

---

[214] Rezultatele evaluării erorilor de prognoză sunt prezentate în Caseta 2 „Evaluarea erorilor de prognoză pentru rata anuală a inflației IPC din decembrie 2018" din *Raportul asupra inflației*, ediția din februarie 2019.

[215] Pentru detalii privind prima clasă de modele a se consulta Caseta 7 „Modificări în timp ale mecanismului de transmisie a politicii monetare. Evidențe pe baza modelelor cu vectori autoregresivi" din prezentul *Raport*.

Alt aspect analizat a vizat evaluarea senzitivității proiecției macroeconomice la o ajustare ascendentă a prețului petrolului de la traiectoria considerată în scenariul de bază[216]. Rezultatele au indicat că o traiectorie superioară a prețului petrolului induce atât efecte directe, cât și indirecte, cele din urmă având potențialul de a fi exacerbate de un cadru macroeconomic caracterizat de incertitudini ridicate și dezechilibre în accentuare.

În vederea îmbunătățirii metodologiei de evaluare a PIB potențial prin prisma funcției de producție, a fost realizată o analiză concentrată pe identificarea unor indicatori corelați cu evoluția productivității totale a factorilor (TFP). Analiza econometrică, de tip *panel*, a urmărit investigarea legăturii dintre TFP și unii indicatori, disponibili fie la nivel agregat (pentru întreaga economie), fie pentru fiecare sector de activitate (clasificarea CAEN Rev. 2). Din setul indicatorilor agregați, au fost evidențiați ca având legături semnificative cu TFP următoarele variabile: rețeaua de transport, cadrul de reglementare, ponderea arieratelor în PIB, programele educaționale și decalajele de productivitate. Dintre indicatorii sectoriali s-au remarcat raportul dintre valoarea investițiilor și numărul de angajați, activitatea antreprenorială și nivelul contribuțiilor sociale.

Contribuția BNR cu evaluări proprii la exercițiile semestriale de coordonare a politicii monetare din cadrul UE a continuat și pe parcursul anului 2018. Grupul de lucru pentru prognoze din cadrul BCE a reiterat solicitările adresate BNR pentru actualizarea setului de elasticități utilizate la fundamentarea unor scenarii adverse în contextul exercițiilor recurente de testare a stabilității sistemului bancar din UE în condiții extreme (engl. *stress-testing*). În plus față de actualizarea simulărilor din anii precedenți, în vederea evaluării cantitative a efectelor directe și indirecte asupra economiei românești, s-au dezvoltat scenarii macroeconomice relevante din perspectiva procesului de ieșire a Marii Britanii din Uniunea Europeană (*Brexit*), care este grevat de ample incertitudini. Rezultatele au arătat că riscurile ce provin din relațiile economice directe ale României cu Marea Britanie sunt mai degrabă scăzute. În schimb, în cazul în care procesul *Brexit* ar antrena slăbirea la nivel instituțional a proiectului european, efectele de contagiune ar putea fi accentuate, pe seama unor retrageri ample de capitaluri din economiile emergente și a volatilității pronunțate a cursului de schimb.

De asemenea, având în vedere mediul internațional caracterizat în ultimii ani de rate în general reduse ale dinamicii salariilor în pofida revenirii la niveluri precriză a gradului de ocupare a forței de muncă, a fost demarată o analiză, coordonată de BCE, ce a vizat identificarea cauzelor acestui fenomen. În ceea ce privește România, în perioada recentă s-a remarcat o contribuție pozitivă și semnificativă la dinamica salariilor din partea unor influențe exogene mecanismului descris de curba Phillips. Acestea pot fi asociate, cel puțin parțial, unor factori instituționali, precum creșterea salariilor din sectorul bugetar și majorarea pragului minim de salarizare, cu efecte directe și de runda a doua propagate la nivelul economiei.

[216] Pentru mai multe detalii, a se consulta Caseta 2„Scenariu de senzitivitate privind evoluția prețului petrolului" din *Raportul asupra inflației*, ediția din august 2018.

Tot în cadrul unei echipe de lucru coordonate de BCE, a fost derulat un proiect ce a vizat investigarea transmisiei modificărilor cursului de schimb asupra diverselor variabile macroeconomice, atât la nivelul zonei euro, cât și al economiilor Uniunii Europene. În particular, contribuția BNR s-a concentrat pe analiza acestei transmisii, folosind o variantă adaptată pentru economia românească a modelului EAGLE (*Euro Area and Global Economy*)[217], calibrat pe baza informațiilor din matricea globală de comerț și a datelor de la nivelul economiilor analizate. Pentru scopul analizei, modelul RO-EAGLE a fost rulat pentru șocuri care au afectat economia zonei euro. Rezultatele obținute au pus în evidență o transmisie deloc neglijabilă a modificărilor cursului de schimb asupra prețurilor bunurilor din import și ale celor de consum, chiar și în modele (cum ar fi RO-EAGLE) care prevăd o transmisie incompletă a variațiilor cursului de schimb asupra prețurilor bunurilor din import la graniță și, respectiv, la consumatorii finali. Compararea rezultatelor obținute în modelele structurale cu cele deduse pe baza unor modele de tip VAR structural, folosind diverse scheme de identificare, evidențiază robustețea acestora.

Analiza interacțiunilor la nivelul pieței forței de muncă între sectorul public și cel privat a vizat estimarea unui model de factură neo-keynesiană. Extensiile aduse modelului structural standard au constat, pe de o parte, în segmentarea forței de muncă în angajați în cadrul sectorului privat și al celui public, serviciile prestate de către aceștia fiind potențial substituibile, iar pe de altă parte, în atribuirea la nivelul Guvernului a deciziilor privind evoluția angajărilor și a salariului din sectorul public. Modelul a fost estimat utilizând tehnici *Bayesiene*, iar rezultatele oferă o imagine de ansamblu privind interacțiunea vastă dintre cele două sectoare, în linie cu alte evidențele empirice obținute cu ajutorul modelelor cu vectori autoregresivi.

O altă direcție de cercetare a avut în vedere impactul fondurilor europene structurale și de coeziune asupra creșterii economice[218]. În acest sens, a fost utilizat un set de date panel, pe un eșantion de 11 țări din Europa Centrală, de Est și Sud-Est. Pentru a surprinde caracterul dinamic al modelului, a fost utilizată o estimare de tip *Arellano-Bond dynamic panel generalized method of moments*. Evidențele empirice obținute indică un impact favorabil al fondurilor europene asupra creșterii economice, propagat pe un interval mai lung de timp.

De asemenea, activitatea de cercetare a vizat utilizarea datelor microeconomice în vederea decelării unor tendințe macroeconomice. Descompunerea fluxului de locuri de muncă create și distruse de către companiile din România în funcție de dimensiunea și vârsta acestora a revelat rolul covârșitor al firmelor mici (sub 50 de salariați) și tinere (cu vârsta sub trei ani). Acestea contribuie disproporționat de mult, relativ la ponderea salariaților în total sector privat pe care îi angajează, atât la crearea de noi locuri de muncă (prin intrarea pe piață a firmelor noi sau prin extinderea firmelor deja existente), cât și la distrugerea unor locuri de muncă (prin încetarea activității economice sau prin contracția firmelor existente care își continuă activitatea)[219].

---

[217] Grosu, T. – „Developing a Dynamic Stochastic General Equilibrium Model for Analyzing Domestic Policies in a General-equilibrium, Multi-country Setup (RO-EAGLE)", *The Central Bank Journal of Law and Finance*, Banca Națională a României, anul IV, nr. 2, 2017.

[218] Pentru detalii a se consulta Caseta 1 „Evaluarea impactului fondurilor europene structurale și de coeziune asupra creșterii economice" din prezentul *Raport*.

[219] Pentru detalii suplimentare a se consulta Caseta „Evidențe privind crearea și distrugerea locurilor de muncă în România" din *Raportul asupra inflației*, ediția din noiembrie 2018.

2.2. Stabilitate financiară

Principalele lucrări de cercetare în domeniul stabilității financiare realizate în anul 2018 au vizat următoarele teme:

a) Activitatea de investiții a companiilor românești: evoluții, constrângeri și determinanți. Studiul investighează cauzele activității scăzute de investiții în rândul companiilor românești, în pofida unor condiții financiare favorabile, a unei creșteri economice puternice înregistrate în ultimii ani și a unei nevoi ridicate de convergență. Studiul pornește de la rezultatele Sondajului BNR – *Accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România* și Băncii Europene de Investiții – *Investițiile și finanțarea acestora*. Rezultatele studiului arată că: (i) sănătatea financiară a firmelor este o condiție necesară pentru o activitate de investiții sustenabilă; (ii) firmele care investesc au în general situații financiare mai bune decât cele care nu investesc; (iii) principalele obstacole în obținerea finanțării pentru investiții le reprezintă gradul de îndatorare ridicat al firmelor românești și o situație precară a capitalizării.

b) Riscul de concentrare la nivelul sectorului bancar. Studiul presupune evaluarea riscurilor asociate concentrării la nivel sectorial. Analiza a avut în vedere testarea *ex post* a gradului de conservatorism al ponderilor de risc utilizate în cadrul abordării standardizate pentru determinarea cerințelor minime de capital aferente expunerilor față de sectorul real, conform structurii bilanțiere specifice băncilor din România. Studiul a arătat că, la nivel agregat, există o bună diversificare a portofoliilor de credite ale băncilor, consistent cu specificul universal al acestora. Totodată, studiul indică un risc mai ridicat asociat creditării societăților nefinanciare, în special pentru băncile de talie mică.

c) Dezvoltarea unui model calitativ de estimare a probabilității de nerambursare pentru companiile nefinanciare. Acest instrument complementează modelul cantitativ de evaluare a riscului de credit, având ca obiectiv îmbunătățirea capacității de discriminare între debitorii care au o capacitate ridicată de rambursare a datoriilor către bănci și cei care înregistrează o deteriorare a situației financiare, în vederea unei cuantificări mai bune a riscurilor generate de sectorul firmelor la nivelul instituțiilor de credit. Acest model poate fi utilizat în evaluarea gradului de adecvare a băncilor autohtone de a face față unor șocuri micro- sau macroeconomice, din perspectiva nivelului de provizioane, a cerințelor de capital sau a distribuției sectoriale a riscurilor. Rezultatele relevă faptul că probabilitatea de nerambursare este influențată în sensul creșterii de înregistrarea de incidente cu instrumente de plată, de expunerea la riscul valutar sau înregistrarea unei situații atipice. Implicarea în activitatea de comerț exterior, o susținere mai ridicată din partea acționarilor, o sincronizare mai bună cu ciclul economic sau o poziție de piață mai avantajoasă acționează în sensul reducerii probabilității de nerambursare.

d) Instrumentele cantitative pentru operaționalizarea amortizorului anticiclic de capital (CCyB) în România. Lucrarea își propune să prezinte principalele abordări cantitative dezvoltate la nivelul Direcției stabilitate financiară care completează cadrul standard, realizat conform recomandărilor Comitetului European pentru Risc Sistemic. Într-o primă etapă, se realizează o recenzie a experienței la nivelul UE, în urma căreia se poate concluziona că statele membre completează abordarea standard privind calibrarea acestui instrument cu elemente specifice pentru a reflecta particularitățile

sistemelor financiare proprii. Lucrarea se axează pe elemente caracteristice sectorului financiar din România. Rezultatele indică faptul că: (i) ciclul financiar este semnificativ mai scurt decât la nivelul țărilor dezvoltate din UE, semnalând necesitatea monitorizării unor indicatori adiționali ce utilizează această ipoteză, (ii) posibilitatea introducerii unui amortizor anticiclic de capital în următorii doi ani, utilizând rezultatele actuale ale modelului de prognoză a creditului, este relativ redusă și (iii) impactul majorării cerințelor de capital este similar celui evaluat în alte studii empirice realizate la nivel european.

e) Evaluarea conduitei politicii macroprudențiale. Având în vedere complexitatea temei de cercetare, precum și stadiul incipient al literaturii de specialitate în acest domeniu, lucrarea propune o abordare mai largă, utilizând atât un model structural, calibrat pe contextul macrofinanciar din România, cât și instrumente specifice evaluării riscului sistemic, precum testarea la stres din perspectivă macrofinanciară sau construirea unui barometru al vulnerabilităților din sistemul financiar. Rezultatele preliminare demonstrează avantajul unor abordări complementare pentru investigarea problematicii complexe a conduitei politicii macroprudențiale, atât din perspectiva calibrării optimale a instrumentelor, cât și din cea a identificării timpurii a potențialelor acumulări de vulnerabilități la adresa sistemului financiar și a economiei reale.

Serviciul datoriei și neperformanța: Utilizarea datelor micro- pentru calibrarea politicii macroprudențiale. Lucrarea prezintă o fundamentare empirică a impunerii unei limite asupra serviciului datoriei în venitul disponibil (*debt service-to-income* – DSTI). A fost utilizat un model de tip *logit cu* date la nivel de debitor din Centrala Riscului de Credit și Biroul de Credit, acoperind perioada iunie 2016 – iunie 2017 pentru a estima probabilitatea de a intra în neperformanță. Controlând pentru o serie largă de indicatori, atât pentru caracteristicile împrumutului (valută, tip de împrumut, an de acordare, maturitate reziduală, bancă), dar și ale debitorului (vârstă, județ de reședință, nivelul veniturilor salariale), modelul demonstrează un impact non-linear al DSTI asupra probabilității de nerambursare. Pentru debitorii care au contractat un credit ipotecar, impactul DSTI devine semnificativ peste nivelul de 50 la sută, pe când pentru creditele de consum, după nivelul de 30 la sută. Prin efectuarea unei analize contrafactuale, impunerea limitării DSTI la 40 la sută pentru creditele ipotecare din stoc ar fi dus la scăderea probabilității de nerambursare cu 23 la sută a portofoliului, cel mai mare impact fiind înregistrat pentru debitorii cu venituri sub salariul mediu (-37 la sută).

2.3. Studii și analize economice

În anul 2018, o direcție importantă de cercetare a vizat identificarea factorilor care au determinat majorarea substanțială a prețurilor bunurilor alimentare din coșul de consum al populației în a doua parte a anului 2017. Astfel, pe lângă condițiile inflaționiste generale ce caracterizau economia, cum ar fi cererea robustă de consum și costurile tot mai ridicate cu forța de muncă ale producătorilor, au fost urmărite o serie de șocuri idiosincratice la nivelul câtorva alimente, a căror suprapunere a determinat creșterea abruptă a inflației pe acest segment: criza fipronilului în cazul ouălor, restrângerea ofertei principalilor producători europeni de unt și lapte ca urmare a scăderii efectivelor de bovine în UE și a eliminării cotelor de producție sau creșterea accelerată a cererii de carne de porc pe plan global și îndeosebi din

partea Chinei. Printre factorii structurali care au facilitat transmiterea șocurilor inflaționiste în prețurile de consum s-au numărat fragmentarea ridicată a fermelor locale și înzestrarea deficitară a acestora din punct de vedere tehnologic, conducând la randamente reduse ale procesatorilor autohtoni de alimente și împingând unii producători spre relocarea producției în alte state membre. Rezultatele analizei au fost prezentate în Caseta „Dinamica prețurilor alimentelor în trimestrul IV 2017" inclusă în *Raportul asupra inflației* din luna februarie 2018.

În anul 2018, demersurile de cercetare în planul competitivității au inclus o analiză a deficitului comercial cu produse alimentare, poziție care explică în proporție consistentă (circa un sfert) soldul negativ al balanței bunurilor. În acest sens, investigațiile derulate pe baza datelor detaliate la nivel de produs au relevat rolul dominant ce revine unor categorii care se pliază pe profilul agricol local (carne și produse din carne, lapte și produse lactate, legume, fructe), în condițiile în care economia românească beneficiază de un potențial agricol consistent, a cărui valorificare este însă caracterizată de randamente reduse comparativ cu media europeană. Pe fondul unei fragmentări excesive a suprafeței agricole și al unei insuficiente răspândiri a asociațiilor de profil, fermierii întâmpină dificultăți în livrarea de produse la parametrii cantitativi și calitativi specificați de posibilii clienți (*retaileri* sau procesatori), care, prin urmare, optează de multe ori pentru a se aproviziona din import. Alte obstacole pentru adoptarea pe scară largă a unor practici de afaceri care ar permite integrarea în rețelele internaționale (nu doar pe plan local, ci chiar prin livrări externe) de-a lungul lanțului de producție vizează penuria de personal cu o calificare potrivită, precum și absența unei viziuni de afaceri pe termen mediu și lung. Această analiză a fost inclusă în ediția din luna februarie 2018 a *Raportului asupra inflației*, fiind intitulată „Surse ale deficitului comercial cu produse alimentare".

De asemenea, în anul 2018 a fost evaluat caracterul prociclic sau anticiclic al productivității muncii în România, în contextul emergenței unei aparente fisuri între traiectoria producției agregate și cea a productivității muncii ulterior anului 2015. O asemenea evoluție poate semnala inversarea ciclicității productivității muncii, considerată în mod tradițional ca având un caracter prociclic, adică o predilecție a companiilor către ajustarea la șocurile de cerere de-a lungul marjei intensive (gradul de utilizare a factorilor de producție), preferând astfel să minimizeze variația locurilor de muncă și a capitalului. Deși setul de date disponibil în cazul României acoperă un singur ciclu economic complet, fapt ce îngreunează formularea unor concluzii precise, rezultatele analizei sugerează reducerea prociclicității productivității muncii în perioada recentă, pe fondul flexibilizării pieței muncii, al creșterii ponderii sectorului terțiar, cu un grad de utilizare a capacităților de producție mai stabil, sau al măririi importanței cheltuielilor intangibile cu efect nul sau negativ asupra productivității la momentul realizării lor, dar care aduc beneficii pe termen mai lung (cum ar fi cele de cercetare-dezvoltare). Rezultatele demersului de cercetare au fost prezentate în Caseta „Productivitatea muncii și ciclul economic în România" inclusă în *Raportul asupra inflației* din luna mai 2018.

Pe parcursul anului 2018 a fost analizată și productivitatea sectorului agricol românesc, întrucât eventuale câștiguri pe această latură pot antrena reducerea prețurilor de producție, iar mai departe a celor de consum. Rezultatele cercetării

au reliefat faptul că începând cu anul 2010 sectorul agricol românesc a înregistrat acumulări consistente de productivitate, semnificativ peste cele consemnate în cazul Ungariei și Poloniei, economii asemănătoare din punct de vedere al caracteristicilor agricole (evidențiate printre altele de ponderea ridicată a suprafeței agricole în cea totală și de condiții climaterice apropiate). Avansul productivității totale a sectorului agricol autohton se suprapune cu intensificarea procesului de substituție între capital și muncă, ultimii ani consemnând o traiectorie descendentă a orelor lucrate concomitent cu o majorare a capitalului utilizat în procesul de producție. Cu toate acestea, România continuă să apeleze mai intens la factorul muncă în comparație cu statele din regiune, ponderea costului cu forța de muncă în costurile totale fiind aproape dublă comparativ cu cea a capitalului în 2016, spre deosebire de Ungaria și Polonia, unde cei doi factori au o importanță relativ egală. Utilizarea mai intensă a factorului muncă se reflectă în performanța mai slabă a României din perspectiva nivelului productivității orare a muncii (cu excepția notabilă a sectorului de cereale și plante oleaginoase, unde România se situează pe un palier ușor superior Poloniei), cele mai mari diferențe remarcându-se pe segmentul legumicol, al producției cărnii de porc și de pui, precum și în cazul laptelui. Această evoluție poate fi în bună măsură atribuită gradului excesiv de fragmentare a exploatațiilor agricole, dominanța fermelor mici constituind un obstacol important în calea dezvoltării agriculturii, din cauza accesului mai dificil al producătorilor la piețele de desfacere sau a posibilităților limitate de extindere a afacerii prin ridicarea nivelului tehnologic. De altfel, ecartul de eficiență dintre fermele mici care operează în România și cele din Ungaria și Polonia constituie factorul decisiv al productivității scăzute a agriculturii românești, în condițiile în care marile exploatații au performanțe cel puțin egale. Această analiză a fost publicată în cadrul *Buletinului lunar* nr. 8 din 2018, fiind intitulată „Productivitatea sectorului agricol românesc – o abordare structurală".

Influența pe care politica de marje comerciale a operatorilor economici o exercită asupra ratei inflației a motivat realizarea în anul 2018 a unei analize care a urmărit identificarea modului în care au evoluat marjele comerciale în ultimii ani, a legăturii dintre acestea și fazele ciclului economic, precum și a altor factori a căror acțiune se reflectă asupra traiectoriei lor. Rezultatele obținute au pus în evidență creșterea marjelor comerciale în intervalul 2014-2017, perioadă caracterizată deopotrivă de un trend ascendent din partea *gap*-ului PIB. De altfel, evoluția marjelor comerciale pe tot parcursul perioadei de analiză (2007-2017) relevă un comportament prociclic al acestora. De asemenea, estimările econometrice au evidențiat rolul inhibitor pe care intensificarea condițiilor de competiție îl exercită asupra marjelor practicate de operatorii economici. Concluziile au fost prezentate în caseta intitulată „Marjele comerciale din sectorul real" inclusă în *Raportul asupra inflației* din luna august 2018.

2.4. Orientări și obiective ale activității de cercetare în anul 2019

Unele dintre principalele direcții de cercetare prevăzute pentru anul 2019 în scopul îmbunătățirii suportului analitic necesar fundamentării deciziilor de politică monetară, vizează: (i) calcularea și monitorizarea unor măsuri alternative ale inflației de bază, de exemplu prin excluderea din coșul de consum a acelor subcomponente care prezintă o senzitivitate scăzută la ciclul economic, în vederea identificării surselor persistente de presiuni inflaționiste; (ii) îmbunătățirea prognozelor pe termen scurt

obținute cu ajutorul modelelor ARIMA, prin lărgirea plajei de indici utilizați, precum și a tehnicilor econometrice folosite pentru analiza și selecția modelelor; (iii) investigarea posibilităților de extragere și exploatare a informațiilor conținute de prețurile agroalimentare pentru prognoza pe termen mediu a ratei inflației; (iv) analiza relației dintre dinamica salariilor din sectorul public și principalele variabile macroeconomice; (v) evaluarea PIB potențial prin intermediul unui model cu componente neobservabile, dezvoltat în cadrul grupului Task Force on Potential Output de la nivelul SEBC; (vi) extinderea și aprofundarea analizelor realizate pe baza datelor microeconomice.

De asemenea, evoluția mai degrabă fragilă a acumulării de capital din România în ultimii ani, chiar și în contextul unei îmbunătățiri a condițiilor de cerere, motivează realizarea în anul 2019 a unei analize vizând, în primă instanță, obținerea unei imagini a modului în care activitatea investițională este distribuită la nivelul sectoarelor economice. Ulterior, cu ajutorul unor estimări econometrice pe un eșantion de date microeconomice, vor fi identificați principalii factori de influență ai acumulării de capital.

Plecând de la avansul semnificativ al cererii de consum consemnat în ultimii ani, o altă direcție de cercetare în anul 2019 vizează studierea comportamentului de consum al populației. Mai precis, în cadrul analizei se dorește identificarea categoriilor de consumatori (clasificați în funcție de venituri) care au contribuit cel mai mult la extinderea cererii de consum, precum și evaluarea econometrică a modului în care variațiile viitoare ale veniturilor se vor transmite la nivelul consumului. În acest sens, există unele indicii privind existența unui comportament eterogen al gospodăriilor, cele cu venituri superioare medianei având o capacitate mai ridicată de ajustare mai lină a consumului în situația producerii unor evenimente economice nefavorabile. Totodată, sunt posibile și alte diferențe în funcție de tipul bunurilor consumate, în intervalele de avânt economic existând o probabilitate mai ridicată ca achizițiile de bunuri durabile să cunoască o dinamică mai alertă comparativ cu cele de uz curent.

În perioada de recuperare economică, curba Beveridge[220] estimată pentru România a suferit o modificare de pantă remarcabilă, determinată în principal de redresarea lentă a ratei locurilor de muncă vacante, care nu a mai revenit la valorile precriză, în antiteză cu rata șomajului BIM, care a coborât la valori minime istoric. În acest context, vor fi testați ca potențiali determinanți fenomenul ridicat de emigrare, creșterea eficienței procesului de recrutare (*matching* între angajat și locul de muncă), majorarea gradului de necorelare a calificărilor pe piața muncii, modificarea structurii angajaților sau tehnologizarea anumitor activități.

De asemenea, în anul 2019 a fost prevăzută realizarea unei analize care să cuantifice efectul sumelor alocate prin fonduri europene asupra dezvoltării regionale, apelând la metode contrafactuale de evaluare, în condițiile în care numeroase studii au arătat că procesul de convergență este destul de lent, iar disparitățile continuă să se manifeste.

[220] Folosită pentru a ilustra relația dintre cererea de forță de muncă, aproximată prin rata locurilor de muncă vacante și oferta disponibilă, ilustrată de rata șomajului.

Capitolul 16

Activitatea juridică a Băncii Naționale a României

În anul 2018 și în prima parte a anului 2019 au fost avizate sau elaborate puncte de vedere pentru un număr de 34 de proiecte de acte normative cu caracter financiar-bancar, inițiate de către ministere și alte autorități din cadrul Guvernului României, precum și 18 proiecte de acte normative și reglementări aferente legislației secundare. De asemenea, au fost formulate puncte de vedere pentru alte 13 proiecte de acte normative cu caracter financiar-bancar, transmise spre analiză Băncii Naționale a României de către Ministerul pentru Relația cu Parlamentul, care s-au aflat în dezbatere în cadrul Parlamentului României.

Direcția Juridică a avizat sau elaborat puncte de vedere cu privire la:

- proiecte de acte normative transmise spre analiză Băncii Naționale a României, care au fost adoptate și publicate, în anul 2018 și prima parte a anului 2019, în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, exemple în acest sens fiind:

– Legea nr. 126/2018 privind piețele de instrumente financiare;

– Legea nr. 163/2018 pentru modificarea și completarea Legii contabilității nr. 82/1991, modificarea și completarea Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale, precum și modificarea Legii nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației;

– Legea nr. 164/2018 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului;

– Legea nr. 191/2018 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 193/2002 privind introducerea sistemelor moderne de plată;

– Legea nr. 249/2018 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 24/2018 privind înființarea, organizarea și funcționarea Comisiei Naționale de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro;

– Legea nr. 308/2018 pentru acceptarea Acordului de înființare a Băncii Asiatice de Investiții în Infrastructură, încheiat la Beijing la 29 iunie 2015, și a Rezoluției nr. 40 privind admiterea României ca membru al Băncii Asiatice de Investiții în Infrastructură, adoptată de Consiliul guvernatorilor Băncii Asiatice de Investiții în Infrastructură la data de 12 mai 2017;

– Legea nr. 362/2018 privind asigurarea unui nivel comun ridicat de securitate a rețelelor și sistemelor informatice;

– Legea nr. 44/2019 privind stabilirea unor măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2015/751 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2015 privind comisioanele interbancare pentru tranzacțiile de plată cu cardul;

– Legea nr. 58/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului;

- proiecte de lege și propuneri legislative, aflate în diferite stadii ale procedurii legislative în Parlamentul României, exemple în acest sens fiind:

– Proiect de lege pentru completarea Ordonanței Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar (PL-x 84/2018);

– Proiect de lege pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 51/1997 privind operațiunile de leasing și societățile de leasing, precum și pentru completarea art. 120 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului (PL-x 164/2018);

– Proiect de lege privind înființarea Fondului Suveran de Dezvoltare și Investiții – S.A. și pentru modificarea unor acte normative (PL-x 236/2018);

– Proiect de lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2018 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 190/2000 privind regimul metalelor prețioase și pietrelor prețioase în România (PL-x 301/2018);

– Proiect de lege privind funcționarea Băncii de Dezvoltare a României – EximBank S.A. (PL-x 457/2017);

– Propunere legislativă privind abrogarea alineatelor (3) și (4) ale art. 25 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (PL-x 508/2018);

– Proiect de lege pentru modificarea art. 8 alin. (1) din Legea nr. 190/2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE – Regulamentul general privind protecția datelor (L144/2019);

– Proiect de lege pentru modificarea Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite (PL-x 10/2019);

– Proiect de lege pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (L390/2018);

– Proiect de lege pentru modificarea art.17 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale;

– Proiect de lege pentru modificarea Legii nr. 226/2009 privind organizarea și funcționarea statisticii oficiale în România;

– Proiect de lege pentru transpunerea Directivei (UE) 2017/2399 a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2017 de modificare a Directivei 2014/59/UE în ceea ce privește rangul instrumentelor de datorie negarantate în ierarhia creanțelor în caz de insolvență;

- proiecte de acte normative și reglementări aferente legislației secundare care au fost publicate în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, în anul 2018 și prima parte a anului 2019:

– Ordinul nr. 1/2018 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 22/2011 privind raportarea situațiilor referitoare la indicatorul de lichiditate și riscul mare de lichiditate;

– Ordinul nr. 3/2018 pentru modificarea Normelor metodologice privind întocmirea raportării contabile anuale pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor Publice, aplicabile instituțiilor de credit, aprobate prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 1/2013;

– Ordinul nr. 4/2018 privind amortizorul de capital pentru risc sistemic;

– Ordinul nr. 5/2018 privind deschiderea în evidențele Băncii Naționale a României a contului în lei pe numele Fondului de garantare a depozitelor bancare;

– Ordinul nr. 6/2018 privind modificarea anexei la Ordinul Băncii Naționale a României nr. 10/2012 pentru aprobarea Sistemului de raportare contabilă semestrială aplicabil entităților care intră în sfera de reglementare contabilă a Băncii Naționale a României;

– Ordinul nr. 7/2018 pentru modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 4/2015 privind funcționarea sistemului de plăți TARGET2 – România;

– Ordinul nr. 8/2018 privind amortizorul de capital pentru risc sistemic;

– Ordinul nr. 9/2018 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII);

– Ordinul nr. 10/2018 privind modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile instituțiilor de credit;

– Ordinul nr. 2531/2018 pentru aprobarea Sistemului de raportare contabilă la 30 iunie 2018 a operatorilor economici, precum și pentru modificarea și completarea unor reglementări contabile;

– Norma nr. 2/2018 pentru modificarea Normei Băncii Naționale a României nr. 2/2010 privind transmiterea prin mijloace electronice a unor documente aferente licitațiilor și subscripțiilor de titluri de stat și a Normelor Băncii Naționale a României nr. 1/2016 pentru aplicarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 7/2016 privind piața primară a titlurilor de stat administrată de Banca Națională a României;

– Regulamentul nr. 1/2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituțiile de credit și pentru abrogarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare și a Ordinului Băncii Naționale a României nr. 15/2012 privind raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare;

– Regulamentul nr. 2/2018 privind modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 25/2011 privind lichiditatea instituțiilor de credit;

– Regulamentul nr. 3/2018 privind monitorizarea infrastructurilor pieței financiare și a instrumentelor de plată;

– Regulamentul nr. 5/2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituțiile de credit;

– Regulamentul nr. 6/2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare;

– Regulamentul nr. 10/4/2018 privind protejarea instrumentelor financiare și a fondurilor care aparțin clienților, obligațiile de guvernanță a produsului și normele aplicabile la acordarea sau primirea de onorarii, comisioane sau alte tipuri de beneficii pecuniare sau nepecuniare.

De asemenea: (i) au fost avizate 108 proiecte de ordine de sancționare și de dispunere de măsuri aplicabile unor instituții de credit și unor instituții financiare nebancare, elaborate de direcțiile de specialitate din Banca Națională a României, 3 ordine ale Guvernatorului BNR privind radierea unor instituții financiare nebancare din Registrul general și/sau din Registrul special, precum și o hotărâre a Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României privind publicarea încetării de drept a valabilității autorizației de funcționare a unei bănci cooperatiste; (ii) au fost avizate 140 de proiecte de răspuns elaborate de către direcțiile de specialitate din Banca Națională a României la solicitările formulate îndeosebi de către Ministerul Administrației și Internelor și Ministerul Public; (iii) au fost formulate circa 450 de opinii juridice pe probleme punctuale la solicitarea direcțiilor de specialitate din BNR; (iv) a fost analizat și avizat un act adițional la convenția de cooperare încheiată de Banca Națională a României cu două instituții ale statului; (v) au fost elaborate proiecte de răspuns, avize și puncte de vedere pentru 163 de petiții și scrisori transmise BNR de către diverse persoane juridice sau instituții ale statului; (vi) a fost elaborate 71 de note și scrisori pe diverse problematici; (vii) au fost avizate 11 proiecte de circulare privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii; (viii) s-a asigurat reprezentarea băncii centrale la ședințele comisiilor permanente ale Camerei Deputaților și Senatului, precum și în cadrul grupurilor de lucru organizate de Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Justiției, Ministerul Economiei și Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului.

În ceea ce privește activitatea de contencios și asistență contractuală, principalele direcții au fost următoarele: (i) acordarea de avize juridice pentru documente care privesc activitatea internă a BNR; (ii) reprezentarea BNR în fața instanțelor judecătorești, a judecătorului-sindic, a organelor de urmărire penală, a notarilor publici, formulând întâmpinări/concluzii scrise, exercitând, după caz, toate căile de atac prevăzute de lege, în scopul apărării și valorificării drepturilor băncii, în nume propriu sau în altă calitate derivând din lege sau din convențiile încheiate de Banca Națională a României, colaborând cu structurile organizatorice din centrala BNR, precum și cu structurile teritoriale ale acesteia, pentru obținerea datelor și informațiilor necesare; (iii) îndeplinirea procedurilor legale în materia executării silite, analizarea și soluționarea documentațiilor aferente cererilor de executare silită prin poprire asupra conturilor instituțiilor de credit/veniturilor salariale ale angajaților Băncii Naționale a României transmise de executorii judecătorești, în conformitate cu

reglementările legale; (iv) acordarea de asistență juridică structurilor organizatorice din BNR prin formularea de opinii juridice/puncte de vedere/recomandări; (v) corespondența cu instanțele judecătorești, executorii judecătorești, parchetele, organele de poliție, peroane fizice, birourile notariale, dar și cu structurile teritoriale ale băncii.

În aceste condiții, în cursul anului 2018 au fost soluționate 4 191 de lucrări: (i) 1 268 de avize; (ii) 634 de puncte de vedere/opinii juridice; (iii) 384 de materiale, în vederea asigurării reprezentării în fața instanțelor de judecată; (iv) 1 331 lucrări în dosare de executare silită; (v) 574 de răspunsuri în corespondența avută cu direcții/instituții cu competențe de soluționare, precum și cu sucursale/agenții ale băncii centrale.

Activitatea Băncii Naționale a României în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale, în domeniul juridic, a vizat, printre altele, participarea la reuniunile Comitetului Juridic (*Legal Committee*), colaborarea cu reprezentanții departamentelor corespondente din cadrul Băncii Centrale Europene și de la nivelul băncilor centrale naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene și analiza documentației relevante transmise de BCE prin intermediul procedurii scrise (*written procedure*). S-a asigurat participarea la întâlnirile organizate în contextul misiunilor Fondului Monetar Internațional, Băncii Mondiale și Comisiei Europene în România și soluționarea diverselor aspecte supuse atenției Băncii Naționale a României de către aceste instituții. Totodată, au fost elaborate puncte de vedere cu privire la problemele de natură legislativă din chestionarele adresate Băncii Naționale a României de către instituțiile internaționale și au fost exprimate poziții cu privire la implementarea în legislația națională a actelor emise de organisme europene (Autoritatea Bancară Europeană, Comitetul European pentru Risc Sistemic).

De asemenea, au fost formulate observații și propuneri cu privire la proiectele legislative aflate în dezbatere la nivel european cu impact asupra domeniului de competență al Băncii Naționale a României, în special cu privire la: (i) Regulamentul (UE) 2015/848 privind procedurile de insolvență, precum și (ii) Regulamentul (CE) nr. 924/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 privind plățile transfrontaliere în Comunitate și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2560/2001.

O altă componentă a activității juridice a constat în acordarea asistenței de specialitate pentru soluționarea aspectelor legate de activitatea sistemelor de plăți, a prestatorilor de servicii de plată, monitorizarea infrastructurilor pieței financiare, a plăților și a instrumentelor de plată, precum și a aspectelor legate de redresarea și rezoluția instituțiilor de credit.

În relația cu Ministerul Afacerilor Externe, s-a asigurat, în continuare, reprezentarea Băncii Naționale a României la ședințele trimestriale ale Grupului de lucru contencios UE (GLCUE).

Capitolul 17

Cadrul instituțional și organizarea Băncii Naționale a României

Banca Națională a României este banca centrală a României, fiind o instituție publică independentă. Activitatea sa este reglementată de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (denumită în continuare Statutul BNR).

Obiectivul fundamental al BNR este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Principalele atribuții ale instituției sunt:

- elaborarea și aplicarea politicii monetare și a politicii de curs de schimb;
- autorizarea, reglementarea și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit, promovarea și monitorizarea bunei funcționări a sistemelor de plăți pentru asigurarea stabilității financiare;
- emiterea bancnotelor și a monedelor ca mijloace legale de plată pe teritoriul României;
- stabilirea regimului valutar și supravegherea respectării acestuia;
- administrarea rezervelor internaționale ale României.

1. Structura decizională și guvernanța corporativă

Banca Națională a României este condusă de un Consiliu de administrație. Membrii acestuia, cu nominalizarea conducerii executive, sunt numiți de Parlament, la propunerea comisiilor permanente de specialitate ale celor două Camere. Numirile se fac pe o perioadă de 5 ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului. Potrivit legii, membrii Consiliului de administrație nu pot fi parlamentari sau membri ai unui partid politic și nu pot face parte din autoritatea judecătorească sau din administrația publică. Consiliul de administrație al BNR este compus din: (i) un președinte, care este și guvernatorul Băncii Naționale a României; (ii) un vicepreședinte, care este și prim-viceguvernator; (iii) șapte membri, dintre care doi sunt și viceguvernatori, iar ceilalți cinci membri nu sunt salariați ai BNR.

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României hotărăște, în condițiile legii: (i) politicile în domeniul monetar și al cursului de schimb, urmărind aducerea la îndeplinire a acestora; (ii) măsurile în domeniile autorizării, reglementării și supravegherii prudențiale sau, după caz, monitorizării instituțiilor de credit, instituțiilor de plată și instituțiilor financiare nebancare și monitorizării sistemelor de plăți pe care le-a autorizat; (iii) organizarea internă a băncii. Consiliul de administrație stabilește, de asemenea, direcțiile principale în conducerea operațiunilor proprii și răspunderile care revin personalului Băncii Naționale a României.

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României

Mugur Constantin Isărescu
Guvernator,
Președinte al Consiliului
de administrație

Florin Georgescu
Prim-viceguvernator,
Vicepreședinte al Consiliului
de administrație

Liviu Voinea
Viceguvernator,
Membru al Consiliului
de administrație

Eugen Nicolăescu
Viceguvernator,
Membru al Consiliului
de administrație

Marin Dinu
Membru al Consiliului
de administrație

Daniel Dăianu
Membru al Consiliului
de administrație

Gheorghe Gherghina
Membru al Consiliului
de administrație

Ágnes Nagy
Membru al Consiliului
de administrație

Virgiliu Stoenescu
Membru al Consiliului
de administrație

În numele Consiliului de administrație, guvernatorul prezintă Parlamentului, până la data de 30 iunie a anului următor, *Raportul anual* al Băncii Naționale a României, care cuprinde activitățile BNR, situațiile financiare anuale și raportul de audit, dezbătute, fără a fi supuse votului, în ședința comună a celor două Camere ale Parlamentului.

Pentru asigurarea eficienței procesului decizional, în cadrul BNR funcționează trei structuri operative cu responsabilități în exercitarea principalelor funcții ale unei bănci centrale: Comitetul de politică monetară, Comitetul de supraveghere și Comitetul de administrare a rezervelor internaționale. La acestea se adaugă Comitetul de risc, care monitorizează derularea adecvată a procesului de management al riscurilor în BNR, astfel încât Consiliul de administrație să beneficieze de imaginea corectă și completă asupra riscurilor la care este expusă BNR, și Comitetul de audit, care analizează și propune direcțiile strategice și politica BNR în domeniul controlului intern, auditului intern și extern. Aceste comitete permanente au regulamente de funcționare proprii prin care sunt detaliate componența, atribuțiile și responsabilitățile specifice.

Comitetul de politică monetară (CPM) reprezintă o structură permanentă, cu rol consultativ și decizional. Este alcătuit din 11 membri[221] și este condus de guvernatorul BNR. Atribuțiile comitetului se circumscriu obiectivului fundamental al băncii centrale, ele vizând, în principal, caracteristicile strategiei și cadrului operațional ale politicii monetare, configurarea și implementarea politicii monetare, precum și cercetarea economică adiacentă. Astfel, CPM dezbate și stabilește conținutul, structura și configurația materialelor/rapoartelor de analiză în domeniul politicii monetare, ale proiecțiilor evoluțiilor macroeconomice pe diferite orizonturi de timp, precum și ale propunerilor privind conduita politicii monetare, pe care le înaintează ulterior spre analiză și aprobare Consiliului de administrație. Totodată, CPM sprijină procesul de deliberare și adoptare a deciziilor de politică monetară prin discutarea, aprobarea și punerea periodică la dispoziția Consiliului de administrație a unor analize/studii întocmite de direcțiile de specialitate, abordând arii de cercetare/tematici relevante pentru conducerea politicii monetare. În același timp, CPM discută, analizează și propune Consiliului de administrație, ori de câte ori este nevoie, revizuiri ale unor caracteristici ale strategiei de politică monetară și ale unor instrumente ale politicii monetare, în vederea adecvării acestora din perspectiva îndeplinirii obiectivului fundamental al BNR și armonizării lor cu standardele în domeniu ale BCE. Conform calendarului anual al ciclurilor trimestriale de prognoză aprobat de Consiliul de administrație, în cursul anului 2018 au avut loc 16 ședințe ale CPM, iar în primele cinci luni din 2019 s-au desfășurat opt ședințe.

Comitetul de supraveghere este o structură permanentă cu caracter deliberativ și decizional, compusă din 10 membri și condusă de guvernatorul BNR. Atribuțiile și competențele sale vizează activitățile de evaluare și monitorizare a funcționării instituțiilor de credit din perspectiva calității activelor, a performanțelor financiare și a încadrării lor în nivelul reglementat al indicatorilor de prudență bancară, dar și de asigurare a bazei de reglementare, conform legislației specifice și practicilor internaționale în materie, precum și a instituțiilor financiare nebancare, instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică.

[221] Începând cu data de 24 decembrie 2018; anterior, Comitetul era alcătuit din 10 membri.

În anul 2018, Comitetul de supraveghere a adoptat hotărâri în cadrul a 34 de ședințe, iar în primele cinci luni ale anului 2019 în cadrul a șase ședințe, materialele analizate vizând, în principal, următoarele aspecte: (i) notificarea intenției privind dobândirea de participații calificate la capitalul social al instituțiilor de credit și/sau majorarea acestor participații; (ii) cereri prezentate de instituțiile de credit, persoane juridice române, potrivit reglementărilor prudențiale, cu privire la modificările intervenite în situația acestora referitoare la persoanele desemnate să exercite responsabilități de administrare și/sau conducere, completarea obiectului de activitate, auditorul financiar, operațiunile în condiții de favoare prevăzute în pachetele de măsuri remuneratorii și stimulente pentru salariați, exceptare de la aplicarea unor ponderi de risc față de subsidiare, fuziuni etc.; (iii) proiecte de acte normative ale băncii centrale sau ale altor autorități care vizează activitatea instituțiilor de credit și a instituțiilor financiare nebancare; (iv) implementarea Ghidurilor emise de Autoritatea Bancară Europeană în cadrul legislativ național și/sau practica de supraveghere; (v) propuneri legislative vizând transpunerea *acquis*-ului UE în domeniul instituțiilor de plată și în cel al instituțiilor emitente de monedă electronică; (vi) propuneri de poziții în procesul de negociere a proiectelor de modificare a cadrului de reglementare al UE referitor la instituțiile de credit ori în alte domenii în care banca centrală are competențe; (vii) monitorizarea evoluțiilor privind stabilitatea financiară, identificarea, monitorizarea și evaluarea riscurilor sistemice și ale instituțiilor de credit de importanță sistemică, analize specifice (monitorizarea condițiilor și termenilor de creditare, testarea periodică la stres a solvabilității și a lichidității sectorului bancar etc.), schimbul transfrontalier de informații; (viii) analize referitoare la activitatea Centralei Riscului de Credit și a Centralei Incidentelor de Plăți; (ix) alte spețe legate de funcționarea sistemului bancar.

Comitetul de administrare a rezervelor internaționale (CARI) reprezintă o structură permanentă, responsabilă pentru îndeplinirea, prin decizii de natură tactică, a obiectivelor strategice fixate de către Consiliul de administrație în domeniul administrării rezervelor internaționale. CARI este format din 11 membri și este condus de guvernatorul BNR. În conformitate cu atribuțiile stabilite de către Consiliul de administrație, comitetul analizează evoluția climatului economico-financiar global și formulează propuneri privind strategia de administrare a rezervelor, analizează încadrarea în limitele strategice și tactice și evaluează performanța lunară a portofoliilor, face recomandări privind implementarea de noi instrumente financiare și stabilește lista entităților cu care se pot derula tranzacții, a emitenților pentru plasamentele în hârtii de valoare, precum și a activelor acceptate pentru investire. CARI se reunește și ia decizii ori de câte ori evoluțiile de pe piețele financiare le impun, la convocarea președintelui sau, în lipsa acestuia, a vicepreședintelui.

Practicarea unui management prudent al rezervelor internaționale, care să nu pericliteze însă obiectivele BNR privind siguranța și lichiditatea investițiilor, într-un climat în care incertitudinile de natură geopolitică, economică și politică s-au manifestat în cursul anului 2018, a continuat să reprezinte obiectivul principal.

Comitetul de pregătire a trecerii la euro din cadrul BNR reprezintă o structură cu rol consultativ și de analiză a activității de pregătire a adoptării euro, funcționând ca un cadru formalizat de dezbateri, cu rol de suport al deciziilor băncii centrale în

procesul de aderare la Uniunea Economică și Monetară. În cursul anului 2018 au avut loc cinci ședințe ale Comitetului de pregătire a trecerii la euro, iar alte trei s-au desfășurat în primele cinci luni ale anului 2019. Temele abordate în cadrul reuniunilor au vizat subiecte precum: impactul MiFID II și MIFIR asupra sistemului bancar și autorităților naționale competente, comunicatul Comisiei Europene privind cadrul bugetar multianual 2021-2027, principalele coordonate ale ediției 2018-2021 a Programului de convergență al României, *Raportul de convergență* al Băncii Centrale Europene, aspecte principale și implicații pentru România ale ERM II, implicații microeconomice și macroeconomice ale adoptării euro, restricții și posibile soluții, Raportul de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro, scenarii privind impactul *Brexit*, cadrul financiar multianual post-2020.

Comitetul de risc a fost înființat în luna iunie 2018 și funcționează ca o structură permanentă și consultativă, aflată în subordinea Consiliului de administrație, cu scopul de a acorda asistență acestuia în supervizarea procesului de management al riscurilor în banca centrală.

Membrii Comitetului sunt directorii structurilor organizatorice a căror activitate presupune expertiză în gestionarea riscurilor semnificative pentru banca centrală, conducerea Comitetului fiind asigurată de guvernatorul BNR, în calitate de președinte, și de prim-viceguvernatorul BNR, în calitate de vicepreședinte. Comitetul de risc se întrunește cel puțin o dată pe trimestru sau ori de câte ori membrii acestuia consideră că este necesar.

Principalele atribuții ale Comitetului de risc sunt: (i) analizarea și avizarea cadrului de reglementare a procesului de management al riscurilor în BNR și monitorizarea implementării, respectării și aplicării acestuia; (ii) informarea corectă, completă și oportună a Consiliului de administrație privind riscurile la care este expusă banca centrală; (iii) formularea de recomandări în scopul îmbunătățirii performanțelor structurilor organizatorice din BNR în ceea ce privește managementul riscurilor asociate activităților gestionate; (iv) avizarea angajării instituției în noi proiecte specifice domeniului său de activitate, pe baza analizei riscurilor asociate acestora; (v) supervizarea situației generale, actualizate, a riscurilor și avizarea limitelor de expunere la riscuri, îndeosebi la cele semnificative, și a planurilor propuse pentru tratarea lor.

Comitetul de risc colaborează cu celelalte comitete din BNR și, în mod particular, cu Comitetul de audit, prin schimburi de informații referitoare la riscuri, pentru a se asigura corectitudinea și integralitatea analizelor de risc la nivelul băncii centrale.

Comitetul de audit funcționează ca o structură permanentă, care are rolul de a consolida cadrul de guvernanță corporativă implementat. Comitetul de audit este un organism independent față de conducerea executivă a BNR, fiind format din cei cinci membri ai Consiliului de administrație care nu fac parte din conducerea executivă a băncii centrale. Președintele și vicepreședintele Comitetului de audit sunt desemnați de Consiliul de administrație.

Comitetul de audit are rol consultativ și este constituit în scopul asistării Consiliului de administrație în realizarea responsabilităților sale de supervizare a proceselor de control intern, management al riscurilor și guvernanță ale băncii, precum și a mecanismelor sale de audit intern și extern. Comitetul de audit se întrunește cel puțin o dată pe trimestru și ori de câte ori este necesar.

În anul 2018, Comitetul de audit s-a reunit în nouă ședințe, dintre care două ocazionate de prezentarea situațiilor financiare ale auditorului extern. De asemenea, Comitetul a avizat rapoartele de activitate ale Direcției audit intern pentru anul 2017 și pentru semestrul I 2018, precum și Planul de audit pentru anul 2019.

În primul trimestru din anul 2019 a avut loc o singură ședință. În cadrul acesteia a fost prezentat și discutat Raportul de evaluare externă a calității funcției de audit intern și planul de măsuri pentru îndeplinirea recomandărilor. De asemenea, Comitetul de audit a analizat stadiul de implementare a recomandărilor din misiunile de audit intern, a avizat Raportul anual de activitate al Direcției audit intern pentru 2018 și a aprobat obiectivele Direcției audit intern pentru anul 2019.

Sistemul de control intern al BNR cuprinde, pe lângă Comitetul de audit, mai multe paliere de control, linii de apărare împotriva factorilor care pot afecta atingerea obiectivelor băncii.

Niveluri de control extern

Statutul BNR prevede două niveluri de control extern, respectiv: (i) auditorul extern, desemnat să auditeze situațiile financiare anuale ale BNR (inclusiv confirmarea stocului de aur prin participarea la procesul anual de inventariere) și (ii) Curtea de Conturi, care efectuează controlul ulterior asupra operațiunilor comerciale efectuate de banca centrală, care se reflectă în bugetul de venituri și cheltuieli și în situațiile financiare anuale, ceea ce înseamnă că atribuțiile de control ale acesteia nu se extind și asupra competențelor specifice ale BNR (cum ar fi politica monetară sau administrarea rezervelor internaționale).

Niveluri de control intern

Banca Națională a României are o abordare funcțională a administrării riscurilor, care constă în faptul că fiecare direcție din cadrul băncii este responsabilă cu identificarea, evaluarea și administrarea riscurilor asociate activităților și operațiunilor pe care le desfășoară. Procesul de administrare a riscurilor este o componentă a sistemului de control intern al BNR și reprezintă prima linie de apărare a băncii împotriva factorilor care pot amenința îndeplinirea obiectivelor și planurilor de acțiune stabilite. În acest scop, fiecare structură operațională aplică un set de proceduri de control operațional în domeniul său de activitate, în conformitate cu nivelul de toleranță la risc stabilit *ex ante* de către structurile de decizie. De asemenea, în cadrul BNR este pusă în practică abordarea cunoscută sub denumirea „zid chinezesc", prin care este asigurată, pe de o parte, segregarea între departamentele responsabile

cu elaborarea și, respectiv, implementarea politicii monetare, iar pe de altă parte, între acestea și cele care îndeplinesc alte funcții statutare.

A doua linie de apărare este funcțională pe anumite segmente de activitate, care au expunere financiară cu nivel ridicat de risc, de exemplu administrarea rezervelor internaționale, care monitorizează respectarea limitelor de risc aprobate de către conducerea executivă a băncii și raportează eventualele încălcări. În cadrul acestei linii de apărare, un rol important revine comitetelor decizionale/consultative de specialitate care funcționează în cadrul BNR – Comitetul de administrare a rezervelor internaționale, Comitetul de politică monetară și Comitetul de supraveghere.

Independent de monitorizarea riscurilor de către structurile operaționale, Direcția audit intern, care funcționează ca linie de apărare distinctă, examinează ansamblul controalelor implementate și stabilește dacă acestea sunt concepute și funcționează în mod adecvat, astfel încât să asigure credibilitatea și integritatea informațiilor financiare și operaționale, eficacitatea activităților desfășurate, protecția activelor, conformitatea cu prevederile legale și contractuale aplicabile.

Activitatea de audit intern are ca scop să furnizeze instituției servicii de asigurare și consiliere independente și obiective, cu privire la gradul de control al operațiunilor, urmărind să antreneze îmbunătățirea acestora și să adauge valoare. În acest sens, auditul intern sprijină banca în atingerea obiectivelor sale, evaluând într-o manieră sistematică și metodică procesele de management al riscurilor, control și guvernanță.

În anul 2018, Direcția audit intern a finalizat 40 de misiuni, în cadrul cărora au fost formulate propuneri de îmbunătățire și întărire a sistemului de control intern, management al riscurilor și guvernanță, contribuind la optimizarea proceselor auditate și la creșterea eficacității sistemului de control intern al acestora.

În perioada octombrie-decembrie 2018, firma Deloitte Audit SRL a desfășurat o misiune de evaluare externă a funcției de audit intern din cadrul BNR. Cu această ocazie evaluatorul extern a constatat faptul că activitatea Direcției audit intern este „general conformă" cu standardele Institutului Auditorilor Interni (IIA) pentru practica profesională a Auditului Intern, care este cel mai înalt rating oferit de IIA, cu Codul de Etică IIA, cu Manualul Comitetului de audit intern al Sistemului European al Băncilor Centrale (Manualul IAC), precum și cu statutul Direcției audit intern, cu politicile, procedurile și regulamentele aferente.

Activitatea de audit intern în BNR se desfășoară integrat în cadrul SEBC, în anul 2018 desfășurându-se două misiuni de audit inițiate și coordonate de substructuri ale Comitetului Auditorilor Interni, structură a SEBC cu responsabilități în sfera auditului intern.

O constantă a activității de audit intern în BNR o reprezintă pregătirea profesională continuă, preocuparea permanentă de a obține certificări naționale și internaționale în domeniu. În activitatea sa, Direcția audit intern aplică standardele internaționale

din Cadrul Internațional de Practici Profesionale privind Activitatea de Audit Intern, emis de Institutul Auditorilor Interni, și metodologia de lucru prevăzută de Manualul de audit intern al BNR și în Manualul IAC, și implementează consecvent cele mai bune practici în domeniu, inclusiv referitoare la auditul IT&C, securitatea și reziliența cibernetică.

Guvernanța corporativă a unor întreprinderi publice

Banca Națională a României exercită – în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanța corporativă a întreprinderilor publice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 111/2016, cu modificările și completările ulterioare – competențele de autoritate publică tutelară pentru regiile autonome care funcționează pe bază de gestiune economică și autonomie financiară în subordinea băncii centrale: Imprimeria Băncii Naționale a României și Monetăria statului.

Acestea sunt întreprinderi publice care desfășoară activități de interes național și contribuie la realizarea atribuției Băncii Naționale a României privind emiterea însemnelor monetare, sub formă de bancnote și monede, ca mijloace legale de plată pe teritoriul țării, astfel încât să fie asigurat necesarul de numerar în strictă concordanță cu necesitățile reale ale circulației bănești. Informații relevante din perspectiva activității de guvernanță corporativă a celor două regii autonome sunt disponibile pe *website*-ul băncii centrale, în cadrul Secțiunii „BNR – Autoritate publică tutelară".

2. Relația BNR cu Parlamentul României și cu alte instituții ale statului

Pe linia comunicării instituționale, Banca Națională a României întreține un dialog constant cu Parlamentul României, colaborarea constând, în principal, în:

(i) elaborare de puncte de vedere asupra unor proiecte de acte normative la solicitarea directă a comisiilor parlamentare sau, indirect, la cererea unor inițiatori (MFP, ANPC, alte autorități publice), a Administrației Prezidențiale sau a Ministerului pentru Relația cu Parlamentul în vederea definitivării poziției cu privire la respectivele proiecte legislative. Potrivit art. 3 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR, autoritățile publice centrale solicită avizul băncii centrale pentru proiectele de acte normative care privesc domeniile în care aceasta are atribuții;

(ii) formulare de puncte de vedere, realizare de materiale sau participare la discuții/ reuniuni ale comisiilor permanente ale celor două Camere ale Parlamentului pe tematici din sfera de activitate a BNR (politică monetară, stabilitate financiară, rezoluție bancară, afaceri europene, sisteme de plăți);

(iii) realizare și transmitere de materiale în cadrul procedurii parlamentare de exercitare a controlului din perspectiva respectării principiilor subsidiarității și proporționalității de către proiectele de acte legislative ale Uniunii Europene;

(iv) transmitere de opinii și participare la reuniuni ale comisiilor permanente ale celor două Camere ale Parlamentului, în cadrul procedurii parlamentare privind analiza proiectelor de acte elaborate de instituțiile Uniunii Europene;

(v) transmiterea către președinții celor două Camere ale Parlamentului și către comisiile economice nu doar a *Raportului anual* (obligație statutară), ci și a *Raportului asupra inflației* și a *Raportului asupra stabilității financiare* – două dintre principalele instrumente de comunicare ale băncii centrale, în care sunt explicate acțiunile acesteia în vederea asigurării stabilității prețurilor și a celei financiare;

(vi) elaborare de materiale pentru pregătirea unor evenimente organizate de Parlament sau la care participă reprezentanți ai acestuia;

(vii) răspunsuri la interpelări punctuale adresate BNR de senatori sau deputați.

În data de 29 martie 2018, membrii Consiliului de administrație al BNR au participat, la invitația Comisiei economice, industrii și servicii a Senatului României, la întrunirea care a avut ca temă evoluția inflației și implicațiile pentru economia României, în cadrul căreia guvernatorul BNR a prezentat o analiză a evoluției inflației, perspectivele acesteia și s-a răspuns întrebărilor adresate.

Totodată, în luna martie 2018, BNR a răspuns pe larg scrisorii primite din partea președintelui Camerei Deputaților, prin care se solicitau explicații cu privire la evoluția recentă a inflației, a ratelor dobânzilor și a cursului de schimb. Evoluția inflației și perspectivele acesteia au fost, de asemenea, discutate în cadrul întâlnirilor la care conducerea BNR a fost invitată de Președintele României și, respectiv, de președintele Camerei Deputaților, în cursul lunilor aprilie și mai 2018.

În data de 12 februarie 2019, membrii Consiliului de administrație al BNR au participat, la invitația comună a Comisiei economice, industrii și servicii și a Comisiei de buget, finanțe, activitate bancară și piață de capital din Senatul României și cu participarea președintelui Senatului, la întrunirea care a avut ca temă indicele ROBOR și aspecte privind eficiența operațională a sectorului bancar și nivelul intermedierii financiare abordate în *Raportul asupra stabilității financiare*, ediția din decembrie 2018.

De asemenea, în luna martie 2019, în cadrul întâlnirii la care a fost invitată de către președintele Camerei Deputaților, conducerea BNR a prezentat evaluarea instituției privind impactul măsurilor instituite de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 asupra sistemului financiar și a economiei în general.

Pe parcursul anului 2018 și în prima parte din 2019, Banca Națională a României a avut un nivel de implicare ridicat în formularea unor puncte de vedere fundamentate, referitoare la o serie de inițiative legislative cu impact asupra sectorului bancar.

Astfel, în contextul propunerii legislative pentru abrogarea alin. (4) al art. 1 din Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite, Banca Națională a României a transmis Comisiei economice, industrii și servicii a Senatului României că nu susține această propunere legislativă întrucât modificarea prevederilor privind aplicabilitatea dării în plată

asupra creditelor acordate prin programul guvernamental „Prima casă" comportă anumite neclarități și este în măsură să genereze o serie de efecte negative asupra instituțiilor de credit.

În ceea ce privește propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, implicarea BNR s-a materializat prin transmiterea către ANPC, MFP și comisiile de specialitate ale Camerei Deputaților (Comisia pentru politică economică, reformă și privatizare, Comisia juridică, de disciplină și imunități și Comisia pentru buget, finanțe și bănci) a unei propuneri de metodologie pentru determinarea plafoanelor care ar putea fi aplicate ratei DAE în cazul instituțiilor de credit. La începutul anului 2019, atât această propunere legislativă, cât și alte două proiecte, referitoare la eliminarea caracterului executoriu al contractelor de credit și limitarea valorii recuperabile aferente creanțelor vândute, au fost declarate neconstituționale în urma evaluării realizate de către Curtea Constituțională.

În urma analizei proiectului Ordonanței de urgență a Guvernului privind implementarea programului guvernamental „gROwth – Contul individual de economii Junior Centenar", Banca Națională a României a comunicat o serie de observații asupra conținutului și formei acestuia, în esență apreciind că proiectul nu este de natură să aducă atingere stabilității financiare a țării.

Finalul anului 2018 a fost marcat de adoptarea proiectului de Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 114 din 28 decembrie 2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene. Pe această problematică, BNR a înaintat Guvernului, la sfârșitul anului 2018, în regim de urgență, un studiu preliminar asupra impactului prevederilor din articolele de interes, și anume cele din Capitolul IV – Instituirea taxei pe activele instituțiilor financiar bancare – taxa pe lăcomie. Ulterior, Banca Națională a României a aprofundat analiza asupra efectelor variantei finale a OUG nr. 114/2018 și a prezentat rezultatele în ședințele Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială din 4 februarie 2019 și 18 februarie 2019. Modificările aduse ulterior prin intermediul OUG nr. 19/2019 au diminuat semnificativ efectele inițiale pronunțat negative ale OUG nr. 114/2018.

O altă linie de colaborare cu forul legislativ derivă din poziția României de stat membru al Uniunii Europene, la solicitarea Parlamentului asigurându-se participarea la lucrările unor comisii (Comisia pentru buget, finanțe, activitate bancară și piață de capital, Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări, Comisia pentru politică economică, reformă și privatizare, Comisia pentru afaceri europene, Comisia economică, industrii și servicii din Senatul României sau Camera Deputaților) sau transmiterea de materiale în cadrul procedurii parlamentare de exercitare a controlului privind respectarea principiului subsidiarității și proporționalității de către proiectele de acte legislative ale Uniunii Europene, fiind comunicat punctul de vedere al Băncii Naționale a României referitor la: (i) pachetul legislativ european privind administratorii de credite, cesionarii și executarea garanțiilor, propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a

Regulamentului (UE) 575/2013 în ceea ce privește acoperirea minimă a pierderilor pentru expunerile neperformante; (ii) propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind emiterea de obligațiuni garantate și supravegherea publică a obligațiunilor garantate și de modificare a Directivelor 2009/65/CE și 2014/59/UE; (iii) *Raportul privind mecanismul de alertă 2018*; (iv) propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind facilitarea distribuției transfrontaliere a fondurilor de plasament colectiv și de modificare a Regulamentelor (UE) 345/2013 și (UE) 346/2013; (v) propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind furnizorii europeni de finanțare participativă (ECSP) pentru întreprinderi; (vi) propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2014/65/UE privind piețele instrumentelor financiare; (vii) propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind legea aplicabilă efectelor față de terți ale cesiunilor de creanțe; (viii) propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentelor (UE) 596/2014 și (UE) 2017/1129 în ceea ce privește promovarea utilizării piețelor de creștere pentru IMM; (ix) propunerea de Regulament al Consiliului de extindere la statele membre neparticipante a aplicării Regulamentului (UE) de instituire a unui program de schimb, asistență și formare profesională pentru protecția monedei euro împotriva falsificării pentru perioada 2021-2027 (programul „Pericles IV"); (x) propunerea de modificare a Regulamentului (CE) nr. 924/2009 în ceea ce privește anumite comisioane pentru plățile transfrontaliere efectuate în interiorul Uniunii și comisioanele de conversie monetară.

Alte două opinii au fost emise de către BNR, în urma solicitării Comisiei economice, industrii și servicii din cadrul Senatului României, și au vizat propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind instituirea unei Funcții europene de stabilizare a investițiilor, respectiv propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului cu privire la titlurile garantate cu obligațiuni suverane. În primul caz, BNR a transmis că, având în vedere interconexiunile strânse pe care România le are cu statele din zona euro, o astfel de inițiativă ar putea avea externalități pozitive asupra țării noastre. Referitor la cel de-al doilea caz, opinia BNR a fost că, deși printr-o astfel de schemă se diminuează probabilitatea de înregistrare a unor pierderi masive de către bănci, orice formă de securitizare ar trebui adoptată cu precauție, în contextul unui grad ridicat de corelare a piețelor financiare.

În afara domeniilor menționate, tematicile proiectelor de acte normative asupra cărora Parlamentul, inițiatorii, Administrația Prezidențială sau Guvernul au solicitat băncii centrale puncte de vedere în 2018 și prima parte a anului 2019 (inclusiv cele de transpunere în legislația națională a unor directive europene) s-au referit la: (i) Statutul BNR; (ii) OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului; (iii) operațiunile de leasing și societățile de leasing; (iv) înființarea Fondului Suveran de Dezvoltare și Investiții; (v) înființarea, organizarea și funcționarea Băncii de Dezvoltare a României S.A.; (vi) înființarea, organizarea și funcționarea Comisiei Naționale de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro; (vii) modificarea și completarea dispozițiilor legale referitoare la utilizarea sistemelor moderne de plată; (viii) regimul metalelor prețioase și al pietrelor prețioase în

România; (ix) organizarea și funcționarea Băncii de Export-Import a României – EximBank S.A.; (x) reglementarea creanțelor cesionate; (xi) *holding*-urile; (xii) implementarea programului „Investește în tine"; (xiii) prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului; (xiv) guvernanța corporativă a întreprinderilor publice; (xv) pensiile ocupaționale; (xvi) măsuri pentru protejarea patrimoniului Muzeului Național Filatelic; (xvii) repatrierea rezervelor de aur deținute în străinătate; (xviii) stimularea economisirii și creditării în sistem colectiv pentru domeniul locativ; (xix) ajutorul de stat.

Totodată, au fost solicitate BNR opinii punctuale cu privire la motivația tehnică a majorării ratei dobânzii de politică monetară, rata inflației în România, implementarea OUG nr. 52/2016 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile, implementarea unor directive europene (Directiva 2014/92 UE privind comparabilitatea comisioanelor aferente conturilor de plăți, schimbarea conturilor de plăți și accesul la conturile de plăți cu servicii de bază, Directiva 2015/849 UE privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului și Directiva 2013/11 UE privind soluționarea alternativă a litigiilor în materie de consum), impunerea de către banca centrală a unor condiții suplimentare pentru accesul persoanelor expuse politic la servicii oferite de instituțiile de credit.

Colaborarea dintre banca centrală și Parlamentul României și cu alte autorități ale statului se realizează prin formularea scrisă de puncte de vedere și răspunsuri la întrebări punctuale, transmiterea unor documente informative solicitate sau prin participarea la dezbateri, aceasta din urmă fiind asigurată la diferite niveluri de reprezentare, în funcție de tematică (membri ai Consiliului de administrație, economist-șef, consilieri, director/director adjunct, experți).

Banca Națională a României dezvoltă relații de cooperare instituțională și cu Guvernul României, cu respectarea prevederilor Legii nr. 312/2004 și a celor privind băncile centrale din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, scopul acestui dialog fiind îmbunătățirea coerenței mixului de politici economice, de natură să asigure predictibilitate și dezvoltare durabilă a țării. Conlucrarea permanentă dintre Banca Națională a României și Ministerul Finanțelor Publice este cunoscută și se desfășoară nu doar în cadrul Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială, ci și prin participarea unor experți ai BNR la ședințele Comisiei de planificare a fluxurilor financiare ale Trezoreriei statului și prin sprijinul acordat de BNR în procesul de emisiune de obligațiuni pe piețele internaționale de capital sau în cel de elaborare a Programului de convergență al României. Un alt cadru formal în care se manifestă colaborarea instituțională cu Guvernul României îl reprezintă Comisia Națională de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro, BNR contribuind la elaborarea Raportului de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro.

3. Evoluții organizatorice

În contextul modificărilor la nivel organizatoric survenite în ultimii ani și determinat de necesitatea unei îmbunătățiri a modului de organizare a activităților derulate la nivelul băncii, Banca Națională a României a demarat proiectul de implementare a sistemului de gestiune a proceselor.

În cadrul acestui demers, pe parcursul anului 2018 Direcția resurse umane a desfășurat o serie de activități în vederea identificării proceselor structurilor organizatorice ale băncii, în viitoarele etape urmând a se realiza cartografierea acestora și definirea arhitecturii, respectiv a modelului de guvernanță a acestor procese în acord cu principalele atribuții ale băncii centrale.

3.1. Managementul resurselor umane

Activități de modificare și reorganizare a structurilor organizatorice

Pe parcursul anului 2018, Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României a aprobat o serie de schimbări la nivelul structurilor organizatorice ale instituției, prin care s-au urmărit atât acoperirea unor noi arii de activitate, cât și eficientizarea și dezvoltarea unor activități existente.

Schimbările intervenite s-au concretizat în înființarea de noi structuri organizatorice și subdiviziuni ale acestora, precum și în transformarea unor structuri organizatorice existente.

Argumentele care au stat la baza modificării structurii organizatorice s-au referit, în principal, la:

(i) implementarea noilor reglementări adoptate la nivelul Uniunii Europene privind tranzacțiile cu instrumente financiare (aferente pieței monetare și valutare) și plățile, precum și protecția datelor cu caracter personal, concretizate în:

a) înființarea Direcției monitorizare a infrastructurilor pieței financiare și a plăților, prin transformarea Compartimentului reglementare și monitorizare a sistemelor de plăți și sistemelor de decontare;

b) desemnarea unui responsabil cu protecția datelor cu caracter personal la nivelul Băncii Naționale a României, în aplicarea Regulamentului (UE) 2016/679;

(ii) extinderea activității de rezoluție prin monitorizarea operaționalizării deciziilor privind planificarea și implementarea rezoluției, la nivelul instituțiilor de credit, prin înființarea Serviciului monitorizarea implementării măsurilor de asigurare a soluționării instituțiilor de credit în cadrul Direcției rezoluție bancară;

(iii) abordarea unitară a activității privind achizițiile, rezultată în desființarea Serviciului standardizare și normare consumuri și transferul activității la Direcția achiziții;

(iv) eficientizarea activității privind deplasările, prin înființarea Biroului de deplasări în cadrul Serviciului organizare evenimente și protocol din cadrul Direcției secretariat și relații cu publicul.

Fluctuația de personal înregistrată în anul 2018 a fost de 4,5 la sută, numărul salariaților din Banca Națională a României fiind la 31 decembrie 2018 de 2 013 persoane, față de 1 946 de salariați la sfârșitul anului 2017.

Pe parcursul anului 2018, în Banca Națională a României au fost derulate procese de recrutare pentru un număr de 361 de posturi vacante în centrală și rețeaua teritorială, pentru care au aplicat 1 192 de candidați, dintre care 228 au fost admiși.

În același timp, 92 de salariați au fost promovați în funcții superioare de execuție, iar 30 în funcții de conducere.

Perfecționarea profesională a personalului Băncii Naționale a României

În anul 2018, programele de perfecționare profesională în țară și în străinătate au înregistrat 1 604 participări la forme de perfecționare profesională, la care au participat 858 de angajați (1 337 participări în țară și 267 în străinătate).

Formele de pregătire profesională desfășurate în țară s-au concretizat în:

- sesiuni de conștientizare a riscurilor specifice domeniului securității cibernetice pentru salariații Băncii Naționale a României, susținute de lectori interni;
- sesiuni de pregătire profesională susținute de lectori externi pentru o parte dintre salariații băncii, referitoare la managementul proceselor de afaceri, magnitudinea și impactul pozitiv resimțit la nivelul activității desfășurate ca urmare a trecerii la o abordare procesuală, concomitent cu oferirea unei perspective practice, aplicate, a noțiunilor specifice domeniului și metodologiilor aplicate;
- cursuri specifice activității desfășurate de structurile organizatorice din Banca Națională a României.

Formele de perfecționare profesională desfășurate în străinătate s-au concretizat în:

- seminarii de specialitate în principalele domenii de activitate ale băncilor centrale, oferite atât de furnizori tradiționali de *training* (BCE, FMI, Banca Mondială, Joint Vienna Institute, BRI, Center of Excellence in Finance), cât și de centrele de perfecționare ale unor bănci centrale (Banca Angliei, Banca Franței, Deutsche Bundesbank, Banca Elveției);
- programe de *leadership* organizate în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Mecanismului unic de supraveghere.

3.2. Tehnologia informației

În cursul anului 2018 a fost elaborată și aprobată noua versiune a Strategiei de informatizare a Băncii Naționale a României. Definirea direcțiilor principale care stau la baza continuării procesului de informatizare a proceselor și activităților de business ale instituției contribuie la dezvoltarea unui sistem informatic performant, omogen, sigur și ușor administrabil, fiind permise totodată planificarea și optimizarea resurselor

financiare, umane și logistice implicate. Pe parcursul procesului de actualizare a Strategiei de informatizare s-a urmărit asigurarea unei cât mai bune alinieri a direcțiilor de dezvoltare a sistemului informatic la obiectivele strategice de business ale instituției.

Au fost identificate următoarele direcții principale de dezvoltare a sistemului informatic și de comunicații al Băncii Naționale a României pentru perioada următoare:

- alinierea la tendințele curente din domeniul IT și adoptarea tehnologiilor de actualitate, asigurând în prealabil analiza gradului în care acestea adresează necesități de business, a costurilor și beneficiilor raportate la situația curentă, respectiv a resurselor financiare disponibile;
- actualizarea permanentă a infrastructurii informatice și de comunicații în scopul menținerii unei capacități tehnologice adecvate de susținere a proceselor instituționale de business, asigurării compatibilității cu infrastructurile tehnice ale entităților naționale și internaționale cu care BNR derulează proiecte comune;
- îmbunătățirea continuă a cadrului de guvernanță și a măsurilor tehnice și organizatorice destinate minimizării riscurilor de securitate IT și cibernetică;
- creșterea nivelului de disponibilitate, de continuitate și de reziliență cibernetică a activităților critice de business, asigurat de infrastructura IT;
- reducerea sau optimizarea costurilor asociate achiziționării și operării infrastructurii IT și de comunicații, în funcție de resursele financiare disponibile;
- consolidarea permanentă a infrastructurii IT existente în scopul standardizării și simplificării arhitecturii, creșterii productivității activităților de administrare și monitorizare, respectiv optimizării costurilor asociate;
- identificarea și implementarea unor soluții informatice personalizate în vederea susținerii proceselor de business specifice care se derulează la nivelul structurilor organizatorice ale BNR, în scopul eficientizării activității acestora;
- continuarea implementării și popularizării soluțiilor tehnice destinate facilitării activităților de colaborare și de accesare de la distanță a resurselor sistemului informatic;
- îmbunătățirea permanentă a cadrului de guvernanță IT și alinierea la bunele practici existente în domeniu;
- asigurarea unui nivel adecvat al resurselor umane de specialitate IT (număr, grad de specializare, nivel de pregătire profesională), în scopul gestionării corespunzătoare a riscurilor asociate disponibilității și continuității activităților critice, în concordanță cu cerințele de business.

În cursul anului 2018 au fost derulate și finalizate o serie de proiecte informatice care au avut drept scop eficientizarea activității în cadrul instituției, respectarea cerințelor formulate de organismele interne și internaționale și optimizarea performanței în exploatare a sistemelor informatice, după cum urmează:

- extinderea funcționalităților sistemului informatic RAPDIR în vederea colectării de noi indicatori financiari și validării, prelucrării și extragerii situațiilor finale pe baza informațiilor colectate;

- lansarea în exploatare a sistemului SIRBNR migrat pe platforma tehnologică Oracle 12c și extinderea acestuia în vederea colectării și prelucrării de noi indicatori financiari în conformitate cu Standardele internaționale de raportare financiară IFRS 9;
- extinderea și actualizarea sistemului BNR pentru raportări ITS de supraveghere conform noilor versiuni de cadre de raportare publicate de Autoritatea Bancară Europeană;
- actualizarea sistemului informatic CRC ca urmare a modificării Regulamentului nr. 2/2012 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a CRC;
- extinderea sistemului informatic CASH BNR prin lansarea în exploatare a modulului de generare automată și transfer electronic în Oracle eBS a notelor contabile pentru operațiunile cu numerar, precum și a unui modul nou de evidență bancnote expertizate;
- lansarea în exploatare a interfeței automate între sistemul integrat de procesare a tranzacțiilor *Straight Through Processing* și sistemul Oracle eBS;
- actualizarea Sistemului Informatic Integrat al Achizițiilor (SIIA-BNR) prin extinderea soluției informatice existente cu scopul de a asigura separarea procesului de achiziție de procesul de înregistrare contabilă a cheltuielilor și pentru simplificarea procesului de finalizare a planificării.

Pe parcursul anului 2018 au continuat activitățile din cadrul Programului de internalizare a sistemelor ReGIS și SaFIR, având ca obiectiv principal reluarea operării tehnice a celor două sisteme de plăți de către Banca Națională a României. Noua infrastructură tehnică a fost operaționalizată cu succes în data de 19 martie 2018, conform planificării.

Ulterior lansării în producție, a fost asigurată monitorizarea strictă a sistemelor în vederea asigurării standardelor de disponibilitate și siguranță în funcționare, caracteristice sistemelor de plăți.

Rețeaua SAN (*storage area network*), destinată interconectării dispozitivelor de stocare din infrastructura informatică a BNR, a beneficiat de un complex program de modernizare în scopul asigurării unor parametri tehnico-funcționali aliniați necesităților actuale. Astfel, au fost achiziționate echipamente și componente destinate îmbunătățirii performanțelor rețelei SAN, cu ajutorul cărora au fost extinse capacitatea de stocare și facilitățile de protecție a datelor.

În vederea îmbunătățirii gradului de protecție a sistemului informatic al instituției împotriva amenințărilor din spațiul cibernetic, Consiliul de administrație a aprobat constituirea în cadrul Direcției servicii informatice a Serviciului securitate IT&C, alcătuit din personal specializat în monitorizarea și filtrarea continuă a alertelor de securitate, determinarea impactului incidentelor de securitate cibernetică, limitarea efectelor acestora, colectarea evidențelor și restaurarea sistemelor afectate.

Au fost întocmite și ulterior operaționalizate noi proceduri de securitate privind configurarea securizată a sistemelor de operare pentru servere, stații de lucru,

echipamente de comunicații, baze de date. Procesul de actualizare tehnologică a echipamentelor dedicate securității cibernetice a avut în vedere evoluția ascendentă a amenințărilor și incidența atacurilor de tip APT (*Advanced Persistent Threat*). De asemenea, a fost demarat procesul de conștientizare asupra riscurilor de securitate IT și cibernetice la nivelul întregului personal BNR.

Pe parcursul anului 2018 au fost realizate o serie de proiecte cu caracter tehnic, având drept scop modernizarea, optimizarea și creșterea disponibilității sistemului informatic al BNR. Totodată, a continuat procesul de înlocuire a tehnicii de calcul uzate și de uniformizare a versiunilor pachetelor *software* pentru uz general.

Organigrama Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2018

CONSILIUL DE

Guvernator

- Comitetul de politică monetară
- Comitetul de supraveghere
- Comitetul de administrare a rezervelor internaționale

Viceguvernator **Liviu Voinea**

DIRECȚIA MODELARE ȘI PROGNOZE MACROECONOMICE

- Serviciul modele de prognoză macroeconomică
- Serviciul modele de evaluare macroeconomică

DIRECȚIA STABILITATE FINANCIARĂ

- Serviciul politici macroprudențiale
- Serviciul monitorizare riscuri sistemice
- Serviciul evaluări cantitative

DIRECȚIA RELAȚII INTERNAȚIONALE

- Serviciul sistemul bancar european
- Serviciul sistemul financiar internațional
- Serviciul analiza conjuncturii financiare internaționale

DIRECȚIA REZOLUȚIE BANCARĂ

- Serviciul coordonare strategii și politici de rezoluție
- Serviciul pregătire și implementare decizii de rezoluție
- Serviciul monitorizarea implementării măsurilor de asigurare a soluționării instituțiilor de credit

DIRECȚIA SECRETARIAT ȘI RELAȚII CU PUBLICUL

- Serviciul evidență documente, expediție și registratură
- Serviciul arhivă, bibliotecă și diseminare publicații
- Serviciul informare publică și documentare
- Serviciul organizare evenimente și protocol

DIRECȚIA MONITORIZARE A INFRASTRUCTURILOR PIEȚEI FINANCIARE ȘI A PLĂȚILOR

- Serviciul monitorizare a infrastructurilor pieței financiare
- Serviciul monitorizare a plăților și a instrumentelor de plată

Prim-viceguvernator **Florin Georgescu**

DIRECȚIA REGLEMENTARE ȘI AUTORIZARE

- Serviciul reglementare activități financiare și instituții financiare nebancare
- Serviciul reglementare contabilă și valutară
- Serviciul autorizare
- Serviciul reglementare prudențială bancară 1
- Serviciul reglementare prudențială bancară 2

DIRECȚIA SUPRAVEGHERE

- Serviciul inspecție I
- Serviciul inspecție II
- Serviciul inspecție III
- Serviciul evaluare a sistemului bancar, metodologie și proceduri de supraveghere
- Serviciul inspecție instituții financiare nebancare și instituții de plată
- Serviciul monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului

DIRECȚIA EMISIUNE, TEZAUR ȘI CASIERIE

- Serviciul emisiune
- Serviciul gestionarea numerarului
- Serviciul tezaurul central
- Serviciul coordonare procesare numerar

DIRECȚIA PLĂȚI

- Serviciul administrare ReGIS
- Serviciul depozitare și decontare instrumente financiare
- Serviciul procesare mesaje financiare
- Serviciul administrare TARGET2
- Serviciul continuitate operațională

DIRECȚIA CONTABILITATE

- Serviciul contabilitate operațională și norme contabile proprii
- Serviciul contabilitatea administrației proprii – financiar
- Serviciul contabilitatea administrației proprii – patrimoniu

DIRECȚIA PATRIMONIU ȘI INVESTIȚII

- Serviciul investiții
- Serviciul patrimoniu mobiliar
- Serviciul patrimoniu imobiliar și administrare

Notă:
Corespondența culorilor arată coordonarea structurilor

*) Direcția audit intern este subordonată funcțional Comitetului de audit și administrativ guvernatorului Băncii Naționale a României

ADMINISTRAȚIE

Comitetul de audit

Mugur Isărescu

DIRECȚIA AUDIT INTERN*

- Serviciul audit general 1
- Serviciul audit general 2

CANCELARIA BNR

- Cabinetele conducerii executive și managementul documentelor
- Serviciul proiecte strategice
- Corpul de control al Guvernatorului
- Serviciul secretariat al CA al BNR
- Serviciul managementul și protecția informațiilor
- Serviciul administrare sisteme informatice speciale și protecția datelor cu caracter personal
- Serviciul coordonare rețea teritorială

Viceguvernator **Eugen Nicolăescu**

DIRECȚIA STATISTICĂ

- Serviciul statistică monetară și financiară
- Serviciul balanța de plăți
- Serviciul raportări statistice directe
- Serviciul procesare date statistice
- Serviciul administrare date SIRBNR
- Serviciul statistica riscului de credit

DIRECȚIA SERVICII INFORMATICE

- Serviciul sisteme informatice
- Serviciul administrare rețele
- Serviciul suport informatic
- Serviciul securitate IT&C

DIRECȚIA TEHNICĂ ȘI MENTENANȚĂ

- Serviciul tehnic mentenanță imobile
- Serviciul tehnic mentenanță utilaje, echipamente și instalații
- Serviciul mentenanță administrativă și utilități

DIRECȚIA ACHIZIȚII

- Serviciul organizare proceduri achiziții
- Serviciul metodologie-contractări
- Serviciul programare-monitorizare
- Serviciul gestiuni și achiziții directe

DIRECȚIA JURIDICĂ

- Serviciul avizare și documentare juridică
- Serviciul contencios și asistență contractuală
- Serviciul drept european și internațional

CENTRUL DE PERFECȚIONARE PROFESIONALĂ ȘI ACTIVITĂȚI SOCIALE

- Serviciul suport al organizării perfecționării profesionale
- Serviciul activități sociale
- Serviciul activități auxiliare
- Serviciul cantina salariaților
- Unități de perfecționare profesională și activități sociale

DIRECȚIA MUZEU ȘI EDUCAȚIE FINANCIARĂ

- Muzeul Băncii Naționale a României
- Serviciul educație financiară

SUCURSALE REGIONALE ȘI AGENȚII

DIRECȚIA POLITICĂ MONETARĂ

- Serviciul analiză și strategie de politică monetară
- Serviciul administrarea lichidității

DIRECȚIA OPERAȚIUNI DE PIAȚĂ

- Serviciul operațiuni de politică monetară
- Serviciul operațiuni cu Trezoreria
- Serviciul administrarea rezervelor internaționale
- Serviciul execuția operațiunilor de piață
- Serviciul gestiunea riscului financiar aferent administrării rezervelor internaționale

DIRECȚIA STUDII ECONOMICE

- Serviciul analiză economică și prognoze pe termen scurt
- Serviciul publicații
- Serviciul traducere și editare

DIRECȚIA COMUNICARE ȘI MULTIMEDIA

- Serviciul relații mass-media
- Serviciul intranet și comunicare internă
- Serviciul comunicare *online*
- Serviciul suport multimedia

DIRECȚIA RESURSE UMANE

- Serviciul organizare și planificare
- Serviciul management resurse umane
- Serviciul perfecționare profesională și dezvoltarea carierei

DIRECȚIA BUGET ȘI ANALIZĂ FINANCIARĂ

- Serviciul buget și analiză financiară
- Serviciul control financiar preventiv
- Serviciul monitorizare riscuri

DIRECȚIA PROTECȚIA VALORILOR

- Serviciul managementul situațiilor de urgență și continuitatea activității
- Serviciul protecție internă
- Serviciul transport special
- Serviciul sisteme de securitate
- Serviciul transport și mentenanță

Capitolul 18

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2018

1. Considerații generale

Conform prevederilor Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, începând cu exercițiul financiar aferent anului 2005 Banca Națională a României aplică standardele internaționale de contabilitate utilizate de băncile centrale naționale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, pentru care a emis norme proprii în baza reglementărilor europene[222].

Statutul Băncii Naționale a României prevede că obiectivul fundamental al băncii centrale îl constituie asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Prin acțiunile sale, Banca Națională a României implementează politica monetară adecvată realizării obiectivului său fundamental și asigură îndeplinirea celorlalte atribuții prevăzute de lege, fără a urmări performanțe de ordin comercial cum ar fi maximizarea profitului. Totuși, în activitatea băncii centrale există o preocupare permanentă pentru utilizarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, inclusiv prin limitarea cheltuielilor proprii de funcționare. În anul 2018, cheltuielile operaționale totale ale Băncii Naționale a României (cheltuieli totale exclusiv cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluare) au scăzut cu 11 la sută față de anul anterior, iar cele de funcționare au fost cu circa 10 la sută sub nivelul bugetat. De asemenea, raportul între cheltuielile de funcționare și veniturile totale s-a menținut constant în 2018, la 13,5 la sută.

Rezultatul financiar înregistrat la 31 decembrie 2018 a fost profit în sumă de 1 183 363 mii lei, de 6 ori mai mare decât cel înregistrat în anul anterior (186 715 mii lei), ca urmare a următoarelor evoluții:

- înregistrarea unui profit operațional în sumă de 1 495 698 mii lei, cu 58 la sută peste profitul operațional al anului anterior (946 889 mii lei);
- înregistrarea de cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluare aferente activelor și pasivelor în valută în sumă de 313 795 mii lei, cu 59 la sută mai mici decât suma consemnată la 31 decembrie 2017 (760 174 mii lei);
- înregistrarea de venituri nete din reevaluarea construcțiilor și terenurilor la 31 decembrie 2018, în sumă de 1 460 mii lei.

[222] Orientarea BCE/2016/34.

2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară

Pe parcursul primelor șapte luni ale anului 2018, Banca Națională a României a absorbit excedentul net de lichiditate din sistemul bancar prin intermediul depozitelor la termen și al facilității de depozit, pentru ca, ulterior, în contextul reinstalării temporare a unui deficit net de lichiditate pe piața monetară, să predomine injecțiile de rezerve efectuate de banca centrală prin operațiuni *repo*.

Rezultatul final aferent operațiunilor de politică monetară pentru anul 2018 a fost pierdere în sumă de 96 174 mii lei, de 3 ori peste nivelul consemnat în 2017 (28 509 mii lei).

Structura bilanțieră sintetică la 31 decembrie 2018 (Tabel 18.1) evidențiază următoarele aspecte:

- 98,9 la sută din totalul activelor sunt active externe;
- 16,4 la sută din totalul pasivelor reprezintă disponibilități atrase de Banca Națională a României de la instituțiile de credit sub forma rezervelor minime obligatorii (10,8 la sută în lei, 5,58 la sută în euro și 0,02 la sută în dolari SUA);
- 41,9 la sută din totalul pasivelor constituie numerar în circulație;
- 19,7 la sută din totalul pasivelor constau în disponibilități ale Trezoreriei statului la Banca Națională a României (2,7 la sută în lei, 1,8 la sută în dolari SUA și 15,2 la sută în euro);
- 8,3 la sută din totalul pasivelor reprezintă pasive externe.

Tabel 18.1
Structura bilanțieră a BNR la 31 decembrie 2018

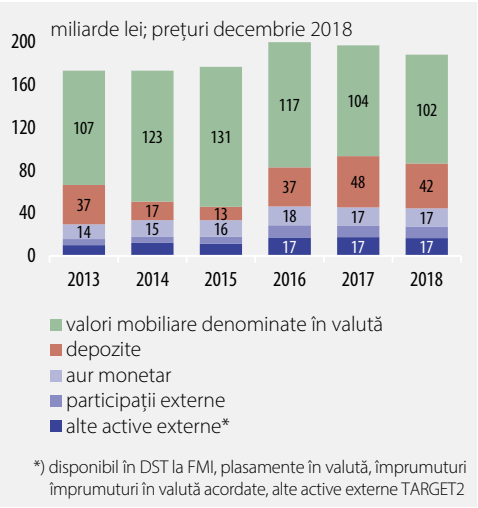
ACTIVE	Randament contabil mediu anual – % –	PASIVE	Rata medie anuală a dobânzii – % –
Active externe 98,9%	1,3	Rezerve minime ale instituțiilor de credit 16,4% (în lei 10,8%, respectiv în valută 5,6%: USD 0,02% și EUR 5,58%)	lei: 0,12 USD: 0,09 EUR: 0,02
		Numerar în circulație 41,9%	-
		Pasive externe 8,3%	0,29
		Disponibilitățile Trezoreriei statului 19,7% (în lei 2,7%, respectiv în valută 17%: USD 1,8% și EUR 15,2%)	lei: 0,15 USD: 0,21 EUR: -0,37
		Capital, rezerve ș.a. 9,9%	-
Alte active 1,1%	-	Alte pasive 3,8%	-

Rezultatul operațional pozitiv al Băncii Naționale a României s-a înregistrat în condițiile creării premiselor asigurării stabilității prețurilor pe termen mediu și ale menținerii stabilității financiare, rezultând la 31 decembrie 2018 structura bilanțieră prezentată în Tabelul 18.1.

Fructificarea activelor externe a generat în anul 2018 un randament contabil anual de 1,3 la sută. Pentru pasivele băncii (sursele activelor externe) s-au înregistrat, în general, rate medii anuale ale dobânzii (plătite de BNR) inferioare randamentului anual al activelor (încasat de BNR), respectiv dobânzi negative (de încasat), obținându-se astfel profit operațional.

Prin urmare, rezultatul financiar pozitiv al Băncii Naționale a României a fost influențat în mod direct și substanțial de diferența favorabilă dintre veniturile nete obținute din administrarea activelor și pasivelor în valută și costurile nete aferente utilizării instrumentelor de politică monetară pe piața internă; în anul 2018, veniturile nete din administrarea activelor și pasivelor în valută au fost de 2 087 794 mii lei, în timp ce cheltuielile nete cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară au însumat 96 174 mii lei. Cheltuielile cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară reprezintă, implicit, costul urmăririi îndeplinirii obiectivului fundamental stabilit de lege privind asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută

Grafic 18.1
Activele externe ale BNR

Valoarea în lei a activelor externe la 31 decembrie 2018 s-a micșorat față de 31 decembrie 2017 cu 1,3 la sută în termeni nominali (2 569 393 mii lei) și cu 4,5 la sută în termeni reali (8 805 602 mii lei; Grafic 18.1).

Existența unui nivel adecvat al rezervelor internaționale reprezintă unul dintre cele mai importante elemente ale credibilității externe a unui stat; în cazul Băncii Naționale a României activele externe reprezentau la 31 decembrie 2018 circa 98,9 la sută din totalul activelor.

În conformitate cu raportul auditorului extern, situațiile financiare oferă o imagine fidelă și justă a poziției financiare a băncii la data de 31 decembrie 2018, precum și a performanței financiare a acesteia aferente exercițiului financiar încheiat la această dată.

Rezultatele sintetice aferente administrării activelor și pasivelor în valută înregistrate în anul 2018 s-au concretizat în realizarea unor venituri în sumă de 3 306 768 mii lei și efectuarea de cheltuieli însumând 1 218 974 mii lei, obținându-se un profit de 2 087 794 mii lei (Tabel 18.2). Acest rezultat pozitiv a fost realizat printr-un management performant al activelor externe (reprezentând cea mai mare parte din activele totale ale băncii centrale).

Tabel 18.2
Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2018

mii lei

	Venituri	Cheltuieli	Rezultat
Titluri denominate în valută	1 417 964	912 323	505 641
Alte deținere și operațiuni în valută	1 888 804	306 306	1 582 498
Aur	-	345	-345
Total	3 306 768	1 218 974	2 087 794

4. Efectele contabile ale evoluției cursurilor de schimb, respectiv ale evoluției prețurilor de piață pentru activele din rezervele internaționale

Dată fiind necesitatea obiectivă, din perspectiva asigurării credibilității externe, a menținerii unui nivel relativ ridicat al rezervei valutare și a unei structuri diversificate a acesteia din punct de vedere al valutelor componente, mișcările înregistrate pe piețele internaționale de către cursurile de schimb pot genera diferențe nefavorabile din reevaluarea unor poziții valutare.

La finalul exercițiului financiar, efectele contabile ale variației cursurilor de schimb – cursul leului față de euro, dar și cursurile față de euro ale monedelor ce intră în compoziția rezervelor valutare – sunt cuantificate pe baza diferenței dintre cursul de reevaluare[223] și costul mediu al pozițiilor valutare deținute de banca centrală. În acest context, merită menționat faptul că dimensiunea unor astfel de efecte contabile este influențată de evenimente conjuncturale, care pot afecta evoluția cotațiilor valutare din ultima zi a anului, fără ca nivelurile respective să reflecte tendințe de durată.

De asemenea, efectele contabile ale evoluției prețurilor de piață ale activelor din rezervele internaționale sunt cuantificate pe baza diferenței dintre prețul de piață al activelor (aur, titluri în valută) și costul mediu sau costul mediu net al acestora.

Tabel 18.3
Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2018

mii lei

	Favorabile (înregistrate în contul special de reevaluare – în pasivul bilanțului)	Nefavorabile (înregistrate în contul de profit și pierdere)
Titluri denominate în valută	56 218	103 968
Alte deținere în valută	2 872 527	209 827
Aur și alte metale prețioase	13 317 697	-
Total	16 246 442	313 795

Astfel, la 31 decembrie 2018, s-au înregistrat în contul special de reevaluare diferențe favorabile semnificative din reevaluarea unor deținere valutare, titluri în valută, aur monetar și alte metale prețioase (în sumă totală de 16 246 442 mii lei), consolidând capitalul propriu al Băncii Naționale a României. Diferențele nefavorabile (în sumă

[223] Cursul de reevaluare reprezintă cursul de schimb calculat și publicat de BNR în ultima zi lucrătoare a lunii. Acest curs este utilizat pentru reevaluarea pozițiilor valutare.

totală de 313 795 mii lei) din reevaluarea unor poziții valutare și a unor deținere de titluri în valută au fost înregistrate la 31 decembrie 2018 în contul de profit și pierdere, la capitolul cheltuieli (Tabel 18.3).

5. Concluzii

Poziția financiară a Băncii Naționale a României și-a menținut soliditatea, capitalul propriu al instituției înregistrând la 31 decembrie 2018 un nivel semnificativ pozitiv (18 795 544 mii lei; Tabel 18.4); acesta include următoarele elemente:

- *capitalul statutar*, asigurat integral de către stat, în sumă de 30 000 mii lei (Tabel 18.4);
- *rezervele proprii create prin activitatea băncii*, ce înregistrează un nivel valoric de 81 de ori mai mare decât capitalul statutar menționat anterior (sumă totală de 2 424 432 mii lei; Tabel 18.4), reflectând o administrare eficientă a resurselor aflate la dispoziția instituției; acestea includ: rezervele create prin repartizări anuale, de-a lungul timpului, din profitul băncii (concretizate îndeosebi în rezerve statutare și surse proprii de finanțare a investițiilor), rezervele din reevaluarea imobilizărilor aflate în patrimoniul băncii și alte rezerve;
- *contul special de reevaluare*, ce înregistrează o valoare semnificativă de 16 246 442 mii lei (Tabel 18.4) datorată, în principal, atât evoluției favorabile a prețului de piață al aurului monetar deținut, cât și diferențelor pozitive înregistrate la activele în valută, ca efect al unei gestionări adecvate a acestora;
- *profitul exercițiului financiar* (1 183 363 mii lei; Tabel 18.4) ce contribuie la consolidarea capitalului propriu al băncii prin repartizările stabilite de lege pentru majorarea rezervelor proprii menționate anterior; subliniem că o destinație semnificativă o reprezintă cota de 80 la sută din veniturile nete (946 690 mii lei în anul 2018), datorată de către bancă bugetului de stat.

Față de nivelul din anul anterior (17 162 262 mii lei), capitalul propriu este superior cu 9,5 la sută, ca urmare, în principal, a înregistrării la 31 decembrie 2018 a unor diferențe favorabile mai mari din reevaluarea deținerilor de valută și a celor de aur monetar (incluse în postul bilanțier „Cont special de reevaluare"), precum și ca efect al majorării rezervelor statutare la 31 decembrie 2018 prin repartizare din profitul anului 2018.

Tabel 18.4
Capitalul propriu

	31 decembrie 2018 (mii lei)	31 decembrie 2017 (mii lei)	Variație procentuală (%)
Capital	30 000	30 000	-
Rezerve	2 424 432	2 289 285	6
Cont special de reevaluare	16 246 442	14 828 040	10
Rezultatul exercițiului financiar	1 183 363	186 715	534
Repartizarea profitului	-1 088 693	-171 778	534
Total	18 795 544	17 162 262	10

Rezultatul financiar operațional al anului 2018, care reflectă în fapt rezultatele activității Băncii Naționale a României, a constat în profit în sumă de 1 495 698 mii lei, cu 58 la sută peste cel din 2017, ca urmare, în principal, a creșterii profitului generat de activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută (Tabel 18.5).

Tabel 18.5
Rezultatul operațional al exercițiilor financiare 2018 și 2017

	Rezultat operațional (mii lei)		Variație anuală
Activitatea	2018	2017	%
Politica monetară	-96 174	-28 509	237
Administrarea activelor și pasivelor în valută	2 087 794	1 441 659	45
Emisiunea monetară și decontarea plăților	-40 609	-46 883	-13
Alte operațiuni	-455 313	-419 378	9
Rezultat operațional total	1 495 698	946 889	58

Repartizarea profitului corespunzător exercițiului financiar 2018. Conform art. 43 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, principala destinație a constituit-o cota de 80 la sută din veniturile nete ale băncii datorată bugetului de stat, în valoare de 946 690 mii lei. De asemenea, suma de 142 003 mii lei a fost repartizată pentru majorarea rezervelor statutare (reprezentând 60 la sută din profitul rămas după deducerea cotei de 80 la sută din veniturile nete destinate bugetului de stat). Profitul rămas urmează a fi repartizat în anul 2019, conform prevederilor legale.

În concluzie, în anul 2018, acționând în interes public, în scopul asigurării și menținerii stabilității prețurilor pe termen mediu și al menținerii stabilității financiare, Banca Națională a României a înregistrat profit, prin contribuția pozitivă a rezultatului obținut din administrarea activelor și pasivelor în valută.

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2018

(auditate de Ernst & Young Assurance Services)

Building a better working world

Ernst & Young Assurance Services SRL
Bucharest Tower Center Building, 21st Floor
15-17 Ion Mihalache Blvd., District 1
011171 Bucharest, Romania

Tel: +40 21 402 4000
Fax: +40 21 310 7193
office@ro.ey.com
ey.com

RAPORTUL AUDITORULUI INDEPENDENT

Catre Consiliul de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei

Raport asupra auditului situatiilor financiare

Opinia

Am auditat situatiile financiare anexate ale Bancii Nationale a Romaniei („Banca") cu sediul social in strada Lipscani nr. 25, sector 3, Bucuresti, Romania, identificata prin codul unic de inregistrare fiscala 361684, care cuprind bilantul contabil la data de 31 decembrie 2018, contul de profit si pierdere pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data si un sumar al politicilor contabile semnificative si alte informatii explicative.

In opinia noastra, situatiile financiare anexate ofera o imagine fidela si justa a pozitiei financiare a Bancii la data de 31 decembrie 2018, ca si a performantei financiare a acesteia pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data, in conformitate cu Norma 1/2007 privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei ("Norma 1/2007"), cu modificarile si completarile ulterioare.

Bazele opiniei

Noi am efectuat auditul conform Standardelor Internationale de Audit (ISA). Responsabilitatile noastre conform acestor standarde sunt descrise mai detaliat in sectiunea „Responsabilitatile auditorului pentru auditul situatiilor financiare" din raportul nostru. Suntem independenti fata de Banca conform Codului etic al profesionistilor contabili emis de Consiliul pentru Standarde Internationale de Etica pentru Contabili (codul IESBA) si conform cerintelor etice care sunt relevante pentru auditul situatiilor financiare in Romania si ne-am indeplinit responsabilitatile etice conform acestor cerinte si conform Codului IESBA. Consideram ca probele de audit pe care le-am obtinut sunt suficiente si adecvate pentru a constitui baza pentru opinia noastra.

Alte informatii

Alte informatii includ Raportul anual, dar nu includ situatiile financiare si raportul nostru de audit cu privire la acestea. Conducerea este responsabila pentru alte informatii. Ne asteptam ca raportul anual al Bancii aferent anului 2018 sa fie pus la dispozitia noastra dupa data acestui raport de audit.

Opinia noastra de audit asupra situatiilor financiare nu acopera alte informatii si nu exprimam nicio forma de concluzie de asigurare asupra acestora.

In legatura cu auditul efectuat de noi asupra situatiilor financiare, responsabilitatea noastra este de a citi celelalte informatii atunci cand vor fi puse la dispozitia noastra si, facand acest lucru, de a analiza daca acestea nu sunt in concordanta, in mod semnificativ, cu situatiile financiare sau cunostintele pe care le-am obtinut in urma auditului sau daca acestea par sa includa erori semnificative.

Building a better working world

Responsabilitatile conducerii si ale persoanelor responsabile cu guvernanta pentru situatiile financiare

Conducerea Bancii are responsabilitatea intocmirii si prezentarii fidele a situatiilor financiare in conformitate cu Norma 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si pentru acel control intern pe care conducerea il considera necesar pentru a permite intocmirea de situatii financiare care sunt lipsite de denaturari semnificative, cauzate fie de frauda, fie de eroare.

La intocmirea situatiilor financiare, conducerea este responsabila sa evalueze abilitatea Bancii de a-si desfasura activitatea conform principiului continuitatii activitatii si sa prezinte, daca este cazul, aspectele referitoare la continuitatea activitatii si folosirea principiului continuitatii activitatii, mai putin in cazul in care conducerea intentioneaza sa lichideze Banca sau sa ii inceteze activitatea sau nu are nicio alternativa reala decat sa procedeze astfel.

Persoanele responsabile cu guvernanta au responsabilitatea supravegherii procesului de raportare financiara a Bancii.

Responsabilitatile auditorului pentru auditul situatiilor financiare

Obiectivele noastre constau in obtinerea unei asigurari rezonabile privind masura in care situatiile financiare, luate in ansamblu, nu contin denaturari semnificative cauzate de eroare sau frauda si de a emite un raport de audit care sa includa opinia noastra. Asigurarea rezonabila reprezinta un nivel ridicat de asigurare, insa nu este o garantie ca un audit desfasurat in conformitate cu standardele ISA va detecta intotdeauna o denaturare semnificativa, daca aceasta exista. Denaturarile pot fi cauzate fie de frauda fie de eroare si sunt considerate semnificative daca se poate preconiza, in mod rezonabil, ca acestea, atat la nivel individual sau luate in ansamblu, vor influenta deciziile economice ale utilizatorilor, luate in baza acestor situatii financiare.

Ca parte a unui audit in conformitate cu standardele ISA, ne exercitam rationamentul profesional si ne mentinem scepticismul profesional pe intreg parcursul auditului. De asemenea:

- Identificam si evaluam riscurile de denaturare semnificativa a situatiilor financiare, cauzate fie de frauda fie de eroare, stabilim si efectuam proceduri de audit care sa raspunda acestor riscuri si obtinem probe de audit suficiente si adecvate pentru a constitui o baza pentru opinia noastra. Riscul de nedetectare a unei denaturari semnificative cauzate de frauda este mai ridicat decat cel de nedetectare a unei denaturari semnificative cauzate de eroare, deoarece frauda poate include complicitate, falsuri, omisiuni intentionate, declaratii false sau evitarea controlului intern.
- Intelegem controlul intern relevant pentru audit pentru a stabili procedurile de audit adecvate in circumstantele date, dar nu si in scopul exprimarii unei opinii asupra eficacitatii controlului intern al Bancii.
- Evaluam gradul de adecvare a politicilor contabile utilizate si rezonabilitatea estimarilor contabile si a prezentarilor aferente de informatii realizate de catre conducere.
- Concluzionam asupra caracterului adecvat al utilizarii de catre conducere a principiului continuitatii activitatii si determinam, pe baza probelor de audit obtinute, daca exista o incertitudine semnificativa cu privire la evenimente sau conditii care ar putea genera indoieli semnificative privind capacitatea Bancii de a-si continua activitatea. In cazul in care concluzionam ca exista o incertitudine semnificativa, trebuie sa atragem atentia, in raportul de audit, asupra prezentarilor aferente din situatiile financiare sau, in cazul in care aceste prezentari sunt neadecvate, trebuie sa ne modificam opinia. Concluziile noastre se bazeaza pe probele de audit obtinute pana la data raportului nostru de audit. Cu toate acestea, evenimente sau conditii viitoare pot determina ca Banca sa nu isi mai desfasoare activitatea in baza principiului continuitatii activitatii.

Building a better working world

- Evaluam prezentarea, structura si continutul general al situatiilor financiare, inclusiv al prezentarilor de informatii, si masura in care situatiile financiare reflecta tranzactiile si evenimentele de baza intr-o maniera care realizeaza prezentarea fidela.

Comunicam persoanelor responsabile cu guvernanta, printre alte aspecte, obiectivele planificate si programarea in timp a auditului, precum si constatarile semnificative ale auditului, inclusiv orice deficiente semnificative ale controlului intern, pe care le identificam pe parcursul auditului nostru.

In numele,

Ernst & Young Assurance Services SRL
Bd. Ion Mihalache 15-17, etaj 21, Bucuresti, Romania
Inregistrat in Registrul Public electronic cu nr. 77

ERNST & YOUNG ASSURANCE SERVICES S.R.L.

Nume Auditor / Partener: Gelu Gherghescu
Inregistrat in Registrul Public electronic cu nr. 1449
Bucuresti, Romania

27 mai 2019

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2018

mii lei

	Nota	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Disponibilități bănești și alte valori		**46 607**	**46 561**
Metale și pietre prețioase,		**209 458**	**204 608**
din care:			
Aur la alte standarde		174 129	168 231
Alte metale și pietre prețioase		35 329	36 377
Active externe,		**188 140 361**	**190 709 754**
din care:			
Disponibil în DST la FMI	4	5 597 993	5 473 829
Aur monetar	5	17 396 385	16 807 126
Depozite la vedere	6	41 603 652	45 102 089
Depozite la termen	7	466 390	1 501 897
Plasamente în valută	8	2 317 724	2 174 442
Valori mobiliare denominate în valută	9	101 571 381	100 246 891
Împrumuturi în valută acordate	10	2 216 447	886 095
Participații externe,	11	10 381 794	10 186 042
din care: participații la FMI		10 232 280	10 038 794
Alte active externe TARGET2		6 588 595	8 331 343
Credite acordate instituțiilor de credit,	12	**-**	**3 724 772**
din care:			
Credite acordate instituțiilor de credit		-	3 724 772
Credite în litigiu		25 009	25 009
Provizioane specifice de risc de credit-principal		(25 009)	(25 009)
Alte active		**1 399 010**	**1 930 459**
Credite acordate salariaților		17	27
Imobilizări	13	1 299 286	1 321 536
Stocuri		3 775	3 941
Titluri de participare	14	2 325	2 325
Decontări cu bugetul statului	15	82 048	390 706
Conturi de regularizare		11 070	209 190
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	16	-	352
Alte active		69 160	68 178
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	17	(68 671)	(65 796)
Dobânzi de încasat		**457 131**	**504 273**
Dobânzi de încasat	18	463 199	510 341
Provizioane de risc de credit-dobândă	19	(6 068)	(6 068)
Total active		**190 252 567**	**197 120 427**

Notele prezentate în paginile 295-324 fac parte integrantă din situațiile financiare.

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2018

mii lei

	Nota	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Numerar în circulație	20	**79 733 877**	**73 472 700**
Pasive externe,		**15 822 285**	**15 510 202**
din care:			
Obligații față de instituții financiare internaționale	21	10 232 911	10 039 398
Depozite atrase la vedere	22	26 594	13 213
Împrumuturi de la bănci și alte instituții financiare	23	-	-
Alocări de DST de la FMI	24	5 562 780	5 457 591
Disponibilități ale instituțiilor de credit și ale altor instituții financiare la BNR,		**38 367 447**	**49 835 456**
din care:			
Conturi curente ale instituțiilor de credit		20 621 407	24 383 478
Disponibilități în regim special		4 340	500
Depozite ale instituțiilor de credit		503 310	5 047 000
Depozite ale instituțiilor financiare		-	-
Rezerve obligatorii în valută		10 649 515	12 072 577
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment		280	558
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2		6 588 595	8 331 343
Disponibilități ale Trezoreriei statului	25	**37 424 485**	**41 079 383**
Alte pasive		**76 432**	**36 013**
Creditori		25 503	22 180
Personal și conturi asimilate		82	66
Decontări cu bugetul statului		10 270	7 868
Conturi de regularizare		4 987	1 053
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	16	4 305	-
Alte pasive		31 285	4 846
Dobânzi de plătit	26	**32 497**	**24 411**
Capital, fonduri și rezerve,		**18 795 544**	**17 162 262**
din care:			
Capital		30 000	30 000
Rezerve	28	2 424 432	2 289 285
Cont special de reevaluări	29	16 246 442	14 828 040
Rezultatul exercițiului financiar		1 183 363	186 715
Repartizarea profitului	42	(1 088 693)	(171 778)
Total pasive		**190 252 567**	**197 120 427**

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 27 mai 2019 și semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

CONTUL DE PROFIT ŞI PIERDERE PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2018

mii lei

	Nota	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Venituri din dobânzi	30	762 745	215 431
Cheltuieli cu dobânzile	31	(433 651)	(479 958)
Rezultat net din dobânzi		**329 094**	**(264 527)**
Venituri din taxe şi comisioane	32	126 294	130 643
Cheltuieli cu taxe şi comisioane	33	(15 789)	(28 244)
Rezultat net din taxe şi comisioane		**110 505**	**102 399**
Câştiguri nete realizate din operaţiuni valutare	34	1 599 771	1 500 029
Câştiguri nete realizate din operaţiuni cu titluri	35	56 088	171 230
Pierderi realizate din operaţiuni cu metale preţioase	36	(345)	(309)
Pierderi din diferenţe nefavorabile din reevaluare	37	(313 795)	(760 174)
Rezultat net al operaţiunilor financiare		**1 341 719**	**910 776**
Cheltuieli cu emisiunea monetară	38	(145 983)	(142 969)
Cheltuieli/venituri din provizioane		(2 875)	6 502
Alte cheltuieli din operaţiuni specifice		(5 547)	(2 878)
Alte venituri din operaţiuni specifice		7 429	3 292
Rezultat net al operaţiunilor specifice		**(146 976)**	**(136 053)**
Alte venituri		18 274	12 905
Cheltuieli cu personalul		(300 770)	(278 475)
Cheltuieli administrative		(50 081)	(47 524)
Cheltuieli cu amortizarea activelor fixe – corporale şi necorporale		(68 293)	(64 263)
Câştiguri nete realizate din reevaluarea construcţiilor şi terenurilor	39	1 460	-
Alte cheltuieli generale		(51 569)	(48 523)
Profit aferent exerciţiului financiar		**1 183 363**	**186 715**
Pierderea exerciţiilor precedente rămasă neacoperită		-	-
Cotă datorată la bugetul statului		946 690	149 372

Situaţiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administraţie în data de 27 mai 2019 şi semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

Note la situațiile financiare pentru anul încheiat la 31 decembrie 2018

1. Informații generale

Banca Națională a României („Banca" sau „BNR") a fost înființată în anul 1880 ca bancă centrală a României. Sediul social este situat în strada Lipscani nr. 25, București, România. Banca este condusă de un Consiliu de administrație. Conform legii, conducerea executivă este exercitată de către guvernator, prim-viceguvernator și doi viceguvernatori. Membrii Consiliului de administrație sunt numiți de Parlament pe o perioadă de 5 ani. Capitalul Băncii este 100 la sută deținut de către statul român. Numărul efectiv de salariați la data de 31 decembrie 2018 este de 2 013 persoane (31 decembrie 2017: 1 946 persoane).

Operațiunile Băncii în decursul anului 2018 au fost reglementate de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României („Legea nr. 312/2004"), intrată în vigoare la data de 31 iulie 2004, cu excepția prevederilor privind raportarea financiară care au intrat în vigoare din data de 1 ianuarie 2005. Scopul acestei legi este armonizarea Statutului Băncii cu legislația Uniunii Europene și, în particular, cu prevederile privind independența Băncii Centrale din cadrul Tratatului Comunității Europene.

În conformitate cu legislația în vigoare, obiectivul fundamental al Băncii este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. În plus, Banca are dreptul exclusiv de a emite monedă, precum și sarcina de a reglementa și supraveghea sistemul bancar din România.

2. Metode și politici contabile semnificative

a) Întocmirea și prezentarea situațiilor financiare

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României sunt întocmite în conformitate cu Norma privind organizarea și conducerea contabilității Băncii Naționale a României nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare (nr. 1/2008, nr. 3/2008, nr. 1/2010, nr. 2/2010, nr. 4/2011, nr. 1/2014, nr. 1/2017 și nr. 1/2019), și cuprind bilanțul, contul de profit și pierdere și notele explicative. Norma BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, stabilește principiile și regulile contabile de bază, forma și conținutul situațiilor financiare anuale, având ca scop general încadrarea în prevederile standardelor contabile aplicabile băncilor centrale recunoscute de Banca Centrală Europeană (BCE), respectiv Orientarea BCE/2016/34, cu excepția prevederilor privind modelele de raportare, acestea fiind obligatorii doar în cadrul raportării periodice către BCE a datelor financiare de către băncile centrale din țările care au adoptat euro ca monedă națională.

b) Bazele întocmirii

Situațiile financiare sunt întocmite ținând cont de principiul continuității activității și sunt prezentate în lei, rotunjite la cea mai apropiată valoare exprimată în mii lei. Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada în care apar conform principiului contabilității de angajamente.

c) Distribuția veniturilor nete ale Băncii către stat

Banca este scutită de la plata impozitului pe profit, dar, conform Legii nr. 312/2004, virează lunar la bugetul statului o cotă de 80 la sută din veniturile nete rămase după acoperirea cheltuielilor exercițiului financiar, exclusiv cheltuielile cu alte provizioane decât cele de risc de credit, și a pierderilor exercițiilor precedente rămase neacoperite din alte surse.

Pe baza veniturilor nete realizate, atât în anul 2018, cât și în anul 2017, Banca a înregistrat cota aferentă de 80 la sută din acestea. Regularizările aferente exercițiului financiar sunt efectuate până la termenul de depunere a bilanțului contabil anual, conform legii, în baza unei declarații speciale rectificative.

d) Principii contabile semnificative

Prevalența economicului asupra juridicului: tranzacțiile sunt înregistrate și prezentate în concordanță cu substanța și realitatea lor economică și nu doar cu forma juridică a acestora.

Prudența: evaluarea activelor și pasivelor, precum și recunoașterea veniturilor și cheltuielilor sunt realizate în mod prudent. Exercitarea prudenței este făcută fără subevaluarea deliberată a activelor/veniturilor sau supraevaluarea deliberată a datoriilor/cheltuielilor.

Continuitatea activității: Banca Națională a României în calitate de bancă centrală prezintă o continuitate previzibilă a activității.

Comparabilitatea: criteriile pentru evaluarea posturilor bilanțiere și recunoașterea rezultatelor trebuie să fie aplicate în mod consecvent în sensul asigurării caracterului comun și continuu al abordării pentru a asigura comparabilitatea datelor din situațiile financiare.

Evenimentele ulterioare datei bilanțului: activele și pasivele sunt ajustate pentru evenimentele ce au loc între data bilanțului anual și data la care situațiile financiare sunt aprobate de către Consiliul de administrație, dacă aceste evenimente afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului. În cazul în care evenimentele ulterioare datei bilanțului nu afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului, dar sunt importante deoarece omiterea lor din prezentare ar afecta capacitatea utilizatorilor situațiilor financiare de a efectua evaluări corecte și de a lua decizii, activele și pasivele aferente nu sunt ajustate, realizându-se doar o descriere a evenimentelor.

Pragul de semnificație: devierile de la regulile contabile, inclusiv cele ce afectează calculul contului de profit și pierdere, vor fi permise doar dacă acestea pot fi considerate în mod rezonabil ca fiind nesemnificative pentru contextul de ansamblu și pentru prezentarea situațiilor financiare ale Băncii.

Contabilitatea de angajamente: veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar și nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite.

e) Folosirea estimărilor

Întocmirea situațiilor financiare în conformitate cu prevederile Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, impune conducerii să facă unele estimări și presupuneri care influențează valorile raportate ale activului și pasivului, precum și ale veniturilor și cheltuielilor aferente perioadei de raportare. Rezultatele efective pot fi diferite față de aceste estimări. Estimările sunt revizuite periodic și, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit și pierdere în perioada în care ele devin cunoscute. Deși aceste estimări individuale prezintă un oarecare grad de incertitudine, efectul cumulat al acestuia asupra situațiilor financiare este considerat ca nesemnificativ.

f) Recunoașterea activelor și pasivelor

Activele/pasivele financiare sau de altă natură sunt recunoscute în bilanț dacă:

- este probabil că un beneficiu economic viitor asociat cu activul/pasivul respectiv va intra/ieși în/din patrimoniul Băncii;
- toate riscurile și avantajele asociate cu activul/pasivul respectiv au fost transferate efectiv către/de la Bancă; și
- valoarea activului/pasivului poate fi măsurată în mod credibil.

Activele și pasivele financiare sunt recunoscute inițial la valoarea de achiziție, după cum este prezentat în continuare.

g) Poziția valutară

Poziția valutară (deținerea valutară) reprezintă soldul net într-o anumită valută, respectiv diferența dintre total creanțe (activul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura activelor) și total angajamente (pasivul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura pasivelor) în valuta respectivă, cu unele excepții. Aurul la standard internațional este considerat ca și valută, determinându-se poziția aurului. Valuta DST este considerată ca fiind o valută separată; tranzacțiile care implică o schimbare a poziției nete a DST sunt tranzacții denominate în DST sau tranzacții care respectă structura coșului valutar DST.

Elementele care nu sunt incluse în poziția valutară sunt următoarele: sumele denominate în valută înregistrate în conturile Casa în valută, Valută în tranzit, Furnizori, Debitori, Operațiuni în curs de clarificare și Cheltuieli în avans.

h) Metoda costului mediu

Metoda costului mediu se aplică pentru următoarele elemente:

- poziția valutară, inclusiv DST;
- poziția aurului la standarde internaționale;
- portofoliul de titluri denominate în valută – pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu al poziției valutare se determină zilnic și este un curs de schimb exprimat sub forma cotației indirecte (lei/1 unitate valutară). În cazul poziției valutare lungi, achizițiile nete de valută din cursul zilei, exprimate la costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă, sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou cost mediu al poziției valutare. Vânzările nete de valută din cursul zilei nu modifică costul mediu al poziției valutare. În cazul poziției aurului, se aplică aceeași metodă.

Costul mediu al deținerii de titluri în valută se calculează pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) și se obține prin raportarea valorii de tranzacție a deținerii totale la valoarea nominală a deținerii. Achizițiile de titluri din cursul zilei sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou cost mediu pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu net al deținerii de titluri în valută se obține prin raportarea la valoarea nominală pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) a deținerii la cost mediu ajustate cu amortizarea cumulată a primei/discountului. Prima/discountul rezultat(ă) la achizițiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viață a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate.

Câștigurile/pierderile realizate din tranzacțiile valutare, tranzacțiile cu aur la standarde internaționale și tranzacțiile cu titluri în valută sunt determinate pe baza costului mediu aferent deținerii respective (vezi Nota 2i și Nota 2j).

La sfârșitul exercițiului financiar, conform procedurii de reevaluare (vezi Nota 2p), costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută – în cazul în care s-au înregistrat pe cheltuială diferențe nefavorabile din reevaluare la 31 decembrie pentru respectiva poziție valutară sau deținere de ISIN/CUSIP (serie titlu) – devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor.

i) Tranzacții valutare

Operațiunile exprimate în monedă străină sunt înregistrate în lei la cursul oficial de schimb de la data tranzacției. Activele și pasivele monetare exprimate în monedă străină la data bilanțului sunt transformate în lei la cursul de schimb de la acea dată.

Cumpărările și vânzările la termen/la vedere în cazul operațiunilor *swap* valută/lei sunt recunoscute în conturile din afara bilanțului de la data tranzacției până la data decontării (la rata la vedere a tranzacției), respectiv în conturile din bilanț

la data decontării. Diferența dintre rata la vedere și rata la termen este înregistrată ca dobândă de plătit sau dobândă de încasat. Poziția valutară este afectată de către dobânda de plătit/încasat în valută.

Conform metodei costului mediu pentru poziția valutară lungă, orice vânzare de valută (ieșire din poziția valutară) generează câștig/pierdere determinat(ă) astfel:

- dacă în cursul zilei achizițiile depășesc vânzările, câștigul/pierderea realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin multiplicarea vânzărilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;
- dacă în cursul zilei vânzările depășesc achizițiile, câștigul/pierderea realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin însumarea următoarelor:

– câștigul/pierderea din vânzările acoperite de achizițiile zilei curente, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării achizițiilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;

– câștigul/pierderea din vânzările acoperite de deținerile de valută din ziua anterioară, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării vânzărilor nete ale zilei cu diferența dintre prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al poziției valutare din ziua precedentă.

În cazul unei poziții valutare scurte pentru o valută sau pentru aur, se aplică metoda inversă celei descrise anterior. Astfel, costul mediu al poziției scurte este afectat de ieșirile nete, în timp ce intrările nete reduc poziția la costul mediu existent și generează câștiguri sau pierderi realizate.

j) Titluri denominate în valută

Prima/discountul rezultat(ă) la achizițiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viață a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate.

Eșalonarea discountului/amortizarea primei se înregistrează zilnic în conturi, conform principiilor contabilității de angajamente și este asimilată veniturilor/cheltuielilor din dobânzi. Creanțele de încasat aferente titlurilor se înregistrează zilnic în conturi conform principiilor contabilității de angajamente, fiind exprimate în lei la cursul BNR al zilei.

Câștigul/pierderea din vânzarea de titluri se determină ca diferență între prețul de vânzare și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută. Componentele câștigului/pierderii din vânzarea de titluri se evidențiază astfel:

- efectul prețului de piață determinat ca diferență dintre prețul de vânzare și costul mediu net al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit și pierdere la data decontării;
- efectul ratei dobânzii determinat ca diferență dintre costul mediu net și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit și pierdere prin procedura de amortizare/eșalonare zilnică a primelor/discounturilor aferente titlurilor în valută.

Câștigul/pierderea din reevaluarea la prețul pieței se determină ca diferență între prețul de piață și costul mediu net.

Banca efectuează operațiuni de împrumut de titluri de valoare, realizate în cadrul unui program de împrumut de titluri desfășurat de o bancă europeană. Banca înregistrează pe venituri comisioanele aferente acestui program și evidențiază în conturi extrabilanțiere titlurile date cu împrumut și titlurile primite ca garanție. Operațiunile de împrumut de titluri se înregistrează în bilanț cel puțin la finalul perioadei de raportare dacă a fost depusă o garanție în numerar într-un cont al Băncii Naționale a României și dacă acest numerar este încă neinvestit.

k) Credite acordate instituțiilor de credit și altor entități

Creditele sunt prezentate în bilanț la valoarea principalului, mai puțin provizionul pentru deprecierea valorii creditelor, necesar pentru a reflecta valoarea recuperabilă a acestor active. Totodată la acest post bilanțier sunt incluse și creditele acordate instituțiilor de credit urmare a transferurilor de titluri însoțite de un angajament de răscumpărare.

l) Titluri de participare

Titlurile de participare, inclusiv titlurile de participare în societățile în care Banca exercită influență semnificativă, sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

m) Imobilizări corporale și necorporale

Imobilizările corporale și necorporale sunt prezentate în situațiile financiare la cost sau cost reevaluat minus amortizarea cumulată.

BNR reevaluează imobilizările corporale de natura construcțiilor și terenurilor cel puțin o dată la 3 ani. Diferențele favorabile din reevaluare se înregistrează la poziția bilanțieră „Rezerve", dacă nu a existat o descreștere anterioară recunoscută ca o cheltuială aferentă acelui activ; diferențele favorabile din reevaluare se înregistrează pe venit pentru a compensa cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ. Diferențele nefavorabile din reevaluare sunt compensate cu diferențele favorabile înregistrate anterior pentru fiecare activ reevaluat; diferențele nefavorabile aferente unui activ reevaluat care depășesc diferențele favorabile anterioare se înregistrează pe cheltuieli.

Lucrările de întreținere și reparații curente (care nu intervin asupra caracteristicilor inițiale ale imobilizărilor), reviziile ocazionale și cele periodice, operațiunile de service – indiferent de valoarea acestora, sunt costuri recunoscute în contul de profit și pierdere; valoarea acestora nu majorează valoarea imobilizărilor pentru care sunt efectuate.

Costurile aferente lucrărilor de reparații, altele decât cele menționate anterior, se înregistrează în contul de profit și pierdere dacă au valoarea individuală mai mică decât

plafonul prevăzut în Norma BNR nr. 1/2014; dacă acestea au valoarea individuală mai mare sau egală cu plafonul menționat și au ca rezultat îmbunătățirea parametrilor tehnici sau sunt indispensabile pentru asigurarea continuității în exploatare a activelor la parametri normali, costurile aferente se includ în valoarea activului respectiv.

Cheltuielile ocazionate de înlocuirea la diverse intervale de timp a unor componente/ piese de schimb sunt recunoscute în contul de profit și pierdere – pentru o valoare mai mică decât plafonul prevăzut în Norma BNR nr. 1/2014, iar cele cu o valoare mai mare decât plafonul – majorează valoarea imobilizărilor corporale pentru care sunt efectuate.

Cheltuielile generate de construcția de imobilizări sunt capitalizate și amortizate odată cu darea în folosință a activelor.

Amortizarea a fost calculată prin metoda lineară pe perioada duratei de viață economică pentru fiecare element din categoria imobilizărilor corporale. Amortizarea este recunoscută ca o reducere a valorii activelor. Terenurile nu sunt supuse amortizării. Duratele legale de viață pe categorii sunt următoarele:

Clădiri	20-60 ani
Echipament	5-20 ani
Mijloace de transport	5 ani
Echipament informatic (hardware și software)	3-5 ani

n) Ajustări pentru deprecierea valorii activelor

În cadrul politicii monetare și de curs de schimb, Banca poate acorda credite instituțiilor de credit. Banca constituie provizioane de risc de credit conform normelor proprii aprobate de către Consiliul de administrație al Băncii, cu avizul consultativ al Ministerului Finanțelor Publice.

Ajustările pentru deprecierea valorii creditelor sunt recunoscute drept cheltuieli specifice în contul de profit și pierdere și deduse din total credite și dobânzi de încasat.

Când creditul se consideră nerecuperabil și toate măsurile legale pentru recuperarea acestuia au fost luate, acesta este trecut pe pierderi și înregistrat în contul de profit și pierdere.

Ajustările pentru deprecierea valorii activelor constituite de Bancă – altele decât cele pentru risc de credit – se suportă din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete. Activele financiare sunt analizate pentru a determina dacă există vreun indiciu obiectiv potrivit căruia un activ poate fi depreciat. Dacă orice astfel de indiciu există, Banca estimează valoarea recuperabilă a activului. O pierdere din depreciere este recunoscută când valoarea contabilă a activului depășește valoarea sa recuperabilă.

Provizioanele pentru deprecierea valorii imobilizărilor sunt anulate parțial/total în situația în care a avut loc o modificare în estimările anterioare folosite pentru

determinarea valorii recuperabile a activelor. Un provizion pentru deprecierea activelor este anulat parţial/total numai în măsura în care noua valoare contabilă a imobilizărilor nu depăşeşte valoarea contabilă netă care ar fi fost determinată dacă pierderea din depreciere nu ar fi fost recunoscută în anii anteriori.

o) Numerar în circulație

Banca elaborează programul de emisiune a bancnotelor şi monedelor, asigură tipărirea, distribuirea şi administrarea rezervei de numerar, astfel încât să se asigure necesarul de numerar în strictă concordanță cu nevoile reale ale circulației bănești.

Numerarul în circulație se înregistrează la valoarea nominală a bancnotelor şi monedelor puse efectiv în circulație.

Costurile cu imprimarea bancnotelor şi baterea monedelor metalice sunt înregistrate pe cheltuieli la momentul recepției în fondul de rezervă.

p) Reevaluarea

Reevaluarea pozițiilor valutare se înregistrează lunar în contul special de reevaluare din bilanţ, ca diferenţă între cursul de reevaluare (cursul de schimb oficial stabilit în ultima zi lucrătoare a lunii) şi costul mediu al poziției valutare. Activele (participația la FMI) şi pasivele (alocările şi depozitul de la FMI) denominate în DST se reevaluează de asemenea la cursurile comunicate de Fondul Monetar Internațional valabile la datele de 30 aprilie, respectiv 31 decembrie.

Reevaluarea la valoarea de piaţă se efectuează lunar pentru deținerile de aur/argint la standarde internaționale şi titlurile denominate în valută, cu excepțiile menționate mai jos; diferențele din reevaluarea la valoarea de piaţă se înregistrează în conturile de ajustare din bilanţ. Reevaluarea aurului se efectuează pe baza prețului în lei pe unitatea de aur, rezultat prin aplicarea cotației fixing de pe piața metalelor prețioase de la Londra şi a cursului de reevaluare lei/USD. Reevaluarea titlurilor denominate în valută se efectuează prin compararea prețului de piaţă la finalul ultimei zile lucrătoare din lună cu costul mediu net al deținerii de titluri. Titlurile pe termen scurt de tip efecte comerciale (pentru care nu există o piaţă secundară de tranzacționare) sunt evaluate la cost plus discountul cumulat.

Nu sunt permise compensări între diferențele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei deţineri de titluri, valută sau aur şi diferențele favorabile din reevaluare aferente altor deţineri de titluri, valută sau aur.

La sfârşitul exercițiului financiar, diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere, fără posibilitatea de anulare ulterioară prin diferențele favorabile din reevaluare ale exercițiilor financiare viitoare.

Ulterior, costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută pentru care s-au înregistrat pe cheltuială diferențe nefavorabile din reevaluare,

devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor. Diferențele favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută la sfârșitul exercițiului financiar sunt înregistrate în contul special de reevaluare.

q) Pensiile și beneficiile angajaților

Banca, în desfășurarea normală a activității, execută plăți către fondurile de stat românești pentru angajații săi din România, pentru pensii, asigurări de sănătate și șomaj. În cursul anului 2018, precum și în anii anteriori, toți angajații Băncii au fost incluși în sistemul de pensii de stat. De asemenea, conform legislației în vigoare, începând din anul 2007, angajații eligibili ai Băncii au fost incluși și în sistemul de pensii private.

În baza Contractului colectiv de muncă în vigoare, Banca plătește la pensionare angajaților săi o indemnizație de pensionare care este calculată în funcție de salariul la data pensionării și de vechimea în muncă la BNR. Contractul colectiv de muncă este în fiecare an aprobat de către Consiliul de administrație. Banca recunoaște datoria aferentă indemnizațiilor de pensionare la data la care acestor salariați le încetează contractul individual de muncă.

r) Recunoașterea veniturilor și cheltuielilor

Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute conform principiului contabilității de angajamente. Pierderile sau câștigurile realizate din vânzarea de valută, aur sau titluri sunt înregistrate în contul de profit și pierdere. Aceste câștiguri/pierderi realizate sunt calculate prin diferență față de costul mediu al activului respectiv.

Diferențele favorabile din reevaluare nu sunt recunoscute ca venituri, ci sunt transferate direct într-un cont special de reevaluare.

Nu se realizează compensare între diferențele din reevaluare favorabile și cele nefavorabile pentru diferitele deținere de titluri, valută și aur. La sfârșitul exercițiului financiar, diferențele nefavorabile din reevaluare pentru alte active sunt înregistrate în contul de profit și pierdere dacă depășesc câștigurile anterioare din reevaluare înregistrate în contul special de reevaluare.

s) Capitalul social și rezervele statutare

Capitalul Băncii Naționale a României este deținut în întregime de stat și nu este divizat în acțiuni. La 31 decembrie 2018 și 31 decembrie 2017 capitalul Băncii este de 30 000 mii lei.

Rezervele statutare au fost constituite inițial la data de 1 ianuarie 2005, în conformitate cu Legea nr. 312/2004, prin preluarea sumelor rămase în fondul de rezervă.

La data de 31 decembrie 2018 și 2017, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 60 la sută din profitul rămas după calculul cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente.

t) Repartizarea profitului

Profitul rămas al anului 2018 se repartizează conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (vezi Nota 42).

3. Politici de gestionare a riscului

Principalele riscuri asociate cu activitățile Băncii sunt de natură financiară și operațională, rezultând din responsabilitatea Băncii de a asigura și menține stabilitatea prețurilor. Principalele categorii de riscuri financiare la care Banca este expusă se referă la riscul de credit, riscul de lichiditate și riscul de piață. Riscul de piață include riscul de dobândă și riscul valutar.

a) Riscul de credit

Banca este expusă riscului de credit ca rezultat al activităților de tranzacționare, acordare de credite și efectuare de investiții.

Riscul de credit asociat cu activitățile de tranzacționare și de investiții este gestionat prin intermediul procedurilor de administrare a riscului de piață. Acest risc este controlat atât prin selectarea unor parteneri cu cele mai bune ratinguri de credit, prin monitorizarea activităților și ratingurilor acestora, cât și prin utilizarea metodei limitelor de expunere.

Conform strategiei de administrare a rezervelor internaționale ale României, aprobată de către Consiliul de administrație al Băncii pentru perioada 2016-2017, respectiv 2018-2019, categoriile de emitenți eligibili sunt următoarele: (i) Guvernul SUA; (ii) agenții guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenții guvernamentale sau sponsorizate de guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (v) Guvernul Japoniei; (vi) alte guverne care beneficiază de rating minim A-; (vii) instituții supranaționale; (viii) entități private emitente de obligațiuni garantate cu active.

Riscul de credit asociat cu activitatea de acordare de credite pe termen scurt în lei către instituțiile de credit interne este gestionat cu instrumente specifice. Valoarea care reprezintă expunerea la acest risc de credit este dată de valoarea contabilă a creditelor acordate de către Bancă, recunoscută în bilanțul contabil. Creditele pe termen scurt în lei acordate băncilor sunt în mod normal garantate cu titluri de stat emise de Guvernul României sau cu depozite la termen.

Totuși, Banca poate, în cazuri extreme, să acorde credite negarantate băncilor și altor instituții de credit cu scopul de a preveni crizele sistemice.

Expunerea maximă la riscul de credit, reprezentând pierdere care ar trebui recunoscută la data întocmirii bilanțului în situația în care împrumutații nu își pot îndeplini obligațiile contractuale, iar valoarea justă a oricăror garanții ar fi zero, este de 17 mii lei (31 decembrie 2017: 3 724 799 mii lei). Creditele acordate băncilor existente în sold la 31 decembrie 2017 au fost rambursate.

b) Riscul de lichiditate

Banca este împrumutătorul de ultimă instanță al instituțiilor de credit din România. Obiectivul principal al operațiunilor derulate zilnic este asigurarea unei lichidități corespunzătoare pe piața internă.

Banca gestionează în același timp și rezerva valutară externă, prin planificare și diversificare, pentru a asigura îndeplinirea la timp a obligațiilor valutare.

c) Riscul de dobândă

Banca se confruntă cu riscul de dobândă, în principal, datorită expunerii la fluctuațiile nefavorabile ale ratei dobânzii pe piață, în măsura în care activele și pasivele purtătoare de dobânzi devin scadente, valoarea de piață a activelor/pasivelor este influențată de fluctuația ratei dobânzii sau rata dobânzii se modifică în perioade diferite sau în procente diferite.

Pentru creanțele și datoriile financiare în lei, Banca urmărește ratele curente de dobândă de pe piață. Obținerea unei marje pozitive nu este întotdeauna posibilă datorită faptului că nivelurile acestor active și pasive sunt dictate de obiectivele politicii monetare. Totuși, Banca monitorizează în mod constant costurile implementării acestei politici față de beneficiile previzionate.

În cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale ale României, riscul de rată a dobânzii este gestionat atât prin stabilirea duratelor medii țintă ale portofoliilor și a limitelor de deviație de la acestea, cât și prin diversificarea expunerilor pe scadențe și emitenți. Este utilizat, de asemenea, indicatorul VaR (valoare la risc). Pentru identificarea parametrilor optimi de risc de natură strategică, se au în vedere rolul rezervelor internaționale ale României, obiectivele și toleranța față de risc a BNR, profilul activelor și pasivelor instituției, perspectivele ratelor de dobândă și alte considerente relevante. În cadrul strategiei rezervelor internaționale ale României, aprobată de către Consiliul de administrație al BNR pentru perioada 2016-2017, respectiv 2018-2019, s-a stabilit o durată medie de 1 an și 3 luni (1,25 ani) pentru întreaga rezervă valutară, respectiv două limite suplimentare de durată astfel: agregat pentru tranșele MMKT (Money Market) și de lichiditate – 1 an; pentru tranșa de investiții – 2 ani și 4 luni (2,33 ani).

d) Riscul valutar

Banca este expusă riscului valutar prin tranzacțiile de schimb valutar.

La 31 decembrie 2018 și 31 decembrie 2017, principalele active nete deținute de Bancă au fost exprimate în EUR și USD. Datorită volatilității cursului de schimb și a piețelor financiare, există un risc de pierdere/creștere de valoare în ceea ce privește activele/pasivele monetare denominate în valută. Pozițiile de schimb valutar deschise reprezintă o sursă a riscului valutar.

Pentru a evita pierderile care pot fi generate de fluctuațiile nefavorabile ale cursului de schimb, dar în limita obiectivelor sale de administrare a rezervelor internaționale,

Banca implementează în prezent o politică de diversificare a portofoliului, cu scopul de a obține o distribuție echilibrată pe valute. Activele și pasivele denominate în EUR, USD și alte valute la data bilanțului sunt prezentate în Nota 40.

Cursurile de reevaluare ale principalelor monede străine la final de an au fost:

Valuta	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017	variație %
Euro (EUR)	4,6639	4,6597	0,09
Dolar SUA (USD)	4,0736	3,8915	4,68
Drepturi speciale de tragere (DST)	5,6658	5,5402	2,27

4. Disponibil în DST la FMI

Fiecare stat membru al FMI are un cont curent în DST la Fondul Monetar Internațional utilizat pentru derularea acordurilor de împrumut și a altor operațiuni aferente între statele membre și FMI. Acest cont este purtător de dobândă la același nivel ca și dobânzile la alocările de DST de la FMI. La data de 31 decembrie 2018, soldul contului curent al BNR la FMI este în valoare de 988 032 mii DST, reprezentând 5 597 993 mii lei (31 decembrie 2017: 988 020 mii DST, reprezentând 5 473 829 mii lei).

5. Aur monetar

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Lingouri de aur în formă standard	4 688 366	4 529 548
Monede	2 418 527	2 336 607
Depozite în străinătate	10 289 492	9 940 971
Total	17 396 385	16 807 126

La 31 decembrie 2018, Banca are în străinătate, în custodie, aur în valoare de 10 289 493 mii lei (31 decembrie 2017: 9 940 971 mii lei). Prețul de reevaluare a aurului la data de 31 decembrie 2018 a fost de 168,0053 lei/g pentru stocul deținut de Bancă, în greutate totală de 103 546,6 Kg (la 31 decembrie 2017 prețul a fost de 162,3147 lei/g pentru stocul deținut de Bancă în greutate totală de 103 546,5 Kg). Aurul aflat în custodie în străinătate nu este gajat și nu sunt restricții privind repatrierea acestuia.

6. Depozite la vedere

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Depozite la vedere		
– la instituții internaționale	1 551 527	8 576 165
– la bănci centrale	40 052 116	36 524 098
– la bănci din străinătate	9	1 826
Total	41 603 652	45 102 089

La data de 31 decembrie 2018, poziția „depozite la vedere la instituții internaționale" cuprinde disponibilul la BRI în sumă de 1 551 527 mii lei (31 decembrie 2017: 8 576 165 mii lei), ce reprezintă contravaloarea a 186 mii USD (31 decembrie 2017: 1 385 376 mii USD), 0,3 mii EUR (31 decembrie 2017: 0,3 mii EUR), 320 947 mii NOK (31 decembrie 2017: 2 011 306 mii NOK), 336 268 mii AUD (31 decembrie 2017: 101 266 mii AUD), 58 500 mii CAD (31 decembrie 2017: 396 mii CAD), 2 mii CHF (31 decembrie 2017: 3 417 mii CHF) și 49 791 mii GBP (31 decembrie 2017: 363 068 mii GBP).

Poziția „depozite la vedere la bănci centrale" cuprinde, în principal, depozitul la vedere constituit la o instituție financiară din afara Uniunii Europene, în sumă de 2 105 521 mii lei, reprezentând 56 893 667 mii JPY (31 decembrie 2017: 6 579 491 mii lei, reprezentând 190 301 692 mii JPY), un depozit la vedere constituit la o instituție financiară din UE în sumă de 414 859 mii lei, reprezentând 100 198 mii CHF (31 decembrie 2017: 2 439 692 mii lei, reprezentând 611 452 mii CHF), depozitul la vedere constituit la o instituție financiară din Uniunea Europeană în sumă de 37 524 859 mii lei, reprezentând 8 045 811 mii EUR (31 decembrie 2017: 27 493 950 mii lei, reprezentând 5 900 369 mii EUR), disponibilul Băncii ca participant direct în TARGET2 în sumă de 2 694 mii lei, reprezentând 577 mii EUR (31 decembrie 2017: 5 315 mii lei, reprezentând 1 141 mii EUR), precum și alte depozite. La data de 4 iulie 2011, Banca a implementat sistemul TARGET2 România (sistemul trans-european de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real). Acest sistem reprezintă un canal pentru procesarea interbancară a plăților în euro, atât a celor efectuate în nume propriu de către bănci, cât și a celor efectuate în numele clienților.

La data de 31 decembrie 2018, poziția „depozite la vedere la bănci din străinătate" cuprinde depozitul constituit la o instituție din Uniunea Europeană, în sumă de 9 mii lei. La data de 31 decembrie 2017, poziția „depozite la vedere la bănci din străinătate" cuprinde, în principal, depozitul constituit la o instituție din Uniunea Europeană în sumă de 1 801 mii lei, reprezentând 463 mii USD.

Structura pe valute a depozitelor la vedere se regăsește la Nota 40.

7. Depozite la termen

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Depozite la termen		
– la bănci centrale	466 390	978 537
– la instituții internaționale	-	523 360
Total	466 390	1 501 897

La 31 decembrie 2018, depozitele la termen la bănci centrale includ depozitele constituite la o bancă centrală din Uniunea Europeană în sumă de 466 390 mii lei, reprezentând 100 000 mii EUR (31 decembrie 2017: 978 537 mii lei, reprezentând 210 000 mii EUR). La data de 31 decembrie 2017 depozitele la termen la instituții internaționale în sumă de 523 360 mii lei includ depozitele constituite la o instituție financiară din afara Uniunii Europene în sumă de 371 215 mii lei, reprezentând 782 000 mii NOK și 152 145 mii lei, reprezentând 50 000 AUD.

8. Plasamente în valută

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Plasamente la Banca Mondială, *din care:*		
– în depozite la Fed	27 588	75 940
– în titluri	2 290 136	2 098 502
Total	2 317 724	2 174 442

Conform contractului de asistență tehnică și administrare active reînnoit de Bancă și Banca Mondială în anul 2017, Banca Mondială este consultantul și mandatarul Băncii pentru administrarea unor active externe limitate la 20 la sută din rezerva valutară internațională. La 31 decembrie 2018, plasamentele administrate de Banca Mondială sunt următoarele:

- în depozite în valoare de 27 588 mii lei, reprezentând 6 773 mii USD (31 decembrie 2017: 75 940 mii lei – echivalentul a 19 514 mii USD);
- în titluri administrate de Banca Mondială cu valoarea de 2 290 136 mii lei, echivalentul a 562 190 mii USD (31 decembrie 2017: 2 098 502 mii lei, echivalentul a 539 253 mii USD). Acestea sunt în conformitate cu politicile de administrare a rezervelor internaționale descrise la Nota 3.

9. Valori mobiliare denominate în valută

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Titluri cu discount emise de:		
– Trezorerii europene	11 771 422	32 865 129
– Trezorerii din afara Uniunii Europene	812 288	40 352
– Agenții guvernamentale europene	-	2 178 831
– Bănci din străinătate și instituții internaționale	12 911 545	-
– Organizații financiare internaționale (BEI, BIRD, BNI, BERD)	-	6 018 221
Titluri cu cupon emise de:		
– Trezorerii din afara Uniunii Europene	30 115 327	19 982 014
– Trezorerii europene	35 359 769	24 895 122
– Bănci din străinătate și instituții internaționale	7 988 170	6 166 368
– Agenții guvernamentale europene	-	1 196 486
– Agenții guvernamentale din afara Uniunii Europene	2 431 118	974 134
– Organizații financiare internaționale (BEI, BIRD, BNI, BERD, BRI)	181 742	5 930 234
Total	101 571 381	100 246 891

La 31 decembrie 2018, portofoliul Băncii include titluri în valoare totală de 101 571 381 mii lei (31 decembrie 2017: 100 246 891 mii lei), din care titluri împrumutate în cadrul programului „GC Access" desfășurat de o banca europeană, în

sumă de 3 581 838 mii EUR (16 705 335 mii lei) și 155 907 mii GBP (809 641 mii lei). La data de 31 decembrie 2017, titlurile împrumutate în cadrul programului „GC Access" desfășurat de o bancă europeană erau în sumă de 4 111 175 mii EUR (19 156 842 mii lei), 77 685 mii USD (302 311 mii lei) și 21 185 mii NOK (10 057 mii lei). Titlurile cu cupon emise de Trezoreriile europene, Trezoreriile din afara Uniunii Europene, bănci din străinătate și alte instituții financiare au rată de dobândă fixă.

La data de 31 decembrie 2018, în cadrul ambelor categorii de titluri sunt cuprinse și titluri de tip efecte comerciale, acestea reprezentând titluri cu cupon zero și titluri cu discount pe termen scurt (scadența mai mică de 1 an), în valoare de 41 746 763 mii lei – echivalentul a 29 825 mii AUD, 8 483 778 mii EUR, 168 367 mii GBP și 299 291 mii USD (31 decembrie 2017: 41 102 533 mii lei – echivalentul a 8 544 765 mii EUR, 239 275 mii USD, 59 965 mii GBP și 12 995 mii CAD).

10. Împrumuturi în valută acordate

La data de 31 decembrie 2018, Banca are plasată (*overnight*) la Fed suma de 2 216 447 mii lei – echivalentul a 544 100 mii USD (31 decembrie 2017: 886 095 mii lei – echivalentul a 227 700 mii USD), înregistrând pe venituri dobânzile aferente.

11. Participații externe

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Cota de participare a României la FMI	10 232 280	10 038 794
Participarea la capitalul Băncii Reglementelor Internaționale (BRI)	100 244	98 022
Participații la Banca Centrală Europeană	49 270	49 226
Total	10 381 794	10 186 042

Banca a înregistrat în această categorie cota de participare la alte instituții financiare internaționale, nefiind necesară nicio ajustare de depreciere. În conformitate cu Legea nr. 97/1997 și Legea nr. 312/2004, Banca exercită toate drepturile și obligațiile care decurg din faptul că România este stat membru al FMI.

La 31 decembrie 2018, cota de participare totală a României la FMI era de 1 811 milioane DST (Banca acționează ca depozitar al conturilor de depozit ale FMI aferente cotei de participare), la același nivel ca cel de la 31 decembrie 2017 (1 811 milioane DST).

12. Credite acordate instituțiilor de credit

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Credite acordate instituțiilor de credit	-	3 724 772
Credite în litigiu	25 009	25 009
Provizioane specifice de risc de credit – principal	(25 009)	(25 009)
Total	-	3 724 772

La data de 31 decembrie 2018, Banca nu înregistrează credite acordate instituțiilor de credit. La data de 31 decembrie 2017, Banca înregistrează în această categorie credite acordate unor instituții de credit în contrapartidă cu titluri primite drept garanție (operațiuni *repo*) în valoare de 3 724 772 mii lei.

Creditele în litigiu aflate în sold data la 31 decembrie 2018 se compun din creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat băncii Credit Bank S.A., conform Ordonanței de urgență nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc" S.A. – Credit Bank (31 decembrie 2017: 11 800 mii lei) și creditul în sumă de 13 209 mii lei (31 decembrie 2017: 13 209 mii lei) acordat Credit Bank S.A. înainte de intrarea în faliment a băncii, ambele fiind acordate până în anul 2000.

Provizionul specific de risc de credit, în sold la 31 decembrie 2018 și 31 decembrie 2017, include provizionul înregistrat de către Bancă pentru creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat Credit Bank S.A și pentru creditul acordat aceleiași bănci în sumă de 13 209 mii lei.

13. Imobilizări

mii lei

	Terenuri și clădiri	Echipamente	Imobilizări în curs	Imobilizări necorporale	Total
Cost sau cost reevaluat					
La 31 decembrie 2017	1 219 600	163 341	64 844	95 344	1 543 129
Intrări	65 213	14 579	8 331	42 761	130 884
Ieșiri	(8 580)	(445)	(69 393)	(733)	(79 151)
Ajustare cu amortizarea cumulată (pentru reevaluare)	(69 191)	-	-	-	(69 191)
Diferențe nete din reevaluare	(7 961)	-	-	-	(7 961)
La 31 decembrie 2018	**1 199 081**	**177 475**	**3 782**	**137 372**	**1 517 710**
Amortizare cumulată					
La 31 decembrie 2017	38 862	112 985	-	69 746	221 593
Amortizarea în cursul anului	36 647	16 680	-	14 966	68 293
Ieșiri	(1 073)	(431)	-	(767)	(2 271)
Ajustare cu amortizarea cumulată (pentru reevaluare)	(69 191)	-	-	-	(69 191)
La 31 decembrie 2018	**5 245**	**129 234**	**-**	**83 945**	**218 424**
Valoare contabilă netă					
La 31 decembrie 2017	1 180 738	50 356	64 844	25 598	1 321 536
La 31 decembrie 2018	1 193 836	48 241	3 782	53 427	1 299 286

La data de 31 decembrie 2018, terenurile și clădirile au fost reevaluate la valoarea justă de către un evaluator membru corporativ ANEVAR în conformitate cu recomandările standardelor internaționale de practică în evaluare (SEV 300 – Evaluări pentru raportarea financiară). La data de 31 decembrie 2018, amortizarea cumulată a fost eliminată din valoarea contabilă brută, iar valoarea netă a fost recalculată la valoarea reevaluată.

Diferențele favorabile/nefavorabile din reevaluare au fost înregistrate la postul bilanțier „Rezerve". Diferențele nefavorabile din reevaluare sunt compensate cu diferențele favorabile înregistrate anterior pentru fiecare activ reevaluat; diferențele nefavorabile aferente unui activ reevaluat care depășesc diferențele favorabile înregistrate anterior se înregistrează pe cheltuieli (31 decembrie 2018: 167 mii lei). Diferențele favorabile aferente unui activ reevaluat, care compensează cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ se înregistrează pe venituri (31 decembrie 2018: 1 627 mii lei). În plus, evaluatorul a revizuit și duratele de viață aferente unor clădiri.

La data de 31 decembrie 2018 și 2017, categoria „echipamente" nu conține mijloace fixe achiziționate prin contracte de leasing financiar (în această perioadă nu au fost înregistrate contracte noi de leasing financiar).

14. Titluri de participare

Titlurile de participare sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

Titlurile de participare în sumă de 2 325 mii lei (31 decembrie 2018 și 31 decembrie 2017: 2 325 mii lei) includ acțiunile deținute de Bancă la TRANSFOND S.A. (participare 33 la sută din capital, reprezentând 2 240 mii lei la 31 decembrie 2018 și 31 decembrie 2017) – o societate pe acțiuni care furnizează servicii de decontare a unor operațiuni interbancare pentru băncile din România, respectiv 8 acțiuni la SWIFT achiziționate prin realocare la data de 20 februarie 2006 și nemodificate la realocarea din 2008, în valoare totală de 18 mii EUR, respectiv 85 mii lei (31 decembrie 2017: 18 mii EUR, respectiv 85 mii lei). Nu au fost necesare ajustări de depreciere.

Sintetic, informațiile financiare ale TRANSFOND S.A. sunt prezentate în tabelul următor:

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Capitaluri proprii	55 877	60 137
Total active	60 633	60 008
Profit net pentru exercițiul financiar	21 414	25 674

15. Decontări cu bugetul statului

La data de 31 decembrie 2018, respectiv 31 decembrie 2017, soldul este format în principal din contravaloarea cotei de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii ce urmează a fi regularizată cu bugetul de stat, conform legii.

16. Diferențe din reevaluare pentru elemente în afara bilanțului

Banca deține operațiuni de schimb în valută înregistrate în conturile din afara bilanțului; aceste operațiuni sunt reevaluate la sfârșitul fiecărei luni, iar rezultatul

reevaluării se înregistrează în bilanț. La data de 31 decembrie 2018, valoarea diferențelor favorabile din reevaluare pentru elementele din afara bilanțului este 0 lei (la 31 decembrie 2017: 352 mii lei), iar valoarea diferențelor nefavorabile din reevaluare pentru elementele din afara bilanțului este 4 305 mii lei (la 31 decembrie 2017: 0 lei).

17. Provizioane pentru creanțe aferente altor active

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Provizioane pentru:		
Garanții plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. (a)	64 315	61 440
Alte provizioane aferente activelor (b)	4 356	4 356
Total	68 671	65 796

a) La 31 decembrie 2018, echivalentul în lei al garanțiilor plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. este în sumă de 64 315 mii lei (31 decembrie 2017: 61 440 mii lei). Aceste garanții în valută au fost reevaluate la 31 decembrie 2018 și 31 decembrie 2017.

b) Această poziție este formată în principal din provizioane constituite pentru diverși debitori litigioși.

Provizioanele de la punctele a) și b) corectează grupa bilanțieră „Alte active".

18. Dobânzi de încasat

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Dobânzi de încasat aferente:		
Titlurilor în valută	440 041	488 164
Depozitelor și plasamentelor în valută	16 956	13 834
Creditelor acordate băncilor	6 068	8 150
Altor active	134	193
Total	463 199	510 341

19. Provizioane de risc de credit-dobândă

La data de 31 decembrie 2018 și 31 decembrie 2017 s-a menținut provizionul de risc de credit pentru dobânda de încasat în sumă de 6 068 mii lei aferentă creditului acordat Credit Bank S.A. conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc" S.A. – Credit Bank.

20. Numerar în circulație

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Bancnote	79 171 961	72 957 471
Monede	561 916	515 229
Total	79 733 877	73 472 700

21. Obligații față de instituții financiare internaționale

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Depozite de la FMI	10 232 300	10 038 814
Alte obligații	611	584
Total	10 232 911	10 039 398

La 31 decembrie 2018, depozitele de la FMI înregistrează un sold în valoare de 10 232 280 mii lei, echivalentul a 1 811 404 mii DST (Banca acționează ca depozitar al conturilor de depozit ale FMI aferente cotei de participare).

22. Depozite atrase la vedere

La data de 31 decembrie 2018, Banca are depozite atrase la vedere de la instituții europene în sumă de 26 594 mii lei – 5 702 mii EUR (31 decembrie 2017: 13 213 mii lei – 2 836 mii EUR).

23. Împrumuturi de la bănci și alte instituții financiare

La data de 31 decembrie 2018 și 2017, Banca nu deține împrumuturi de la bănci și alte instituții financiare.

24. Alocări de DST de la FMI

Banca înregistrează la această poziție alocări de DST, cu aceeași rată de dobândă ca și contul curent în DST la FMI. La 31 decembrie 2018 și 31 decembrie 2017, alocările de DST de la FMI erau în sumă de 984 767 mii DST cu o rată de dobândă de 1,103 la sută la sfârșitul anului 2018 și de 0,743 la sută la sfârșitul anului 2017.

25. Disponibilități ale Trezoreriei statului

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Cont curent al Trezoreriei statului		
– în lei	5 029 285	3 074 941
– în valută	32 395 200	38 004 442
Total	37 424 485	41 079 383

La disponibilitățile în lei ale Trezoreriei statului, atât în anul 2018 cât și în anul 2017 s-a aplicat o rată de dobândă la nivelul celei aferente rezervelor minime obligatorii în lei ale instituțiilor de credit; pentru disponibilitățile în EUR s-a aplicat rata de dobândă EONIA (rata medie ponderată de dobândă *overnight* a Băncii Centrale Europene), iar pentru disponibilitățile în USD s-a aplicat rata de dobândă „Fed funds rate" (rata medie ponderată de dobândă *overnight* a Fed).

26. Dobânzi de plătit

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Dobânzi de plătit aferente:		
Depozitelor plasate, alocărilor de DST și altor disponibilități	31 240	23 482
Disponibilităților instituțiilor de credit	1 024	785
Disponibilităților Trezoreriei statului	233	144
Total	32 497	24 411

27. Tranzacții cu entități aflate în relații speciale

Guvernul, prin intermediul Trezoreriei statului, dispune de conturi curente deschise la Bancă, ale căror operațiuni fac obiectul comisionării începând cu data de 31 decembrie 2005. În plus, Banca acționează ca agent de înregistrare al Trezoreriei statului în ceea ce privește titlurile de stat și certificatele de trezorerie, administrează rezervele valutare internaționale și asigură serviciul datoriei publice externe a României.

Banca exercită, de asemenea, prin intermediul membrilor numiți în Consiliile de administrație, o influență asupra altor două instituții de stat: Imprimeria BNR și Monetăria Statului.

Totalul achizițiilor de bancnote și monede efectuate de Bancă de la cele două entități în decursul anului 2018 s-a ridicat la 145 867 mii lei (2017: 142 904 mii lei). La data de 31 decembrie 2018, Banca a înregistrat datorii în valoare de 2 628 mii lei față de Imprimeria BNR și creanțe în valoare de 2 522 mii lei, acestea fiind stinse ulterior conform clauzelor contractuale. Tranzacțiile efectuate s-au desfășurat în condiții comerciale normale. La data de 31 decembrie 2017, Banca nu a înregistrat datorii sau creanțe față de cele două entități.

Banca exercită o influență semnificativă asupra TRANSFOND S.A., o entitate creată în anul 2000 având ca obiect de activitate decontarea operațiunilor interbancare. Până la data de 19 martie 2018, TRANSFOND S.A. a operat sistemul ReGIS (sistemul de decontare pe bază brută în timp real), SENT (modul pentru plăți de mică valoare, administrat integral de TRANSFOND S.A.) și SaFIR (modul pentru titluri de stat și certificate de depozit emise de Bancă). Începând din data de 19 martie 2018, operarea sistemelor ReGIS și SaFIR a fost preluată de Bancă.

28. Rezerve

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Rezerve statutare	315 999	173 996
Alte rezerve	935 800	912 568
Diferențe favorabile din reevaluare – imobilizări	1 172 633	1 202 721
Total	2 424 432	2 289 285

La sfârșitul exercițiilor financiare 2018 și 2017, au fost majorate rezervele statutare ca urmare a repartizării a 60 la sută din profitul rămas.

Alte rezerve sunt nedistribuibile și reprezintă:

- Rezerve constituite din preluarea fondului imobilizărilor corporale (14 450 mii lei, atât la 31 decembrie 2018, cât și la 31 decembrie 2017);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind sursele proprii de finanțare a investițiilor (57 629 mii lei, atât la 31 decembrie 2018, cât și la 31 decembrie 2017);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la FMI (318 532 mii lei, atât la 31 decembrie 2018, cât și la 31 decembrie 2017);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la BRI (44 550 mii lei, atât la 31 decembrie 2018, cât și la 31 decembrie 2017);
- Rezerve constituite, potrivit legii, pentru sursele proprii de finanțare a investițiilor în sumă de 338 420 mii lei la data de 31 decembrie 2018 (31 decembrie 2017: 327 218 mii lei);
- Alte rezerve în sumă de 162 219 mii lei la data de 31 decembrie 2018 (31 decembrie 2017: 150 189 mii lei).

Diferențe favorabile din reevaluarea imobilizărilor reprezintă soldul rezervelor aferente diferenței dintre valoarea justă și valoarea netă contabilă a imobilizărilor corporale.

29. Cont special de reevaluări

mii lei

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
Diferențe favorabile din reevaluarea aurului, metalelor și pietrelor prețioase	13 317 697	12 723 547
Diferențe favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută	2 872 527	2 081 783
Titluri denominate în valută (reevaluare la valoarea de piață)	56 218	22 710
Total	16 246 442	14 828 040

Sumele înregistrate în contul special de reevaluare reprezintă diferențele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2018 și 31 decembrie 2017.

În cursul exercițiilor financiare 2018 și 2017, Banca a deținut poziții valutare lungi atât pentru toate valutele din portofoliu, cât și pentru aur (total creanțe mai mare decât total datorii în valuta respectivă).

30. Venituri din dobânzi

mii lei

	2018	2017
Operațiuni în valută		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Valori mobiliare externe	449 553	-
Plasamente în valută,	211 283	172 009
din care:		
Dobândă negativă aferentă disponibilităților Trezoreriei statului	93 863	110 654
Disponibilități în DST	51 517	29 039
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în valută	712 353	201 048
Operațiuni în lei		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Credite acordate instituțiilor de credit	50 390	14 329
Alte venituri	2	54
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în lei	50 392	14 383
Total venituri din dobânzi (valută și lei)	762 745	215 431

În exercițiul financiar 2018, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din venituri nete aferente titlurilor în valută în sumă de 449 553 mii lei – determinate ca sumă între venituri din cupon (1 049 389 mii lei) și eșalonare discount (304 932 mii lei) minus cheltuieli cu amortizare primă (904 768 mii lei), din dobânzi aferente plasamentelor în valută, în sumă de 117 420 mii lei (2017: 61 355 mii lei) și din dobânda negativă aferentă disponibilităților în EUR ale Trezoreriei statului (pentru care se aplică rata medie ponderată de dobândă *overnight* a BCE), în sumă de 93 863 mii lei (2017: 110 654 mii lei). În anul 2017 s-au înregistrat cheltuieli nete aferente titlurilor în valută prezentate la Nota 31 „Cheltuieli cu dobânzile".

În 2018, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în lei au provenit, în principal, din operațiunile *repo* cu instituțiile de credit și au fost în sumă de 50 390 (2017: 14 329 mii lei).

31. Cheltuieli cu dobânzile

mii lei

	2018	2017
Operațiuni în valută		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Valori mobiliare externe, rezerve minime obligatorii, depozite și alte dobânzi	235 738	408 124
Operațiuni cu Fondul Monetar Internațional	51 347	28 944
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în valută	287 085	437 068
Operațiuni în lei		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Depozite la termen atrase de la instituțiile de credit	106 989	16 241
Rezerve minime obligatorii	26 531	14 629
Contul curent al Trezoreriei statului	13 046	12 020
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în lei	146 566	42 890
Total cheltuieli cu dobânzi (valută și lei)	433 651	479 958

În exercițiul financiar 2018, cheltuielile cu dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din dobânda negativă aplicată unor depozite plasate în sumă de 144 870 mii lei (2017: 112 374 mii lei), din dobânzile plătite la rezerva minimă obligatorie în valută și depozite atrase în sumă de 90 868 mii lei (2017: 90 887 mii lei) și din dobânzile datorate pentru contul de alocări al FMI la BNR în sumă de 51 347 mii lei (2017: 28 944 mii lei).

În exercițiul financiar 2017, cheltuielile cu dobânzi aferente operațiunilor în valută au cuprins și cheltuielile nete aferente titlurilor în valută în sumă de 204 661 mii lei, determinate ca amortizare primă (1 340 054 mii lei) minus cupoane aferente (1 084 885 mii lei) și minus eșalonare discount (50 508 mii lei).

32. Venituri din taxe și comisioane

mii lei

	2018	2017
Venituri din comisioane și taxe		
– în lei	106 995	111 469
– în valută	19 299	19 174
Total venituri din comisioane și taxe	126 294	130 643

Veniturile din comisioane și taxe în lei, în sumă de 106 995 mii lei (2017: 111 469 mii lei), reprezintă venituri din comisioane pentru serviciile de decontare a operațiunilor în relația cu instituțiile de credit și Trezoreria statului.

Veniturile din comisioane și taxe în valută, în sumă de 19 299 mii lei (2017: 19 174 mii lei), provin din operațiunile de redistribuire a comisioanelor aferente sistemului de decontare pentru plăți în moneda euro (TARGET2) și din operațiunile de împrumut de titluri în valută (prin agent).

33. Cheltuieli cu taxe și comisioane

mii lei

	2018	2017
Cheltuieli cu taxe și comisioane		
– în lei	3 463	15 798
– în valută	12 326	12 446
Total cheltuieli cu taxe și comisioane	15 789	28 244

Cheltuielile cu taxe și comisioane în lei în sumă de 3 463 mii lei (2017: 15 798 mii lei) reprezintă, în principal, cheltuieli cu comisioanele pentru serviciile primite de Bancă, inclusiv pentru serviciile prestate de TRANSFOND S.A.

Cheltuielile din comisioane și taxe în valută în sumă de 12 326 mii lei (2017: 12 446 mii lei) provin, în principal, din valoarea comisioanelor plătite pentru operațiunile derulate prin sistemul de decontare pentru plăți în moneda euro (TARGET2) și din operațiunile de împrumut de titluri în valută prin agent.

34. Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare

mii lei

	2018	2017
Venituri din operațiuni valutare		
Venituri din diferențe de curs	1 595 285	1 504 786
Dividende pentru acțiunile deținute la Banca Reglementelor Internaționale	11 419	14 354
Total venituri din operațiuni valutare	1 606 704	1 519 140
Cheltuieli din operațiuni valutare		
Cheltuieli cu diferențe de curs	(4 854)	(16 903)
Alte cheltuieli cu operațiuni valutare	(2 079)	(2 208)
Total cheltuieli din operațiuni valutare	(6 933)	(19 111)
Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare	1 599 771	1 500 029

Veniturile și cheltuielile din diferențe de curs aferente exercițiilor financiare 2018 și 2017 sunt aferente, în principal, ieșirilor de valută din pozițiile valutare lungi, fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2i).

35. Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri

mii lei

	2018	2017
Venituri din operațiuni cu titluri	63 643	174 704
Cheltuieli din operațiuni cu titluri	(7 555)	(3 474)
Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri	56 088	171 230

Veniturile/cheltuielile reprezintă efectul prețului de piață, provenind din vânzările de titluri denominate în valută, acestea fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2j).

36. Pierderi realizate din operațiuni cu metale prețioase

mii lei

	2018	2017
Cheltuieli din operațiuni cu metale prețioase	(345)	(309)
Pierderi nete din operațiuni cu metale prețioase	(345)	(309)

Cheltuielile din operațiuni cu metale prețioase reprezintă, în principal, taxele de stocare plătite pentru cantitatea de aur aflată în depozitul extern.

37. Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare

mii lei

	2018	2017
Cheltuieli cu diferențe nefavorabile din reevaluare		
Diferențe nefavorabile din reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor denominate în valută	103 968	180 487
Diferențe nefavorabile din reevaluarea pozițiilor valutare	209 827	579 687
Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare	313 795	760 174

Pierderile din diferențe nefavorabile din reevaluare reprezintă diferențele nefavorabile dintre valoarea de piață a titlurilor denominate în valută la 31 decembrie și costul mediu net al acestora, precum și pierderile din diferențele nefavorabile rezultate din reevaluarea pozițiilor valutare la cursul de reevaluare (vezi Nota 2p).

38. Cheltuieli cu emisiunea monetară

Cheltuielile cu emisiunea monetară reprezintă costul cu imprimarea bancnotelor și baterea monedei metalice.

39. Câștiguri nete realizate din reevaluarea construcțiilor și terenurilor

La data de 31 decembrie 2018 s-au înregistrat la această poziție venituri nete din reevaluarea construcțiilor și terenurilor în sumă de 1 460 mii lei. La data de 31 decembrie 2017 nu s-a efectuat reevaluarea construcțiilor și terenurilor.

40. Riscul valutar

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2018 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități bănești și alte valori	46 403	139	65	-	-	-	46 607
Aur la alte standarde	-	-	-	-	174 129	-	174 129
Alte metale și pietre prețioase	35 329	-	-	-	-	-	35 329
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	5 597 993	-	-	5 597 993
Aur monetar	-	-	-	-	17 396 385	-	17 396 385
Depozite la vedere	-	37 529 103	2 798	-	-	4 071 751	41 603 652
Depozite la termen	-	466 390	-	-	-	-	466 390
Plasamente în valută	-	-	2 317 724	-	-	-	2 317 724
Valori mobiliare denominate în valută	-	59 890 651	31 486 461	-	-	10 194 269	101 571 381
Împrumuturi în valută acordate	-	-	2 216 447	-	-	-	2 216 447
Participații externe	-	49 270	-	10 332 524	-	-	10 381 794
Alte active externe TARGET2	-	6 588 595	-	-	-	-	6 588 595
Credite în litigiu	25 009	-	-	-	-	-	25 009
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(25 009)	-	-	-	-	-	(25 009)
Credite acordate salariaților	17	-	-	-	-	-	17
Imobilizări	1 299 286	-	-	-	-	-	1 299 286
Stocuri	3 775	-	-	-	-	-	3 775
Titluri de participare	2 240	85	-	-	-	-	2 325
Decontări cu bugetul statului	82 048	-	-	-	-	-	82 048
Conturi de regularizare	11 070	-	-	-	-	-	11 070
Alte active	69 160	-	-	-	-	-	69 160
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	(68 671)	-	-	-	-	-	(68 671)
Dobânzi de încasat	6 201	232 128	112 101	10 043	-	102 726	463 199
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)	-	-	-	-	-	(6 068)
Total active	1 480 790	104 756 361	36 135 596	15 940 560	17 570 514	14 368 746	190 252 567

40. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a datoriilor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2018 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	79 733 877	-	-	-	-	-	79 733 877
Obligații față de instituții financiare internaționale	-	-	611	10 232 300	-	-	10 232 911
Depozite atrase la vedere	-	26 594	-	-	-	-	26 594
Alocări de DST de la FMI	-	-	-	5 562 780	-	-	5 562 780
Conturi curente ale instituțiilor de credit	20 621 407	-	-	-	-	-	20 621 407
Disponibilități în regim special	4 186	154	-	-	-	-	4 340
Depozite ale instituțiilor de credit	503 310	-	-	-	-	-	503 310
Rezerve obligatorii în valută	0	10 604 370	45 145	-	-	-	10 649 515
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	280	-	-	-	-	-	280
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2	-	6 588 595	-	-	-	-	6 588 595
Disponibilități ale Trezoreriei statului	5 029 285	27 870 857	4 491 145	-	-	33 198	37 424 485
Creditori	25 503	-	-	-	-	-	25 503
Personal și conturi asimilate	82	-	-	-	-	-	82
Decontări cu bugetul statului	10 270	-	-	-	-	-	10 270
Conturi de regularizare	4 987	-	-	-	-	-	4 987
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	4 305	-	-	-	-	-	4 305
Alte pasive	31 285	-	-	-	-	-	31 285
Dobânzi de plătit	1 057	19 035	2 396	10 009	-	-	32 497
Total pasive	105 969 834	45 109 605	4 539 297	15 805 089	-	33 198	171 457 023
Active nete / (datorii nete)*)	(104 489 044)	59 646 756	31 596 299	135 471	17 570 514	14 335 548	18 795 544

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

40. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2017 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități bănești și alte valori	46 286	151	124	-	-	-	46 561
Aur la alte standarde	-	-	-	-	168 231	-	168 231
Alte metale și pietre prețioase	36 377	-	-	-	-	-	36 377
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	5 473 829	-	-	5 473 829
Aur monetar	-	-	-	-	16 807 126	-	16 807 126
Depozite la vedere	-	27 502 205	5 395 128	-	-	12 204 756	45 102 089
Depozite la termen	-	978 537	-	-	-	523 360	1 501 897
Plasamente în valută	-	-	2 174 442	-	-	-	2 174 442
Valori mobiliare denominate în valută	-	72 816 820	19 743 744	-	-	7 686 327	100 246 891
Împrumuturi în valută acordate	-	-	886 095	-	-	-	886 095
Participații externe	-	49 225	-	10 136 817	-	-	10 186 042
Alte active externe TARGET2	-	8 331 343	-	-	-	-	8 331 343
Credite acordate instituțiilor de credit	3 724 772	-	-	-	-	-	3 724 772
Credite în litigiu	25 009	-	-	-	-	-	25 009
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(25 009)	-	-	-	-	-	(25 009)
Credite acordate salariaților	27	-	-	-	-	-	27
Imobilizări	1 321 536	-	-	-	-	-	1 321 536
Stocuri	3 941	-	-	-	-	-	3 941
Titluri de participare	2 240	85	-	-	-	-	2 325
Decontări cu bugetul statului	390 706	-	-	-	-	-	390 706
Conturi de regularizare	5 691	-	203 499	-	-	-	209 190
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	352	-	-	-	-	-	352
Alte active	68 178	-	-	-	-	-	68 178
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	(65 796)	-	-	-	-	-	(65 796)
Dobânzi de încasat	6 986	357 220	61 760	6 544	-	77 831	510 341
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)	-	-	-	-	-	(6 068)
Total active	5 535 228	110 035 586	28 464 792	15 617 190	16 975 357	20 492 274	197 120 427

40. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a datoriilor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2017 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	73 472 700	-	-	-	-	-	73 472 700
Obligații față de instituții financiare internaționale	-	-	584	10 038 814	-	-	10 039 398
Depozite atrase la vedere	-	13 213	-	-	-	-	13 213
Alocări de DST de la FMI	-	-	-	5 457 591	-	-	5 457 591
Conturi curente ale instituțiilor de credit	24 383 478	-	-	-	-	-	24 383 478
Disponibilități în regim special	346	154	-	-	-	-	500
Depozite ale instituțiilor de credit	5 047 000	-	-	-	-	-	5 047 000
Rezerve obligatorii în valută	-	12 028 601	43 976	-	-	-	12 072 577
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	558	-	-	-	-	-	558
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2	-	8 331 343	-	-	-	-	8 331 343
Disponibilități ale Trezoreriei statului	3 074 940	32 150 167	5 822 835	-	-	31 441	41 079 383
Creditori	22 180	-	-	-	-	-	22 180
Personal și conturi asimilate	66	-	-	-	-	-	66
Decontări cu bugetul statului	7 868	-	-	-	-	-	7 868
Conturi de regularizare	1 053	-	-	-	-	-	1 053
Alte pasive	4 846	-	-	-	-	-	4 846
Dobânzi de plătit	734	15 360	1 794	6 523	-	-	24 411
Total datorii	106 015 769	52 538 838	5 869 189	15 502 928	-	31 441	179 958 165
Active nete / (datorii nete)*)	(100 480 541)	57 496 748	22 595 603	114 262	16 975 357	20 460 833	17 162 262

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

41. Angajamente și contingente

La data de 31 decembrie 2018 Banca deține în custodie următoarele bilete la ordin:

- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor în valoare de 600 510 USD (31 decembrie 2017: 600 510 USD);
- trei bilete la ordin emise de către Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Asociației Internaționale pentru Dezvoltare (AID) în valoare totală de 16 174 mii lei (31 decembrie 2017: 16 174 mii lei).

42. Repartizarea profitului

În anul 2018, Banca a înregistrat profit în valoare de 1 183 363 mii lei. Potrivit legii, cota de 80 la sută din veniturile nete datorată la bugetul de stat a fost în sumă de 946 690 mii lei. Din profitul rămas la dispoziția BNR în valoare de 236 673 mii lei, o proporție de 60 la sută s-a repartizat pentru majorarea rezervelor statutare (142 003 mii lei). Suma de 94 670 mii lei rămasă după distribuțiile din anul 2018 urmează a fi repartizată în anul 2019, conform legii, în următoarea ordine de prioritate:

a) sursele proprii de finanțare a investițiilor;

b) fondul de participare a salariaților la profit;

c) rezervele la dispoziția Consiliului de administrație.

În anul 2017, Banca a înregistrat profit în valoare de 186 715 mii lei. Potrivit legii, cota de 80 la sută din veniturile nete datorată la bugetul de stat a fost în sumă de 149 372 mii lei. Din profitul rămas la dispoziția BNR în valoare de 37 343 mii lei, o proporție de 60 la sută s-a repartizat pentru majorarea rezervelor statutare (22 406 mii lei). Suma de 14 937 mii lei rămasă după distribuțiile din anul 2017 a fost repartizată în anul 2018 conform legii.

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

Secțiune statistică

		2014	2015	2016	2017	2018
Activitatea economică						
Produs intern brut[1]	milioane lei[2]	668 590	712 588	765 135	856 727	944 220
	variație anuală (%)[3]	3,4	3,9	4,8	7,0	4,1
Consum final total[1]	variație anuală (%)[3]	4,5	4,8	6,8	8,6	4,5
Consum final efectiv al gospodăriilor populației[1]	variație anuală (%)[3]	4,2	5,5	7,4	9,0	3,7
Consum final efectiv al administrațiilor publice[1]	variație anuală (%)[3]	6,8	-1,7	1,8	5,2	12,0
Formare brută de capital[1]	variație anuală (%)[3]	1,5	6,8	-0,2	4,2	9,6
Export de bunuri și servicii[1]	variație anuală (%)[3]	8,0	4,6	16,0	10,0	5,4
Import de bunuri și servicii[1]	variație anuală (%)[3]	8,7	8,0	16,5	11,3	9,1
Agricultură[1]	variație anuală (%)[3]	5,0	-11,1	4,2	14,6	10,0
Industrie[1]	variație anuală (%)[3]	3,9	5,4	5,1	8,3	4,1
Construcții[1]	variație anuală (%)[3]	4,1	6,5	12,3	-0,9	-5,6
Servicii[1]	variație anuală (%)[3]	0,8	1,0	1,2	2,2	1,2
PIB/locuitor (PPS)		15 196	16 250	17 360	18 775	19 818
PIB/locuitor (PPS, UE-28=100)	procente	54,9	55,9	59,3	62,5	64,1
Producția industrială	variație anuală (%)[3]	6,1	2,8	3,1	7,8	3,5
Producția industrială în industria prelucrătoare	variație anuală (%)[3]	7,4	3,5	4,8	8,4	4,3
Populația ocupată	mii persoane	8 175	8 136	8 078	8 274	8 294
Numărul de șomeri	mii persoane	478	436	418	351	289
Rata șomajului	procente	5,4	5,0	4,8	4,0	3,3
Prețurile producției industriale și prețurile de consum						
Prețurile producției industriale (piața internă și externă)	variație anuală (%)	-0,1	-2,2	-1,8	3,5	5,0
Prețurile producției industriale (piața internă)	variație anuală (%)	0,2	-1,8	-2,6	3,1	5,2
Prețurile producției industriale (piața externă)	variație anuală (%)	-0,7	-3,2	-0,4	4,1	4,7
Deflatorul PIB[1]	variație anuală (%)	1,7	2,6	2,5	4,7	5,9
IPC	variație anuală (%)	1,07	-0,59	-1,55	1,34	4,63
CORE2 ajustat	variație anuală (%)	0,21	-1,42	-1,35	1,49	2,77
IAPC	variație anuală (%)	1,4	-0,4	-1,1	1,1	4,1
Bugetul general consolidat						
Veniturile bugetului general consolidat[4]	procente în PIB	34,1	35,4	31,8	30,9	32,0
Cheltuielile bugetului general consolidat[4]	procente în PIB	35,3	36,1	34,5	33,6	35,0
Soldul bugetului general consolidat[4]	procente în PIB	-1,3	-0,7	-2,7	-2,7	-3,0
Soldul primar al bugetului general consolidat[4]	procente în PIB	0,4	0,9	-1,2	-1,4	-1,8
Soldul bugetului general consolidat[5]	procente în PIB	-1,7	-1,4	-2,4	-2,8	-2,9
Datoria publică[4]	procente în PIB	39,2	37,8	37,3	35,2	35,0
Cursul de schimb calculat și publicat de BNR						
EUR/RON	la sfârșitul perioadei	4,4821	4,5245	4,5411	4,6597	4,6639
	mediu al perioadei[6]	4,4446	4,4450	4,4908	4,5681	4,6535
USD/RON	la sfârșitul perioadei	3,6868	4,1477	4,3033	3,8915	4,0736
	mediu al perioadei[6]	3,3492	4,0057	4,0592	4,0525	3,9416
Rezervele internaționale						
Rezervele internaționale, total	milioane euro	35 505,6	35 485,1	37 905,4	37 106,7	36 800,2
aur	milioane euro	3 289,7	3 247,1	3 663,8	3 612,2	3 735,5
valute	milioane euro	32 215,8	32 237,9	34 241,6	33 494,5	33 064,7

2018											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.
x	x	179 246	x	x	216 632	x	x	262 746	x	x	285 596
x	x	4,0	x	x	4,1	x	x	4,2	x	x	4,1
x	x	5,7	x	x	3,6	x	x	4,5	x	x	4,6
x	x	4,0	x	x	3,0	x	x	3,1	x	x	4,5
x	x	18,2	x	x	9,3	x	x	17,7	x	x	4,6
x	x	7,1	x	x	11,5	x	x	9,7	x	x	9,4
x	x	7,8	x	x	7,1	x	x	2,7	x	x	4,4
x	x	11,5	x	x	9,5	x	x	6,8	x	x	9,0
x	x	6,7	x	x	6,6	x	x	12,0	x	x	6,8
x	x	4,4	x	x	4,4	x	x	4,4	x	x	3,4
x	x	-2,1	x	x	0,7	x	x	-8,5	x	x	-6,5
x	x	3,3	x	x	2,8	x	x	3,2	x	x	4,8
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
8,2	6,0	1,2	4,2	1,0	5,5	7,3	3,8	0,6	3,5	2,5	-0,8
12,6	7,0	0,0	6,1	1,8	6,3	8,1	4,2	1,0	4,2	3,0	-0,6
x	x	8 301	x	x	8 295	x	x	8 300	x	x	8 287
349	344	333	313	304	304	305	303	297	290	290	289
4,0	4,0	3,8	3,6	3,5	3,5	3,5	3,5	3,4	3,3	3,3	3,3
3,9	3,9	3,8	4,2	5,3	6,1	6,0	5,9	5,6	6,4	4,9	4,5
3,4	3,5	3,6	4,2	5,3	6,1	5,6	6,0	6,1	7,0	5,8	5,9
4,6	4,6	4,3	4,2	5,1	6,2	6,6	5,7	4,9	5,3	3,3	2,2
x	x	5,0	x	x	5,8	x	x	6,3	x	x	6,1
4,32	4,72	4,95	5,22	5,41	5,40	4,56	5,06	5,03	4,25	3,43	3,27
2,85	2,94	3,05	3,09	2,99	2,91	2,90	2,85	2,78	2,76	2,56	2,44
3,4	3,8	4,0	4,3	4,6	4,7	4,3	4,7	4,7	4,2	3,2	3,0
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4,6582	4,6625	4,6576	4,6589	4,6485	4,6611	4,6283	4,6440	4,6637	4,6668	4,6560	4,6639
4,6500	4,6555	4,6605	4,6565	4,6387	4,6611	4,6502	4,6437	4,6466	4,6651	4,6610	4,6530
3,7442	3,8133	3,7779	3,8479	3,9734	4,0033	3,9487	3,9789	4,0210	4,1141	4,1008	4,0736
3,8121	3,7675	3,7784	3,7912	3,9239	3,9911	3,9810	4,0189	3,9848	4,0609	4,1028	4,0868
37 095,5	38 672,8	38 309,1	37 165,2	36 841,8	35 348,8	34 845,2	34 507,8	34 824,6	35 949,2	36 130,6	36 800,2
3 597,7	3 599,8	3 583,2	3 626,2	3 718,7	3 582,5	3 466,8	3 447,9	3 403,2	3 579,5	3 599,3	3 735,5
33 497,8	35 073,1	34 725,9	33 539,0	33 123,1	31 766,2	31 378,4	31 059,9	31 421,4	32 369,7	32 531,3	33 064,7

		2014	2015	2016	2017	2018
Ratele dobânzilor BNR						
Rata dobânzii de politică monetară	procente pe an	2,75	1,75	1,75	1,75	2,50
Rata dobânzii pentru facilitatea de creditare	procente pe an	5,25	3,25	3,25	2,75	3,50
Rata dobânzii pentru facilitatea de depozit	procente pe an	0,25	0,25	0,25	0,75	1,50
Ratele dobânzilor practicate de instituțiile de credit[7]						
Lei						
Ratele dobânzilor aferente creditelor noi	procente pe an	7,29	5,87	5,47	5,66	7,08
gospodăriile populației	procente pe an	8,27	6,94	6,88	6,97	8,19
societăți nefinanciare	procente pe an	6,46	4,75	3,90	4,10	5,61
Ratele dobânzilor aferente depozitelor noi la termen	procente pe an	2,43	1,31	0,66	0,68	1,76
gospodăriile populației	procente pe an	3,22	1,92	1,06	0,80	1,33
societăți nefinanciare	procente pe an	1,94	0,94	0,42	0,62	1,93
Euro						
Ratele dobânzilor aferente creditelor noi	procente pe an	4,37	3,85	3,15	2,84	2,60
gospodăriile populației	procente pe an	5,28	4,65	4,20	4,20	3,82
societăți nefinanciare	procente pe an	4,29	3,65	3,08	2,80	2,52
Ratele dobânzilor aferente depozitelor noi la termen	procente pe an	1,49	0,79	0,38	0,29	0,24
gospodăriile populației	procente pe an	1,82	1,00	0,42	0,30	0,27
societăți nefinanciare	procente pe an	1,08	0,48	0,29	0,25	0,14
Masa monetară (M3)[7]						
M3 (masa monetară în sens larg)	milioane lei	243 967	263 107	293 190	325 766	362 046
	variație anuală (%)	6,8	7,8	11,4	11,1	11,2
	variație anuală (%)[3]	5,7	8,5	13,2	9,6	6,3
	procente în PIB	39,2	40,2	41,1	40,9	40,4
M2 (masa monetară intermediară)	milioane lei	243 718	262 974	293 083	325 646	361 913
	variație anuală (%)	6,8	7,9	11,5	11,1	11,2
	variație anuală (%)[3]	5,7	8,5	13,2	9,6	6,3
M1 (masa monetară în sens restrâns)	milioane lei	104 551	126 974	159 656	192 570	218 160
	variație anuală (%)	13,1	21,3	25,8	20,7	13,4
	variație anuală (%)[3]	11,9	22,1	27,8	19,1	8,4
Numerar în circulație	milioane lei	36 826	42 939	50 298	58 872	65 053
	variație anuală (%)	12,2	16,6	17,1	17,1	10,6
	variație anuală (%)[3]	11,0	17,3	18,9	15,5	5,7
Depozite *overnight*	milioane lei	67 725	84 035	109 358	133 698	153 107
	variație anuală (%)	13,7	23,9	30,4	22,4	14,6
	variație anuală (%)[3]	12,5	24,6	32,4	20,7	9,5

2018											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.
2,00	2,25	2,25	2,25	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50
3,00	3,25	3,25	3,25	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50
1,00	1,25	1,25	1,25	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
6,42	6,63	6,73	6,98	7,08	7,07	7,28	7,43	7,27	7,32	7,39	6,97
7,58	7,84	8,07	8,12	8,21	8,16	8,35	8,51	8,34	8,39	8,34	8,09
4,86	5,02	5,05	5,11	5,39	5,57	5,90	6,02	5,88	6,06	6,12	5,84
1,11	1,11	1,06	1,33	1,64	1,93	2,25	2,12	2,06	2,26	2,11	1,96
0,92	0,96	0,97	1,00	1,09	1,18	1,37	1,47	1,63	1,71	1,76	1,76
1,17	1,17	1,10	1,44	1,86	2,21	2,54	2,40	2,25	2,46	2,27	2,05
2,70	2,75	2,71	2,68	2,47	2,54	3,02	2,21	2,66	2,41	2,61	2,71
4,39	4,51	4,79	4,76	4,55	4,50	4,57	3,44	3,46	3,47	3,40	4,84
2,65	2,66	2,65	2,65	2,41	2,50	2,99	2,09	2,55	2,28	2,51	2,54
0,24	0,22	0,23	0,24	0,22	0,23	0,24	0,23	0,23	0,27	0,26	0,25
0,27	0,25	0,25	0,26	0,27	0,28	0,26	0,25	0,26	0,28	0,28	0,28
0,16	0,13	0,14	0,18	0,09	0,07	0,13	0,13	0,12	0,23	0,16	0,12
348 944	352 532	351 359	355 050	356 677	362 527	360 356	365 221	366 262	368 214	376 336	381 075
12,6	13,1	11,7	11,4	11,2	12,9	11,1	10,8	10,3	9,4	10,9	8,8
7,9	8,0	6,4	5,9	5,5	7,1	6,3	5,4	5,0	5,0	7,2	5,4
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
348 824	352 411	351 238	354 918	356 540	362 385	360 222	365 074	366 095	368 033	376 138	381 075
12,6	13,1	11,7	11,4	11,2	12,9	11,1	10,8	10,2	9,4	10,9	8,9
7,9	8,0	6,4	5,9	5,5	7,1	6,3	5,4	5,0	4,9	7,2	5,4
208 377	210 580	208 017	211 308	211 307	217 450	219 001	221 853	222 538	222 658	229 706	235 126
17,2	17,5	14,9	13,5	12,7	14,3	12,1	11,8	11,4	10,2	13,2	11,6
12,4	12,2	9,5	7,9	6,9	8,5	7,3	6,4	6,1	5,7	9,4	8,1
61 927	62 824	63 453	63 693	63 509	65 048	65 551	66 404	67 209	66 190	67 123	67 704
14,0	13,6	13,9	10,8	11,3	11,8	9,5	9,3	9,2	8,5	8,4	7,0
9,3	8,5	8,5	5,3	5,6	6,1	4,8	4,0	4,0	4,1	4,8	3,6
146 450	147 756	144 563	147 615	147 798	152 402	153 450	155 449	155 329	156 468	162 584	167 422
18,7	19,3	15,4	14,8	13,3	15,4	13,3	12,9	12,4	11,0	15,3	13,6
13,7	13,9	9,9	9,1	7,5	9,5	8,4	7,5	7,0	6,5	11,5	10,0

		2014	2015	2016	2017	2018
Structura depozitelor atrase și a creditelor acordate de către instituțiile financiare monetare[7]						
Depozite, total	milioane lei	217 396	232 570	257 257	282 190	312 607
	variație anuală (%)	7,0	7,0	10,6	9,7	10,8
	variație anuală (%)[3]	5,9	7,6	12,4	8,2	5,9
Depozite în lei	milioane lei	141 998	153 287	173 148	191 762	209 548
	variație anuală (%)	9,1	7,9	13,0	10,8	9,3
	variație anuală (%)[3]	8,0	8,6	14,8	9,3	4,5
Depozite în valută	milioane lei	75 397	79 283	84 108	90 427	103 059
	variație anuală (%)	3,2	5,2	6,1	7,5	14,0
	variație anuală (%)[3]	2,1	5,8	7,8	6,1	8,9
Depozite ale populației, total	milioane lei	131 993	141 295	153 516	169 659	188 130
	variație anuală (%)	4,8	7,1	8,6	10,5	10,9
	variație anuală (%)[3]	3,7	7,7	10,3	9,1	6,0
Depozite ale populației, lei	milioane lei	82 088	88 158	96 639	107 068	115 069
	variație anuală (%)	6,2	7,4	9,6	10,8	7,5
	variație anuală (%)[3]	5,1	8,0	11,3	9,4	2,7
	procente în depozitele populației	62,2	62,4	63,0	63,1	61,2
Depozite ale populației, valută	milioane lei	49 904	53 137	56 877	62 590	73 061
	variație anuală (%)	2,5	6,5	7,0	10,0	16,7
	variație anuală (%)[3]	1,4	7,1	8,7	8,6	11,5
	procente în depozitele populației	37,8	37,6	37,0	36,9	38,8
Depozite ale societăților nefinanciare, total	milioane lei	70 413	76 784	87 518	96 767	106 355
	variație anuală (%)	12,1	9,0	14,2	10,5	10,0
	variație anuală (%)[3]	10,9	9,6	16,0	9,1	5,1
Depozite ale societăților nefinanciare – lei	milioane lei	49 545	54 905	64 335	72 871	81 350
	variație anuală (%)	16,0	10,7	17,4	13,3	11,8
	variație anuală (%)[3]	14,8	11,4	19,3	11,8	6,8
	procente în total	70,4	71,5	73,5	75,3	76,5
Depozite ale societăților nefinanciare – valută	milioane lei	20 868	21 879	23 183	23 896	25 005
	variație anuală (%)	3,9	4,9	6,1	3,3	4,8
	variație anuală (%)[3]	2,8	5,6	7,7	1,9	0,1
	procente în total	29,6	28,5	26,5	24,7	23,5
Creditul intern, *din care:*	milioane lei	296 795	300 939	308 017	324 857	343 209
	variație anuală (%)	0,0	1,4	2,4	5,5	5,6
	variație anuală (%)[3]	-1,1	2,0	4,0	4,1	1,0
	procente în PIB	44,4	43,1	41,0	38,6	37,8
Credite acordate sectorului privat – total, *din care:*	milioane lei	215 374	213 324	217 287	227 445	242 499
	variație anuală (%)	-2,9	-0,9	1,9	4,7	6,6
	variație anuală (%)[3]	-3,9	-0,3	3,5	3,3	1,9
	procente în PIB	31,6	30,5	28,8	27,2	26,6
Credite acordate sectorului privat, lei	milioane lei	90 260	101 799	118 677	136 742	156 943
	variație anuală (%)	6,6	12,7	16,8	15,2	14,8
	variație anuală (%)[3]	5,5	13,3	18,6	13,7	9,8
	procente în total[8]	41,9	47,7	54,6	60,1	64,7
Credite acordate sectorului privat, valută	milioane lei	125 113	111 525	98 610	90 703	85 557
	variație anuală (%)	-8,8	-10,9	-11,6	-7,9	-5,6
	variație anuală (%)[3]	-9,7	-10,3	-10,2	-9,2	-9,8
	procente în total[8]	58,1	52,3	45,4	39,9	35,3
Credite acordate populației, total	milioane lei	101 841	104 482	110 185	117 289	128 273
	variație anuală (%)	-1,3	2,6	5,5	6,4	9,4
	variație anuală (%)[3]	-2,4	3,2	7,1	5,0	4,5
	procente în total[8]	47,3	49,0	50,7	51,6	52,9
Credite acordate societăților nefinanciare, total	milioane lei	110 120	105 048	101 952	104 132	107 587
	variație anuală (%)	-4,9	-4,6	-2,9	2,2	3,3
	variație anuală (%)[3]	-5,9	-4,0	-1,4	0,8	-1,3
	procente în total[8]	51,1	49,2	46,9	45,8	44,4

2018											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.
302 597	305 545	303 627	307 000	308 682	312 927	310 410	314 294	314 662	317 400	324 466	329 678
11,9	12,5	10,8	11,0	10,6	12,4	10,9	10,5	10,1	9,2	10,9	9,0
7,2	7,4	5,5	5,5	5,0	6,6	6,1	5,2	4,8	4,7	7,2	5,5
206 309	208 090	205 955	207 131	207 738	209 389	206 473	208 504	208 620	210 117	215 881	220 368
12,0	12,4	10,2	10,6	9,3	10,2	8,5	7,6	7,5	6,9	9,8	6,8
7,4	7,4	5,0	5,2	3,7	4,6	3,7	2,4	2,4	2,5	6,1	3,4
96 288	97 455	97 672	99 868	100 944	103 538	103 936	105 790	106 042	107 283	108 585	109 310
11,5	12,5	11,9	11,8	13,5	17,0	16,1	16,9	15,5	14,1	13,1	13,6
6,9	7,5	6,6	6,2	7,6	11,1	11,0	11,2	9,9	9,4	9,3	10,0
179 913	182 112	182 470	183 707	184 605	187 773	188 956	189 900	191 139	192 541	195 718	198 726
10,4	10,5	9,7	9,9	10,1	11,3	11,1	11,1	11,4	11,3	12,3	11,2
5,9	5,6	4,6	4,4	4,4	5,6	6,3	5,8	6,1	6,8	8,6	7,7
112 589	113 907	113 576	113 604	113 287	114 435	114 853	114 490	114 801	116 278	118 644	120 362
8,8	9,0	7,6	7,0	6,7	6,9	6,5	6,1	6,5	7,2	9,6	7,9
4,3	4,1	2,5	1,7	1,3	1,4	1,9	1,0	1,4	2,8	5,9	4,5
62,6	62,5	62,2	61,8	61,4	60,9	60,8	60,3	60,1	60,4	60,6	60,6
67 324	68 205	68 895	70 103	71 318	73 337	74 103	75 410	76 337	76 263	77 074	78 365
13,2	13,3	13,5	14,9	15,8	18,9	19,1	19,8	19,8	18,3	16,9	16,8
8,5	8,1	8,1	9,2	9,8	12,8	13,9	14,0	14,1	13,5	13,0	13,1
37,4	37,5	37,8	38,2	38,6	39,1	39,2	39,7	39,9	39,6	39,4	39,4
103 832	104 957	103 439	104 763	105 893	107 106	103 234	106 462	106 115	107 488	110 689	112 288
12,5	14,1	11,4	11,6	9,4	13,8	9,7	8,9	7,7	5,9	9,3	5,8
7,9	8,9	6,1	6,0	3,8	7,9	4,9	3,7	2,5	1,6	5,7	2,5
79 634	80 475	79 355	79 773	80 798	81 781	78 223	81 003	81 308	81 983	84 887	86 982
14,3	16,1	13,5	15,1	10,6	15,0	10,6	9,4	9,2	7,8	12,6	6,8
9,5	10,8	8,2	9,4	5,0	9,1	5,8	4,1	4,0	3,4	8,8	3,4
76,7	76,7	76,7	76,1	76,3	76,4	75,8	76,1	76,6	76,3	76,7	77,5
24 198	24 482	24 085	24 990	25 095	25 325	25 011	25 459	24 807	25 505	25 802	25 306
7,2	7,9	4,9	1,6	5,7	9,9	6,9	7,4	3,0	0,3	-0,2	2,6
2,8	3,1	-0,1	-3,4	0,2	4,2	2,3	2,3	-2,0	-3,8	-3,5	-0,7
23,3	23,3	23,3	23,9	23,7	23,6	24,2	23,9	23,4	23,7	23,3	22,5
327 608	331 740	335 670	339 190	340 315	340 586	342 116	344 943	349 446	355 638	354 645	356 617
4,8	5,0	5,1	4,9	4,3	5,2	5,7	5,7	5,9	7,1	6,1	7,8
0,5	0,2	0,1	-0,3	-1,0	-0,2	1,1	0,6	0,8	2,8	2,5	4,4
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
232 704	233 289	236 679	238 381	239 121	242 448	243 337	244 948	247 652	249 622	250 711	251 100
6,7	6,1	6,1	6,8	6,4	6,8	6,6	6,6	6,3	6,8	6,3	8,0
2,3	1,3	1,1	1,5	0,9	1,3	1,9	1,5	1,2	2,4	2,7	4,5
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
146 184	146 796	150 631	152 635	154 698	157 697	159 007	160 073	161 963	163 449	164 510	165 669
16,8	15,7	15,9	16,2	16,1	15,3	14,8	14,1	13,3	13,6	12,8	13,5
12,0	10,5	10,5	10,4	10,2	9,4	9,8	8,6	7,8	8,9	9,0	9,9
62,8	62,9	63,6	64,0	64,7	65,0	65,3	65,3	65,4	65,5	65,6	66,0
86 520	86 493	86 048	85 746	84 424	84 751	84 330	84 875	85 690	86 174	86 202	85 432
-6,8	-7,0	-7,7	-6,7	-7,8	-6,2	-6,0	-5,1	-4,8	-4,1	-4,3	-1,3
-10,7	-11,1	-12,0	-11,3	-12,5	-11,0	-10,1	-9,7	-9,3	-8,0	-7,4	-4,4
37,2	37,1	36,4	36,0	35,3	35,0	34,7	34,7	34,6	34,5	34,4	34,0
122 019	122 526	124 877	125 685	127 046	128 286	129 129	130 315	131 337	132 273	132 773	133 014
8,4	8,4	9,4	10,0	10,0	10,0	9,7	9,2	9,4	9,6	9,1	9,2
3,9	3,5	4,3	4,5	4,3	4,4	4,9	3,9	4,2	5,2	5,5	5,7
52,4	52,5	52,8	52,7	53,1	52,9	53,1	53,2	53,0	53,0	53,0	53,0
104 115	104 432	105 391	106 133	105 739	107 564	107 702	108 003	109 762	110 520	110 945	110 740
3,7	2,8	2,0	2,7	2,1	3,5	3,3	3,5	3,1	3,7	3,1	6,3
-0,6	-1,9	-2,8	-2,4	-3,1	-1,8	-1,2	-1,5	-1,9	-0,6	-0,3	3,0
44,7	44,8	44,5	44,5	44,2	44,4	44,3	44,1	44,3	44,3	44,3	44,1

		2014	2015	2016	2017	2018
Sistemul bancar – principalii indicatori de prudențialitate						
Rata fondurilor proprii totale (fostul indicator de solvabilitate)	procente	17,6	19,2	19,7	20,0	20,7
Rata fondurilor proprii de nivel 1	procente	14,6	16,7	17,5	18,0	18,6
Rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază	procente	14,6	16,7	17,5	18,0	18,6
Efectul de levier	procente	7,4	8,2	8,9	8,9	9,3
Rata creditelor neperformante (definiția ABE)	procente	20,7	13,5	9,6	6,4	5,0
Lichiditatea imediată	procente	41,1	40,8	40,3	40,0	38,9
ROA	procente	-1,3	1,2	1,1	1,3	1,6
ROE	procente	-12,5	11,8	10,4	12,5	14,6
Balanța de plăți[1,9]						
Contul curent, sold	milioane euro	-1 012	-1 972	-3 549	-5 970	-9 163
	procente în PIB	-0,7	-1,2	-2,1	-3,2	-4,5
Balanța bunurilor, sold	milioane euro	-6 536	-7 788	-9 305	-12 183	-14 841
	procente în PIB	-4,3	-4,9	-5,5	-6,5	-7,3
Balanța serviciilor, sold	milioane euro	5 868	6 794	7 722	8 210	8 326
	procente în PIB	3,9	4,2	4,5	4,4	4,1
Contul de capital, sold	milioane euro	3 954	3 901	4 260	2 216	2 442
Contul financiar, net	milioane euro	3 068	2 280	1 550	-3 188	-5 798
Datoria externă[9]						
Datoria externă, total	milioane euro	94 744	92 068	92 910	97 361	99 417
	procente în PIB	63,0	57,4	54,5	51,9	49,0
Datoria externă pe termen lung, *din care:*	milioane euro	75 829	71 424	69 645	68 520	67 966
	procente în PIB	50,4	44,6	40,9	36,5	33,5
Datoria publică directă	milioane euro	31 754	30 941	31 752	33 118	34 415
	procente în PIB	21,1	19,3	18,6	17,7	17,0
Datorie public garantată	milioane euro	1 078	669	547	432	348
	procente în PIB	0,7	0,4	0,3	0,2	0,2
Datorie negarantată public	milioane euro	34 312	33 498	32 453	31 331	29 766
	procente în PIB	22,8	20,9	19,0	16,7	14,7
Depozite pe termen lung ale nerezidenților	milioane euro	6 091	4 943	3 637	2 469	2 241
	procente în PIB	4,0	3,1	2,1	1,3	1,1
Împrumuturi de la FMI	milioane euro	1 421	122	0	0	0
	procente în PIB	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0
Alocări de DST de la FMI	milioane euro	1 173	1 252	1 255	1 171	1 196
	procente în PIB	0,8	0,8	0,7	0,6	0,6
Datoria externă pe termen scurt	milioane euro	18 915	20 644	23 265	28 841	31 451
	procente în PIB	12,6	12,9	13,7	15,4	15,5

1) 2014-2016: date definitive; 2017: date semidefinitive; 2018: date provizorii; 2) prețuri curente; 3) termeni reali; 4) metodologie SEC 2010; 5) metodologie națională; 6) valorile anuale sunt obținute pe baza mediilor lunare; valorile lunare sunt calculate ca medie a cursurilor zilnice calculate și publicate de BNR; 7) valorile aferente anilor sunt medii anuale; 8) total credit acordat sectorului privat; 9) metodologie BPM6.

Sursa: Banca Națională a României, Institutul Național de Statistică, Ministerul Finanțelor Publice, Eurostat, Comisia Europeană, calcule BNR

2018											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.
x	x	19,8	x	x	20,1	x	x	20,0	x	x	20,7
x	x	17,9	x	x	17,6	x	x	17,8	x	x	18,6
x	x	17,9	x	x	17,6	x	x	17,8	x	x	18,6
x	x	9,1	x	x	9,0	x	x	9,0	x	x	9,3
6,3	6,2	6,2	6,1	6,0	5,7	5,8	5,5	5,6	5,4	5,0	5,0
40,2	40,3	40,4	39,5	37,0	37,8	37,3	36,6	36,7	35,5	37,7	38,9
1,4	1,4	1,6	1,8	1,8	1,7	1,7	1,8	1,8	1,7	1,7	1,6
13,5	13,7	15,4	17,1	16,9	15,7	16,3	16,9	16,4	16,3	15,9	14,6
-1	-425	-1 027	-1 665	-2 564	-3 717	-4 859	-6 245	-6 951	-7 916	-8 516	-9 163
x	x	-2,7	x	x	-4,4	x	x	-4,9	x	x	-4,5
-774	-1 629	-2 684	-3 653	-4 877	-6 084	-7 377	-8 820	-9 785	-11 612	-13 119	-14 841
x	x	-7,0	x	x	-7,2	x	x	-6,9	x	x	-7,3
577	1 201	1 910	2 593	3 261	3 924	4 650	5 259	5 981	6 808	7 652	8 326
x	x	5,0	x	x	4,6	x	x	4,2	x	x	4,1
31	89	264	337	641	722	949	1 022	1 244	1 411	1 597	2 442
597	-303	-720	-1 605	-2 077	-2 869	-3 141	-3 915	-5 011	-5 708	-6 129	-5 798
95 407	97 254	97 201	96 912	97 057	96 739	97 465	98 010	98 598	98 853	99 364	99 417
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
66 988	68 936	68 958	67 531	67 377	66 751	66 980	67 395	66 725	68 286	67 726	67 966
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
32 602	34 403	34 393	33 019	32 764	32 560	32 773	32 766	32 702	34 031	33 880	34 415
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
421	418	409	410	409	389	381	378	372	373	368	348
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
30 413	30 608	30 410	30 289	30 433	29 762	30 216	30 567	29 911	30 257	30 109	29 766
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2 400	2 343	2 585	2 642	2 577	2 850	2 430	2 502	2 555	2 425	2 169	2 241
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1 153	1 165	1 162	1 170	1 193	1 190	1 180	1 183	1 185	1 200	1 199	1 196
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
28 419	28 318	28 243	29 382	29 680	29 988	30 485	30 614	31 873	30 567	31 638	31 451
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Abrevieri

ABE	Autoritatea Bancară Europeană
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ASF	Autoritatea de Supraveghere Financiară
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BM	Banca Mondială
BRI	Banca Reglementelor Internaționale
CE	Comisia Europeană
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemic
CIP	Centrala Incidentelor de Plăți
CNSM	Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială
CRC	Centrala Riscului de Credit
Eurostat	Oficiul de Statistică al Comunităților Europene
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură
FBCF	formarea brută de capital fix
FMI	Fondul Monetar Internațional
IAPC	indicele armonizat al prețurilor de consum
IFN	instituții financiare nebancare
IFRS	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
IMM	întreprinderi mici și mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
IPC	indicele prețurilor de consum
IRCC	indicele de referință pentru creditele consumatorilor
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
MUR	Mecanism unic de rezoluție
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
PIB	produsul intern brut
PIIN	poziția investițională internațională netă
RMO	rezervele minime obligatorii
ROBOR	rata dobânzii pe piața monetară pentru depozitele plasate de bănci
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
SEC	Sistemul European de Conturi
UE	Uniunea Europeană

Lista tabelelor din text

Caseta 1

Tabel A — Rezultatele estimărilor privind impactul fondurilor europene structurale asupra creșterii economice — 26

Caseta 2

Tabel A — Rezultatele estimărilor — 35

Caseta 5

Tabel A — Evoluții macroeconomice și conduita politicii monetare în țări dezvoltate și din regiune — 69

Tabel 4.1 — Tabloul volatilității din piețele financiare românești în perioada ianuarie 2016 – decembrie 2018 — 116

Tabel 4.2 — Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții de credit — 118

Tabel 4.3 — Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții financiare nebancare și instituții de plată — 119

Tabel 6.1 — Componența sistemului bancar pe forme de proprietate — 133

Tabel 6.2 — Cota de piață a instituțiilor de credit — 134

Tabel 6.3 — Ponderea instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului — 134

Tabel 6.4 — Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar — 137

Tabel 6.5 — Valoarea activului net bilanțier și a fondurilor proprii la 31 decembrie 2018 — 142

Tabel 6.6 — Tematica acțiunilor de supraveghere punctuale — 146

Tabel 6.7 — Măsurile de supraveghere dispuse conform OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare — 146

Tabel 6.8 — Sancțiuni aplicate în anul 2018 — 146

Tabel 6.9 — Numărul persoanelor din categoria celor prevăzute la art. 108 din OUG nr. 99/2006, supuse aprobării BNR în anul 2018 — 147

Tabel 6.10 — Distribuția instituțiilor financiare nebancare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2018 — 149

Tabel 6.11 — Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2018 — 150

Tabel 6.12 — Ponderile capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine la 31 decembrie 2018 — 151

Tabel 8.1 — Emisiunile numismatice lansate în anul 2018 — 174

Tabel 8.2 — Distribuția lunară a falsurilor — 174

Tabel 8.3 — Structura pe cupiuri a falsurilor — 175

Tabel 9.1 — Traficul de plăți în sistemul ReGIS — 178

Tabel 9.2 — Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2018 — 178

Tabel 9.3	Traficul de plăți în sistemul TARGET2-România	181
Tabel 9.4	Distribuția geografică a plăților/încasărilor aferente sistemului TARGET2-România în anul 2018	182
Tabel 11.1	Contul curent	197
Tabel 11.2	Contul financiar	199
Tabel 11.3	Principalii indicatori de îndatorare externă	202
Tabel 11.4	Datoria externă a României la 31 decembrie 2018	203
Tabel 13.1	Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergență nominală)	211
Tabel 13.2.	Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice	220
Tabel 14.1	Evenimente pe teme monetare, bancare și financiare organizate de Banca Națională a României în anul 2018	239
Tabel 18.1	Structura bilanțieră a BNR la 31 decembrie 2018	282
Tabel 18.2	Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2018	284
Tabel 18.3	Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2018	284
Tabel 18.4	Capitalul propriu	285
Tabel 18.5	Rezultatul operațional al exercițiilor financiare 2018 și 2017	286

Lista graficelor din text

Grafic 1.1	Activitatea economică la nivel mondial	19
Grafic 1.2	Perspective privind evoluția activității economice la nivel mondial	20
Grafic 1.3	Cotațiile principalelor materii prime pe piețele internaționale	20
Grafic 1.4	Prețurile de consum la nivel internațional	21
Grafic 1.5	Ratele dobânzilor de politică monetară	22
Grafic 1.6	Cursul de schimb al euro	22
Grafic 1.7	Cererea	23
Caseta 1		
Figura A	Instrumentele politicii de coeziune	23
Grafic A	Intrări de fonduri europene structurale și de coeziune în perioada 2007-2018	24
Grafic B	Intervalul de variație a răspunsului creșterii economice	27
Grafic 1.8	Consumul populației	28
Grafic 1.9	Investiții	28
Grafic 1.10	Infrastructura rutieră (2018)	28

Caseta 2

Grafic A	Stoc de ISD *per capita*	30
Grafic B	Proiecte ISD *greenfield* anunțate vs. efectiv realizate	30
Grafic C	Activitatea economică a companiilor din țările ECE, anul 2016	31
Grafic D	Profilul companiilor din țările ECE, anul 2016	31
Grafic E	Exporturile companiilor străine din țările ECE	32
Grafic F	Valoarea adăugată națională încorporată în exporturi	32
Figura A	Efectele de antrenare de-a lungul lanțului de producție	33
Grafic G	Factori importanți în decizia de a investi a companiilor străine referitori la furnizorii locali	36
Grafic 1.11	Balanța bunurilor	39
Grafic 1.12	Soldul contului curent	39
Grafic 1.13	Cota exporturilor pe piața UE-28	40
Grafic 1.14	Indicele economiei și societății digitale (DESI) – România	40
Grafic 1.15	Principalele surse de finanțare a deficitului contului curent	41
Grafic 1.16	Indicatori de adecvare a rezervelor internaționale	41
Grafic 1.17	Principalii indicatori ai pieței muncii	42
Grafic 1.18	Contribuția sectoarelor de activitate la dinamica anuală a numărului de salariați	43
Grafic 1.19	Câștigul salarial net	43
Grafic 1.20	Variația personalului și a salariilor	44
Grafic 1.21	Rata anuală a inflației	44
Grafic 1.22	Influența prețurilor bunurilor energetice	45
Grafic 1.23	Inflația de bază	45
Grafic 1.24	Prețurile materiilor prime agroalimentare	46
Grafic 1.25	Prețurile LFO	46
Grafic 1.26	Evoluția prețurilor producției industriale pentru piața internă și factorii determinanți	47
Grafic 1.27	Costurile unitare cu forța de muncă	48
Grafic 1.28	Productivitatea și salariile în industrie	48
Grafic 1.29	Deficitul bugetului general consolidat	49
Grafic 1.30	Ponderea datoriei publice în PIB	50
Grafic 1.31	Descompunerea variației ponderii datoriei publice în PIB	51

Caseta 5

Grafic A	Rata anuală a inflației în zona euro, SUA și statele din regiune	68
Grafic B	Rata dobânzii de politică monetară în zona euro, SUA și statele din regiune	69
Grafic 3.1	Evoluția cursurilor de schimb pe piețele emergente din regiune	73

Grafic 3.2	Rata inflației	74
Grafic 3.3	Ratele dobânzilor BNR	78
Caseta 6		
Grafic A	Creditul acordat sectorului privat	79
Grafic B	Creditele noi acordate populației și societăților nefinanciare	80
Grafic C	Creditele noi acordate sectorului privat și rata medie a dobânzii la împrumuturile în monedă națională	81
Grafic D	Cererea de credite	82
Grafic E	Standardele de creditare	82
Grafic F	Masa monetară și PIB	83
Grafic G	M3 și contrapartidele sale	84
Grafic H	Ponderea M1 în M3, comparații internaționale	84
Grafic 3.4	Ratele RMO	87
Grafic 3.5	Rata dobânzii de politică monetară și ratele ROBOR	88
Grafic 3.6	Ratele dobânzilor în sistemul bancar	89
Caseta 7		
Grafic A	Volatilitatea stohastică a șocurilor structurale (valori mediane și intervale de încredere de 80 la sută)	93
Grafic B	Funcțiile de răspuns ale variabilelor endogene la un șoc de politică monetară aferent majorării ratei dobânzii cu 1 punct procentual (medii pe perioade)	94
Grafic 4.1	Ciclul financiar	102
Grafic 4.2	Îndatorarea companiilor și populației	103
Grafic 4.3	Fenomenul insolvenței	104
Grafic 4.4	Avuția netă a populației	105
Grafic 4.5	Gradul median de îndatorare pentru creditul ipotecar și de consum nou-acordat	105
Grafic 4.6	Structura bilanțieră a instituțiilor de credit care operează în România	109
Grafic 4.7	Poziția netă a principalelor sectoare instituționale față de sectorul bancar	110
Grafic 4.8	Indicatori privind calitatea activelor	111
Grafic 4.9	Evoluția cotei de piață a activelor băncilor mari (peste 5 la sută cotă de piață) și contribuția acestora la profitul agregat	113
Grafic 4.10	ROA, comparații europene	113
Grafic 4.11	Principalii indicatori privind incidentele de plată, 2011-2018	120
Grafic 6.1	Distribuția instituțiilor de credit supuse evaluării SREP în funcție de scorul general	144

Grafic 6.2	Elementele SREP repartizate în funcție de scorul atribuit	145
Grafic 8.1	Structura numerarului aflat în afara sistemului bancar în 2017 și 2018	169
Grafic 8.2	Structura pe cupiuri a bancnotelor aflate în circulație în anul 2018	170
Grafic 8.3	Structura pe cupiuri a monedelor aflate în circulație în anul 2018	170
Grafic 8.4	Structura pe cupiuri a bancnotelor plătite în anul 2018	171
Grafic 8.5	Structura pe cupiuri a monedelor plătite în anul 2018	171
Grafic 8.6	Structura pe cupiuri a bancnotelor încasate în anul 2018	172
Grafic 8.7	Structura pe cupiuri a monedelor încasate în anul 2018	172
Grafic 9.1	Plățile de mare valoare sau urgente în anul 2018 comparativ cu anul 2017 (medii zilnice)	178
Grafic 9.2	Operațiuni cu titluri de stat decontate prin sistemul SaFIR în anul 2018	180
Grafic 9.3	Plățile în sistemul TARGET2-România în anul 2018	182
Grafic 10.1	Rezerva internațională	190
Grafic 10.2	Structura rezervei valutare a României la 31 decembrie 2018	193
Grafic 10.3	Rezultatele din administrarea portofoliilor	193
Grafic 10.4	Rentabilitate comparativă – portofolii BNR față de portofoliile de referință	194
Grafic 13.1	Rata inflației (IAPC)	212
Grafic 13.2	Deficitul bugetului consolidat (metodologie SEC 2010)	212
Grafic 13.3	Cursul de schimb EUR/RON	212
Grafic 13.4	Ratele dobânzilor pe termen lung	212
Grafic 13.5	Evoluția PIB pe locuitor	214
Grafic 13.6	Ponderea sectoarelor economice în PIB	214
Grafic 13.7	Gradul de deschidere a economiei	214
Grafic 13.8	Ponderea comerțului cu UE-28 în totalul comerțului exterior	214
Grafic 13.9	Deficitul de cont curent și gradul de acoperire prin fluxuri stabile	215
Grafic 13.10	Evoluția intermedierii financiare indirecte	215
Grafic 18.1	Activele externe ale BNR	283